PROLETARCI VSEH DEŽEL, ZDRUŽITE SE!

DELO

GLASILO SOCIALISTIČNE ZVEZE DELOVNEGA LJUDSTVA SLOVENIJE

LJUBLJANA, ČETRTEK, 26. JUNIJA 1980
LETO XXII • ŠT. 149 • CENA 5 DINARJEV

»DELO« IZHAJA OD 1. MAJA 1959 PO ZDRUŽITVI »LJUDSKE PRAVICE«, KI JO JE 5. OKTOBRA 1934 USTANOVILA KOMUNISTIČNA PARTIJA V SLOVENIJI, IN »SLOVENSKEGA POROČEVALCA«, KI GA JE LETA 1941 USTANOVILA OSVOBODILNA FRONTA SLOVENSKEGA NARODA

GLAVNI UREDNIK JAK KOPRIVC
ODGOVORNI UREDNIK BORIS DOLNIČAR

Ameriški predsednik je odpotoval iz SFRJ

Soglasna mnenja na obeh straneh: obisk je bil uspešen, rezultati prinašajo nekaj pomembnih premikov v ameriških ocenah dogajanja

OD NAŠEGA POROČEVALCA

BEOGRAD, 25. junija (Tanjug) – Predsednik ZDA Jimmy Carter s soprogo je davi odpotoval iz Beograda po uradnem prijateljskem obisku v Jugoslaviji. Na beograjskem letališču so predsedniku ZDA priredili slovo z najvišjimi častmi. Predsednika in njegovo soprogo je pospremil na letališče predsednik predsedstva SFRJ Cvijetin Mijatović z ženo. Pri slovesu so bili tudi član predsedstva SFRJ Lazar Koliševski, predsednik skupščine Jugoslavije Dragoslav Marković, predsednik ZIS Veselin Djuranović, član predsedstva CK ZKJ Miloš Minić in drugi.

Ko je davi ob 8.45 po formalnem slovesu ob grmenju topov in igranju himne in raportu komandanta častnega bataljona garde odletel predsednikov boeing proti Madridu, so si bila mnenja na obeh straneh soglasna: obisk je bil vsestransko uspešen. Potekal je tako, kot je bil zasnovan, pogovori so tekli laže in bolje, kot so celo pričakovali, rezultati pa prinašajo nekaj pomembnih premikov v ameriških ocenah dogajanja, ki presega dvostranske odnose, že tako stabilne in vsestranske.

V okviru kratko odmerjenega časa so tekli v bistvu trije krogi pogovorov z več skupinami udeležencev z naše strani. V prvem krogu pogovorov so razpravo skoraj v celoti obvladovala tako imenovana velika, globalna vprašanja. Teh pogovorov so se udeležili z naše strani predsednik predsedstva SFRJ Cvijetin Mijatović, član predsedstva Lazar Koliševski, predsednik ZIS Veselin Djuranović, zvezni sekretar za zunanje zadeve Josip Vrhovec in drugi. Na ameriški strani pa so se pogovorov udeležili predsednik Carter, svetovalec predsednika za zadeve nacionalne varnosti Zbigniew Brzezinski, sekretar za tisk predsednika ZDA Jody Powell, državni podsekretar za politične zadeve David Newsom, državni podsekretar za ekonomske zadeve Richard Cooper in drugi.

Težišče pogovorov je bilo na popuščanju napetosti, zlasti na načelih, ki naj veljajo v odnosih med državami, na izvirnih načelih neuvrščenosti in v tej zvezi je bil govor tudi o intervencionalizmu in pritiskih. V tem krogu so bila obdelana vsa krizna žarišča, od problema držav v razvoju, Irana, Afganistana, jugovzhodne Azije do Bližnjega vzhoda, pri čemer so ameriško stran zanimala predvsem naša stališča in naša politika, razvoj gibanja neuvrščenosti in vloga Jugoslavije v njem.

Bilateralna vprašanja so bila predmet podrobnejše obravnave, v torek zvečer ob večerji na čast predsedniku Carterju. O tem sta se na štiri oči pogovarjala predsednik Carter in predsednik predsedstva Mijatović, nato pa še predsednik predsedstva CK ZKJ Števan Doronjski, član predsedstva Stane Dolanc in zvezni sekretar za ljudsko obrambo, armadni general Nikola Ljubičić in sodelavci predsednika ZDA.

To sporočilo, tako sodijo tukaj, je eden najboljših dokumentov podpisanih doslej z ZDA, »če ne morda z velikimi silami sploh«. Tako se glasi neuradna ocena, ki bi jo bilo mogoče dopolniti s sklepnim odstavkom, da »obe strani poudarjata svojo odločenost, še naprej širiti in kvalitetno bogatiti dosedanji uspešni razvoj prijateljskih odnosov med SFRJ in ZDA na enakopravni podlagi in ob vzajemnem spoštovanju razločkov v družbenih sistemih in mednarodnega položaja vsake od obeh držav.«

Predsednik Carter je povabil predsednika predsedstva SFRJ, naj obišče ZDA. Ta je vabilo z zadovoljstvom sprejel.

JAKA ŠTULAR

Tretji in zaključni krog pogovorov je bil davi ob zgodnjem zajtrku pri predsedniku Carterju v njegovi rezidenci v dvoru na Dedinju, kjer so bili sobesedniki ameriških gostov Cvijetin Mijatović, Stevan Doronjski, Dragoslav Marković, Josip Vrhovec in veleposlanik SFRJ v Washingtonu Budimir Lončar. S tem pogovorom je bila dopolnjena in zaključena celota pogovorov, tako da je bilo skupno sporočilo razdeljeno novinarjem tik pred odhodom.

• V pismeni izjavi je predsednik Carter pred odhodom poudaril naslednje: »Jugoslavijo zapuščam z močnim vtisom o hrabri in zvesti državi. Globoko sta me ganila dostojanstvo in pogum jugoslovanskih narodov med narodnim žalovanjem za predsednikom Titom. Name je napravila močan vtis tudi odločenost jugoslovanskih voditeljev ob izzivih sedanjosti in načrtih za prihodnost. Moji pogovori s predsednikom predsedstva SFRJ Mijatovićem in drugimi jugoslovanskimi voditelji so me ponovno spomnili na neomajno privrženost Jugoslavije politiki, ki je postala njeno temeljno obeležje: neodvisnost in neuvrščenost v svetu, bratstvo, enotnost in samoupravljanje v državi.

Obravnavali smo tudi dvostranske odnose, ki so, ljubo mi je, da to lahko poudarim, odlični. Imeli smo priložnost obravnavati vrsto aktualnih vprašanj z mednarodnega odra. Tu je, o tem smo morali soglašati, podoba še nadalje zelo vznemirljiva. V Afganistanu smo videli težko kršitev suverenosti neuvrščene države. Čeprav imata ZDA in Jugoslavija različni vlogi, sta obe deželi privrženi ohranitvi načel spoštovanja neodvisnosti in suverenosti, nevmešavanja in miroljubnega reševanja sporov, načel, ki so uresničena v listini OZN in potrjena v sklepni listini iz Helsinkov. Kot vodilna država in ustanoviteljica neuvrščenega gibanja ima Jugoslavija enkratno vlogo pri razširjanju univerzalne uresničitve teh načel.

Ob odhodu iz Jugoslavije želim vam, gospod predsednik, vašim tovarišem v predsedstvu ter drugim vodilnim telesom Jugoslavije ter ljudstvu vaše velike države izraziti najiskrenejšo hvaležnost za gostoljubje, ki ste nam ga izkazali. Naš obisk ni bil le koristen, temveč tudi zelo prijeten. V ZDA nosimo veliko prijetnih spominov in vtisov na tesno prijateljstvo naših narodov.«

Sodelovanje z naprednimi partijami

Včeraj je bila v Beogradu seja predsedstva CK ZK Jugoslavije

BEOGRAD, 25. junija (Tanjug) – Danes je bila v Beogradu pod predsedstvom Stevana Doronjskega seja predsedstva CK ZKJ.

Predsedstvo je obravnavalo politiko in sodelovanje ZKJ z naprednimi partijami in gibanji v svetu. O tem je uvodno govoril član predsedstva CK ZKJ Aleksandar Grličkov.

Na podlagi razprave na eni od prejšnjih sej je predsedstvo sprejelo sklepe o nalogah ZK za razvoj družbene vloge žensk danes, spremembe poslovnika o organizaciji in načinu svojega dela, program za delo svojih komisij za mednarodno sodelovanje in za idejno in teoretično delo v ZKJ ter obravnavala redna tekoča vprašanja.

TEMA DNEVA

Bomo obvarovali plodno zemljo?

Po površini njiv na prebivalca je Slovenija na repu evropskih držav. Če bi na njivah gradili še naprej tako kot v preteklih desetletjih, bi čez 70 let ostal večji del republike brez njiv, čez 140 let pa tudi Pomurje. Travnatega sveta je sicer precej več, a ga kmetje v gorskem in hribovskem svetu premalo izkoriščajo.

Na obdelovalni zemlji bo treba pridelovati več hrane za vse prebivalstvo, kajti cene živil na svetovnem trgu tesno sledijo ceni nafte. Pri tem sta pomembni zlasti dve vprašanji: kako zavarovati obdelovalno zemljo, zlasti najboljšo ravninsko pred gradnjo in kako bolje obdelovati zdaj neobdelano ali slabo obdelano zemljo?

Kmetijstvo zgubi vsako leto 1300 ha ravninske, pretežno najboljše zemlje, z melioracijami pa naj bi izboljšalo 2000 do 3000 ha slabe zemlje. Vendar ne more biti le nadomestilo za zgubljeno zemljo, saj jo je že zdaj premalo. Najboljšo zemljo bomo morali bolj zaščititi tudi s strožjimi predpisi (so med drugim poudarili tudi na današnji seji sveta republike SRS).

Pri tem lastništvo nad zemljo ne sme biti ovira pri obdelovanju vse kmetijske zemlje. Z ustreznejšim vrednotenjem te dejavnosti pa bo treba zadržati v kmetijstvu zadostno število ljudi. V nasprotnem primeru bomo sicer še naprej jadikovali, da imamo vedno manj obdelovalne zemlje, da si ravno bo hkrati vedno manj istih, ki bi jo obdelovali.

JOŽE PETEK

Zakon o stanovanjskem gospodarstvu nedorečen

Zbori republiške skupščine so zaradi številnih pripomb zavrnili njegov osnutek – Tudi osnutek zakona o urejanju prostora še ni zrel

LJUBLJANA, 25. junija – Zaradi kopice načelnih in podrobnejših pripomb k posameznim členom, ki so jih dali na osnutek zakona o stanovanjskem gospodarstvu tako pristojni odbori zborov kot delegati v današnji razpravi na sejah zborov, so zbor združenega dela, zbor občin in družbenopolitični zbor skupščine SR Slovenije danes odložili sklepanje o osnutku zakona. Predlagatelj naj pripravi pregled vseh danih pripomb in se opredeli do njih, izvršni svet pa naj za prvo septembrsko sejo zborov zavzame stališča in se opredeli do vseh odprtih vprašanj, na katera so opozorile razprave.

Osnutek zakona o stanovanjskem gosodarstvu, osnutek zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o stanovanjskih razmerjih, predlog zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o poslovnih stavbah in poslovnih prostorih ter predlog zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o revalorizaciji in amortizaciji stanovanjskih hiš in stanovanj v družbeni lastnini je na današnji skupni seji vseh treh zborov obrazložila članica IS in predsednica republiškega komiteja za varstvo okolja in urejanje prostora Marija Zupančič-Vičar. Osnutka zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o stanovanjskih razmerjih delegati v vseh treh zborih niso sprejeli v predlaganem besedilu, ker vsebuje le del potrebnih sprememb zakonskih določil na tem področju. Zbor združenega dela in zbor občin pa sta sprejela predložene spremembe in dopolnitve zakona o revalorizaciji in amortizaciji stanovanjskih hiš in stanovanj v družbeni lastnini ter predlog za izdajo zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o poslovnih stavbah in poslovnih prostorih.

Tudi osnutek zakona o urejanju prostora so delegati zaradi številnih pripomb zavrnili: predlagatelj bo moral popraviti osnovna načela pri urejanju prostora. Predvsem pa ni enotnih pogledov v zvezi z zakonom o sistemu družbenega planiranja in družbenem planu SR Slovenije.

Delegati v zboru združenega dela so sprejeli predlog zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o varstvu pri delu. Več o teh in drugih temah na 6. strani.

PRED SLOVESOM – Pred odhodom je bil z ameriškim predsednikom Carterjem še sklepni, tretji krog pogovorov med delovnim zajtrkom v Belem dvoru na Dedinju. (Foto: Joco Žnidaršič)

Varnost v državi dobra

Delegati zveznega zbora skupščine SFRJ s ploskanjem pozdravili ekspoze zveznega sekretarja za notranje zadeve – Plebiscitarno po Titovi poti

OD NAŠEGA DOPISNIKA

BEOGRAD, 25. junija – Redko delegati v zvezni skupščini s ploskanjem pozdravijo govornika, ki prebere poročilo. Na današnji seji zveznega zbora skupščine SFRJ pa so delegati zaploskali zveznemu sekretarju za notranje zadeve Franju Herljeviću, ko je prebral ekspoze o varnostnem položaju v državi, v katerem je bistvena ugotovitev, da je ta dober.

Ploskanje je bilo namenjeno, tako so kasneje povedali razpravljalci, uspešnemu delu organov za notranje zadeve, vse bolj množičnemu vključevanju prebivalcev v družbeno samozaščito in veliki zavesti in enotnosti vseh Jugoslovanov. Ti so oboje v zadnjih mesecih še enkrat zelo odločno potrdili. Ravnanje vseh nas v zadnjih mesecih je bila plebiscitarna odločitev za to, da hočemo nadaljevati Titovo pot, da hočemo ohraniti Jugoslavijo tako, kot nam jo je zapustil Tito, je poudaril delegat iz SR Hrvatske Eduard Cenčić.

Kljub zapletenim mednarodnim odnosom je varnost v Jugoslaviji dobra. To pa nas seveda ne sme uspavati, kajti videti moramo, da notranji in zunanji sovražniki kljub dosedanjim dolgotrajnim prizadevanjem, ki so bila zaradi naše enotnosti povsem jalova, najbrž še vedno upajo. Zato moramo še naprej krepiti vse sestavine družbene samozaščite.

Razen informacije o varnostnem stanju v državi, o kateri je razpravljalo več delegatov, so delegati zveznega zbora na današnji seji največ pozornosti namenili dosedanjim rezultatom varčevanja z nafto in njenimi derivati v cestnem prometu. Razpravljali so o poročilu ZIS o tem in naložili ZIS, da preuči smotrnost dosedanjih omejitvenih ukrepov

(Več na 7. strani).

BRANKO PODOBNIK

• – Delegati zveznega zbora skupščine SFRJ so na današnji seji, ki jo bodo nadaljevali jutri, obravnavali in sprejeli naslednje:
– ekspoze zveznega sekretarja za notranje zadeve Franja Herljevića o varnosti v državi;
– poročilo o delu zveznega sodišča, zveznega javnega tožilstva in zveznega javnega pravobranilca v lanskem letu;
– poročilo o uresničevanju družbenega varstva samoupravnih pravic in družbene lastnine s področja zveznega družbenega pravobranilca samoupravljanja v lanskem letu;
– analizo o stanju in problemih odvetništva in drugih oblik pravne pomoči;
– zakon o dopolnitvi zakona o pravdnem postopku;
– informacijo o dosedanjem varčevanju s tekočimi gorivi

Skupščinska delegacija na Irskem

Parlamentarna delegacija bo vrnila obisk irskim poslancem izpred treh let

BEOGRAD, 25. junija (Tanjug) – Danes je odpotovala na obisk v Republiko Irsko delegacija skupščine SFRJ, ki jo vodi Dragoslav Marković.

Na beograjsko letališče so jo pospremili podpredsednik skupščine SFRJ Sinan Hasani, podsekretar v ZSZZ Aleksandar Vojinović in več drugih funkcionarjev.

Delegacija bo vrnila obisk parlamentu Republike Irske, katerega predstavniki so bili v Jugoslaviji pred tremi leti.

Madrid: ohraniti mir

Carter dopotoval v Španijo – Predsednik ZDA poudaril pomen vstopa Španije v NATO – Juan Carlos: ohranjanje dialoga med Vzhodom in Zahodom

MADRID, 25.junija (Tanjug) – Ameriški predsednik Carter je danes iz Jugoslavije odpotoval na enodnevni obisk v Španijo. Na madridskem letališču sta ga pozdravila španski kralj Juan Carlos in španski premier Adolfo Suarez.

Predsednik Carter in španski kralj Juan Carlos sta danes v zdravicah pri kosilu govorila o prijateljstvu med obema državama, vendar sta bila njuna govora različno poudarjena.

Na slovesnem kosilu je bila zbrana vsa španska vlada ter prvaki političnih strank, zastopanih v parlamentu, med njimi tudi generalni sekretar španske komunistične partije Santiago Carrillo.

Medtem ko je Carter poudarjal pomen vstopa Španije v pakt NATO ter se zavzemal za zaustavitev »sovjetskega ekspanzionizma«, je Juan Carlos govoril o pomembnosti detanta, ohranjanju dialoga med Vzhodom in Zahodom ter o ohranjanju miru. Carter ni niti omenil bližnje madridske konference o varnosti in sodelovanju v Evropi.

Predsednik Carter je izrazil zadovoljstvo, ker se je španska vlada odločila, da se pridruži severnoatlantskemu paktu. Poudaril je tudi pomembnost špansko-ameriškega sporazuma o prijateljstvu, ki rešuje vprašanje ameriških oporišč v tej državi, zatem vedno večje zanimanje ameriških poslovnežev za naložbe v Španiji, pa tudi možnost, da Španija, ki jo vežejo stare vezi z arabskimi državami in Latinsko Ameriko, odigra vlogo posrednika med Zahodom in »tretjim svetom«.

Španski kralj Juan Carlos je med drugim poudaril, da je »španski narod zagovornik miru ter zato prepričan, da vzpostavitev in utrjevanje miru, kot v vsaki državi, tako tudi na splošno, pomeni spričo današnje napetosti v svetu prednostno nalogo slehernega naroda«.

»Španija,« je dejal, »nasprotuje grožji in uporabi sile, vsem oblikam nasilja in vmešavanja v notranje zadeve drugih. Izhajajoč iz tega smo zavzeli stališče, da obsodimo takšne intervencije, in to s stališča solidarnosti z deželami zahodnega sveta, ki jim tudi sami pripadamo.«

K temu je španski suveren dodal, da Španija zagovarja proces popuščanja ter da je pripravljena prispevati k vzpostavitvi konstruktivnega dialoga med Vzhodom in Zahodom.

»Prav pri tem,« je poudaril Juan Carlos, »lahko madridska konferenca o varnosti in sodelovanju v Evropi odigra odločilno vlogo, tako pri ohranjanju kot pri nadalnjnjem razvoju tega, čemur smo nekoč rekli »helsinški duh«.

Juan Carlos se je zavzel za detant in mir ter poudaril, da se razvite industrijske države morajo potruditi in se zbliževati z deželami v razvoju oziroma pripomoči k vzpostavitvi novega gospodarskega reda.

Sestanek v Ankari: za ravnotežje v Evropi

Edmund Muskie se je zavzel za vojaško ravnovesje v Evropi – Odgovornost za kolektivno varnost

ANKARA, 25. junija (Tanjug) – Turški premier Sulejman Demirel je danes s prigodnim govorom v imenu države gostiteljice odprl sestanek zunanjih ministrov 15 držav članic NATO. Demirel je opozoril na pomen politične dejavnosti zahodnih zaveznikov, zlasti od leta 1970, ter na intenzivne stike, razprave in pogajanja z drugimi evropskimi državami, vključno tudi s članicami varšavskega pakta.

Ameriški zunanji minister Edmund Muskie je v svojem kratkem govoru opozoril na to, da morajo zahodni zavezniki vzpostaviti vojaško ravnotežje v Evropi.

Poudaril je, da bo potrebnih več naporov, da bi zagotovili stabilnost v Perzijskem zalivu in jugovzhodni Aziji, ter da morajo pri tem upoštevati tudi neodvisnost narodov v tem območju.

Edmund Muskie je dejal, da mora vsaka članica NATO prevzeti polno odgovornost, ko gre za kolektivno varnost.

Nato je govoril o sovjetskem vojaškem posegu v Afganistanu, ki je, kot je dejal, ogrozil neodvisnost te države. Poudaril je, da bodo Združene države Amerike ratificirale sporazum »SALT-2«, ko bodo za to obstajale objektivne možnosti.

Muskie je govoril tudi o pomenu madridske konference o varnosti in sodelovanju v Evropi ter izrazil upanje, da bo vseh 35 držav udeleženk konference dalo svoj veliki prispevek kot pred petimi leti v Helsinkih. Dodal je tudi, da bodo zahodni zavezniki ohranili odprte »kanale« za sodelovanje s Sovjetsko zvezo. Po njegovem mnenju je to čas preverjanja sil alianse, čas, ki vsiljuje potrebo po krepitvi skupne obrambe in vzpostavljanju vojaškega ravnotežja.

Zadnji govornik na današnji otvoritveni seji je bil generalni sekretar NATO Jozef Luns. V svojem govoru je v bistvu povzel tisto, o čemer sta govorila Demirel in Muskie.

Carter ponuja roko?

TASS zavrača Carterjev predlog o »prehodni rešitvi« za Afganistan, toda optimisti v Moskvi upajo, da se je nekaj premaknilo

MOSKVA, MADRID, WASHINGTON, 25. junija (AFP) – Sovjetska časopisna agencija TASS je v sredo zavrnila predlog predsednika Carterja o »prehodni rešitvi za domnevni afganistanski problem«, in ga označila kot »nejasnega in popolnoma nedoločnega«. Predsednik Carter je v torek zvečer v Beogradu izjavil, da je »njegova vlada pripravljena proučiti prehodno rešitev vzporedno z naglim umikom vseh sovjetskih čet iz Afganistana«.

Sovjetska agencija vidi v tej izjavi »nov poskus Washingtona, da bi se z egoističnimi nameni vmešaval v notranje zadeve suverene in neodvisne države«. Hkrati očita predsedniku Carterju, da se poskuša izogniti natančnim in konkretnim predlogom, ki jih je sprožila afganistanska vlada 14. maja letos.

Naposled TASS ponovno obtožuje »ZDA in Kitajsko, da oborožujejo kontrarevolucionarne afganistanske bandite v njihovem boju in da še nagovarjajo druge države, naj pomagajo in še okrepijo pomoč kontrarevoluciji«.

Kot poročajo iz ameriških krogov v Madridu in Washingtonu, je bil v Beogradu izrečen predlog o »prehodni rešitvi«. O tem je govoril v torek tudi Carterjev svetovalec za zadeve nacionalne varnosti Zbigniew Brzezinski. Toda iz ameriških krogov niso prišla pojasnila, kaj je predsednik mislil z izrazom »prehodna rešitev«. Visoka ameriška osebnost je v Madridu izjavila dopisniku AFP, da bi lahko pri tej akciji sodelovale islamske mirovne sile. Visoki funkcionar je pripomnil, da obstajajo »zakoniti sovjetski interesi v Afganistanu«, in da bo potrebno zagotoviti »zaščito sovjetskih prijateljev v Kabulu, da ne bi prišlo do prelivanja krvi«.

V washingtonskih krogih je slišati mnenje – kot poroča AFP – da je predsednik Carter pripravljen pomagati Moskvi v Afganistanu, da ne bi trpel njen ugled, če je to želja SZ. Tako tolmačijo po najnovejših poročilih politični opazovalci v Washingtonu, izjavo, ki jo je v torek zvečer dal predsednik Carter, da bi ZDA in SZ skupaj preučile možnost za prehodno rešitev v Kabulu, medtem ko bi se sovjetske čete umaknile iz Afganistana.

Iz okolice predsednika Carterja poudarjajo, da ne gre za ameriški »odgovor« na umik nekaj tisoč sovjetskih vojakov. Poleg tega v krogih, ki so blizu ameriškemu predsedniku, opozarjajo, da je predsednik Carter omilil stališče do uvodnih korakov za popoln umik sovjetskih čet v svoji osebni poslanici Titu 25. februarja in da je omenil možnost »prehodne rešitve« že 13. februarja na tiskovni konferenci.

Najnovejši Carterjev projekt, ki po mnenju washingtonskih političnih opazovalcev nosi obeležje Zbigniewa Brzezinskega, bi moral še vključiti Kitajsko, ki jo Moskva skupaj obtožuje, kot obtožuje ZDA, da je kriva za težave sedanjega režima v Kabulu.

Zahodni diplomati v Moskvi – kot poroča AFP – optimistično domnevajo, da se je morda nekaj začelo premikati v afganistanski krizi. Najbolj optimistični med njimi celo mislijo, da bi se Moskva rada častno izvlekla iz »afganistanskega močvirja«.

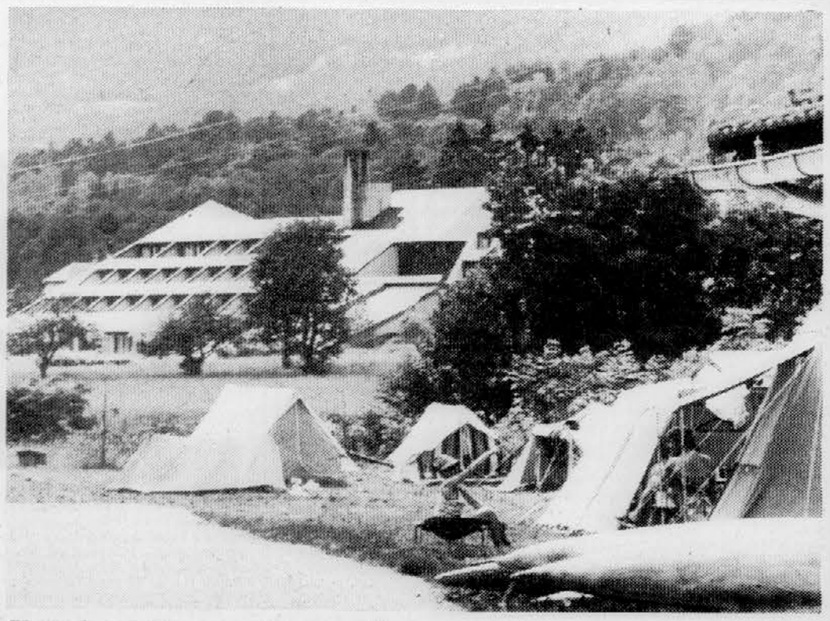

Kamping v Bovcu se je spraznil

BOVEC, 25. junija – Prejšnji teden je bilo pod šotori v Bovcu kar 117 gostov, pa je prišlo deževje in jih pregnalo. A ne vseh – 12 jih še vztraja in čaka na sončne urice, ki prav gotovo morajo priti, saj je tu poletje in julij je na pragu. Bovški turistični delavci upajo, da se bo kamping spet napolnil, zagotovo pa jih bo veliko avgusta, kot kažejo tudi izkušnje prejšnjih let. Avgusta je povprečno 200 do 300 gostov na dan, če so lepi dnevi, pa se jih v tem lepem kotičku ustavi še več. (Foto: Janez Pukšič).

Vreme danes

Vreme bo tudi danes dokaj muhasto. Medtem ko južne kraje države že nekaj dni pesti prava poletna vročina (v Demir Kapiji so včeraj že ob 10. uri namerili 31 stopinj), pa se vreme v Sloveniji nikakor noče ustaliti. Tudi danes bo po vsej republiki spremenljivo oblačno, s krajevnimi plohami in nevihtami. Vreme krepko nagaja kmetovalcem, ki ne morejo v miru opraviti poljskih del, zlasti košnje, nič manj pa tudi prvim dopustnikom. Zjutraj bo še kar sveže. Temperature se bodo gibale med 10 in 14 stopinjami, v Primorju do 16 stopinj. Čez dan se bo živo srebro povzpelo največ do 24 stopinj Celzija. Precej toplejše bo v drugih krajih Jugoslavije, kjer bo čez dan spet čez 30 stopinj Celzija.

Ponekod so pralni praški na bone

V srbskem izvršnem svetu so imeli ostro razpravo o pomanjkanju pralnih praškov. V Kragujevcu so, na primer, pralni praški na bone – kadar seveda so. Republiški sekretar za trg in cene je izjavil, da tržna inšpekcija očitno ali ne more ali noče stopiti prekupčevalcem in špekulantom s pralnimi praški na prste. Javna skrivnost pa je, da so skladišča polna pralnih praškov.

Stran 3

Nova politična linija KPI?

Izid zadnjih upravnih volitev bo po vsem sodeč vplival na nastajanje novih političnih strategij v okviru italijanske levice. Komunisti se ne odpovedujejo »zgodovinskemu kompromisu«, toda izjave vidnih voditeljev KPI dajejo slutiti, da bo v stranki prišlo do spremembe politične linije. »Zgodovinski kompromis ostaja splošni okvir, potreben za obrambo republikanskih institucij, toda novo geslo KPI se glasi: demokratična alternativa.

Stran 5

Omejitev voženj ni v skladu z ustavo?

Delegati zveznega zbora skupščine SFRJ so na včerajšnji seji skoraj poldrugo uro razpravljali o ustavnosti zakona o omejitvi voženj, ki ga je taisti zbor sprejel lansko leto. Zakonodajno-pravna komisija zveznega zbora meni, da nekateri členi zakona niso v skladu z ustavo in z zakonom o združenem delu.

Stran 7

Raziskovalna in inovacijska dejavnost

Interes gospodarstva za izumiteljsko dejavnost je sorazmeren z možnostjo, da ideje in laboratorijske rezultate realiziramo na industrijskem nivoju in da produkte, ki so plod razvojnih prizadevanj, uspešno uveljavimo na domačem in tujem tržišču. O tej problematiki smo se pogovarjali z dr. Miho Kremserjem, direktorjem TOZD Razvoj in raziskave pri »Leku«.

Stran 8

Danes Književni listi

• Prispevek ob mednarodnem simpoziju o slovenski romantiki – konstituiranje slovenske poezije

• Sporočilo koroškega pesnika Andreja Kokota

• Pomenek z iberskima pisateljema, udeležencema blejskega srečanja

• Zaostritev nekega vprašanja ob knjigi Venedikta Jerofejeva

• Predlog za ustanovitev nove slovenske revije – Mnenje sekretariata sveta za kulturo pri predsedstvu RK SZDL Slovenije

Počitnice so že tu!

LJUBLJANA, 25. junija – Še zadnjič v tem šolskem letu se nasmejani obrazi sklanjajo skozi okna bučnih učilnic, ki so bile ob zadnjem odmoru še posebej glasne. Šolska vrata so se zaprla za skoraj 220.000 osnovnošolcev in 100.000 srednješolcev – eno samo veselje jih je bilo – za njih je napočil čas počitka. Formalno pa šolskega leta še ni konec, končalo se bo na dan pred začetkom novega, in to bodo prav dobro občutili vsi, ki se s šolo ukvarjajo, pa v njo ne hodijo. Uresničevanje nalog, ki jih terjata zakona o osnovni šoli in usmerjenem izobraževanju, ne dopušča počitnic. (Foto: Dragan Arrigler).

S TELEPRINTERJA

Volilni konferenci ZKS v Mariboru

MARIBOR, 25. junija – Na programsko volilni konferenci občinske organizacije ZKS Maribor – Pobrežje, ki je bila istočasno tudi ustanovna, so po uvodnem referatu o delu dosedanje in o nalogah nove občinsko organizacije ZKS sprejeli temeljne usmeritve za prihodnje enoletno obdobje. Za predsednika konference so izvolili Borisa Feldina, za sekretarja pa Jožeta Damiša.

Na programsko volilni konferenci občinske organizacije ZKS Maribor – Slovenske gorice so v Pesnici pri Mariboru obravnavali podobne probleme. Za predsednika občinske konference ZKS so izvolili Vlada Cotiča, za sekretarja komiteja občinske konference pa Stanka Hadnerja.

M. K.

Srečanje slovenskih cestarjev

MARIBOR, 25. junija – Predstavniki pripravljalnega odbora so sporočili, da bo 27. in 28. junija v Mariboru že tradicionalno srečanje slovenskih cestarjev Gostitelj je tokrat cestno podjetje Maribor Proslavili bodo tudi 28. junij – dan cestarjev. Slavnosti se bodo začele v petek ob 15. uri v športnem parku Tabor in se bodo končale z osrednjo proslavo v soboto ob 16. uri v domu JLA. Poleg športnih disciplin bodo na programu tudi preizkušnje v cestarskih veščinah, srečanje borcev in mladine ter okrogla miza, na kateri se bodo pogovorili o problematiki cestnega gospodarstva Slovenije.

M. K.

Sprejeli srednjeročno usmeritev DU

BRDO, 25. junija – Tu je bila danes seja skupščine zveze delavskih univerz Slovenije, na kateri o sprejeli skupno srednjeročno usmeritev dejavnosti in razvoja delavskih univerz v Sloveniji do leta 1985. Samoupravni sporazum o združitvi v zvezo in statut zveze so prilagodili zakonu o usmerjenem izobraževanju, ki delavske univerze zadolžuje za izobraževanje in usposabljanje odraslih. Poleg tega so sprejeli stališča o družbeni in andragoški etiki za delavce v delavskih univerzah ter izvolili novo vodstvo ter organe. (L. S.)

Dogovor o razvoju tekstilne industrije

BEOGRAD, 25. junija (Tanjug) – Domača tekstilna industrija je zelo zainteresirana, da bi sprejeli družbeni dogovor o razvoju te panoge v prihodnjem srednjeročnem obdobju. Po besedah inž. Cirila Tručla, sekretarja splošnega združenja tekstilne industrije Jugoslavije, bi z družbenim dogovorom določili temeljne smeri proizvodnje, se dogovorili o gradnji novih zmogljivosti, o izvozu in uvozu ter o vsem drugem, kar je pomembno za to gospodarsko panogo. Pričakujejo, da bodo prvo verzijo dogovora o razvoju tekstilne industrije objavili že konec poletja.

Nove odkupne cene za domači riž

SKOPJE, 25. junija (Tanjug) – V Makedoniji bodo letos odkupovali riž po ceni 10,52 dinarja za kilogram. Njegovo kakovost so razvrstili v tri vrste, odkupna cena pa se giblje od 9.70 dinarja za najnižjo vrsto do 10,60 dinarja za prvo vrsto. To pomlad so posejali riž na rekordnih 9 tisoč hektarih; domnevajo, da bo tudi pridelek zelo dober in da bodo pridelali 30 tisoč ton riža.

Ob industriji tudi razvoj kmetijstva

PIROT, 25. junija (Tanjug) – V Pirotu načrtujejo, da se bo industrijska proizvodnja v prihodnjem srednjeročnem obdobju večala za 8 odstotkov, kmetijska za 4,5, družbeni proizvod za 8, dohodek za 9 in zaposlenost za 4,5 odstotka. V tej občini posvečajo največ pozornosti razvoju industrije, ki je bila tudi do sedaj temeljni nosilec razvoja, v obdobju do 1985 pa morajo razviti tudi druge gospodarske panoge, zlasti kmetijstvo.

Letalski oddelek na fakulteti v Mostarju

MOSTAR, 25. junija (Tanjug) – Na strojni fakulteti v Mostarju bodo septembra odprli letalski oddelek. Oddelek so ustanovili na pobudo letalske industrije »Soko«. Na oddelku naj bi se šolali letalski inženirji, ki naj bi se zaposlili v tej tovarni. Letos se bo na oddelek vpisalo 40 brucov strojne fakultete.

Kmetijski načrti v Bosni in Hercegovini

SARAJEVO, 25. junija (Tanjug) – Če bodo v Bosni in Hercegovini pridelali več zelene živinske krme, če bodo racionalneje izkoriščali pašnike, zlasti v višjih predelih, in če bodo zagotovili boljše dohodkovno povezovanje med živinorejci in predelovalci, bodo leta 1985 pridobili 140 tisoč ton mesa, namesto dosedanjih 116 tisoč ton. V enakem obdobju bi pridobili 850 do 900 milijonov litrov mleka, namesto 740 milijonov litrov, kolikor jih pridobijo sedaj.

Vlasotinske vinograde obnavljajo

VLASOTINCI, 25. junija (Tanjug) – Kmetijska zadruga v Vlasotincih je sprožila vrsto akcij, s katerimi nameravajo obnoviti vinograde v tem kraju. V sodelovanju z zasebnimi kmetijskimi proizvajalci so do sedaj posadili vinsko trto na več kot 200 hektarjih – pridelovali bodo namizne in vinske sorte grozdja. Načrtujejo, da bodo do 1985 v okolici Vlasotinc posadili vinsko trto na še 500 hektarih, v kar bodo vložili okrog 200 milijonov dinarjev.

Nova tovarna za predelavo sadja

PRIJEDOR, 25. junija (Tanjug) – Delovna organizacija »Prijedorčanka« iz Prijedora zaključuje gradnjo nove tovarne za predelavo sadja in zelenjave. Tovarna bo začela obratovati konec letošnjega avgusta. V njej bodo na leto predelali okrog 16 tisoč ton sadja, predvsem sliv. Zgradili bodo tudi hladilnico, v katero bodo lahko spravili 2000 ton sadja; na leto bodo lahko proizvedli tudi milijon 200 tisoč litrov žganja.

Dalmatinci si veliko obetajo od turizma

SPLIT, 25. junija (Tanjug) – Dalmatinsko gospodarstvo, ki izvozi tretjino svojih izdelkov in storitev, od tega štiri petine na konvertibilni trg, si od devalvacije dinarja veliko obeta. Po zadnjih raziskavah v regionalni gospodarski zbornici naj bi obsegal učinek devalvacije približno dve milijardi in 860 milijonov dinarjev. Več kot tretjina tega učinka bo odpadla na gostinsko-turistično gospodarstvo, ki je lani izvozilo za 420 milijonov dolarjev s simboličnim odlivom deviznih sredstev (malo več kot deset odstotkov). Ladjedelnice in pomorstvo bodo imeli malo več kot 700 milijonov dinarjev »dobička«, pozitivne učinke pa pričakuje tudi vsa industrija, kmetijstvo, gradbeništvo in prometne panoge.

Citronska kislina iz melase

ĆUPRIJA, 25. junija (Tanjug) – V drugi polovici leta 1981 bo steklo delo v tovarni za proizvodnjo citronske kisline, ki jo bodo pridobivali s predelavo melase. Za gradnjo te zmogljivosti, ki bo veljala približno 700 milijonov dinarjev, se je pokazala potreba zaradi zainteresiranosti domačega in tujega trga.

Žganje brez metilnega alkohola

REKOVAC, 25. junija (Tanjug) – V vinarski kleti v Rekovcu, ki posluje v sklopu ljubljanskega Slovina, bodo v kratkem začeli kuhati žganje brez metilnega alkohola. To bodo dosegli z vgraditvijo novih naprav, ki bodo povečale proizvodnjo, s čimer se ponuja možnost, da postane Rekovac eden večjih izvoznikov žganja in drugih žganih pijač. V nove obrate bodo vložili približno 18 milijonov dinarjev.

Teze za gradivo o zgodovini ZKJ

BEOGRAD, 25. junija (Tanjug) – Na današnji seji komisije predsedstva CK ZKJ za zgodovino ZKJ so podprli teze o pripravi tega pomembnega dela, s katerim se ukvarjajo skupine znanstvenikov ter redakcijski odbor za zgodovino ZKJ. Kot je bilo ocenjeno, je zbrano gradivo zadovoljiva osnova za nadaljnje delo, pa vendar v tezah še marsičesa manjka. Po mnenju članov komisije je premalo izrazito tudi teoretično obravnavanje nekaterih pomembnih dogodkov v razvoju partije. Dolžni smo, je bilo rečeno, kar se da objektivno rekonstruirati osnovne tokove zgodovine našega delavskega in političnega gibanja. V nekaterih starejših podobnih besedilih je bila zgodovinska pot partije pogosto prikazovana premočrtno, kot da ni bilo nobenih tavanj, težav pri iskanju prave poti itd.

V Kruševcu nova tovarna detergentov

KRUŠEVAC, 25. junija (Tanjug) – Kemična industrija »Merima« iz Kruševca bo gradila novo tovarno detergentov. Tako so se na nedavnem referendumu odločili delovni ljudje tega kolektiva. Projekt bodo izvedli v sodelovanju z znano tovarno »Henkel« iz Zvezne republike Nemčije. Nova tovarna, katere gradnja in oprema bosta veljali približno 450 milijonov dinarjev, bo zgrajena prej kot v dveh letih. Ko bo delo v njej steklo, se bo sedanja proizvodnja detergentov – 17 tisoč ton – potrojila.

V tovarni živinske krme dobili nov silos

BOSANSKA KRUPA, 25. junija (Tanjug) – Kolektiv tovarne živinske krme, ki dela v sklopu delovne organizacije »Klas« je zgradil in izročil svojemu namenu silos za žitarice z zmogljivostjo šest tisoč ton. V gradnjo tega pomembnega gospodarskega objekta so vložili deset milijonov in 250 tisoč dinarjev. V prihodnjem planskem obdobju, od leta 1981 do 1985, bodo kot so načrtovali, obnovili tudi tovarno živinske krme. Po projektu naj bi se njena zmogljivost povečala na 80 tisoč ton.

Prst na tistega, ki ravna mimo zakonov

V občinah po Sloveniji so lokacijska dovoljenja izdajali brez soglasja zemljiških skupnosti – Gradbišča na rodovitnih poljih

LJUBLJANA, 25. junija – V kmetijstvu je veliko neizkoriščenih naravnih možnosti, hrano pa uvažamo ali jo kupujemo v drugih republikah. Čeprav je v Sloveniji sorazmerno malo njiv, bi lahko pridelali 85 % potrebne hrane, če bi vso zemljo bolje obdelovali. Tisto zemljo, ki je lastniki ne zmorejo obdelati ali jo zanemarjajo, ker imajo druge dohodke, bi lahko obdelovali sosedje ali kmetijske organizacije v sodelovanju z združenimi kmeti.

O tem, kako daleč nas je pripeljalo neodgovorno (in mimo zakonskih predpisov) poseganje v prostor, ki je zemljo in vlogo kmetijske proizvodnje v družbenoekonomskem razvoju Slovenije na ta način potisnilo v ozadje, so razpravljali na današnji seji sveta republike, ki jo je vodil Viktor Avbelj.

Hrana postaja ob energiji prav gotovo vse bolj strateško, politično in ekonomsko pomembna za nadaljnji razvoj. Zato so prizadevanja za čim večjo samooskrbo s hrano v svetu že postala temelj neodvisnega in celovitega družbeno gospodarskega razvoja držav, ki hrano uvažajo. Toda pri nas se tega še premalo zavedamo. Sprejemamo najrazličnejše ukrepe, zakone, povsod govorimo, kaj bomo morali storiti, da bi za kmetijsko uporabo ohranili čim več zemlje, opozarjamo, kaj lahko povzroči opuščanje višinskih kmetij, ki se »ne splačajo«, hkrati pa tarnamo zaradi slabe oskrbe trga. Po drugi strani pa mirno dovolimo, da nam urbanizacija vsako leto skrči povprečno za 1300 hektarov njiv, torej tiste rodovitne zemlje, ki je ne moremo nadomestiti z nobeno melioracijo, so poudarili. Vzrokov za tako malomarno ravnanje je brž kone več.

● Kljub temu, da imamo zelo dobre sistemske in zakonske rešitve, da smo se dogovorili, kako bomo ravnali s prostorom in kako bomo delali za razvoj našega kmetijstva, pa pri izvajanju že dolgo škripljе. Najslabše pri vsem tem pa je, da ves čas kritično ocenjujemo, da tako ne gre več, nikoli pa ne pokažemo s prstom na tistega, ki ravna mimo zakona in mimo družbenih norm, ampak ostaja anonimen v kolektivni odgovornosti. Zato, so poudarili, bomo morali v prihodnje poskrbeti za takšne ukrepe, s katerimi bomo ne samo preprečevali, ampak tudi ožigosali vse, ki kršijo dogovorjeno politiko. In prav tu bodo svojo vlogo morale odigrati ustrezno organizirane inšpekcijske službe.

Med poglavitnimi je, in na to že dolgo opozarjemo, so dejali, da izrabe prostora nismo znali ali pa nismo hoteli načrtovati. Zaradi tega so kaj lahko nekmetijski interesi pretehtali kmetijske. Gradili smo ceste, stanovanjska naselja in industrijske objekte tam, kjer je bilo potrebno najmanj dodatnih del, kjer je bila zemlja poceni in kjer so si tako gradnjo zamislili urbanisti. Čeprav naj bi kmetijske zemljiške skupnosti preprečile krčenje najbolj rodovitnih površin, pa jim to največkrat ni uspelo. V občinah so lokacijska dovoljenja za zidavo izdajali brez soglasja zemljiških skupnosti ali pa so njihovo soglasje izsilili potem, ko so lokacijsko dovoljenje že izdali.

Vzrok za mačehovsko ravnanje z zemljo, so opozarjali razpravljalci, moramo iskati tudi v neustreznem vrednotenju zemlje, ki bi morala biti kategorizirana, predvsem pa bi morala biti najbolj rodovitna zemlja tako draga, da bi že njena cena odvrnila vsakogar, ki bi hotel zidati sredi polja.

Ob tem, ko si prizadevamo, da bi kmetijski proizvodnji ohranili čim več nižinske rodovitne zemlje, pa ne bi smeli pozabiti tudi na vse tiste ukrepe, ki bi preprečili nadaljnje opuščanje kmetijske zemlje v Sloveniji. Še posebej v hribovitih predelih, kjer mladi raje iščejo zaposlitev zunaj kmetijstva, na zemlji pa ostajajo ostareli, ki zemlje v glavnem ne obdelujejo. Da imamo v naši republiki kar 240 tisoč hektarov zemlje neobdelane, je vzrok kajpada tudi v miselnosti ljudi, da se obdelovanje ne izplača, so menili. Res je, da so v preteklosti investirali v tista kmetijska območja, ki so dajala višje tržne presežke, res je tudi, da nismo dovolj spodbujali kmetijstva v hribovskih predelih, toda napak je trditi, da se obdelovanje zemlje, tudi če je manj ugodna za obdelavo, ne izplača. Bolj kot to je namreč res, da ob vse bolj zaostrenih pogojih za pridobivanje hrane, ne bi smeli pustiti zemljo propadati. Prav zaradi tega so na današnji seji sveta republike poudarili, da bo potrebno z ustreznimi ukrepi poskrbeti za obdelovanje opuščene zemlje, za pospravljanje pridelkov, ki ostajajo na njivah, in za to, da bodo travniki pokošeni. Toda rešitev hribovskih kmetij po njihovem ni v združevanju in organiziranju proizvodnje, kakršna je v nižinah, ampak v takšni družbeni pomoči, ki bo kmetom omogočala sezonski zaslužek zunaj kmetijstva – v kmečkem turizmu, obrti ipd. – in ki bo zagotavljala večjo socialno varnost.

JOŽE PETEK
MARJETA ŠOŠTARIČ

VSAK ČETRTEK NOVI stop POGLEJMO SI V OČI!

Obveščenost je sestavina stabilizacije

Posvetovanje o vlogi glasil v združenem delu v stabilizacijski politiki

LJUBLJANA, 25. junija – Odbor za obveščanje in politično propagando pri republiškem svetu zveze sindikatov je danes pripravil posvetovanje za organizatorje obveščanja, urednike in novinarje v združenem delu, na katerem so spregovorili o vlogi obveščanja v združenem delu pri uresničevanju stabilizacijskih nalog.

Vrste nalog, ki se jih lahko v tej trajni družbeni akciji lotevajo glasila v združenem delu, je v uvodni razpravi nanizal Franci Polak. Ustalitve gospodarstva namreč ni mogoče pričakovati, če ne bo aktivnosti znotraj temeljnih organizacij. Če ne bodo tu znova preučili samoupravne organiziranosti, odnosov med temeljnimi organizacijami in skupnostmi skupnih služb in se temeljiteje lotili področja cen, razporejanja dohodka, novih naložb in podobno.

J. T.

Mladi se morajo bolj vključevati

Mladinske organizacije naj sodelujejo pri sprejemanju srednjeročnih planov razvoja

BEOGRAD, 25. junija (Tanjug) – Mladinske organizacije se morajo dejavno vključiti v sprejemanje srednjeročnih planov razvoja in prispevati k urejanju problemov, ki se pojavljajo v procesu načrtovanja. Tako bodo kar najbolj stvarno prispevale k uresničevanju gospodarske stabilizacije in ustvarjalno vplivale na svoj razvoj v prihodnjem petletju.

Takšna je ugotovitev predsedstva konference ZSMJ, ki je danes razpravljalo o tekoči dejavnosti mladinske organizacije v zvezi s sprejemanjem prihodnjega srednjeročnega plana. Predsedstvo je ugotovilo, da mladi še ne sodelujejo dovolj pri procesu znanstveno-raziskovalnega dela, izumiteljstvu in racionalizatorstvu in da še nismo poiskali pravih meril za vrednotenje ustvarjalnega deleža delavcev, zlasti mladih.

Za uresničitev nalog bo treba okrepiti vrste

Delovna skupina CK ZKJ, ki jo vodi Mahmut Bakali, je obiskala tozd Jogi novogoriškega Mebla – V kolektivu je le 20 komunistov – Več delavcev

NOVA GORICA, 25. junija – Komunisti v osnovnih organizacijah ZK morajo okrepiti svoje vrste in se idejno-politično usposobiti tako, da bodo lahko odgovorno uresničili vlogo zveze komunistov in izpeljali številne naloge za nadaljnji razvoj delegatskega sistema in družbenoekonomskih odnosov v tozdih. Tako so danes poudarili v sklepnem delu sestanka delovne skupine CK ZKJ, ki jo je na obisku v novogoriški občini vodil Mahmut Bakali, s komunisti osnovne organizacije ZK tozda Jogi v novogoriški tovarni pohištva Meblo.

V tozdu Jogi je med 284 zaposlenimi le 20 komunistov, od teh pa je le polovica delavcev iz neposredne proizvodnje. Prizadevanja za hitrejši in stabilnejši gospodarski razvoj in hkrati za poglabljanje samoupravnih družbenoekonomskih odnosov pa terjajo od komunistov, da ustvarjalno delajo v vseh okoljih, se kritično opredelijo do težav, slabosti, pomanjkljivosti in jih premagajo z usklajeno akcijo vseh družbenopolitičnih organizacij, samoupravnih organov in zaposlenih.

Nedvomno te pomembne naloge zahtevajo, da komunisti v osnovni organizaciji ZK več pozornosti namenijo tudi sprejemanju novih članov in idejnopolitičnemu usposabljanju in izobraževanju vseh komunistov. Zato so člani delovne skupine CK ZKJ, komuniste v tozdu Jogi opozorili, da bodo morali bolj zavzeto skrbeti za krepitev svojih vrst, zlasti še z delavci iz neposredne proizvodnje.

Komunisti v osnovni organizaciji ZK v tozdu Jogi so kljub majhnemu številu v zadnjem obdobju vendarle okrepili svojo dejavnost, jo usmerili predvsem v prizadevanja za ustalitev gospodarskih gibanj. Sprejeli so namreč jasno določen akcijski program in z njim zadolžili tudi vse službe v tozdu, da vsake tri mesece ocenijo uresničevanja začrtanih nalog. S povečano delovno storilnostjo in z zmanjševanjem stopnje zaposlovanja naj bi v Jogiju dosegli načrtovani obseg proizvodnje.

Letos načrtujejo, da bodo izdelali okrog 320 tisoč vzmetnic. Ustvarili naj bi 320 milijonov dinarjev. V prvih petih mesecih letošnjega leta so zaradi izpadov proizvodnje načrt uresničili le 97 odstotno.

Tozd Jogi je tudi izvozno usmerjen. Z letošnjim načrtom so namreč predvideli, da bodo na tujih trgih, predvsem v državah Bližnjega vzhoda, ustvarili 40 milijonov dinarjev prihodka, kar pomeni, da bodo izvozili 15 odstotkov izdelkov.

Na današnjem sestanku z delovno skupino CK ZKJ pa so opozorili tudi na probleme, ki so povezani s povečanjem izvoza. Zaradi vedno večjih stroškov za surovine postajajo namreč na tujih trgih nekonkurenčni, ob tem pa jim povzroča težave tudi neenoten nastop jugoslovanskih proizvajalcev podobnih izdelkov na tujem. Lani so načrtovani izvoz celo presegli, zato pa so ustvarili manj dohodka kot bi ga s prodajo na domačem trgu. Zaradi tega iščejo nove možnosti za izvoz in to predvsem v izvozu »znanja« v države Bližnjega vzhoda.

Med državami, ki ovirajo hitrejši razvoj tozda Jogi, je nedvomno tudi zastarela in dotrajana strojna oprema. Šestnajst let stari stroji ne omogočajo več kot 3 odstotno letno rast produktivnosti. Načrtovanih naložb za posodobitev proizvodnega procesa in tako tudi za izboljšanje delovnih pogojev zaradi pomanjkanja denarja doslej niso mogli uresničiti. Združevanje denarja za gradnjo nove tovarne ivernih plošč v Meblu in zdaj že nekaj let zapovrstjo solidarnostno kritje izgube tega tozda namreč pomeni, da so se delavci v drugih Meblovih tozdih morali odrekati lastnemu razvoju.

Člani delovne skupine CK ZKJ so se popoldne pogovarjali tudi s komunisti v splošni bolnici Franca Derganca v Šempetru pri Gorici in krajevni skupnosti Boris Kidrič v Novi Gorici.

SLAVICA CRNICA

Zmagoslavje delavcev

Po vseh krajih se vrstijo slovesnosti ob 27. juniju, dnevu samoupravljalcev – Nagrade in priznanja najboljšim delavcem in delavkam

LJUBLJANA, 25. junija – Po vsej državi se vrstijo slovesnosti ob 27. juniju, dnevu samoupravljalcev. Na številnih delovnih sestankih so dan samoupravljalcev povezali tudi s praznovanjem 30-letnice samoupravljanja in ob tej priložnosti nagradili najboljše delavce in delavke.

»Odločili smo se za izvirno pot oblikovanja samoupravnih socialističnih odnosov, ki so že v samem začetku motivirali delovnega človeka za boljše in produktivnejše delo. Ali še drugače: z geslom »tovarne delavcem« se je pričelo uresničevanje Kardeljeve misli o človeku in njegovi sreči, kajti socialistično samoupravljanje je tisti družbeni odnos, v katerem mora imeti delavec v rokah škarje in platno,« je med drugim dejal Jože Marolt, predsednik mestnega sveta Zveze sindikatov Ljubljana na današnji slavnostni seji v Slovenski filharmoniji, na kateri so podelili letošnje nagrade in priznanja samoupravljalcev.

Sinoči je bila v unionski dvorani v Mariboru proslava dneva samoupravljalcev. Slavnostni govornik je bil Janez Müller, predsednik delavskega sveta sestavljene organizacije združenega dela Elkom. Na proslavi so najzaslužnejšim delavcem iz združenega dela v mariborski občini na področju samoupravljanja podelili plakete in priznanja. Plaket so podelili 14, priznanj pa 9.

Ob dnevu samoupravljalcev je bila danes v Prištini slovesna seja sveta Zveze sindikatov Kosova, ki so se je udeležili tudi člani predsedstva pokrajine, predsedstva pokrajinskega komiteja ZK in predsedstva pokrajinske konference SZDL, pa tudi delegacije skupščine, izvršnega sveta, borčevske organizacije, gospodarske zbornice, ZSM Kosova in mnogi drugi gostje. Referat, posvečen temu pomembnemu jubileju, je prebral predsednik sveta Ramo Alihajdari.

Na Hrvaškem so dan jugoslovanskih samoupravljalcev proslavili s slovesno sejo sveta Zveze sindikatov Hrvaške. Slovesnosti so se udeležili tudi člani izvršnih organov vseh republik in družbeno-političnih forumov. Referat, posvečen 30. obletnici samoupravljanja, je prebral predsedujoči republiškega sveta zveze sindikatov Milorad Viškić.

Tudi v Sarajevu je bila danes slovesna seja sveta zveze sindikatov, zbora združenega dela skupščine in političnо-izvršnih organov družbeno-političnih organizacij in organov Bosne in Hercegovine.

V Črni gori je bila osrednja proslava ob 30. obletnici samoupravljanja v titograjski industriji pohištva Marko Radović, kjer so pred tremi desetletji ustanovili prvi delavski svet v republiki. Slovesnega zbora delavcev so se udeležili tudi predstavniki družbeno-političnega življenja republike in občine Titograd. Goste je pozdravil predsednik delavskega sveta Djordje Radulović, ki je govoril o razvojni poti tovarne. O razvoju samoupravljanja je govoril predsednik sveta Zveze sindikatov Črne gore Emin Dobardžić.

DOPISNIKI DELA IN TANJUG

Univerza je življenju odprla glavna vrata

Prva seja novega univerzitetnega sveta – Smernice za pripravo stabilizacijskih načrtov

LJUBLJANA, 25. junija – Uveljavljanju kvalitete pedagoškega in znanstvenega dela, uresničevanju delegatskih družbenoekonomskih odnosov in razvijanju samoupravnega planiranja bo svet univerze Edvarda Kardelja v Ljubljani v prihodnjem obdobju posvetil posebno skrb. Danes je bila prva seja novega univerzitetnega sveta. Na njej so – potem ko ga je evidentiralo in kandidiralo predsedstvo republiške konference SZDL – za predsednika sveta soglasno izvolili Marjana Rožiča, diplomiranega politologa in predsednika skupščine mesta Ljubljane. Za podpredsednika sveta sta bila soglasno izvoljena redni profesor na pravni fakulteti dr. Peter Kobe in študent montanistike Silvin Lesnik.

Novi predsednik Marjan Rožič je uvodoma dejal, da za vse delegate v novem univerzitetnem svetu predstavlja delo v tem organu eno najodgovornejših družbenih funkcij in pozval vse visokošolske delovne organizacije, da se odgovorno lotijo lastnih nalog in skupnih nalog v okviru univerze. V tem smislu je izzvenela tudi beseda mag. Emila Rojca, dosedanjega predsednika univerzitetnega sveta, ko je poročal o delu sveta v minulem mandatnem obdobju. V tem času je univerza dosegla pomembne rezultate v uveljavljanju samoupravne organiziranosti visokošolskih delovnih organizacij, razvijanju vsebinske preobrazbe vzgoje in izobraževanja, utrjevanju marksistične idejne opredeljenosti vzgojnoizobraževalnih programov in uresničevanju družbenoekonomskih odnosov. Soočala pa se je tudi s težavami, ki med drugim izvirajo iz neugodne materialne podlage visokega šolstva, še nerazvite svobodne menjave dela, slabega planiranja kadrovskih potreb in večinoma še preredkih pravih neposrednih odnosov med šolo in uporabniki kadrov. Poudaril pa je, da je v zadnjih letih življenje začelo stopati v univerzo pri glavnih vratih in da so bile delovne skupine univerzitetnih delavcev med najbolj aktivnimi oblikovalci zakona o usmerjenem izobraževanju. Premajhni so bili rezultati pri usmerjanju vpisa in še zlasti pri uveljavljanju študija iz dela. Samoupravni organi visokošolskih delovnih organizacij in posebne izobraževalne skupnosti bodo gotovo morale spodbuditi boljši obojesmerni pretok vrhunskih strokovnjakov med univerzo in proizvodnio.

Univerzitetni svet je danes sprejel smernice in elemente za pripravo plana univerze Edvarda Kardelja v Ljubljani za obdobje 1981–1985 in program dela univerze za letošnje leto. Pozval je vse članice univerze, da se aktivno vključijo v načrtovanje srednjeročnega razvoja univerze in uresničevanja zahtevnih nalog. O uresničevanju stabilizacijske politike univerze in njenih članic bo univerzitetni svet sicer podrobneje razpravljal na eni prihodnjih sej, delovati pa je treba v tej smeri takoj in zato naj bi povsod sprejeli konkretne akcijske programe, izhajajoč iz smernic, ki so bile sprejete v ZKJ in ZKS ter drugih organih.

JANKO SVETINA

AVTO magazin

Priznavalnina v pomoč

Konec lanskega leta je občinske priznavalnine v Sloveniji prejemalo 12.253 borcev NOV – Družbeni dogovor sedaj enotneje ureja to področje

LJUBLJANA, 25. junija – Občinske priznavalnine nedvomno predstavljajo pomemben sestavni del družbene skrbi za socialno in materialno varnost borcev NOV in njihovih družinskih članov. Še več, te priznavalnine nekateri borci sprejemajo tudi kot družbeno priznanje. Z družbenim dogovorom, ki so ga sprejeli aprila 1977, je sistem dodeljevanja občinskih priznavalnin postal enotnejši, dogovor pa je hkrati vsem zagotovil enake možnosti za pridobitev priznavalnine, ne glede na okolje, v katerem živijo. Konec lanskega leta je občinske priznavalnine v naši republiki prejemalo 12.253 udeležencev NOV.

Priznavalnino, kot posebno obliko denarne pomoči (in tudi priznanja) borcem NOV, poznamo v Sloveniji že od leta 1946. Republiške priznavalnine so takrat prejemali le nekateri borci in zaslužnejši občani.

S staranjem borcev, zaradi vse večjega upokojevanja, zaradi slabšega zdravstvenega stanja, pa so bile prošnje za tako obliko družbene pomoči vse pogostejše, še zlasti, ker se pokojnine niso dovolj prilagajale življenjskim stroškom. Tako so se leta 1961 dogovorili, da bodo začeli podeljevati tudi občinske priznavalnine. Toda zaradi neenotnega pristopa se je pojavila zahteva po enotnejši ureditvi, ki bi veljala za vso Slovenijo. Po obsežnih razpravah so tako aprila 1977 vse občine, republiška konferenca SZDL, republiški odbor ZZB NOV Slovenije in izvršni svet skupščine SRS podpisali družbeni dogovor o skupnih osnovah in merilih za podeljevanje občinskih priznavalnin udeležencem NOV in drugih vojn. Dogovor so nato leta 1978 še dopolnili.

Pred sprejetjem družbenega dogovora je v Sloveniji občinske priznavalnine prejemalo 8236 upravičencev, konec lanskega leta pa se je število le-teh povzpelo že na 12.253 borcev. Število upravičencev se je torej povečalo za 32,78 odstotka. Razen tega je lani 755 borcev dobilo še občasno, 6860 borcev pa enkratno priznavalnino.

Za vse oblike družbene pomoči borcem smo lani v naši republiki namenili 228,9 milijona dinarjev, od tega je šlo za stalne priznavalnine 197 milijonov din. Letos naj bi za občinske priznavalnine in druge oblike družbene pomoči namenili dobrih 282 milijonov dinarjev. Zanimivo bi bilo pogledati višino lanskih priznavalnin v naši republiki. Najvišja stalna priznavalnina je znašala 6000 dinarjev (N. Gorica), najnižja pa 100 din (Črnomelj). Povprečna višina stalne priznavalnine se giblje med 839 dinarji (Piran) in 2279 dinarji (Trebnje). Najvišjo občasno priznavalnino so podelili v občini Ljubljana-Bežigrad (12.800 din), najnižjo pa na Vrhniki (960 din). 37 občin lani ni podelilo občasnih priznavalnin. Bolj pogosta oblika je enkratna priznavalnina, ki je niso podelili le v 4 občinah. Najvišja je znašala 5000 din (Laško, Tolmin), najnižja pa 300 din (Maribor).

Republiški komite za vprašanja borcev NOV in vojaških invalidov, ki se je danes zadnjič sestal v tem sestavu, je ugodno ocenil izvajanje tega družbenega dogovora.

BRANKO SOBAN

Kratkoročni krediti niso rešitev

Vinko Hafner se je v Velenju pogovarjal s predstavniki elektrogospodarstva

VELENJE, 25. junija – Predsednik sveta zveze sindikatov Slovenije Vinko Hafner, podpredsednik Martin Mlinar ter podpredsednik republiškega izvršnega sveta Jože Hujs so se pogovarjali s predstavniki velenjskih družbenopolitičnih organizacij in občine o gospodarskem položaju in stabilizacijskih ukrepih v občini.

S predstavniki Rudarsko energetskega kombinata Velenje, združenega elektrogospodarstva in interesne skupnosti EG so se pogovarjali o težavah v tej panogi, o izgubah v REK oziroma v celotnem elektrogospodarstvu in o predlogu za podražitev električne energije. Predstavniki elektrogospodarstva so opozorili, da bodo ob koncu leta imeli v tej panogi več kot 1,5 milijarde dinarjev izgube, če ne bodo pravočasno dosegli višje cene električne, z dotacijami pa naj bi pokrili že nastale izgube. Večina tozdov v elektrogospodarstvu se trenutno ubada z nelikvidnostjo.

O strategiji tehnološkega razvoja

V Beogradu se je začelo prvo jugoslovansko posvetovanje o tej temi

BEOGRAD, 25. junija (Tanjug) – V Beogradu se je danes začelo prvo jugoslovansko posvetovanje o strategiji tehnološkega razvoja. Uvodni referat z naslovom »Vloga strategije tehnološkega razvoja pri uresničevanju gospodarskih in družbenih ciljev razvoja« je pripravil direktor zveznega zavoda za patente dr. Dragutin Bošković.

Udeleženci posvetovanja bodo razpravljali o protislovjih sodobnega sveta, ki jih v veliki meri povzroča strategija znanstvenega in tehnološkega razvoja razvitih držav. Govora bo tudi o dosedanjem razvoju tehnologije v Jugoslaviji in o prenosu tehnologije jugoslovanskega gospodarstva v druge države, še zlasti v države v razvoju.

Tridnevno posvetovanje v našem glavnem mestu je pripravila Zveza inženirjev in tehnikov Jugoslavije. Pri organizaciji so sodelovali še: Gospodarska zbornica Jugoslavije, zvezni zavod za mednarodno znanstveno, prosvetno-kulturno in tehnično sodelovanje, zvezni zavod za patente, zveza izumiteljev in avtorjev tehniških izboljšav in zveza republiških in pokrajinskih samoupravnih interesnih skupnosti za znanstveno dejavnost. Beograjsko posvetovanje bodo sklenili v petek.

Vida Tomšič obiskala kolektiv semiške Iskre

Med drugim jo je zlasti zanimalo sodelovanje z deželami v razvoju in položaj zaposlenih žensk

SEMIČ, 25. junija – Danes je bila na obisku v semiški Iskri članica predsedstva SR Slovenije Vida Tomšič. Seznanili so jo z gospodarskim položajem črnomaljske občine, še posebej podrobno pa s položajem semiške Iskre.

Direktor Iskre Jože Kočevar je povedal, da je Iskrin letošnji izvoz načrtovan v višini 10 milijonov dolarjev, uvoz pa bo vreden tri četrtine izvoza. »Zaradi obvezne rezerve in zaradi komplikacij pri izvozu v nekatere države imamo sicer težave. Izvoz na konvertibilno tržišče bo vreden približno toliko, kolikor bomo letos uvozili reprodukcijskega materiala, drugo pa bomo izvozili v države v razvoju. Pripravljeni smo uresničiti naše načrte, v skrajni meji tudi na račun osebnih dohodkov, ki pa niso visoki, saj je bilo lansko povprečje 6.300 dinarjev,« je povedal direktor in potem dejal, da so srednjeročni načrt do leta 1985 zastavili tako, da bodo izvozili za 10 milijonov dolarjev več, kot bodo morali uvoziti.

Ta semiški kolektiv mora dve tretjini reprodukcijskega materiala kupiti na tujem, za pokrivanje uvoza pa mora izvoziti vsaj tretjino proizvodnje. Z izvozno usmeritvijo so seznanjeni vsi delavci v kolektivu, saj je to za Iskro življenjskega pomena.

Vida Tomšič se je predvsem zanimala, kako so delavci seznanjeni z zunanjetrgovinsko menjavo in nasploh z ekonomskimi odnosi s tujino, kako lahko odločajo o teh stvareh, predstavniki Iskre pa so podrobno odgovarjali tudi na vprašanja o kooperaciji z zunanjimi partnerji, o možnostih za tesnejše poslovno sodelovanje z deželami v razvoju, o investicijskih naložbah, ki jih planirajo in o položaju žensk v kolektivu, za kar se je Tomšičeva še posebej zanimala.

JOŽE SPLICHAL

TELEKS informativni tednik dela

Prispevek za Črno goro

SR Slovenija bo letos v obliki posojil zagotovila približno 456 milijonov dinarjev – Dogovor o prispevku organizacij združenega dela

LJUBLJANA, 25. junija – Izvršni odbor predsedstva RK SZDL je podprl predlog, da se del republiških solidarnostnih sredstev uporabi za izpolnitev letošnjih obveznosti Slovenije pri odpravi posledic potresa v Črni gori.

Izvršni odbor, ki ga je predlagal odbor podpisnikov dužbenega dogovora o uporabi in upravljanju s solidarnostnimi sredstvi v Sloveniji, pobudo zanj pa dal republiški izvršni svet, ni sprejel brez pripomb. Vendar je ob tem menil, da je to vendarle še najboljša rešitev, čeravno je bilo precej tehtanja med raznimi predlogi (denimo, da naj bi oblikovali zak

Prizadevanja za odstranitev vseh ovir, ki stoje na poti popuščanja napetosti

BEOGRAD, 25. junija (Tanjug) – Ves svetovni tisk je z velikim zanimanjem spremljal obisk ameriškega predsednika Carterja v Jugoslaviji. V poročilih tujih časopisov, radijskih in televizijskih postaj prevladuje mnenje, da se nadaljuje dialog med ZDA in Jugoslavijo, dialog, ki sta ga zadnja leta zelo uspešno imela predsednika Tito in Carter.

Skoraj vsi svetovni časopisi po vrsti so zapisali besede velikega priznanja in občudovanja predsednika Tita, ki jih je Carter izrekel precej po svojem prihodu v Beograd. Poleg številnih fotografij so časopisi mnogih držav pisali o obisku ameriškega predsednika v domu cvetja v Užiški 15, kjer je položil šopek na grob človeka, katerega je izredno cenil in spoštoval, kot je sam dejal in ga imenoval enega od največjih državnikov 20. stoletja.

Posebni poročevalci japonskih časopisov Asahi Šimbun in Nihon Keizai Šimbun navajajo besede predsednika Carterja, da je predsednik Tito zapustil dragoceno dediščino – močno, neodvisno in neuvrščeno Jugoslavijo, ki jo ZDA podpirajo. Japonska lista še poudarjata, da je predsednik Carter v Beogradu izrazil podporo neuvrščenemu gibanju.

Romunsko partijsko glasilo Scantea je obisk ameriškega predsednika imenovalo pomembno akcijo v sklopu žgočega mednarodnega položaja. »Zaradi nenehnega poslabševanja položaja v mednarodnem življenju je ta obisk v prid poglabljanja novih odnosov med državama in bo pripomogel k zmanjšanju napetosti in obnavljanju procesa detanta,« piše romunski list.

Egiptovski Al Ahram pravi, da je Carter v Beogradu opozoril na pomen, ki ga ZDA pripisujejo enotnosti neuvrščenega gibanja.

Belgijski časopisi so objavili obsežna poročila o obisku ameriškega predsednika v Jugoslaviji in poudarili, da je najprej položil cvetje na Titov grob.

Rude Pravo je zapisal, da sta predsednik Carter in predsednik predsedstva SFRJ Mijatović posvetila svoje pogovore žgočim mednarodnim problemom. List omenja, da je jugoslovanska stran opozorila, da si je treba prizadevati za napredek pri pogajanjih o razoroževanju in za odstranitev vseh ovir, ki stoje na poti popuščanja napetosti.

Na prvem mestu dobri odnosi med ZDA in Jugoslavijo

Vsi vodilni avstralski časopisi zelo obsežno poročajo o obisku predsednika Carterja v Beogradu in na prvo mesto postavljajo dobre odnose med ZDA in Jugoslavijo. Sydney Morning Herald v svojem poročilu poudarja, da je predsednik Carter še enkrat izrazil občudovanje osebnosti predsednika Tita, ki ga je imenoval enega največjih ljudi dvajsetega stoletja. Podobno pišejo tudi drugi avstralski časopisi.

Vodilni bagdadski list Al Džumhurija v širšem poročilu navaja, da sta predsednik predsedstva SFRJ Cvijetin Mijatović in predsednik Carter izmenjala mnenja o žgočem mednarodnem položaju, zlasti o napredovanju procesa popuščanja napetosti, ter o poglabljanju medsebojnih odnosov.

Madžarski partijski list Nepszabadzag piše, da je predsednik Carter precej po svojem prihodu obiskal grob predsednika Tita in mu izkazal spoštovanje. Drugi madžarski časopisi v obširnejših poročilih pišejo o pogovorih Cvijetina Mijatovića s Carterjem ter posredujejo posamezne dele zdravic s slovesne večerje.

Magyar Nemzet povzema Carterjevo izjavo o madridski konferenci o varnosti in sodelovanju v Evropi ter Mijatovićeve besede o sklicanju evropske konference o razoroževanju.

Skoraj vsi osrednji poljski časopisi so posredovali poročilo iz Beograda. Opisali so sprejem na surćinskem letališču in obisk ameriškega predsednika v domu cvetja, kjer je izkazal spoštovanje predsedniku Titu. Poljski tisk je zapisal, da so v Beogradu potekali pogovori o mednarodnih vprašanjih in odnosih med državama ter da je ameriški predsednik s priznanjem govoril o politiki neuvrščanja, ki jo vodi Jugoslavija.

Jugoslavija bo še naprej igrala pomembno vlogo v svetu

Tudi švedska javna občila so posvetila Carterjevemu obisku v Jugoslaviji veliko pozornost in zlasti predsednikovi izjavi, ki se nanaša na predsednika Tita. V člankih opozarjajo na prisrčno in spontano dobrodošlico Beograjčanov, o pogovorih pa so zapisali, da so bili zelo uspešni.

Londonski Times piše, da je Carter v Beogradu izrazil prepričanje, da bo Jugoslavija še naprej igrala pomebno vlogo, ki jo ima v svetu. Predsednik Carter je izrekel priznanje pionirskemu delu Jugoslavije v neuvrščenem gibanju in v njenih prizadevanjih, da bi obdržala avtentično neuvrščenost. To je pripomoglo, da Jugoslavija uživa posebno spoštovanje.

Včerajšnjega obiska ameriškega predsednika v Jugoslaviji v današnjem sovjetskem tisku ne omenjajo, agencija TASS pa je dogodek spremljala z dvema komentarjema in kratko vestjo po televiziji. Moskovska televizija je sinoči v drugi izdaji oddaje »Danes v svetu« objavila filmsko vest, v kateri je rečeno, da je predsednik Carter dopotoval na uradni obisk v SFRJ.

Komentatorski besedili agencije TASS so posredovali v tujino in to priložnost uporabili za ponovno kritiko nekaterih stališč zunanje politike ameriškega predsednika in ZDA, zlasti, kar zadeva svetovni mir, proces popuščanja napetosti in vlogo gibanja neuvrščenih.

Ameriška javna občila so posvetila veliko pozornosti Carterjevemu obisku v Beogradu. Največji ameriški časopisi, radijske in televizijske postaje so na prvem mestu poudarjali zelo prisrčen in iskren sprejem, ki so ga v glavnem mestu Jugoslavije pripravili ameriškemu predsedniku, kot tudi tradicionalne dobre in prijateljske odnose med državama.

Skoraj vsa poročila ameriških novinarjev iz Beograda se začenjajo s Carterjevo izjavo na surćinskem letališču in ugotavljajo, da je ameriški predsednik v zelo izbranih besedah govoril o svojem prijatelju predsedniku Titu. Televizijske postaje so v vseh najbolj gledanih televizijskih oddajah posredovale potek sprejema v Beogradu, posebno pozornost pa so posvetili obisku v domu cvetja v Užiški 15 in temu, da je predsednik Carter sam prinesel šopek svežih nageljnov na Titov grob.

Ugledni Washington Post pravi, da je predsednik Carter izkazal spoštovanje Titu, »velikemu državniku, enemu od največjih v 20. stoletju«, in da je ponovno potrdil ameriško podporo »dragoceni Titovi dediščini – močni, neodvisni in neuvrščeni Jugoslaviji«. List še piše, da sta predsednik Carter in predsednik predsedstva Cvijetin Mijatović govorila o vrhu zahodnih držav v Benetkah, o gibanju neuvrščenih, gospodarskih problemih in Bližnjem vzhodu. V tej zvezi je Washington Post opozoril na Carterjevo izjavo, da se proces popuščanja napetosti mora nadaljevati.

Pomemben prispevek Jugoslavije v politiki popuščanja

Tisk v ZRN v obsežnih člankih in komentarjih, objavljenih na prvih straneh, piše, da je ameriški predsednik v Beogradu opozoril na pomen politike neuvrščanja in vlogo Jugoslavije v gibanju neuvrščenih. »Carter je rekel, da se zaveda, da lahko Jugoslavija pomembno prispeva k urejanju mednarodnih problemov, kot tudi k nadaljnjemu popuščanju mednarodnih problemov, kot tudi k nadaljnjemu popuščanju napetosti med Vzhodom in Zahodom,« je zapisal Frankfurter Allgemeine Zeitung, ki povzema besede predsednika predsedstva SFRJ Cvijetina Mijatovića, da je prvi obisk predsednika Carterja v Jugoslaviji spodbuda k nadaljnjemu razvoju odnosov med državama.

Podoben članek je objavil tudi münchenski Süddeutsche Zeitung, komentator Frankfurtet Rundschau pa pravi, da je Carterjev obisk pomemben za definiranje odnosov zahodnih držav do neuvrščenih. »Poglobitev odnosov s to skupino držav je za Zahod posebnega pomena tudi zaradi tega, ker so te države zmožne odigrati zelo pomembno vlogo pri razpletanju krize v Afganistanu,« je zapisal časopis.

Vodilni atenski dnevniki danes ugotavljajo, da je obisk predsednika Carterja v Jugoslaviji potekal v zares prisrčnem ozračju, tudi, ko je beseda tekla o problemih, o katerih sta obe strani različnih mnenj. Athent News poudarja, da so med pogovori posebno pozornost posvetili procesu popuščanja napetosti in mednarodnim problemom, ki se zaostrujejo ob vse pogostejših intervencijah in vmešavanju v notranje zadeve drugih držav. Grška televizija je sinoči na obeh kanalih prikazala posnetke s sprejema predsednika Carterja v Beogradu in opozorila na pomen srečanja ameriškega predsednika z jugoslovanskimi voditelji, grški radio pa je posredoval obsežne izvlečke iz zdravice Cvijetina Mijatovića in Jimmya Carterja na slovesni večerji.

Tudi francoski dnevniki poročajo o Carterjevem obisku in poudarjajo, da je takoj po prihodu položil šopek cvetja na grob predsednika Tita. Francoski tisk skoraj v celoti povzema Carterjevo izjavo, ki jo je dal po prihodu v Beograd. Obsežnejša poročila so med drugimi objavili Le Figaro, L'Aurore, L'Humanite in France-Soir.

Solidarnost velikih z državami v razvoju

Poročilo o Carterjevem obisku so objavili tudi luksemburški dnevniki, pa tisk v Alžiriji, skupaj s televizijo.

Tudi madridski časopisi uvrščajo na prvo mesto Carterjevo podporo jugoslovanski neodvisni in neuvrščeni politiki. Časopis Diario 16 navaja, da Jugoslvani vztrajajo pri tem, da je obramba države njihova stvar, kar je tudi Carter izrazil z besedami, da so neodvisnost, integriteta in enotnost sad jugoslovanske požrtvovalnosti in dediščina, ki jo je zapustil Tito. Ta časopis omenja teme razgovorov in poudarja, da Jugoslovani niso Carterjevega mnenja o državah izvoznicah nafte, da terjajo od njega solidarnost velikih z državami v razvoju in da se zavzame za uspeh madridske KVSE. Komunistični list Mundo Obrero in mnogi drugi časopisi opozarjajo na Carterjevo podporo neodvisnosti in ozemeljske nedotakljivosti neuvrščene Jugoslavije.

Brazilski časopisi poudarjajo Carterjevo izjavo, da ZDA žele podpreti Jugoslavijo kot močno, neodvisno neuvrščeno državo, in beležijo besede spoštovanja do predsednika Tita, o katerem je Carter dejal, da je ena od najpomembnejših osebnosti dvajsetega stoletja. Journal do Brasil omenja Carterjeve besede, da Jugoslavija z uresničevanjem politike prave neuvrščenosti zasluži spoštovanje vsega sveta.

Časopis Globo povzema Carterjeve besede, da dobiva danes, ko so ogrožena načela enakosti, nevmešavanja in ozemeljske nedotakljivosti, Jugoslavija v obrambi načel OZN in gibanja neuvrščenosti nov pomen. Journal do Brasil poudarja, da se je Cvijetin Mijatović zavzel za pravico vseh držav do samostojnosti in svobodnega odločanja.

Carterjev obisk v SFRJ najpomembnejši del evropske turneje

Novico o obisku ameriškega predsednika v Jugoslaviji so danes objavili tudi kubanski dnevniki.

Sredstva javnega obveščanja v državah vzhodne Afrike ocenjujejo Carterjev obisk v SFRJ kot najpomembnejši del njegove evropske turneje. V agencijskih poročilih o Carterjevih srečanjih z jugoslovanskimi voditelji je rečeno, da je Carter vnovič zatrdno zagotovil, da bodo ZDA podpirale neodvisno in neuvrščeno politiko Jugoslavije.

Tudi ves dunajski tisk je posvetil Carterjevemu obisku veliko pozornosti. Neodvisni Die Presse med drugim poudarja, da je Carter precej po prihodu v Jugoslavijo »uporabil izredno prisrčne besede in izrekel vse priznanje umrlemu predsedniku Titu«. Arbeiter Zeitung opozarja na Carterjeve besede, s katerimi je izrazil spoštovanje neuvrščeni politiki Jugoslavije in poudaril, da ZDA spoštujejo neodvisnost in ozemeljsko nedotakljivost te države.

Današnji italijanski tisk pravi, da Jugoslavija ostaja eno od središč svetovne politike, o čemer priča tudi obisk ameriškega predsednika Carterja. Corriere della Sera opozarja na plodno vlogo Beograda na mednarodnem prizorišču, o čemer je govoril tudi ameriški predsednik, torinska Stampa pa piše, da je Carter šel v Beograd, da bi dal spodbudo za proces popuščanja napetosti. Glasilo KP Italije Unità omenja, da je ameriški predsednik v Jugoslaviji govoril o »možnosti začasne rešitve za Afganistan«, in navaja, da so jugoslovansko-ameriški pogovori potekali v prisrčnem in plodnem ozračju.

Portugalski dnevnik Diario de Noticias je na prvi strani objavil veliko fotografijo s sprejema predsedika Carterja v Beogradu in v besedilu poudaril, da je ameriški predsednik ocenil pogovore kot prisrčne, odkrite in plodne. Konservativni Coreio da Mania piše, da se bodo jugoslovansko-ameriški odnosi še poglabljali na temeljih, postavljenih, ko je še živel predsednik Tito. List Dia poleg fotografije v besedilu na prvi strani opozarja na pomen Carterjevega obiska in meni, da je v stikih z jugoslovanskimi voditelji poudaril pomembnost Titovega dela, zlasti njegovo nenehno skrb za mir v svetu in napore pri ustvarjanju in širjenju gibanja neuvrščenih.

Pretehtani zahtevki za bančna sredstva

Izvršilni odbor združene Ljubljanske banke o uskladitvah planskih dogovorov z usmeritvami in ukrepi za stabilizacijo gospodarstva

LJUBLJANA, 25. junija – Tudi banke morajo temeljito uskladiti svoje letne planske dogovore z usmeritvami in ukrepi za stabilizacijo gospodarskih razmer. Tako je izvršilni odbor Združene Ljubljanske banke že obravnaval prve predloge o teh dopolnitvah, upoštevajoč pri tem že znane in nekatere napovedane ukrepe ekonomske in denarne politike.

V ospredje se je znova vsililo poglavitno načelo, da gre s spremembami bančnih dokumentov o poslovni politiki docela upoštevati sredstva, ki bodo letos dejansko na razpolago. Nedvomno jih bo malo, zato so seveda potrebna še toliko jasnejša in odločnejša merila, za katere namene jih je treba prednostno porabiti. Vsekakor mora prvo podporo uživati širjenje združevanja dela in sredstev, so poudarili člani izvršilnega odbora. Tudi pri uresničevanju prednostnih razvojnih nalog v republiki, za katere temeljne banke že vzajemno združujejo sredstva, bo treba povečati vlogo sovlaganj. Kajti na vrsti področij ne more ostati to le interes področnih bank, pač pa tudi neposredno organizacij, ki so delovno ali dohodkovno odvisne od uspešnosti in delovanja objektov skupnega pomena.

Z novimi opredelitvami bančne politike pa je treba še posebej poskrbeti za kreditiranje izvoza in njegove priprave. Primerno bi bilo zato tudi nekoliko preurediti selektivne namene za porabo emisijskih sredstev ter tako povečati delež za izvozne potrebe. Redno izplačevanje stimulacij je še naprej naloga, za katero se velja zavzemati pri odgovornih, iskati pa seveda tudi med razpoložljivimi bančnimi sredstvi možnosti za njihovo kreditiranje. Banke pa naj bi v spremenjene dogovore vnesle tudi strožja določila o uvoznih posojilih, tako da izdano uvozno dovoljenje ne bi pomenilo pravice do kredita oziroma zagotavljanja potrebnih deviz.

● Na področju poslovanja z občani so nujne nekatere spremembe, ki naj zlasti spodbude k dolgoročnejšemu in namenskemu varčevanju. Hkrati z novo kreditno ponudbo pa bo potrebno tudi spremeniti obrestne mere, če naj postanejo učinkovitejši usmerjevalec porabe.

Največ dopolnitev pa je potrebnih na področju kreditiranja naložb. Med drugimi predlogi je tudi, da velja v celoti onemogočiti prelivanje raznovrstnih premostitvenih posojil v naložbe, kredite za izplačila osebnih dohodkov pa pretežno vezati na vnovčevanje vrednostnih papirjev. Nikakor ne lahke razmere, ki jih ugotavljamo pri investicijah, morajo nova merila skratka še odločneje poskušati popraviti najprej s preprečevanjem in tudi ustavljanjem gradenj, ki neposredno ne prispevajo k povečevanju proizvodnje. Kolikor je denarja, naj bi ga banke usmerile za dokončanje že začetih objektov, na novo pa odobrile le za takšne, ki bodo pomembni za prestrukturiranje gospodarstva. Dosledno pa mora pri teh odločitvah prevladati ocena izvozne usmerjenosti, trajnih deviznih učinkov in tehnoloških novosti, ki jih ti novi obrati uveljavljajo. Seveda pa je potrebno vnovič pregledati investicijske načrte, iz njih izločiti nepotrebne stroške, jih preusmeriti na večje deleže domače opreme, uporabo cenejših materialov itd. Za nove naložbe pa bo potrebno – tako je predlagano – zagotoviti najmanj polovico predračunske vrednosti s sovlagateljskimi deleži. Lastni prispevek investitorja bo treba pokriti iz njegovega poslovnega sklada ali s sovlagateljskimi deleži in ne več z bančnimi posojili.

O spremembah dogovora o letošnji poslovni politiki bo sklepal izvršilni odbor čez mesec dni. Do sredine septembra pa naj bi razčistili tudi o kritju prekoračitev pri objektih, pri katerih so udeležena združena sredstva temeljnih bank. Nikakor pa letos dogovorjenega obsega vzajemnega združevanja niti za kritje teh podražitev ne bi smeli prekoračiti, so sklenili člani izvršilnega odbora Združene Ljubljanske banke.

DUŠAN SKOK

Gospodarske napovedi ne trpijo poljubnosti

Narediti bi morali temeljito analizo tečajne politike in nato pretehtati učinke devalvacije

OD NAŠE DOPISNICE

BEOGRAD, 25. junija – Delegati odbora zbora republik in pokrajin za kreditno-denarni sistem so razpravljali o poročilu ZIS, nanašajočem se na uresničevanje tekočega srednjeročnega plana.

Dušan Čehovin je poudaril, da so nestvarna določila v tekočem srednjeročnem planu že na samem začetku spodbudila čezmerno investiranje in neravnovesje v družbeni reprodukciji. Hkrati je četrtina vloženih sredstev razvrednotena zaradi inflacije. Tudi danes, ko se ubadamo z bolečimi posledicami nelikvidnosti, še vedno nismo zavrli spreminjanja kratkoročnih sredstev v dolgoročna. Lani je po tej poti romalo v investicije 50 milijard dinarjev.

Morali bi se izogniti poljubnim napovedim, na kar nekolikanj spominja ocena o tem, da se bo industrijska proizvodnja do konca leta povečala za več kot 4 odstotke. Za tem tiči dejstvo, da smo na primer lani za uvoz reprodukcijskega materiala (brez nafte) v prvih sedmih mesecih namenili 900 milijonov dolarjev, v tem letu pa je v iste namene predvidenih 600 milijonov dolarjev. Morali bi narediti temeljito analizo o celotni tečajni politiki, je menil Čehovin, in nato pretehtali vse efekte devalvacije po gospodarskih vejah.

Delegati so poudarili, da se mora poostriti odgovornost na vseh ravneh za uresničevanje sprejete politike. Po besedah Tomislava Badovinca je k evforiji investicij, uvoza, preseganja realnih možnosti in podobnega pripomoglo to, da je ZIS zanemaril uresničevanje stališč zvezne skupščine.

Po besedah Zorana Žagarja delegatski sistem tudi ni dovolj zajet v razmišljanja o ukrepih gospodarske politike, ki naj bi sledili po devalvaciji. Za zdaj ni ustreznih ukrepov, ki bi morali vplivati hkrati s spremenjenimi tečaji, čeprav nenehno poudarjamo, da utegnejo biti posledice nepravočasno sprejetih ukrepov usodne za nadaljnji potek stabilizacije.

BOJANA JAGER

Ponekod praški na bone

Skoraj vsa srbska mesta so brez pralnega praška, v Kragujevcu pa so uvedli bone – IS srbske skupščine zavrnil sveženj predlogov

BEOGRAD, 25. junija – Izvršni svet srbske skupščine bo jutri ponovno razpravljal o pomanjkanju pralnih praškov v tej republiki, kajti na današnji razpravi so zavrnili sveženj predlogov, namenjenih ZIS, v katerem med drugim piše, da je treba nujno uvoziti 4000 ton praškov za srbske potrebe.

Zaradi izjemno slabe preskrbe prebivalstva s pralnimi praški je republiški sekretariat za trg in cene v Srbiji predlagal, naj bi njihov izvršni svet zahteval od zvezne administracije, naj po hitrem postopku sprejme odlok o podražitvi praškov in surovin za njihovo proizvodnjo. Prav tako je predlagano, naj ZIS s pomočjo pristojnih zveznih organov zagotovi enakomerno preskrbo s pralnimi praški pod enakimi pogoji za vse, glede na to, da gre za uvozne surovine. Vendar je vse to padlo v vodo, skupaj s predlogom, naj bi ZIS začasno prepovedal izvoz pralnih praškov in sestavin za njihovo proizvodnjo.

Predloge so zavrnili, ker so prišli do sklepa, da izvršni svet Srbije ne bo mogel s »prepiranjem« z zvezno vlado prispevati k normalizaciji na trgu.

Stanje pa je zelo resno. Preskrba s pralnimi praški se je poslabšala v Srbiji konec lanskega leta, v zadnjih mesecih pa je dosegla kritično točko. Skoraj vsa srbska mesta so brez pralnih praškov, kadar pa se pojavijo, manjše količine, nastajajo repi pred trgovinami, ki jih mora krotiti milica. V Kragujevcu so že uvedli bone za enakomerno preskrbo prebivalstva. Republiški sekretar za notranje zadeve Viobran Stanojević je poudaril, da bi »država« končno morala potegniti meč iz nožnice in špekulante spraviti v zapor. Po njegovih besedah inšpekcija ta hip ali noče, ali pa ne more opraviti s temi špekulacijami.

Inšpekcija je namreč prijela le nekaj drobnih prekupčevalcev, javna skrivnost pa je, da so direktorji, ki imajo tudi po več skladišč nabitih z blagom, kakšnega manjka na trgu, ker pričakujejo podražitev.

Ko že govorimo o cenah, so dejali na današnji seji, proizvajalci trmasto trdijo, da so pralni praški v tujini dražji in napovedujejo, da bodo ali izvažali, ali pa prenehali proizvajati. V javnosti zaradi tega nastaja podoba, da so državni organi v takšnem stanju nemočni in neučinkoviti, kajti poskrbeti bi morali vsaj za te izdelke, ki zagotavljajo temeljne higienske razmere in zdravje ljudi.

Zaradi vsega tega so se odločili, da se bodo takoj pogovorili s proizvajalci surovin in pralnih praškov ter ugotovili, ali je mogoče v jugoslovanskih okvirih ali pa v mejah republike, omogočiti normalno preskrbo prebivalstva. Hkrati si bodo priskrbeli maloprodajne cene pralnih praškov v desetih evropskih državah, kajti zdi se, da trditev proizvajalcev o cenah v tujini ne velja. Skušali bodo doseči dogovor, vse pa kaže, da bo Srbija nato zahtevala nujen uvoz pralnih praškov.

SLOBODAN DUKIĆ

Jana

S TELEPRINTERJA

Statut ZKJ v kitajščini

PEKING, 25. junija (Tanjug) – Statut Zveze komunistov Jugoslavije, sprejet na 11. kongresu, so prevedli v kitajščino, izdalo pa ga je pekinško založniško podjetje »Narod«. Prve izvode statuta so danes izročili jugoslovanskemu veleposlaniku v Pekingu Mirku Ostojiću. Založniška hiša »Narod« je pred nedavnim objavila v kitajščini tudi ustavo SFRJ.

Član politbiroja fronte Polisario pri Bakočeviću

BEOGRAD, 25. junija (Tanjug) – Član predsedstva zvezne konference Socialistične zveze delovnega ljudstva Jugoslavije Aleksandar Bakočević je danes sprejel člana politbiroja fronte Polisario Nabila. Pogovarjala sta se o možnostih za nadaljnje sodelovanje med fronto Polisario in socialistično zvezo. V pogovorih so izrazili podporo SZDLJ boju saharskega ljudstva za osvoboditev in neodvisnost ter poudarili njegovo pravico do samoopredelitve.

Ob ustalitvenih ukrepih več sodelovanja z EGS

BEOGRAD, 25. junija (Tanjug) – Najnovejši ukrepi gospodarske stabilizacije bodo pozitivno vplivali tudi na sodelovanje med jugoslovanskimi gospodarstveniki in gospodarstveniki držav članic EGS. To je danes izjavil Pierre Duchateau, vodja delegacije EGS, na tiskovni konferenci po seminarju o sporazumu med SFRJ in EGS, ki so se ga udeležili gospodarstveniki iz Srbije. Člani delegacije EGS so izrazili mnenje, da morajo napore jugoslovanskih gospodarstvenikov, da bi čimbolj povečali izvoz, spremljati tudi ustrezne akcije v EGS. Razpravljajo tudi o možnosti, da bi ustanovili urad EGS s sedežem v Beogradu, ker bi tako organiziranejše spremljali trgovinska, ekonomska, tehnična in druga vprašanja, ki se nanašajo na ta sporazum.

Ilija Vakić sprejel predstavnika OZN

BEOGRAD, 25.junija (Tanjug) – Predsednik Gospodarske zbornice Jugoslavije Ilija Vakić je sprejel predstavnika Organizacije združenih narodov za intelektualno lastnino (OMPI) Faraga Mouso. Govorila sta o sodelovanju OMPI pri organizaciji mednarodne konference o izumiteljstvu, kot dejavniku pri razvoju tehnologije v deželah v razvoju.

V pogovoru je sodeloval tudi sekretar zveze jugoslovanskih izumiteljev Milan Božič.

Podpora pobudi za rešitev namibijskega vprašanja

ANKARA, 25. junija – Kot poroča Reuter, so zunanji ministri petih zahodnih držav, Kanade, Francije, ZR Nemčije, Velike Britanije in Združenih držav Amerike, soglašali, da podpro novo pobudo generalnega sekretarja OZN Kurta Waldheima za rešitev namibijskega problema.

Zbrani na sestanku zunanjih ministrov držav članic pakta NATO, so v celoti sprejeli Waldheimov predlog, naj bi po določeni ustalitvi na jugu Afrike v Namibiji končno razpisali volitve, ki bi potekale pod pokroviteljstvom OZN.

Sodniki in tožilci zahtevajo zaščito pred teroristi

RIM, 25. junija (ANSA, AP) – Rimski sodniki in javni tožilci so danes začeli stavko, ki bo trajala vse dotlej, dokler jim, kot zahtevajo, ne bo zagotovljena ustrezna zaščita pred teroristi. Z enourno solidarnostno stavko so se jim danes pridružili tudi torinski sodniki.

Najvišji funkcionarji rimskega pravosodja so sprejeli sklep o stavki po smrti namestnika javnega tožilca Maria Amata. V ponedeljek so ga namreč ubili pripadniki neofašistične skupine »oboroženo revolucionarno jedro«.

Se bo Begin preselil v arabski del Jeruzalema?

JERUZALEM, 25. junija (France Presse) – Ameriški veleposlanik v Izraelu Samuel Lewis je zahteval od premiera Begina pojasnilo o sklepu, da bodo kabinet izraelskega premiera premestili v vzhodni, arabski del Jeruzalema. Kot poroča agencija France Presse, je Begin v pogovoru z ameriškim veleposlanikom izjavil, da zaenkrat baje še niso sprejeli končne odločitve o preselitvi.

Homeini opozarja na notranje nevarnosti

TEHERAN, 25. junija – V govoru predstavnikom nekega islamskega delavskega komiteja je iranski verski voditelj ajatola Homeini znova opozoril na nevarnosti, ki grozijo Iranu. Kot poročajo tuje časopisne agencije, je Homeini izjavil, da se za tenčico islamskih in revolucionarnih elementov skrivajo številni sovražniki iranske revolucije, ki jih je najti celo med duhovščino. Homeini je hkrati opozoril, da so za številnimi komiteji z njegovim imenom pravzaprav ljudje, ki želijo ustvarjati nered in zmešnjavo.

Napad na marokško garnizijo

ALŽIR, 25. junija (Tanjug) – Fronta Polisario je danes v Alžiru sporočila, da so enote saharskih upornikov znova napadle marokško garnizijo v kraju Gelta Zemur v Zahodni Sahari. Do spopada je prišlo 22. junija in sporočilo navaja, da je padlo 95 maroških vojakov, 75 jih je bilo ranjenih, dva pa so zajeli. Navajajo, da so uničili ali zaplenili tudi precej vozil, težke in lahke oborožitve in streliva.

Poljski premier na Dunaju

DUNAJ, 25. junija (Tanjug) – Predsednik poljske vlade Edward Babiuch je danes dopoldne pripotoval na dvodnevni uradni obisk v Avstrijo. Z njim so pripotovali minister za zunanjo trgovino Ryszard Karski, minister za energijo Zbigniew Bratosiewicz in druge osebnosti. V ospredju pogovorov med Babiuchom in avstrijskim kanclerjem dr. Brunom Kreiskim bodo predvsem vprašanja odnosov med državama.

Spet vojaška rekrutacija v ZDA

WASHINGTON, 25. junija (UPI) – Z večino – 234 nasproti 168 glasovi je ameriški predstavniški dom končno odobril predlog zakona o ponovni uvedbi vojaške rekrutacije v Združenih državah. Zakon bo začel veljati, ko ga bo podpisal predsednik Carter. Predlog zakona o rekrutaciji je 12. junija odobril ameriški senat.

Izvoznice nafte dvigajo zlato

KUVAJT, 25. junija (INA) – Več držav izvoznic nafte je iz zahodnih bank dvignilo svoje vloge v zlatu, piše kuvajtski list Alamba. Kot navajajo, so vloge dvignile Libija, Indonezija in Nigerija. Ta korak pojasnjujejo z željo, da bi se zavarovale pred fluktuacijo na trgu in zaskrbljujočim razvojem mednarodnih dogodkov.

NOVI DEVIZNI TEČAJI

država	valuta	tečaj velja za	nakupni	srednji	prodajni	efektivni nakupni
Avstrija	šiling	100	217,4589	217,7856	218,1123	212,02
Belgija	frank	100	96,7087	96,8540	96,9993	92,36
Danska	krona	100	498,8176	499,5670	500,3163	485,10
Finska	marka	100	749,8608	750,9873	752,1138	729,24
Francija	frank	100	666,0163	667,0168	668,0173	647,70
Nizozemska	florin	100	1412,4368	1414,5586	1416,6804	1373,59
Italija	lira	100	3,2784	3,2833	3,2882	3,20
Norveška	krona	100	562,9982	563,8440	564,6898	547,51
ZR Nemčija	marka	100	1548,3269	1550,6529	1552,9789	1509,62
Španija	pezeta	100	38,9922	39,0508	39,1094	
Švica	frank	100	1670,7725	1673,2824	1675,7923	1629,00
Švedska	krona	100	656,2855	657,2714	658,2573	638,24
V. Britanija	funt	1	63,8830	63,9790	64,0750	62,13
Irak	ir. dinar	1	92,3975	92,5363	92,6751	
Japonska	jen	100	12,6267	12,6457	12,6647	
Kuvajt	kv. dinar	1	102,0860	102,2394	102,3928	97,49
Kanada	dolar	1	23,7692	23,8049	23,8406	22,70
ZDA	dolar	1	27,3589	27,4000	27,4411	26,61
Avstralija	avstr. dolar	1	31,6474	31,6949	31,7424	30,22
Tečaji za efektivo:						
Grčija	drahma	100	58,98	61,52	63,42	

Srednji in prodajni tečaji za efektivo so enaki srednjim in prodajnim tečajem za devize.
Kupni in prodajni tečaji začnejo veljati 25. junija ob 14. uri, srednji pa dan kasneje.
Tečaji za efektivo začnejo veljati 26. junija.
Pri odkupu in prodaji efektive, čekov in kreditnih pisem po tečajni listi za efektivo se provizija ne obračunava.

Preprečili pomoč – RK Kampučiji

BANGKOK, 25. junija (UPI) – Tajska vlada je obvestila predstavništva Rdečega križa, UNICEF in svetovnega programa za prehrano, da od danes v tajskih pristaniščih in na letališčih ne bodo sprejemali pomoči, namenjene Kampučiji. Kot poroča agencija UPI, so tajske oblasti sporočile, da so tak sklep sprejeli zaradi negotovega položaja na tajsko-vietnamski meji. Mednarodni Rdeči križ je potrdil novico, da so odpovedali jutrišnji polet posebnega letala v Bangkok.

Iraška nafta dražja za dva dolarja

LONDON, 25. junija (Reuter) – Kot poroča agencija Reuter, je Irak pravkar obvestil svoje kupce, da bo od 1. julija letos njegova nafta tipa »basra« dražja za dva dolarja, tako bo sedaj cena znašala 31,96 dolarja za sod. To najnovejše povečanje je v skladu z nedavnim sklepom, ki so ga sprejeli na ministrskem sestanku držav članic OPEC v Alžiru; tu so sprejeli novo povprečno ceno surove nafte – 32 dolarjev za sod, to je za 4 dolarje več kot prej.

Ker gre za različne vrste nafte, kakovostnejšo in manj kakovostno, lahko države članice OPEC različno določajo ceno.

Na naši strani meje je ceneje

Na Primorskem se je prodaja bencina ponekod povečala tudi za polovico – Italijani kupujejo tudi precej več mesa in drugih živil – Avstrijci bolj »zdržni« – Večja prodaja za bencinske bone

KOPER, NOVA GORICA, KRANJ, SLOVENJ GRADEC, MARIBOR, MURSKA SOBOTA, 25. junija – Po devalvaciji dinarja se je v obmejnih trgovinah in na bencinskih črpalkah precej povečala prodaja potrošnikom iz Italije. V koprskem Istrabenzu so povedali, da je na obmejnih črpalkah (10 črpalk je od Škofij do Gorjanskega) zadnje dneve prodaja bencina za polovico večja. Najbolj se je povečala prodaja bencina italijanskim kupcem na manjših mejnih prehodih, kjer ni vrst in se italijanski avtomobilisti pripeljejo prek meje le zato, da si napolnijo avtomobilske rezervoarje. Na nekaterih prehodih pa od časa do časa italijanski cariniki ob prehodu v Jugoslavijo merijo, koliko bencina je v rezervoarjih pred prehodom čez mejo in koliko ga je ob povratku prek meje.

Podobno je tudi na Petrolovih črpalkah, kjer pravijo, da se je prodaja bencina zadnje dni povečala za 40 do 50 odstotkov. Značilno je bilo, da so prve dni po devalvaciji italijanski kupci plačevali bencin z dinarji. Te dni pa v večini primerov plačujejo z lirami. V prodajalnah in mesnicah na mejnem območju se je promet povečal za četrtino. V koprski Jestvini, ki ima več prodajaln pred mejnimi prehodi, se je povečala prodaja mesa za okoli 40 odstotkov, italijanskim kupcem pa prodajo tudi več drugih živil, dosti olja, sladkorja, čokolade in podobnih izdelkov. Tudi prodajalne Timava ob meji so zadnje dni povečale promet za okoli 30 odstotkov.

Naši trgovci pravijo, da lahko pride do pomanjkanja nekaterih vrst blaga, po katerem italijanski potrošniki najbolj povprašujejo. Vsako poletje ob začetku sezone se zatakne pri preskrbi z mesom. Za zdaj je sicer mesa še dovolj, pričakujejo pa, da bodo v kratkem, ko se bo turistična sezona razmahnila, morali prodajo nekoliko zavreti, da bodo lahko oskrbovali turistična središča. Tam so tudi najugodnejše cene živil in turizem je najekonomičnejši izvoz.

Podobno velja tudi za olje in sladkor, ki ga je pa zadnje dni začelo primanjkovati tudi za redno oskrbo. Zaradi tega predstavniki trgovine pričakujejo, da povečan interes sosedov za nakupe pri nas ne bo trajnejši, če ne bomo znali in mogli zagotoviti dovolj dobro preskrbljenost trga z najbolj interesantnim blagom.

Na bencinskih črpalkah Petrola v obmejnih krajih novogoriške občine se je promet v teh tednih po spremembi tečaja dinarja precej povečal in sicer kar za 60 in celo 70 odstotkov. Koliko italijanskih voznikov prihaja čez mejo samo po bencin sevéda ni moč ugotoviti. Vrste pred bencinskimi servisi zaenkrat še ni in količine prodanega bencina so še vedno precej manjše kot v letih 1974 in 1975, ko je pri nas kupovalo bencin veliko Italijanov. Govorice,

JANEZ TUŠEK

Cene se naglo topijo zamrznitvi navkljub

V našem gospodarstvu so nesorazmerja med cenami že zdaj tako zelo očitna, da je devalvacija samo še olje na ogenj za dviganje cen. Že doslej je sedemdeset odstotkov kršiteljev, ki mimo zakonskih predpisov in uredb tako rekoč na črno dvigajo cene.

Dražitev – naj ima še tako lepa imena, kot so »novi, izpopolnjeni izdelki, samoupravni sporazumi ali dogovori o sovlaganju« – ima še to slabo lastnost, da pravzaprav uhaja očem in ušesom tržne inšpekcije ter jo je zelo težko nadzorovati in ustaviti. Pričakovati je, da bodo cene tudi ob sedanji splošni zamrznitvi skušale prebijati led in grozile ovreči pridobitve, ki bi jih sicer lahko prinesla devalvacija.

Ekonomisti so že lani opozarjali, da se lahko učinki devalvacije razblinijo na samem začetku, če odloka o spremembi dinarskega tečaja ne bodo spremljali drugi, dobro pretehtani ukrepi, ki bi odpravljali resnične vzroke naše inflacije. Za gospodarstva, kjer je v glavnem trg merilo cen, je zmanjšanje vrednosti domačega denarja že samo po sebi oživljanje izvoza in gospodarstva, pa vendar obenem radi povsod tam popravljajo tudi obrestno mero in še kaj.

Pri nas ima zadnje čase trg vse manj besede pri oblikovanju cen. Vse preveč so jih vzeli v zakup predvsem zvezni, pa tudi republiški zavodi za cene v togem prepričanju, da bodo tako zaustavili njihovo rast in gospodarsko reko uravnali v vnaprej pripravljeno strugo. Žal se ekonomski zakoni na dolgi rok ne podrejajo administrativnim uredbam, zato čez čas z veliko močnejšo silo butnejo čez breg in si poiščejo svoj tok. Tako se je zaradi nesorazmerne rasti bazične in predelovalne industrije ter sedanjega močnejšega zapiranja uvoza – pod krinko samoupravnega sporazumevanja in dohodkovnega povezovanja – rodilo izsiljevanje višjih cen, ki v verigi reprodukcijskega procesa morajo nekje izbiti sodu dno.

Torej bi imeli prav tisti, ki menijo, da bi morali že pred časom večjo prednost dajati tržnemu uravnavanju cen in verjetno za večino cen popuščati administrativni vijak. Na ta način naj bi tudi reprodukcijska nesorazmerja bolje izglajevali, čeprav o selitvah kapitala iz panoge v panogo pri nas težko govorimo. Prav gotovo bi bilo manj slepomišenja, manj iskanja lukenj in manj goljufanja partnerjev in družbe, če bi lahko bolje zadihala tržna cenovna razmerja. Ekonomske zakone je pač teže zaobiti kot podirati upravne uredbe. Razen tega je bil doslej velikokrat kaznovan prav tisti, ki je zakone in uredbe spoštoval, saj so mu naslednje leto naprtili še težja bremena.

Zdaj je gospodarski položaj tako resen, da bo treba krmilo prav zares obrniti, če bomo hoteli iz dosedanjega in prihodnjih ukrepov izvleči večji del tistega, kar lahko pričakujemo. Dokler ne bo drugega paketa ukrepov, bi bilo prav, da se prvega, vključno z zamrznitvijo cen, strogo držimo.

Ugotavljanja, da je bilo pri nas tudi v preteklosti kljub obilici besed in napovedi še velikokrat enako, bi morala biti odslej napačna. Cene so prva preizkušnja. Če bomo na tem izpitu padli, bomo tudi na drugih. Premalo bi bilo, če bi naloge valili samo na tržne inšpekcije, te so za tako obsežno nalogo verjetno preslabotne. Zdaj bi morali biti nadzorniki prav vsi. Če smo do sedaj lahko razmišljali o tem, koliko in katere cene je bilo upravičeno pokriti z administrativno kapo in katere ne, bi morali do tedaj, ko bo eden prihodnjih zveznih ukrepov spregovoril o selektivnem popuščanju cenovnih vajeti, opustiti taka razmišljanja s prepričanjem, da bodo zaradi resnosti gospodarskega položaja ukrepi dobro premišljeni in da bodo bolje poiskali pot iz gospodarskega labirinta, kot pa bi znale posamezne delovne organizacije reševati celotno gospodarsko neusklajenost z višanjem svojih cen.

Vsaka razpoka, ki bi jo povzročilo črno dviganje cen, bi morala pomeniti neposlušnost, ne pa iznajdljivost. Neposlušnost bi morali kaznovati; če kazni ne bodo po vsej državi vsaj enake hude (ali pa hujše za tiste, ki so bili že doslej znani kršitelji,) in ne bodo dovolj ostre, se ne bi smeli čuditi, če bomo čez leto ali dve spet na enak način reševali današnje, toda še precej hujše težave. Nugodno bo zlasti to, da bi bili tisti, ki so zakone spoštovali, na slabšem; zato je res skrajni rok, da preprečimo izigravanja v gospodarstvu.

MILAN MAVER: Energetsko načrtovanje

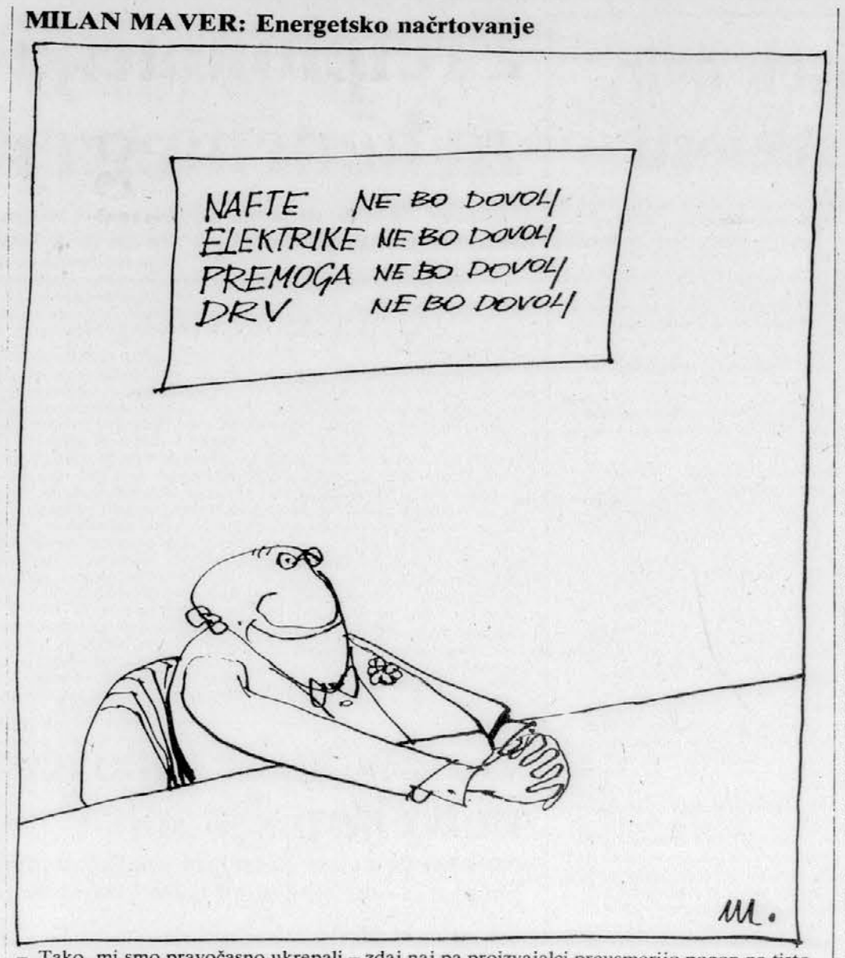

– Tako, mi smo pravočasno ukrepali – zdaj naj pa proizvajalci preusmerijo pogon na tisto, če smo kaj pozabili.

MARJAN KOS

Ukrepi zoper kršilce družbenih dogovorov

Začasni ukrepi družbenega varstva na zboru združenega dela mariborske skupščine – podprti od družbenega pravobranilca samoupravljanja in družbenopolitičnih organizacij – zaradi kršitve družbenega dogovora o razporejanju dohodka odmevajo tudi v širšem slovenskem prostoru. Maribor je namreč prvi, ki se je lotil teh ukrepov, da bi prispeval k večji samoupravni disciplini in spoštovanju družbenih dogovorov in samoupravnih sporazumov nasploh.

Odstavitev dveh individualnih poslovodnih organov v Alchromu Ruše in v tozdu Gradnje Cestnega podjetja Maribor pa začasna zamrznitev osebnih dohodkov (z obveznostjo vračanja preveč izplačanih osebnih dohodkov) ni presenetila nikogar. Tudi v desetih drugih delovnih organizacijah so zamrznili osebne dohodke in bodo morali preveč izplačane osebne dohodke vračati. To je pošteno tudi do vseh tistih delavcev in delovnih organizacij, ki so dosledno spoštovali obveznosti iz družbenega dogovora. Družbenopolitične organizacije in komisije občinske skupščine so nedisciplinirane delovne organizacije že prej opozarjale na kršitve in na morebitne sankcije. Očitno posamezniki in kolektivi tega opozorila niso vzeli resno ali pa so mislili, da bo šlo kar po starem, da bo sicer grmenje, pa brez dežja. Tokrat so se ušteli. In prav je, da so bili delegati na zboru združenega dela SO Maribor odločni in so sprejete ukrepe potrdili.

Ne gre za kazen, izjemen ukrep ali celo dramatično dejanje, kot bi posamezniki radi prikazali. Nasprotno: gre za ustavni ukrep, ki naj omogoči spoštovanje družbenih dogovorov. Res pa je, da je doslej vse preveč kršilcev v Sloveniji ušlo premalo budnim očem družbenih pravobranilcev samoupravljanja, sodiščem združenega dela in zlasti delegatom v občinskih skupščinah.

Zmotno bi bilo misliti, da bodo ukrepi družbenega varstva čez noč uredili vse probleme in odpravili anomalije. Začasni ukrepi so začetek akcije in eden od načinov urejevanja samoupravnih odnosov in samoupravne discipline ter gospodarnega ravnanja. Upravičena je zahteva, da morajo takšni ukrepi veljati za vse delovne organizacije in odgovorne posameznike enako in da ne more biti privilegijev ali različnega obravnavanja kršilcev.

Ob takih primerih, kot je mariborski – prepričani smo, da ne bo osamljen – bodo delovne organizacije in posamezniki poskušali za vsako ceno najti opravičilo, zakaj so kršili družbene dogovore. Morda bodo spet privlekli na dan že zdavnaj zavrnjeno in v praksi preseženo tezo, da so individualni poslovodni organi odgovorni samo za poslovanje, ne pa tudi za celovit splet samoupravnih odnosov. V takšnih razmišljanjih pride do izraza velikokrat tudi skupinskolastniška miselnost in zlasti teze o koristnih sumljivih poslih, ki se jih v nekaterih delovnih okoljih še vedno niso pripravljeni odreči, čeprav v najboljšem primeru prinesejo dvomljive in kratkoročne učinke.

V nekaterih delovnih organizacijah, na primer v Sladkogorski, so priznali, da so kršili družbeni dogovor in so v samoupravnih organih že sprejeli ustrezne sklepe, da bodo vrnili preveč izplačane osebne dohodke. V Elektri Maribor pa so ravnali drugače in so poskušali najti vse mogoče izgovore, vse predloge za družbeno varstvo pa so nekritično zavračali. Družbeni pravobranilec samoupravljanja bo sedaj ugotavljal odgovornost individualnega poslovodnega organa v tej delovni organizaciji za nepravilnosti in verjetno bodo delegati prav tako odločni v primeru Elektre, kot so bili pri Alchromu in Gradnjah.

Kocka je padla. Opozorila, ki so jih ugledni družbenopolitični delavci zadnje čase naslavljali na delovne kolektive, da družbena proizvajalna sredstva niso njihova last, ampak so vsi delavci tudi odgovorni za gospodarno ravnanje z njimi, pa opozorila pravobranilcu samoupravljanja in zborom združenega dela, kaj je njihova naloga, so padla na plodna tla. Zdaj naj bi mariborskemu zgledu sledili tudi v drugih slovenskih občinah, saj so ukrepi družbenega varstva tudi prispevek k stabilizaciji.

GUSTAV GUZEJ

Dober dan tudi za vljudnost

Letos smo porabili že ves denar, namenjen za propagando. Reklamo pa bi še kako potrebovali, pripovedujejo v THP Portorož. Besede o reklami in propagandi so pogoste tudi v drugih turističnih organizacijah. Pod tem navadno mislijo na različno reklamno gradivo, prospekte, obvestila v sredstvih javnega obveščanja, naznanila in podobne stvari.

Na posvetih na vseh koncih naše države smo zadnja leta nekajkrat slišali, da brez denarja za reklamo, za predstavljanje na različnih sejemskih prireditvah, za skrbno zasnovane prospekte in privlačno predstavljanje turističnih krajev ne bo mogoče iti vštric z dokaj močno konkurenco turistično razvitih sredozemskih dežel. Denarja za to je vedno premalo. V naših turističnih predstavništvih in agencijah tudi v deželah, od koder prihaja k nam največ turistov, tožijo, da včasih nimajo na voljo dovolj kvalitetnega in vabljivega propagandnega gradiva.

Resnici, da v drugih deželah dajejo za turistično reklamo precej več kot pri nas, ni kaj dodati. Pa vendar. Res samo zaradi denarja ne gre vedno naokoli dober glas o turistični deželi na vzhodnih obalah razčlenjenega, s privlačno naravo obogatenega Jadranskega morja?

V nekaterih evropskih deželah so naredili raziskave, kaj je turiste spodbudilo, da so se odločili oditi na počitnice v določen kraj. Še tako lično izdelani prospekti so pomagali pri izbiri kraja za letovanje komaj petini anketiranih. Daleč številnejšim ali skoraj dvema tretjinama vprašanih, je bilo odločilno priporočilo sosedov in znancev, ki so bili v kakšnem kraju nadvse zadovoljni in so o tem pripovedovali.

Še bolj poučni so odgovori, zaradi česa so bili zadovoljni na počitnicah, oziroma, kaj jim je šlo na živce. Zadovoljstvo so jim grenile mnoge drobne stvari. Cene sploh niso na prvem mestu. Najbolj pa je bilo turistom všeč, če so srečevali ljudi, ki so bili do njih pozorni in vljudni in so si prizadevali, da bi se tujci pri njih res dobro počutili.

V Franciji so pred leti turistično leto ponujali pod geslom: »Pridite k nam, pričakali vas bomo s prisrčnim nasmehom, da bi vam bilo pri nas čim prijetneje!«

Vljudnost je včasih čarobna beseda, ki izravnava drobne neprijetnosti in se najbolj zasidra v spomin. Poraja trajnejši sloves kot katerokoli drugo, še tako poučno propagandno sredstvo.

In kako je z njo pri nas? V naključnih anketah lahko prebereno odgovore, polne hvale, pa tudi najrazličnejše pripombe na račun drobnih in večjih nepravilnosti. Najbolj razmisleka vredne so pripombe, da so tu in tam naleteli na ljudi, ki so jim kot roboti odgovarjali na vprašanja, govorili mimo njih, kot temu pravimo. V Portorožu je bila skupina norveških gostov; eden izmed njih, sin prijatelja mnogih Jugoslovanov, ki je storil dosti dobrega našim internirancem v nacističnih taboriščih pod severnim povratnikom, je poln hvale pripovedoval o globokih vtisih, motilo pa ga je, da so ga v hotelu, v trgovini odpravili, kot da gre za odnos do poslovnega predmeta, ne da bi mu pogledali v oči, mu dali s prijaznim nasmehom čutiti, da je turizem dosti več kot kupčija.

Na očitke, da naklonijo svojim gostom premalo vljudnosti turistični delavci navadno odgovarjajo, da se v naši družbeni ureditvi ni treba klanjati nikomur. Res, klečeplaznosti in hlapčevanja ni treba in ga tudi ne sme biti. Toda vljudnost je nekaj drugega. Je akord, uglašen na odnose med ljudmi, ki spoštujejo drug drugega in človeško v njem. Biti človeški pa pomeni tudi biti topel in prisrčen. Biti pozoren in želeti vsakomur, tudi gostu, ki pride z bolj plitvim žepom, da bi se počutil dobro predvsem zaradi teh obogatenih odnosov med ljudmi.

In morda je prav zaradi tega o vljudnosti treba misliti z različnih zornih kotov. Ne le zavoljo ljudi, ki prihajajo od drugod in nam prinašajo potrebne devize. Gre za odnose v vsakdanjem življenju nasploh. S turistične plati pa je še bolj in povsod na mestu želja: »Dober dan, vljudnost!«

JAKA ŠTULAR

Trdna in jasna podlaga odnosov z ZDA

Obisk predsednika Združenih držav Amerike Jimmyja Carterja v Jugoslaviji je bil kratek, toda rezultati daleč presegajo ozki časovni okvir. Tako udeleženci pogovora kot drugi neposredni opazovalci so enakega mnenja, da predstavlja skupno sporočilo, izdano davi tik pred Carterjevim odhodom v Madrid, enega najboljših dokumentov, podpisanih z Združenimi državami.

Pogovori so potrdili pričakovanja in jih celo presegli: splošno mnenje v Beogradu je danes, da je srečanje potekalo v tistem smislu, ki ga je na slavnostni večerji nakazal v zdravici v imenu kolektivnega vodstva Jugoslavije predsednik predsedstva SFRJ Cvijetin Mijatović, v duhu enakopravnega sodelovanja z vsemi državami v korist skupnega prispevka h krepitvi miru, varnosti in graditvi pravičnejšega sveta, na podlagi ustanovne liste Organizacije združenih narodov in sklepne listine iz Helsinkov. »Današnjemu soodvisnemu svetu so nujno potrebni koeksistenca, zaupanje in sodelovanje vseh držav, ne glede na njihovo moč in velikost, ne glede na razlike v družbenopolitičnem sistemu, ne glede na stopnjo gospodarskega razvoja in na njihov mednarodni položaj.«

V teh stavkih so povzeta osnovna izhodišča jugoslovanskega vodstva, oprta na Titovo dediščino. Eno od prijetnih dejstev beograjskega sestanka je prav to, da tudi ZDA, ena od dveh velikih sil, kljub svojim posebnim, tako imenovanim »vitalnim interesom« zna in hoče ceniti takšno naravnanost.

Takšna ocena je izzvenela iz štirih ali petih Carterjevih izjav, bodisi iz intervjujev bodisi iz predsednikovih besed ob slovesnem sprejemu na letališču, v zdravici in končno tudi v skupnem sporočilu.

Predvsem je treba tu podčrtati tisti del iz Carterjeve zdravice, kjer je po izrazih spoštovanja in osebnega priznanja predsedniku Titu, »državniku nenavadne daljnovidnosti«, dejal: »Tisto, kar je name napravilo izreden vtis za časa mojega kratkega bivanja tukaj, je, da ste se brez težav spopadli z izzivom spremembe. To je v veliki meri zasluga ne samo daljnovidnosti predsednika Tita, temveč tudi predanosti in patriotizma njegovih političnih naslednikov ... Hrabrost in ustvarjalnost jugoslovanskega ljudstva sta poroštvo, da se bo življenjsko delo predsednika Tita, gradnja močne, neodvisne Jugoslavije, nadaljevalo tudi v prihodnje.«

Gre za nespregledljivo priznanje samoupravni, socialistični skupnosti jugoslovanskih narodov in doslednosti kolektivnega vodstva potitovske Jugoslavije – ki ostaja Titova.

Ni dvoma, da je tudi takšno ozračje, ki ga je predsednik ZDA, ne samo med pogovori na najvišji ravni, temveč tudi v neposrednem in sproščenem stiku z našimi občani, na ravni, ki ni nič manj važna, lahko otipljivo dojel v Beogradu, prispevalo k novim kvalitetam ocen o mnogih vprašanjih, položenih na zeleno mizo.

Ne glede na to, da je bila izrečena načelna podpora našim naporom za ekonomsko stabilizacijo, ne samo za slovesno prevzeto obveznost, da vlada ZDA »ne bo dopuščala terorističnih dejanj proti Jugoslaviji v svoji državi«, in predvsem, da se bomo energično zoperstavili političnim poskusom, ki imajo namen spodkopavati jugoslovansko enotnost in ozemeljsko celovitost, ne gre le za to, da je Carter od prvega trenutka v Beogradu znova in znova poudarjal, da pomeni njegov prihod »našo čvrsto podporo neodvisnosti Jugoslavije, njeni ozemeljski celovitosti in enotnosti«, temveč tudi za novo kvaliteto ocene – spoštovanja, kot je rekel predsednik – jugoslovanske politike neuvrščenosti.

Gre za resnično nov, kvaliteten preskok v globalni oceni politike neuvrščenosti na podlagi izvirnih načel gibanja, ki ga odraža stavek v skupnem sporočilu – torej enotno mnenje obeh strani – o pomenu neuvrščenosti kot neodvisnega dejavnika v mednarodnih odnosih. In dalje: predsednik Carter je potrdil, da »ZDA spoštujejo načelo neuvrščenih držav, da same odločajo o svojem notranjem razvoju in o opredelitvah o mednarodnih odnosih.«

Konkretno pomeni to, da je pravilo nevmešavanja, odpovedi uporabi sile in pritiska občeveljavno, enako obvezno za to ali drugo veliko silo, da priznanje samostojnega odločanja neuvrščenih o svojih notranjih usmeritvah pomeni tudi spoštovanje revolucionarnih sprememb na svetu brez vmešavanja – naj gre za Iran, za Afganistan ali za Kubo. Opazovalci v Beogradu smatrajo, da gre za dosežek, ki zasluži resnično upoštevanje saj predstavlja nov element v razvoju ameriške politične misli.

Zato so tako predsednikove besede v zdravici o možnostih »prehodnih aranžmajev«, ki bi bili uporabljeni vzporedno z »naglim umikom sovjetskih čet iz Afganistana kot odstavek v skupnem poročilu – v njem je govora o nujnem spoštovanju pravice Irana do neodvisnosti in neuvrščenosti, do izbire lastnega notranjega razvoja in opredelitev v mednarodnih odnosih brez vmešavanja in pritiskov od zunaj – vzbudile med opazovalci izredno zanimanje.

Od tu je logična povezava z velikimi problemi današnjega sveta, predvsem z vprašanjem, kako poživiti popuščanje napetosti kot nedeljivega procesa in v okviru tega procesa še posebej delo, zastavljeno na helsinški konferenci o varnosti in sodelovanju v Evropi – vendar tako, da hkrati ne bi spregledali dejstva, da se je treba upreti politiki sile, vmešavanju v notranje zadeve drugih in intervencij v kakršnikoli obliki ali iz kakršnihkoli razlogov, s katerimi se suverenim državam vsiljuje tuja volja in onemogoča njihov samostojni razvoj.

Obojestranski – tu velja posebej podčrtati tudi ameriški – ugotovitvi, da za popuščanje napetosti ni alternative, kako torej ohraniti obstoječe zveze in dialog, čeprav oslabljen, in poživiti detant, se seveda zastavlja vprašanje »kako«, kajti vse to brez uveljavljanja znanih načel o odnosih med državami v duhu ustanovne listine OZN in sklepne listine iz Helsinkov, in odgovor nanj ni lahek.

Bistvena kvaliteta beograjskih pogovorov pa je, da so bila ta vprašanja zastavljena tako, kot so bila, in to ob visoki stopnji vzajemnega soglasja, kljub posameznim razločkom.

In nova kvaliteta, ki so jo prinesli beograjski pogovori, je navsezadnje tudi mnenje obeh strani, in tudi tu je zaznaven nov pristop ZDA, da je treba okrepiti kontinuiteto KVSE na madridskem sestanku, to pa z uravnoteženim napredkom v vseh treh košarah, torej brez konfrontacij, pa tudi brez pričakovanja spektakularnih rezultatov – rajši z majhnimi, toda zanesljivimi koraki. Seznam s tem seveda ni izčrpan, toda ta je razviden iz sklepnega poročila. Bistveno ta trenutek je, da je Carterjev obisk v Beogradu tako bilateralno kot v širših okvirih jamstvo za kvalitativni in kvantitativni razvoj naših medsebojnih odnosov.

JOŽE HORVAT

Nagrade ali le pomoč?

Nič novega in presenetljivega ni več, da so kulturne oziroma kulturniške nagrade preštevilne in neredko prazne, saj jih lavreati prejemajo prej za redno, tekoče delo in opravke kot res za izjemne dosežke in izdelke. Tako menda niti ni več šala, ki kroži med pisatelji: da je namreč slehernemu izmed piscev sojeno, da bo prej ali slej nagrajen, samo če bo vztrajal in pisal in tiskal.

Zato je kajpak upravičena prav tako pisateljska domneva – in verjetno še kakšnega ceha – da nagrade nevarno lezejo v vlogo, ki jim ni lastna: dobrodelno hočejo predvsem popravljati krivico, ki jo je avtor moral »kasirati« hkrati z nizkim in ne prav pravičnim honorarjem ter nemara še s čim. Če pa je tako, potem se samo po sebi zastavlja vprašanje: ali družba, to je, njene tozadevne inštitucije pravzaprav ne ukinjajo nagrad, ki bi same po sebi morale biti – kot si mislimo – priznanja za delo, stvaritev, ki se ne posreči vsakomur, niti nagrajencu ne ravno pogosto.

Vprašanje je morebiti preveč korenito, ni pa odprto na napačnem koncu. Toda vse to je stvar posebnega razmisleka za posebno priložnost. Iz njegovega zarisa pa vseeno spodbudno štrli nekaj zadev, med katerimi so, na primer, nagrade »zlata ptica«, ki jih zveza socialistične mladine podeljuje mladim ustvarjalcem: tu so reči čistejše, saj javno priznanje prejemajo tisti avtorji, ki so jih izkazala njihova dela, ne pa samo, vzemimo, kontinuiteta in dolgoživa vztrajnost. Toda tudi tu, dasi se nam potemtakem zdi, da »zlata ptica« pristaja na bolj ali manj plemenitih zlatih vejicah, preži izza nih neodpravljiva nevarnost. Denimo v tem smislu: zlata ptica, kot se poimenuje nagrada, že opravlja svoj namen, toda njena zadostnost (če je temu mogoče tako reči) je prisiljena obstajati in učinkovati na nenavaden način, kajti zdi se, da ji je določeno, imeti v zakupu mlade ustvarjalce do tere, da vse druge nagrade »preostanejo« nemladim, se pravi tistim, ki so preživeli širno obdobje nekakšnega vajenstva in priučevanja. Ta misel se zbuja zategadelj, ker mladi ustvarjalci dosti preredko, kot se reče, participirajo pri nagradni pogači, ki je sicer gmotno kaj malo izdatna, toda njena kulturno-politična teža zato toliko manj zanemarljiva. Ravno za to pa tudi gre: kulturna politika slepo ali po nesreči ne registrira, kaj šele, da bi potlej ustrezno vrednotila izjemne izdelke mladih – boj žirantov in drugih, ki tvorijo odločilne komisije, se pogosto ne razvnema in ne »divja« okoli tega, kako je delo napisano, katere in kakšne so njegove kvalitete, temveč raje, ali bo njegov avtor že prejel nagrado, ali pa še kaj napisal in kakšne so torej možnosti za priznanje kdaj v prihodnosti ... Razumljivo, s tem ni rečeno, da je to pravilo, ki nima niti izjem, toda res je – vsaj na področju literature – da mora pri nas človek biti star vsaj pol svojega življenja, se pravi okoli štirideset, če naj sploh konkurira ... Da pa tudi v tej prvi polovici človekovega življenja nastajajo več kot pomembna dela, najbrž ni treba posebej dokazovati.

Če se potemtakem zlata ptica oddolžuje izbranim mladim, to še ne pomeni, da so lahko vsa druga odličja rezervirana za čezštiridesetletnike. V zadnjih nekaj letih se je monopol desetletij, ki se nalagajo na tisto štiridesetletno vajenstvo, malodane okrepil: izšlo je več del, ki so jih izvedenci ocenili kar najvišje, izšle so, seveda, tudi nagrade – vendar se ta dela in te nagrade niso srečale ... Ta »monopol« pač nujno mora prej odlikovati avtorjev staž, ne pa naravo oziroma kakovost izdelka. Tedaj je to sicer odličje, lahko socialna pomoč, a nagrada ni.

FRANCI BOŽIČ

Nogomet na razpotju

Nepravilnosti v nogometu niso prvič dobile takih razsežnosti, da je morala v dogajanje poseči socialistična zveza. Tokrat se je zgodilo v Prištini, kjer so v pokrajinski konferenci SZDL s predstavniki zveze za telesno kulturo in nogometne zveze Kosova razpravljali o negativnostih v kosovski nogometni ligi in na prekinjeni drugoligaški tekmi Priština – Beograd. In tudi dogovor na tej visoki ravni ni bil nič drugačen kot že večkrat: s sodelovanjem vseh družbenopolitičnih dejavnikov je treba raziskati pojave, ki so vnovič izzvali ogorčenje javnosti, in sprejeti odločne ukrepe.

Naša najširša frontna organizacija je z ažurnim reagiranjem dokazala, da sprotno spremlja dogodke v športu, ki zanima velik del naše javnosti. Tudi njen interes, da bi bili dogodki in odnosi v športu na ravni odnosov v naši družbi, ni sporen. Toda več kot očitno je, da dobronamerna in načelna angažiranost te in tudi drugih družbenopolitičnih organizacij nima posebnega učinka, ker na drugi strani, se pravi, na ravni športnih zvez in organizacij, ni ustreznega odziva. Na tej ravni namreč športni funkcionarji ne delujejo, kot veleva zdrava športna etika. Prevladujejo ozki interesi, ki izključujejo uveljavitev pravih samoupravnih odnosov in športne morale.

Predsedstvo kosovske nogometne zveze se je ob teh zadnjih dogodkih zavzelo, naj bi v vseh okoljih sprožili ostre ukrepe proti nosilcem negativnih pojavov. Šport ne sme biti sam sebi cilj, temveč mora biti naravnan v korist delovnih ljudi in vse družbe, je med drugim rečeno v sporočilu te zveze. Na ravni proklamiranja tudi v sferi nogometa doslej skoraj ni bilo problematičnih pogledov in negativnosti. Celo udeleženci velikih afer so bili z besedami vselej »na ravni«. Veliki športni ideali, viteštvo, morala, vse to pa je pozabljeno, ko naj bi posamezen klub napredoval v višji rang tekmovanja ali pa se rešil nazadovanja.

Kako združiti teorijo in prakso tekmovanja? To je bržkone odločilno vprašanje jugoslovanskega nogometa na najrazličnejših ravneh. Angažma širše družbene skupnosti, katere interese je doslej v nogometu najbolj zavzeto izražala prav SZDL, očitno ni dovolj, da bi nogometna tekmovanja potekala regularno in v skladnosti s pravo športno moralo. Ključni problem vključitve nogometa v pozitivne tokove naše družbene stvarnosti je vsakdanje delovanje subjektov športnega udejstvovanja. Glede tega pa položaj žal ni najbolj obetaven, kajti negativnosti je pravzaprav vsak dan več.

● **Vselej isti dežurni gostinci**

Od pričetka poletne sezone v Ljubljani ob nedeljah obratuje osemdeset odstotkov gostinskih lokalov. Sem so vštete vse hotelske restavracije, obrati družbene prehrane (kot so Delavski dom, Ljudska kuhinja, Emona in Triglav), precej restavracij v središču mesta in nekaj ob vpadnicah.

Podatki kažejo, da v letošnji sezoni dežurajo v glavnem isti gostinci kot lani; skratka, v lokalih, ki so namenjeni turistom, medtem ko se gostinci do domačih gostov še vedno obnašajo tako, kot bi jim stregli brezplačno.

Pa še nekaj spodrsljajev je. Seznam ob nedeljah odprtih gostišč ni ravno dolg, a se v tistih lokalih, ki ob koncu tedna ne obratujejo, kljub temu še niso spomnili, da bi ga nalepili na vidno mesto kot kažipot gostom, ki naletijo na zaprta vrata. Ali, če je že to pretežko, da bi vsaj napisali, kje je odprto najbližje gostišče.

In končno bi gostinci lahko upoštevali tudi to, da radi pojemo domače posebnosti tudi v času, ko v Ljubljani ni večjih prireditev in da tudi turisti raje poskušajo posebnosti kuhinj drugih narodov, kot pa standardne evropske jedi, ki jih dobe od Baltika do Jadrana.

LJILJANA DJERIĆ

Odnosi in sodelovanje med SFRJ in ZDA se nadvse uspešno razvijajo

Skupna izjava po obisku predsednika Carterja – Izreden prispevek predsednika Tita za mir in napredek v svetu in za poglabljanje odnosov med državama – Dosledno spoštovanje načel listine OZN

BEOGRAD, 25. junija (Tanjug) – Ob koncu obiska ameriškega predsednika Jimmyja Carterja v Jugoslaviji in po razgovorih med ameriškimi gosti in najvišjimi jugoslovanskimi predstavniki so danes v Beogradu objavili naslednjo skupno izjavo:

»Na povabilo predsedstva Socialistične federativne republike Jugoslavije se je predsednik Združenih držav Amerike Jimmy Carter z gospo Carterjevo mudil na uradnem obisku v SFRJ 24. in 25. junija leta 1980. Predsednik predsedstva SFRJ Cvijetin Mijatović in ameriški predsednik Jimmy Carter sta imela med obiskom prisrčne in konstruktivne pogovore v duhu medsebojnega spoštovanja, razumevanja, odkritosti in prijateljstva.

Na jugoslovanski strani so v pogovorih sodelovali: predsednik predsedstva SFRJ Cvijetin Mijatović, član predsedstva SFRJ Lazar Koliševski, predsednik zveznega izvršnega sveta Veselin Djuranović, zvezni sekretar za zunanje zadeve Josip Vrhovec, podpredsednik skupščine SFRJ Sinan Hasani, jugoslovanski veleposlanik v ZDA Budimir Lončar, svetovalec predsednika predsedstva SFRJ za zunanjepolitična vprašanja Milivoje Maksić in načelnik uprave za Severno Ameriko, Avstralijo in Novo Zelandijo v zveznem sekretariatu za zunanje zadeve Mirko Žarić.

Na ameriški strani so sodelovali: predsednik ZDA Jimmy Carter, ameriški veleposlanik v SFRJ Lawrence S. Eagleburger, predsednikov svetovalec za nacionalno varnost dr. Zbigniew Brzezinski, predsednikov sekretar za tisk Jody Powell, državni podsekretar za politične zadeve David D. Newsom, državni podsekretar za gospodarske zadeve Richard N. Cooper in član sveta za nacionalno varnost Steve Larabee.

Ameriški predsednik je posredoval izraze globokega sožalja ameriškega ljudstva ob smrti predsednika Tita, ki je v ZDA užival veliko spoštovanje in ugled. Predsednik Carter z gospo Carterjevo je tudi ob tej priložnosti izrazil obžalovanje zastran izgube velikega državnika, ki je kot eden najuglednejših voditeljev gibanja neuvrščenosti posvetil vse svoje življenje razvoju trdne in neodvisne Jugoslavije in prizadevanjem za mir in napredek na svetu.

Washingtonski pogovori in dokument trdna podlaga za sodelovanje

Predsedstvo SFRJ in ameriški predsednik z zadovoljstvom ugotavljata, da se odnosi in sodelovanje med SFRJ in ZDA nadvse uspešno razvijajo. Obe strani sta poudarili, da pomenijo pogovori, ki so potekali marca leta 1978 v Washingtonu med predsednikoma Titom in Carterjem, in dokument, ki sta ga podpisala ob tej priložnosti, trajno in trdno podlago za nadaljnjo krepitev sodelovanja med državama. Jugoslavija in ZDA odločno vztrajata pri stališčih in načelih, ki jih vsebuje ta dokument, pa tudi dokumenti, ki sta jih oba predsednika podpisala leta 1971 in 1975, in tako sta v zadnjih letih dosegli velik napredek pri razširjanju in poglabljanju medsebojnih odnosov na vseh področjih.

Ugotovili so, da se je v minulih letih občutno okrepila izmenjava mnenj, pri čemer so imeli posebno vlogo stalna izmenjava poslanic med predsednikoma Titom in Carterjem, pogostna izmenjava obiskov na vseh ravneh, plodni stiki med predstavniki skupščine SFRJ in ameriškega kongresa, pa tudi drugi obojestransko koristni obiski in izmenjava. Jugoslavija in ZDA sta potrdili, da sta pripravljeni nadaljevati takšno koristno prakso v prid obeh držav in širšega mednarodnega razumevanja.

Obe strani sta poudarili pomen zgodovinskih in kulturnih stikov med narodi obeh držav in posebno vlogo Američanov jugoslovanskega rodu pri krepitvi prijateljskih stikov in razumevanja. Potrdili sta tudi, da si obe strani prizadevata olajšati svobodno izmenjavo informacij in strokovnjakov med državama, podprli vladne in nevladne programe izmenjave na področju znanosti in tehnologije, kulture in informacij in bili enotnega mnenja, da bi lahko na teh področjih dosegli še več.

Obojestranski interes za razširitev gospodarskih odnosov

V pogovoru o čedalje večjem pomenu gospodarskih odnosov med Jugoslavijo in ZDA sta obe strani z zadovoljstvom poudarili razvoj trgovine in gospodarskega sodelovanja med jugoslovanskimi in ameriškimi podjetji in finančnimi ustanovami. Podčrtali sta obojestranski interes za nadaljnjo razširitev gospodarskih odnosov in se zedinili, da si bosta še bolj prizadevali za pospešitev trgovine, ter pri tem priznali, da bo rast jugoslovanskega izvoza pomemben dejavnik zadovoljivega razvoja trgovine v obeh smereh. Strinjali sta se tudi, da bi si morali bolj prizadevati za razvoj drugih oblik gospodarskega sodelovanja, med drugim skupnih vlaganj in dolgoročne proizvodne kooperacije. Ameriška stran je izrazila razumevanje za jugoslovanska prizadevanja za stabilizacijo in nadaljnji razvoj gospodarstva in pripravljenost, da jih podpre.

Ugodno so ocenili prispevek ameriško-jugoslovanskega gospodarskega sveta, jugoslovanske zbornice za razvoj gospodarskega sodelovanja z ZDA in jugoslovansko-ameriške delovne skupine za gospodarsko sodelovanje h krepitvi jugoslovansko-ameriških gospodarskih odnosov.

Obe strani sta ugodno ocenili sprejete ukrepe za preprečevanje dejavnosti in pregon storilcev nasilnih dejanj proti Jugoslaviji in njenim diplomatskim, konzularnim in drugim predstavnikom v ZDA. Predsednik Carter je ponovil, da vlada ZDA ne bo tolerirala terorističnе dejavnosti, ki je v nasprotju z interesi ZDA in z dobrimi odnosi med državama.

Nedopustno zatekanje k sili, intervencijam in vmešavanju

Predsednik predsedstva SFRJ in predsednik ZDA sta izrazila veliko zaskrbljenost spričo resnega poslabšanja mednarodnega položaja, ki ogroža svetovni mir. Poudarila sta, da je treba v prizadevanju, da bi zajezili nevarni razvoj dogodkov v mednarodnih odnosih in obnovili spodkopani proces popuščanja, dosledno spoštovati duha in načela listine OZN, zlasti tista, ki govorijo o nedopustnosti zatekanja k sili, intervencijam in vmešavanju v zadeve drugih držav, in o tem, da ne bi smeli v nobeni obliki in iz nobenega razloga z vsiljevanjem tuje volje suverenim državam onemogočati njihovega samostojnega notranjega razvoja.

Na podlagi tega sta obe strani poudarili pomen pospešitve procesa pogajanj in sodelovanja med državami, pa tudi potrebo po vsesplošnem procesu popuščanja, ki bi zajel kar največ držav, temeljil pa naj bi na doslednem spoštovanju neodvisnosti, suverenosti in ozemeljske nedotakljivosti vseh držav. Ocenili so, da je to toliko bolj pomembno, ker svet doživlja velike spremembe, kar narekuje vsem državam, da se izognejo korakom, ki spodkopavajo svetovni mir in stabilnost. Potrdili so tudi pomen vloge Organizacije združenih narodov kot bistvenega instrumenta za ohranitev miru, miroljubno reševanje sporov in krepitev enakopravnega sodelovanja na svetu.

Obe strani sta pripravljeni okrepiti proces KVSE

Med pogovori so sprožili tudi širša vprašanja varnosti in sodelovanja v Evropi. Obe strani sta poudarili, da se je treba obvezno ravnati po določilih helsinške sklepne listine, in podčrtali, da sta odločno pripravljeni okrepiti proces KVSE in se na madridskem sestanku zavzeti za bolj uravnovešen napredek na vseh področjih v prepričanju, da bo to okrepilo varnost in sodelovanje med vsemi državami podpisnicami sklepne listine in imelo širši pomen.

Izmenjali so tudi mnenja o posledicah nadaljevanja oboroževalne tekme s stališča ohranitve miru in varnosti, zaostrovanja mednarodne napetosti in potreb splošnega gospodarskega razvoja. Obe strani sta poudarili, da se je treba odločno lotiti pogovorov o učinkovitih sporazumih o razorožitvi, omejitvi oboroževanja in skrčenju oborožitve z ustreznimi nadzornimi ukrepi in v skladu z načelom nezmanjšane varnosti za vse države. Cilj tega je postopoma omejiti oborožitev na najnižjo možno raven v skladu s potrebami varnosti in stabilnosti vseh držav, kar bi pripeljalo do končnega cilja – splošne in popolne razorožitve pod učinkovitim mednarodnim nadzorom. Opozorili so na pomen ameriško-sovjetskega sporazuma o omejitvi strateške oborožitve. Obe strani sta se tudi zedinili, da je nujen napredek dvostranskih in večstranskih pogajanj o omejitvi in skrčenju in konvencionalne oborožitve.

Treba je pravično uskladiti gospodarske interese vseh držav

Med pogovori so namenili posebno pozornost poslabšanju položaja držav v razvoju v okviru mednarodnih gospodarskih razmer kot celote. Na podlagi ugotovitve o čedalje tesnejši medsebojni odvisnosti vseh držav sta obe strani poudarili, da je treba čimprej poiskati rešitve za odprta vprašanja in pravično uskladiti gospodarske interese vseh držav. Obe strani sta bili mnenja, da imata nadaljevanje konstruktivnega dialoga med industrijskimi in državami v razvoju ter pospešitev mednarodnega gospodarskega sodelovanja na trdnejših in pravičnejših temeljih daljnosežen politični pomen. Posebej so poudarili pomen večje podpore industrijsko razvitih držav hitrejšemu gospodarskemu razvoju držav v razvoju in pomen globalnih pogajanj o teh vprašanjih. Izrazili so upanje, da bodo ta pogajanja prinesla plodne rezultate v prid vsem, zlasti pa državam v razvoju, in v prid učinkovitejšemu delovanju celotnega svetovnega gospodarstva.

Pri obravnavi različnih vidikov človekovih pravic sta bili obe strani mnenja, da morajo biti prizadevanja za uveljavitev človekovih pravic v vseh državah v skladu z določili listine Združenih narodov, splošne deklaracije o človekovih pravicah in helsinške sklepne listine.

Jugoslovanska in ameriška stran sta si bili edini, da si je treba vztrajno prizadevati za pravično rešitev starih in novih mednarodnih kriz in proučili sta trenutni razvoj dogodkov na Bližnjem vzhodu, afriškem jugu, v jugozahodni in jugovzhodni Aziji in drugod.

Obe strani sta se zavzeli za odpravo vojaških čo položaja na Bližnjem vzhodu, ki je še vedno vir hude napetosti v mednarodnih odnosih. Strinjali sta se, da je treba čimprej poiskati vsesplošno, pravično in trajno rešitev za bližnjevzhodne probleme, in podrobno pojasnili svoja stališča do teh problemov.

V pogovoru o afriškem jugu sta jugoslovanska in ameriška stran obsodili rasizem v vseh njegovih oblikah in južnoafriški sistem apartheida. Izrazili sta podporo prizadevanjem za vzpostavitev vladavine večine in nacionalne neodvisnosti v Namibiji. Pozdravili sta nedavni razvoj dogodkov v Zimbabveju.

Obe strani sta poudarili, da bi morali spoštovati pravico Irana do neodvisnosti in neuvrščenosti, do izbire lastne poti notranjega razvoja in opredelitve v mednarodnih odnosih brez zunanjega vmešavanja in pritiska. Obe strani sta mnenja, da bi izpustitev ameriških diplomatov, ki so jih v Iranu zajeli kot talce, in miroljubna rešitev ameriško-iranskih problemov na podlagi načel listine Združenih narodov veliko prispevali k miru in varnosti na tem območju.

Obe strani sta se zavzeli za odpravo vojaških intervencij in vseh drugih oblik vmešavanja v notranje zadeve neodvisnih držav. Poudarili sta potrebo po umiku tujih čet in odpravi vseh vzrokov žrtev in trpljenja ljudstva teh držav, pa tudi potrebo po novih človekoljubnih prizadevanjih mednarodne skupnosti za rešitev problema beguncev. Obe strani sta v zvezi s tem navedli svoja stališča do možnosti za rešitev problemov v Afganistanu in Kampučiji in poudarili, da je nujno spoštovati pravico slehernega naroda, da sam odloča o svoji usodi.

Pomen neuvrščenosti kot neodvisnega dejavnika

Predsednik predsedstva SFRJ in predsednik ZDA sta poudarila pomen neuvrščenosti kot neodvisnega dejavnika v mednarodnih odnosih.

Predsednik Carter je potrdil, da ZDA spoštujejo željo neuvrščenih držav, da bi same odločale o svojem lastnem notranjem razvoju in opredelitvi v mednarodnih odnosih.

Predsednik Carter je znova poudaril, da ZDA vseskozi spoštujejo in podpirajo neodvisnost, ozemeljsko nedotakljivost in enotnost Jugoslavije. ZDA sodijo, da je neodvisna in neuvrščena Jugoslavija pomemben dejavnik ravnovesja, miru stabilnosti v Evropi in v svetu.

Obe strani sta sta poudarili, da sta pripravljeni še naprej pospeševati in kakovostno bogatiti uspešen razvoj prijateljskih odnosov med SFRJ in ZDA na enakopravnih temeljih in ob vsestranskem medsebojnem spoštovanju razlik v družbenih sistemih in mednarodnem položaju obeh držav.

Predsednik Carter je povabil predsednika predsedstva SFRJ, naj obišče ZDA. Povabilo je bilo z zadovoljstvom sprejeto.«

Ameriška diplomacija ostaja skeptična do delnega umika

Kot kaže, izvirajo pomisleki predvsem iz ocen, da se Karmalov režim ne more obdržati brez sovjetskih čet – Različna mnenja o ameriškem odgovoru na sovjetsko potezo

OD NAŠEGA DOPISNIKA

NEW YORK, 25. junija – Ameriški komentatorji skušajo uganiti, ali morda tiči še kaj za izjavo Jimmyja Carterja v torek na večerji v Beogradu, da je pripravljen podpreti »prehodne rešitve«, ki peljejo k »resnično neodvisnemu, neuvrščenemu Afganistanu«.

Današnjemu »New York Timesu« se zdi izjava še zlasti pomembna glede na trenutek, v katerem je bila izrečena, namreč po sporočilu Moskve, da umika del vojske iz Afganistana. List pa citira tudi funkcionarje iz predsednikovega spremstva, ki so pohiteli s trditvijo, da ni nobenih znamenj, »da bi predlog zanimal Ruse«.

Tudi predstavnik State Departmenta včeraj v tej zvezi ni imel povedati nič novega, kar zadeva ameriška stališča. »Še nam je potreben čas, da bi videli, za kaj gre,« je rekel ter opozoril novinarje na dve izjavi, ki ju je dal Jimmy Carter minule dni v Benetkah v zvezi z umikom sovjetskih enot iz Afganistana. Nekateri ameriški ocenjevalci, na primer »Washington Post« v torek, ugotavljajo, da je druga predsednikova izjava v Benetkah v sovjetskem sporočilu še bolj skeptična od prve. »Težko je reči, kaj nameravajo Sovjeti, toda izkušnja mi pravi, naj ne bom optimist«, je rekel Carter na zaključni tiskovni konferenci. Povedal je, da gre za umik kakih 10 odstotkov celotnega števila vojakov, ki »že tako in tako niso sodelovali v bojih« in ki so se »umaknili na položaje takoj za mejo«. Dan prej pa je ameriški predsednik o tem dejal: »Vsi tukaj se strinjamo, da je mogoče to sovjetsko sporočilo imeti za pomembno, če je resnično, če je umik trajen in če gre za prvi korak k popolnemu umiku.«

Po soglasni ameriški sodbi je bil namen sovjetskega koraka – vsaj glede na trenutek, v katerem so ga razglasili – razdeliti zaveznike v Benetkah. Vendar ni nobenih otipljivih znamenj, ki bi kazala na razcep. Zdi se, kot da je po Benetkah zavladal bolj umirjen ton. Washington zdaj poudarja, da nima nič niti proti pogovorom, ki jih je imel francoski predsednik s sovjetskim, niti proti pogovorom, ki jih bo imel nemški kancler čez nekaj dni v Moskvi. Po daljšem času zdaj Jimmy Carter spet govori o Saltu 2 kot »pomembnem dosežku«, ki je »začasno obtičal, ni pa odrinjen«. Vplivni glasovi ameriške elite pa že začenjajo svetovati Washingtonu, naj se ne prepira več z zavezniki zastran detanta v Evropi in naj se skuša z Moskvo sporazumeti o »obojestranski zadržanosti« v tekmovanju za vpliv na svetu.

Pač pa so različna mnenja o tem, kako je treba odgovoriti. Včerajšnji »Washington Post« na primer pravi v uvodniku, da mora biti odgovor negativen, kajti »namen je obnovitev nevtralnosti Afganistana, ne pa skrčevanje števila tujih vojakov«, medtem ko »New York Times« meni, da »sovjetske nadloge v Afganistanu upravičujejo pogajanja, ne pa brezglavo zaletavanje«. »Če Rusom zdaj bolj kaže, da gredo iz Afganistana, kakor da vdirajo v to državo, potlej bi zaslužili, da jim damo vedeti, kaj lahko pričakujejo v povračilo,« pravi newyorški dnevnik.

Po drugi strani je slišati glasove, ki zahtevajo, da je treba v tej zvezi okrepiti pritisk na Moskvo. »Wall Street Journal« se sklicuje na Ronalda Reagana, republikanskega tekmeca za Belo hišo 1980, ki je rekel, da ne ve, »zakaj bi šli diplomati v Madrid, ko pa športniki ne morejo v Moskvo«, in svetuje Washingtonu, naj zagrozi s spodkopavanjem madridske konference o evropski varnosti.

Politični in vojaški analitiki si te dni prizadevajo razvozlati razne motive, ki so Moskvo nagnili, da je sklenila umakniti okoli 11.000 vojakov. Nekateri vojaški izvedenci mislijo, da gre le za enote in za take vrste orožja (tanki, rakete), ki niso pripravne za boje z gverilci. Po njihovih analizah se invazijska sila z umikom takih enot v resnici prav nič ne oslabi, lahko pa prinese Sovjetski zvezi politične točke v svetu, zlasti med islamskimi državami.

Nekateri pa menijo, da se je Moskva že s tem, da je umaknila del enot, spustila v neko tveganje. »Za Vzhodno Evropo, Vietnam in Kubo je lahko to znamenje, da je močna sovjetska armada dejansko v težavah,« je zapisal bostonski »Christian Science Monitor«.

Javno pa ameriška diplomacija še naprej vztraja pri skeptičnosti do tega sovjetskega koraka. Kaže, da ta skeptičnost izvira predvsem iz enotnih ameriških ocen, po katerih se režim Babraka Karmala brez sovjetskih čet ne more obdržati. Toda zasebno izražajo funkcionarji ameriške diplomacije mnenje, da je »Moskvo mogoče spodbuditi k temu, da bi ta umik spremenila v prvi korak k popolnemu umiku čet«.

Ali je Jimmy Carter dal tako spodbudo, ko je sinoči govoril v Beogradu? Prvim komentatorjem se dozdeva, da je predsednik samo ponovil predloge o »nevtralizaciji« Afganistana, ki jih je Amerika dala že v februarju. »Prehodne rešitve«, ki jih omenja Carter, si razlagajo kot ponovitev predloga o »prehodni vladi« v Kabulu. Ta in druge uganke naj bi se pojasnile v naslednjih dneh.

DRAGIŠA BOŠKOVIĆ

Madrid ne bo zatožna klop za Moskvo

Generalni sekretar NATO Josef Luns o madridski konferenci

ANKARA, 25. junija (AFP) – »Evropska konferenca o varnosti in sodelovanju v Madridu ne bo zatožna klop za Moskvo,« je izjavil generalni sekretar NATO Josef Luns. »V Madrid ne bomo šli zato, da bi obtoževali SZ zaradi načina, kako uresničuje sporazum iz Helsinkov, temveč z namenom, da bi dosegli pozitivne rezultate pri izvajanju detenta.«

Luns je poudaril, da so članice NATO prepričane, da je treba nadaljevati proces popuščanja napetosti, kjer je to mogoče, toda v pričakovanju rezultatov madridske konference je treba biti previden, saj bodo odvisni od razvoja mednarodnega položaja, zlasti v Afganistanu in Iranu, morda pa tudi od potovanja kanclerja Schmidta v Moskvo. Madridska konferenca, je dejal Luns, utegne postati, če bo napetost popustila, odskočna deska za evropsko konferenco o razoroževanju, ki jo je predlagala Francija. O položaju v Afganistanu je Luns izrazil odkrit pesimizem.

Egiptovske okrepitve ob meji z Libijo

BEJRUT, 25. junija (UPI) – Bejrutski tisk danes poroča, sklicujoč se na visoke libijske vojaške kroge, da je Egipt ob meji z Libijo razporedil šest pehotnih in šest oklepnih brigad, tri letalske brigade in štirideset ladij. Kot navajata bejrutska lista An Nahar in As Safir, je poveljnik libijskih obmejnih sil v svoji izjavi označil koncentracijo egiptovskih vojaških sil ob libijski meji kot »grožnjo, da pripravljajo napad na Libijo«.

V ŽARIŠČU

Nujen dialog v Madridu

Jugoslavija se ne spušča v polemiko med Vzhodom in Zahodom glede nameščanja novih ameriških raket v Evropi. Vendar kljub temu znova poudarja, da predstavlja vsakršna krepitev jedrskega potenciala na naši celini dodatno nevarnost za mir in da, širše gledano, »dobrega« ali »slabega« jedrskega orožja sploh ni. To je eden od razlogov, zaradi katerih Jugoslavija dosledno vztraja, da bi se madridsko srečanje začelo ob predvidenem datumu. Jugoslovansko vodstvo sicer ne zapira oči pred težavami, s katerimi se bo morala soočiti konferenca o varnosti in sodelovanju v Evropi, vendar so prepričani, da se je najhujšemu mogoče izogniti samo z nadaljevanjem tega dialoga.

»Le Monde«, Pariz

Vrh v Benetkah

Kadar se sestajajo »sile«, je zmerom težnja, da se obračajo s pozivom na ostali svet. Tokrat je sedmerica držav pozvala OPEC, naj poveča svojo pomoč deželam v razvoju. To ni prvič, da so razviti potožili, da ne morejo sami prenašati bremena pomoči nerazvitim ...

»The Nation« Nairobi

Carterjev obisk v Jugoslaviji

Tito je poznal sedem šefov iz Bele hiše. Nobeden med njimi, tudi tisti, ki so bili najbolj slavni, ni v tolikšni meri doumel pomena vloge Jugoslavije, kot jo je doumela sedanja ameriška administracija. Ta predsednik se je bal, da bo prekomerno iritiral Moskvo, če bo navezal pretesne odnose z Jugoslavijo, oni se je ohladil, ko je spoznal, da se Jugoslavija ni vrnila na Zahod. Kissinger je zagrešil hudo napako, ko je označil neuvrščenost kot »element, ki rušilno deluje v mednarodnih odnosih« ... Odnosi med Beogradom in Washingtonom so z nihanji in zastoji dozorevali dolga leta. Šele s Carterjem pa je uradna politika Združenih držav zavrgla dvoumno in zmotno doktrino, ki pravi, da so za Jugoslavijo možne tri alternative: »titoistična«, sovjetska in zahodna.

»La Stampa«, Torino

Nova linija v KPI?

Italijanska partija se ne namerava odpovedati »zgodovinskemu kompromisu«, toda novo geslo stranke se glasi: »demokratična alternativa«

OD NAŠEGA DOPISNIKA

RIM, 25. junija – Ali je zgodovinski kompromis, katerega bistvo je ustvarjanje političnega zavezništva med katoliškimi množicami pod vodstvom krščanske demokracije in komunisti, dokončno v zatonu? Mnoga znamenja kažejo, da bodo rezultati upravnih volitev 8. junija vplivali na nastajanje novih političnih strategij v okviru italijanske levice.

Komunisti so sicer še vedno prepričani, da je mogoče ubraniti demokracijo samo s širokim sodelovanjem katoliških, socialističnih in komunističnih množic, toda v okviru te politike ne vidijo možnosti za nastajanje vlade s krščansko demokracijo. Izjave vidnejših voditeljev KPI dajejo slutiti, da bo v največji delavski partiji Zahoda prišlo do spremembe politične linije. Zgodovinski kompromis ostaja splošni okvir, potreben za obrambo republikanskih institucij, toda novo geslo KPI se glasi: demokratična alternativa. »Izčrpala se je možnost sodelovanja med nami in krščansko demokracijo v obliki začasnih vlad v izjemnih položajih, je dnevniku »La Repubblica« povedal član sekretariata KPI in eden najvidnejših partijskih voditeljev Alessandro Natta. Po njegovih besedah si je nemogoče zamišljati vladno sodelovanje med KPI in krščansko demokracijo.

V zameno za to je potrebno »sodelovanje med KPI, socialisti in drugimi demokratičnimi silami«. Katere so te »demokratične sile«? Na to vprašanje so odgovorili prvi socialdemokrati, ki ne izključujejo možnosti sodelovanja s komunisti v nekaterih lokalnih upravah. Cilj socialnodemokratske stranke je sodelovanje v lokalnih upravah. Z laičnimi silami – republikanci ter liberalci – ter socialisti, toda kjer to ni mogoče se ne bodo upirali sodelovanju s KPI. V tem je skrita tudi polemična ost do krščanske demokracije, ki je v centralno vlado pritegnila socialiste in izključila socialdemokrate.

Ustvarjanje »demokratične alternative« s socialisti in drugimi levimi silami ne bo za komuniste niti lahko niti kratkotrajno. Osnovni problem ostaja odnos med KPI in socialistično stranko, ki je po prihodu Bettina Craxija na mesto sekretarja postajala vse bolj »avtonomistična«, se pravi, da je iskala lastni manevrski prostor v okviru levice in v dogovarjanju s krščansko demokracijo. Socialisti so na upravnih volitvah doživeli nesluten uspeh, kar jim je vlilo poguma (in nekaj arogance) pri razčiščevanju odnosov s komunisti. Medtem ko so komunisti vse do upravnih volitev potihem podpirali levo opozicijo v socialistični stranki, ki je želela spodnesti sekretarja stranke, so se zdaj vloge zamenjale: socialisti, oziroma točneje »craxijevci«, vse glasneje zahtevajo od komunistov, naj menjajo politično linijo ter hkrati tudi z njo sekretarja stranke.

Prvi, ki je nedvoumno rekel Enricu Berlinguerju, naj po dveh zaporednih volilnih porazih zapusti sekretarsko mesto v KPI, je bil Claudio Martelli, »nova zvezda« socialistične stranke in Craxijeva desna roka. V intervjuju za največji italijanski list »Corriera della Sera« je brez diplomatske previdnosti pozval sekretarja KPI, naj prepusti mesto drugemu.

Komunisti so preslišali ta arogantni poziv, verjetno tudi zaradi tega, da ne bi sprožili nove polemike med KPJ in socialisti, kakršna se je odvijala med predvolilno kampanjo. Toda na zasedanju direkcije socialistične stranke je s podobnim tonom govoril tudi sam sekretar socialistične stranke.

Craxi ni neposredno zahteval od Berlinguerja, naj zapusti sekretarsko mesto, pač pa ga je pozval, da je napočil trenutek za »spremembo linije in političnega vodenja«. Največji italijanski časopisi so tudi objavili podrobnosti z zasedanja socialističnega foruma.

Craxijeve bodice so vzbudile nejevoljo na sedežu direkcije KPI v Rimu. »L'Unità« je objavila kratek kurziv, v katerem se čudi Craxijevim izjavam. »Pričakovali smo, da bodo te izjave demantirane«, je zapisal komunistični dnevnik. Toda socialisti niso demantirali pisanja listov, četudi je res, da v njihovem glasilu »Avanti« ni sledu o Craxijevem pozivu, naj komunisti zamenjajo linijo in politično vodstvo.

Socialisti predvsem očitajo komunistom, da so se opredelili za togo in politično premalo učinkovito formulo »ali v vlado ali v opozicijo«. Takšna politika zastruje ideološka nasprotja med socialisti in komunisti in hkrati onemogoča soočanje dveh strank z realnimi problemi dežele. Komunisti odgovarjajo – in to je potrdil sam sekretar stranke v nekem intervjuju – da je stroga opozicija uperjena zgolj proti sedanji vladi, ki je v prvi vrsti izraz desnega krila krščanske demokracije, in da bi bila opozicija do drugih vlad, četudi brez komunistov, drugačne narave.

Razvoj »demokratične alternative« bo postala osrednja skrb levice v prihodnjih mesecih. Volitve 8. junija so dokazale, da je bila levica nagrajena povsod tam, kjer upravlja. Odveč je torej strah komunistov, ki so vedno zatrjevali, da ni mogoče, vladati brez krščanske demokracije. V Torinu, Milanu, Genovi in drugih velikih industrijskih mestih, ki so tradicionalno leva, so komunisti in socialisti dobili nove glasove. Drugače je bilo na jugu, kjer ima vse vzvode oblasti krščanska demokracija. Toda za nastajanje »demokratične alternative« je potreben drugačen dialog med KPI in socialisti. »Zveza med levimi silami kot odgovor prepotenci krščanske demokracije ni v nasprotju z možnostjo širših zavezništev ,« je izjavil Gian Carlo Pajetta, ki je tudi priznal, da je bila polemika s socialisti morda večkrat izraz »sektaštva«.

Komunisti se v znamenju samokritike pripravljajo na zasedanje centralnega komiteja, ki bo analiziral zadnje volitve.

JANKO TEDEŠKO

Potreba po dialogu helsinških podpisnic

Politična komisija evropskega parlamenta o uresničevanju Helsinkov – Prioritete EGS

OD NAŠEGA DOPISNIKA

BRUSELJ, 25. junija – V času zaostritve mednarodnega položaja je dialog med državami, ki so podpisale helsinško sklepno listino, nujnejši kot kdajkoli prej, je osnovno sporočilo dvodnevne javne razprave politične komisije evropskega parlamenta, ki pripravlja okvirna izhodišča za oktobrsko plenarno razpravo evropskih poslancev o dosedanjem uresničevanju treh helsinških ‚košaric' ter o prioritetah članic evropske deveterice na novembrskem sestanku KVSE v Madridu.

Prva javna razprava politične komisije evropskega parlamenta, ki ji predseduje nekdanji italijanski ministrski predsednik Mariano Rumor, med člani pa so Willy Brandt (ki je dal pobudo za debato o madridskem sestanku), Leo Tindemans, Edgar Faure, Sergio Segre, Jean Rey in drugi vidni zahodnoevropski politiki, je poleg jasne potrditve nujnosti madridskega sestanka udeleženk KVSE podčrtala še vrsto drugih stališč, ki se bodo čez štiri mesece znašla v strasbourški razpravi evropskih poslancev. Denimo, da je varnost v Evropi tesno povezana z varnostjo na drugih območjih v svetu, da nobeni od treh ‚košaric' helsinške sklepne listine ne gre dajati ekskluzivnega mesta, pač pa jih je treba obravnavati enakopravno in celovito.

Po scenariju, ki so ga pripravili za srečanje v bruseljski elitni ‚egmondski palači', so člani komisije za vsako od treh ‚košaric' povabili po tri eksperte, ki so podali pregled uresničevanja helsinških dogovorov, nato pa odgovarjali na vprašanja poslancev. Kljub težnji po uravnoteženem obravnavanju vseh delov KVSE, je ključna pozornost vendarle veljala problemom varnosti in sodelovanja v Evropi, o čemer sta govorila bivši nizozemski zunanji minister Max van der Stoel in namestnik direktorja mednarodnega instituta za strateške študije iz Londona Jonathan Alford. Slednji – sicer polkovnik – je razvil tezo o ‚ukrepih za utrditev zaupanja', ki so po njegovem mnenju ključnega pomena za hitrejše uveljavljanje helsinških določil iz prve ‚košarice'. Med takšne ukrepe sodi, recimo, obveščanje o večjih vojaških manevrih – kar je Alford ocenil kot zadovoljivo – ter vsi drugi koraki, ki pomagajo k ustvarjanju ugodnejšega ozračja v političnih odnosih na naši celini. Prav Alford se je zoperstavil nekaterim težnjam, ki jih je bilo čutiti v zadnjih mesecih, da ohladitev v političnih odnosih – zlasti po afganistanskih dogodkih – ‚narekuje' odložitev madridskega sestanka na ‚primernejši' datum. Zanimivo pa je, da po njegovem mnenju novi načrt severnoatlantskega pakta o ‚modernizaciji' taktičnih jedrskih sil v Zahodni Evropi ne pomeni zavore za procesa oz. pogajanja o razoroževanju na naši celini. Alford ob tem namreč ugotavlja, da bo do pričetka instaliranja ‚pershingov' in ‚manevrirnih raket' v petih zahodnoevropskih članicah pakta NATO še triletno obdobje, do zaključka pa osem let, v tem času pa bi lahko sprožili pogajanja o omejitvi oboroževanja.

Nekdanji generalni direktor za zunanje zadeve v izvršni komisiji EGS Wellenstein se je predvsem zavzel za pravilnejše vrednotenje gospodarskega sodelovanja v Evropi, ki po njegovem prepričanju caplja za političnim delom helsinške listine. To je – pravi Wellenstein – posledica dejstva, da se s koordiniranjem gospodarskega sodelovanja ukvarjajo različne mednarodne institucije, zaradi česar ima na mednarodnih srečanjih manjši poudarek od problemov varnosti in miru. Wellenstein je poudaril pomen zbližanja med EGS in SEV, slednji pa je naslovil vrsto kritičnih misli, češ da ne priznava ‚institucionalne' realnosti EGS, popolnoma pa je ‚preskočil' dejstvo, da je za sedanji zastoj pogajanj med EGS in SEV krivce mogoče najti na obeh straneh.

Razprava o tretji ‚helsinški košarici' – sodelovanje na humanitarnem in drugih področjih – se je po pričakovanju osredotočila na vprašanje človekovih pravic, o čemer so govorili Vladimir Bukovski (ki se je zavzel za bojkot olimpijskih iger v Moskvi), generalni sekretar ‚Amnesty International' Martin Ennals in češkoslovaški dramatik Pavel Kohout, ki je svojo razpravo osredotočil na nujnost večje kulturne izmenjave med Vzhodom in Zahodom.

Javna debata politične komisije evropskega parlamenta je prinesla vrsto zanimivih misli in pokazala utrip političnih krogov v evropski deveterici nekaj mesecev pred Madridom, med očitki pa ji lahko zapišemo pripombo francoskega komunista Jacqueса Denisa, ki je že prvega dne dejal, da je izbira ekspertov enostranska, kar narekuje dvom o njihovi objektivnosti, predvsem pa je protestiral, ker sestavljalci scenarija razprave niso povabili nobenega izvedenca iz nevtralnih in neuvrščenih evropskih držav.

BOŽO MAŠANOVIĆ

Kava na svetovnem trgu cenejša

LONDON, 25. junija – Najpomembnejši dogodek, vendar ne tudi največje presenečenje na svetovnem trgu strateških surovin je bila prejšnji teden nagla in globoka pocenitev kave. Minuli konec tedna je tona kave v Londonu stala manj kot 1500 britanskih funtov, 200 funtov manj kot pred tednom dni in več kot 300 funtov manj kot na začetku tega meseca.

Do pocenitve kave je po mnenju poznavalcev prišlo zaradi velike ponudbe južnoameriških in afriških izvoznikov, dodatno pa je kavo pocenilo manjše povpraševanje. Izvedenci ugotavljajo, da v času turističnih selitev od junija do konca avgusta potrošnja kave v Evropi in ZDA običajno pade. Do pocenitev v teh mesecih je prihajalo tudi v prejšnjih letih, a še nikoli v tolikšni meri kot zdaj.

Zaloge kave v državah izvoznicah so razmeroma velike (okrog 22 milijonov vreč ali 37 odstotkov letne potrošnje v državah uvoznicah). Zaradi mile zime na južni polobli, kjer so poglavitne plantaže kave, je ugoden tudi pridelek. Letošnji pridelek kave v svetu ocenjujejo na 69 do 72 milijonov vreč (v eni vreči je 60 kilogramov), od tega gre v izvoz okrog 60 milijonov vreč. Po mnenju poznavalcev zdajšnje stanje na trgu kave najbrž ne bo trajalo dlje časa. Podražitev kave in vrnitev na stare cene lahko povzroči vsak večji nakup, razen tega pa ni izključeno, da bodo, tako kot mnogokrat, povpraševanje poskušali povečati tudi špekulanti.

Medtem pa poročajo, da se na borzah naglo draži sladkor. Tona sladkorja je stala minuli teden v Londonu več kot 300 britanskih funtov, v New Yorku pa funt sladkorja (okrog 45 dekagramov) več kot 30 centov. Za primerjavo: lani ob tem času je tona sladkorja v Londonu stala 106 funtov.

Odprt do novih tokov

Smrt kardinala Sergia Pignedolija – Zasluge za dobre odnose med Vatikanom in SFRJ – Tesni stiki z državami neuvrščenega gibanja

OD NAŠEGA SODELAVCA

**RIM, 25. junija – Pred nekaj dnevi je umrl v italijanskem mestu Reggio Emilia, kjer je bil na obisku pri bratu, kardinal Sergio Pignedoli, predsednik italijanskega sekretariata za nekristjane. Bil je velik prijatelj SFRJ in prav gotovo eden izmed uglednih vatikanskih voditeljev, ki je zaslužen za dobre odnose med svetim sedežem in Jugoslavijo. Tudi na številnih srečanjih z državniki in diplomati ni nikoli prikrival svojih simpatij do predsednika Tita in njegovih idej o humanem samoupravnem soc

Stanovanjske probleme naj bi reševali predvsem v tozdih

Vsaka delovna organizacija mora v svojih planskih dokumentih predvideti tudi, kako bo reševala stanovanjska vprašanja svojih delavcev – S solidarnostjo naj bi pomagali tistim z nižjimi dohodki

LJUBLJANA, 25. junija – Zakoni s področja stanovanjskega gospodarstva so na današnji seji republiške skupščine sprožili najživahnejšo razpravo. Predsednica republiškega komiteja za varstvo okolja in urejanje prostora Marija Zupančič-Vičar je na skupni seji vseh treh zborov podala uvodno obrazložitev, kjer je razložila poglavitne cilje obravnavanih aktov in stališča izvršnega sveta do pobud iz javne razprave.

V zvezi z zakonom o stanovanjskem gospodarstvu je kot najpomembnejše vprašanje podčrtala vzajemnost in solidarnost pri reševanju stanovanjskih vprašanj delavcev, občanov in njihovih družin.

Opozorila je na usmeritev, da mora biti težišče razreševanje stanovanjskih vprašanj v tozdu in v okviru delovne organizacije, kar pomeni, da bo moral sleherni tozd v svojih planskih aktih predvideti tudi, kako bo reševal stanovanjska vprašanja svojih delavcev.

To pa ne pomeni, da ni potrebe po širšem vzajemnem združevanju denarja za reševanje stanovanjskih problemov. Vendar pa se mora združevanje stanovanjskih sredstev urejati s samoupravnim sporazumevanjem in dogovarjanjem, zato zakon ne predpisuje takšne obveznosti, niti ne predvideva, da bi jo lahko predpisala kar občinska skupščina.

Solidarnostno pomagati le najbolj ogroženim

Ko je govorila o družbeni pomoči, je Marija Zupančič-Vičar navedla stališče izvršnega sveta, da naj bi s solidarnostno združenimi sredstvi iz dohodka ozdov pomagali predvsem invalidom, borcem, starejšim občanom, za delo nesposobnim ter občanom in družinam z nizkimi dohodki.

Pojasnila je tudi stališče izvršnega sveta do vprašanja, kako zagotoviti denar za gradnjo dijaških in študentskih domov. Izvršni svet na podlagi mnenj in stališč republiškega sveta za vprašanje družbene ureditve predlaga dve možnosti: da bi gradnjo dijaških in študentnih domov financirali s solidarnostnimi stanovanjskimi sredstvi, ali pa da bi to rešili v povezavi z razvojem usmerjenega izobraževanja, s solidarnostnimi sredstvi pa prebrodili težave, dokler ne bodo uveljavili novega

● V osnutku dogovora o temeljih družbenega plana Slovenije za obdobje 1981-85 piše, da bo zgrajenih najmanj 65.000 stanovanj, od tega 60 odstotkov v družbeni gradnji.

sistema. Izvršni svet se bolj ogreva za drugo možnost.

Marija Zupančič-Vičar je odgovorila tudi na vprašanje, kako utegne novi zakon vplivati na gradnjo stanovanj v prihodnjih letih.

Republiški komite za varstvo okolja in urejanje prostora je anketiral vse nosilce planiranja, da bi ugotovil, če bo ta cilj dosežen. Anketa je dala še optimističnejše napovedi: in sicer naj bi zgradili 76.600 stanovanj, od tega 63,5 odstotka družbenih – vendar pa je anketa manj optimistična, ko je govora o denarju, saj je po sedanjih ocenah zagotovljenih sredstev le za 39.604 stanovanj.

Naslednje pomembno vprašanje je samoupravna organiziranost. Zakon določa, naj stanovanjske hiše upravljajo stanovalci, ki v njih stanujejo, stanovalci pa z njimi upravljajo na osnovi samoupravno dogovorjenih pogojev, ki jih določijo vsi subjekti, ki sodelujejo pri skupnem gospodarjenju.

Ko je govorila o predlogu sprememb in dopolnitev zakona o revalorizaciji in amortizaciji stanovanjskih hiš v družbeni lastnini, je Marija Zupančič-Vičar povedala, da so bili v javni razpravi izraženi pomisleki, da je polodstotna amortizacija po letu 1980 previsoka.

Dejala je, da je po mnenju predlagatelja ustrezna, saj je ve-

● Napovedujejo, da bo zagotovljene urbanistične dokumentacije za 94.500 stanovanj in komunalno opremljenega zemljišča za 81.500 stanovanj.

čina stanovanjskih skupnosti že v preteklem letu in zlasti v samoupravnih sporazumih o prehodu na ekonomske stanarine predvidela celo višje amortizacijske stopnje (od 0,7 do 1 odstotka).

Z zasedanj zborov skupščine SR Slovenije so poročali: Anica Dolinšek, Janez Kovačič, Alenka Leskovic, Jože Jerman, Peter Mirkovič, Janez Odar, Živa Paulin, Igor Prešern, Gregor Pucelj in Zdravko Stefančič.

Novi člani sveta republike

LJUBLJANA, 25. junija – Vsi trije zbori skupščine SR Slovenije so na današnjih sejah sprejeli predlog odloka o izvolitvi članov sveta republike.

Tako so bili za nove člane sveta republike danes izvoljeni: Franja dr. Bidovec, Stane Bobnar, Leopold Caharija, Anton Dolinšek, Tončka Durjava, Ivan Gorjup, Jože Gričar, Pavla dr. Jerina-Lah, Vera Kolarič, Živa Kraigher, Vida Kulovec, Alojz Mlakar, Cveto Novak, Majda Novak, Anton Peternel, Sidonija Podlesek, Franc Poglajen, Ivan Potrč, Cilka Prešeren, Ivan Puntar, Franc Strle, Ferdo Šetrajčič, Vinko Šumrada, Anton Ulrih, Olga Vipotnik, Cvetka Vodopivec.

O resoluciji je težko govoriti, ker še ni ekonomskih ukrepov

Vsi trije zbori republiške skupščine so dali soglasje k predlogu sprememb zvezne resolucije in ob tem opozorili, da je treba čimprej pripraviti tudi potrebne ekonomske ukrepe

LJUBLJANA, 25. junija – Vsi trije zbori republiške skupščine so danes obravnavali tudi osnutek sprememb in dopolnitev resolucije o politiki uresničevanja družbenega plana Jugoslavije v letošnjem letu, dali soglasje za njegov sprejem in sprejeli usmeritve, ki naj jih zagovarja delegacija za zbor republik in pokrajin v usklajevalnem postopku.

Kot je v obrazložitvi na zboru združenega dela poudaril direktor zavoda SR Slovenije za družbeno planiranje Zdravko Praznik nam nekatere dopolnitve in spremembe narekuje že nedavna devalvacija dinarja. Vendar pa bodo o spremembah in dopolnitvah, ki jih predlaga ZIS, morali še korenito spregovoriti v skupščini SFRJ. Predvsem bi morali že danes vedeti za ves paket ukrepov, ki jih pripravlja ZIS, še zlasti o tem, kako bo letos pri nas s cenami. Vsekakor se bomo morali na vseh ravneh marsičemu odreči, zlasti pa tistemu standardu, ki nima realne osnove. Ob tem pa bo treba tudi pogledati, kako se stabilizacijsko prilagaja zvezni proračun, saj ni mogoče vseh bremen stabilizacije prevaliti na združeno delo ter na občine, republike in pokrajini.

Med spremembami, ki jih predlagamo v Sloveniji, je treba omeniti zlasti milejše brzde omejitve rasti OD v dejavnostih nematerialne proizvodnje, ki naj bi bila v Sloveniji omejena na 18 % (in ne na 16 %, kot predlaga zvezna resolucija). Vrh tega pa se v Sloveniji zavzemamo za usklajevanje rasti sredstev invalidsko-pokojninskega zavarovanja z gibanjem OD v preteklem letu. Če bi namreč v naši republiki ta sredstva, kot predlaga zvezna resolucija v dopolnilih, omejili na 16 %, bi v Sloveniji lahko izplačali pokojnine samo za 11 mesecev, kar pa je seveda nevzdržno.

Marko Bulc je pripomnil, da bi moral ZIS s predlaganimi spremembami resolucije predložiti tudi bilanco, podatke in analize o dosedanjih rezultatih stabilizacijskih prizadevanj. Šele potem bi lahko zares vsebinsko odločali o spremembah resolucije.

Rudi Kropivnik pa je podvomil, ali je realna ocena ZIS o naraščanju cen (28 odstotkov).

Vsi trije zbori so sprejeli stališča, ki pa jih je družbenopolitični zbor še dopolnil. Predvsem je opozoril, da mora ZIS čimprej pripraviti ekonomske ukrepe, ki bodo rešili trenutne težave, s katerimi se srečujejo delovne organizacije. To velja še zlasti za devizne ukrepe.

Podprl je tudi predlagane ukrepe na področju cen in predlagal, naj bi v resoluciji sprejeli določbo, da morajo tozdi razveljaviti vse tiste tako imenovane sporazume o dohodkovnem povezovanju, ki niso skladni z zakonom, niti niso bili sprejeti po predpisanem postopku, pač pa so le način za povečanje cen mimo pristojnih zavodov za cene. Družbenopolitični zbor predlaga, da bi za izvedbo te določbe zadolžili poslovodne organe, družbenopolitične skupnosti, družbene pravobranilce samoupravljanja, gospodarsko zbornico, splošna združenja in tržne inšpekcije.

VSAK ČETRTEK NOVI stop POGLEJMO SI V OČI!

Težka bremena hišnih svetov

Povečane obveznosti bodo lahko odvračale ljudi od šodelovanja v hišni samoupravi – Tudi za vselitev v družbeno stanovanje naj bi najemnik prispeval obvezen lastni delež

LJUBLJANA, 25. junija – Osnutek zakona o stanovanjskem gospodarstvu je bil v dosedanji javni razpravi deležen izjemne pozornosti. Tudi delegati v zboru občin republiške skupščine so imeli obilo pripomb in dopolnitev na osnutek zakona, kar se je seveda odražalo tudi v razpravi.

Tako je **Vili Petek** iz Žalca dejal, da bi bilo prav, če bi v primerih, ko tozdi ne bi mogli zagotavljati sredstev za stanovanjsko graditev iz sklada skupne porabe oziroma iz čistega dohodka, občinska skupščina z ustreznimi ukrepi zagotovila izvajanje stanovanjske graditve. Hkrati bi moral osnutek zakona jasneje povedati, da so investitorji družbeno usmerjene stanovanjske zidave tozdi, skupnosti za plansko in poslovno sodelovanje, stanovanjske zadruge in druge organizacije. Petek je nadalje menil, da je preslabo opredeljena hišna samouprava, še zlasti pristojnosti (denimo na področju evidence) med hišnimi sveti in samoupravnimi stanovanjskimi skupnostmi. Predlagal je, da naj bi se amortizacija v celoti združevala v samoupravni stanovanjski skupnosti.

Franc Novak iz Kamnika je nanizal vrsto pripomb na osnutek zakona, ki so jih oblikovali v kamniški občini. Dejal je, da naj bi denar za stanovanjsko graditev sicer dobivali iz dohodka, vendar bi moral biti obseg tega denarja vezan na akumulacijo, tako kot je to urejeno pri osebnih dohodkih. Zaradi šepajoče povezave med skupnostmi stanovalcev in samoupravnimi stanovanjskimi skupnostmi prihaja do precejšnjih težav in bi bilo zelo učinkovito, če bi osnutek zakona predvidel poti tesnejše povezave. Hkrati bi morali natančneje določiti obveznosti bank in hkrati dokončno potrditi načelo, da vsakdo, ki želi dobiti družbeno stanovanje prispeva obvezen delež.

Geza Farkaš, delegat republiške konference ZSMS je govoril o študentskih in dijaških domovih in stanovanjih za mlade družine. Poudaril je, da je dosedanji način zbiranja sredstev za tovrstno graditev pokazal dobre rezultate.

Natančneje je treba izdelati načela vzajemnosti in solidarnosti v stanovanjski zidavi, je ugotovil **Ivo Miklavčič** iz Kranja. Prebral je zapisnika s seje dveh hišnih svetov v Kranju. Njuni člani so po razpravi o osnutku zakona namreč menili, da bodo po novem pristojnosti in obveznosti HS tako velike, da je vprašanje, ali bodo sploh našli ljudi, ki bi bili pripravljeni delati in prevzeti pomembnejše dolžnosti v hišni samoupravi. Zato je Ivo Miklavčič predlagal, da naj se osnutek ponovno vrne v razpravo, kajti le tako bomo dobili pretehtan zakon.

Da je osnutek zakona preozek v določanju vzajemnosti in solidarnosti sta menila tako **Majda Petrovič** iz Ptuja, kot tudi **Vinko Vrhnik** iz ljubljanske občine Bežigrad. Njune pripombe so bile usmerjene tudi na področje hišne samouprave, kjer sta menila, da osnutek ne prinaša zadovoljivih, predvsem pa ne dovolj natančnih rešitev.

● Samo v Ljubljani 6000 študentov stanuje v zasebnih sobah. V naslednjem srednjeročnem obdobju naj bi zagotovili več kot 7000 ležišč za študente in dijake in če vprašanje financiranja tovrstne graditve ne bo urejeno, načrt gotovo ne bo uresničen. Pojavlja se tudi vse večja stanovanjska zadrega pri mladih družinah, ki so sicer finančno obremenjene zaradi drugih dajatev in bi morali zato tudi razširiti določila, ki omogočajo solidarnostno pridobitev stanovanja.

Osnutek zakona je v sedanjem besedilu neizdelan, pa tudi premalo stabilizacijsko naravnan, je povedala **Anica Horjak** iz Sevnice. Tako ni dovolj jasno, kdo in kdaj pridobi stanovanjsko pravico prav na osnovi tega zakona, kdo tvori skupnost stanovalcev, kakšne in katere so njene obveznosti in pravice in podobno. Zato je Horjakova menila, da bi bilo najbolje, če bi o osnutku zakona ponovno razpravljali oziroma ga dali v javno razpravo.

Ivan Brgoč iz Ilirske Bistrice se je v svoji razpravi dotaknil predvsem obvezne lastne udeležbe pri družbenih najemnih stanovanjih. Prav bi bilo, če bi zakon natančno določil višino te udeležbe, pri tem pa bi morala ta obveznost veljati tudi za tiste, ki pridobe solidarnostno stanovanje. Zavzel se je, da naj bi tam, kjer nimajo specializiranih strokovnih organizacij za obnovo in popravilo stanovanjskih hiš to nalogo prevzele denimo samoupravne stanovanjske skupnosti in ob tem dodal, da so v Ilirskobistriški občini vsa dopolnila združili v kar 24 pripomb na osnutek zakona o stanovanjskem gospodarstvu.

● Predlagatelj v osnutku zakona o stanovanjskem gospodarstvu ni dovolj upošteval ustavnih določil, stališč iz skupščinske razprave o predlogu za izdajo zakona, pa tudi ne usmeritev, ki izhajajo iz stališč, sklepov in priporočil o nadaljnjem razvoju družbenoekonomskih odnosov v stanovanjskem gospodarstvu, sprejetih v skupščini novembra lani. To je bila temeljna pripomba, ki so jo v poročilih o obravnavi osnutka zakona poudarili pristojni odbori skupščinskih zborov in večina od 22 delegatov v današnji razpravi o osnutku zakona v zboru združenega dela. »65. člen ustave nedvomno določa, da delovni ljudje in občani v samoupravni stanovanjski skupnosti združujejo sredstva za graditev stanovanj. Tako usmeritev je sprejela tudi skupščina v sprejetih stališčih, sklepih in priporočilih – vendar pa iz osnutka zakona ne izhaja takšna usmeritev,« je dejal Branko Plohl, delegat iz Celja.

»Skupina delegatov iz Ptuja ugotavlja, da kljub jasnim opredelitvam v resoluciji VIII. kongresa ZKS ter skupščinskim stališčem, sklepom in priporočilom o nadaljnjem razvoju družbenoekonomskih odnosov v stanovanjskem gospodarstvu osnutek zakona nakazuje drugačne rešitve nekaterih bistvenih vprašanj, ne da bi bila za to podana ustrezna utemeljitev,« je opozoril **Imre Varju,** delegat iz Ptuja.

»Pričakovali smo, da bo z osnutkom zlasti podrobneje opredeljena vzajemnost združevanja sredstev za stanovanjsko graditev, ne le na ravni organizacije združenega dela, temveč tudi na ravni občine,« je dejal **Karl Žekš,** delegat iz Laškega. **Fužir Vera,** delegatka iz Velenja, pa je opozorila, da bi moral osnutek jasno opredeliti merila za to.

Nada Mikič – Bulc, predstavnica republiškega sveta Zveze sindikatov, **Branko Plohl,** delegat iz Celja, **Vojko Turel,** delegat iz Nove Gorice, **Sergej Šešerko,** delegat iz Šentjurja in **Janko Muravs,** delegat iz Maribora so menili, da je v osnutku zakona preozko začrtana solidarnost. To bi po njihovem mnenju morali razširiti – kot je bilo poudarjeno v skupščinskih stališčih – zlasti še na občane in družine z nižjimi dohodki, tako da bi imel možnost priti do solidarnostnega stanovanja vsakdo, ki tega ne more zaradi nizkih osebnih dohodkov, velikega otrok, družinskih razmer in podobno. **Branko Plohl** pa je še opozoril, da bi bilo treba podrobneje opredeliti tudi merila glede mladih družin. **Sergej Šešerko** je menil, da v obrazložitvi k osnutku zakona navedena opredelitev, naj bi se solidarnostna sredstva zbirala po sedežu organizacije združenega dela, za manj razvite občine ni sprejemljiva, temveč da bi se ta sredstva morala zbirati v stanovanjskih skupnostih občine, kjer je stalno bivališče zaposlenih. Tudi **Štrubelj Janez** se je zavzel, naj bi v osnutku zakona opredelili za zbiranje solidarnostnih sredstev načelo domicilnosti zaposlenih, prav tako pa tudi **Vera Fužir,** delegatka iz okoliša Velenje-Mozirje.

V razpravi je več delegatov ocenilo, da je v osnutku zakona preslabo in premalo dosledno izpeljana samoupravna organiziranost ter premalo jasno opredeljeno, katere potrebe, interese in odgovornosti bodo delovni ljudje in občani, pa tudi stanovalci uresničevali na različnih ravneh in različnih oblikah samoupravne organiziranosti. Tako je premalo jasno opredeljena vloga skupnosti stanovalcev, čeprav prevzema prvenstveno odgovornost pri gospodarjenju stanovanjskim fondom.

Rudi Bregar, predstavnik Zveze stanovanjskih skupnosti Slovenije je med drugim še posebej opozoril, da v osnutku zakona niso opredeljena kreditna sredstva in vloga bank; brez teh sredstev pa bi v prihodnjem srednjeročnem obdobju lahko stanovanjska gradnja občutno upadla. Več delegatov je tudi predlagalo, naj bi v osnutku zakona ustrezneje rešili tudi vprašanje obnove starih stanovanjskih stavb, **Avgust Punčuh,** delegat iz Slovenskih Konjic pa je menil, da bi minimalne tehnične in druge normative ter standarde za vzdrževanje stanovanjskih hiš lahko s sklepom določila skupščina zbora uporabnikov stanovanjske skupnosti – ne pa skupščina občine z odlokom.

K posameznim členom osnutka zakona so delegati – večinoma pismeno – predložili množico pripomb in predlogov. Glede na številne pripombe, ki so jih na osnutek zakona dali pristojni odbori zborov, delegati v razpravi in tudi pismeno, je zbor združenega dela sprejel sklep, da sklepanje o osnutku zakona o stanovanjskem gospodarstvu odloži. Predlagatelj zakona naj pripravi pregled vseh pripomb in se do njih opredeli ter do prve septembrske seje zborov zavzame do vseh odprtih vprašanj stališča.

Družbenopolitični zbor slovenske skupščine je s stališči pripročil drugima dvema skupščinskima zboroma, naj sprejmeta

»Predlagamo, da se v osnutku zakona za naslednje srednjeročno obdobje prehodno podaljša dosedanji sistem združevanja sredstev za gradnjo domov za učence in študente, ki se je izkazal kot zelo ustrezen,« je dejal Bojan Butolen, predstavnik republiške konference ZSMS. Njegov predlog je podprlo več delegatov, ki so hkrati opozorili, da je hkrati treba izoblikovati ustreznejšo sistemsko rešitev za naslednje obdobje.

Ko je Ivan Godec govoril o predvidenih skupnostih stanovalcev se je tudi zavzel, naj bi pred sprejemanjem zakona točno preučili, kakšne so finančne in strokovne možnosti za delo teh skupnosti, saj si ne smemo dovoliti povečevanja stroškov na tem področju, čeprav pomeni skupnost stanovalcev napredek pri uveljavljanju neposrednega upravljanja s stanovanjskimi hišami v družbeni lastnini.

Povsem nesmiselno pa je tudi razpravljanje, je dejal delegat, o solastništvu plačnika lastne udeležbe na družbenem stanovanju. Razmislili naj bi le, če ljudem, ki plačajo več kot četrtino lastne udeležbe, ne bi z dodatnimi krediti omogočili nakup stanovanja.

Marija Aljančič pa je podrobno seznanila delegate družbenopolitičnega zbora s pripombami k osnutku zakona, izoblikovanimi na območju obalnih občin. Predlagala je med drugim, naj bi gradnjo stanovanj opredelili kot posebno družbeno dejavnost. Dodala pa tudi, da po sedaj zapisanih zakonskih členih na tem območju ne bodo mogli rešiti stanovanjskih problemov borcev, ki stanujejo v starih, dotrajanih stanovanjih.

Volitve in imenovanja

LJUBLJANA, 25. junija – Vsi trije zbori so sprejeli odlok o razrešitvi in izvolitvi sodnika Vrhovnega sodišča SR Slovenije.

Tako so Vido Kosi razrešili dolžnosti sodnice Vrhovnega sodišča SR Slovenije s 30. junijem 1980 in izvolili Vladimirja Tanceta za sodnika Vrhovnega sodišča SR Slovenije. Prav tako so razrešili s 1. julijem 1980 dolžnosti Pavleta Masla, sodnika Višjega sodišča v Ljubljani.

● Delegati vseh treh zborov so sprejeli tudi odlok o določitvi števila članov in imenovanju predsednika in članov strokovnega sveta SR Slovenije za vzgojo in izobraževanje. Tako so za predsednika strokovnega sveta imenovali Staneta Kranjca, višjega strokovnega sodelavca Fakultete za sociologijo, politične vede in novinarstvo Univerze Edvard Kardelj, Ljubljana. Prav tako so imenovali 40 članov Strokovnega sveta.

● Sprejeli so tudi odlok o razre-šitvi namestnika predsednika Republiškega komiteja za borce in vojaške invalide in s tem te dolžnosti razrešili Franca Godeša.

● Sprejet je bil še odlok o imenovanju namestnika republiškega sekretarja in dveh namestnikov predsednikov republiških komitejev. Za namestnika republiškega sekretarja za pravosodje, upravo in proračun je bil tako imenovan Peter Bekeš, za namestnika predsednika Republiškega komiteja za varstvo okolja in urejanje prostora Tone Poljšek, za namestnika predsednika Republiškega komiteja za zdravstveno in socialno varstvo dr. Marjan Premik.

● S posebnim odlokom je bil danes (in ne 28. maja, kot smo takrat pomotoma poročali) za generalnega direktorja Službe družbenega knjigovodstva SRS ponovno imenovan Andrej Levičnik. Za namestnika generalnega direktorja iste službe je bil z odlokom imenovan Franc Knafelc, direktor podružnice SDK SRS v Celju. V svet Službe družbenega knjigovodstva SR Slovenije pa so kot delegate skupščine SRS z odlokom imenovali Ado Gorjup, pomočnico republiškega sekretarja za finance, Alfi Kocjančiča, vodjo finančno-računske službe v DO Agraria Koper, in Silvija Krevha, gospodarskega analitika v Skupščini občine Slovenska Bistrica.

Urbanizem je trd oreh

Osnutek zakona o urejanju prostora ima še preveč pomanjkljivosti, zato so ga delegati zavrnili – Popraviti predvsem osnovna načela

LJUBLJANA, 25. junija – Tudi današnja razprava v slovenski skupščini je pokazala, da se zavedamo pomembnosti pravilnega ravnanja s prostorom in da se želimo izogniti nepravilnostim in zapletom, do katerih je prihajalo doslej. Tako člani skupščinskih odborov, kot delegati vseh treh zborov so imeli k osnutku zakona o urejanju prostora precej pripomb, takšnih, da osnutek zakona zato danes ni bil sprejet; pri pripravi novega besedila pa bo moral izvršni svet upoštevati vse današnje pripombe.

Osnutek zakona o urejanju prostora je želel prostorske vidike planiranja združiti s celovitim družbenim planiranjem in prostorska vprašanja reševati vzporedno s srednjeročnimi in dolgoročnimi razvojnimi plani. Vključevanje prostorskega planiranja v sistem družbenega planiranja pa je tudi temeljna značilnost osnutka. Zato določa, da se prostor ureja na podlagi planskih aktov družbenopolitičnih skupnosti, ki temeljijo na planskih aktih organizacij združenega dela, krajevnih skupnosti in drugih samoupravnih organizacij in skupnosti, na prostorskih načrtih in dovoljenjih za prostorski poseg ter določa tudi pristojnosti, obveznosti in odgovornosti vseh nosilcev planiranja. Predlagatelj osnutka je ohranil dosedanji urbanistični načrt kot osnovni akt, s katerim so podrobneje opredeljena urbana območja, medtem ko je dosedanji urbanistični red preoblikoval v krajinski načrt s katerim se urejajo krajinska ali ruralna območja. Na ta način se obravnava celoten prostor-urbani in ruralni – na enakovreden način. Hkrati pa se upošteva specifičnosti posameznih področij, saj naj bi v postopku priprave in sprejemanju prostorskih načrtov po določbah tega zakona sodelovali vsi udeleženci, ki imajo svoje potrebe in interese na območju, ki ga načrt obravnava.

● Pri pogojih, ki določajo postopke za pridobitev dovoljenja za poseg v prostor se je predlagatelj držal načela, da morajo biti vsi postopki za pridobitev lokacijskega dovoljenja tam, kjer je že sprejet predpisani prostorski akt, končani v 30 dneh in da morajo biti številna soglasja praviloma dana že k samemu načrtu. V primerih, ko akti niso izdelani ali pa gre za nekatere manjše spremembe, pa je lokacijska dokumentacija še vedno osnovni pogoj za pridobitev lokacijskega dovoljenja.

V razpravi na zboru občin je delegat **Božo Tušiz** Lenarta poudaril, da je enomesečni rok za izdajo lokacijskih dovoljenj pri sedanji organizaciji dela na tem področju neuresničljiv. **Anica Porekova** je dejala, da osnutek zakona prostor dokaj celovito ureja, vendar premalo upošteva specifičnosti občin, še posebej na njihovo velikost. V pripombah, ki jih je v imenu mesta Ljubljane izrekel **Marjan Gostinčar** je podarjeno, da je povezava osnutka zakona o urejanju prostora in zakona o sistemu družbenega planiranja, zgolj deklarativna, še posebej ko gre za usklajevanje na različnih nivojih. Osnutek tudi ne rešuje vseh aktualnih problemov urbanizma, zanemarja pa predvsem probleme mest in naselij. **Stane Mele**iz Celja je dejal, da so v osnutku zakona o urejanju prostora izpuščeni sociološki problemi ter način njihovega reševanja. Tudi proces priprave prostorskih načrtov je neustrezen.

Besedilo osnutka zakona o urejanju prostora ni izpolnilo pričakovanj. Zato naj predlagatelj pripravi nov zakonski osnutek, so menili delegati družbenopolitičnega zbora slovenske skupščine. Ob tem pa je **Majda Naglost** posebej poudarila, da pri urejanju prostora ne smemo pozabiti na proizvodnjo hrane.

Da je v besedilu osnutka zakona preveč odstavkov, ki jih vsebuje že zakon o sistemu družbenega planiranja, so menili tudi delegati zbora združenega dela. Delegat **Boris Kralj** iz Maribora je poleg tega še omenil, da se njegova delegatska baza ne strinja s predvidenim kasnejšim sprejemanjem nekaterih predpisov, saj bi morali biti že v zakonu. **Jožica Breginc** iz Celja pa je dejala, da je osnutek zakona nepregleden, ponekod je premalo pogloblјen (pridobivanje lokacij), manjka pa mu tudi sociološka študija o bivanjski stiski človeka in o njegovem razmerju z okoljem. Poleg tega pa osnutek ne navaja določil, ki bi imele pravno in še manj tudi razumljivo podlago; tako ni jasno, kaj je prepuščeno občinskim upravam. **Miran Vidic** iz Radovljice pa je menil, da osnutek zakona u urejanju okolja pomeni napreden korak zlasti pri postopkih za izdajo lokacijskih dovoljenj.

● Republiški komite za varstvo okolja in urejanje prostora ugotavlja, da so kljub široki razpravi o osnutku zakona o urejanju prostora še vedno ostala nekatera vprašanja odprta,ni pa tudi enotnih pogledov, predvsem v zvezi z zakonom o sistemu družbenega planiranja, je dejala na skupni seji vseh treh zborov slovenske skupščine predsednica tega komiteja Marija Zupančič-Vičar.

Razprava o predlogu za izdajo tega zakona je že pred dobrim letom, ko so o tem govorili skupščinski odbori, pokazala, da so mnoga vprašanja, na katera naj bi odgovoril zakon, v veliki meri odvisna od rešitev, ki naj bi jih prinesel zakon o sistemu družbenega planiranja. Zato ni bilo moč kreniti v drugo fazo oblikovanja zakona o urejanju prostora, delo pa se je nadaljevalo šele januarja letos.

Končno zakon o Uradnem listu

Zakon bo opredelil, kaj Uradni list mora objaviti – Tudi vrstni red objav

LJUBLJANA, 25. junija – Objavljanje zakonov, drugih predpisov in splošnih aktov ter način dela časopisne organizacije »Časopisni zavod Uradni list SR Slovenije« naj bi v prihodnje bolje uredili. Zato so predlog za izdajo tega zakona obravnavali delegati na današnjih sejah zborov združenega dela in občin slovenske skupščine.

Doslej je namreč delo časopisnega zavoda Uradni list SR Slovenije pomanjkljivo urejala le odločba, ki ni določala tudi način objavljanja v Uradnem listu.

Zakon bo v prvem delu opredelil, kaj vse mora objavljati Uradni list in kaj naj neobvezno objavlja. Pri tem pa mora zakon določiti tudi vrstni red organov, ki objavljajo in opredeliti, kdo pošilja predpise in druge akte v objavo. V predlogu za izdajo zakona je tudi predvideno, da bi določene predpise objavljali v posebnem uradnem glasilu SR Slovenije.

● S pridelki, vzgojenimi na slovenskih njivah, zdaj lahko nameč prehranimo le 1,2 milijona prebivalcev. Če bomo njive in druge kmetijske površine še naprej tako intenzivno pozidavali kot doslej, bodo leta 2070 njive le še v Prekmurju, leta 2090 pa bomo ostali brez možnosti za proizvodnjo hrane.

Kakšna mora biti nova občina?

Pogoj za njeno ustanovitev je ustrezna samoupravna organiziranost

LJUBLJANA, 25. junija – Temeljna pogoja za ustanovitev občine na določenem območju sta ustrezna samoupravna organiziranost delovnih ljudi in občanov v tozdih OZD, KS, SIS in zadostna materialna osnova, je zapisano v osnutku zakona o pogojih in postopku za ustanovitev, združitev, oziroma spremembo območja občine ter o območjih občin in območij posebnih družbenopolitičnih skupnosti, ki sta ga danes obravnavala in sprejela zbor občin in družbenopolitični zbor.

Predvsem gre tu za zakonsko ureditev sedanje mariborske občine, kjer so se na referendumu odločili, da bodo sedanjo občino preoblikovali v šest občin in nato ustanovili posebno družbenopolitično skupnost. Delegati zbora občin so sprejeli kot najbolj primerno obliko odločitve o novih občinah referendum. Delegat iz Maribora ing. Rafael Razpet je poudaril, da na prvi pogled sicer izgleda, kot da Maribor ustvarja nove nerazvite občine, kajti tri izmed bodočih občin, ki naj bi jih po sprejetju tega zakona ustanovili 1. aprila 1982, so na repu lestvice občin z najnižjim odstotkom zaposlenih in na repu lestvice občin z najnižjim družbenim proizvodom na prebivalca. Toda ustanovitev posebne družbenopolitične skupnosti Maribor in s tem obveznost solidarnostnega pokrivanja vseh potreb govori proti temu.

Skupina delegatov iz Lendave pa je menila, da moramo pri oblikovanju novih občin upoštevati interese tako madžarske kot italijanske narodnostne manjšine. Ističano s tem moramo upoštevati tudi katastrske občine, ki so krajinsko najbolj zaokrožene.

Močno smo zainteresirani kot delegati družbenopolitičnega zbora za obravnavo tega zakonskega besedila, saj mora imeti zbor dober posluh za sprejemanje posebnih odločitev, je dejal Zoran Polič. Spomnil je, da smo v prvih povojnih letih s posebno odločitvijo spremenili sv. Lenart v Lenart, sv. Trojico v Gradišče, sv. Duh v Duh itd. Zdaj pa v zakonu beremo, da je najtrdnejša osnova za določitev območja občine katastrska občina, ki jih je v slovenskem prostoru razmejila Marija Terezija. In tako sestavljajo občine zopet sv. Lenarti, sv. Primoži, sv. Trojice ..., čeprav teh krajev ni več na slovenskem zemljevidu.

V odgovor je predstavnik IS Jože Pacek obljubil, da bo zakon predvidel tudi spremembo imen katastrskih občin.

Prihodnje leto popis prebivalstva

V Sloveniji tudi popis stavb in stanovanj – Popis bo od 1. do 15. aprila 1981

LJUBLJANA, 25. junija – Osnutek zakona o popisu prebivalstva, gospodinjstev in stanovanj v Sloveniji v letu 1981 dopolnjuje vsebino popisa, ki ga določa zvezni zakon o popisu prebivalstva, gospodinjstev in stanovanj v letu 1981. V Sloveniji bodo namreč popisali tudi vse stavbe na slovenskih tleh in zajeli natančnejše podatke o osebah, stanovanjih in stavbah, kar zvezni zakon sicer ne predvideva. Podatki, ki jih bodo zbrali s popisom stavb in stanovanj, so za Slovenijo nujni, ker bodo lahko tako enotno načrtovali, usmerjali in izvajali stanovanjsko, zemljiško in davčno politiko.

Popis bo vodil in organiziral Zavod SR Slovenije za statistiko, financirali pa ga bodo iz proračuna naše republike. Stal bo 189,673.000 dinarjev. Popis bo na ozemlju SFRJ trajal od 1. do 15. aprila 1981, upoštevali pa bodo stanje 31. marca ob 24. uri.

so stvari, ki jih najdete samo v reviji TELEKS

Drava ne teče le mimo Radelj

Z zakonom naj bi preusmerili del dohodka ozdov, ki koristijo hidroakumulacijskim objektom šele potem, ko bi pretehtali materialne razloge, ki so privedli do takšnega predloga

LJUBLJANA, 25. junija – Če bi pomembnost točk dnevnega reda seje družbenopolitičnega zbora slovenske skupščine sodili po številu razpravljalcev, bi morali med najtehtnejše vsekakor uvrstiti predlog za izdajo zakona o izdvajanju in usmerjanju dela dohodka ozdov, ki koristijo hidroakumulacijske objekte. Slovenski skupščini ga je predložila skupščina občine Radlje ob Dravi.

Delegatom je predlog podrobno razložil predsednik radeljske občinske skupščine Žarko Žigon. Gre zato, da dosega proizvodna cena hidroenergije le približno tretjino povprečne prodajne cene električne energije. Kljub tako ugodni proizvodni ceni so slovenske hidroelektrarne ugotavljale izgubo, saj so vključene v sistem obračunavanja rezultatov poslovanja vsega slovenskega elektrogospodarstva.

To pa tudi pomeni, da hidroelektrarne kot temeljne organizacije ne morejo prispevati svojega deleža sredstev za gospodarski razvoj občin, kjer so. Zato naj bi z zakonom predvideli izdvajanje dela dohodka, ki je rezultat dela hidroelektrarn v izjemno ugodnih naravnih pogojih.

Po drugi strani pa Dravske elektrarne, ki so v radeljski občini, ustvarjajo tak delež družbenega proizvoda, da v tekočem srednjeročnem obdobju ta občina ni uvrščena med manj razvita območja. Denar ima torej občina le na papirju.

Med razpravo so na seji družbenopolitičnega zbora sodelovali **Rudi Kropivnik, Igor Uršič, Jože Globačnik** in **Marko Bulc** ter podpredsednik IS **Dušan Šinigoj.** Nihče med njimi ni podprl predloga za izdajo zakona, vsi po vrsti pa so poudarjali, da je to vprašanje pereč družbeni problem.

Kakor je dejal Igor Uršič, se v povprečju družbenega proizvoda zmaličijo merila razvitosti in nerazvitosti. Po drugi strani pa družbenoekonomski odnosi v slovenskem elektrogospodarstvu slonijo na stroškovnem principu, ki ne pokaže položaja tistih, ki združujejo sredstva za razširjeno reprodukcijo.

Po mnenju Jožeta Globačnika je radeljska pobuda prisilila pristojne v razmišljanje, kako naj bi izpeljali člena ustave in zakona o združenem delu o uporabi dela dohodka, ki je rezultat dela v izjemno ugodnih naravnih pogojih. Zato moramo od načelne podpore ureditve tega vprašanja preiti na dejanja.

V stališčih iz zbor poudaril, da naj sicer pristojna zbora ne bi sprejela predloga za izdajo zakona, vendar pa naj bi obvezala izvršni svet, da do sprejemanja planov za novo srednjeročno obdobje analizira omenjeni problem in predlaga možne rešitve. Prav tako pa naj IS preuči, če ne bi dopolnili sistem pospeševanja hitrejšega razoja manj razvitih območij na mejnih področjih.

Navzkrižna mnenja je bilo slišati tudi na zboru združenega dela. Tako so prizadevanja občinske skupščine Radlje podprli ptujski, kranjski in mariborski delegat. Menili so, da je el

Sistem družbene samozaščite je neločljiv del naših socialističnih samoupravnih odnosov

Delegati zveznega zbora skupščine SFRJ o varnosti v naši državi – Skladno z načeli družbene samozaščite – Negativnim pojavom se moramo postaviti po robu predvsem s političnimi sredstvi – Razprava o vprašanjih, povezanih s pravosodjem in sodstvom – Življenjski pomen enotnosti trga

BEOGRAD, 25. junija – Kljub zapletenemu mednarodnemu položaju je varnostno stanje v Jugoslaviji zelo dobro, ker varnostni organi ne delujejo izven naše družbe, pač pa so njen sestavni del in zato ker je vsakodnevno ravnanje velike večine Jugoslovanov vse bolj v skladu z duhom družbene samozaščite. To so med drugim ugotovili na današnji seji zveznega zbora skupščine SFRJ delegati, ko so razpravljali o uvodnem ekspozeju zveznega sekretarja za notranje zadeve Franja Herljevića, ki je govoril o stanju varnosti v državi.

V ekspozeju je Herljević poudaril, da pa vemo in tega nismo nikoli skrivali, da sovražniki naše družbene ureditve ne bodo mirovali. Vendar so v veliki manjšini, nimajo podpore naše družbe in ne vpliva, zato ne morejo ogroziti naše ustavne ureditve in neodvisnosti. Vendar moramo še naprej krepiti našo varnost in družbeno samozaščito, negativnim pojavom pa se moramo postaviti po robu predvsem s političnimi sredstvi.

»V vseh nas živi duh tovariša Tita in vrednost njegovega dela pri zaščiti in obrambi naše države,« je v razpravi med drugim poudaril predsednik odbora za notranjo politiko v zveznem zboru skupščine SFRJ, delegat iz Slovenije, Jože Božič. Dejal je, da je varnostno stanje v Jugoslaviji tudi po smrti tovariša Tita dobro, čeprav so notranji in zunanji sovražniki povečali svojo aktivnost. Za to, da je naša varnost tako dobra, pa imajo veliko zaslug naši organi za notranje zadeve. Z dosedanjo razvitostjo družbene samozaščite še ne moremo biti povsem zadovoljni. Postati mora neločljiv del socialističnih samoupravnih odnosov. Še naprej moramo ustvarjati pogoje za vključevanje delovnih ljudi in občanov v družbeno samozaščito. Zelo pomembno je tudi, koliko je družbena samozaščita vključena v delegatski sistem.

»Tovariš Tito nam je razen drugih velikih del zapustil tudi sistem družbene samozaščite. Ta se je letos, ko je skoraj 22 milijonov Jugoslovanov vseh narodov in narodnosti, delavcev in drugih skupaj z organi za notranje zadeve, energično postavilo po robu poskusom sovražnikov, da bi škodovali naši družbi in nienemu razvoju, ponovno potrdil«, je poudaril Eduard Cenčić, delegat iz Hrvaške.

Delegat Mehmed Grebo iz BiH je povedal, da so klubi naših delavcev v Švici organizirani bolje kot so bili, da pa bi jim morali še bolj pomagati, saj opravljajo zelo pomembno dejavnost za naše delavce na začasnem delu v tujini.

Ko je odgovarjal na vprašanja delegatov, je Franjo Herljević med drugim povedal, da naši varnostni organi dobro sodelujejo z varnostnimi organi drugih držav in z Interpolom. Ko je govoril o pisanju tujega tiska o Jugoslaviji je poudaril, da velika večina sredstev javnega informiranja v tujini piše o Jugoslaviji korektno in pošteno. Seveda pa so tudi taki, med njimi je tudi fašistična emigracija, ki jim Jugoslavija, taka kot je, ni všeč, saj si želijo nestabilno Jugoslavijo, da bi lahko uresničili svoje cilje. Take špekulacije lahko pričakujemo tudi v prihodnje. »Vendar«, je poudaril Herljević, »resnica o Jugoslaviji se ne more zavreči z nobeno lažjo, kajti laž ima kratke noge, pravi naš narod«.

Zvezni zbor je sprejel Herljevićev ekspoze in sklepe, v katerih je ugotovil, da je varnost v Jugoslaviji dobra, kar je tudi posledica velike, v zadnjem času še bolj krepko poudarjene enotnosti vseh naših ljudi in da je potrebno sistem družbene samozaščite še izpopolnjevati.

Premalo učinkovito reševanje gospodarskih prestopkov in prekrškov

Delegati zveznega zbora so obravnavali kompleks vprašanj, povezanih s pravosodjem in sodstvom, o čemer so dobili analize, uvodne referate pa so pripravili Pero Korobar, predsednik zveznega sodišča, in sicer o delu zveznega sodišča v minulem letu, Vuko Goce-Gučetić, zvezni javni tožilec – o delu te ustanove, Ramiz Crnišanin, namestnik zveznega javnega pravobranilca – prav tako o delu v minulem letu, ter Momčilo Milanović, zvezni pravobranilec samoupravljanja.

Po oceni Pera Korobarja je zvezno sodišče v minulem letu dobro sodelovalo z republikami in pokrajinama, pa tudi s sodišči po vsej državi, kar je pozitivno vplivalo na nadaljnje utrjevanje ustavnega položaja tako republik kot pokrajin na področju sodstva, pa tudi sodišča so bolj spoštovala predpise.

Korobar je opozoril na nekaj problemov, ki se pojavljajo pri delu in poudaril pri tem vprašanje enotnosti jugoslovanskega trga. Upoštevaje življenjski pomen enotnosti jugoslovanskega trga, po drugi strani pa dejstvo, da je bilo za prekrške na tem področju izrečenih doslej zanemarljivo malo obsodb, je Korobar poudaril, da bodo morali v boj proti očitnemu spodkopavanju enotnosti trga poseči vsi družbeni dejavniki, da bo načelna stališča tudi bolj čutiti.

prestopek in kaj prikrivanje prestopka, svoje besede pa je podprl s primerom, kako organizacije združenega dela pod krinko združevanja dela in sredstev dajejo drugim organizacijam pravi-

Potres je poškodoval 6926 hiš

● BEOGRAD, 25. junija (Tanjug) – Potres, ki je 18. maja zajel del srbskega ozemlja, je napravil največ škode v občinah Brus, Kuršumlija, Aleksandrovac, Blace in Raška. Po doslej razpoložljivih podatkih se je podrlo ali bilo huje poškodovanih 6926 stanovanjskih zgradb, od tega jih je 2140 neuporabnih za bivanje ali pa jih ni več mogoče popraviti. Veliko škode so pretrpela tudi šolska poslopja. Od 67 jih je 47 praktično neuporabnih, zato so pouk za tri tisoč učencev organizirali pod šotori.

Takšen je v glavnem odgovor na vprašanje delegata Nedja Borkovića o škodi, ki jo je povzročil potres na ožjem območju Srbije.

Zakon o začasni prepovedi razpolaganja z delom družbenih sredstev za izplačevanje dnevnic za službena potovanja, izdatke za reprezentanco ter za avtorske honorarje, bodo v kratkem spremenili. S predlaganimi spremembami in dopolnitvami bo zagotovljen selektivnejši pristop pri njegovem izvajanju, in to tako, da ne bo ogrožena poslovna dejavnost, zlasti organizacij združenega dela na področju gospodarstva. To je odgovor zveznega sekretariata za finance na vprašanje delegata Rada Rotarja iz Slovenije, ki se je nanašalo na težave pri izvajanju tega zakona.

Zvezni javni tožilec Vuko Goce-Gučetić je navedel nekaj številk o skrčitvi razsodb v kazenskem postopku in zmanjšanju kriminala v minulih 25 letih na polovico, potem pa je, zaradi splošno zelo zadovoljivih rezultatov pri preprečevanju kriminala v Jugoslaviji, osredotočil svojo razpravo na malo manj učinkovito reševanje gospodarskih prestopkov in prekrškov. Lani je bilo obtoženih 1500 pravnih oseb in 20 tisoč odgovornih ljudi, kar je v primerjavi z letom 1978 za 16 oziroma 17 odstotkov manj. Seveda pa na osnovi tega ne moremo sklepati, da se je nemara izboljšala finančno-materialna disciplina v spoštovanju gospodarske regulative, je dejal Gučetić.

Glede na odločilni vpliv, ki ga ima spoštovanje določil o cenah in gospodarskem obnašanju sploh na gospodarsko stabilizacijo, je javni tožilec opozoril na nekaj nujnih širših akcij, in sicer na krepitev inšpekcijske dejavnosti na vseh ravneh. Nadalje imamo v praksi opraviti z dvema vrstama prestopkov, z lažjimi in pa s takšnimi, ki bistveno ogrožajo gospodarski sistem. Pri tem so obtožbe za prvo skupino mnogo številnejše, čeprav je manj nevarna, zato bi bilo treba vzpostaviti boljše ravnotežje. Goce Gučetić je še posebej opozoril, da bo treba dobro pretehtati, kaj je

co do uvoza, v resnici pa gre samo za preprodajanje deviz.

Vse te poudarke so podprli delegati v zveznem zboru s sprejetimi sklepi, pri čemer je bilo tudi poudarjeno, da je treba takrat, ko gre za zveznega pravobranilca samoupravljanja, posvetiti še več pozornosti neoporečni uporabi družbenih sredstev, zlasti na stanovanjskem področju.

BRANKO PODOBNIK
FEDJA ZIMIĆ

Posvetovanje o tehnološkem razvoju

BEOGRAD, 25. junija (Tanjug) – Danes se je začelo v Beogradu prvo jugoslovansko posvetovanje o strategiji tehnološkega razvoja. Odprl ga je podpredsednik Gospodarske zbornice Jugoslavije Ratko Svilar, uvodni referat pa je prebral direktor zveznega zavoda za patente prof. dr. Dragutin Bošković. Udeleženci bodo navedli izhodiščne poglede in ocene o osnovnih problemih, ki so se doslej pojavljali v tehnološkem razvoju države ter o stanju in problemih razvoja lastnih tehnoloških virov. Ocenili bodo tudi osnovne težave, ki se pojavljajo v organizacijah združenega dela zaradi neizdelane strategije tehnološkega razvoja.

Nikomur ne bomo dovolili spodkopavati naše neodvisnosti

Zvezni sekretar za notranje zadeve Franjo Herljević: Varnostni položaj v državi je dober, kar je rezultat zelo ugodne politične situacije

BEOGRAD, 25. junija (Tanjug) – »Varnostni položaj v naši državi je stabilen in dober. To je predvsem rezultat zelo ugodne politične situacije, dejavnosti organiziranih sil naše družbe na čelu z zvezo komunistov in angažiranosti vseh dejavnikov družbene samozaščite«, je poudaril član ZIS in zvezni sekretar za notranje zadeve Franjo Herljević v svojem poročilu na današnji seji zveznega zbora skupščine SFRJ. »To se je potrdilo zlasti v minulem obdobju, za katerega je bil značilen zaostren mednarodni položaj, in v času bolezni in smrti tovariša Tita«, je dejal Franjo Herljević. Podčrtal je, da v tem času pri nas ni bilo nikakršnih varnostnih problemov.

Prav tako je pomembno poudariti, da so reakcije mednarodne javnosti v minulem obdobju zgovorno pokazale, da ima naša država veliko prijateljev v vsem svetu.

Toda sovražno razpoloženi posamezniki in skupine v državi ter nekateri reakcionarni krogi in drugi činitelji v tujini se niso veliko naučili. Spričo zaostrenega mednarodnega položaja so med boleznijo in po smrti tovariša Tita napovedovali, da bo prišlo do nekakšne krize, in širili ter še vedno širijo različne špekulacije o razmerah v naši družbi ter o usodi naše države po Titu. Pravijo, da nismo sposobni rešiti težav, da kolektivni način dela nima nikakršne prihodnosti, da stabilizacijski ukrepi ne bodo dali rezultatov in da bo naša mednarodna vloga oslabljena.

Naši iskreni prijatelji niso zaskrbljeni za prihodnost Jugoslavije. Zato je skrb za našo usodo in različne špekulacije o tem, po kateri poti bo nadaljevala Jugoslavija, v bistvu poskus vplivati na naš nadaljnji razvoj.

Nikoli nismo skrivali problemov, težav in slabosti, na katere smo naleteli v našem razvoju. O tem smo vedno odkrito govorili, ker smo menili, da se bodo tako delovni ljudje in občani najbolje vključevali v reševanje teh problemov.

Spričo zelo ugodnega političnega položaja v naši državi, odločne enotnosti naših delovnih ljudi in občanov ter dejavnosti celotnega sistema družbene samozaščite, vključno z organi za notranje zadeve, so notranji sovražniki, posamezniki in skupine, prisiljeni delovati proti naši ustavni ureditvi predvsem prikrito in v krogu svojih somišljenikov. Gre za posameznike in skupine, ki pravzaprav nimajo nikakršne moči. Ker ne najdejo podpore v Jugoslaviji, se obračajo k tujim reakcionarnim krogom in njihovemu tisku, ki mu prodajo kak intervju ali politični pamflet, v katerih napadajo pridobitve revolucije in druge vrednote naše družbe. Posamezniki se povezujejo tudi s sovražno emigracijo.

Še naprej bomo razvijali prijateljske odnose z vsemi državami

Njihovi napadi so usmerjeni predvsem na temeljne značilnosti jugoslovanskega družbenopolitičnega sistema – na socialistično samoupravljanje in neuvrščeno zunanjo politiko. Posamezni informbirojevci in informbirojevski emigranti zagovarjajo tuje vmešavanje v naše notranje zadeve in zastopajo stališča, ki so naperjena proti prijateljskim odnosom med Jugoslavijo in drugimi socialističnimi državami. Nimajo nikakršnega vpliva med ljudstvom, ker so se kompromitirali kot izdajalci naše revolucije. Čas jih je že povsem zanikal, ker Jugoslavija razvija in bo še naprej razvijala prijateljske odnose z vsemi državami na že dobro znanih temeljih.

Posamezniki in skupine, ki zastopajo buržoazno-meščansko ideologijo se – v imenu nekakšnega boja med mišljenji, osebne svobode in demokracije – zavzemajo za to, da bi uvedli večstrankarski sistem, kar so naši delovni ljudje in občani zavrnili kot nekaj povsem tujega in nezdružljivega s socialističnim bistvom naše samoupravne družbe.

Takšna prizadevanja, da bi z buržoazno-meščanskih in birokratsko-dogmatskih pozicij spodkopali našo ustavno ureditev, smo že takoj na začetku onemogočili, proti posameznikom pa uvedli ustrezne zakonske ukrepe. Tako je bilo minulo leto in letos kazensko preganjanih 120 oseb, pripadnikov ilegalnih skupin, ki so delovali proti naši ustavni ureditvi, med drugim so pripravljali tudi teroristične akcije in druge vrste nasilja. Skoraj vse preganjane osebe so sodelovale s sovražno emigracijo ali drugimi krogi v tujini.

Politične delinkvence v Jugoslaviji je še vedno zelo malo, kar zanika glasove o nekakšnih številnih aretacijah pri nas, o čemer so v zadnjem času pisali nekateri časopisi v tujini. Gre tudi za čisto kriminalno dejavnost, ki jo iz določenih špekulacijskih razlogov, razglašajo za politično delinkvenco.

Jasno pa je nekaj – nikomur namreč ne bomo dovolili delovati proti ustavni ureditvi, neodvisnosti in varnosti naše države. Naša družba je pokazala dovolj strpnosti do nekaterih posameznikov. Oni in njihovi pokrovitelji v tujini bodo morali razumeti, da ima vse to svoje meje.

Želel bi poudariti, da se fašistični emigranti ni posrečilo izpeljati v Jugoslaviji nobene akcije, čeprav si je to vztrajno prizadevala. Lani in letos pa je v tujini izvedla 11 terorističnih akcij, v katerih so ubili enega našega državljana, pet pa ranili. V minulih petih mesecih letošnjega leta je emigracija izvršila v tujini še 26 provokacijskih in drugih akcij.

Sovražna emigracija, ki jo spodbujajo in podpirajo nekateri tuji reakcionarni krogi, se želi predstaviti kot neke vrste »politična opozicija« jugoslovanski družbeni ureditvi. Z istim imenom pošilja v državo propagandne materiale in si prizadeva, da bi se povezala z nacionalisti in drugimi sovražnimi strukturami, to pa ji naša družba z odločnimi ukrepi onemogoča.

Peščica teroristov ne more postati politična sila

Fašistična emigracija poskuša prav tako vplivati na naše državljane na začasnem delu v tujini in izseljence, pri tem pa se poslužuje različnih metod, od grobih pritiskov in izsiljevanj do umorov.

Nekatere tuje obveščevalne službe in reakcionarni krogi opozarjajo emigracijo, da mora povezati svoje različne skupine in vzpostaviti stik z nacionalisti in drugimi notranjimi sovražniki.

Ker v nekaterih državah dovoljujejo dejavnost sovražne emigracije, si moramo zastaviti vprašanje: kdo in zakaj si še vedno želi narediti iz peščice teroristov in vojnih zločincev nekakšno politično silo in podpira njeno subverzivno dejavnost proti naši državi. Zakaj so v minulih mesecih posamezna sredstva javnega obveščanja v tujini odstopala svoj prostor in čas nekaterim emigrantom, celo vojnim zločincem? To je toliko bolj čudno, če vemo, da takšno ravnanje ovira odnose in sodelovanje med Jugoslavijo in temi državami.

Na drugi strani pa je treba reči, da so v nekaterih zahodnih državah sprejeli ukrepe, da bi onemogočili teroristično dejavnost fašistične emigracije. Lani in letos so v Zvezni republiki Nemčiji, ZDA in Avstraliji obsodili 16 teroristov, proti 50 pa uvedli kazenski postopek. Upamo, da bodo tudi te obsodili.

Tako kot do sedaj bomo tudi v prihodnje odločno onemogočali vsak poskus, da bi naše ozemlje zlorabljali za teroristična dejanja, in vse oblike nasilja ter subverzivne dejavnosti proti drugim državam. Z vso pravico pričakujemo, da bodo tudi drugi zavzeli enako stališče do take dejavnosti proti SFRJ.

Spričo zaostrenega mednarodnega položaja se je okrepila izvidniška in subverzivno-propagandna dejavnost tujih obveščevalnih služb proti naši državi. Takšno dejavnost so varnostni organi in službe ob široki podpori subjektov družbene samozaščite uspešno odkrivali in onemogočali. Lani in letos je bilo več oseb obsojenih zaradi vohunske dejavnosti proti SFRJ.

Naši občani se počutijo varne, kar potrjujejo tudi številni tujci, ki prihajajo v našo državo. Zato lahko rečem, da je Jugoslavija ena redkih držav, v kateri je varnostni položaj zelo ugoden.

Tudi položaj na naših mejah je dober. Potniški promet je še naprej velik. V lanskem letu in v prvih treh mesecih letošnjega leta je naše državno mejo v obeh smereh prestopilo 127,5 milijona ljudi. V tem času je vstopilo v našo državo več kot 31 milijonov tujcev, 30,5 milijona naših državljanov pa je potovalo v tujino. Ugodili smo praktično vsem prošnjam za potovanje v tujino, razen osebam, ki so se ukvarjale s kriminalno in drugimi prepovedanimi dejavnostmi, ali pa je šlo za druge varnostne razloge.

Tesno sodelovanje z družbeno samozaščito

V minulem letu smo do neke mere ustavili tudi rast števila prometnih nesreč, vendar je število umrlih in ranjenih še precej veliko. Leta 1979 je v prometnih nesrečah izgubilo življenje 5472, poškodovanih pa je bilo 66.418 ljudi. Materialno škodo cenijo na okrog dve milijardi dinarjev.

Organi SNZ se aktivno vključujejo v boj proti mednarodnemu kriminalu. V minulem in v tem letu so doma in v tujini odkrili večje količine ponarejenih bankovcev. V sodelovanju s carino pa so zaplenili pomembne količine mamil, ki bi jih prodali predvsem v zahodnih državah.

Organi za notranje zadeve tesno sodelujejo s subjekti družbene samozaščite, predvsem jim dajejo strokovno pomoč. Izboljšali smo tudi obveščanje družbenopolitičnih vodstev in dejavnikov družbene samozaščite o pojavih s področja varnosti.

Pripadniki SNZ v vsej državi uresničujejo politiko Zveze komunistov Jugoslavije in našega delavskega razreda. Pripravljeni so in usposobljeni izvršiti vse naloge, ki jim jih zastavijo.

Na podlagi teh podatkov in ocen sklepamo, da smo lahko zadovoljni z varnostnim položajem v državi. Pri tem se zavedamo, da sovražnik ne bo miroval. Nikoli nismo tajili, da takšni posamezniki in skupine so, tega ne bomo tajili niti danes. Vemo namreč, da gre za neznatno manjšino, ki nima nikakršne družbene opore in vpliva.

Neustavna omejitev?

Zakonodajno-pravna komisija zveznega zbora skupščine SFRJ meni, da nekateri členi zakona o omejitvi voženj niso v skladu z ustavo

BEOGRAD, 25. junija – Delegati zveznega zbora so, tako kot na zadnji seji, tudi danes preložili odločitev o tem, ali so nekatera določila zakona, ki nam je lani predpisal avtomobilske postne dneve, sprejeli pa so ga sami v lanskem letu, ustavna ali ne. O tem naj bi odločili v jutrišnjem nadaljevanju današnje seje.

Kmetijska zadruga iz Rupal pri Nišu je predlagala ustavnemu sodišču, da preuči ustavnost 4. člena zakona o omejevanju voženj in uporabe motornih vozil v cestnem prometu, ki določa, da delovne organizacije ali tozdi z lastnimi tovornjaki ne smejo voziti dalj od 200 kilometrov, če njihova poglavitna dejavnost ni transport. Ustavno sodišče pa je naložilo zveznemu zboru, ki je tak zakon sprejel, naj preuči njegovo ustavnost.

Zakonodajno-pravna komisija zveznega zbora je menila, da tako 4. člen tega zakona kot nekateri drugi niso v skladu z ustavo in zakonom o združenem delu. Odbor za notranjo politiko v tem zboru pa meni, da je vse v zakonu ustavno, da pa si je potrebno sicer prizadevati, da bi administrativne prepovedi, s pomočjo katerih naj bi varčevali z gorivi, zamenjali z družbeno akcijo varčevanja.

Uro in pol dolgo je trajala danes razprava med delegati o tem, ali naj zvezni zbor prizna, da nekatera določila zakona, s katerim so nam lani omejili vožnje, niso ustavna in na kakšen način naj to prizna. Ali naj zadolži ZIS, da sporne člene odpravi ali popravi ali pa naj zvezni zbor zavzame stališče, da je vse ustavno ter tako odločanje o tem prepusti ustavnemu sodišču.

V zelo živahni razpravi, v kateri je že prihajalo do nerazumevanja, kaj sploh kdo zagovarja in v kateri so glasovali o treh možnostih, čeprav so nekateri menili, da je smotrno glasovati samo o dveh, se niso uspeli dogovoriti za nobeno rešitev. Pokazalo pa se je, da so si mnenja o načinu varčevanja z gorivi zelo različna in da nekateri še vedno zmotno menijo, da lahko varčujemo samo s pomočjo administrativnih ukrepov, ne pa z zavestno družbeno akcijo. Pristaši take trditve pristajajo celo na to, da cilj opravičuje sredstva in so pripravljeni za dosego tega žrtvovati tudi del ustavnosti. To spoznanje pa je gotovo bolj zaskrbljujoče kot to,

● Med razpravo o (ne)ustavnosti zakona o omejitvah voženj je predsednik zakonodajno-pravne komisije v zveznem zboru skupščine SFRJ Miodrag Zečević med drugim dejal: »Vsi delegati moramo priznati, da smo to, da zakon o tem, ki smo ga sprejemali lani, ni povsem ustaven, vedeli že takrat. Zato ni pošteno, da se sedaj sprenevedamo in na dolgo in široko razpravljamo o tem. Takrat smo tak zakon kljub vsemu sprejeli zato, da bi začeli kar najhitreje varčevati. Obljubljeno pa nam je bilo, da bodo že nekaj mesecev po uveljavitvi zakona vse preučili in če bo potrebno, tudi spremenili. To pa se ni uresničilo ...«

ali bodo lahko tovornjaki vozili samo do 200 kilometrov ali tudi dalje.

Spodbuda za večji obisk turistov iz ZR Nemčije

Predstavnik Turistične zveze Jugoslavije v Frankfurtu pričakuje ugodne posledice devalvacije

OD NAŠE DOPISNICE

BONN, 25. junija – Zmanjšanje vrednosti dinarja nasproti nemški marki je po obvestilih frankfurtskega predstavništva Turistične zveze Jugoslavije povečalo zanimanje za turistične obiske v Jugoslaviji. Direktor predstavništva Željko Tončinić meni, da je povečano zanimanje posledica dokaj bučne in usmerjene napovedi v zahodnonemškem časopisju, kar je povzročilo tudi vrsto težav in nesporazumov.

Iz pisem in telefonskih pozivov je mogoče sklepati, da so mnogi računali, da so se avtomatično zmanjšale tudi cene hotelskih storitev in nočnin pri zasebnikih. Ko so izvedeli, da cene ostajajo nespremenjene in da je praktična korist, ki jo dobijo z obiskom turističnih objektov v Jugoslaviji, le na področju zunajpenzionske ponudbe in pri ceni bencina, se je zanimanje spet zmanjšalo.

Kljub temu računa frankfurtsko predstavništvo turistične zveze z boljšim obiskom, kot bi ga bilo pričakovati iz doslej sklenjenih turističnih pogodb (za 22 odstotkov manj rezervacij je bilo v letošnjem letu v primerjavi z lanskim). Ker šestdeset odstotkov zahodnonemških turistov v Jugoslaviji sestavljajo individualni turisti, ki se lahko še vedno odločijo za obisk Jugoslavije, meni Željko Tončinić, da bi bilo realno pričakovati tak obseg turističnega obiska iz ZR Nemčije kot lani. To bi bilo, glede na zelo slab začetek leta, velik uspeh, posebno pa zato, ker je Španija znižala cene za 33 odstotkov z geslom »plačate dva tedna, ostanete tri« in bo to nedvomno povečalo priliv zahodnonemških turistov.

Na predstavništvu turistične zveze tudi domnevajo, da so najmočnejši tokovi turističnega obiska minili in da se bo zato konkurenca med turističnimi državami v prihodnje zelo povečala.

MOJCA DRČAR-MURKO

Naložbe prekoračile možnosti

V Srbiji so v boju za gospodarsko ustalitev za 20 odstotkov povečali izvoz – Občutljivo področje naložb – Največ odmikov je bilo na področju cen – V energetiko naj bi več vlagali porabniki

OD NAŠEGA DOPISNIKA

BEOGRAD, 25. junija – V prvem polletju letošnjega leta se je v Srbiji po zaslugi prizadevanj organizacij združenega dela in v težavnejših okoliščinah, kot je bilo mogoče pričakovati, za 20 odstotkov povečal izvoz. Skoraj zajezili so rast sredstev za osebne dohodke, materialna osnova dela se je dvakrat povečala v primerjavi z enakim obdobjem lani, sredstva za skupno porabo pa so se zmanjšala. To so na kratko pozitivni rezultati, ki so jih doslej dosegli v boju za gospodarsko ustalitev.

Pred kratkim je namreč predsednik izvršnega sveta SR Srbije Ivan Stambolić dejal, »da bi bilo nevarno, ko se ne bi zavedali, da vse to še vedno ni dovolj v razmerah, v katerih smo se znašli«. Po Stambolićevem mnenju to velja predvsem za gospodarske odnose s tujino, kajti navzlic pozitivnim spremembam se naš položaj v mednarodni menjavi še vedno ni bistveno spremenil. Ne gre zanemariti tudi dejstva, da dolgoročnejši stabilizacijski ukrepi kratkoročno velikokrat povzročajo nova neskladja in nestabilna gibanja. V minulem obdobju se je to v Srbiji odrazilo predvsem v neredni preskrbi organizacij združenega dela in občanov s pomembnimi vrstami energije, surovinami, reproduk-

cijskim materialom in drugim blagom iz uvoza.

Drugo občutljivo področje so naložbe. V Srbiji jim že od leta 1978 posvečajo posebno pozornost in se v razpravah vsi po vrsti zavzemajo za to, da bi jih spravili v razumne okvire. Brž ko se politični sestanek konča in se udeleženci razidejo, pa so drugačnega mnenja in tudi ravnajo drugače, kar je še huje. Tako so vsa izplačila za naložbe lani presegla 82 milijard dinarjev, kar občutno presega finančne možnosti republike. Sredstva za financiranje vlaganj v združenem delu, ustvarjena s poslovanjem leta 1979, znašajo 38,3 milijarde dinarjev. Če od tega zneska odštejemo posojilo zveznemu skladu in obveznosti za odplačevanje dolgoročnih posojil v letošnjem letu, se prosta sredstva za nova vlaganja skrčijo na borih 12,7 milijarde dinarjev. Že v prvih dveh mesecih letošnjega leta pa so naložbe v osnovna sredstva presegle ta znesek.

● Največ odmikov od načrtovane politike je bilo na področju cen, kar je mogoče le deloma pojasniti z reakcijo na administrativno omejitev rasti cen v lanskem letu, na nepredvideno povečani pritisk uvozne inflacije in na zaostrena nesorazmerja v primarni delitvi. Preprosteje povedano, s cenami mešetari vsak po svoje, ali – kot bi rekli ekonomisti in politiki – na tem področju pomenita ekonomski voluntarizem in ekonomski subjektivizem ob pomanjkanju bolj izdelane politike najbolj kočljivo točko celotnega programa gospodarske stabilizacije.

Kar zadeva devalvacijo, v Srbiji pravijo, da je lahko učinkovita le, če bomo zajezili rast cen in tako zagotovili ugodnejše konkurenčne možnosti za izvoz blaga. Opozarjajo tudi, da se tako subjekti gospodarjenja kot občani premalo zavedajo velikih težav, ki jih bo sprožila precejšnja sprememba valutnih paritet dinarja.

V Srbiji sodijo, da se bodo te težave pojavile predvsem v naslednjih oblikah: zaostrili se bo do problemi preskrbe ozdov in občanov z uvoženim blagom, okrepile se bodo zahteve po hitrejši rasti cen, povečali se bodo življenjski stroški, investicijska vlaganja pa se bodo podražila v skladu z deležem tuje opreme v celotnem proračunu. Težave je mogoče pričakovati tudi v organizacijah, ki s predvideno rastjo cen in učinki smotrnejšega gospodarjenja ne bodo mogle odpraviti posledic dinarske podražitve uvoženega blaga.

Za kaj se bo Srbija zavzemala v prihodnjih mesecih v okviru jugoslovanskega stabilizacijskega programa? Tukaj poudarjajo, da vseh vplivov spremembe dinarskega tečaja na zvezni proračun ne bi smeli kompenzirati z zagotovitvijo dodatnih sredstev za finansiranje federacije, temveč naj bi del negativnih vplivov odpravili z zavzetejšim varčevanjem in odložitvijo nekaterih izdatkov, predvsem investicijskih.

V Srbiji pravijo, da bo treba po spremembi cen domače nafte in domačega plina, do katere bo verjetno v kratkem prišlo, nujno spremeniti tudi ceno domačega premoga oziroma električne energije. To naj bi dolgoročno vplivalo na razvoj teh dejavnosti in preusmeritev na domače vire energije, poleg tega pa naj bi s tem regionalno izenačili pogoje gospodarjenja.

To je del predlogov, ki zadevajo celotno politiko stabilizacije. Kar zadeva samo Srbijo, pa prav tako pripravljajo sveženj ukrepov na področju cen, osebne in skupne porabe, investicij in proizvodnje, s katerimi naj bi pospešili prizadevanja za okrevanje gospodarstva. Podprli bodo že napovedano počasnejšo rast osebnih dohodkov v negospodarskih dejavnostih in počasnejšo rast skupne porabe ter drastično omejitev investicij z zakonom, pa tudi prizadevanja, da bi vlaganja v energetiko in primarno proizvodnjo vedno bolj finansirali s sredstvi porabnikov namesto z bančnimi posojili.

SLOBODAN DUKIĆ

Manjša produktivnost

Republiški izvršni svet je obravnaval poročilo o izvajanju družbenega plana SRS za obdobje 1976–80 – Rast brez kakovostnih premikov

LJUBLJANA, 25. junija – V preteklih letih smo skoraj v celoti dosegli predvideno rast družbenega proizvoda, industrijske proizvodnje in investicij v osnovna sredstva, vendar pa tega razvoja niso spremljali ustrezni kakovostni premiki, zaradi česar se nekateri problemi in strukturna neskladja še poglabljajo. Rast produktivnosti dela je znatno nižja od predvidene, zaposlovanje presega načrtovane okvire, izvoz se povečuje prepočasi, inflacija se stopnjuje, posledica vsega tega pa je tudi čedalje večji primanjkljaj v plačilno – bilančnem položaju Slovenije.

To je vsekakor poglavitna ugotovitev v poročilu o izvajanju družbenega plana SR Slovenije v obdobju 1976–1980, ki ga je danes pod predsedstvom dr. Antona Vratuše obravnaval republiški izvršni svet. Poročilo, ki je sicer zaenkrat šele v delovni zasnovi, je po svojem duhu naravnano tako, da predvsem odpira poti, ki jih je potrebno ubrati, če hočemo letos in v prihodnjem srednjeročnem obdobju bolje gospodariti. Že od letošnjih ekonomskih ukrepov je odvisno, kaj bomo dosegli v prihodnjem letu, gospodarski rezultati v prihodnjem letu pa bodo nedvomno odločilni za celotno obdobje do leta 1985.

Tako so v tem gradivu še zlasti poudarjene nekatere naloge v zvezi z ustalitvijo slovenskega gospodarstva, kot so pospeševanje in krepitev dohodkovnega povezovanja, povečevanje produktivnosti dela, uveljavljanje dogovarjanja o cenah kot osnovnem merilu družbeno priznanega dela, povečevanju izvoza itd. Pri tem poročilo tudi konkretno opredeljuje nosilce posameznih nalog, vendar pa je prav v tem, kot je bilo ugotovljeno na današnji seji, presplošno in premalo dosledno. Zato bo redakcijska komisija pripravila dopolnjen tekst, ki ga bo izvršni svet obravnaval že na prvi prihodnji seji.

Izvršni svet je danes obravnaval tudi nekatere probleme, ki se porajajo v slovenskem kmetijstvu, pri čemer je posebno pozornost namenil vprašanjem, ki se nanašajo na obdavčenje kmetijske dejavnosti. Sprejel je tudi tri odloke, ki bodo, ko se bodo zanje odločili tudi delegati v republiški skupščini, drugače kot doslej urejali prostorsko planiranje, njihov skupni imenovalec pa je, da se prostorsko planiranje vključi v družbeno planiranje. Prav tako je kritično ocenil osnutek zakona o kompenzacijah, po katerem naj bi tistim delovnim organizacijam, ki se zaradi ukrepov republiških in zveznih organov znajdejo v izrazito neugodnem ekonomskem položaju, priznavali ustrezna nadomestila.

V zvezi s pismom Narodne banke Slovenije, ki se nanaša na nekatera določila Narodne banke Jugoslavije o možnostih za sprejemanje prijav za uvoz blaga v letošnjem letu, je izvršni svet soglašal z mnenjem republiškega komiteja za mednarodno sodelovanje, naj Narodna banka Slovenije še naprej sprejema te prijave na način, kot so se pretekli mesec dogovorili na skupščini SISEOT. Pri tem pa lahko zahteva potrdilo pooblaščene banke, da so zagotovljena potrebna devizna sredstva za plačilo uvoza.

BORIS JEŽ

Še preveč podjetništva

S sredstvi reprodukcije še vedno gospodarimo na način, ki jih odtujuje delavcem – Narediti korak naprej od klasičnih kreditnih odnosov

LJUBLJANA, 25. junija – »Težave, ki jih imamo v razvoju samoupravljanja, izvirajo iz tega, da s sredstvi reprodukcije gospodarimo na način, ki objektivno odtujuje ta sredstva od delavcev,« je na torkovi seji centralnega komiteja ZK povedal Roman Albreht, ko so govorili o nalogah zveze komunistov pri uresničevanju gospodarske stabilizacije.

Gre pravzaprav za to, kako obravnavamo sredstva za razširjeno reprodukcijo: ali kot minulo delo, kot sredstva, ki omogočajo uporabnikom povečanje produktivnosti, ali pa kot tržno blago, ki ga drug drugemu prodajamo. Sedanji odnosi kažejo, da je del dohodka tržno blago, ki ga v združenem delu drug drugemu prodajajo. Vendar, kdor trdi, da pri nas veljajo kreditni odnosi, ta po Albrehtovem mnenju ne pozna dejanskih razmer. Ti odnosi namreč pomenijo, da se oblikuje cena kapitala, ki jo zaračuna tisti, ki je denar posodil, plača pa uporabnik denarja, kar pa pri nas povsem ne velja.

Podobnega mnenja je tudi Janko Smole, ki je trdil, da sedanja obrestna mera ni nobena cena za posojeni denar, kar vsekakor potrjuje veliko zahtev za posojila in nerazumno gospodarjenje z denarjem. Kje so vzroki za takšne razmere? Temu je skušal priti do dna Roman Albreht.

»Banka uporablja denar združenega dela, ki je naložen v banki kot depozit, brezplačno. To seveda ni kreditni odnos, ampak je administrativno-bančno in tehnokratsko odvzemanje denarja delavcem v združenem delu in vračanje z obrestno mero.«

Nedopustno je, da se nekaterim delovnim organizacijam vzame denar brez plačila obresti, drugim pa posodi in zaračuna obresti. To je še zlasti nedopustno po Albrehtovem mnenju po štirih letih veljavnosti zakona o združenem delu in po tolikšnih letih govorjenja o dohodkovnih odnosih. Rekel je, da v vseh teh štirih letih nismo napravili ničesar: nismo še spoznali nobenega gospodarskega mehanizma, na temelju katerega bi napravili korak naprej od klasičnih kreditnih odnosov.

»Jugoslovanske in slovenske banke pa se pri tem niso enotno in enako vedle. Nam v Gospodarski banki so očitali, da smo tepci, ker smo bili strogi. Do sprejetih ukrepov zveze, ko je bilo z zakonom predpisano, kaj se sme in kaj ne, se je delalo vse po starem, kar pomeni, da se je hitelo s količenjem, zasaditvijo lopat in pobegom pred

Izum ni le ideja, ampak člen v inovacijskem krogu

Pogovor z dr. Miho Kremserjem, direktorjem tozda Razvoj in raziskave pri »Leku«, o raziskovalni dejavnosti in izumiteljstvu v Sloveniji

Raziskovalna dejavnost, izumiteljstvo, iskanje inovacij in tehničnih izboljšav so prav gotov odločilnega pomena za uspešno izvajanje stabilizacijskih ukrepov, a tudi za splošen razvoj slovenskega gospodarstva in za našo uveljavitev na zahtevnih tujih tržiščih. Naše lastno znanje zmanjšuje odvisnost od tuje tehnologije in hkrati povečuje možnosti za izvoz naših izdelkov. Ali se slovensko združeno delo v zadostni meri zaveda tega pomena?

Ko govorimo o družbenem pomenu in vrednotenju inovacijske dejavnosti in izumiteljstva, moramo imeti pred očmi celoten inovacijski krog, ne le ideje in osnovnih raziskav v laboratoriju, ki pripeljejo do prijave patenta in do okvirnih normativov. Osnovni pogoj, da izumiteljstvo prispeva k razvojno intenzivni proizvodnji in da se s tem vključi v stabilizacijske tokove, je v tem, da se laboratorijsko delo nadaljuje na polindustrijskem nivoju. Dalje preko inženiringa in projektiranja na industrijskem nivoju, in končno, da se produkti, ki so plod raziskovalnega in izumiteljskega dela, uveljavijo na tržišču. Lastno znanje na ravni ideje in laboratorijskih rezultatov pride do izraza le, če smo sposobni realizirati cel ta krog, do prodaje novih proizvodov in ustvarjanja dohodka na osnovi te prodaje. Interes gospodarstva za izumiteljsko dejavnost je sorazmeren z možnostjo, da izpeljemo krog do konca, in bo tem večji, če se bo slovensko gospodarstvo hitreje usmerjalo na razvojno intenzivne proizvodnje.

Katere so glavne težave, s katerimi se srečamo pri prehodu iz laboratorija na polindustrijski in nato industrijski nivo?

Pri stopnjah inovacijskega kroga hitro naraščajo potrebna sredstva in poslovno tveganje,ki ga neka delovna organizacija mora prevzeti nase. Obseg kadrov in opreme se veča. Na nivoju osnovnih raziskav sicer lahko imamo dobre raziskovalne skupine, toda če ne pride do realizacije njihovih idej, rezultati njihovega dela niso izkoriščeni. Odkar je leta 1974 Ljubljanska banka sklenila sporazum z Raziskovalno skupnostjo Slovenije o sodelovanju in financiranju razvojnih nalog, ki so večinoma vsebovale izgradnjo polindustrijskih laboratorijev, se razmere izboljšujejo. Kot nadaljevanje tega pristopa bo potrebno ustanoviti inovacijsko banko, ki bi omogočala realizacijo obsežnejših in obetavnih projektov na osnovi lastnega razvoja in inovacij. V sedanjem obdobju stabilizacije pa si moramo nenehno prizadevati, da bodo produkti, ki so plod našega raziskovalnega in inovacijskega dela, konkurenčni na tujem tržišču. Za takimi industrijskimi proizvodi, ki jih lahko prodamo na tujem, mora biti veliko intelektualnega dela. Zavedati se moramo, da v Sloveniji ne bomo mogli pokrivati vseh raziskovalnih sklopov, ki so trenutno prisotni v svetu, ampak se moramo usmeriti zlasti na tiste, ki nam največ obetajo – farmacevtska in elektrotehnična industrija sta gotovo med njimi.

Kakšno je vaše mnenje o osnutku novega Zakona o varstvu izumov, tehničnih izboljšav in znakov za razlikovanje, ki ga je izdelal Zvezni zavod za patente?

Zavedati se moramo, da je patentni sistem ekonomska kategorija. Eno so materialni pogoji, drugo pa zakonodaja, ki ne vpliva neposredno na realizacijo inovacijskega kroga, lahko pa posamezne faze olajša ali zavre. Zakon bi bilo treba čimprej sprejeti, ampak v taki obliki, da bo ustrezal družbenemu razvoju. Bistvena pozitivna sprememba v novem zakonu glede na sedanjega iz leta 1960 je skrajšanje patentne zaščite, ki danes traja formalno 15 let, v praksi pa zaradi dolgega postopka od prijave do podelitve patenta tudi več kot 25 let. Z novim zakonom je predvideno skrajšanje na 7 let po podelitvi patenta, kar pomeni vključno z enoletnim rokom za prijavo osemletno zaščito in nato podaljšanje zaščite še za dodatnih 7 let, če se izum uporablja na ozemlju SFRJ. S tem bi bila preprečena gospodarska škoda, ki nastaja, ker patenti, katerih veljavnost je v svetu že davno potekla, v Jugoslaviji še veljajo in tako postajajo sredstvo za monopol na trgu. S skrajšanjem patentnega roka bi porastel interes za vlaganje v raziskovalno in izumiteljsko delo.

Na osnutek bodočega zakona je bilo več pripomb, nekatere je poslal tudi »Lek«.

Pripomb je bilo res več, vendar bi se tukaj omejil na eno, za katero mislim, da je bistvena in lahko v primeru, če v zakonu predvidimo napačno rešitev, pripelje do tega, da patentni sistem ne bo usklajen z doseženo razvojno

DR. MIHA KREMSER

stopnjo. Gre za predlagano opustitev patentne zaščite na področju farmacevtike v celoti, tj. za predlog, naj bi v bodoče ne bilo možno zaščititi niti izumov, ki se nanašajo na nove postopke za proizvodnjo aktivnih substanc za zdravila. Taka rešitev ne bi bila dobra, ker bi bolj vzpodbujala uvoz kot pa razvoj proizvodnje na osnovi lastnega znanja. Zato se zavzemamo za spremembo.

Ali je pravica nad izumom, ki nastane znotraj neke organizacije združenega dela neodtujljiva tudi v primeru, če gre za izum, za katerega uporabo obstaja širši družbeni interes?

Ko gre za družbeno pomemben izum vedno obstaja možnost prisilne licence: zakonsko je dana možnost, da se licenca naknadno pridobi. V »normalnem« primeru pa je materialna pravica, ki izvira iz uporabe nekega patenta, prav tako neodtujljiva kot pravica do ostalih rezultatov dela neke OZD. Sicer pa je v osnovi narobe reči, da so izumi last neke delovne organizacije: to so družbena sredstva tako kot vse ostalo, zgradbe, stroji in drugo. V zvezi s pravico na patentno zaščito je pri nas precej govora o problemih, ki so na sistemskem nivoju že davno rešeni.

Kakšno je vaše sodelovanje glede medsebojne izmenjave izumov in tehničnih izboljšav s »Krko«?

S »Krko« usklajujemo programe že ves čas, tako da nikoli ni bilo nekega nepotrebnega podvajanja v bazni proizvodnji. Tako je tudi na področju raziskovalne dejavnosti in izumiteljstva v obeh delovnih organizacijah: vsaka opravlja tiste raziskave in prijavlja tiste patente, ki so važni za njeno področje. »Lek« še ni porabil v proizvodnji nobenega patenta, ki je nastal v laboratorijih »Krke«, in obratno. Precej pa sodelujemo na področju informatike.

V Sloveniji imajo še vedno precejšen delež inovacije in izumi posameznikov. Kaj bi bilo treba storiti, da bi se povečala množična izumiteljska dejavnost?

Če bomo v Sloveniji stimulirali razvojno usmerjeno gospodarstvo, bomo hkrati stimulirali tudi izumiteljstvo. Če bomo proizvajali takšne produkte, katerih dohodek pri prodaji je odvisen od izumiteljskega dela, bomo hkrati stimulirali tako posameznike izumitelje kot množično izumiteljsko dejavnost.

Ali mislite, da je resnično pomembno, epohalne izume možno »načrtovati« v okviru masovnega, kolektivnega izumiteljstva, ali pa so še vedno plod spontane inspiracije genialnih posameznikov?

Kontinuiran razvoj in napredek tehnologije je danes možen le na podlagi organiziranega, usmerjenega raziskovalnega dela. Za realizacijo nekega novega tehničnega postopka, izboljšave itd. je danes potrebno veliko interdisciplinarno in kolektivno delo. Z individualnim utrinkom je to nemogoče realizirati. Idej pa seveda ne moremo planirati, ne moremo jih »načrtovati«, pač pa lahko ustvarimo takšne pogoje, da bo stimulacija za iskanje novih idej čimvečja.

Pogovor je pripravil:
MARKO URŠIČ

Nagrade festivala monodrame

Na odru Narodnega pozorišta v Zemunu se je v nedeljo končal 8. festival monodrame in pantomime. V uradni konkurenci je bilo izvedenih osem monodram in tri pantomime. Zlato kolajno za monodramo je dobila Ružica Sokić za uspelo izvajanje teksta »Tebi, moj Dolores« Saše Božovića, za iskrenost in preprostost igralske interpretacije. Žirija je poudarila tudi zelo studiozno in celovito igralsko delo v predstavah Marine Mirković (Strah) Nadežde Mandeljštan in Mladena Andrejevića (Izpoved Feliksa Krulla, Thomasa Manna). Občinstvo je nagradilo zagrebškega igralca Željka Vukmirico za interpretacijo lastnega teksta »Zgodba moje neumnosti«.

Gledališka srečanja v Titogradu

Na odru črnogorskega narodnega gledališča v Titogradu so se začela druga jugoslovanska gledališka srečanja z nastopom zagrebškega gledališča Gavella ki je uprizorilo Shakespeareovo Kraljevsko kroniko. Ta pomembna vsejugoslovanska manifestacija dramske ustvarjalnosti bo trajala teden dni. Sodelujejo pa jugoslovansko dramsko gledališče iz Beograda s predstavo »Šamar«, dramsko gledališče iz Skopja s predstavo »Solunski patrdi«, narodno gledališče iz Sombora, iz Prištine in Titograda. Predstave bo videlo tudi občinstvo v drugih mestih Črne gore.

Predstavitev Kardeljeve knjige

V Banjaluki so predstavili nov znanstveni zbornik »Nacionalno vprašanje v jugoslovanski teoriji in praksi prispevek Edvarda Kardelja.« Zborovanje na to temo je bilo v Banjaluki 5. in 6. novembra lanskega leta. Knjiga predstavlja 44 referatov in 36 razprav udeležencev zborovanja. Knjigo so izdali Univerza Djuro Pucar - Stari v Banjaluki, marksistični študijski center CK ZK BIH Veljko Vlahović, marksistični študijski center CK ZK BIH za marksistično izobraževanje in politične študije Veselin Masleša iz Banjaluke in marksistični center mariborske univerze. O knjigi je spregovoril dr. Franc Frišković iz Maribora v navzočnosti predstavnikov družbenopolitičnega in kulturnega življenja obeh republik.

Bellinijeva Norma iz Beograda

V okviru sedmega jugoslovanskega opernega bienala bo drevi ob 20.30 v poletnem gledališču v Križankah gostovala beograjska Opera z Bellinijevo Normo. V naslovni vlogi bo nastopila Radmila Bakočević, v vlogi Pollioneja Zvonimir Krnetić, Oroveza Aleksandar Djokić, Adalgise Djurdjevka Čakarević, Clotilde Tatjana Slastjenko ter v vlogi Flavia Miliboj Petrović. Dirigent bo Dušan Miladinović, režiser predstave pa Mladen Sabljić. Na sliki: Prizor iz Norme.

Razdelitev sredstev za znanstvene raziskave

Na 12. seji skupščine RSS so sprejeli finančni načrt za letošnje leto in več drugih sklepov

Po nekajmesečnem usklajevanju programov in finančnih načrtov področnih raziskovalnih skupnosti je na včerajšnji seji skupščina Raziskovalne skupnosti Slovenije pod predsedstvom Toneta Zimška sprejela načrt za financiranje raziskovalnega dela za letos. Sprejetje tega načrta, ki predvideva nujno potrebne stabilizacijske omejitve raziskovalnih programov, je dokaz, da so se slovenske raziskovalne organizacije z vso odgovornostjo vključile v stabilizacijska prizadevanja in v iskanje še ne izkoriščenih potencialov v že obstoječi materialni osnovi. Nekaj bojazni je še čutiti ob pričakovanju prehoda na nov sistem financiranja znanstvenoraziskovalne dejavnosti. Tega naj bi preko posebnih raziskovalnih skupnosti začeli uveljavljati ob začetku prihodnjega leta. V zvezi z uvajanjem posebnih raziskovalnih skupnosti in večjega združevanja sredstev iz neposredne svobodne menjave z uporabniki bo potrebno do konca leta rešiti še vrsto vprašanj.

Na včerajšnji skupščini so delegati sprejeli tudi letošnji finančni načrt za informacijsko in dokumentacijsko dejavnost, ki zagotavlja sofinanciranje osrednjih knjižnic in specializiranih informacijskih centrov v Sloveniji. Nadalje so sprejeli predlog komisije za infrastrukturo z zvezi s sofinanciranjem obratovanja obstoječe raziskovalne opreme v letošnjem letu. Izrekli so se za pristop RSS k samoupravnemu sporazumu o financiranju in usmerjanju priprave in natisa II. izdaje Enciklopedije Jugoslavije v SR Sloveniji ter za pristop k družbenemu dogovoru o štipendijski politiki. Govorili so tudi o formiranju, medrepubliško-pokrajinskega projekta »Energija«. Glede samoupravnega sporazuma z delovno organizacijo Republiški računski center – Računalniške storitve pa so menili, da je v predlogu sporazuma še premalo podatkov, na osnovi katerih bi se lahko odločili o pristopu. Ob koncu so razpravljali še o financiranju dejavnosti občinskih raziskovalnih skupnosti.

MARKO URŠIČ

Zagrebška animacija v Ljubljani

Drevi si lahko v »Komuni« ogledamo nagrajence četrtega svetovnega festivala

Ljubljanski »Kinematografi« so hitro in uspešno izkoristili ponudbo zagrebškega festivala animiranega filma: drevi bodo v posebnem sporedu kinematografa »Komuna« predstavili izbor nagrajenih filmov s tega svetovnega srečanja. Zvrstili se bodo filmi »Tri teme« Alexandra Alexieffa (posebna nagrada žirije), »Plombiranje« Andyja Walkerja (nagrada za likovno komponento), »Gordijski vozel« Zoltana Szilagyja (nagrada za debut), »Animalia IV – Mačka« Tibora Hernadija (nagrada za televizijski animirani film), »Nasmej se tetki« Gena Deitcha (nagrada za TV film), »Trije izumitelji« Michela Ocelota (prva nagrada za filme v dolžini od 12 do 30 minut), »Igra z lakti« Paula Driessena (prva nagrada za filme v dolžini od 5 do 12 minut), »Lisica in lovec« Hu-Hsing-Huja (nagrada za animacijo) in prvouvrščeni film »Pravljica pravljic« Jurija Norštejna.

S. G.

Hrvaške izkušnje in načrti v prenovi šole

Po načrtu zakona o usmerjenem izobraževanju bodo poslej glavni nosilci izobraževanja delavci v tozdih – V novem šolskem letu trikrat počitnice

OD NAŠEGA DOPISNIKA

Na hrvaških šolah, v proizvodnih in drugih delovnih organizacijah in njihovih tozdih, v krajevnih in interesnih skupnostih ter krajevnih, občinskih, medobčinskih in republiških skupščinah in družbenopolitičnih organizacijah te dni razpravljajo o predlogu načrta republiškega zakona o usmerjenem izobraževanju, ki ga je v javno razpravo 23. aprila posredoval sabor SR Hrvatske. Javna razprava bo trajala do 15. julija. Vsi, ki so doslej o predlogu zakona že razpravljali, so ga domala sprejeli brez pripomb.

Doslej so namreč vzgojo in izobraževanje urejevali s posebnimi zakoni. Z novim zakonom nameravajo celoviteje urediti vzgojo in izobraževanje mladih in delovnih ljudi po osnovni šoli do najvišjih izobraževalnih možnosti. Njegov glavni poudarek se zrcali v zahtevi, da družbenoekonomske odnose v usmerjenem izobraževanju uresničujejo delavci v tozdih in da je usmerjeno izobraževanje del celotne družbene reprodukcije. To pa ob drugem pomeni, da se bodo poslej izobraževalni načrti izdelovali v skladu s potrebami srednjeročnih in dolgoročnih načrtov razvoja tozdov.

Odpori na univerzi

Po ugotovitvah posebne delovne skupine, ki spremlja javno razpravo, so največji odpori proti novemu zakonu na univerzi. Iz nekaterih njenih okolij prihajajo pripombe, češ da se z novim zakonom razbija celovitost izobraževanja, ker bodo poslej o vsem, kar je pomembno za vzgojo in izobraževanje, v bistvu odločali v tozdih. S tem se po teh mnenjih, odpravlja samoupravni položaj šole ali fakultete in naposled omejujejo svoboda in ustavne pravice ljudi, da se izobražujejo za poklic, ki so si ga sami izbrali.

Skrbi pa se niso otresli niti starši in njihovi otroci, ki obiskujejo srednje oziroma poklicne šole. Začetek novega šolstva na Hrvaškem sega pet let nazaj, ko so srednjo šolo razdelili na dva dela.

Prvega sestavlja tako imenovana dveletna pripravljalna stopnja. Po zaključku dveletnega šolanja se dijaki z boljšim uspehom vpišejo v zaključno stopnjo srednjega izobraževanja, kjer dobijo dijaške indekse, izobraževanje pa je vsaj v teoretičnem delu organizirano podobno kot na višjih in visokih šolah (semestri).

V pripravljalno stopnjo vpisujejo učence po teritorialnem principu. Ker pa so izobraževalni centri v občinah različnih smeri, povzroča to precej težav. Tako lahko denimo učenci iz Novega Zagreba pred vpisom v pripravljalno stopnjo izbirajo med železničarsko, grafično, gradbeno, tehnično in lesno šolo in nihče med njimi se ne more vpisati na primer v center za kulturo in umetnost, ki je v zagrebški občini Medveščak. To lahko stori komaj po pripravljalni stopnji, vprašanje pa je, če ga bo po grafični ali kateri drugi šoli še veselilo izobraževanje za potrebe kulture in umetnosti.

Zategadelj je nastala nepopisna gneča pri okencih mestne prijavno-odjavne službe, ker se Zagrebčani množično preseljujejo iz enega v drugi del mesta. Kakopak to preseljevanje ni resnično, ampak le na papirju, ker starši menijo, da bodo lahko njihovi otroci po takšni preselitvi obiskovali zaželjene šolske centre. Toda z izigravanjem pravil igre ne bodo ničesar dosegli, kajti letos bodo v pripravljalno stopnjo vpisovali učence ne po principu, kje kdo trenutno stanuje, ampak kje, v kateri občini je zaključil osnovno šolo.

Odvečna vpisovalna mrzlica

Predvidevajo, da se bo letos v pripravljalno stopnjo usmerjenega izobraževanja v Zagrebu vpisalo 11.000 učencev. Šolski centri so objavili dva vpisna roka.

Prvi bo trajal od 25. do 27. junija, drugi pa od 1. do 2. septembra. Izkušnje iz preteklih let kažejo, da je bila ob vpisnih dnevih takšna gneča pred posameznimi šolskimi centri, da so morali posredovati miličniki in zdravniki, ker so nekateri starši zaradi večurnega čakanja na vročem soncu padali v nezavest. Dosledno upoštevanje že prej obravnavanega teritorialnega principa ob prvem vpisovanju v centre usmerjenega izobraževanja bi naj napovedani naval razredčilo, če že ne odpravilo.

Res pa je tudi, da si starši in njihovi otroci po nepotrebnem delajo skrbi, ker so v bistvu učni načrti v pripravljalnem obdobju skoraj povsem enaki. Zato niti ni pomembno kakšen center obiskuje učenec na pripravljalni stopnji.

Kajpak se ob hrvaški šolski reformi postavlja vprašanje, kaj se bo novega zgodilo v osnovnem šolstvu, ki je nekako ostalo na robu omenjenih sprememb. V novem šolskem letu bodo osnovnošolci na Hrvaškem imeli trodelne počitnice. Zimske bi naj bile 15 dni (v Zagrebu bodo od 26. januarja do 8. februarja), spomladanske 7 dni, in sicer od 6. do 12. aprila, letne počitnice pa bodo trajale 80 dni, od 15. junija do 5. septembra. Dodatek delavci ugotavljajo, da na ta način omogočajo učencem počitnice, ko so jih najbolj potrebni. Posebnost počitnic na hrvaških osnovnih šolah je tudi v tem, da jih ne bodo uživali vsi hkrati, ker bi to razvrednotilo prizadevanja, da so učenci v času počitnic v otroških domovih ob morju ali v hribih. Starši, ki še vedno z nezaupanjem gledajo na usmerjeno izobraževanje tudi ugodno ocenjujejo trodelne počitnice osnovnošolcev. Menijo namreč, da se bodo njihovi otroci tako dodobra spočili za lažje premagovanje tegob, ki jih čakajo po osnovni šoli.

PETER POTOČNIK

Podobe otrok v preteklosti

V Trbovljah so v likovni galeriji Delavskega doma odprli likovno razstavo »Podobe otrok v preteklosti«, ki jo je posredovala Narodna galerija iz Ljubljane. Ob otvoritvi je govoril kustos Narodne galerije Ferdinand Šerbelj, v kulturnem delu programa pa so nastopili gojenci glasbene šole iz Trbovelj. Razstava bo odprta do 30. junija vsak dan od 16. do 19. ure.

Akcija mladih arheologov v Makedoniji

Od 10. do 31. julija bo makedonsko mesto Vinica gostitelj zvezne akcije mladih arheologov, ki bo potekala na območju občine ter bo v njej sodelovalo okoli 30 deklet in fantov, v glavnem študentov arheoloških fakultet v Jugoslaviji in dijakov gimnazije v Vinici. Vsi predmeti, ki jih bodo mladi arheologi našli ob tej akciji, bodo krasili arheološko zbirko makedonske Vinice.

Viri o raznarodovalni politiki

Založba Obzorja je izdala Vire o nacistični raznarodovalni politiki v Sloveniji

Na včerajšnji tiskovni konferenci v prostorih Inštituta za zgodovino delavskega gibanja v Ljubljani so predstavili obsežno knjigo dokumentov Viri o nacistični raznarodovalni politiki v Sloveniji 1941–1945 (Quellen zur nationalsozialistischen Entnationalisierungspolitik in Slowenien 1941–1945), ki jih je v 16 domačih in tujih arhivskih in raziskovalnih ustanovah v več kot dvajsetih letih zbral dr. Tone Ferenc, znanstveni svetnik pri Inštitutu za zgodovino delavskega gibanja.

Delo, ki v dokumentarni obliki predstavlja 323 arhivskih in drugih virov o nemški okupaciji Slovenije in raznarodovalnih ukrepih nemškega okupatorja med leti 1941 in 1945, je izdala mariborska založba Obzorja v tisoč izvodih. Večina gradiva je v nemščini, se pravi v originalu, v tem jeziku pa so tudi avtorjeva pojasnila. Viri so objavljeni kronološko.

Kredit: rešilni pas?

Posojila bodo omogočila nemoten pouk, če ne bo moč zbrati dovolj denarja – Študentski in dijaški domovi so začasen stanovanjski prostor

Za usmerjeno izobraževanje bomo v letošnjem letu potrebovali 3,6 milijarde dinarjev, ki jih bomo zbrali po enotni prispevni stopnji 5,36 odstotka od korigirane davčne osnove na ustvarjen dohodek. Tako so sklenili na včerajšnji skupščini izobraževalne skupnosti Slovenije, ko so sprejeli plansko bilanco porabe sredstev za usmerjeno izobraževanje v letu 1980. Hkrati so delegati pooblastili izvršni odbor izobraževalne skupnosti Slovenije, da v primeru, če ne bi pritekalo dovolj denarja za tekočo porabo, najamne potrebne kredite, ki bi zagotovili nemoten pouk. Slišati je bilo namreč mnenja, da se utegne zgoditi, da ne bo moč vedno zbrati ves denar po dogovorjeni prispevni stopnji. Predsednik izvršnega odbora izobraževalne skupnosti je ob tem poudaril, da je trenutno skupnost likvidna le zato, ker se še niso začela vsa dogovorjena in v stabilizacijskih pogojih odobrena investicijska vlaganja.

Med ta investicijska vlaganja sodijo tudi domovi za učence in študente, ki so jih na včerajšnji seji obravnavali dvakrat. Prvič, ko so delegati odobrili izplačilo povečane akontacije za domove, ki so že v gradnji. Gradbeni stroški pri sicer izjemno varčni gradnji dijaških in študentskih domov so se namreč povečali za 26 odstotkov. To je že drugi poseg v finančno strukturo gradnje domov,saj so pred časom valorizirali vrednost teh gradenj in sicer za 13,6 odstotka. O tej problematiki so delegati izobraževalne skupnosti Slovenije spregovorili tudi v luči osnutka zakona o stanovanjskem gospodarstvu. Bili so mnenja, da so domovi za učence in študente začasen stanovanjski prostor, ki mora najti mesto v okviru solidarnostnega reševanja stanovanjskih potreb. Zavzeli so se, da se v besedilo zakonskega predloga vključijo sedanje variante pri 21. in 32. členu zakonskega osnutka, kjer je opredeljen status domov. 134. člen zakonskega osnutka, ki predvideva solidarnostno zbiranje denarja za gradnjo domov do leta 1981, pa naj se iz besedila izloči. Menili so, da bi morali ohraniti solidarnostno zbiranje sredstev za gradnjo domov še v prihodnjem planskem obdobju.

Delegati izobraževalne skupnosti Slovenije so obravnavali in podprli novo sestavo strokovnega sveta SR Slovenije za vzgojo in izobraževanje. Svet bo štel 40 članov, za predsednika pa so ponovno evidentirali Staneta Kranjca.

BRANIMIR NEŠOVIĆ

Kinetikonova razstava

Skupna likovna razstava Kinetikona in celodnevne šole Maksa Pečarja v Črnučah je nastajala v maju kot čustveni odziv ob smrti predsednika Tita. Njena posebnost je primerjalno raziskovalna rezsežnost. Gre za prilagoditev istega ustvarjalnega principa za otroke nižjih razredov osemletke in za odrasle, študente in delavce. Te dni je na ogled v dijaškem domu maršala Tita v Kopru, poprej so si jo lahko ogledali v šoli Maksa Pečarja in na mariborski pedagoški gimnaziji, jeseni pa se bo vrnila v Ljubljano, v prostore fakultete za sociologijo, politologijo in novinarstvo.

Dr. Jože Goričar novi tajnik SAZU

Prof. dr. Jože Goričar je bil rojen 20. januarja 1907 v Mozirju. Pravo je študiral v Ljubljani in Zagrebu, kjer je leta 1930 diplomiral, naslednje leto pa promoviral za doktorja prava. Nato se je posvetil advokaturi. Med vojno je bil na prisilnem delu v Nemčiji, leta 1944 pa je pobegnil v NOV. Po osvoboditvi je delal kot poklicni univerzitetni učitelj, redni profesor, predstojnik katedre za pravno politične in sociološke znanosti in leta 1955/56 tudi kot dekan takratne pravnoekonomske fakultete. Prof. Goričar je dopisni član SAZU od leta 1969, redni član pa od leta

1976, poleg tega pa je član številnih domačih in tujih raziskovalnih organizacij.

Za svoje raziskovalno delo na področju sociologije in pravoznanstva je prejel že več visokih priznanj: red republike s srebrnim vencem, Kidričevo nagrado, naziv zaslužni profesor Pravne fakultete univerze Edvarda Kardelja, funkcijo načelnika Oddelka za družbene vede I. razreda SAZU in druga priznanja.

Prof. Goričar se največ ukvarja s problematiko teoretične sociologije, z marksistično teorijo o družbi, z vprašanji metod in tehnik empirične sociološke raziskovanja, s slojevitostjo in diferenciacijo jugoslovanske družbe, z razredno razklanostjo sodobnih družb v svetu in s pravnosociološkimi in drugimi aspekti našega samoupravnega sistema. Njegova poglavitna dela so: »Oris zgodovine političnih teorij od antike do industrijske revolucije« (1956), »Oris razvoja socioloških teorij« (1971) in »Sociologija – Osnovi marksistične opšte teorije o društvu« (Beograd, 1977). Sodeloval je tudi na nekaterih mednarodnih raziskavah.

M. U.

VOHUNI

Richard Deacon

15. nadaljevanje

Cynthia je bila spretna lažnivka in Wilde bi jo gotovo pohvalil in občudoval. O ljubezenskih in vohunskih dogodivščinah je grdo lagala, pri tem pa laži sploh ni poskušala dokazati ali opravičiti.

Od zgodnjih tridesetih let naprej je Cynthia iskala tolažbo pri celi vrsti ljubimcev, večji del teh ljubezenskih afer pa je izpeljala precej previdno. Ko so Packa leta 1931 poslali kot trgovinskega atašeja v čilski Santiago, je imela Cynthia z bogatim Čilencem razmerje, ki se je začelo z igranjem pola, kar je bila takrat dokaj nenavadna igra za žensko. Ko je bil mož pozneje v službi v Španiji, je imela ljubezensko razmerje z višjim oficirjem španskega vojnega letalstva. Če bi bile žene vseh britanskih diplomatov tako pustolovske nravi kot Cynthia, potem bi bilo presenetljivo, če bi Britanija sploh še ohranila kakšno skrivnost. Ali so Cynthii karkoli prepovedali iz varnostnih razlogov? Odgovor je verjetno, da niso, ne glede na to pa jo je nekdo nedvomno začel opazovati kot kandidatko za britansko vohunsko službo.

Kljub neobrzdanim spolnim odnosom je bila Cynthia vedno diskretna, kar vedo povedati tudi ljudje, ki so jo poznali. O njenem obnašanju je bilo veliko šušljanja in obrekovanja, pa nič več kot to.

Leta 1935 se je zgodilo nekaj presenetljivega v njenem življenju. Cynthia zatrjuje, da je ugodila moževim prošnjam in stopila v katoliško vero. Verjetneje je, da je to storila zaradi tega, ker se je zadnji dan leta 1934 rodila hčerka Denise in ker je v Španiji živela med predanimi katoličani.

Vendar ali je bil še kakšen drug razlog za spreobrnitev? Ali so Cynthio takrat že zvabili v svet vohunstva, kjer so menili, da se bodo katoličani bolj sproščeno in odkrito pogovarjali s katoličanko? Mož, ki je verjel, da je ravno to glavni razlog, je bil don Gomez–Beare, Gibraltarčan, nekdanji namestnik kapetana fregate, ki je med drugo svetovno vojno postal britanski mornariški ataše v Madridu. »Betty (tako jo je imenoval) je bila celo tedaj polna idej in informacij,« pravi Gomez, »in kot katoličanki so se ji moški še bolj vneto izpovedovali.«

Če upoštevamo Gomezovo mnenje, potem je precej verjetnosti, da je Cynthia takrat že pomagala britanski obveščevalni službi. Nedvomno se je že v Španiji začela vključevati v tajne operacije, predvsem potem, ko je izbruhnila državljanska vojna. Republikanci so zaprli duhovnika, ki je Cynthio uvajal v katoliško vero. Obiskala ga je in mu povedala, kako se lahko prebije skozi republikanske vrste. Ko so leta 1936 umaknili osebje britanskega veleposlaništva iz Madrida v Biarritz, se je Cynthia na meji zapletla v incident, nakar so jo ovadili, češ da je vohunka, kar pa takrat gotovo še ni držalo. Pomagala je številnim Francovim pristašem, da so pobegnili pred republikanci, britansko veleposlaništvo pa je spravila v nejevoljo, ko je obiskala glavni štab Rdečega križa pri Burgosu in dobila pomoč za generalisimove sile.

Verjetno je bilo kar prav, da so poleti 1937 Packa poslali v Varšavo kajti Cynthia je že pretiravala z dejavnostjo v prid Francovim ljudem. Še preden je odšla na Poljsko, je dosegla, da so v Valenciji, kjer je bil sedež republikanske vlade, izpustili njenega ljubimca Antonia in nekaj njegovih letalskih kolegov. To je opravila z osupljivo hrabrostjo in ne glede na številne nevarnosti, hkrati pa z edinstveno sposobnostjo dobrikanja ljudem, da so delali tako kot je hotela.

Prava tajna agentka je postala šele takrat, ko je prišla na Poljsko. Nekako takrat ji je Pack priznal, da se je zaljubil v poročeno žensko, od katere se njen mož noče ločiti. Kmalu zatem je Pack zbolel za možgansko trombozo in bil nekaj tednov hudo bolan.

Cynthia se je na Poljskem tako hitro vživela kot prej v Španiji in kmalu se je zbližala z mladimi možmi z zunanjega ministrstva. Britanska obveščevalna služba na Poljskem je bila šibka, zato je bila vsaka Cynthina pomoč dobrodošla. Popolnoma jasno ji je bilo, da njen mož ne sme prav nič vedeti o njeni skrivni dejavnosti. To je bilo toliko laže, ker je bil Pack večidel bolan, in Cynthia se je hitro pognala v nove pustolovščine in postala ljubica nekega poljskega diplomata. Največjo zmago v Varšavi je dosegla, ko se je z vso odločnostjo pripravila, da bo zapeljala mladega Poljaka, zaupnega pomočnika zunanjega ministra polkovnika Josefa Becka, ki je bil med najbolj nenavadnimi evropskimi državniki.

»Ko sem slišala, kakšno delo opravlja, bi se mu približala, pa čeprav bi bil grd kot sam hudič,« je Cynthia povedala biografu Montgomeryju Haydu in dodala, da na srečo ni bilo tako. Ta pripomba bolj kot kaj drugega ponazarja, kako se je Cynthia vnela za vohunske naloge.

Treba je poudariti, da je minister Beck popolnoma zaupal temu mlademu sodelavcu in ga pogosto pošiljal na tajne misije na Češkoslovaško in v Nemčijo. Mladenič je imel tudi dostop do vseh vrst zaupnih dokumentov. Pomembneje od tega je bilo, da je Cynthia dobila namig, da bi iz mladega Poljaka izvlekla podrobnosti o nemškem šifrirnem stroju, imenovanem Enigma. Do druge svetovne vojne je bilo še daleč, vendar je odkritje šifrirnega sistema potencialnega sovražnika pomenilo več kot pa ducate zmag na bojišču.

Cynthia je dobila zaupno obvestilo, da poljski inženirji prirejajo šifrirni stroj Enigma, za kar da se zanima tudi polkovnik Beck. Med redkimi ljudmi, ki so slutili vzpon nacizma, je bil Kanadčan William Stephenson, ki je iz prve roke obveščal Winstona Churchilla o dogodkih v Nemčiji. Stephenson je bil skoraj edini v obveščevalni službi, ki je obveščal Churchilla, ki takrat sicer ni bil predsednik vlade, vendar je svaril prebivalstvo pred zunanjo nevarnostjo.

Stephenson je dobival informacije o izboljšavah na šifrirnem stroju Enigma deloma od protinacistično usmerjenega Poljaka, deloma pa od bistroumnega strokovnjaka za takšne tehnične podrobnosti židovskega znanstvenika Charlesa Proteusa Steinmetza, ki je zaradi socialnodemokratskih nazorov noral zapustiti Nemčijo. Steinmetz je na področju elektronike prehitel svoj čas, izvrstno je znal analizirati nemški znanstveni razvoj in na podlagi tega predvideti, kaj ta razvoj pomeni za nemško oboroževanje. Steinmetz je odkril tudi pot, po kateri so dešifrirali nemške signale v verigi Enigma.

Težko je oceniti, v kolikšni meri je Cynthia pripomagla pri razkrivanju skrivnostne Enigme, kajti v resnici je pri tem sodelovalo veliko ljudi. V začetku leta 1939 so moderni stroj Enigmo zaplenili in ga prepeljali v Varšavo, kjer ga je prevzel Alstair Denniston, mornariški oficir, ki je bil dolgo predstojnik britanske vladne šole za šifriranje.

Sedaj so se dokopali do novega prenosnega stroja Enigma in Britanci so hoteli izdelati ravno takega. Poljska tajna služba je pomagala pri zaplembi tajnega stroja in je izdelala nekaj načinov, po katerih so Nemci uporabljali Enigmo.

Ker vemo, koliko je dosegla Cynthia v vohunstvu pozneje, ni nobenega dvoma, da je vneto sodelovala pri reševanju problemov okrog Enigme, saj je bila takrat na Poljskem. Najbrž se niti ni zavedala, da je pred izbruhom druge svetovne vojne zelo uspešno oskrbovala britansko obveščevalno službo z informacijami, morebiti celo bolje kot pozneje. Cynthia je zelo hitro mislila in imela je izredno sposobnost za dojemanje bistva v informacijah, kar je natančno posredovala naprej celo takrat, kadar ni razumela ali hotela razumeti informacije, ki jo je dobila. Cynthia se pravzaprav nikoli ni docela zavedala, kako pomembni so podatki, ki jih je posredovala obveščevalni službi.

Stephensonov biograf William Stevenson je zapisal, da si je Cynthia vedno najprej naročila najbolj izbrano hrano in vino, nato se je z moškimi za nekaj časa zapletla v napet intelektualen pogovor, šele nato je šla z njimi v posteljo; včasih pa je vse skupaj izpeljala v obratnem vrstnem redu. Stevenson pravi, da so Cynthio tako opisovali v klevetah, pri čemer so pozabili, da je bila britanska obveščevalna služba ravno zaradi njenega šarma v veliki prednosti ... Strokovnjaki ULTRA (britanska ustanova za dešifriranje pri Bletchleyu) so raziskovali podrobnosti šifrirnega stroja Enigma, ki je bil prirejen za nacistično varnostno službo. Poljski inženirji so se posvetili novim modelom Enigme, za katere se je še posebej zanimal zunanji minister Josef Beck. Polkovnik Beck je imel dobre odnose z nacisti v Berlinu, Beckov zaupni pomočnik pa je bil Cynthiin ljubimec.«

Cynthia se je z veliko zagnanostjo oprijela nove, vznemirljive življenjske vloge. Najbrž

Vrsta zanimivih novih publicističnih knjig

Dela dr. Antona Vratuše, Staneta Krašovca, Petra Jambreka, Franceta Bernika, Andreja Rijavca in Arnolda Hauserja pri Državni založbi

Uredništvo Državne založbe Slovenije je v sredo dopoldne priredilo v Ljubljani srečanje s časnikarji, na katerem je v navzočnosti avtorjev predstavilo vrsto novih publicističnih oziroma znanstvenih objav. Dobili smo petero izvirnih slovenskih del, medtem ko založnica s šestim, prevodnim, začenja objavljati novo, aktualni teoretski produkciji namenjeno knjižno zbirko.

Kot prvo je na tiskovni konferenci doživelo promocijo delo dr. Antona Vratuša »Profili neuvrščenosti«, v podnaslovu »Socialistična in neuvrščena Jugoslavija, samoupravljanje v deželi in politika neuvrščenosti v mednarodnih odnosih«. Kakor je povedal avtor, je knjiga nastala na podlagi predavanj leta 1977 v Gvajani, prizadeva pa si v medsebojni »dialektični odvisnosti« opisati temeljne in najpoglavitnejše skupne razsežnosti politike samoupravljanja in neuvrščenosti. Oba sklopa problemov opisuje dr. Vratuša kolikor mogoče kompleksno in hkrati z zgodovinskih vidikov, še posebno pozornost pa posveča elementom, ki povzročajo, da je Jugoslavija s svojim samoupravnim sistemom med najbolj aktivnimi neuvrščenimi državami, kakor tudi univerzalnim elementom v politiki neuvrščenosti. Delo, ki ga je iz angleškega izvirnika prevedla Zoja Skušek-Močnik, je Državna založba izdala v sodelovanju s SAZU.

Tu je potem vsestransko vznemirljivo delo Staneta Krašovca »Japonski prodor – pogoji in faktorji eksplozivne rasti«, knjiga, ki popisuje izjemno hiter gospodarski razvoj Japonske. Avtor poskuša pojasniti paradokse, kako je bilo mogoče, da je tak uspeh dosegla prav dežela brez surovin, brez nafte, brez kakršne koli tehnične, ekonomske in finančne pomoči od zunaj, obenem pa celo ob ostrem nasprotovanju in konkurenci starih kolonialnih in imperialističnih sil – vrh tega pa tudi potem, ko so bila ob koncu vojne vsa njena industrijska središča razdejana. Pri tem pripisuje avtor poseben pomen tako imenovanemu »človeškemu faktorju«, predvsem v zvezi z modernim izobraževalnim sistemom.

Kot tretjo so nam na tiskovni konferenci predstavili knjigo Petra Jambreka »Od plemena do države«, raziskavo »političnih gibalnih sil nacionalne in družbenoekonomske izgradnje zambijske družbe«. Delo je nastalo na kraju samem, na podlagi raziskav, ki jih je avtor opravil med svojim delovanjem na univerzi v Lusaki, kjer je poldrugo leto predaval kot docent sociologije, posveča pa se aktualni problematiki zambijskega družbenega življenja, njegovih političnih dimenzij, pač s posebno pozornostjo do ključnih značilnosti razrednega in narodnega osvobajanja v tej centralnoafriški državi, razpeti med interesi nacionalne države in pritiskom multinacionalnega kapitala.

Naslednja tri nova dela, ki jih je izdala Državna založba Slovenije, so posvečena umetnostni problematiki.

V zajetni knjigi pod naslovom »Problemi slovenske književnosti« objavlja literarni teoretik in zgodovinar France Bernik strogo pretehtan izbor iz dosedanjega dela. Posamezne razprave se navezujejo na skoraj vse glavne tokove slovenske književnosti v 19. in 20. stoletju. Večina jih je usmerjenih tematsko (Prešeren, Jenko, Levec, Tavčar, Cankar, Župančič, Murn, Gradnik idr.), nekaj se jih posveča teoretskim problemom (verzu, interpretaciji, vprašanjem literarne znanosti...). Pri tem kritično pretresa nekatera vprašanja in rešitve tradicionalne literarne vede.

»Slovenska glasbena dela« Andreja Rijavca skušajo zapolniti vrzel, ki jo je bilo pri nas čutiti že vrsto let: sestaviti priročno publikacijo, ki naj bi pregledno informirala bralca o presenetljivo bogatih dosežkih slovenskega glasbenega ustvarjanja, in sicer s poudarkom na orkestralno-koncertantni muziki. Izbor 47 skladateljev se zatorej ravna po tem izhodišču, čeprav upošteva tudi njihova odrska dela, samospevi in tudi zborovski opus. Gre za poljuden kompendij, zbirko priročnih podatkov o obsežnem delu slovenskih komponistov vse do današnjega časa.

Ne nazadnje pa je tu še novo delo na Slovenskem dobro znanega umetnostnega teoretika in zgodovinarja Arnolda Hauserja »Umetnost in družba« v prevodu Helene Menaše in s spremno študijo Rastka Močnika. Delo začenja novo teoretsko zbirko pri DZS, ki se bo v obliki tematskih zbornikov posvečala najnovejšim teoretskim delom (s področij psihoanalize in ideologije, množične kulture, špektakla, semiotike, sociolingvistike itd.). Hauserjevo delo predstavlja z bogastvom svoje problematike zgodovinski in sociološki vidiki umetnosti) vanjo gotovo relevanten uvod.

Potem je DZS pravkar poslala v knjigarne še popularen turistični vodnik po Grčiji, aktualiziran ponatis Ceramovih »Pokopanih kultur« in dvoje del iz zbirke »Biografije« (Karel Veliki, Rommel).

A. I.

Popravek

V podpisu k sliki »Novi doktorji znanosti« se začetek drugega stavka pravilno glasi: Dragi Stefanija je postal doktor filoloških znanosti.

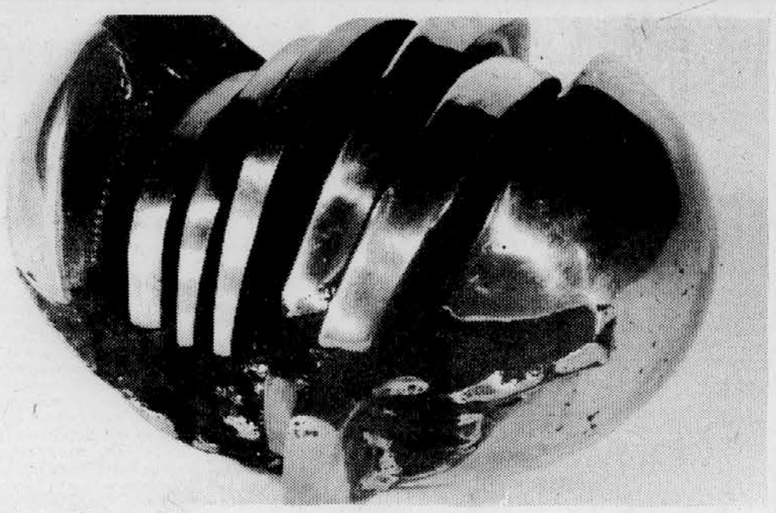

Razstava Grupe 69

Drevi ob 18. uri bo v Likovnem razstavišču Riharda Jakopiča otvoritev desete jubilejne razstave Grupe 69. »Grupa 69 želi postati pojem delovne solidarnosti, vzajemne umetniške pomoči in skupnega stremljenja k visokim, pa dosegljivim ciljem: večji storilnosti in višji kvaliteti slovenske likovne umetnosti, občutnejši prisotnosti doma in na tujem. Gojiti želimo odprto, osveščeno avtentično umetnost,« so zapisali člani Grupe 69 v katalogu prve razstave pred desetimi leti. Ljubitelji likovne umetnosti in obiskovalci razstav bodo presodili, koliko so se njihove napovedi in želje uresničile. Svoja dela bodo razstavili Janez Bernik, Jagoda Buić, Jože Cinka, Stojan Čelić, Riko Debenjak, Dušan Džamonja, Dževad Hozo, Andrej Jemec, Adriana Maraž, Štefan Planinc, Miodrag B. Protić, Vjenceslav Richter, France Rotar, Marko Šuštaršič, Miroslav Šutej, Slavko Tihec, Drago Tršar, Vlado Veličković in Mehmed Zaimović. Na sliki: France Rotar: Razrezana krogla, bron.

Razmah ljubiteljstva

V Sloveniji deluje v 45 likovnih društvih in skupinah okoli 600 likovnih ljubiteljev – Predsednik združenja je znova dr. Cene Avguštin

Novomeška likovna skupina »Vladimir Lamut« je bila soorganizator in odličen gostitelj delegatov večine ljubiteljskih likovnih društev in skupin iz vse Slovenije na prvi seji skupščine Združenja likovnih skupin Slovenije.

V naši republiki je v 45 likovnih društvih in skupinah organiziranih okoli 600 likovnih ljubiteljev, veliko jih je še neorganiziranih. In prav slednji marsikje delajo škodo likovnemu ljubiteljstvu, saj ponujajo kupcem in na razstavah marsikdaj izdelke, ki nimajo nič skupnega s kvaliteto. Čeprav so z različnimi izobraževalnimi oblikami v društvih in skupinah zlasti zadnja leta mnogo storili za strokovno vzgojo članov, pa slej ko prej »odjemalci« likovnih izdelkov niso deležni ustrezne likovne vzgoje, razen v posameznih društvih, kjer vsaj občasno organizirajo predavanja in pogovore za širši krog likovnih ljubiteljev.

Zato je razumljivo, da so delegati na seji skupščine Združenja likovnih skupin Slovenije posvetili posebno skrb vzgoji in izobraževanju. To bi moralo biti bolj usklajeno in načrtovano. Menili so, da bi kazalo tej nalogi prilagoditi izobraževalni program ljubljanske akademije za likovno umetnost, ki ga je pripravila za ljubitelje.

Ugotovili so, da je med ljubitelji še vedno precej takih, ki jim je osnovni cilj prodaja slik, kar pa ni v skladu z naravo ljubiteljstva. Marsikje društva in skupine tudi nimajo pravega vpliva na razstavno politiko in se zato dogaja, da posamezniki še vedno razstavljajo dela, ki jih niso izbrali strokovnjaki, čeprav seveda nikomur ni mogoče prepovedati razstavljanja, kakor so naglasili na seji skupščine.

Številni likovniki sodelujejo v raznih likovnih kolonijah po Sloveniji in Jugoslaviji. Zato so med društvi, skupinami in kolonijami tesne vezi, ki bi jih kazalo v prihodnje še bolj okrepiti. V novi statut so zapisali, da bo združenje strokovno pomagalo zainteresiranim likovnim kolonijam, s čimer bo tudi nadomestilo prvotno zamisel o ustanovitvi posebnega združenja likovnih kolonij. Predstavniki kolonij se bodo o svojih programih in težavah pogovarjali predvsem v okviru posebne komisije pri Združenju likovnih skupin Slovenije.

Še o marsičem so spregovorili. Med drugim tudi o tem, da so likovniki slabo obveščeni o delu združenja, društev in skupin. Zato načrtujejo izdajanje posebnega informativnega glasila, ki naj bi zapolnilo to vrzel. Prav tako so menili, da bi bilo treba čimprej dobiti pregled o vseh razstavnih prostorih v Sloveniji in izboljšati evidenco o članstvu in dejavnosti likovnih društev in skupin. Za predsednika Združenja so znova izvolili dr. Ceneta Avguština, za predsednika izvršnega odbora pa Tonija Vovka iz Novega mesta.

TONE ŠTEFANEC

Vodstvo po »Kulturi Venetov«

Narodni muzej vabi na vodstvo po razstavi »Kultura Venetov« popoldan ob 17. uri. O pomembni razstavi, ki jo je muzej dobil iz Padove, bo govoril prof. dr. Stane Gabrovec.

Koncerti Tria Lorenz

Po dveh koncertih Tria Lorenz v Italiji v okviru cikla koncertov v romanskih cerkvah ter gostovanju v Črni gori ter na Kosovem se je naš komorni ansambel bratov Lorenz predstavil tudi v Zagrebu. V okviru stilnih koncertov »Stara glasba na griču« je v Zgodovinskem muzeju z uspehom izvedel dela Haydna, Mozarta in Beethovna.

Turneja Ljubljanskega okteta

V soboto bo odpotoval na devetdnevno koncertno turnejo po Nizozemski, Belgiji in ZR Nemčiji Ljubljanski oktet, ki ga vodi Tomaž Faganel. Oktet bo nastopil na petih celovečernih koncertih v Doornu, Liègeu in Aachnu ter arhivsko snemal za tamkajšnje radijske postaje. Koncertni program Ljubljanskega okteta bo obsegal Gallusova dela, skladbe k pravoslavni liturgiji, skladbe tujih avtorjev ter značilne obdelave jugoslovanske pevske folklore.

LJUDJE V NOVICAH

IVANKA BOLJKOVAC, pišejo hrvaški glasbeni kritiki, je ime, ki si ga velja zapomniti: po izrednem debutu v Verdijevem »Don Carlosu« je mlada zagrebška sopranistka na nedavnem samostojnem koncertu tako navdušila očarano občinstvo, da ga je dobesedno vzdignila na noge. Zdaj je že jasno, da je to »talent, kakršen se že dolgo ni pojavil v naši sredini«. Njen atraktivni recital je obsegal pesmi Brahmsa, Schuberta in Straussa, njena domena pa so vsekakor operne arije, s katerimi je zablestela do maksimuma«, zlasti iz Gotovčeve »Morane« Verdijeve »Aide« in »Noči usode«. Bleščeče zaobljene višine, izvedene brez vsakršnega napora, dovršena intonacija in veliko, veliko občutenosti v tolmačenju – »vse to je vnovič potrdilo, da se je v Zagrebu po toliko letih rodila nova dramska sopranistka z vsemi atributi, ki spadajo k tej danes tako redki stroki.«

BRODERICK CRAWFORD, 69-letni ameriški filmski igralec, igra glavno vlogo v filmu »Iz zasebnih aktov J. Edgarja Hooverja«. Se pravi, igra J. Edgarja Hooverja, proslulega nekdanjega šefa FBI, ki ga je Amerika od leta 1924 občudovala, se ga bala, spoštovala in – nazadnje – preklela. Dokler je Federal Bureau of Investigation (FBI) imel še zasluge kot zvezna kriminalistična služba v ZDA, je bil Hoover legendarni junak številnih filmov in televizijskih serialk, da o knjigah sploh ne govorimo. Odkar pa se je FBI oblatil z mračno vlogo v škandalu Watergate, nihče več noče gledati najnovejšega filma o Hooverju, ki mu je filmsko podobo dal Broderick Crawford. Brezobzirni junak tolikerih kriminalnih filmov Crawford k temu: »Amerika se sama uničuje. Kmalu ne bo premogla več moža, za katerega bi se splačalo iti v kino.«

KLAUS KINSKI, nemški filmski igralec – specialnost: okrutneži – bo poleti začel snemati »Film o Paganiniju«. Kinski je sam napisal scenarij o vražjem italijanskem goslarju, sam bo delo režiral in seveda igral tudi glavno vlogo Paganinija.

Knjižne novosti

pri Državni založbi Slovenije

NAROČILNICA

Nepreklicno naročam:

- ☐ Krašovec: Japonski prodor; pl. 350 din
- ☐ Hauser: Umetnost in družba; br. 290 din
- ☐ Jambrek: Od plemena do države; pl. 380 din
- ☐ Vratuša: Profili neuvrščenosti; pl. 200 din
- ☐ Rijavec: Slovenska glasbena dela; pl. 380 din
- ☐ Ceram: Pokopane kulture; pl. 580 din
- ☐ Grčija – turistični vodnik; br. 125 din

Knjige pošljite na naslov: _____

_____

Reg. št. os. izk., izdane pri: _____

Zaposlen(a) pri: _____

- ☐ po povzetju
- ☐ v zaporednih mesečnih obrokih po 150 din

Kraj in datum: _____

Podpis:

Prosimo, označite knjige, ki jih želite in prodajne pogoje, ki vam ustrezajo!

Prosimo, pošljite naročilnico na naslov:
Državna založba Slovenije, Knjižni oddelek, Mestni trg 26, 61000 Ljubljana.

Knjige dobite tudi v vseh knjigarnah!

RTV RTV RTV RTV RTV RTV RTV RTV RTV RTV RTV RTV RTV RTV RTV RTV RTV RTV RTV RTV RTV R

TV OCENA

Odmaknjeno in neaktualno

»Moj kraj je moja šola«, tako so ustvarjalci naslovili torkovo osrednjo oddajo na prvem televizijskem programu, ki naj bi po napovedi govorila o problematiki celodnevne šole. Oddajo so uvrstili v tako imenovani cikl »Vzponi in zatikanja«. Vse to naj bi pritegnilo gledalčevo zanimanje in ga tudi je. Obravnavana problematika namreč sodi med aktualnosti šolskega vsakdanjika (in kdo ni z njim tako ali drugače povezan?). Ob številnih stabilizacijskih ukrepih, ki odmevajo tudi v vzgoji in izobraževanju ter grozijo, da se celodnevna osnovna šola ne bo razvijala tako kot smo načrtovali, pa je nadnaslov vzbudil upanje, da bomo videli nekaj res zanimivega. Žal je vse ostalo samo pri tem.

Videli smo namreč dokaj enostransko podobo celodnevne osnovne šole. Govor je bil o šoli 25. maj v Prestranku pri Postojni, ki jo je novinarka Ljerka Sukič predstavila slovenski javnosti, kot zgledno celodnevno osnovno šolo, prav takšno ali skorajda takšno, kot smo jo zasnovali v številnih dokumentih in novem zakonu o osnovni šoli. Učenci, učitelji, delavci in sploh ljudje, ki so kakorkoli povezani z njenim delom, z njenim vraščanjem v širše družbeno okolje, so veliko povedali. Povedali so vse najboljše in tudi prav je tako. Veliko truda je namreč vloženega v tisto, kar lahko poimenujemo – »moj kraj je moja šola«.

Za vso upravičeno hvalo pa je ostala praznina, ki je televizija ni znala zapolniti. Le od daleč in še to predvsem poznavalcem je bilo dano slutiti, da so v zvezi s celodnevno osnovno šolo tudi »zatikanja«. Ob dobrem zgledu jih je moč še ostreje prikazati. Tega žal nismo videli in v očeh marsikoga, ki pozna drugačno stvarnost, je vse skupaj izzvenelo mnogo preveč zlikano in nališpano in mnogo premalo aktualno, stvarno.

BRANIMIR NEŠOVIĆ

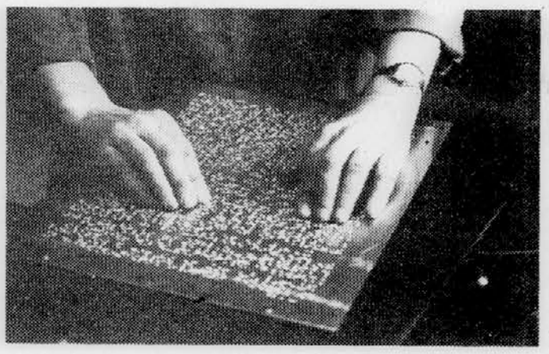

Edina tema je neznanje

Oddaja »Mladi za mlade«, ki si jo bomo ogledali na prvem sporedu ljubljanske televizije danes ob 18.25, nosi naslov »Edina tema je neznanje«, spregovorila pa bo o težavah, s katerimi se vsak dan znova spoprijemajo slepi in slabovidni ljudje. Pogovor v studiu, v katerem bodo sodelovali Evgen Bavčar, Brane But in Aleš Hadalin, bodo dopolnili filmski posnetki o življenju mladih ljudi, katerih vid je prizadet. Oddaja bo skušala prikazati velike napore in voljo prizadetih za čim učinkovitejšo vključitev v delovno in družbeno življenje, pri čemer marsikdaj naletijo na resnično pomoč, razumevanje in solidarnost, pogosto pa tudi na popolno nerazumevanje, lažno usmiljenje in nesproščeno vedenje. Ljubljanski televizijci so oddajo posneli v sodelovanju z Zavodom za slepo in slabovidno mladino v Ljubljani. Urednica oddaje je Irena Brejc, režiral pa jo je Franc Uršič.

Godalni kvartet Lisenko

Na tretjem sporedu ljubljanskega radia bomo danes ob 18.20 prisluhnili Godalnemu kvartetu Lisenko iz Kijeva v Ukrajini. Kvartet sestavljajo Anatolij Baženov, Boris Skvorcov, Jurij Holodov in Leontij Krasnoščeк.

Lani so nastopili v Ljubljani, v okviru abonmajskega ciklusa, ki ga je pripravil ljubljanski festival. Navdušili so poslušalce z izbrušenim in muzikalnim igranjem ter z mehko zvočnostjo glasbil od pretanjenih pianissimov do orkestrsko zasičenega zvena.

Predstavili so se s skladbami, ki jim bomo prsisluhnili tudi v nocojšnji oddaji: Mozartov kvartet v G. duru, Köchel 387, enostavčni kvartet ukrajinskega skladatelja Valentina Vasiljeviča Silvestrova in Kvartet v F-duru, opus 22. Petra Iljiča Čajkovskega.

Oddajo je pripravil Igor Andrejčič.

Gradnikove »Padajoče zvezde«

Nocojšnji »Literarni nokturno«, ki mu bodo ljuitelji poezije prisluhnili ob 22.45 na tretjem programu ljubljanskega radia, posega v zakladnico starejših slovenskih pesmi. Avtor oddaje Vladimir Kocjančič je za današnjo oddajo izbral pesmi Alojza Gradnika (na sliki). Poslušali bomo pesmi iz cikla »Motivi iz Brd«, ki so izšle leta 1916 v Gradnikovi prvi pesniški zbirki »Padajoče zvezde.«

Koncert za mlade poslušalce

Oddaja »Koncert za mlade poslušalce«, ki ji bomo prisluhnili danes ob 14.20 na prvem sporedu ljubljanskega radia, bo tokrat govorila o kitari, o glasbilu, ki ga zlasti mladi dobro poznajo, saj je med njimi močno priljubljeno. Zaradi izjemno prijetnega zvoka, jo radi jemljejo s seboj na izlete, potovanja, na domače zabave ali pa si z igranjem na kitaro krajšajo čas, ko so sami. Zlasti v zadnjih dvajsetih letih se je igranje na ta instrument pri nas ponovno zelo razširilo, pa naj bo to igranje na tako imenovano klasično ali električno kitaro.

Današnja oddaja bo govorila o razvoju kitare v prejšnjih stoletjih, poslušali pa bomo tudi naslednje skladbe: Bach – Suita za lutnjo v G-molu, Paganini – Sonatina za violino in kitaro op. 2 št. 3 v D-molu, Turrega – Spomini na Alhambro in Segovia – Etuda.

Oddajo je pripravila Magda Zaplotnik.

TELEVIZIJA

PRVI PROGRAM

16.45 POROČILA
16.50 DEDIŠČINA ZA PRIHODNOST, dokumentarna serija
17.45 REŠITEV, zgodba iz mladinske nadaljevanke
Odprava zelenega zmaja
Nadaljevanka, katere avtor je Slavko Pregelj, govori o stiskah mladih ljudi, o konfliktih med starši in otroki, o prvih ljubeznih mladih junakov, skratka o veselih in žalostnih trenutkih, ki jih pogosto doživlja vsak mlad človek.
18.15 OBZORNIK
18.25 MLADI ZA MLADE: Edina tema je neznanje
19.10 RISANKA
19.15 CIKCAK
19.24 ZRNO DO ZRNA
19.30 TV DNEVNIK
19.55 Vukovar: SLAVNOSTNA SEJA CK ZKJ OB 60 LETNICI KPJ – prenos

Iz dvorane Delavskega doma v Vukovaru bodo sodelavci zagrebške televizije neposredno prenašali slavnostno sejo Centralnega komiteja Zveze komunistov Jugoslavije. Ob šestdesetletnici II. vukovarskega kongresa bo govoril Stevan Doronjski, predsednik predsedstva ZKJ. V drugem delu seje pa bomo prisluhnili recitalu »Zdravo tovariši«, ki ga je posebej za to priložnost napisal Djorde Radišić, režiral pa Kosta Spaić. Režiser prenosa bo Mario Kalebota.
21.05 SREČANJA V STUDIU, glasbena oddaja TV Sarajevo
21.55 V ZNAMENJU

ODDAJNIKI II. TV MREŽE

18.30 VATERPOLO ZA POKAL TAŠMAJDANA, prenos (Zg II)
19.15 TURISTIČNI PREGLED (Zg II)
19.30 TV DNEVNIK (Ti)
20.00 KINO OKO (Bg II)
23.00 VČERAJ, DANES, JUTRI (do 23.05), (Zg II)

TV ZAGREB – I. PROGRAM

18.00 POROČILA (Zg)
18.05 TV KOLEDAR (Zg)
18.15 DAN ZMAGE, otroška oddaja (Zg)
Danes si bodo otroci ogledali drugo epizodo dramske nadaljevanke, ki prikazuje doživljaje desetletnega dečka ob koncu druge svetovne vojne v okupiranem Beogradu. V glavnih vlogah nastopajo: Vlatko Dulić, Širo Guberina, Iva Marjanović, Zlatko Crnković, Drago Grča, Otokar Levaj, Ivo Fici, Toni Tudić, Dragan Sučić, vlogo dečka pa je odigral Boris Mirković. Scenarij: Aleksander Marodić, snemalec: Vladimir Trauber, režiser: Vladimir Fulgosi, urednik: Pajo Kanižaj.

18.45 SPOMINSKI MUZEJ V VUKOVARU, reportaža (Zg)

19.30 TV DNEVNIK (Zg)

19.55 Vukovar: SLAVNOSTNA SEJA CK ZKJ OB 60-LETNICI KPJ (Zg)

21.05 VABILO NA POTOVANJE, kviz (Sa)
Uredništvi glasbeno-zabavnega in kontaktnega programa sarajevske televizije sta tudi za letošnje leto pripravili serijo kviz oddaj s skupnim naslovom »Vabilo na potovanje«. Letošnje tekmovanje se razlikuje od lanskega po tem, da udeleženci kviza ne tekmujejo v parih temveč posamezno. V vsaki oddaji nastopajo štirje kandidati. Tema letošnjega kviza je poznavanje Jugoslavije, njenih zanimivosti, zgodovine, zemljepisa in drugih značilnosti. Kviz sestavlja sedem tekmovalnih iger: »Igra naslovov«, »Daj sliki zvok«, »Kdo bo bližji«, »Zapletena zgodbica«, »Posameznik proti televiziji«, »Po poteh spomenikov revolucije« in »Vodič po mestu«. Rubrika »Posamezniki proti televiziji« je namenjena ljubiteljem športa. Eden od izbranih kandidatov bo tekmoval v vseh dvanajstih oddajah. Rubriko »Po poteh spomenikov revolucije« pa so sodelavci sarajevske televizije pripravili v sodelovanju z »Veno«. Zmagovalec vsakega kviza se bo udeležil finalnega tekmovanja, odšel pa bo tudi na zanimivo potovanje. Urednik kviza: Mile Pećanac.
21.55 TV DNEVNIK (Zg)
22.10 ALI SE MED SEBOJ DOVOLJ POZNAMO (Sa)

TV KOPER

18.20 CINENOTES – tedenska oddaja o notranji politiki
18.50 OTROŠKI KOTIČEK
19.15 STIČIŠČE
19.30 RISANKE
19.45 DANES (TV dnevnik)
20.00 TUJEC – celovečerni film – Igrata Van Heflin, Peter Vaughan – Režija: Samuel Galu
21.30 VATERPOLO – Beograd – Jugoslavija – Zvezna republika Nemčija

RADIO

PRVI PROGRAM

4.30–8.00 Jutranji program; 8.08 Z glasbo v dober dan; 8.30 Mladina poje; 12.30 Kmetijski nasveti – Izkušnje s travno silažo; 14.20 Koncert za mlade poslušalce; 14.40 Jezikovni pogovori; 17.00 Studio ob 17.00; 18.00 Vsa zemlja bo z nami zapela...; 18.15 Lokalne radijske postaje se vključujejo ; 18.35 Iz klavirske literature Antonina Dvořaka (Dva menueta, Škotski plesi); 19.45 Minute z ansamblom Jožeta Kampiča; 19.55–21.00 Prenos seje CK ZKJ ob 60-letnici II. ustavnega kongresa KPJ; 21.05 Literarni večer – Tonja Vimer, Gustave Flaubert (1821-1880); 21.45 Lepe melodije; 22.25 Iz naših sporedov; 22.30 Plesna glasba iz jugoslovanskih studiov; 23.05 Lirični utrinki; 23.10 Paleta popevk jugoslovanskih avtorjev; 00.05-4.30 Nočni program – glasba

DRUGI PROGRAM

8.00–13.00 Četrtek na valu 202; 13.00 Vedri zvoki; 13.35 Znano in priljubljeno; 14.00-15.00 Z vami in za vas; 15.30-16.00 S Plesnim orkestrom RTV Ljubljana; 16.00 Reportaža na kratko; 16.15 Francoske popevke; 16.45 Jazz – klub – Ork. Češkega radia – Etta Jones – Sonny Criss; 17.40 Iz partitur orkestra RTV Novi Sad; 18.00 Danes vam izbira; 18.40 Koncert v ritmu; 19.25 Stereorama; 20.00 Iz francoske diskoteke; 20.15 Od plošče do plošče; 21.00 Prizma optimizma; 22.00 S festivalov jazza – Zagrebški dnevi jazza-79 (VI. del): Ansambel Trenutek – Trio Miloša Krstića; 22.55-23.00 Glasba

TRETJI PROGRAM

10.05 Za šolarje – Lado Jakša: Zvok na papirju; 10.35 Poje tenorist Jussi Björling; 11.00-12.00 Tekoča repriza; 16.00 Pregled popoldanskega in večernega III. programa – za šolarje (ponovitev) – Lado Jakša: Zvok na papirju; 16.30 Pojeta AKZ iz Kranja in Ljubljanski oktet; 16.45 Komorno glasbeni utrinki; 17.00 Iz simfonične literature na temo »Romeo in Julija«; 18.05 Zunanjepolitični feljton; 18.20 Godalni kvartet Lisenko v Ljubljani (Mozart, Silvestrov, Čajkovski); 19.45 Ukmar, quasi sonatina za klavir; 20.00 Naši znanstveniki pred mikrofonom – dr. Viktor Dimic (ponovitev); 20.15 Karta več za koncert nacionalnega orkestra francoske RTV – Saint-Saëns: Simfonija št. 3 v c-molu, op. 78 – Simfonija z orglami – Poulenc: Koncert za dva klavirja in orkester v d-molu – Honegger: Simfonija št. 4 – »Deliciae Basilienses« – Barraud: Koncertantna simfonija za trobento in orkester – Roussel: »Bakhus in Ariadna«; 22.15 Komorni utrinki Linastera, Klavirska sonata; 22.45 Literarni nokturno – Alojz Gradnik: Pesmi; 22.55-23.00 Sklepni akordi

GLAS LJUBLJANE

15.30 Pogovarjamo se z vami – 16.30 Mi in servisi – 17.00 Novice – Klicaj dneva – Miniatura – Logaške diagonale – 17.45 Za vsakogar nekaj – 18.00 Mikrofon vas išče – Spoznajmo se: Iz združenega dela – Pesmica za vas, otroci

RADIO KOPER

13.05 Popevke se vrstijo; 13.40 Mladi izvajalci – posnetki revije učencev GS Primorske; 14.00 Mali koncert lahkih not; 14.40 Glasbeni notes; 15.30 Glasba po željah; 16.00 Mladinska oddaja; 16.10 Vaš telefon, naš mikrofon in zabavna melodija na vaš telefonski klic – 25-888

26. junij

1954 Umrl je slovenski pesnik Ivan Trinko-Zamejski, pomemben ljudski prosvetitelj Beneških Slovencev. Izdal je »Poezije« in pripovedno zbirko »Naši paglavci«; pisal je narodopisne članke o Beneški Sloveniji, Reziji, ter o političnem, literarnem in umetnostnem življenju v Jugoslaviji; izdal je slovnico »Grammatica della lingua slovena« in pisal v italijanščini literarne in jezikovne razprave.
1950 Začelo se je dvodnevno zasedanje zvezne skupščine Jugoslavije, na katerem so sprejeli zakon o samoupravljanju.
1927 Na občinskih volitvah v Zagorju ob Savi je zmagala komunistična lista »dekalistov«. 9. julija je bil izvoljen za župana komunist Martin Repovž.
1881 Rodil se je slovenski jezikoslovec Anton Breznik. Preučeval je slovensko pravorečna in pravopisna vprašanja in stavčne probleme, zlasti v jeziku slovenskih pisateljev in časnikarjev. Sodeloval je v raznih jezikovnih odborih ter zlasti pri kritičnem delu za slovenski besednjak. Napisal je »Slovensko slovnico za srednje šole« in »Slovenski pravopis« (skupaj z Ramovšem).
1861 Umrl je filolog in zgodovinar Pavel Jozef Šafarik. Preučeval je slovansko zgodovino od najstarejših časov in osnoval vedo o slovanskih starinah v slovanski etnografiji. Za Srbe je posebnega pomena njegovo delo »Srbska čitanka«, ki govori o izvoru in razvoju srbskega jezika.
1836 Umrl je Claude-Joseph Rouget de Lisle, ki je spesnil in uglasbil francosko himno Marsejezo (Marseillaise).
1824 Rodil se je britanski fizik William Thomson Kelvin, zelo vpliven znanstvenik svojega časa. Vpeljal je (po njem imenovano) Kelvinovo lestvico, absolutno skalo za merjenje temperatur; osnoval je matematično teorijo električnih nihanj; iznašel je galvanometer z zrcalom za sprejemanje telegrafskih signalov; razvil je Joulejevo pojmovanje, da se toplota spreminja v mehansko delo in obratno idr.

Novi programi in boljše delo za večji dohodek

Osnove za usklajevanje dogovora o temeljih družbenega plana mesta Ljubljane za obdobje 1981–1985 bodo v javni razpravi ves julij

LJUBLJANA, 25. junija – Ugotavljanje slabosti, bolj po občutku kot na osnovi zbranih podatkov, nikakor ne more biti najbolj prava osnova za konkretno načrtovanje, kako te slabosti odpraviti. Osnove za usklajevanje dogovora o temeljih družbenega plana mesta Ljubljane za obdobje 1981–1985 pa naj bi takorekoč brez osnove začrtale temelje bodočega razvoja mesta v prostoru, razvoj dejavnosti s področja materialne proizvodnje, gospodarskih dejavnosti posebnega pomena, razvoj družbenih dejavnosti ter razvoj splošne ljudske obrambe in družbene samozaščite.

Nastajajo pa v času, ko ugotavljamo, da planiranje v temeljnih organizacijah in samoupravnih interesnih skupnostih močno kasni (ponekod se šele pripravljajo na to delo), v času, ko ljubljanske občinske skupščine še niso razpravljale o temeljih svojih planov (čeprav je že znano, da se predlogi močno razlikujejo od tega, kar načrtuje mesto). Pa ne gre tu očitek mestnemu izvršnemu svetu kot predlagatelju osnov, ne Zavodu za družbeni razvoj, ki je gradivo pripravljal, saj sta se oba trudila zbrati čimveč pobud posameznih nosilcev razvoja v Ljubljani, katere obveznosti so pripravljeni sprejeti v naslednjem srednjeročnem obdobju.

Pripombe na osnove za usklajevanje je dal že komite mestne konference ZKS Ljubljana. Socialistična zveza je organizirala o tem široko, dvodnevno razpravo, pripombe imajo tudi mestni sindikati. Ob vsem tem, kar je bilo na račun gradiva že izrečenega, pa lahko zapišemo, da je današnja razprava v družbenopolitičnem zboru mestne skupščine znova zašla na raven presplošnega ugotavljanja, kaj vse v Ljubljani ni, kakor bi naj bilo, in izzvenela v ugotavljanju »treba bi bilo«. Morda je bila edino konkretna zahteva Marjana Rožiča po bolj konkretnih akcijah ob ugotavljanju zavestne kršitve družbeno dogovorjenih norm. Prav tako pa tudi predlog, da skupščina zahteva pojasnilo od tistih organizacij, ki se že leta dogovarjajo o sodelovanju oziroma o združevanju, dogovorijo pa se ne. Predlagal je tudi, da mestni izvršni svet pripravi informacijo o tem, kako je z uresničevanjem družbenih dogovorov in samoupravnih sporazumov.

Osnove za usklajevanje dogovora o temeljih družbenega plana Ljubljane bodo v javni razpravi v preddopustniškem mesecu juliju. Predlagatelj, mestni izvršni svet pričakuje veliko pripomb iz delegatske baze, saj bo ta dokument opredeljeval oziroma zavezoval podpisnike s konkretnimi materialnimi in finančnimi ter drugimi obveznostmi in nalogami, prav to pa terja vsestransko usklajevanje in preverjanje virov za uresničevanje sprejetih obveznosti.

Sestavni del oblikovanja razvojnih usmeritev v Ljubljani mora postati dosledno uresničevanje stabilizacijskih prizadevanj, je poudaril član mestnega izvršnega sveta Gregor Perkonec v svoji uvodni obrazložitvi. Marjan Rožič pa je poudaril, da bo treba v Ljubljani spremeniti miselnost, da le nove investicije lahko jamčijo večji dohodek. V boj za večji dohodek bo treba v Ljubljani z obstoječimi zmogljivostmi vendar z novimi programi, pa tudi z opuščanjem dosedanjih dejavnosti, kjer se bo pokazalo, da bo to smotrno. Ob prizadevanjih za večji dohodek in za boljšo gospodarjenje z njim, pa se je v Ljubljani treba boriti tudi za drugačno kvaliteto življenja. Vse to pa je možno le, če bo razvoj samoupravnih odnosov naredil odločen korak naprej. V temeljih družbenega plana Ljubljane pa bi moralo biti jasno začrtano kaj more in mora kdo v mestu storiti, da bodo v naslednjem srednjeročnem obdobju popravljene napake iz preteklosti in da bo mesto, kljub zaostrenim pogojem gospodarjenja doživelo zdravo gospodarsko rast – ne na osnovi prekomernega zaposlovanja kot doslej, temveč na osnovi novih kvalitet dela in samoupravnih odnosov.

HELENA KOS

Temeljni kamen za nov objekt

Novi proizvodno skladiščni objekt Geološkega zavoda bo odpravil vrsto težav

LJUBLJANA, 25. junija – Danes so v industrijski coni Ljubljana-Moste-Polje položili temeljni kamen za proizvodno skladiščni objekt Geološkega zavoda Ljubljana. Na gradbišču v Mostah ob Letališki ulici je zbranim govoril predsednik kolegijskega poslovodnega organa inž. Peter Grašek. Poudaril je široke možnosti, ki jih odpira zidava tega objekta, med drugim razrešitev nekaterih tehnoloških in organizacijskih težav ter kreativnejše vključevanje v kompleksne objekte na surovinskem in infrastrukturnem področju, ter v mednarodno delitev dela, zlasti v deželah v razvoju. Peter Grašek se je zahvalil v imenu Zavoda Vegradu-Velenje, Mostovni-Ljubljana ter Rudarju-Zagreb, ki so z Zavodom združili sredstva za gradnjo delavnice, ter Ljubljanski banki – Gospodarski banki Ljubljana. Raziskovalna skupnost Slovenije je za novi objekt odobrila poseben kredit, gradilo pa ga bo SGP Grosuplje. N. Š.

Prednost kmetijstvu in manj razvitim krajem

Dogovor o temeljih družbenega plana kamniške občine za prihodnje srednjeročno obdobje predvideva skladnejši razvoj – Povečevanje izvoza

KAMNIK, 25. junija – Skladnejši razvoj je ena od temeljnih usmeritev bodočega razvoja kamniške občine, nosilec razvoja pa ostaja tudi v prihodnjem srednjeročnem obdobju industrija, čeprav naj bi tudi kmetijstvo, drobno gospodarstvo ter turizem in gostinstvo v bodoče ustvarili večji delež v družbenem proizvodu občine.

Te osnovne usmeritve, ki so zapisane v dogovoru o temeljih družbenega plana kamniške občine za prihodnje srednjeročno obdobje – o dokumentu, ki je v veliki meri že usklajen, bo tekla javna razprava do sredine avgusta – pa bodo spremljale tudi ostale kvalitetne razvojne usmeritve. Če naj bi namreč v občini družbeni proizvod naraščal s 5-odstotno letno stopnjo ob 2,8-odstotni rasti produktivnosti in 2,2-odstotni rasti zaposlovanja, se bo morala kamniška industrija, čeprav je že zdaj izvozno usmerjena, še močneje in trajneje uveljaviti na tujem trgu, saj bo moral za doseganje take rasti družbenega proizvoda izvoz naraščati z 10-odstotno letno stopnjo. Taki rezultati pa bodo dosegljivi le ob vlaganjih v razvoj tehnološko intenzivne proizvodnje in modernizacije, ob racionalnejšem zaposlovanju (povečalo naj bi se predvsem zaposlovanje strokovno usposobljenih delavcev) ter še gospodarnejši uporabi energije in surovin. Seveda ob vsem tem ne bodo smeli pozabiti na varovanje okolja in ohranitev kulturne dediščine.

Veliko pozornost namenjajo v dogovoru o temeljih družbenega plana razvoju kmetijstva, s čimer bodo zagotovili večjo proizvodnjo hrane, hkrati pa hitrejši razvoj manj razvitih območij in krajevnih skupnosti. Kmetijstvo bodo pospeševali s premijami, nadomestili in regresi iz samoupravnega sklada za intervencije v kmetijstvu, pri čemer bodo posebno pozornost namenili visokogorskim kmetijam. Predvsem pa naj bi v prihodnjem srednjeročnem obdobju to panogo gospodarstva povezali v reprodukcijsko celoto, ki bo zajela poleg družbenega in zasebnega kmetijstva tudi živilsko industrijo, klavnice in trgovino.

V dogovoru o temeljih družbenega plana so krajevne skupnosti v kamniški občini že razporejene po razvitosti. Med manj razvite so uvrstili Vranjo peč in Pšajnovico, med krajevne skupnosti z manj razvitimi območji pa Motnik, Kamniško Bistrico, Šmartno, Tuhinj, Črno, Špitalič in Sela, preostalih dvanajst krajevnih skupnosti pa uvrščajo med razvite. Za razvoj krajevnih skupnosti naj bi v prihodnjem srednjeročnem obdobju namenili en odstotek bodočega samoprispevka, ki ga je izvršni svet programsko že opredelil v dogovoru.

En odstotek samoprispevka pa naj bi namenili za razvoj družbenih dejavnosti, med katerimi sta kot prednostni opredeljeni zdravstvo in otroško varstvo.

Za razvoj turizma in gostinstva ima kamniška občina dovolj naravnih danosti, v prihodnjem srednjeročnem obdobju pa bodo to gospodarsko dejavnost razvijali predvsem v dolini Kamniške Bistrice in v Tuhinjski dolini. Prvi korak je pravzaprav že narejen, saj je novo ustanovljena samoupravna interesna skupnost RTC Velika planina že sprejela dolgoročni razvoj turizma na tem območju.

Razvoja drobnega gospodarstva se bodo v prihodnjem obdobju lotili bolj celovito. Samoupravna stanovanjska skupnost bo skupaj s krajevnimi skupnostmi, potrošniškimi sveti in kamniškim obrtnim združenjem pomagala pri zagotavljanju poslovnih prostorov, predvsem za deficitarne obrtne storitve. Načrtnejša kot doslej bo tudi kadrovska politika, saj bodo prek skupnosti za zaposlovanje usmerjali mlade v izobraževanje za obrtno dejavnost. Obrt bodo spodbujali tudi z davčno in kreditno politiko, več pa naj bi bilo tudi poslovnega povezovanja in sodelovanja med delovnimi organizacijami in obrtno dejavnostjo.

JANA TAŠKAR

UTRIP LJUBLJANE

Tako močnih zadetkov ni

Pod rekreacijo si ljudje predstavljajo najrazličnejše oblike sprostitev in razvedrila. Tisti, ki so pred nedavnim obiskali nogometno igrišče Krim, so se sprostili in zabavali s tem, da so razrezali in razvlekli žičnato ograjo, pa zruvali in polomili nogometna vrata. Prav nič lepo in pohvalno, tudi če ne navijajo za nogometni klub Krim. (N. Š., foto: Svetozar Busič)

Gostilno Keršič obnavljajo

Seznam v nedeljo odprtih gostišč v Ljubljani, ki ga je sestavila turistična poslovna skupnost, ni popolnoma zanesljiv. Vsaj kar zadeva gostilno Keršič, v kateri se bodo še ves teden mudili le – delavci. Gostilnico, ki ima poleg zaprtih prostorov tudi prijeten vrtiček pod kostanji, predelujejo po dolgem in počez, a obljubljajo, da jo bodo odprli 4. julija. Torej bo to nedeljo celovška vpadnica ponujala v resnici eno gostišče manj, kot pa ga ponuja na papirju. (N. Š., foto: Dragan Arrigler)

Vesele vožnje skozi rdečo luč

Stanje na prulskem mostu, kjer je pred dvema dnevoma pričel delati semafor, se pravzaprav ni v ničemer spremenilo. Luči se prehitro menjavajo. Ko se na eni strani prižge zelena luč, so vozila z nasprotne strani še na sredini mostu. Zato ni čudno – čeprav je seveda kaznivo – da vozniki veselo vozijo skozi rdečo luč (na sliki). Ob semaforu je tudi obilica prometnih znakov, od katerih sta dva (najmanjša razdalja med vozili in prednost za vozila z nasprotne strani) zdaj seveda nepotrebna, pa so ju nemara pozabili odstraniti. (Foto: Dragan Arrigler)

V novih bazenih bodo gojili trikrat več rib

Ribogojnica v Dvoru ob Krki bo povečala svoje zmogljivosti – Boljša preskrba s postrvmi

DVOR, 25. junija – V dolini Krke, v slikovitem Dvoru, ali kot pravijo domačini na Fužinah, je pred dvajsetimi leti zrasel ribogojni objekt, ki v ničemer ni porušil naravnega okolja tega lepega kotička Dolenjske.

Vendar ribogojnica «Krka« z letno zmogljivostjo 90.000 kilogramov konzumnih postrvi ni mogla več zadovoljevati vseh potreb. Zato je Emona-DO Ribarstvo Ljubljana, v katere sestavi deluje omenjena ribogojnica, podprla predlog tega delovnega kolektiva in se odločila za novo naložbo, ki bo zaključena prihodnje leto. S tem bodo povečali zmogljivosti ribogojnice kar za trikrat, kar bo seveda tudi precej vplivalo na preskrbo slovenskega trga z dobrimi postrvmi.

V neposredni bližini stare ribogojnice so na močvirni Loki pričeli z gradnjo 16 novih bazenov, ki bodo tudi podvojili dosedanje gojitvene površine. Novi ribogojni objekt ne bo izstopal, tako da bi kvaril pogled na reko Krko, seveda pa tudi ne onesnaževal okolja.

Veliko podporo pri novi naložbi je nudila samoupravna interesna skupnost za preskrbo mesta Ljubljane, ki predvideva, da bo glavno slovensko mesto že prihodnje leto potrebovalo najmanj 100 ton postrvi, čez čas pa računajo celo na 300 ton. Podpore so bili seveda deležni tudi drugje, saj navsezadnje gre za pridobivanje zdrave človeške hrane, ki je pri nas ni ravno v izobilju.

Računica je pokazala, da bo objekt, ko bo nared, visoko rentabilen, saj bo sedem zaposlenih ustvarilo blizu 40 milijonov dinarjev celotnega dohodka. Ker bodo precej povečali zmogljivosti, računajo na Dvoru tudi na predelavo rib, tako da bi čimbolj pomagali gospodinjstvom in obratom družbene prehrane.

Ribogojnica »Krka« je veliko prispevala tudi pri tem, da se je zanimanje za sladkovodne in morske ribe v tem delu Slovenije precej povečalo.

SLAVKO DOKL

Z manjšimi izgubami

Le enajst tozdov v občini Moste-Polje je letošnje prvo trimesečje končalo z izgubo – GIP Obnova – Gradbeni obrati s 7,570.889 dinarji izgube

LJUBLJANA, 25. junija – V občini Moste-Polje je letošnje prvo tromesečje končalo z izgubo enajst tozdov. Njihova skupna izguba je po podatkih SDK Ljubljana zaradi neplačanih akontacij iz OD in drugih s čistim dohodkom nekritih obveznosti znašala 20,576.556 dinarjev. Primerjava z lanskim prvim trimesečjem je pokazala, da se je izguba letos znižala za 63 odstotkov, saj jo je lani izkazalo 22 tozdov.

Delovna skupnost skupnih služb Komunalnega podjetja je imela 250.921 dinarjev izgube, ki je nastala zaradi večjih del v samskem domu na Poljanski. Za ta dela je bilo namreč predhodno načelno dogovorjeno, da bi zagotovile večino denarja temeljne organizacije, ki imajo v domu svoje delavce. Izolirkin tozd Obrtna dejavnost Moste je imel 828.361 dinarjev izgube. Pojasnil je, da je nastala zaradi računov, ki bi jih morali evidentirati v letu 1979, pa so se zadržali pri tehničnem vodju ter so prišli na dan šele aprila 1980. Zguba je nastala tudi zaradi mrtve sezone, značilne za podjetja gradbene stroke. Petrolov tozd Avtopark je 'pridelal' 1,761.798 dinarjev izgube, ker je osebnih dohodkov obračunal za 1,257.654 dinarjev preveč, prav tako stanovanjski prispevek za 504.284 dinarjev. Delovna skupnost skupnih služb pri Žitu je imela za 334.684 dinarjev izgube, ker je akontirala na osnovi plana iz leta 1979. Plana financiranja za leto 1980 namreč do maja 1980 še niso sprejeli. Med zgubaši je bila tudi Toplarna 1,889.897 dinarjev izgube. Vzrok za to je zakasnitev povečanja cen za leto 1980, ki ga je izvršni svet SML potrdil šele 1. maja 1980. Izpad prihodka zaradi zakasnitve povečanja cen v prvih štirih mesecih, ki predstavljajo po planu oddaje proizvodnih količin 45 odstotkov letne proizvodnje, je znašal 44,315.000 dinarjev za razdobje prvih treh mesecev 35,020.000 dinarjev.

Jugotekstilov tozd Julon je imel 1,910.401 dinar izube zaradi neplačane realizacije v višini 2,1 milijona tudi zaradi nedoseganja novih cen ultralona, Zvezni zavod za cene, jih ni odobril kar je povzročilo 3 milijone dinarjev izpada prihodka, precej večjega izvoza taftilona ter nepopolnega evidentiranja prihodka investicijske skupine. Upoštevali so 26 delavcev, dela pa jih 69. Posledica je bil izpad 2,5 milijona prihodka. Zamudnih obresti v prvem kvartalu tudi niso prejeli.

Kemin – Tovarna za proizvodnjo želatine je imela 951.774 dinarjev izgube, ker je nerentabilna kožna linija v prvem trimesečju še vedno obratovala in prenehala delati šele 31. marca 1980. Pletenina tozda Pletenina in Perilo sta imela 1,706.399 dinarjev in 436.569 dinarjev izgube zaradi proizvodnega programa, vezanega na sezono. Slovenija ceste – Tehnika tozd Tesarska dejavnost je imela 2,934.863 dinarjev izgube zaradi vremenskih razmer, zaradi izrabe dopustov iz leta 1979, otvoritve novega gradbišča v Iraku z večinoma visokokvalificiranimi delavci ter številnih reorganizacij. GIP Obnova – Gradbeni obrati je imel 7,570.889 dinarjev izgube.

NEVENKA ŠKRLJ

Z varčevanjem do zagotavljanja otrokovih potreb in želja

Skupaj s starši in vzgojitelji so temeljne banke združene v Ljubljansko banko pobudnik načrtne vzgoje in sistematičnega spodbujanja mladine k varčevanju. V številnih cicibanovih, pionirskih in mladinskih hranilnicah se otroci-varčevalci ob igri in delu učijo gospodarjenja z denarjem, spoznavajo pomen varčevanja in pridobivajo čut odgovornosti in solidarnosti. Njihovo aktivnost spodbuja banka z različnimi tekmovanji, izleti, posebnimi priznanji in nagradami kot so raznovrstni hranilniki ter elementi za igro in pouk.

ljubljanska banka

Združena banka, Ljubljana
n. sub. o.

Zapleteno iskanje lastnika

KS Jarše – Rodica si že peto leto prizadeva, da bi dobila v last zadružni dom

DOMŽALE, 25. junija – Krajevna skupnost Jarše-Rodica si že več let prizadeva, da bi zadružni dom dobila v svojo last zato so tudi zastavili več delegatskih vprašanj, v katerih terjajo odgovor, zakaj je postopek prenosa lasnine tako dolgotrajen.

Zapletlo se je, ker je uradni lastnik zadružnega doma KZ Jarše, ki pa ne obstaja več. Zato so ustrezni upravni organi poskušali najti zadnjega lastnika zadružnega doma, ki naj bi bila Emona Ljubljana oziroma njena temeljna organizacija poljedelstvo in govedoreja. Vendar pa je v njihovi izjavi zapisano, da zadružnega doma nimajo zabeleženega kot osnovno sredstvo in zato tudi zahtevkov zanj nimajo.

Tudi krajevna skupnost ni mogla odkriti delovne organizacije, ki naj bi upravljala zadružni dom. Zato je domžalski izvršni svet na svoji zadnji seji sklenil, da bodo lastništvo nad zadružnim domom prenesli na krajevno skupnst.

J.T.

Med mladimi letos več zanimanja za vojaške šole

Uspešno delo komisije za usmerjanje mladih v vojaške in obrambne poklice – V Ljubljani prijavljenih 42 učencev

LJUBLJANA, 25. junija – Komisija za usmerjanje mladih v vojaške šole in obrambne poklice pri svetu za LO in DS SZDL Ljubljana se letos lahko pohvali z lepim uspehom. Komisija, ki je osnovni organizator in usklajevalec večletne družbenopolitične akcije, ima za cilj postopoma povečati slovensko narodnostno zastopanost v vojaških šolah in obrambnih poklicih. Medtem, ko se je leta 1973 iz petih ljubljanskih občin prijavilo za vojaške srednje šole, akademije in študij SLO le 10 mladih, se jih je letos kar 42!

Številka seveda še vedno ne zadovoljuje potreb in hotenj, gre pa vseeno za napredek, ki očitno kaže na veliko aktivnost komisije.

Komisiji za usmerjanje v vojaške šole in obrambne poklice gre pohvala predvsem za njeno delo v krajevni skupnosti in šolah, med mladimi samimi torej, kadrovanje v te poklice pa pomeni bistven element razvoja celotnega sistema SLO in DS v Sloveniji in Jugoslaviji. Prav s podružbljanjem ljudske obrambe namreč stalno naraščata pomen in vloga kadrov, ki so sposobni izvajati strokovno zahtevne in politično odgovorne naloge v zvezi z organiziranjem in usposabljanjem vseh družbenih elementov obrambe.

Komisija je pri svojem delu seveda naletela na vrsto pomanjkljivosti, težav, pa tudi vprašanj. V nekaterih šolah zaradi prenatrpanosti programov na primer obrambni vzgoji še vedno posvečajo premalo pozornosti, prav s tem pa tudi usmerjanju v vojaške šole. Kako se organizirati v krajevnih skupnostih, kako v osnovnih, poklicnih in srednjih šolah?

Še vedno je prisotna ozko naravnana zastarela miselnost o vojski in vojaških poklicih, odpor do uniforme, kako torej posodobiti delo?

M. S.

Društvo akvaristov širi svojo dejavnost

Ljubljančani navezujejo stike z mladimi akvaristi po vsej Sloveniji – Veliko volje do dela

LJUBLJANA, 25. junija – Že tretje leto deluje v Ljubljani obnovljeno društvo akvaristov. Prejšnje društvo je namreč pred 14 leti razpadlo in v tej dejavnosti je bila do leta 1977 praznina. Društvo ima sedaj že okrog 150 članov, vendar jih dela le okrog 40. Kljub temu pa se lahko pohvalijo z uspešnim delom in tudi navezovanjem stikov z akvaristi po vsej Sloveniji.

Člani, ki so večinoma mladi, svojo dejavnost širijo predvsem v šole in vrtce in so že postavili in uredili akvarij v VVZ Andersen, na pedagoški akademiji, sodelujejo pa tudi s pionirji na ljubljanskih osnovnih šolah.

V krajevni skupnosti Gradišče, kjer ima društvo v Veselovi 17 svoje prostore, so našli za svoje delo veliko razumevanje. Krajevna skupnost jim je priskrbela prostore in tudi nekaj opreme. Društvo je namreč povsem ljubiteljsko in denar dobi le od vpisnine in članarine ter s sodelovanjem na raznih razstavah. Tako bodo letos na primer sodelovali tudi na Gospodarskem razstavišču na Hortikulturi septembra.

V društvenih prostorih imajo člani akvarije, knjižnico, v kateri imajo strokovno literaturo in tuje revije. Tu lahko vsi, ki se želijo z akvaristiko šele začeti ukvarjati in tisti, ki akvarije že imajo doma, dobijo strokovne nasvete in navodila za svojega konjička. Člani pripravljajo tudi predavanja o najbolj zanimivih stvareh, ki zadevajo gojenje rib doma, vsak teden pa se dobijo tudi na sestanku, kjer se pogovorijo o težavah pri delu in tudi o težavah, s katerimi se srečuje društvo. Trenutno je najbolj pereč problem pomanjkanje denarja.

Ribe, ki jih imajo člani odveč, prodajo. Nekaj ljubljanski Semenarni, dogovarjajo pa se tudi z mariborskim Akvarijem. Svojo dejavnost je društvo že zelo razširilo po Sloveniji. Tako imajo že sekcije v Kamniku in Žalcu, Velenju, poleg tega pa navezujejo stike s Kranjem, Mariborom, Trbovljami, Idrijo, Kočevjem. Več jih je, bolj zanimivo in pestro je delo, zato ne odklonijo nikogar.

MOJCA KAUČIČ

KAM ZA KONEC TEDNA

PRIREDITVE – OBJAVE – OBVESTILA

ČETRTEK

BREZNICA
Ob krajevnem prazniku nastop domačega okteta in folklorne skupine v domu DPD Svoboda ob 20. uri.

BREŽICE
Otvoritev razstave »Makedonsko narodno vezenje« in nastop tamburašev iz Šestin ob 19. uri v galeriji Posavskega muzeja.

LJUBLJANA
Otvoritev desete jubilejne razstave »Grupa 69« v galeriji Riharda Jakopiča ob 18. uri.
Koncert angleške novovalovske skupine Fisher-Z v hali Tivoli ob 20. uri. Nastopa še predgrupa Azra iz Zagreba.

PTUJ
V hotelu Poetovio dnevi zagorske kuhinje. Ob večerih igrajo zagorski muzikaši.

VRHNIKA
V gradu Bistra koncert jazz ansambla Sončna pot ob 20.15.

ŽIROVNICA
Od 15. do 19. ure ogled prenovljene knjižnice Matije Čopa v TVD Partizan ter razstave del slikarjev Andreja Jemca, Staneta Bernika, Adriane Maraž, Jožeta Ciuhe in Jožeta Horvata-Jakija.

VRANSKO
V okviru četrtih kmečkih iger bodo odprli sejem kmečke mehanizacije in gospodinjske opreme ter razstavo fotografij na kmečko tematiko.

PETEK

ARTIČE
Otvoritev razstave cvetja, starih predmetov in lovstva v osnovni šoli (18.), ter vbečer narodnih plesov ob kresu (ob 19.30).

BLED
Koncert ansambla Lojzeta Slaka v Festivalni dvorani ob 20. uri.

KOSTANJEVICA NA KRKI
Proslava 30-letnice GG Brežice in 100-letnice gozdarstva na področju Kostanjevice ob 10. uri v gradu. V galeriji bodo ob 13. uri odprli razstavo »Gozd-skulptura-slika« kiparja Staneta Jarma ter diplomiranih inženirjev gozdarstva Janeza Čermača in Boštjana Koširja.

PIRAN
Na Prešernovem nabrežju bo ob 20.30 nastopil KUD Karol Pahor z gosti.
V galeriji Meduza 2 bodo ob 19. uri odprli razstavo abstraktno ekspresivnih platen Blaženke Zakonjšek.

RADENCI
Koncert tamburaškega orkestra iz Ptuja ob 20. uri v stekleni dvorani.

VELENJE
Dvodnevno 15. srečanje radioamaterjev Jugoslavije. Otvoritev razstave »SRJ 1980« in razstave ob 125-letnici rojstva izumitelja Mihajla Pupina s kulturnim programom ob 10. uri.

VRHNIKA
Predstava Srečnega novega gledališča z Vrhnike »Zaljubljenca v podzemski železnici« na dvorišču grada Bistra ob 20.15.

SOBOTA

HRASTNIK
V kinodvorani delavskega doma koncerti godbe na pihala Svobode 2 ob 19. uri.

KOPER
Otvoritev razstave ambientalnih del Anteja Rožića iz Zagreba v galeriji Meduza ob 19. uri.

NOVA ŠTIFTA
Proslava ob krajevnem prazniku v zadružnem domu ob 19. uri ter kviz tekmovanje na temo »Kaj veš o Novi Štifti«. Zatem družabno srečanje s kresovanjem.

KAMNIK
V gostilni Pod skalco »Tenis disko show« ob 19. uri. Nastopajo Jani Kovačič, duo Melita in Veno Dolenc, Drago Mlinarec, Jože Žvokelj ter Joseph Rakotorhnalany z Madagaskarja.

VRHNIKA
Koncert APZ Kranj v Bistri ob 20.15.

TRBOVLJE
Osrednja revirska proslava ob 30-letnici samoupravljanja in odkritje doprsnega kipa Edvarda Kardelja pred upravno zgradbo REK Edvard Kardelj ob 10. uri.

ŽIRI
Dvodnevna etnografska prireditev »Žirovski dan«. Ob 18. uri otvoritev razstave s kulturnim programom v osnovni šoli. Na njej sodelujejo slikarji, kmečke žene z domačimi specialitetami, krajani s čipkami, gobelini, vezenimi, sobnimi in balkonskimi rastlinami ter žirovski lovci in ribiči s trofejami.

NEDELJA

ARTIČE
Republiška revija pihalnih orkestrov in bobnarskih skupin pred prosvetnim domom (10.) ter parada cvetja in glasbe (15.)

BLED
Promenadni koncert pihalnega orkestra jeseniških železarjev v zdraviliškem parku ob 17. uri.

GOTOVLJE PRI ŽALCU
Otvoritev razstave o življenju in delu občanov v osnovni šoli ob 9. uri. Ob 10. uri položitev temeljnega kamna za gradnjo prizidka k osnovni šoli Polzela.

POSTOJNA
Nastop folklorne skupine iz Maribora na ploščadi pred jamo ob 10. uri. Na dvorišču za muzejem pa ob 17. uri revija oktetov Bori, Javor ter Lovskega okteta.

RADOMLJE
Športno društvo priredja veliko tombolo, ki jo bosta vodila Teleksova Iča in Franek Trefalt. Pričetek ob 14. uri.

VERŽEJ
Velika parada gasilcev s proslavo ob 100-letnici gasilskega društva (ob 10. uri).

VRHNIKA
Zaključek bistriških srečanj s koncertom moškega pevskega zbora IUV Usnjarna in Liko Verd ob 20.15 v gradu Bistra.

ZAGORJE
Odkritje spominske plošče Grabnerjevim v Šklendrovcu ob 10. uri.

ŽIRI
Otvoritev doma Partizan s kulturnim programom ob 10. uri, ob 16. uri veselica z lovskimi in ribjimi spcialitetami.

Francoz Castaing pred Polončičem

V peti etapi mednarodne kolesarske dirke »Po Jugoslaviji« je zmagal Francoz, Bojan Ropret pa je obdržal rumeno majico

PRIBOJ, 25. junija – Bojan Ropret, član jugoslovanske ekipe A, uspešno brani rumeno majico na 36. kolesarski dirki »Po Jugoslaviji.« Tudi po peti etapi dirke od Bajine Bašte do Priboja (157 km) je odlični Kranjčan na čelu kolone s polminutno časovno prednostjo pred sovjetskim reprezentantom Anisimovom. Sicer pa je zmagovalec današnje etape francoski kandidat za OI Francois Castaing, drugouvrščeni na lanskih sredozemskih igrah v Splitu. Sijajen uspeh v tej etapi pa je dosegel tudi Vinko Polončič kot drugouvrščeni na cilju te etape.

Naš kolesar Polončič je po današnjem uspehu napredoval v skupni uvrstitvi, saj je zdaj že osmi. Tudi po njegovi zaslugi je ekipa Jugoslavije A vendarle dosegla napredek, saj se je po času že precej približala ČSSR v boju za drugo mesto v končni razvrstitvi.

Današnja etapa je bila v glavnem mirna, kajti kolesarji se niso kaj posebej zaganjali, temveč so se rajši zadrževali v glavnini, bržčas zategadelj, da bi prihranili čimveč moči za dosti napornejšo vožnjo v jutrišnji šesti etapi. Bilo je sicer več poskusov pobegov, vendar brez uspeha. Edino Romun Bonciu je imel, kot ubežnik, sprva nekaj možnosti, saj je imel kakih 20 km pred ciljem dobri dve minuti prednosti pred najbližjimi zasledovalci, toda nazadnje so ga vendarle izdale moči in glavnina ga je pred ciljem dohitela. Prav tedaj pa sta se spustila v dir Francoz Castaing in Vinko Polončič, ki sta se do cilja zagrizeno borila, vendar se je Francoz v zadnjih metrih izkazal kot boljši šprinter.

V tej etapi sta bila tudi dva gorska cilja. Na prvem, znanem vzponu Kadinjači, se je najbolje odrezal včerajšnji etapni zmagovalec Francoz Larpe, na drugem, na Zlatiboru, pa njegov rojak Le Bris, ki je še naprej kot najboljši »alpinec.«

Rezultati 5. etape: 1. Castaing (Fr) 4:24:16, 2. Polončič (Jug. A) enak čas, 3. Giordano (It) 18 sek. zaostanka, 4. Okolelov (SZ) 19 sek., 5. Stejskal (ČSSR) – 34, 6. Malek (Alžirija), 7. Frelih (Jug. A), 8. Szobor (Madž.) ter še 30 kolesarjev, med katerimi tudi Bojan Ropret – vsi z enakim časom.

Vrstni red posameznikov po 5. etapi: 1. Ropret (Jug. A) 17:06:23, 2. Anisimov – 30 sek. zaost., 3. Vedernikov (oba SZ) – 1:07, 4. Velits (ČSSR) – 1:14, 5. Janešik 1:16, 6. Stejskal (vsi ČSSR) – 1:18, 7. Santoni (It) – 1:28, 8. Polončič (Jug. A) – 1:37, 9. Manoušek (ČSSR) – 2:32, 10. Madiot (Fe) – 2:34 itd.

Vrstni red ekip po 5. etapi: 1. SZ 33:22:06, 2. ČSSR – 3:08 min. zaostanka, 3. Jugoslavija A – 3:28, 4. Francija – 4:53, 5. Italija – 5:50, 6. Jugoslavija B – 11:30 itd.

Jutri je 6. etapa od Priboja do Jahorine (140 km).

O. L.

Za zdaj še ni odločitve

BEOGRAD – Tekmovalna komisija druge zvezne nogometne lige vzhodne skupine še ni registrirala tekem zadnjega kola, zato še ni znan novi prvoligaš. Na včerajšnji seji, ki so se je udeležili le štirji člani, manjkala sta predsednik in še en član, so se dogovorili, da bodo o zadevi vnovič razpravljali, a šele tedaj, ko bodo dobili poročila z vseh srečanj.

Vse več je slišati tudi o lažiranju nogometnih tekem. Temu je treba odločno narediti konec, so med drugim menili na včerajšnji seji predsedstva ZTKO Srbije. Delegati so se zavzeli za čim hitrejšo in korenito akcijo, s katero naj bi odpravili vse negativne pojave.

Tudi pri najmlajših ne gre brez incidenta

LONDON – Angleži so vnovič dokazali, da so »prava« dežela nogometa. Na wembleyjskem štadionu sta namreč pred kratkim igrali šolski reprezentanci Anglije in Škotske. Na štadionu se je zbralo kar 70.000 gledalcev!

Med tekmo je prišlo po angleški navadi spet do incidenta, ko je manjša skupina navijačev vdrla na teren. Policija je, kajpak, nagio ukrepala, polovila izgrednike, tako da so dogodki na igrišču nemoteno potekali do konca. Zmagala pa je reprezentanca Škotske s 5:4.

Sarajevo v Moskvi

SARAJEVO – Med 22. letnimi olimpijskimi igrami, ki bodo od 19. julija do 3. avgusta v Moskvi, se bo športnikom, funkcionarjem in obiskovalcem predstavilo tudi Sarajevo, mesto-gostitelj 14. zimskih olimpijskih iger leta 1984. Na rastavi bodo Sarajevčani pokazali, kaj so opravili doslej za igre čez štiri leta. Razstava bo štiri dni v domu sindikatov v Moskvi, kjer bo zasedal tudi mednarodni olimpijski komite, potlej pa jo bodo pokazali še v osrednjem tiskovnem središču.

Na sestanku MOK 16. julija bodo zastopniki organizacijskega komiteja sarajevskih iger poročali o dosedanjih pripravah in načrtih za prihodnje. V sarajevski delegaciji bo šest funkcionarjev, vodil pa jo bo prejkone predsednik izvršnega komiteja Anto Sučić. Zastopniki BiH bodo v Moskvi zbirali tudi izkušnje za organizacijo »bele olimpiade« 84. Skušnje bo zbirala posebna ekipa strokovnjakov, poudarek pa bo na računalniški obdelavi podatkov, tiskovni službi in marketingu.

Sarajevska televizija je posnela tudi film o Sarajevu, ki ga bodo pokazali novinarjem in obiskovalcem iger.

Sarajevska razstava bo edina v Moskvi, ker so organizatorji prihodnjih letnih iger iz Los Angelesa opustili to namero, po njih pa so se zgledali tudi kandidati za 15. zimske igre (Calagary) in gostitelji prihodnjega kongresa MOK (Baden – Baden).

Sanchez obranil naslov

LAS VEGAS – Salvador Sanchez, 21-letni profesionalni boksar iz Ciudad Mexica, je obranil naslov svetovnega prvaka v peresni kategoriji po verziji WBC. V Las Vegasu je premagal izzivalca, nekdanjega svetovnega prvaka, Američana Dannyja Lopeza s tehničnim knockoutom v 14. rundi. Sanchez je naslov osvojil februarja letos.

Za alternativne programe 1,3 milijona mark

BONN – Zvezni forum za vrhunski šport v ZRN namerava za alternativne programe letos izdati skupaj s strokovnimi zvezami olimpijskih športov 1,33 milijona mark. Načrt predvideva močnejšo udeležbo na številnih velikih mednarodnih tekmovanjih in tudi pomlajevanje reprezentančnih vrst ZRN v raznih športih, vse kajpak za nadomestilo za neudeležbo na olimpijskih igrah v Moskvi.

Polanec in Pipan se vračata v Ljubljano

Na tiskovni konferenci Iskre Olimpije predstavili načrt dela in seznam igralcev za novo sezono – Tudi Čosića bi še potrebovali

LJUBLJANA – »V dvorano Tivoli se mora vrniti delovno košarkarsko vzdušje. Iskra Olimpija in z njo Ljubljana mora znova postati pomembno jugoslovansko košarkarsko žarišče. Takšno usmeritev smo sprejeli na občnem zboru in jo na izvršnem odboru zdaj razčlenili,« je med drugim poudaril predsednik Iskre Olimpije Ivo Zorčič na tiskovni konferenci pred začetkom pripravljalnega obdobja ljubljanskega košarkarskega prvoligaša.

Ker bodo v klubu delali z vsemi selekcijami in tako poskušali zagotoviti kar največ lastnega igralskega kadra, ob tesnejšem sodelovanju s klubi iz vse Slovenije seveda, postaja vse hujši problem dvorane, kajti sedanje cene v dvorani Tivoli so za klub nesprejemljive. Upoštevati namreč velja, da Iskra Olimpija dobi po samoupravnem sporazumu z Iskro 5 milijonov din, iz telesnokulturnih virov pa še 3 milijone din, (1,8 milijona za moško in 1,2 milijona din za žensko košarko), samo za dvorano pa bi morala plačati prek 5 milijonov din. Če bodo našli rešitev na mestni ravni, ki bo seveda veljala za vse klube, ki uporabljajo tivolski objekt, potem bodo rešeni velikih skrbi.

Največ zanimanja je seveda veljalo »sanaciji« prvoligaške ekipe. Izmed igralcev, ki so nastopali za Iskro Olimpijo v prejšnji sezoni, so ostali: Jelovac, Gvardjančič, Subotić, Muha, Tiringer, Todorović in Merklin; pristopne izjave pa so do zdaj podpisali: Polanec in Pipan (Libela, Celje), Grgin (Jugoplastika), Petrović (Student, Niš), Moffardin (Cibona), Kompara (Gostol, Nova Gorica). Že v prihodnjih dneh naj bi se preključili še Blaznik (Ježica), Brodnik (Slovan), Mržek (Ilirija) in član kadetske klubske ekipe Mičunovič.

Samo deset igralcev naj bi bilo zanesljivih v prvi ekipi, za preostalih šest mest, ki prinašajo licenco za nastopanje v prvi ligi, pa naj bi se vsi drugi še borili. Tudi za mesti na klopi bo boj očitno neizprosen pred vsako tekmo.

Kar zadeva Zagrebčana Despota, se bo Iskra Olimpija z njim še naprej pogovarjala. Despot je namreč izrazil željo, da bi prestopil k ljubljanskemu prvoligašu, vendar pri tem ne gre za nikakršno zamenjavo za Čosića, Čosić je namreč še vedno član Iskre Olimpije in je bil zanjo tudi med lanskim prvenstvom licenciran pri naši zvezi. Na njegovo zahtevo za izpisnico so v Ljubljani vsaj za zdaj odgovorili odklonilno.

»Ni ga trenerja v Jugoslaviji, ki si ne bi v ekipi želel Čosića. Čosić je gotovo potreben tudi Iskri Olimpiji, da katere ima tudi še nekaj obveznosti, pa tudi po zahtevah našega pravilnika o prestopanjih igralcev bi se moral vrniti v Ljubljano,« pravi Lazar Ležić, ki je podpisal pogodbo z Iskro Olimpijo, pri kateri je zdaj vodja strokovnega štaba kluba in trener prve moške ekipe. »Kar zadeva Čosića, naj omenim še zanimivost, ki se je morda ne spominjate več. Leta 1978 je Čosić hotel, da jaz pridem k Olimpiji in ko nisem prišel, je on odšel. Zdaj sem jaz v Ljubljani, pa hoče on drugam...«

Košarkarji Iskre Olimpije začnejo priprave 14. julija. Takrat bo prva skupina odšla na Ohrid, druga skupina pa se ji bo pridružila 1. avgusta. Zaključne priprave bodo jeseni nato še v Kranjski gori. Približno 40 tekem bo Iskra Olimpija odigrala v pripravljalnem obdobju, od teh 70 odstotkov na tujih igriščih. Za zdaj je dogovorjen nastop na treh močnih turnirjih. Od 7. do 11. septembra bodo Ljubljančani igrali v poljskem Lublinu, kjer bo nastopalo šest močnih ekip, od 19. do 23. sept. bo igrala na tradicionalnem turnirju komunističnega tiska v Barceloni, kjer bodo nastopale še italijanska, španska in sovjetska ekipa; 25 in 26. sept. pa bo še turnir v Ljubljani, na katerem bo Iskra Olimpija predstavila svojim privržencem ekipo za novo prvenstvo. Na turnirju naj bi igrali še Bosna, italijanski prvak Synudine ter Cibona ali avstrijski UBSC.

Kar zadeva igralce, ki so letos odpadli, veže Iskro Olimpijo predvsem dogovor s Slovanom o sodelovanju in izmenjavi igralcev. Šele, če Slovan za katerega ne bi bil zainteresiran (Križnar, Senica, Vidmar), lahko zaigrajo tudi za kakšen drug slovenski klub. Sicer pa bo tesnejše sodelovanje z vso slovensko košarko v bodoče ena poglavitnih usmeritev Iskre Olimpije.

STANE TRBOVC

NOVO NA TUJEM

EUGENE – Na atletskem tekmovanju je najboljši rezultat dosegel Renaldo Nehemiah v teku na 110 m ovire s 13,26. Craig Virgin pa je z rezultatom 27:45,16 zmagal na 10.000 m. Pri ženskah se je izkazala olimpijska zmagovalka iz leta 1968 – zdaj 32 letna – Manningova, ki je bila najboljša v teku na 800 m z 1:57,30, ter Karin Smith, ki je vrgla kopje 63,54 m.

NEWPORT – Američan Phil Weld, ki je plul z jadrnico Moxie, je zmagovalec letošnje transatlantske regate, saj je prvi priplul v pristanišče v Newportu.

Letošnje lovorike PZS kranjskemu Triglavu

V 2. kolu plavalci in plavalke v Trbovljah v hladnem vremenu niso dosegli boljših izidov

TRBOVLJE – Letošnje tekmovanje za pokal plavalne zveze Slovenije se je končalo s pričakovano in zasluženo zmago kranjskega Triglava, ki je bil tudi na sklepnem delu najboljši. Vrstni red deseterice je realen, škoda je le, da se tekmovanja niso udeležili vsi slovenski klubi.

Včeraj zaradi hladnega vremena ni bilo boljših rezultatov, vendar so bili boji v nekaterih disciplinah nadvse izenačeni in zato privlačni. V tekmovanju za pokal PZS je tako ostalo le še 2. kolo, oziroma sklepni del za pionirje,ki bo v soboto v Ljubljani.

REZULTATI: moški – 100 m kravl: 1. B. Petrič (TK) 57,39, 2. Vozel 57,83, 3. Hanžekovič (oba RT) 58,43; 400 m kravl: 1. B. Petrič 4:18,94, 2. D. Petrič (oba TK) 4:19,69, 3. Novak (RT) 4:21,20; 100 m prsno: 1. Globočnik (TK) 1:13,81, 2. Mejač (LL) 1:18,37, 3. Gaberšek (VV) 1:19,35; 100 m hrbtno: 1. Novak (RT) 1:04,37, 2. Drnač 1:07,55, 3. Kolman (oba LL) 1:11,48; 200 m delfin: 1.Hanžekovič (RT) 2:15.04, 2. D. Petrič (TK) 2:23,13, 3. Drnač (LL) 2:24,50; ženske – 100 m kravl: 1. O. Avbelj (LL) 1:03,84, 2. Rebolj (TK) 1:06,17, 3. Urankar (RT) 1:06,77; 400 m kravl: 1. Praprotnik 4:41,36, 2. Rebolj (obe TK) 4:42,71, 3. Krašovec (IL) 4:45,34; 100 m prsno: 1. Porenta (IL) 1:21,42, 2. Cvek (TK) 1:22,38, 3. I. Avbelj (LL) 1:22,51; 100 m hrbtno: 1. Kolenc 1:14,31, 2. Burja (obe RT) 1:15,15, 3. Kosirnik (TK) 1:16,26; 200 m delfin: 1. Močnik (LL) 2:37,44, 2. Jagodic 2:44,20, 3. Dvoršak (obe TK) 2:50,47; 400 m mešano: 1. Praprotnik (TK) 5:27,73, 2. Porenta (IL) 5:33,86, 3. Cvek (TK) 5:37,31.

KONČNI EKIPNI VRSTNI RED: 1. Triglav 34.917, 2. Ljubljana 28.123, 3. Ilirija 19.940, 4. Rudar 17.582, 5. Velenje 12.805, 6. Celulozar 8.791, 7. Koper 4.710, 8. Neptun 4.577, 9. Radovljica 4.488, 10. Olimpija 3.743.

MIRKO LEBAR

ŠPORTNA NAPOVED

Tudi v SRS 23 dvanajstic

LJUBLJANA – V 25. kolu športne napovedi je bilo 392 dvanajstic, med njimi tudi 23 v Sloveniji. Dobitek je 9.821,00 din. Enajstic je bilo 7.908, med njimi 526 v naši ožji domovini, dobitek pa je 730,00 din.

PARI 26. KOLA:

1.	Budućnost – Čelik	1
2.	Vardar – Napredak	10
3.	Radnički – Rijeka	10
4.	Dinamo – Sarajevo	1
5.	Hajduk – Partizan	10
6.	C. zvezda – Osijek	1
7.	Železničar – Sloboda	10
8.	Vojvodina – Borac	10
9.	Olimpija – Velež	1
10.	Rapid (A) – Sparta (ČSSR)	10
11.	Malmö – Duisburg (ZRN)	102
12.	Slavia (Bolg) – Bochum (ZRN)	102

REZERVNA PARA:

1.	Bohemians (ČSSR) – Kastrup (Dan)	10
2.	Lillestrom (Norv) – Werder (ZRN)	102

Vplačila sprejemajo do petka zvečer.

POLFINALE ZA POKAL SFRJ NA OBMOČJU SRS

Triglav : Slovan 0:2 (0:1)

KRANJ – Igrišče Stanka Mlakarja, gledalcev okrog 100, sodnik Nikić (Lj).,

Strelec obeh golov je bil Maver.

Kljub enakovredni igri so zmagali gostje iz Ljubljane, s katerimi so se domači kosali dokaj enakovredno.

J. J.

Železničar : Rudar (V) 1:2 (1:2)

Poljak Fibak je ohranil mirno kri

V izredno napeti teniški partiji v Wimbledonu v 5 nizih premagal Edmondsona

LONDON, 25. junija – Dež še vedno moti 93. teniški turnir za mednarodno prvenstvo Anglije, tako da je bilo mnogo partij odigranih v več delih. Doslej najbolj razburljivo pa je bilo gotovo srečanje prvega kola moških med 28-letnim Poljakom Fibakom in 26-letnim Avstralcem Edmondsonom, ki je presenetil teniški svet leta 1976 z zmago na mednarodnem prvenstvu Avstralije. Tekma med Poljakom, ki je 13. nosilec, in Avstralcem je bila prvi dan zaradi mraka prekinjena pri stanju 2:2 v nizih. Edmondson je vodil že z 2:1 v nizih (7:5, 4:6, 6:3) in imel v četrtem pri vodstvu s 5:1 dve zaključni čogi. Fibak pa je vendar izenačil na 5:5 in nato na 6:6, vendar je moral v podaljšani igri obraniti še tretjo zaključno žogo, preden je izenačil na 2:2. Drugi dan – v 5. nizu pa je Fibak takoj odvzel servis nasprotniku, vendar je nato začelo deževati. Po dveh urah sta bila igralca spet na igrišču. Pri 5:4 za Fibaka je kazalo, da je boj odločen, vendar je nato Edmondson odvzel servis nasprotniku, ki pa je le zmagal, a šele z 10:8.

Nekaj izidov žensk – Ruzici (Rom) : Simmonds (Ita) 7:6, 6:4, Stove (Niz) : Antonopolis (ZDA) 7:6, 6:2.

Več visokih uvrstitev atletinj iz Slovenije

Na državnem prvenstvu starejših in mlajših mladink v Ohridu po 9 kolajn Mariboru in Olimpiji

OHRID – Posamično državno prvenstvo starejših in mlajših mladink v atletiki je minilo ob zadovoljivi udeležbi in je navrglo tudi nekaj dobrih rezultatov. Izkazale so se tudi tekmovalke iz SR Slovenije, zlasti zastopnice Maribora in Olimpije, največ kolajn pa je pripadlo tekmovalkam subotiškega Spartaka.

V Subotici zadnji dve leti, odkar imajo naprave z umetno snovjo, zares dobro delajo in 11 osvojenih kolajn pravzaprav ni presenečenje. Mariborčanke in tekmovalke Olimpije so jih osvojile po 9, pri čemer pa ima Olimpija več naslovov.

Razveseljivo je, da so bili rezultati mlajših mladink sorazmerno boljši, nekaj pa je sploh izredno obetajočih tekmovalk, na primer 15-letna metalka krogle Bandurjeva iz Maribora.

Rezultati – **st. mladinke** – 100 m: Kozma (Sp) 12,2, Četina (Kl) 12,3, Kranje (Ol) 12,4 200 m: Kozma (Sp) 24,9, 3. Četina (Kl) 25,2, 8. Ulbin (M) 27,9. 400 m: Božinovska (Rab) 54,8, 3. Fras (M) 58,1, 5. Ulbin (M) 60,6, 800 m: Fras (M) 2:14,2, Rističević (Sa) 2:14,4, 1500 m: Rističević (S) 4:43,0, 5. Babič (Kl) 4:58,0, Vindiš (Pt) 5:11,6, 4 × 100 m: Spartak 50,2, 3. Kladivar 52,4, višina: Foško (P) 179, Muršič (M) in Topole (Kl) 169, 4. Lihteneger (KAK) 166, daljava: Novković (MZ) 511, Lihteneger (KAK) 509, 4. Žuntar (Kl) 491, 100 m ovire: Čurgulj (Cz) 15,1, Jug (Vel) 15,2, Muršič (M) 15,7, 6. Žuntar (Kl) 16,4, krogla: Petavs (Tr) 11,62, Šumaher (Prol) 11,26, disk: Conka (Sen) 36,78, Petavs (Tr) 34,14, Majer (M) 32,70, kopje: Šumaher (Prol) 45,14, Majer (M) 41,90, **ml. mladinke** – 60 m: Sinković (Sp) 7,9, 3. Torkar (Ol) 8,0, 8. Ahtig (M) 8,5, 100 m: Jovanović (Pr) 12,3, 3. Torkar (Ol) 12,6, 6. Ahtig (M) 13,1, 300 m: Kozma (Sp) 40,1, 3. Paškulin (Ol) 41,2, 7. Weingartner (M) 43,2, 600 m: Čolović (Sl) 1:33,8, Uršič (Tol) 1:34,3, 8. Rupar (Kl) 1:42,8, 80 m ovire: Dimitrijević (S) 12,3, 3. Javornik (Ol) 12,8, 4. Žerjav (M) 12,8, 5. Narath (Kl) 12,9, 6. Šešerko (Pt) 12,9, 4 × 100 m: Olimpija 50,0, 5. Ptuj 52,2, 4 × 300 m: Olimpija 2:49,3, 6. Maribor 2:55,6, 7. Ptuj 2:58,0, višina: Rant (T) 170, 3. Pečovnik (Vel) 164, daljava: Kolar (Ol) 547, 5. Šešerko (Pt) 500, 8. Carli (Pt) 482, krogla: Bandur (M) 11,52., disk: Gion (Sen) 36,18, Bandur (M) 33,80, kopje: Nešić (Srem) 35,88, Pirc (M) 33,18.

MILAN LORENCI

Elanov tabor za mlade v Kr. gori

Petnajsterica mladih alpskih smučarjev vsak dan na snegu na Vršiču

KRANJSKA GORA – Še do sobote bodo naši najboljši mladi smučarji, za katere je Elan tudi pripravil poletni tabor, trenirali v Kranjski gori. Petnajsterica mladih pod vodstvom trenerjev Šmitka in Plajbesa vsak dan smuča na Vršiču, popoldne pa imajo v Kranjski gori še »suhi« trening. Vzdušje je sicer izrazito delovno, vendar tudi sprostitve ne manjka.

V soboto bodo pripravili poseben zaključek tabora, na katerega so povabili starše vseh mladih smučarjev, udeležili pa se ga bodo tudi zastopniki Elana.

VATERPOLO

Poraz z ZRN

BEOGRAD – V prvih tekmah za »lovoriko Tašmajdan« je Jugoslavija premagala Španijo s 7:4, ZRN Avstralijo s 6:4, včeraj pa je ZRN zasluženo premagala Jugoslavijo s 5:4.

AVTO magazin
jugoslovanska revija za avtomobiliste in pešce

Izšla je nova številka revije AVTO-MAGAZIN, v njej med drugim berite:

Promet in zdravje
Vreme je (včasih) slab sopotnik

Vozili smo
Talbot simca solara GLS

Prometna varnost
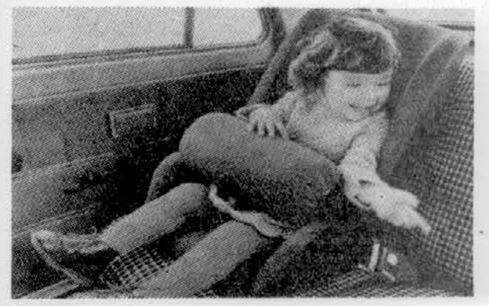
Za varnost najmlajših

Parada dirkalnih vozil
Gocart formula K

Ne pozabite – nova številka AVTO-MAGAZINA že v kioskih!

Najboljšim res najboljša oprema

V smučarskem poolu bodo letos za alpske smučarje zbrali 8 milijonov din

LJUBLJANA, 25. junija – Zastopniki najbolj znanih evropskih proizvajalcev smučarskih rekvizitov in športne opreme so se danes zbrali v Ljubljani na peturni sedmi redni letni skupščini jugoslovanskega smučarskega poola, ki jo je vodil Tone Vogrinec. Zborovalci, stari člani in tudi novi, so ugotovili, da je pool delal izjemno dobro, kar je ob vse večjih uspehih jugoslovanskih alpskih smučarjev še povečalo zanimanje zanj med tujimi in domačimi opremljevalci. Za skrbno pripravljene načrte alpskih reprezentanc – že konec tedna pojdejo nove vadit na sneg – bo treba letos zbrati skupno 15,6 milijona din, od tega pa bodo tuji in domači člani poola prispevali približno 8 milijonov din. Za zdaj lahko zapišemo, da bodo naši najboljši alpski smučarji in smučarke vseh selekcij tudi v prihodnji sezoni dobro opremljeni, saj je vodstvo poola zanje lahko izbiralo najustreznejšo opremo in rekvizite, pri čemer so domači proizvajalci enako dobri opremljevalci kot tuja podjetja. Skrb za približno 80 izbranih smučarjev in smučark vseh selekcij je sicer sestavni del dolgoročnejših prizadevanj v zvezi z zimskimi olimpijskimi igrami v Sarajevu 1984.

PO DOMAČIH KRAJIH

LJUBLJANA – Planinska zveza Slovenije obvešča obiskovalce severovzhodne Slovenije, da je »Vodnik« za to področje Slovenije že v prodaji, in sicer pri PZS, Dvoržakova 9. Cena je 240 dinarjev.

RADOVLJICA – Kajakaški klub Radovljica organizira v nedeljo turistični kajakaški spust od Bohinjskega jezera do Soteske. Štart bo ob 10.30 pri Čolnarni na Bohinjskem jezeru.

Bizjak – Belcijan med dvojicami

LJUBLJANA – Na prvenstvu kegljaške podzveze Ljubljana za moške dvojice je sodelovalo 66 dvojic iz 20 klubov, ki so nastopili na kegljiščih Gradisa in Hidra; oba nastopa sta štela tudi za tekmovanje posameznikov. Osem najboljših dvojic, ki bodo oktobra predvidoma zastopale podzvezo na republiškem prvenstvu, se bo pred tem še enkrat pomerilo v dveh nastopih, seštevek podrtih kegljev iz vseh štirih nastopov pa bo odločal o končnem vrstnem redu v podzvezi.

V prvih dveh nastopih so bili najuspešnejši: 1. Bizjak – Belcijan (Tekstil) 3557, 2. Zdešar – Kačič (Gradis) 3504, 3. Fon – Gostinčar (Saturnus) 3443, 4. Hočevar – Hribar (Sl. ceste) 3437, 5. Košir – Podreberšek (Gradis) 3435, 6. Hafner – Urbas (Sl. ceste) 3430 itd. Prvo mesto kombinacije Bizjak – Belcijan bi utegnila ogroziti samo še najboljša Gradisova dvojica.

A. L.

Več pozornosti mladim

LJUBLJANA – Na seji skupščine AMTK Ljubljana so oblikovali predsedstvo kot kolektivno vodstvo, razpravljali pa so tudi o organiziranosti kluba. Nedvomno bo treba krepiti delegatski sistem, saj AMTK Ljubljana deluje na območju vseh ljubljanskih občin. Klub je eden največjih pri nas, število članov se giblje okrog 9000.

Prva in doslej edina dejavnost AMTK na športnem področju je speedway. V tem športu so organizirali tudi dirko za svetovno prvenstvo dvojic. Prireditev je odlično uspela. Na seji pa so ugotovili, da so pridobili malo mladih športnikov. Klub se bo v prihodnje še bolj angažiral, da bo vzgojil mlade voznike. Predlagali so, da bi razen speedwaya gojili tudi druge panoge avto-moto športa. Treba bo razširiti športno dejavnost tudi za vse člane, ne le za vrhunske tekmovalce. Napredek se je pokazal predvsem na tehničnem področju, obnovili so stezo za speedway. Na koncu seje so dolgoletnim zaslužnim članom podelili priznanja.

SAŠO SOLAROVIĆ

Veleslalom v Logarski dolini

LOGARSKA DOLINA – Smučarski klub Izletnik Celje je organiziral na plazu pod Planjavo v Logarski dolini klubsko prvenstvo v veleslalomu. Nastopilo je 38 smučarjev, med njimi tudi gostje iz Trbovelj. Proga, dolga 600 metrov, je bila odlično pripravljena, pa tudi sneg je bil ugoden.

Zmagovalci, cicibanke: Asman; cicibani: Jošt; ml. pionirji: Klenovšek (Trb.); st. pionirji: Marguč; mladinci: Cesar. (vsi Celje); člani: Forte (Trb.).

K. J.

Prva zmaga: v namiznem tenisu

Na II. olimpijskih igrah za invalide zlato Šimoniču in Dimitrijeviču

ARNHEM, 25. junija – Franc Šimonič in Svetislav Dimitrijević sta prva Jugoslovana, ki sta se na II. olimpijskih igrah za invalide na Nizozemskem povzpela na oder za zmagovalce. V moštvenem tekmovanju v namiznem tenisu sta v skupini E (športniki s podlahtno amputacijo) prepričljivo zasedla 1. mesto, potem ko sta ugnala tekmece iz ZRN in Švedske s 3:0. Med drugimi športniki našega dokaj številnega zastopstva je bila kolajni najbližje Milinkovićeva, ki med paraplegiki skupine 4 v metu diska deli 4. mesto. Dobro sta se uvrstili slabovidni športnici Andja Marojević in Saveta Bajin, ki sta zasedli 5. in 6. mesto v metu kopja, Marojevićeva pa je bila še 6. v metu krogle in 7. v metu diska. V konkurenci atletov s slabim vidom je Pavle Ribič zasedel 5. mesto v teku na 100 m, pripomniti pa velja, da je bila v njegovi disciplini najhujša konkurenca, saj je nastopilo kar 42 športnikov. Enako mesto je zasedel kar dvakrat Ivan Pibernik v skupini paraplegikov 2-A, in sicer v metu krogle in diska. Popolnoma slepi športnik Janez Potočnik je bil v troskoku 7., v skoku v daljavo 9. (od 33 tekmovalcev). Tatjana Šuštaršič je v metu krogle zasedla 7. mesto.

B. M.

ŠAH ŠAH ŠAH ŠAH ŠAH ŠA

Delitev prvega mesta in velemojstrski bal

Na tradicionalnem mednarodnem turnirju v Erevanu lep uspeh A. Petrosjana – Knežević poprečen

EREVAN, 25. jun. – Na tradicionalnem mednarodnem turnirju sta zmagala domačina Aršak Petrosjan in Vitalij Ceškovski, ki sta zbrala po 10,5 točke iz 15 partij. Soimenjak bivšega svetovnega prvaka je tudi izpolnil prvi pogoj za velemojstrski naslov. Edini Jugoslovan na tem turnirju, velemojster Knežević, se je s polovico možnih točk uvrstil v sredino razpredelnice.

Vrstni red: A. Petrosjan, Ceškovski 10,5 Romaniišin 10, Talj 9, Mackanjan 8,5, Vaganjan, Vitolinš, Lptujan 8, Knežević 7, Šunye, Suba 6,5, Grigorjan, Tukmakov 6, Vadasz 5, Dobosz 3.

Vitolinš in Lptujan sta dosegla prva bala za naslov mednarodnega mojstra.

Litinska v polfinalu

ODESA, 25. jun. – Marta Litinska je dobila dvoboj z Bolgarko Tatjano Lemačko s 5,5:2,5 in se tako uvrstila v polfinale dvobojev kandidatinj za svetovno prvenstvo. Litinska je namreč dobila osmo partijo in s petimi remiji ter tremi zmagami zanesljivo odpravila svojo tekmico. V polfinalu bo igrala z Aleksandrijo. V drugem polfinalnem paru se bosta pomerili Ioseliani jeva in bivša šampionka Gaprindašvilijeva.

Litinska je tako dosegla svoj največji uspeh. Potem ko je na medconskem turnirju zasedla četrto mesto, je praktično izpadla iz bojev za svetovno prvenstvo. Po odpovedi Kušnirjeve pa je dobila priložnost in se v kvalifikacijah pomerila s Fischdickovo. Čeprav je zahodna Nemka povedla kar s 3:0, je Litinska na koncu le slavila s 4,5:3,5.

Med štirimi najboljšimi so tako same sovjetske igralke, Litinska pa je edina med njimi, ki ni iz Gruzije.

Glavni sodnik odeškega dvoboja je bil Jugoslovan Tihomir Acketa.

V Somboru osma kategorija

NOVI SAD – Od 16. do 20. septembra bo v Somboru osmi mednarodni turnir memorial Ivana Perčetića. Med 16 udeleženci bodo tudi velemojstri Farago, Nogeiras, Plachetka, Matanović, Vukić in Nemet. Turnir bo osme kategorije FIDE.

KAJ ZA KONEC TEDNA

Večina potov ljubiteljev rekreacijske dejavnosti pelje v gore

Izleti v naravo

PD LJUBLJANA-MATICA vabi v nedeljo na izlet v Zahodne Julijce. Pot po peljala iz Dunje na planino Grego, Poldansko špico in čez Planinco v Zajzerà, oziroma Ovčjo vas. Hoje bo pet ur, za tiste pa, ki imajo manj kondicije, pa ne bo vzpon na Poldašnjo špico in se bodo že v dveh urah lahko znašli ponovno pri avtobusu. Izlet bo vodil Luka Kočar, zbor vseh udeležencev pa je ob 6. uri pred Miklošičevo 17. Ne pozabite potnih listov, saj so Zahodni Julijci onstran meje.

PD VIHARNIK iz Ljubljane bo konec tedna organiziral kar dva izleta v Kamniške in Savinjske Alpe. Prvega bo vodil Bernard Potočnik in bo v soboto, izletniki pa se bodo iz Kamniške Bistrice povzpeli na Grintovec. Drugi izlet bo vodil Polde Štukelj. Planinci se bodo v nedeljo povzpeli z žičnico na Veliko planino, od tam pa bodo peš, preko Konja, sestopili v Kamniški Bistrici. Oba dni je zbor vseh, ki bi se izletov želeli udeležiti, ob 6.15 pod uro na pročelju ljubljanske železniške postaje, na pot pa gredo z rednim avtobusom v Kamniško Bistrico. Na obe privlačni turi opozarjajo tudi ljubitelje planin iz KS Gradišče, ki jih vedno z veseljem pozdravijo.

PD RAVNE NA KOROŠKEM vabi v nedeljo, 29. t. m. na prvo srečanje koroških planincev, ki bo pričelo ob 10. uri na Naravskih ledinah. Organizatorji so pripravili kulturni program, športne in družabne igre, od planinskih društev pa pričakujejo, da bodo pri teh igrah aktivno sodelovali s svojimi ekipami. Po programu bo planinsko rajanje.

PD SAP-VIATOR iz Ljubljane organizira pohod po Slovenski planinski poti od Slovenj Gradca do Rogovilca. Na pot bodo krenili že jutri, 27. t. m. ob 13.45 z ljubljanske avtobusne postaje. Prenočevali bodo v Domu pod Plešivcem in pa na Smrekovcu. Prvi dan bodo hodili dve uri, soboto in nedeljo pa sedem do osem ur, zato je priporočljiva dobra kondicija. Izlet bosta vodila Miha Primc in Gabrijel Jelovšek, prijave pa zbira Maja Molk, tel. 557-021, int. 228.

PD NOVA GORICA prireja dne 28. in 29. t. m. planinsko turo na Blešćeco planino in Spitzegel (2118 m) na »Poti prijateljstva«. Potrebna je planinska oprema in cepin, potovali pa bodo z osebnimi vozili. Izletniki potrebujejo veljavne potne liste, udeležencu pa se bodo danes ob 18. uri na skupnem sestanku v prostorih društva še natančneje dogovorili o podrobnostih. Izlet bo vodila Klementa Vuga.

PD VELENJE organizira v nedeljo izlet v Matkov kot z ogledom »škafa«. Odhod z rednim avtobusom ob 6. uri izpred avtobusne postaje Velenje. Hoje bo okrog pet ur, cena izleta pa znaša 80 dinarjev. Hrana iz nahrbtnika. Vodja bo Andrej Kuzman.

Matkov škaf vreden ogleda

Komisija za planinstvo pri ZTKO Mozirje ter PD Solčava pripravita v nedeljo množičen planinski pohod na Matkov škaf. Ta edinstvena naravna tvorba, do 30 metrov visoki sneženi valj, ki mu domačini pravijo kar »škaf«, je vsekakor vreden ogleda. Zlasti te dni, kajti pozneje je zaradi višjih poletnih temperatur vsak dan nižji.

Udeleženci se bodo zbrali ob 8. uri pri gostišču sester Logar v Logarski dolini, odkoder bodo z avtomobili nadaljevali pot do lovske koče v Matkovem kotu in naprej peš do Matkovega škafa. Zmerne hoje, večinoma po snegu, bo poldrugo uro, zato mora biti ustrezna obutev. Po povratku bo ob lovski koči planinsko srečanje.

JANEZ PLESNIK

Ribniška koča vabi

V treh mesecih deset mrtvih traktoristov

Lastniki traktorjev še vedno nimajo na vozilih varnostnih kabin, ki bi vozniku pri prevračanju traktorja verjetno rešile življenje

LJUBLJANA, 25. junija – V prvi polovici letošnjega leta je v Sloveniji umrlo že 19 traktoristov, deset v zadnjih treh mesecih. Od tega je devet voznikov traktorjev umrlo zaradi slabega poznavanja vozila. Zapeljali so bodisi na hrib ob cesti, preveč na rob ceste ali na stezo, ki še zdaleč ni primerna za vožnjo s traktorjem. Vozilo se je zatem prevrnilo na voznika, ki je kmalu nato umrl pod tako koristnim kmečkim strojem hkrati pa tudi nevarnim za tistega, ki ga slabo pozna. Le en traktorist pa je umrl, ker je vanj trčil tovornjak.

Za razliko od prvih treh mesecev, ko je bilo med traktoristi devet žrtev, jih je bilo v zadnjem tromesečju deset. Po svoje je to tolažilen podatek, saj bi v teh mesecih iz primerjavi s prvim lahko pričakovali več žrtev. V teh mesecih je bilo prav gotovo več traktorjev na cesti in na njivah, saj je tudi več dela.

Podatki kažejo, da je bilo največ mrtvih traktoristov v občinah, kjer sveti za preventivo in vzgojo v varstvenem prometu niso delali ali pa zelo slabo, saj je pobuda republiškega sveta za izobraževalno akcijo po občinah ostala le pobuda. Tako je bilo tudi v celjski občini, kjer je akcija propadla, v zadnjih treh mesecih pa so tamkaj umrli trije traktoristi. Po dva pa sta umrla v novogoriški in krški občini. Tudi novogoriška občina je pripravila predavanja, na katera pa je prišlo le pet zainteresiranih.

Lastniki traktorjev še vedno nimajo na vozilih varnostnih kabin, ki bi vozniku, ko se začne traktor prevračati, verjetno rešile življenje. Ko se začne vozilo prevračati, je namreč zelo majhna verjetnost, da bo voznik ostal živ.

Prav gotovo pa je zdaj čas, da občinski sveti za preventivo in vzgojo v cestnem prometu začno razmišljati o drugače zasnovani izobraževalni akciji, ki bo ne samo privabila traktoriste, temveč jih tudi dodobra seznanila s traktorjem. Zavedati se morajo, da je iz leta v leto več žrtev med traktoristi, medtem ko jih je v razvitejših državah vedno manj. Izgovor, ki so ga sveti radi navajali, češ, da ni denarja in ne zainteresiranosti med lastniki traktorjev, ne more in ne sme biti opravičilo. Sama brošura, ki jo je občinskim svetom poslal republiški svet za preventivo in vzgojo v cestnem prometu, je premalo, da se novopečeni traktorist seznani z vozilom. Zdaj je tudi pravi čas, da se za zimo, ko je na poljih najmanj dela, naredi načrt za široko izobraževalno akcijo, ki ne bi smela propasti. In ne nazadnje, traktorji bi morali imeti varnostne kabine, pa čeprav še niso našli tistega, ki bi jih lahko delal v zadostni količini.

S široko zasnovano izobraževalno akcijo bi prav gotovo preprečili marsikatero žrtev med traktoristi, kajti zavedati se moramo, da ne umirajo samo vozniki traktorjev, temveč tudi lastniki oziroma glavna delovna moč kmetij.

Območje UJV	vozniki traktorjev mrtvi	ranjeni	sopotniki mrtvi	ranjeni
celjsko	3	1		
krško	2	–	–	–
goriško	2	–	–	–
kranjsko	1	–	–	–
mariborsko	1	–	–	–
novomeško	–	1	–	1
murskosoboško	–	–	1	1
trboveljsko	1	–	–	–

(Podatki so neuradni in vzeti iz vesti, objavljenih v Delu.)

NEDA VIDMAR

Na pošti dvignil tuj denar

MARIBOR, 25. junija – V kratkem se bo pred temelnim sodiščem v Mariboru zagovarjal Alojz Črnčič, 31 let, kovinostrugar iz Maribora, Koroška 70, in sicer zaradi kaznivega dejanja tatvine in ponarejanja listin. Tretjega maja letos je v ulici Heroja Nandeta v Mariboru opazil osebni avtomobil in se odločil, da bo vlomil vanj. Nasilno je odprl vrata in iz avtomobila ukradel lastnikoma, zakoncema O. V. in M. V. potna lista in še nekaj drugih dokumentov. Glavni plen vlomilca pa je bila hranilna knjižica, na kateri je bila vloga 8.300 dinarjev, našel pa je tudi za 950 dinarjev obveznic cestnega posojila. Z ukradeno hranilno knjižico se je Črnčič čez nekaj dni pojavil na glavni pošti na Slomškovem trgu v Mariboru. Blagajničarki je namesto osebne izkaznice lastnika knjižice M. V. pokazal njegov potni list, ki ga je ukradel v avtomobilu. Tako je uspel priti do denarja, vendar se svoje goljufije ni dolgo veselil, saj so že čez nekaj dni ugotovili, kdo je na pošti dvigal denar.

D. P.

Na naših cestah vedno več vinjenih voznikov

Med vzroki prometnih nesreč je na prvem mestu alkohol – Smrtnost pri ranjenih, ki v prometnih nesrečah niso bili trezni, je trikrat večja

LJUBLJANA, 25. junija – V prvih petih mesecih letos je ostalo brez vozniškega dovoljenja kar 2800 ljubljanskih voznikov. Majhen odstotek med njimi je poklicnih voznikov, pretežna večina pa sodi med amaterje. Nobenega smisla nima naštevati dolge vrste vzrokov, ki so povzročili odvzem vozniškega dovoljenja, pomudimo se le pri glavnem vzroku – alkoholu.

Današnje posvetovanje, ki ga je na ljubljanskem Magistratu pripravil mestni svet za preventivo in vzgojo v cestnem prometu, je potekalo v znamenju nevarnosti, ki jo v cestnem prometu vse bolj kroji alkohol. Tako od skupaj odvzetih vozniških dovoljenj pride več kot polovica na tiste, ki so vozili pod vplivom alkohola. Res pa je, da je naš predpis glede alkohola v krvi voznikov med najstrožjimi v Evropi. Poklicni vozniki ne smejo ničesar popiti, amaterji pa smejo imeti v krvi 0,5 promila alkohola.

Prometne nesreče, ki so se pripetile zaradi alkohola, hitro in vztrajno naraščajo. Na območju UJV Ljubljana so v letu 1975 zaradi alkohola obravnavali 8 odstotkov nesreč, leto kasneje 8,1; nato 12,3; leta 1978 se je število povzpelo na 14,5 in lani na 19,3 odstotka. V letošnjem prvem trimesečju se je na območju petih ljubljanskih občin zaradi alkohola zgodilo že 19,9 odstotka nesreč, tako da je alkohol med vzroki za nesreče na prvem mestu. Lani je umrl vsak dvajseti ranjeni, ki je bil v prometni nesreči trezen in vsak osmi, kadar je bil prisoten alkohol. Z drugimi besedami, smrtnost pri opitih v prometnih nesrečah je bila trikrat večja kot pri treznih. Pri tem pa niso izjema pešci, kolesarji in celo sopotniki.

Kazni zaradi kršitve zakonskega 0,5 promila so že zdavnaj razvrednotene. Kaznovalna politika pa je, razen pri nekaterih sodiščih, komaj ustrezna. Tudi ukrep odvzema vozniškega dovoljenja je izgubil na učinkovitosti, k čemer so pripomogle maloštevilne kontrole nad vozniki, ki imajo vozniško dovoljenje »shranjeno« pri organu za notranje zadeve. Sicer pa ni nikakršna skrivnost, da imajo nekateri vozniki po dvoje vozniških dovoljenj za primer, če je treba enega oddati. Lani so miličniki na območju ljubljanske UJV za volanom odkrili 4.579 pijanih voznikov, od teh so jih 76 zadržali do iztrezitve. Med opitimi je bilo tudi 281 kolesarjev in voznikov kolesa z motorjem.

ŽARKO HOJNIK

Zvišali kazen za goljufijo

MARIBOR, 25. junija – Višje sodišče v Mariboru je zvišalo kazen Mileni Lipovec, 26 let, trgovski pomočnici iz Grušove 2 pri Lenartu, z dveh na tri leta zapora zaradi kaznivega dejanja grabeža v zvezi s kaznivim dejanjem posebnega primera goljufije. Lipovčeva je bila zaradi teh dejanj obsojena 23. januarja letos pred enoto temeljnega sodišča v Mariboru, na takrat izrečeno kazen 2 leti zapora pa se je pritožil javni tožilec, češ da višina kazni ne ustreza teži storjenega dejanja. Na razpravi so ugotovili, da si je Milena Lipovec v času od 14. septembra 1976 do 17. maja lani, ko je bila na delovnem mestu obračunovalke prometa pri delovni skupnosti živilskega kombinata Intes v Mariboru, pridobila protipravno premoženjsko korist v višini 194.117 dinarjev. To je dosegla tako, da je blagajničarko delovne skupnosti z napačnimi obračuni namenoma spravila v zmoto in posledica vsega je bila, da ji je blagajničarka omenjeni znesek izplačala v več obratih.

D.P.

Uspešni škofjeloški gasilci

ŠKOFJA LOKA, 25. junija – V škofjeloški občini je bilo lani 26 požarov, ki so povzročili za 2,5 milijona dinarjev neposredne materialne škode. Višjo so imeli le leta 1975, sicer pa je bila v zadnjih letih vselej nižja. K temu, da jim ogenj ne povzroča večje škode, precej pripomorejo z načrtnim preventivnim delom ter seveda s hitro in učinkovito akcijo gasilcev pri požarih.

V občinsko gasilsko zvezo je vključenih 22 teritorialnih in 5 industrijskih društev na območjih, ki so teže dostopna ali bolj oddaljena od matičnega društva pa imajo 31 gasilskih trojk. Društva imajo v svojih vrstah blizu 2200 članov, od tega okoli 1400 aktivnih gasilcev.

Lani so začeli graditi nov gasilski dom na Bukovici, medtem ko so se v Rudnem, Zalem logu in Škofji Loki lotili obnove starega. V občini so lani kupili tri terenska vozila za gozdne požare in teže dostopne kraje ter naročili specialno vozilo za gašenje z vodo, peno in prahom ter visokotlačno črpalko.

L. S.

Za vožnjo po levi 3 mesece zapora

NOVO MESTO, 25. junija – Z vožnjo po levi strani ceste in 1,52 promila alkohola v krvi je Franc Kocjan iz Ljubljane povzročil prometno nesrečo na cesti med Novim mestom in Otočcem. V nesreči so bili štirje huje ranjeni, dve vozili pa razbiti.

Kocjan, ki je bil v nesreči tudi sam huje ranjen, je na kazenski obravnavi pred senatom temeljnega sodišča v Novem mestu odkrito priznal, da je vozil po levi strani ceste, preden je sedel v vozilo, pa je skupaj s prijatelji spil tudi nekaj rebule.

Kazenski senat je Kocjana spoznal za krivega in ga obsodil na tri mesece zapora ter enoletno prepoved vožnje motornega vozila. Zaradi zlomljene noge je bil Kocjan deset mesecev v bolniškem staležu, zaradi treh huje ranjenih oseb v nasproti vozečem avtomobilu, ki ga je upravljal Janez Juvančič iz Novega mesta – voznikova osemletna hčerka Janja ter zakonca Miha in Marija Kuplenik – pa tečejo odškodninske tožbe za visoke zneske.

P. R.

ŠTIRIINDVAJSET UR

Umrl voznik

CELJE, 25. junija – V bolnišnici je sinoči umrl 59-letni Milan Lapornik iz Dobležič pri Lesičnem. Lapornik se je peljal z osebnim avtom skozi naselje Sele. Zaradi neprimerne hitrosti ga je na mokri cesti zaneslo, zapeljal je na desno in se zaletel v nasip. Vozilo je nato odbilo v jarek. Voznik je padel iz avta in se tako hudo ranil, da je kmalu po prevozu v bolnišnico umrl.

N. K.

Zabodel jo je z nožem

MARIBOR, 25. junija – Sinoči okrog 19.20 je pri hiši številka 11 v Framski ulici v Mariboru 22-letni Samo Rojs iz Korbunove 10 v Mariboru s kuhinjskim nožem zabodel 22-letno Jolando Topolovec iz Maribora, Framska 4. Med prevozom v bolnišnico je Topolovčeva umrla. Preiskovalni sodnik je za Rojsa odredil pripor.

D. P.

Zadel pešca

KAMNIK, 25. junija – Sinoči se je v Mostah pri Kamniku zgodila prometna nesreča, v kateri je bil hudo ranjen 24-letni Marjan Korbar iz Most. Korbar je hodil peš proti Mengšu in v Mostah pri hiši št. 56 stopil na cesto v trenutku, ko je iz Brnika pripeljal avtobus 38-letni Rudolf Muršec iz Kranja. Muršec je s prednjim desnim delom avtobusa zadel pešca in ga zbil na dvorišče hiše, kjer je obležal hudo ranjen. Odpeljali so ga v Klinični center.

N. V.

Ranjeni voznica in potnica

LITIJA, 25. junija – Voznica kolesa z motorjem in njena potnica sta se ranili v sinočnji prometni nesreči v Kidričevi ulici v Litiji. Marina Keše, 36 let, iz Litije, se je peljala na kolesu z motorjem po Kidričevi ulici proti centru. Z neprimerno hitrostjo je v blagem levem ovinku zapeljala na desno in se zaletela v zložene zidake. Voznico in sopotnico 15-letno Natalijo Cirar, ki se je laže ranila, so odpeljali v Klinični center.

N. V.

Padla na cesto

KOČEVJE, 25. junija – V naselju Štalcerji sta se včeraj zvečer ranila voznik motornega kolesa in njegov sopotnik. Iz Kočevja proti Brodu na Kolpi se je na motorju peljal 18-letni Leopold Butala iz Kočevja. Zaradi neprimerne hitrosti ga je v levem ovinku v Štalcerjih začelo zanašati. Zapeljal je na desno in se zaletel v smernik, nato pa še v kovinsko varnostno ograjo. Voznik in 18-letni sopotnik Vojko Jeselnik iz Stare cerkve sta padla na cesto in se ranila; voznik hudo, Jeselnik pa lažje.

N. V.

Trčila v ovinku

LJUBLJANA, 25. junija – V čelnem trčenju osebnih avtomobilov včeraj popoldne sta se ranili voznica 32-letna Marija Rant iz Virmaš in potnica Ivana Plestina, 65 let, iz Virmaš. Rantova je vozila osebni avto iz Mengša proti Utiku. V Kosezah je v levem nepreglednem ovinku vozila po sredini ceste in trčila z osebnim avtom, ki ga je nasproti, po sredi ceste, pripeljal 57-letni Maks Bogovič iz Škofje Loke. Škodo na vozilih ocenjujejo na 35.000 dinarjev.

N. V.

POD PRISEGO

Tožiteljice nisem okradel, hotel sem ji le pomagati, saj sem videl, da je, stara in onemogla, tisti kovček le stežka nosila. Torej sem ji ga vzel iz rok in z njim malo pohitel, pri tem pa še opazil nisem, da mi tako hitro ne more slediti.

Novo je lepše

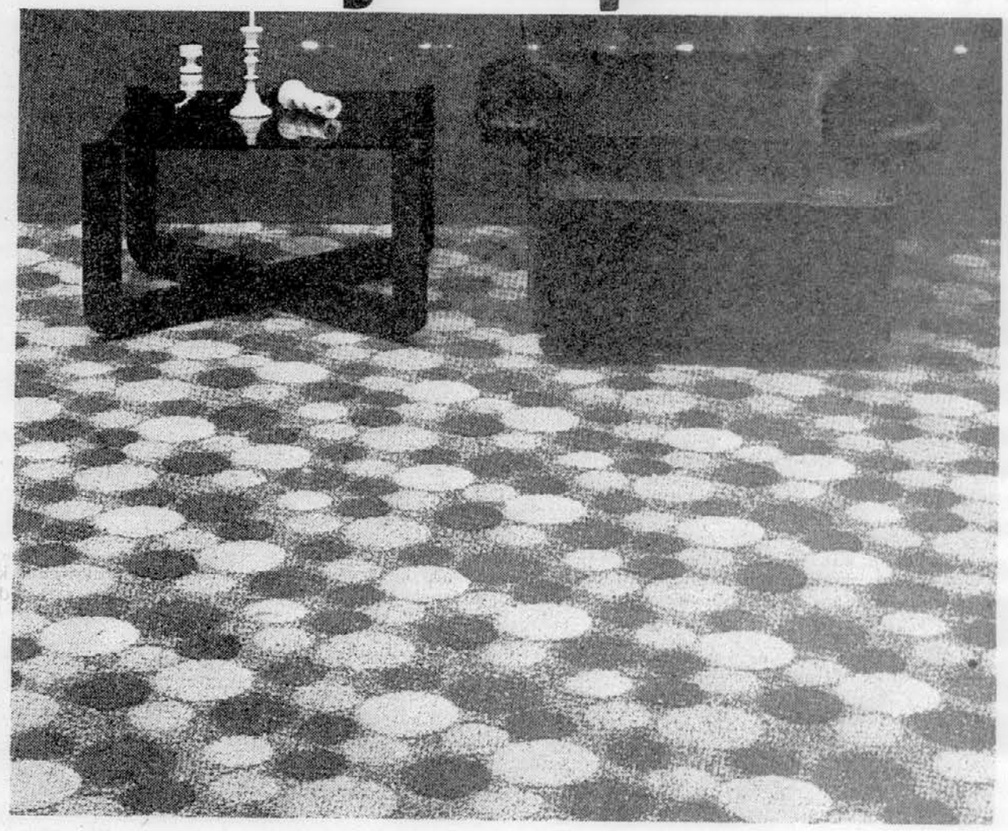

Res poletje vabi v naravo, vendar je zdaj tudi pravi čas, da obnovimo stanovanje, da dokončamo gradnjo.
Prav zato lahko do 10. julija v blagovnici Metalka v Ljubljani in v Mariboru ter v prodajalni v Kamniku izbirate med široko ponudbo talnih oblog.

Ponujamo vam:
– več vrst toplih podov iz azbesta in jute
– veliko raznovrstnih tapisomov in itisonov
– najrazličnejše barve in vzorce
– preproge
– pribor, če se boste sami odločili za polaganje.

Ob nakupu vam bomo tudi svetovali. Na enem mestu boste lahko nakupili vse, kar potrebujete, hkrati pa vam bomo kupljeno blago brezplačno pripeljali na dom (40 km od prodajalne).
Da je to res ugoden nakup, jamčijo Metalka in njeni dobavitelji: Astra in Jugotekstil iz Ljubljane ter Sloga iz Zagreba in Vema iz Maribora.

metalka

OD VSEPOVSOD

Osovraženi računalniki

WASHINGTON, 25. junija – Primerov »umorov« računalnikov je iz dneva v dan več, piše ameriška revija Omni, ti »zločini« pa naraščajo v sorazmerju z izpopolnjenostjo in – nesramnostjo računalnikov. Tako je neki kalifornijski šerif pred kratkim »ustrelil« svoj računalnik, ko je le-ta začel na lastno pobudo odtipkavati nezaželene podatke o aretacijah. V neki pošti v Minneapolisu je stranka razlila cel vrč medu po računalniških terminalih (računalniki pač ne marajo medu), v New Yorku pa je nekdo z izvijačem okrutno uničil računalnik neke zavarovalnice. Da bi omejila število neusmiljenih napadov na računalnike, sta univerza države Minnesote in inštitut za tehnologijo v Massachusettsu organizirala tečaje, na katerih naj bi se naučili ravnati z uslužbenci, ki jim je »vsega dovolj«, se pravi, da so do grla siti računalnikov.

Bobnar ne mara bobnanja

LONDON, 25. junija (AP) – »Sovražim rock and roll,« je izjavil Charlie Watts, ki je že skoraj dvajset let bobnar v pop skupini »Rolling Stones«. Po njegovi izjavi, ki jo posreduje londonski list Daily Mail, je rock and roll »kup smeti«. Kritično razpoložen do lastnega igranja (»Lahko bi našlel milijon bobnarjev, ki so boljši od mene«), je Watts izjavil, da bi se najraje umaknil na svoje posestvo blizu Londona.

Slovarji ob zajtrku

STOCKHOLM, 25. junija (UPI) – Skandinavci ne zapravljajo časa – tako so se začeli med zajtrkom učiti tujih jezikov. Da bi jim to olajšali, so proizvajalci mleka na tetrapake z mlekom natisnili slovarje in slovnične napotke in tako sodelujejo v »letu nordijskih jezikov«, ki so ga letos proglasili v Skandinaviji. Tako bodo Švedi, medtem ko si bodo v skodelico nalivali mleko, prihodnji mesec prebirali sezname danskih in norveških besed, avgusta pa bodo »na jedilniku« finske besede.

Policisti ne ravnajo po zakonu

PARIZ, 25. junija (AFP) – Francoski zakonodajalci so pred kratkim napravili manjši spodrsljaj. Izdali so zakon, ki predvideva, da policija lahko poslej od vseh ljudi zahteva osebne dokumente. Po novem zakonu ljudje, ki nočejo pokazati dokumentov, tvegajo, da jih bodo obsodili na tri mesece zapora in 2000 frankov denarne kazni.

Brž ko je začel veljati novi zakon, pa so se zavedeli nerodne okoliščine – francoski zakoni namreč ne predpisujejo, da bi morali francoski državljani vselej nositi s seboj osebne izkaznice. Po številnih prepirih so francoski policisti sklenili, da se ne bodo ravnali po novem zakonu, dokler te zakonske neskladnosti ne bodo odpravili.

Povratniku za štiri vlome dve leti zapora

Aretirali so ga, ko je nehote sprožil alarmne naprave – Takoj je priznal še tri vlome

LJUBLJANA, 25. junija – Brezposelnega 31-letnega Franja Fundaka iz Ljubljane, Titova 213, ki je letos štirikrat vlomil v razne prodajalne po Ljubljani, dobil pa skoraj nič, je temeljno sodišče v Ljubljani obsodilo na dve leti zapora. Fundak je povratnik, saj je bil do zdaj že petkrat kaznovan zaradi premoženjskih deliktov, prvič že kot mladoletnik. Sodba še ni pravnomočna.

Fundak je vlamljal večinoma ob sobotah ali nedeljah in iskal denar po blagajnah. Aretirali so ga v nedeljo, 6. aprila ponoči, v samopostrežni trgovini »Ljubljanskih mlekarn«, potem ko je med vlamljanjem sprožil alarmne naprave. Do prihoda miličnikov je prebrskal dve nezaklenjeni registrski blagajni, a je v njih našel le za 940 dinarjev bankovcev in drobiža. V notranjščino je prišel skozi streho: odlomil je pokrov na svetlobnem oknu in skočil v skladišče, od tam pa si je skozi vrata utrl pot do prodajalne. Ko so ga prijeli, je priznal še tri druge vlome, češ da ga je »pekla vest«. Priznanje, ki je močno olajšalo delo organov pregona, mu je sodišče štelo v dobro pri odmeri kazni.

Prvič je vlomil februarja v mesnico »KIK Pomurka« na osrednji tržnici in iz pisarne računovodstva vzel žepni računalnik in nekaj prehrambenih bonov. V blagajnah spet ni bilo denarja, pa je odšel le z dvema suhima salamama. Notri je prišel na dokaj akrobatski način: odgnal se je z ograje ob Ljubljanici in se z rokami obesil na kabel, ki visi na zadnji strani te mesnice, z nogo brcnil v okno. . . .

Na Krekovem trgu je 29. marca ponoči našel v registrski blagajni v trgovini »Sadje zelenjava« le 400 dinarjev in nekaj hrane. V trgovino je prišel iz nezaklenjene zgradbe Šentjakobskega gledališča. Po betonski ograji je pritelovadil 1. aprila ponoči do okna v Emonino mesnico na osrednji tržnici in splezal notri.

Tudi tam je namesto denarja lahko vzel le tri pršute, mesarski nož in brisačo. Vse skupaj je oškodoval za pet tisočakov.

BARBARA GUČEK

Edvard Ashley

NEDELJSKA PUSTOLOVŠČINA

45. nadaljevanje

»Torej moram domnevati, da je bil denar na edinem, meni nedosegljivem kraju – v njegovem avtu!«

»Avto je čist,« je rekel Blackie. »Skinner ga je razstavil.«

»Zdaj je lahko čist. Toda denar je bil v avtu. Moral je biti skrit v avtu. Torej si ga našel, mali, in hotel si z njim zbrisati, drži? Končno, saj si moral vzeti pot pod noge, saj si vedel da te bodo zasledovali zaradi uboja. Potem je že bolje z denarjem v žepu, kot brez njega. Veš kaj? Naravnost simpatičen si mi. Pippa je bila najbolj navadna mrha, kar jih je kdajkoli tekalo okoli. Tebe je varala zaradi mene, mene pa zaradi denarja, ki sem ji ga zaupal. Iskala je kroglo, ki si jo ji prisodil. Če je ne bi ti, bi jo drugi. Čisto odkrito ti bom povedal: v razpoloženju, v kakršnem sem bil, ko me je opeharila in ušla z mojim denarjem – v tem razpoloženju bi jo morda celo sam ubil, če me ne bi ti prehitel.«

»Bil sem vendar pijan!« je skoraj tiho protestiral Luka. Temni lasje so mu padli prek čela in obraza in prekrili njegov izraz. Glas mu je zvenel predirljivo in negotovo ter se je zelo dobro ujemal z razpoloženjem preprostega, nedolžnega mladega moškega, ki že ves dan beži pred strašnim spoznanjem, da je postal morilec. »Saj sploh nisem ničesar opazil!« je ves obupan zastokal. »S tistim prekletim revolverjem mi je migala pred nosom – razbesnela me je . . .«

»Vem! To je tudi nameravala. Zaradi tega te ne nameravam prijaviti.«

Tokrat ne, si je mislila Bunty. Izmislil si je nekaj boljšega. Če bi le vedela kaj! Če bi le vedela, koliko njunega prepira si slišal, če bi Luka vedel!

Luka je nezaupljivo pogledal izpod razkuštranih las. Pred njim je stal silak, visok kot gora. Njegov obraz je bil v senci.

»Kaj pa si nameraval – ti in tale gospa? Slišal sem, da je spodaj čoln. Je bilo to? Si upal, da boš z njim uspel preko – na celino?«

»Ja, to bom – to bi zmogel,« se je popravil s posebnim prizvokom v glasu. »Če nama ne bi poslali te tolpe na vrat.«

»In Pippa? Naj bi šla z vama do pol poti?«

Temni šop las se je spet sklonil. Ozke, izčrpane roke so prekrile upadla lica. Lukov glas je bil skoraj neslišen. »Ja . . .«

»Poslušaj,« je rekel Fleet, zvenelo je sprejemljivo, »jaz vendar nisem policaj. Proti obema se je zelo grdo obnašala, zato te razumem. Nikakršne ovire ni, da se ne bi sporazumela.«

Po svoje je bil izvrsten igralec. Ko je takole sedel na stolu s trpkim, dobrodušnim prijaznim obrazom, bi celo verjel v njegovo poštenost. Četudi bi vedel, da laže, bi te lahko prepričal s silo osebnega izžarevanja.

Toda pri Bunty je dosegel nekaj, s čimer ni niti najmanj računal. Do tega trenutka je le sklepala, da je Pippo lastnoročno umoril; zdaj pa je bila o tem popolnoma prepričana. Nihče od drugih ni bil, niti Con s svojimi mrzlimi, brezčutnimi očmi ne – Fleet je bil morilec.

Luka je dvignil glavo in motril široki obraz s priprtimi očmi. Preudarjal je. Nato je v globini njegovih oči zažarela iskrica novega upanja.

»Kako to mislite?« je previdno vprašal.

»Takole ti bom povedal: kaj me briga, če hočeš z gospo zbežati na Nizozemsko ali kam drugam! Ničesar ne bom povedal. Le mojega denarja ne moreš vzeti s seboj! Svobodo lahko dobiš, a mojega denarja ne. Ko boš povedal kje je denar in ga bom imel v rokah, bomo zginili od tod in ti lahko odpluješ na morje, kadar želiš.« Nekoliko se je nagnil naprej, okrog ust mu je zaigral volčji nasmeh, ki je bil zaradi močnih zob že kar napadalen. »Toda, če boš tako nespameten in mi ga ne boš dal, bom predal jaz tebe! Boljša je svoboda brez cvenka kot življenje brez obojega. Premisli!«

»Kako pa naj vem, da se boste držali dogovora?« je vprašal Luka z naraščajočim zaupanjem, a še ne popolnoma premagano zadržanostjo. »Kako naj vem, da boste vzeli denar, a nama nato kljub temu naprtili policijo na vrat?«

»Le zakaj bi storil to? Kaj bi s tem pridobil? Prišel sem po denar, drugo me ne briga. Najbrž mi ni treba posebej razlagati, da si ne želim pozornosti policije, kadar to ni posebno nujno. Toda, ne razumi me napak. Če me boš preslepil, bom postal surov, da si niti predstavljati ne moreš kako.«

Nenadoma je skočil pokonci, okretno in lahkih nog, kot veliko zajetnih moških, postavil stol k mizi in se premaknil na drugo stran sobe.

»Lahko izbiraš, mali. Vse je odvisno od tebe.«

Nekaj časa je vladala popolna tišina v sobi. Tedaj je prišel Skinner po stopnicah. S preiskovanjem gornjih sob je zaključil. Razširil je prazne roke in obupano skomignil z rameni.

William Hayes

POLNOČNI EKSPRES

43. nadaljevanje

Pojasnil sem mu položaj in se trudil, da se mi v glasu ne bi poznalo razburjenje. Povedal sem mu, da če bi prišel sem in govoril z zdravniki, bi mi pomagali. Rekel je, da se bo kmalu oglasil.

Ko sem bil spet na svoji postelji, sem skoraj tipal svobodo. Ne bom potreboval tistih lukenj v zahodnem zidu. Le zdravnike bi moral obdržati v prepričanju, da jih hudo potrebujem, in kmalu se bom preselil tja, kjer je do svobode čisto blizu.

Ob strokovnem pouku štiristopetdesetih norcev na oddelku 13 sem svoji igri dodajal več in več norosti. Za primer, če bi me zdravniki opazovali, sem hotel vzbujati kar najbolj pristen vtis. Kmalu sem začel močiti posteljo in se trebiti po tleh. Večina najbolj norih bolnikov je bila vedno naga. Tako sem marsikatero jutro skril denar v luknjo v žimnici, si strgal pižamo in dirkal na dvorišče. Zdelo se mi je, da moram tako delati. Če bi to pripomoglo k moji igri, bi bilo to vredno vseh težav. ki sem jih imel s tem, ko sem hodil nag med temi norci. Ampak bolničarji se za to niso zmenili. Še opazili niso enega norca več. Samo policebaba je bil v skrbeh, pa sem preslišal njegove ugovore. Edini, ki so se zmenili za mojo nagoto, pa so se zmenili zaradi napačnih razlogov. Zato sem se temu odrekel.

Ure in ure sem hodil v kolesu.

Mineval je dan za dnem. Nič se ni zgodilo. Zakaj konzul ni prišel? Morda pa je prišel, pa mu niso dovolili, da bi me obiskal? Zakaj nisem zvedel nič novega? Zakaj sem bil še vedno na oddelku 13? Počasi sem nehal misliti na sanje o begu, glodati me je začel dvom.

Podkupil sem bolničarja in spet telefoniral. Spet sem poklical Willarda Johnsona. Spet je obljubil, da bo predal moje sporočilo.

Potem je nekega dne, ko sem sedel na svoji postelji, prišel k meni majhen, jezljiv Turek. Bil je star okoli trideset let. Bil je suh, ampak ne mršav. Imel je celo in čisto pižamo, kar je bilo zanesljivo znamenje, da je bil bolj zdrav kot povprečni bolniki. Imel je jasne, sijoče oči in veliko brazgotin. Prišel je k meni in mi pogledal naravnost v obraz. V brezhibni angleščini mi je dejal: Nikoli ne boš prišel od tod.«

Zazeblo me je. Kdo je? Kaj ve?

»Misliš, da boš nekaj časa tu, potem pa boš svoboden,« je nadaljeval. »Pa ne bo tako.«

»Kdo ve?« sem skomignil z rameni in se delal, kot da mi ni mar. Mišice so se mi napele. »Kje pa si se naučil angleško?«

»Študiral sem. Zunaj.«

»Kaj pa počneš tu?« sem ga vprašal.

»Spravili so me sem.«

»Kdo te je spravil?«

»Oni.«

»A tako. Ali si že dolgo tu?«

»Ja, zelo dolgo.«

Bil je prav zgovoren.

»Zakaj pa ne odideš?«

»Ne morem. Saj me ne pustijo.«

Pravzaprav jim nisem mogel zameriti. Res je bil čisto prismojen. Vznemirjale so me njegove oči. Bile so prepletene z rdečimi žilicami in izbuljene. Kot zametka v jajcih. Že ob tem, ko sem se razgovarjal z njim, mi je bilo neprijetno.

»Pa tudi tebe ne bodo pustili oditi.«

Nisem vedel, kje je to zvedel. Motila pa me je njegova samovšečna gotovost.

»Kaj pa ti veš? Izpustili me bodo.«

»Ne, nikoli te ne bodo izpustili. Pravijo, da te bodo, pa boš ostal tu. Nikoli ne boš prišel odtod.«

Obrnil sem se vstran in upal, da bo odšel. Tale razgovor mi ni bil všeč. Mož je bil očitno norec. Drugače ne bi bil tu. Zakaj sem se sploh pogovarjal z njim?

Povedal mi je, da mu je ime Ibrahim. Prosil me je za cigareto, potem pa nadaljeval svoje mračne napovedi. Obupno sem si prizadeval, da bi ga odgnal. Ampak to bi bilo, kot da jemljem njegovo govorenje zares. Neprestano sem mu ponavljal, da bo on morda res za vedno obtičal tukaj, jaz pa bom kmalu šel.

Poskusil mi je razložiti položaj. »Vsi prihajamo iz tovarne« me je učil kot oče otroka. »Včasih tovarna naredi slabe stroje, ki ne delajo pravilno. Pošljejo jih sem. Slabi stroji ne vedo, da so slabi, ljudje v tovarni pa vedo. Vtaknejo nas sem in nas obdržijo tu.«

»Tebe bodo mogoče obdržali, jaz pa bom šel.«

»Ne. Nikoli ne boš šel. Ti si eden izmed tistih strojev, ki ne delujejo.«

9. poglavje

Vsak dan sem se v Bakirkoyu počutil bolj odrezanega od resničnosti. Norost okoli mene se mi je zdela nalezljiva. Zidovi so me pritiskali. Trpel sem zaradi neprestanega blebetanja in vpitja bolnikov. Moral sem proč z oddelka 13. Moral sem hitro proč.

Odlomek iz študije dr. Borisa Paternuja, napisane za mednarodni simpozij v Ljubljani

Konstituiranje slovenske poezije

Slovenska pesniška romantika je nastajala v posebnem položaju. Pred seboj ni imela razvitega klasicizma. Dimitrij Čiževski je pri svojem tipološkem razporejanju slovensko književnost utemeljeno uvrstil med tiste slovanske književnosti, ki v obdobju klasicizma niso bile »popolne literature« kot na primer poljska ali ruska, temveč samo deloma razvite, »nepopolne« literature, obvladujoče predvsem tiste pesniške zvrsti, ki so bile bliže ljudskemu jeziku in slogu.

Pred seboj ni imela tudi nobenega drugega razvitega literarnega sloga, nobene dograjene »stilne formacije,« ampak samo bolj ali manj izrazite nastavke vanjo, od baročnih mimo klasicističnih do predromantičnih. Pred seboj ni imela tako rekoč nobene višje razvite posvetne literature sploh, samo nekaj obetajočih začetkov zanjo. Najbrž ni bilo samo osebno naključje, da je baron Žiga Zois še v 90-tih letih 18. stoletja kljub nekaterim uspešnim prevajalskim prijemom naposled odložil svoj prevod Bürgerjeve Lenore z razlogom, da slovenski jezik pesnitvi še ni dorasel.

Šele obdobju romantike se je tako stanje stvari razkrilo v novi, jasnejši luči, ki je razsvetljenski utilitarizem ni zmogel. Slovenska književnost, oz. njen najbolj razvijajoči se pesniški del, se je znašla na razpotju dveh možnosti: ali docela upoštevati dano stanje, ga popravljati in zmerno dopolnjevati ali pa pognati prizadevanja odločno čezenj v novo kakovost. Skratka, v začetku 30-tih let je prišlo do cele vrste okoliščin, in med temi je bil na prvem mestu nenaden pojav velikega pesnika, ki so v slovenski književnosti prvič z vso jasnostjo sprožile dilemo statičnega ali dinamičnega razvoja, pravzaprav dilemo omejene ali polne, normalne literarne evolucije. Značilno je, da se je načelni in teoretski del te dileme skoraj v celoti zbral okoli jezikovnih vprašanj in jezikoslovnih razprav ter polemik, čeprav je vseboval tudi vse druge miselne razsežnosti od literarno estetskih do filozofskih in političnih. V resnici je šlo za razhajanje ali razkol ob dveh vprašanjih hkrati in naša starejša literarna zgodovina je bila na napačni poti, ko je črto spopada poskušala potegniti nekje med filološko romantiko na eni in pesniško romantiko na drugi strani. Tako znotraj filološke kot znotraj literarne vede pa tudi znotraj poezije same je prihajalo do ločitve dveh glavnih tokov, usmerjenih na dve bistveno različni poti, ki bi se dali popisati takole.

Prva je bila v zložnem nadaljevanju družbeno, miselno in tržno prilagojenega ter slogovno slabo zdiferenciranega »razsvetljenskega pesništva, seveda, različnih vsebinskih in izraznih usmeritev. Svoj najbolj primerni model je to pesništvo še zmeraj iskalo pa tudi našlo v povezovanju preprostejših pravil klasicistične in folklorne poetike. V slogovni mešanici, ki je deloma nosila znamenja časovnega literarnega sloga in je tudi ni mogoče zadovoljivo poimenovati z enim samim slogovnim pojmom. Široka kulturna uporabnost pesništva te vrste je bila zunaj dvoma, pa naj je šlo za njene praktično poučne, moralistične, narodnoprebudne ali tudi za zmerne osebno izpovedne namene. Slovenske razmere so tako uporabnost potrjevale še mimo romantike, daleč v bodočnost. V prvih desetletjih 19. stoletja in v času, ko je vprašanje osebne romantične poezije in razvite poezije sploh zaživelo tudi na Slovenskem, je bil najvplivnejši pripadnik tradicionalne vrste književnosti **Jernej Kopitar** (1780–1844). čeprav se je v marsičem oddaljil od Zoisove in Vodnikove šole, iz katere je izšel, je za njegov literarni nazor še zmeraj značilno svojevrstno spajanje klasicističnega in folklorističnega okusa ter iskanje njunih sredinskih stališč. Našel jih je predvsem v sovpadanju klasično »naravnega« in »lepega« z ljudsko »preprostim,« še zmeraj zmožnim ponareditve in folklorizacije. Ta sinkretizem klasičnega in ljudskega, podedovan še iz razsvetljenstva, pa je Kopitar ob presojanju domače književnosti poenostavil in ga podredil svoji puristični jezikoslovni doktrini. Doktrini, ki je bila enostransko uprta h kmečkemu govoru, in docela zagledana v agrarni jezikovni idiom. Celotno slovensko književnost od Trubarja naprej je presojal v glavnem z enim samim merilom, in to je bilo merilo jezikovne čistosti, se pravi nepotujčenosti v besedju in stavčni skladnji. Pri tem je med domačimi pisatelji našel samo redke zglede, ki niso podlegli vsesplošnemu germaniziranju slovenščine, na primer Vodnika in Jarnika, medtem ko je pri Linhartu, ki ga je sicer cenil, našel že celo vrsto jezikovnih nekorektnosti. Za negermaniziranega Slovenca mu je veljal edinole kmet, v glavnem še nepismen in zato jezikovno nepokvarjen, odtegnjen mestnim vplivom, vplivom tuje izobrazbe in potujčene domače književnosti. Kolikor seveda tudi do kmeta še ni segla potujčena beseda domačih katekizmov in prižnic. Kopitar je verjel samo še v slovenščino, ki pride nešolanemu »kmetu iz ust.« K njemu, ki mu je edini pravi Slovenec, tako imenovani »der Stockslovene,« je pošiljal v uk pisatelje in pesnike, nanj se je nenehoma skliceval tudi sam, ko je presojal napačnost ali pravilnost zapisane besede. Njegovo glavno orientacijsko geslo je bilo: »Der Stockslovene würde sagen . . .!«

V vsem tem je imela podlago njegova zagledanost v pesništvo, ki naj bi ostalo karseda blizu jeziku in obzorju »miroljubnih poljedelcev.« Zavzemal se je za pesništvo začetne, predurbane vrste, tudi če ga ustvarja sodoben, izobražen avtor. Saj je celo od takega pesnika, kot je bil Prešeren, pričakoval, da se bo odločil za posnemanje ljudskega pesništva. Kopitarjevega literarnega mišljenja, ki je bilo v območju slovenske problematike še posebej občutljivo. Iz strahu pred germanizmi se je zagnal toliko daleč, da je v svojem nazoru o konstituiranju slovenskega knjižnega jezika mestnemu središču odrekel vsakršno tvorno vlogo in tako vlogo tako rekoč prepovedal. Iz enakega razloga je izrekel nezaupnico jeziku slovenskih izobražencev, ker so šli skozi nemške šole. In iz podobnih razlogov je prezrl pomembne stilotvorne sestavine, ki jih je že dalo domače posvetno pesništvo. O prvem slovenskem pesniškem zborniku **Pisanice** (1779–1781) je zapisal: »Bolje nič kot kaj takega.« Pod pritiskom svoje doktrine je ostal slep, lahko bi rekli tragično slep celo ob izjemnem jezikovnem vzponu sodobne, Prešernove Poezije. Držal se je svojega apriornega nazora o razvitih in zaostalih književnostih, pravzaprav o dveh bistveno različnih evropskih literaturah: na eno stran je postavljal »cvetočo literaturo zahodnoevropskih narodov,« na drugo pa necvetočo oz. zavrto »vzhodnoevropsko literaturo Slovanov ter Grkov.« Obenem je bil prepričan, da pri Slovencih zdrav vzpon in razcvet pesništva sploh ni mogoč, dokler ne bo njihov knjižni jezik popravljen, očiščen in prerojen. K taki preroditvi pa naj bi vodila ena sama, praktična pot: poleg že obstoječe njegove slovnice še slovenistična katedra v Ljubljani in predvsem temeljit slovar, ki naj bi iz kmečkega govora zajel celotno bogastvo zdravega, čistega jezika in tako ustvaril zanesljivo podlago za vzpon k višji literarni kulturi. Za vzpon, do kakršnega bo prišlo kdaj v prihodnosti.

Ob vsem tem je treba povdariti, da v svojem globljem osebnem nazoru Kopitar ni bil nasprotnik razvite literarne umetnosti ne brez čuta zanjo in ne brez zavesti o njenem daljnosežnem pomenu. V slovnici je pritegnil znani Schlözerjevi misli, da so šele »lepe umetnosti in znanosti« potegnile narode iz barbarstva. In pri ocenjevanju novogrške poezije se je prepričljivo zavzemal za napredovanje zamudniških književnosti. Pristal je celo na misel, ki nas pri njem preseneti, če upoštevamo njegovo slovensko prakso, namreč, da novogrški jezik »sme tako kot vsak drug jezik pričakovati svojo zakonodajo od dobrega pesnika, ne pa od slovničarjev.« Ob tujih primerih je torej prestopil meje slovničarskega in slovarskega pragmatizma in prostor za najvišjo jezikovno tvornost mirno prepustil pesniški umetnosti. Pri ocenjevanju domačega stanja pa je ostal nezaupljiv in najdlje od vizije svobodne, avtonomne literature. Julija 1833 je v polemiki s Čopom sicer zapisal na prvi pogled tolerantno mnenje, naj Prešeren in Čebeličarji le »marljivo nadaljujejo, da bi nam dali kaj dobrega in zmeraj boljšega,« češ, »kar ugaja zares izobraženim, bo tudi ljudstvu zmeraj ugajalo.« Toda v isti sapi je njihovim prizadevanjem odrekel prav to višjo možnost, saj jih je primerjal s Kotzebuejevo sentimentalnostjo in Claurenovo frivolnostjo, čemur je Prešeren nato ostro ugovarjal. Doma je ostal Kopitar neizprosen jezikoslovni pragmatik: prvo mesto je brezpogojno prisodil očiščenju jezika, to se pravi njegovemu slovničnemu in črkopisnemu normiranju ter uveljavitvi v poljudni književnosti. Tu je prenehal biti tisto, za kar se je bil razglasil, da je namreč »statistik« jezika, ne pa njegov »zakonodajalec in reformator.« Temu in prav takemu zaporedju stvari naj bi se na Slovenskem vse drugo uklonilo in počakalo, nič naj ne bi zmotilo premočrtnega toka Kopitarjeve mehanične logike o razvoju slovenske jezikovne in književne kulture. Za tako gledanje pa je dobil močno podporo ob srbskem primeru, kjer je njegova zamisel, seveda v čisto drugačnih jezikovnih in družbenih razmerah, sijajno uspela. Leta 1825, potem ko je Vuk Karadžić izpolnil že tako rekoč ves njegov načrt – izdal slovnico, slovar, kritično utemeljeni pravopis in zbirko narodnih pesmi, je Kopitar z zadoščenjem zapisal, da je »srbska literatura utemeljena z zgledom in pravilom in njen nadaljnji razvoj lahko mirno prepustimo njenim lastnim, v njej živečim življenjskim močem.« Po mehanični analogiji bi moralo do takega trenutka priti tudi pri Slovencih. Prepričan je bil, da bo z očiščenjem knjižnega jezika vse bistveno postorjeno in mojstri klasiki bodo zatem prišli sami od sebe: »Die Ceassiker werden dann schon von selbst kommen . . . Toda zaporedje stvari se je na Slovenskem zasukalo zzoper Kopitarjevo logiko. Klasik je prišel z nasprotne strani in vstopil skozi druga vrata.

Kljub vsemu pa Kopitarjeva zamisel ni bila brez tvornega jedra, niti takrat niti pozneje. Pomenila je nov korak k utrjevanju živega stika med književnim jezikom in jezikom najširšega ljudskega zaledja. Bila je izostren in enosmeren podaljšek nekdanje razsvetljenske misli, dopolnjene deloma s herderjanstvom. In segla je tudi v prihodnost. Fran Levstik je svojo zgodnjerealistično demokratizacijo knjižnega jezika spet trdno oprl na njegovo šolo. Toda iz svoje zamisli je Kopitar naredil doktrino zaprte vrste. Drugih možnosti ni bil pripravljen upoštevati. In tako se je zgodilo, da je v resnici pristal na nerazvito, reducirano literaturo, na didaktično in folklorizirano literaturo, njen razvoj k višjim oblikam pa prepuščal prihodnosti. Pristajal je na tip provincialne književne kulture, narejene bolj ali manj za potrebe »miroljubnih poljedelcev«. Ne glede na njegovo hotenje je v danem družbenem in kulturnem položaju to pomenilo tudi posredno pristajanje na Metternichovo prakso pri obravnavanju podložnih narodov, ki naj bi čim dlje ostali politično neproblematični »miroljubni poljedelci«. Ta herderjanski izraz, ki ga je Kopitar rad uporabljal, in uporabljal ga je z dobrim namenom, je v takratni danosti vseboval vrednoto dvomljive vrste. Na domeni o nedoletnosti slovenskega naroda so gradili svojo kulturno politiko tudi najbolj konservativni, klerikalni slovenski krogi, nastopajoči zoper vsakršen poskus razmaha svobodne književnosti, ki da »podpira prestole in oltarje«, in zato tudi zoper Prešernovo poezijo. Že po svojem temeljnem življenjskem okusu so bili prav ti krogi odprti ne le moralističnemu, ampak tudi jezikovnemu purizmu in deloma tudi črkopisnemu reformatorstvu, obema doktrinama dunajskega učenjaka. In tu se je začelo Kopitarjevo nesrečno zavezništvo z nepravo stranjo domačega kulturnega in političnega življenja. Končalo se je naposled tako, da je svoj visoki položaj državnega cenzorja v dokaj odločilnem trenutku (ob cenzuriranju **Kranjske Čbelice IV)** uporabil za zatiranje prvih resnično dragocenih sadov slovenske poezije in za zatiranje prvega umetniškega razcveta slovenskega jezika. Toda pravi um in duh ravnanja sta bila na strani njegovih redkih slovenskih nasprotnikov, ne številnih zaveznikov. Zato se je zgodilo, da je pomoto zelo drago plačal že v svojem času. Pred širšo, ne samo domačo javnostjo sta mu v znani polemiki iz začetkov tridesetih let zapisala neizbrisno sodbo Matija Čop s svojo znanstveno kritiko in France Prešeren z učinkovito satiro. V zasebnem pismu z dne 12. maja 1833 pa mu je nekoč najbolj cenjeni ljubljanski sodelavec Čop namenil tudi globljo kulturnopolitično kritiko njegovega zavezništva s konservativci: »Ti ljudje, ki deloma iz janzenističnega fanatizma in lastne omejenosti, deloma iz jezuitske sebičnosti poskušajo obdržati ljudstvo v trajni nedoletnosti, bodo toliko bolj samozavestno povzdignili glave, ko bodo videli, da so z njimi tudi višje izobraženi možje . . .« Kopitarjeva muka ni mogla biti majhna: učenjak z velikim znanjem in evropskim ugledom je svojo najglobljo zmoto in najbolj intimen poraz doživel ob temeljnem vprašanju domače, slovenske literarne in jezikovne kulture.

Druga, Kopitarjevim pogledom nasprotna možnost, ki jo je šele obdobje romantike odprlo pred slovensko književnostjo, je bila možnost njenega takojšnjega vzpona k zahtevam in merilom razvite književnosti. To pa je glede na njeno dotedanjo nerazvitost in na njeno že dlje trajajočo vključenost v sistem srednjeevropskega knjižnega razvoja pomenilo naslednje: kultivirati literarni jezik in postaviti na prvo mesto njegovo estetsko funkcijo, ustvariti torej pesniški slog in konstituirati poezijo kot poezijo. Ta možnost je bila zahtevnejša od Kopitarjeve. Socialni pogoji za tak literarni vzpon so bili v bistvu nezadostni; kulturnopolitične razmere so bile prav tako na strani Kopitarjevega programa; tudi nova zavest in njena velika literarno teoretska orientiranost, ki se je zbrala v znanju in delu **Matije Čopa** (1797–1835), sama ne bi pomenila dosti. Novo možnost je odprlo predvsem naključje, nenaden pojav resnično velike in času ustrezne pesniške osebnosti **Franceta Prešerna** (1800–1849). Osebnosti, ki je zmogla ustvariti poezijo visoke vrste in na tem območju silovito pospešiti literarni razvoj, ga pognati v polno umetniško dozorelost.

Oba tvorca slovenske klasične romantike, Prešeren in Čop, sta se tega temeljnega preloma, ki je čakal slovensko književnost na meji razsvetljenstva in romantike, natanko zavedala. Premišljeno sta izbrala smer takojšnjega in visokega kultiviranja domače poezije z vsemi idejnimi, estetskimi in političnimi implikacijami vred. Leta 1837, ko je imel glavni del svojega pesniškega opusa že za seboj, je Prešeren pisal Stanku Vrazu naslednje: »Tendenca naših pesmi in druge literarne dejavnosti ni nič drugega kot kultivirati naš materni jezik.« Hkrati je seveda jasno, da je bilo »kultiviranje jezika« pri njem povezano še s celo vrsto drugih vsebin. Čop je bil kot filolog in znanstvenik v svojih spisih še bolj določen. Kopitarjeve jezikovne šole in poljudnih nabožnih knjig, ki so ji sledile, ni podcenjeval. Priznaval jim je velik napredek, ki so ga dosegle v »slovnični pravilnosti«, v »besedni čistosti« in ne več germanizirajoči »domači zgradbi stavka«. Toda po Čopovem mnenju se v literaturi stvari pri tem ne končujejo, temveč začenjajo. Vse tisto, kar je za razvitost literarnega sloga bistveno, se po njegovem mnenju začenja šele od Kopitarjeve solidne slovnične podlage naprej in navzgor. In tu je nujno prišlo do prestopanja zgolj agrarnega jezikovnega idioma, začeli so se socialna in slogovna raznovrstnost izražanja ter njegovo estetsko bogatenje.

Valentin Scagnetti: Poezija v črki in podobi

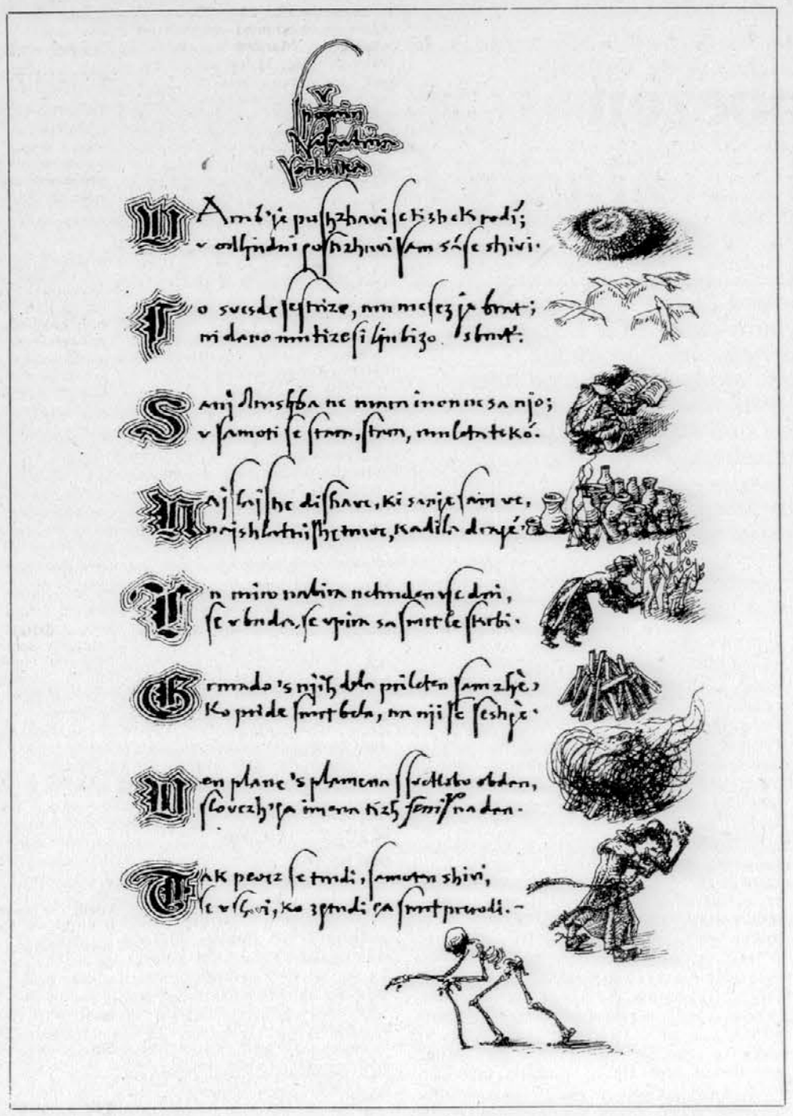

France Prešeren – V spomin Valentina Vodnika

Sporočilo koroškega pesnika Andreja Kokota

Nagrobni kamen slovenske besede?

Razmišljati o Andreju Kokotu, ki je lani izdal že svojo osmo pesniško zbirko, z naslovom Kamen molka, ne pomeni razmišljati samo o pesniku in o poeziji, kot bi storili ob vseh drugih, ki so istega leta izdali verze, ampak pomeni razmišljati o avstrijski Koroški in o slovenskem pesniku na avstrijskem Koroškem.

Tudi Matjaž Kmecl v Pripisu h Kokotovemu Kamnu molka, tiskanem na koncu knjižice, ni mogel drugače. Sklep njegove spremne besede je, da poezije Kokotovega tipa, elegične poezije, v današnjem evropskem svetu ne bi smelo biti; ker ne bi smelo biti razmer, ki takšno elegično poezijo pogojujejo. S stališča pisanja o literaturi je vsako povezovanje sodobnega pesništva z nacionalnostjo zamudniško. Pesništvo je namreč postalo intimna zadeva, privatno početje, stvar individualnih ambicij in problemov. Nacionalne težave v modernem svetu rešuje v glavnem politika. Če je nacionalna ogroženost glavna tema neke poezije še danes, je to znak, da politika ne opravlja svojih nalog, kot gre; je znak anahronističnih razmer, vladajočih v centru Evrope. Pesništvo je prisiljeno ohranjati vlogo, kot jo je imelo v dobi, ko slovenstvo še ni premoglo samostojne politike. Zato ni čudno, da je s politično (koroško) problematiko obremenjeno tudi pisanje o poeziji, pa naj bo videti še tako iz devetnajstega stoletja. Saj so razmere, ki to poezijo pogojujejo, tudi še iz devetnajstega stoletja. Zato kriteriji, s katerimi ocenjujemo to poezijo, ne morejo biti isti kot kriteriji, po katerih stopajo v slavo ali zamero drugi naši pesniki. Skratka – položaj koroških pesnikov je izjemen položaj.

Elegičnost je stvar lirike, lirika pa je izraz subjektivnega. Pri Kokotu gre za subjektivno, osebno razbolelost, vendar ima njegovo čustvo izvor v nacionalni tragiki, v nečem ne samo individualnem. Pet ciklov sestavlja pesniško zbirko: Ujetost – Samota, Kamen molka, Pesmi za ženo, Zvestoba, Mrtva zvezda. V njenem središču je šest pesmi posvečenih ženi, svetla točka v temi elegizma okrog in okrog. Kot da bi bila edina možnost za osebno srečo umik iz javnega v privatno. Lepo zamišljeno težišče, če le tema okoli lučke družinske sreče ne bi bila tako črna:

Svetloba besed
je bila
polna prevare.
Ti
pa veš za njihovo
samotno črno globino
in kljub temu
govoriš
o njihovi sinjini.

Spredaj tvorijo črnino nesvoboda, osamljenost, izločenost in molk, zadaj umiranje in zvestoba smrti, skoraj veselo vztrajanje v propadanju. Kamen molka je simbol smrti, ki preti slovenski narodni skupnosti na Koroškem. V smrti naroda je molk jezika, kamen je njegov nagrobnik. Kamen molka je skala, ki v môri zvestega vztrajanja pritiska na prsi še živim koroškim Slovencem:

Pred moja usta
so zavalili kamen ponižanja
in vanj vklesali molk.

Pred moj dom
so položili mojo ubito besedo
in jo zasuli s cvetjem veselja.

Kokot se vpraša, čisto trezno se vpraša o nasprotni možnosti. Zakaj bi vztrajal v nefunkcionalnem slovenstvu, ko pa to povzroča same neprijetnosti, slabo voljo, moreče vzdušje. Zakaj se ne bi odpovedal svoji mučni izjemnosti, ko pa ravno ta izjemnost vleče iz ljudi skrite in temne nagone, sovraštvo, ki se kaže v rušenju tabel in procesih in razbijaštvu? Za dobro človeka bi bil pripravljen narediti tudi to – žrtvovati se, da bi bili drugi lahko boljši. Vendar – ali se bo to res zgodilo, ne bo žrtev nesmiselna?

In ko bo moj dan končan,
zemlja odprta na stežaj,
da sprejme trup, poln mrtvih ran,
boste besedo temno vzeli spet nazaj?

Molk, ki sledi vprašanju, lahko razumemo samo kot dvom, ki raste v zanikanje; pesem ima namreč naslov Prepričanje. Prepričanje je torej, da alternative ni. Zvestoba vztrajanja v slovenstvu je kamen, ki ga nosi za vratom vsak zaveden Slovenec. Mu bodo z njim res razbili usta v molk? Ko bo koroški Slovenec umolknil, ga kamen za vratom ne bo več težil, postal mu bo kamen nagrobnik.

MIRAN HLADNIK

NOVO IZ TISKARN

IZ DOTOKA V KNJIŽNE ZBIRKE NUK

● **CERAM C. W.: Pokopane kulture.** Roman arheologije. Prevedel Marjan Bregant, pregledal in dopolnil Avguštin Pirnat. Ljubljana, Državna založba Slovenije 1980. 455 str., 30 str. pril., ilustr. – Prevod dela: Götter, Gräber und Gelehrte. Pravo ime avtorja: Kurt Wilhelm Marek.

Priljubljeno berilo za vse, ki se želijo podrobneje poučiti o najstarejših dobah in narodih v človeški zgodovini. Besedilu je dodano veliko slikovnega gradiva in časovne razpredelnice.

● **CHUN-CHAN YEH: Vas v hribih.** Prevedla Gitica Jakopin. V Ljubljani, Cankarjeva založba 1980. 278 str. (Zbirka Modra ptica) – Prevod dela: The mountain village.

Prvi sodobni kitajski roman v slovenskem prevodu obravnava odmev revolucionarnih dogodkov l. 1927 v odmaknjenih hribovskih predelih osrednje kitajske.

● **ČAMERNIK Anton: Spomini na sodne zapore.** Pričevanja upravnika ljubljanskih sodnih zaporov. Uredila Leopold Suhodolčan in Andreja Kmecl. Ljubljana, Borec 1980. 236 str., 12 str. pril.

Knjiga dopolnjuje podobo osvobodilnega gibanja v Ljubljani, dogodke v sodnih zaporih do septembra 1942, v katerih so bili udeleženi tudi pomembni ljudje iz naše revolucije.

● **EROFEEV Venedikt: Moskva – Petuški.** Prevedel Drago Bajt. V Ljubljani, Cankarjeva založba 1980. 166 str. (Zbirka Modra ptica)

Mojstrsko izpeljana groteska, napisana v obliki pijanskih blodenj avtorja, ki se z vlakom pelje k svoji ljubici. Med potjo, ki jo postaje delijo v poglavja, se nam razkriva stiska ruskega intelektualca, ki se upira ideološkim pritiskom in zbirokratiziranim in avtomatiziranim idealom in vrednotam. Spremno besedo je knjigi napisal Drago Bajt.

● **GRUPA Junij '80, prisotnost metafizike.** Redakcija in koncept kataloga Stane Jagodič. Prevajalci Dolores Kocjančič, Vladka Pance, Metka Traven. Fotografija Marjan Pal, Stane Bernik in avtorji. Ljubljana 1980. 272 str.

Katalog je dokument, ki priča o bogati in razvejani ustvarjalnosti mednarodne skupine. Prvi del kataloga predstavlja avtorje – razstavljalce, v drugem delu pa je podana kronologija o delovanju skupine Junij od ustanovitve do danes, ki jo je napisal Peter Krečič, dopolnjena z likovnim delovanjem jugoslovanskih članov pred l. 1970, odlomki kritik in bibliografijo Leva Menašeja.

● **KADROVSKA politika v združenem delu.** Avtorji Hinko Bratuš,-Oki (et al.). Urednika Stane Možina in Jože Florjančič. Ljubljana, DDU Univerzum 1980. 332 str. (Kadrološka knjižnica)

Kadrovska politika spada med bistvene sestavine razvoja vsake družbe in je knjiga aktualen priročnik za vse, ki se ukvarjajo s to problematiko.

● **POPOVIČ Janko: Bolečina v križu in išias.** Ilustriral in opremil Janez Kovačič. Ljubljana, Mladinska knjiga 1980. 182 str., 16 str. pril.

Namen knjige je prikazati vzroke nastanka bolečin in nakazati možnosti zdravljenja pa tudi možnosti preprečevanja obolenja.

● **SCIASCIA Leonardo: Nasilje.** Trilogija. Prevedel Jaša Zlobec. V Ljubljani, Cankarjeva založba 1980. 405 str. (Zbirka Modra ptica)

Avtor je najzanimivejši pisatelj sodobne italijanske literature. Večino romanov je napisal v obliki kriminalne zgodbe. V dinamičnem trikotniku ubijalec – žrtev – preiskovalec se bralcu razkriva logika temeljev sodobne družbe – moči in oblasti. Trije romani: Vsakemu svoje, Kontekst in Na tak način, ki jih prinaša knjiga, pomenijo do konca izpeljano realizacijo tega sloga in izročila. Spremno besedo z naslovom Intelektualec proti nasilju je napisal Jaša L. Zlobec.

● **TOMIZZA Fulvio: Boljše življenje.** Roman. Poslovenila Rado Bordon in Viktor Bravar. Koper, Lipa 1980. 420 str. – Prevod dela: La miglior vita.

V zgodovinski okvir od začetka našega stoletja do današnjih dni vključena pripoved Martina Krušića, mežnarja v majhni hribovski fari, nam živo in barvito opisuje istrsko zemljo in istrskega človeka.

● **TRIGLAV, gora naših gora.** Izbral in uredil Tone Strojin. Maribor, Obzorja 1980. 393 str., 6 barvnih fotografij, ilustr. – Knjiga je posvečena dvestoletnici prvega vzpona na Triglav in nam razkriva razsežnosti in motive, ki jih je gora dala slovenskemu javnemu, gorniškemu, znanstvenemu in umetniškemu življenju.

Pomenki s pisatelji, ki so se spomladi srečali na našem Bledu

Nasilje in ljubezen po ibersko

Oba, ugledni španski pisatelj Enrique Llovet iz Madrida in bujnolasi portugalski pesnik Casimiro de Brito iz Lisbone, sta Iberca. Oba sta se udeležila nedavnega mednarodnega pisateljskega srečanja na Bledu, pa vendar je bila med njima precejšnja razlika, in to ne zgolj jezikovna in stilna. Krepki Španec je pripeljal s seboj na Bled tudi svojo ženo, ki je prisostvovala celo našemu pomenku, vitki Portugalec pa mi je ob koncu pomenka zaupal, da je svoj največji literarni uspeh dosegel nedavno z romanom »Nos Outros«, ki ga je napisal, po ločitvenem intermezzu skupno s svojo sedanjo ljubeznijo, pisateljico Tereso Salemo.

Sem popolna gledališka žival, – se je pohvalil Španec in navedel vrsto literarnih nagrad, ki jih je dobil v preteklih letih za svoja dela na področju dramatike: leta 1973 nacionalno literarno nagrado, od leta 1974 naprej pa skoraj vsako leto po eno izmed gledaliških nagrad ... – Zakaj?, sem ga vprašal – Ali je tako dober ali ima toliko zvez? Pa je odvrnil, da predvsem zaradi tega, ker večino svojih del posveča aktualizaciji španske klasike, pa tudi velikih tujih dramatikov. »Tako sem na primer obdelal na novo inačici Molierovega Tartuffa. Prva komedija je doživela v Madridu doslej že 2000 predstav, druga pa je zaživela na odru 15. oktobra 1979 in jo še vedno ponavljajo ... Moj prvi Tartuffe je bil še antifrankističen in smo z njim seveda nastopali v manjših predmestnih dvoranah. Novi Tartuffe pa je prav tako politično aktualiziran in slika politično licemerstvo nekaterih novih demokratov ...«

Kot drugo svoje taborišče pa je omenil gledališko kritiko in teorijo gledališča, čeravno seveda piše tudi prozo in poezijo. »S poezijo pa je pravzaprav tako, da je tudi pri meni prirojeni del andaluzijskega pokolenja. Andaluzija je drugačen temperament, sredozemski, to ni Madrid, kjer so ljudje zaprti; Andaluzijci so zato vsi pesniki in komunikativni. Še danes ko živim v Madridu, mi korenine segajo nazaj v Andaluzijo.« Iz tega je tudi izvajal svojo razumsko in čustveno plat. »V svojih normalnih načrtih delam racionalno, v neobičajnih, izjemnih položajih pa se prebudi vsa moja dediščina. Ta moj andaluzijski temperament je tudi odskočna deska za mojo komunikativnost s publiko. Odmev med občinstvom pa je za dramatika osnovno hrabrilo.«

Kot da bi slikal na široko s čopičem, je začel govoriti o španskih gledaliških festivalih, velikih in majhnih, pri čemer je omenil tudi festival Almagro, kjer prikazujejo gledališka dela iz 17. stoletja in kjer še danes ostaja živ lik Don Kihota. »Za ta festival sem pripravil uprizoritev Calderona – nekakšen celovit mozaik njegove teologije in filozofije življenja, ljubezni in dela – ki traja 10 ur. To predstavo so razdelili na dva dneva.« Priznal je, da mu sicer niti Calderon niti barok ne ležita preveč, vendar je bil toliko samozavesten, da je hkrati izjavil: »Zdelo se mi je pa, da imam dolžnost to postoriti, ker najbrž nihče drug ne bi tega dela opravil bolje od mene.«

Ko sva prešla na madridska gledališča, je menil, da je pahljača gledališkega življenja danes tod silno široka in pestra. »Madridska gledališča, v nasprotju z onimi v provinci, tudi gmotne podpore ne potrebujejo, ker se vzdržujejo sama. Bolj težko je glede igralcev, ki so močno zasedeni. V Španiji nasploh ministrstvo za kulturo skupno z lokalnimi oblastmi namenja nekaj sredstev za vzdrževanje gledališč. V Madridu pa, kot sem dejal, občinstvo samo plačuje predstave, kajti cene vstopnic so precej visoke. V dobri madridski restavraciji boš večerjal za 300 pezet, vstopnica za gledališče pa stane 450 pezet. Skupno deluje v Madridu danes 34 gledališč, seveda so nekatera med njimi tudi manjša, imajo pa običajno kar po dve predstavi dnevno: eno ob sedmih in eno ob enajstih zvečer.«

Ko sem ga vprašal, če je torej španska mentaliteta sama po sebi teatralična, je odvrnil, da vsekakor, čeravno Španci nimajo toliko posluha za dramatične kot za komične konice. Ko pa sva pomenek nadaljevala v resnejši smeri: Koliko so v Španiji že preživeli frankistično obdobje?, je razmišljal: »Če hočem biti pošten, moram povedati, da smo po Francovi smrti pričakovali ljudsko eksplozijo, vendar pa do tega ni prišlo. V minulih 40 letih smo vsekakor pretrgali stike ne samo s špansko literaturno tradicijo, ampak tudi z marsikatero drugo in zaradi tega moram danes publiki povsem na novo pojasnjevati nove sodobne igre. Poznamo tako imenovano generacijo leta 1927, se pravi pisatelje, katerih dela so bila po večini tako temeljito cenzurirana, da jih mladi niti ne poznajo. Sicer pa imamo Španci sploh to nesrečo, da nikoli ne predstavimo svojih literatov v pravšnjem trenutku. Konkretno je bilo tako tudi z Lorco, ki je bil nekoč prepovedan, danes pa je že prepozno, da bi ga predstavljali kod sodobnika, medtem ko klasik tudi še ni.« Prav tako je tudi menil, da so zamudili čas, da bi zgodovinsko in literarno osvetlili obdobje frankizma. »Novo pofrankovsko obdobje že ima svoje pero. Toda samo obdobje diktatorja Franca in državljanske vojne ga nima več, ker je bil tudi Franco sam najstarejši iz te generacije. Vsi, ki bi zdaj opisovali državljansko vojno, je sami niso doživeli.«

Casimiro de Brito, ki je bil nekoč celo ravnatelj neke banke v Lisboni, je hkrati izdajal več literarnih revij, zdaj pa je literarni urednik revije »Loreto 13«, ki je glasilo Zveze portugalskih pisateljev. De Brito je tudi eden izmed pesnikov skupine »Poesia 61«, ki je bila ena najbolj znanih avantgardnih skupin portugalske poezije v polpretekli dobi. Doslej je poleg štirih pesniških zbirk objavil tudi več esejev, literarnih kritik, novel in dva romana. Prevedel je v portugalščino japonsko poezijo hajku. Je podpredsednik zveze portugalskih pisateljev in portugalskega centra PEN.

V nasprotju s skoraj totalnim pritiskom, ki je vladal v Španiji pod Francovo diktaturo, so v sorazmerno milejši portugalski diktaturi pisatelji, zlasti pa še pesniki, baje vedno našli neka vratca, skozi katera so cenzuri ušli in se »izrazili na drug način«.

»Tako je naša poezija, morda prav zato, ker je vselej iskala »neke posebne izraze in parabole postala ena najbolj avantgardnih in zanimivih v Evropi,« je pravil de Brito. »Po letu 1940 smo še posebej to novo pot začrtali člani skupine »Poesia 61«. V letih okrog 1950 smo bili povezani v tako imenovano zvezo »Arvore«, kar pomeni drevo, ki se je trudila da bi povezala vse skupine med seboj. Pokrajinski tisk, ki je bil manj pod kontrolo, je delil celo neke nagrade. Vse te skupine so bile bolj ali manj levičarske, edino skupina »Tabula redonda« je bila nekoliko desničarska. Dve pobude smo dobili tudi v času vojne v Afriki, ko so se v Angoli in na Zelenem rtu začeli osvobodilni boji.« Da so bili pri tem na strani angolskih revolucionarjev, je dokazovala tudi ena izmed zadnjih številk sedanje revije »Loreto 13,« ki je posvečena umrlemu pesniku in predsedniku nove Angole Agostinhu Netu. »V času, ko smo se sami borili proti diktaturi na Portugalskem, smo seveda tudi mi vse jezikovne in pesniške oblike povezovali v politični protest.«

Prav glede na to, da so napredni portugalski pesniki ta svoj protest čeprav s pesniškim jezikom in na delno prikrit način izpovedali že v času Salazarjeve diktature, je razumljivo, da po zlomu diktature in nastopu demokracije niso imeli povedati kaj posebno novega. »Zato se je zdaj toliko bolj odprlo obdobje proze, zlasti romana. Že prej smo sicer imeli nekaj dobrih avtorjev, vendar so se vsi ti teksti in njihova dokumentacija le težko prebijali. V novih demokratičnih razmerah pa so zablestela imena prozaistov v polni luči, čeravno so nekateri kmalu umrli, kot na primer Aqilino Ribeiro. Drugi pomembni avtorji pa so bili Manuel de Fonseca, Jose Gomes Ferreira, Carlos de Oliveira, Urbano Tavares Rodriquez, Jose Cardoso Pires, Fernando Namora in Almeida Faria.

Sam Casimiro de Brito se je v takem vzdušju lotil proze. Lani je dosegel izjemen uspeh in literarno nagrado za svoj roman »Nos Outros« (Midva), ki je pravzaprav delo dveh avtorjev. »Kolikor vem, je samo Cesare Pavese nekoč pisal podoben roman, vendar pri njem ni šlo za sodoživljanje. Pri meni s soavtorico Tereso, ki je napredna intelektualka in je živela v času diktature pri nas nasprotno zunaj v svetu, pa je šlo za sodoživljanje vseh najinih odnosov. Pisala sva poglavja, navezujoč se drug na drugega, ne da bi natanko vedela, kakšno bo nadaljevanje v naslednjih poglavjih. Od 2000 napisanih strani je ostalo ob koncu le 300 strani. Gre za avtobiografijo in hkrati slikanje položaja v portugalski družbi po začetku demokratizacije, ko so se hkrati z dosedanjimi političnimi in družbenimi normami začeli lomiti tudi družinski zakoni. Baje je bilo v tem obdobju ogromno ločitev. Casimiro pa je menil, da je njun roman zaradi tega tudi obračun z dosedanjimi zaostalimi portugalskimi pojmovanji o nadvladi moža nad ženo, pa tudi z nasprotnimi težnjami hladnega in poveljujočega feminizma. »Gre za nekakšno skupno osvoboditev in za doživljanje ljubezni kot nečesa, kar lahko ustvarita samo dva, ne zgolj eden.«

In vendar sem ob koncu te njune optimistične izpovedi segel še po njegovih starejših pesnitvah; med drugim po oni z naslovom »Zavzetje noči«, ki jo je objavil leta 1966 in v kateri je izlil nič koliko osebnega in splošnega človeškega obupa. »Drevesa se zakoreninjajo v naši osamljenosti. Ženske starijo v sobah temačnih. Ob plamenčku podzemeljskih rovov in na zidarskih odrih delavci barantajo za mir in prodajajo mišice za oderuštvo. Po mestih, po hodnikih oblasti, v palačah ministrstev dodajamo svoj molk tišini močvirij. Vojno napovedujemo in zanjo glasujemo; ljudske statistike so vselej na naši strani. Dnevi in noči nam minevajo v senci topov. Čas se pregneta tako, kot zahtevajo vojni načrti. Svoje otroštvo pozabljamo, pozabljamo, kako smo ljubili, podrobno pa smo seznanjeni z ustrojem atomov. Vse bolj revni postajamo, revnejši, kot smo bili kdaj prej. Prepuščeni smo smrti, prepuščeni skrivnosti, ki je nikdar ne bomo znali nasititi.«

BOGDAN POGAČNIK

Ob knjigi »Moskva-Petuški« V. Jerofejeva, ki je izšla v prvem svežnju nove Modre ptice

»Zaostritev nekega vprašanja«

»Pesnitev« Moskva-Petuški Venedikta Jerofejeva, ki jo je pred kratkim izdala Cankarjeva založba v zbirki »Modra ptica«, je delo, ki kot mnoga druga ruska (sovjetska) dela doživlja nenavadno usodo. Nastala je v SZ (1969), vendar se je tam razširila samo v mreži nelegalnega »Samizdata« (avtor o tem duhovito pravi: »Prva izdaja dela 'Moskva-Petuški', blago je bilo v enem primerku, je hitro pošla«), uspeh (s pridihom knjigotrške in politične senzacije) je doživela v javnosti na Zahodu (Francija in Italija 1977 ...) – in šele pri nas je bila prevedena, in to je treba poudariti, s čistim namenom, da gre med bralce kot »izredno sodoben, aktualen in živ kratki roman«, povezan z nekaterimi pomembnimi dosežki evropske (predvsem ruske) literarne tradicije.

Posebnost in nenavadnost te knjige je zlasti v njenih bolj ali manj izrazitih literarnih kvalitetah. – Prva stvar, ki bi nas morala opozoriti nase, ko vzamemo knjigo v roke, je avtorjeva oznaka v podnaslovu – »pesnitev« (v prevodu je, žal, izpuščena). Na področju ruskega pripovedništva nam ta literarna oznaka prikliče v spomin »pesnitev« Mrtve duše Nikolaja Gogolja in »peterburško pesnitev« Dvojnik (1866) F. M. Dostojevskega, ob spoznani realizaciji dela samega pa nas lahko opozori na premike, ki so se v zvezi s teoretičnim razglabljanjem o tem pojmu pri Dostojevskem dogodili v pripovedništvu njega samega in tistih, ki jim je njegovo delo in delo Gogolja dalo nekatera temeljna poetološka izhodišča za lastno ustvarjanje – od F. Sologuba in A. Belega v obdobju simbolizma, Pilnjaka in Zamjatina v obdobju ekspresionizma, do Jurija Dombrovskega in Andreja Bitova v sodobnosti, če navedemo samo nekatera imena iz te vrste. – Bogastvo te tradicije Jerofejev seveda po svoje spreminja, dopolnjuje, pa tudi zavrača in zapušča. Pri tem kakor da sledi (kot še nekateri drugi sodobni ruski (sovjetski) pisatelji) Borisu Pasternaku, ki je v svojem avtobiografskem zapisu iz leta 1957 posredno okarakteriziral obdobje stalinizma s podobo sodobnega velikega mesta-labirinta, ki da se je v njem »izgubila in nravstveno zapletla osamljena sodobna duša«, in nato zapisal: »O (velikem mestu) je treba pisati tako, da bi nam pri tem zastal dih in bi se nam naježili lasje. Pisati o njem naučeno in na star način, pisati tako, da pri tem bralec ne osupne, pisati bolj bledo, kot sta prikazala Peterburg Gogolj in Dostojevski – ni samo nesmiselno in brezciljno, ampak tudi nizkotno in brezvestno.«

Pri Gogoljevih Mrtvih dušah je »pesnitev« pomenila težnjo po univerzalnosti upodobitve, ki naj bi dobila posplošujoči filozofski smisel, ko bi upodobljeni del postal nazoren reprezentant celote, »mesto z vrtincem spletk« podoba »vsega sveta«, in ko naj bi osrednji literarni lik dobil veljavo značilnega predstavnika sodobnega ruskega sveta in preko njega sodobnega človeštva nasploh. – Dostojevski je Gogoljevo literarnozvrstno oznako dopolnjeval in preoblikoval naprej; ob realizaciji »peterburške pesnitve« Dvojnik, zastavitvi načrta za Življenje velikega grešnika, pisanju romanov Mladenič in Bratje Karamazovi je dobila »pesnitev« nekatere nove opredelitve. Te so morda najbolj sintetično izražene v osnutku za roman Mladenič, ko Dostojevski govori o »fantastični pesnitvi-romanu« in našteva njene teme »bodoča družba, komuna, vstaja v Parizu ...«, z največjo umetniško močjo pa realizirane v monologu Ivana, ki obsega tri poglavja v romanu Bratje Karamazovi – Brata se seznanita, Upor in »pesnitev« Veliki inkvizitor. Tu se v banalno dogajanje nenadoma vključi veliko vprašanje socializma in religije, smisla in nesmisla sveta. Tematika, oblikovana na aktualnem gradivu iz političnega in vsakdanjega življenja, preraste v podobo svetovnega brezizhodnega trpljenja, s trpljenjem otroka kot osnovnim motivom, in se povzdigne v simbolno podobo srečanja legendarnih oseb (Kristusa in Velikega inkvizitorja). – »Pesnitev« je pri Gogolju izrasla iz romantičnega binoma »ideal – (banalna) stvarnost«, ki je v njem »ideal« v vrednotnostnem območju avtorja oziroma v njegovi utopiji. Dostojevski razbije romantični binom v polifonijo glasov literarnih oseb, pripovedovalca in avtorja. – Razlika je tudi v groteski, ki je značilna tako za »pesnitev« Gogolja kot za »pesnitev-roman« Dostojevskega. Kriza sodobnega sveta se pri Gogolju izrazi predvsem v alogičnosti, avtomatizaciji, marionetnosti, popredmetenju živega ipd. Bistvo groteske pri Dostojevskem je v spoznanju: »Tragika je v zavesti popačenosti.«

Kriza sodobnega sveta in človeka v njem je osnovna tema tudi v »pesnitvi« Jerofejeva. Tudi on na aktualnem gradivu iz vsakdanjega življenja in političnega dogajanja gradi univerzalno groteskno podobo. Toda zarja dantejevske triade, ki je v utopiji »pesnitve« Mrtve duše krepila vero v človekovo »očiščenje« in »pomlajenje«, pri Dostojevskem pa dopuščala tak izhod iz krize kot eno od možnosti, pri Jerofejevu ugasne. »Pesnitev« pri Jerofejevu izgubi tisto patetiko, ki je bila tako pri Gogolju kot pri Dostojevskem eden od osnovnih elementov njihovega umetniškega sistema in izraz zavesti o posebnem položaju, vrednosti in poslanstvu pesnika, pri Dostojevskem – ustvarjalca »nove besede«, odkrivalca »novih (visokih) tem« in novega intelektualnega poguma. Jerofejev kot »žrtev« kolizij 20. stoletja, ki mu je »odjuga« v petdesetih letih razkrila kaos sodobnega sveta (lastnega in tujega), ni mu pa dala nove orientacije, tako kot človek in pisatelj pride med tiste, ki jim je kot edina zanesljiva resničnost ostala samo lastna duševnost. V tem pogledu »pesnitev« Jerofejeva nadaljuje v sodobni ruski (sovjetski) literaturi tradicijo velikega romana Peterburg Andreja Belega in ubeseduje kaos sodobnega sveta kot panoramo lastne zavesti. Lirizacija pripovedi doseže pri Jerofejevu tisto stopnjo, ko avtor dobi vlogo lirskega subjekta, njegova pripoved, temelječa predvsem na spletu dokaj svobodne igre analogij in aluzij, pa značaj monologa.

To je groteskni monolog, ki profanira vse vzvišeno, duhovno, idealno in abstraktno v igri s filozofskimi, politično-ideološkimi in literarnimi reminiscencami in tradicionalnimi mitološkimi motivi. – Gogoljev motiv »poti« in »junaka poti« spremeni v brezizhodno tavanje v krogu, kjer je začetek poti hkrati že konec poti. »Vsečlovek« Dostojevskega dobi podobo kafkovskega »everyman-a«. »Asimptotično približevanje resnici« je hkrati zgodovinska »mora« in nespoznavnost bistva sveta in človeka. Motiv »božanskega napoja« je predstavljen z dolgo vrsto banalnih pijač od vodke in piva do hermelike in vina in najrazličnejših »koktejlov«, ki s svojim poimenovanjem (npr. »ženevski duh«) ali s sosesčino z visokimi besedami in besednimi zvezami, kot sta »poduhovljenost« in »svoboda človeka«, povzročajo pomenske premike v smeri izenačevanja, banalizacije in tudi izgube pomena ter vodilnemu motivu »pijanosti« dajejo simbolni pomen »ujetosti« v nesmislu. Bolestni vzklik križanega Jezusa »Eli, Eli, lama sabaktani« (»Moj Bog, moj Bog, zakaj si me zapustil?«) je tu izraz groze nad svetom, ki je brez smisla (Boga) in ki mu je zavladal »nič« (Satan (Sfinga)« nekdo brez nog, brez repa in brez glave«).

Svojo univerzalno »sintetično« podobo sveta dopolnjuje Jerofejev z nekaterimi elementi pripovedništva Kafke. Kot pri Kafki tako je tudi za »pesnitev« Jerofejeva značilna antinomija med osebnostjo in nadosebnimi družbenimi silami in prepričanost, da so te nespoznavne. V »pesnitvi« se to izrazi v absurdnem nastavku »Vsi pravijo: Kremelj, Kremelj. Vsakogar sem že slišal govoriti o njem, sam pa ga še nisem videl« in v zaključku tavanj, ko »Jerofejeva« pod Kremljem umorijo »štirje neznanci« – »ob molku Gospoda in smehu njegovih angelov«. Tudi sam konec je kafkovsko dvoumen, s svojo fantastiko kaže na družbeni ravni pretresljivo situacijo brezpravnosti in osamljenosti individua v moderni državi, na psihološki ravni pa ob strahu in v strahu grozljivo občutje podzavestnega kompleksa krivde pri odtujenem človeku, ki se mu je ideal razblinil, še predno ga je dosegel: Petuški v »nič«, »mistična ljubica« v ambivalentno podobo »najbolj ljubljene od vseh vlačug«, simbol otroka pa v absurdni prizor, ko otroci-angeli v svetu brez smisla skačejo okoli trupla človeka, ki ga je povozil čas-vlak, se norčujejo iz njega in se mu krohotajo. Odtujenost v »pesnitvi« Jerofejeva doseže tisto stopnjo, ko je človek »tu in zdaj« dokončno v oblasti absurda. Jerofejev utopično sluti novo zarjo »tam daleč onstran Petuškov« pa še to z dokaj nedoločnim ambivalentnim občutkom, da »je tam čisto drugače, četudi takole kot tu: tam se v temnih ušivih dvorih, kakršnih mi ne poznamo, razcveta moj otročiček«. Toda popolnoma izpraznjen ta svet ni. V tej »pesnitvi« je prisotna bolečina, ki jo Jerofejev konkretizira z navajanjem slike I. N. Kramskega »Neutolažljiva bol« kot vodilnega motiva in transformacijo njenega slikarskega sporočila (neizmerne bolečine upodobljene »v postavi visoke mlade žene, stoječe ob otrokovi krstici) v radikalno obsodbo sodobnih razmer in sodobnega birokratskega licemerstva: »O, nesramneži, spremenili ste mojo deželo v najbolj posrani pekel – ljudje so prisiljeni skrivati solze pred drugimi in razkazovati smeh! ...« – S tem se Jerofejev približuje tistim sodobnim ruskim (sovjetskim) pisateljem (oporečnikom in neoporečnikom), ki pri svojem literarnem ustvarjanju zavzeto odpirajo najobčutljivejša vprašanja sodobnosti, čeprav pri tem podobno kot Ju. Trifonov parafrazirajo besede Hercena: »Mi nismo zdravniki, mi smo bolečina,« in ob tem morda še dodajajo: »Kako naj bi mi, nesrečniki, razumeli druge, ko ne moremo razumeti samih sebe! Sebe bi morali razumeti (...) za začetek!«

»Pesnitev« Jerofejeva je solidno prevedel Drago Bajt. Tu in tam je bil celo izjemno domiseln, čeprav na primer tam, kjer je rusko izposojenko »talija« (život, životek, stas, pas) spremenil v »češpljo«, tudi za pogumnega V. Jerofejeva nekoliko drzen. – Spremna beseda ni na ravni prevoda, prehudo je ujeta v za oporečništvo že zguljeno triado »protidružbeni upor, duhovna svoboda, pravoslavje«.

ALEKSANDER SKAZA

USPEŠNICE

Minuli teden so nekatere knjigarne bolje prodajale naslednje knjige:

Ljubljana: knjigarne Cankarjeva založba – Kopitarjeva ulica: Užitne divje rastline (Grlić), Odločitve (Lubej), Jaz, kralj (Kesten); Wolfova ulica: Notranje življenje (Moravia), Habsburžani privatno (Gies-McGuigan), Ljubljana – monografija (Šumi); Titova ulica: Moskva Petuški (Jerofejev), Triglav, gora naših gora (Strojin), Sfinga (Mahkota); Miklošičeva ulica: Triglav, gora naših gora (Strojin), Zakladi Slovenije (Kmecl), Depresija, bolezen našega časa (Lenné).

Državna založba Slovenije: Mestni trg: Pokopane kulture (Ceram), Hiša lepih sanj (Kades), Rommel (Irling); Šubičeva ulica: Tebi, moja Dolores (Božović), Leksikon ikonografije, liturgike i simbolike zapadnog krščanstva (skupina avtorjev); Čopova ulica: Pločevinasti boben (Grass), Ljubljanske ulice (zbornik), Zgoščena zgodovina slikarstva.

Knjigarna Dobra knjiga v **Murski Soboti:** Glavoboli in migrena (Bakouche), Srčni infarkt (Cournot), Ciciban, Ciciban, dober dan (Župančič).

Poglavja iz najnovejše raziskave

Knjiga in bralci

Z višjo starostjo praviloma usiha tudi zanimanje za posamezne tematske in zvrstnovrstne skupine, vendar imamo nekaj izjem. Tako se npr., pri starostni skupini od 41 do 60 let poveča privlačnost spominov, nato pa spet pade; pri starosti od 51 do 60 let postanejo bolj mikavni življenjepisi velikih mož in romani z vojno tematiko; največ zanimanja za literaturo o NOB kažejo v starostni skupini od 41 do 60 let (toliko samo še v najmlajši skupini od 18 do 20 let), za dela starejše slovenske književnosti pa se poleg mlajših (od 18 do 30 let) najbolj zanimajo v skupini od 60 let dalje.

Razlike med moškimi in ženskami so pri posameznih vrstah leposlovnih del dovolj vidne; najbolj izrazite v korist žensk so: pri življenjepisih velikih mož, pri romanih in povestih z močno poudarjeno ljubezensko zgodbo (12,2% : 33,5%), pri proznih delih o našem sodobnem življenju, pri delih iz starejše slovenske književnosti (19,9% : 31,1%) itd. Več moških bralcev pa prebira zlasti pustolovske romane, literaturo o NOB, romane z vojno tematiko in znanstveno fantastiko.

Razporeditev, ki je načelno pokazala, do kakšnih leposlovnih del (glede na tematske in zvrstno-vrstne lastnosti) imajo bralci največ nagnjenja, naj dopolnimo še s pregledom v zadnjem letu prebranih del (kolikor so se anketirani spomnili). Že v uvodu smo opozorili, da je od 61,2% splošnih bralcev eno ali več del navedlo 53,5% bralcev, 7,7% pa tega ni storilo. Od celotnega števila navedenih del (nekaj bralcev se je spomnilo samo zbirke, 29 ali 5,1% navedb pa ni bilo mogoče razrešiti) jih je približno 57,5% izšlo v zadnjih petih letih, tj. od 1975 do 1979; v obdobju 1970 – 1974 (vedno smo upoštevali zadnjo izdajo) je izšlo 18,2% del, od 1960 do 1969 15,2% in pred letom 1960 4,0%. Iz tega je mogoče sklepati, da bralci posegajo zlasti po novejših izdajah in da je za precej ljubiteljev knjige še posebej pomembno tisto, kar sproti izhaja. Ponovno je potrjena teza o tem, da vsakoletna založniška politika dokaj močno odseva v berilu številnih bralcev in da je zato odgovornost založnikov še toliko večja.

Nadalje je moč opaziti, da bralci radi prebirajo knjige, ki so izšle v zbirkah, saj od navedenih knjig kar tretjina spada v ta okvir. Na izbiro je v zadnjih nekaj letih pomembno vplival s svojo dejavnostjo tudi knjižni klub Svet knjige: med navedenimi knjigami je dobra petina klubskih izdaj.

Med prebranimi knjigami se je 8,5% bralcev odločilo za stvaritve iz slovenske književnosti od Prešerna do Cankarja, 17,5% za slovensko izvirno leposlovje iz obdobja med obema vojnama pa do danes, 3,1% je prebiralo dela iz literatur drugih jugoslovanskih narodov, 14,3% bralcev se je odločalo za pisatelje iz drugih evropskih in neevropskih književnosti do začetka 20. stoletja, 48,9% za dela drugih evropskih in neevropskih književnosti 20. stoletja, za spominska in dokumentarna dela jugoslovanskih avtorjev 4,5% in za vse drugo 3,2% bralcev.

Med prebranimi deli močneje izstopajo zlasti nekatera tematska področja, ki jim kar vneto strežejo tudi založniški programi. Tako npr. vidimo, da so pri precejšnjem številu bralcev priljubljena dela z močneje poudarjeno ljubezensko zgodbo: približno 11,4% od vseh navedenih del, k temu pa moramo dodati še 2,5 t. i. »zdravniških« romanov, ki imajo pretežno tudi v ospredju ljubezensko snov; nadalje so zelo opazna dela o našem narodnoosvobodilnem boju, dela z vojno tematiko (zlasti II. svetovna vojna) in spominsko-dokumentarna dela – približno 14,0% od navedenega, zgodovinskih romanov in povesti je okrog 8,0% itd., znatno manj so zastopane druge tematske in vrstne skupine, npr. biografija, znanstvena fantastika, kriminalke ali detektivke, pustolovski romani, potopisi itd. Precejšen delež pa odpade na dela, ki pripovedujejo o sodobnem življenju (izraz »sodoben« moramo razumeti v skladu s časom, v katerem so leposlovna dela nastajala).

Za ocenjevanje nagnjenj in okusa bralcev morda ne bo odveč, če navedemo nekatera med anketiranimi bralci najbolj brana leposlovna dela. Glede na število bralcev bomo naizgali dvajset največkrat omenjenih romanov in povesti: T. Svetina: Ukana (57), L. N. Tolstoj: Ana Karenina (46), A. Wambrechtsamer: Danes grofje celjski in nikdar več (44), A. Selinko: Désirée (36), F. S. Finžgar: Pod svobodnim soncem (27), A. Hailey: Letališče (26), A.-S. Golon: Angelika (20), H. G. Konsalik: Ognjeni cvet pozabljenih (17), M. L. Fischer: Senta (17), H. G. Konsalik: Kirurginja (16), M. Stražišar: Ciganka (16), J. Jurčič: Deseti brat (15), K. Štajner: 7.000 dni v Sibiriji (15), I. Tavčar: Cvetje v jeseni (15), J. Sket: Miklova Zala (14), E. Hemingway: Komu zvoni (14), J. London: Dolina meseca (14), L. N. Tolstoj: Vojna in mir (14), I. Cankar: Na klancu (12), M. Jurić-Zagorka: Čarovnica z Griča (12).

Če pa upoštevamo seštevek bralcev, ki so se odločili za eno ali več del posameznega pisatelja, potem je razvrstitev najbolj branih pisateljev takale: T. Svetina (71), H. G. Konsalik (68), L. N. Tolstoj (62), A. Wambrechtsamer (44), M. Kranjec (37), A. Selinko (36), F. S. Finžgar (30), A. Hailey (30), I. Cankar (29), E. M. Remarque (27), P. S. Buck (26), J. Jurčič (25), M. Jurić-Zagorka (25), A. Ingolič (24), I. Tavčar (23), E. Hemingway (21), V. Holt (21), A.-S. Golon (20), J. Vidic (20), M. L. Fischer (19), nato sledijo: H. H. Kirst, J. London, Ch. Brontę, M. Stražišar, Ch. Berlitz, K. Štajner, J. Knittel itd.

In kako je z branjem družboslovnih knjig? V zadnjem letu je tovrstne knjige bralo 21,1% anketiranih. Pri tem se je povsem jasno pokazalo, da z višjo izobrazbeno ravnjo raste tudi zanimanje za družboslovno knjigo: tistih, ki so v zadnjem letu prebrali kakšno družboslovno knjigo, je v izobrazbeni skupini s 4 razredi osnovne šole ali manj le 3,3%, v skupini od 5 do 7 razredov osnovne šole 6,7%, s popolno osemletno osnovno šolo 8,9%, s poklicno šolo ali izpitom za KV in VKV 14,6%, s popolno srednjo šolo 34,4%, in v skupini z višjo ali visoko šolo 64,1% anketiranih.

Najbolj vneti bralci družboslovja so študentje – 56,3%, nato sledijo zaposleni v negospodarskih dejavnostih – 43,1%, v gospodarstvu – 20,4%, nekoliko bolj v ozadju so upokojenci – 14,1%, najmanj bralcev družboslovja pa imajo v svojih vrstah gospodinje – 6,7% in tisti v zasebnem sektorju – 4,8%. Opazno je tudi, da družboslovne knjige bolj berejo moški kot ženske: 25,9%:16,9%.

Podobno kot pri leposlovju nas je tudi pri družboslovnih knjigah zanimalo, kaj so bralci prebrali v zadnjem letu. Naslovov ali vsaj avtorjev se je spomnilo 11,4% anketiranih ali nekaj malega več kot polovica bralcev družboslovja, preostalih 9,7% pa svojih trditev ni moglo podkrepiti s tako

Jezikovni problemi okrog druge izdaje celotnega prevoda Marxovega Kapitala (3)

Izrazje, razumljivost in odgovornost

Teže pa je s tistimi Marxovimi nemškimi izrazi, ki imajo lahko več pomenov ali katerih pomeni se v slovenščini križajo z nemškimi. Tu mislim, da je prevod – razen tu in tam, kakor pri veräussern in entäussern, ki bi jih bilo treba polidisciplinarno pretresti – našel v glavnem pravilne rešitve, namreč različne v različnih zvezah. Ne bi se strinjal s prizadevanjem, da se v slovenščini v takih primerih uporabi en in isti izraz za vse pomene.

Saj nemška Kraft ni v slovenščini vedno sila, Macht ni vedno moč ali vedno sila ali vedno oblast; der Weg zu Macht ni pot k moči, temveč na oblast, toda Grossmacht ni veleoblast niti velemoč, temveč velesila; pot do oblasti gre lahko ali pa ne s silo, ki pa tedaj ni niti Kraft niti Macht, temveč Gewalt. Danes so te različice že izkristalizirane, svojčas pa je bilo precej zmede tudi pri zelo pedantnih avtorjih. Ko Ušeničnik razlaga v svoji »Sociologiji« (l. 1910, str. 306), da skuša marksizem »pridobiti proletariatu politično moč«, mora biti človek že precej podkovan, da spozna, da je tu mišljena državna »oblast«, ne pa samo »moč« političnega vpliva v revizionističnem smislu. Toliko za ilustracijo »nevernim Tomažem«, da so lahko podobni problemi tudi v naslednjih primerih.

Prvi primer sta Notwendigkeit in notwendig. »Gesellschaftlich notwendige Arbeit« in »gesellschaftlich notwendige Arbeitszeit« prevajamo doslej kot družbeno »potrebno« delo in družbeno »potrebni« delovni čas. Ta termin imamo že od začetka stoletja in imajo ga v svojih spisih in učbenikih. Tudi nemarksisti, ko razlagajo Marxovo teorijo: Ušeničnik v »Sociologiji« str. 296 kot »socialno potrebni delovni čas« in Knaflič v »Socializmu« str. 186. Nasprotno pripisujeta Marxu teorijo »nujnosti« kriz in »nujnosti« razvoja socializma po kapitalizmu. In še danes bi bilo v slovenščini prav narobe govoriti o »potrebi« gospodarskih kriz, a o »nujnem« delovnem času.

Po osemdesetih letih te rabe se je spotaknil ob »potrebno« delo itd. edino dr. B. Debenjak, ki hoče razbiti »družbeno nujno delo« in »družbeno **nujni** delovni čas«. To pa zato, ker je ugotovil, da »Notwendigkeit« v primeru »skoka iz kraljestva nujnosti v kraljestvo svobode« ni mogoče prevesti drugače kakor z »nujnostjo«. Notwendig pa da ne more biti tu eno in tam drugo. Toda »nujno delo« in »nujni delovni čas« bi bila v nemščini »dringend notwendige Arbeit« in »dringend notwendige Arbeitszeit«. Srbi in Hrvati, ki doslej uporabljajo izraz »potrebni rad«, bi tedaj morali preiti na »nužni rad« ali celo na »hitni rad«! Besedo »potrebni« uporabljamo pri nas v ekonomskem in političnem jeziku že desetletja, ko razlikujemo med »potrebnim« in »presežnim delom« in delovnim časom. Tako je že davno v glavah naših ljudi in ustvarjali bi le zmedo, če bi uvedli še »nujni delovni čas«, ki bi ga ljudje čitali v eni knjigi ali časniku, medtem ko bi v drugi čitali »potrebni delovni čas«. En sindikat bi govoril o nujnem, drugi o potrebnem. Kdo bo potem razumel, ali sta to dve ali ena kategorija? Naš in srbsko-hrvaški »potrebni« je povsem ekvivalenten ruskemu »neobhodnimyj«, toda naš »neobhodni delovni čas« bi se kaj čudno slišal. Mislim, da smemo erforderlich, nötig in notwendig vse tri skupaj prevajati s »potreben«, kakor je to storjeno v prevodu »Anti-Dühringa« 1933 na str. 158. Angleški prevod ima samo za nötig in notwendig skupen izraz necessary, francoski za oboje necessaire, ruski za oboje neobhodimyj. Če potem rabijo Rusi za erforderlich »trebuetsja« in enako Francozi »indispensable«, je pač zato, da se ne bi na isti strani trikrat ponavljala ista beseda za prva dva nemška izraza. Ostanimo tedaj mirno pri terminih »potrebni delovni čas« in »potrebno delo« kot nasprotje presežnemu, po drugi strani pa ostanimo pri »kraljestvu nujnosti«!

★

Pri poskusu, da bi uporabljali enotno in po možnosti dobesedno prestavljeno besedo za en in isti nemški izraz, je pa še mnogo trši oreh glagol **»verwerten«** oziroma samostalnika »Verwertung« in »Selbsverwertung«. Brez resničnega in vsestranskega razumevanja te besede je nemogoče pravilno razumeti poglavje o nastanku presežne vrednosti. Ker je »verwerten« eden od vogelnih kamnov Marxove analize blaga in kapitala, se je treba podrobneje zadržati na tem primeru.

V osnovi in dobesedno pomeni »verwerten« uporabiti ali izkoristiti, kar danes potrjuje tudi Wahrigov slovar nemškega jezika. Naš Tomšičev dodaja še vnovčiti. Stari in debeli Wolf-Cigaletov nemško-slovenski slovar, napisan še v Marxovih časih, besede verwerten sploh ne pozna. Na posameznih področjih lahko dobi ta beseda nekoliko različen pomen, prilagojen področju in po jeziku. Zato gornja dobesedna predstava po slovarju ne podaja vedno misli, ki bi se povsod konkretno ujemala s tamkajšnjim Marxovim pojmovanjem »Verwertung«, kajti spričo svoje zelo pestre uporabe v nemščini, ki je drugod ni, se beseda ne da ustrezno prenesti v druge jezike z eno samo besedo. Če rabi Marx mestoma to besedo v nemščini prek okvira, ki ga dopušča dobesedni prevod v druge jezike, sta možni dve alternativi za prevajalca: Ali konvencija z novo skovanko, eno samo za **vse** primere oz. vsa področja, ali pa več opisnih izrazov, vsak za drugačen ustrezen primer.

Pred vojno smo se samo v prvem konceptu prevoda Borchardta odločili za prvo alternativo in smo ustvarili skovanko »povrednotiti« z izpeljankami. Morda se še kje najdejo prvi koncepti prevoda, ki bodo to potrdili. Na tem izrazu je ostal prvi prevod »Anti-Dühringa«, ki je šel za spoznanje kasneje v tisk, ne pa prevod Borchardta. Anketiranje v zaprtem krogu nam je pokazalo, da si vsebine te besede (povrednotiti) nihče ne zlepa ne po sili ne more predstavljati. To so bila velika posvetovanja, pa tudi korespondenca, ker smo bili nekateri v Zagrebu, drugi v Mariboru in ostali v Ljubljani. Tako smo iskaje prišli na izraz »povečati vrednost« za enega od pomenov. Ne izključujem, da je imel pri tem velik delež Ciril Štukelj, takrat glavni urednik založbe »Svoboda«. V tisk je šel stavek, ki bi ga lahko še danes podpisal: »Če primerjamo proces ustvarjanja vrednosti in proces večanja vrednosti, vidimo, da ni proces večanja vrednosti nič drugega kakor čez določeno točko podaljšan proces ustvarjanja vrednosti ... Če pa traja proces ustvarjanja vrednosti čez točko, se spremeni v proces izkoriščanja ali večanja vrednosti.« (Str. 45 izdaje Borchardta iz l. 1933) V naslednji izdaji l. 1952 smo izpustili besedo »izkoriščanja,« dasi je tudi zapopadena v »Verwertung«.

Takrat – na prelomu dvajsetih in tridesetih let nismo imeli pred seboj ne avtorizirane prve francoske ne avtorizirane angleške ne ruske izdaje »Kapitala«, ki bi nam povedale, ali imamo prav. Dobili smo jih šele pri pripravljanju druge, spremenjene izdaje Borchardta iz l. 1952 in našli tam eklatantno potrdilo zase že v samem naslovu petega poglavja (v angleščini in francoščini sedmega): »Arbeitsprozess un Verwertungsprozess« je povsod preveden kot »Proces dela in proces ustvarjanja presežne vrednosti« ali »proces večanja vrednosti« (the process of producing surplus value, la production de la plus-value, proces uveličenja stoimosti, proces pomnažania wartosci). Srbskohrvatski prevod »oplodjivanje vrednosti« je prav tako opisen, vendar prehaja na področje biologije in se nam zato ne zdi najbolj primeren.

Na drugih mestih ustreza za »verwerten« izraz izkoriščati, uporabljati, pa tudi prodati, realizirati ali pa izkupičiti, odvisno od zveze in področja, na katero se nanaša. Navedel bi primer iz »Anti-Dühringa«: »... kako morejo trajno 'verwerten' plod svojega dela nad naravnimi produkcijskimi stroški«. To je prevedeno v prvi izdaji l. 1934 z »vnovčiti« (str. 168), kar je v redu, a l. 1965 v Veselkovi redakciji s »prodajati« (str. 247), kakor je na nekaterih mestih v ruskem prevodu, kar je povsem na mestu. Francoski prevod (str. 247 in 248,) angleški (str. 237 in 236) ter ruski prevod (str. 219 in enako 217) imajo v tej zvezi besedo »realizirati«, ki se sicer oddaljuje od prvotnega pojma »verwerten«, toda popolnoma ustreza temu, kar sta Marx in Engels hotela reči, in je bralcu razumljivo.

Navedene rešitve uporabljamo vsi slovenski ekonomisti tako pri pouku ekonomije kakor v razpravah in analizah itd. že dobrih petindvajset let in so vsakomur jasne in razumljive, rekel bi prav oprijemljive. Skladajo se z Marxovimi mislimi v tistih stavkih in skladajo se s kontrolirano angleško, francosko in rusko verzijo. Lenin s svojim ostrim čutom za besedo in pri svojem odličnem obvladanju nemščine – saj je v diskusijah na kongresih Kominterne nastopal v nemščini – ni nikjer ugovarjal ruski verziji »uveličivat' stoimost'« za verwerten, ki v naslovu poglavja prav zbode v oči.

Nasprotno pa prevajalcu četrte izdaje prevoda »Anti – Dühringa« te verzije ne ustrezajo ter je šel v svoji redakciji samovoljno nazaj na termin uvrednotiti in uvrednotovati. Vse Veselkove popravke slovenskega »Anti-Dühringa« v izdaji l. 1965 v smeri prilagoditve slovenskemu prevodu »Kapitala« iz l. 1961 (povečati vrednost, izkoristiti, realizirati) je kratko in malo likvidiral. (Veselko je bil član komisije za prevod »Kapitala« in glavni lektor) Ne vem, ali je izkopal termin »uvrednotiti« še iz avstro-ogrskih časov ali ga je pobral od Mirka Koširja iz druge izdaje »Anti – Dühringa« iz l. 1948; važno je, da hoče imeti ta termin tudi v novi izdaji »Kapitala«. Namesto »Procesa dela in procesa večanja vrednosti«, kakor je splošno razumljivo povedano v glavnih svetovnih jezikih, bi se tako vrnili na »Proces dela in proces uvrednotenja«, kakor je pred sedmimi desetletji pri nas prevedel masarykovec Knaflič (str. 175 njegovega »Socializma«) in najbrž izraza niti sam ni preveč dobro razumel kakor ne Marxa – saj je na koncu zajadral v Orjuno. Ali pa, kakor je popravila četrta izdaja »Anti-Dühringa« na str. 241: »Vrednost delovne moči in njeno **uvrednotenje** v delovnem procesu sta dve različni velikosti.« Nasprotno je prevedeno v Borchardtu iz 1952: »Vrednost delovne sile in njena **uporaba** v delovnem procesu sta dve različni količini.« (Str. 42) Ali v »Kapitalu« l. 1961: »Vrednost delovne sile in njeno **izkoriščanje** v delovnem procesu sta torej dve različni količini.« (str. 218) Ruski prevod je še bolj svoboden: »... in vrednost, ki se ustvarja v procesu njene **uporabe** ...«, kar je po francoskem vzoru: »... in vrednost, ki jo mora delovna sila **ustvariti**.« (Str. 218 fr. prev.) Ali angleško: »... in vrednost, ki jo ta delovna sila **ustvarja** v delovnem procesu ...« (Str. 193)

STANE KRAŠOVEC

Beseda ustvarjalcev slovenske knjižne ilustracije: Jože Ciuha

»Humus mojih življenjskih izkušenj«

Rdeča oljna barva, ki jo je nanesel na slikarsko površino, se ni ujela z mogočno, v temni modrini kot spomenik dvigajočo se simbolično, človeku podobno gmoto in plastično obarvanim sanjskim, modroprosojnim ženskim obrazom, ki ga oživljajo lesketajoče se oči in živordeče ustnice. Dvignil je pleksi steklo metrskih razsežnosti in s sprednje strani opazoval prehode od nadrobnosti do obsežnejših barvnih nanosov, s katerimi se je ukvarjal.

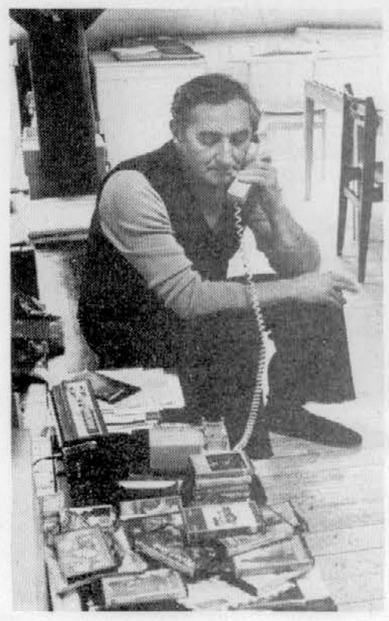

Skrpo in kasneje z dlanjo je odstranjeval rdečino in pri tem razlagal, da zlasti v tem ciklusu, ki ga je posvetil Felliniju, oblikuje osnovne scenske postavitve dvodimenzionalno, nekje v notranjosti slike pa vloži trodimenzionalno oblikovan motiv. To ima za njega še neko drugo pomensko vrednost. Pri Felliniju ga je namreč očaralo, prevzelo njegovo igranje s časom, ko ob neki določeni zgodbi pripoveduje hkrati tudi o izkušnjah iz preteklosti in prividih iz prihodnosti. Prav o tem delu človekovega doživljanja pa po navadi ne govorimo, ker to ni povezano z običajnim načinom sporazumevaja.

Iz tube je iztisnil na paleto vijolično barvo, jo s čopičem dopolnil na dveh treh mestih in jo začel nanašati na steklo. Vsebina njegovega dela, je menil, je v delovnem postopku, v ustvarjalnem naporu, ki traja od trenutka, ko se v njem sproži določena zamisel, pa vse do zaključka, ko jo uresniči v zaznavni obliki. Končni dosežek zanj ni več vznemirljiv. Delati skuša vedno usklajeno s svojim življenjskim nazorom, ne z odporom in ne izključno z mislijo, da mora to početi zaradi tega, da bo lahko živel.

Njegov podstrešni atelje na ljubljanski Prešernovi cesti je sicer obsežen po talni površini, vendar pa zaradi poševno dvigajočega se stropa, ostrešja, visokih omar z nagnetenimi knjigami, različnih delovnih sredstev in slik, obešenih na stenah in zloženih na tleh, deluje nekoliko utesnjeno. Pleksi steklo, ki mu je vijolična barva prekrila tretjino spodnje površine, je ležalo ploskoma na mizi. Tu in tam je oljno plast še nekoliko pogladil z dlanjo, kot da bi jo hotel vtreti v podlago.

Zanj je bilo vse, kar je ustvaril, dolga pot, na kateri se je razvijal. Treh knjig, ki jih je napisal, pravzaprav niti ni omenil. Za grafiko je rekel, da se je z njo začel ukvarjati sorazmerno pozno, da pa je v zadnjem času vanjo veliko vlagal. S tapiserijami se človek lahko ubada toliko, kolikor je možnosti. Od predlanskega festivala v Salzburgu dalje, ko je tam vodil seminar na poletni slikarski akademiji, se sprošča tudi ob slikanju akvarelov. Ilustrira pa zadnja leta zelo malo, le tu in tam, če že tako nanese.

Včasih, 25 let nazaj, mu je bila ilustracija glavni vir dohodka. Takrat je komajda prodal kakšno sliko. Bil je »svobodnjak«, kakor je še dandanes. Vmes je lę kakšno leto in pol poučeval na ljubljanski likovni akademiji. Pa še slikarsko ni bil najboljproduktiven, saj je skoraj deset let porabil za popotovanja od Amerike do Azije. Odpirati se mu je začelo v zadnjih letih, po tistem, ko je imel leta 1976 kot edini živeči slikar samostojno razstavo v Van Goghovem muzeju v Amsterdamu. Individualno svobodo je pač treba plačati, je dodal ob misli na prodana dela. Mnoga so v tujini, toda najpomembnejša so v Ljubljani.

Nikoli se ni spraševal, kaj pomeni ilustracija v njegovem celotnem ustvarjalnem delu. Morda bodo to počeli tisti, ki bodo ocenjevali njegovo delo. Zanj je vse le sklenjena veriga posameznih členov, ki se vežejo od enega opravljenega dela do drugega in se tako vključujejo v njegovo celostno življenjsko izkušnjo. Bila pa je ilustracija pomembna zato, ker je prek nje prišel do svojega slikarskega rokopisa. S tem pa, ko je ta rokopis postajal vse bolj samodejen, je prihajal pri svojem delu do svojskih oblik – rekel je, da je to zelo preprosto povedano – do svoje značilne likovne govorice.

Nenehno ga vznemirja zavestna pot k svobodi, k tistemu ustvarjalnemu svetu, ko delo ni več le početje zaradi pridobivanja gmotnih dobrin, temveč postane to način življenja, v katerem človek vedno znova stopa v neke predele, ki niso vnaprej opredeljeni. Da živi življenje, ki je kot vznemirljiva pustolovščina, v kateri se ne želi ponavljati, temveč iti v mejnih položajih duhovnega obstoja čim dlje. Človek seveda to poizkuša, naredi pa tisto, kar zmore.

Likovno delo je zelo razsežno in v medsebojni primerjavi ni nobeno področje manjvredno. Sam ni nikoli imel podcenjevalnega odnosa do posameznih zvrsti, recimo do ilustracije, kot da bi bilo to drugorazredno delo glede na njegove siceršnje likovne ambicije. Menil je nekako takole: Vrhunski dosežki so mogoči povsod. Njih ne opredeljuje namembnost, ampak enkratnost določenega ustvarjalnega napora, da človek ob znanem doda še svoj delež. In če tako pogledamo na svet ilustracije, lahko ugotovimo, da ljudje niso razvrščeni po tem, kaj so ilustrirali, temveč kako so ilustrirali. Tega pa niso dosegli zaradi takega ali drugačnega besedila, temveč so ilustracijo razvili iz svojega ustvarjalnega sveta, iz svoje likovne domišljije in občutljivosti.

Človek, ki o teh stvareh razmišlja, pozna funkcijo besede in funkcijo slike. Pri tem se domišljije ne da zakoličiti. Če se ilustrator suženjsko podvrže besedilu, gre to v bistvu na škodo njegove ustvarjalnosti. Seveda se lahko ob tem vprašamo, ali moč njegovega duhovnega videnja pri upodabljanju na določeno temo obstaja ali ne. Res pa je, da človek dobi besedilo, ki mu ni blizu. Takrat se mu pač nekoliko izmakne.

Večina ilustracij, nabralo se mu je že skoraj 90 knjižnih naslovov, je bila namenjena otrokom. Med njimi so bile tudi take, ki so bile zaradi besedila vezane na dokumentarno vrednost. Pri njih si je lahko vzel le toliko svobode, da je dane stvari poudaril z raznimi zornimi koti, poiskal določen splet linij in likov ali pa skušal določen likovni učinek doseči z barvo. Taka je bila knjiga Franceta Planine Jugoslavija (Mladinska knjiga, 1967; Levstikova nagrada), ki jo je ilustriral skupaj z Ivetom Šubicem. Dodal je še, da je bilo težko delo, ki si ga navadno človek kot ilustrator ne želi. Nekaj drugega je bila knjiga Potovanje v Deseto deželo (MK, Cicibanova knjižnica, 1966; Levstikova nagrada za knjigo), ki jo je sam napisal in kjer je bil pred njim odprt prostor za domišljijo in igrivost njegove likovne govorice. In ilustrator ima, za razliko od drugega slikarskega dela, možnost, da se več igra. Ob tem je omenil knjigo Pavla Golie Gospod Baroda (MK, 1966), za katero je isto leto dobil še drugo Levstikovo nagrado, seveda za ilustracije. Ponudil se mu je svet starih lesorezov oziroma svet zgodnjegotskega slikarstva, ki nosi v sebi toliko čarobnosti in ki ga nenehno oplaja.

Ko se je tako razgledoval po svojem delu, je skušal najti neko skupno iztočnico. Menil je, da je vse, kar počne, nekakšen dialog s civilizacijo, v kateri živi in do katere nenehno zavzema svoje stališče. Svetnika iz ikone je odstranil in namesto njega vstavil insekt. To je kot neke vrste paradoks, ki ga človek tako ali drugače v svoji vsakdanjosti nenehno doživlja. Rekel je: Gre za širši civilizacijski problem, za rjo civilizacije, za njeno enosmernost, potrošniško naravnanost, duhovno obubožanje, ki človeka zasužnji, še preden se sploh lahko oblikuje.

Z zadovoljstvom je ugotovil, da je ujel pravi vijolični odtenek. Svoje misli je naravnal v naš kulturni prostor. Nekako tako je nadaljeval: Ne govorim rad, da kulturno nismo posebno zreli ...

Jože Ciuha je po vojni diplomiral na ljubljanski likovni akademiji (1950) in pri Slavku Pengovu končal specialko za zidno slikarstvo. Na rangunski univerzi je študiral budistično kulturo in filozofijo (1959 do 1961) in nato v šestdesetih letih mnogo potoval. Svoja spoznanja je strnil v knjigah: Okameneli smehljaj (Založba Obzorja, 1963), Potovanje v Deseto deželo (MK, 1966) in Pogovori s tišino (Založba Obzorja, 1967). Veliko je razstavljal doma in v tujini in bil nagrajen z domačimi in tujimi nagradami (5 Levstikovih nagrad: poleg omenjenih še leta 1954 za Čekin Jovana Jovanovića-Zmaja in 1965 za knjigo Deček Jarbol Bena Zupančiča; 1964 prva nagrada na sejmu knjig v Beogradu; 1965 Kajuhova nagrada za ilustracije v knjigah Dimka Toneta Seliškarja in Lirika časa Jožeta Šmita, obe Založba Borec; in še nagrade Mlado pokolenje, Prešernovega sklada, Župančičeva nagrada ter nagrade na razstavah v Slovenj Gradcu, Italiji, Cetinju, New Yorku).

BRANKO SOSIČ

Ilustracija iz knjige Jožeta Snoja Lajna drajna (Mladinska knjiga, Cicibanova knjižnica, 1971).

navedbo. Dela, ki so jih bralci navajali, so v pretežnem delu izšla v zadnjih nekaj letih. Pogostost navajanja posameznih knjig in avtorjev izpričuje, da so bralci poleg klasikov marksizma največkrat prebirali dela domačih avtorjev, prav posebej pogosto pa so posegli po Kardeljevi samoupravni misli. Več kot polovica navedb je omenjala Kardeljeva dela, zlasti Razvoj slovenskega narodnega vprašanja, Smeri razvoja političnega sistema socialističnega samoupravljanja in Samoupravljanje in osvoboditev človeka.

Kaj bralci knjig še berejo

Med 61,2% splošnih bralcev je 70,3% takih, ki ne berejo stripov, med strokovnimi pa jih tega ne počenja 79,7%. Preostali berejo stripe pogosto, včasih ali redko. Precej nižji je odstotek tistih bralcev, ki ne berejo romanov v zvezkih (npr. dr-romanov ipd.), in sicer med splošnimi bralci 52,4% in med strokovnimi 74,3%. Pri delu bralcev je tako dovolj izrazita potreba tudi po takšnem, manj zahtevnem branju (pretežno za razvedrilo in morda ob posebnih priložnostih, ko npr. knjiga ni na razpolago ali pa temu botrujejo druge okoliščine). Drugi del bralcev je na to berilo bolj navezan. S tem v zvezi so pomisleki odveč, čeprav menimo, da je nekoliko drugače pri tistih bralcih, ki ne berejo drugega leposlovja. Ti so bralne potrebe na področju leposlovja verjetno skrčili izključno na razvedrilno razsežnost in se zadovoljili z dokaj nizko estetsko ravnijo. [17] Razmerja med branjem stripov in romanov v zvezkih ter izobrazbeno ravnijo nam lepo ponazarjajo tile izsledki (veljajo za vse anketirane):

(v%)

	Izobrazba						
	4 razr. osn. š. ali manj	od 5. do 7. razr. osn. š.	popolna osem. osnovna šola	pokl. šola, izpit za KV, VKV	pop. sred. šola	viš. ali vis. šola	skupaj
Ne berejo stripov	85,9	81,2	74,7	69,1	72,4	82,8	75,1
Ne berejo romanov v zvezkih	70,4	64,2	53,3	54,8	59,3	76,6	59,7

Lahko bi rekli, da nobena izobrazbena skupina ni neobčutljiva za tovrstno branje. Podobno trditev moramo zapisati tudi glede starosti, s tem da z višjo starostjo vidno pada odstotek tako bralcev stripov kot romanov v zvezkih. [18] Toda razlika med tema dvema skupinama je očitna: pri prvi skupini je padec dokaj velik (več kot 40%), medtem ko je pri drugi za polovico manjši. Poglejmo tabelo:

	Starost (v%)						
	od 18 do 20 let	od 21 do 30 let	od 31 do 40 let	od 41 do 50 let	od 51 do 60 let	nad 60 let	skupaj
Ne berejo stripov	46,8	62,8	73,5	78,5	84,3	89,6	75,1
Ne berejo romanov v zvezkih	48,9	55,8	58,1	60,8	60,1	68,5	59,7

(Prihodnjič naprej)

GREGOR KOCIJAN

Opombe:

17. O tem prim. Matjaž Kmecl: »Patronažna sestra« ali 260. varianta. Književni listi (Delo) 13. sept. 1979.
18. Raziskovanja drugod so pokazala nekoliko drugačno podobo, in sicer da »branje stripov doseže vrhunec med 30 in 39 letom, potem pa postopoma upada«. Prim. Pierre Couperie: Publika, estetika, značenje. Kultura, 1975, št. 28, 102.

Nova revija

1. Utemeljitev potrebe po novi reviji na Slovenskem

Na Slovenskem se je zadnja leta nakopičilo veliko razlogov in dejstev, ki opominjajo, da obstoječe revije tako ali drugače ne zadostujejo več. Slovensko revijalno življenje ni urejeno tako, da bi ustrezalo resničnim potrebam tistega našega duhovnega snovanja in ustvarjanja, tiste mišljenjske in pesniške produkcije, ki se more in mora izražati ravno preko revij.

Dokaz za to so najprej vse tiste pobude za novo revijo, ki se zadnja leta nepretrgano pojavljajo, a sproti poniknejo v puščavskem pesku nekompetentnih obljub in neizpolnjenih dogovorov. Ob tem pa sedanje razmere v revijalnem življenju do takšne mere blokirajo vrsto naših piscev, da se ne morejo vključevati v kulturno življenje pri nas sebi, svojim možnostim in pravicam primerno. Še manj je kajpada možnosti za to, da bi naše kulturno življenje spreminjali in oblikovali po svojih sposobnostih in glede na svoje zamisli.

Dokaz vsega tega je večletno mrtvilo v prostoru, ki ga zasedajo obstoječe revije. Med njimi ni ne dialoga ne polemike: nikakršne diferenciacije ni med njimi. Diferenciacije pa že zato ne more biti, ker jih je kljub drugačnemu videzu zelo malo.

2. Historiat revijalnega življenja, elementi revijalne krize

Danes od vseh tako imenovanih kulturnih revij redno izhajata le **Sodobnostd** in **Dialogi.** Toda **Sodobnost** je revija ožjega kulturnega in reprezentančnega značaja; **Dialogi** pa so v pretežni meri regionalno usmerjeni.

Teorija in praksa, ki sicer tudi redno izhaja, pa je splošna družboslovna in družbenopolitična revija. Druge revije (**Anthropos, Časopis za kritiko znanosti, Primerjalna književnost, Slavistična revija** itd.) označuje ožja strokovna usmeritev, razen tega pa v poprečju izidejo le dvakrat na leto. Širšega kulturnega pomena sta reviji **Znamenja** in **2000.** Zadnja izhaja zelo neredno (od leta 1969 do 1980 je izšlo vsega 13 številk), prvo bere le ožji krog katoliško usmerjenih intelektualcev. Poseben primer je revija **Problemi,** ki ima že vrsto let velike težave tako glede urednikovanja kot izhajanja. Danes so se **Problemi** znašli v nevzdržnem položaju – tako za izdajatelja kot za sodelavce in urednike.

Izdajatelj revije **Problemi** Republiška konferenca Zveze socialistične mladine Slovenije je v stalnem sporu z voljo sodelavcev revije: zmeraj znova vsiljuje in končno tudi izsili takšno sestavo uredništva, ki sodelavcem **Problemov** ne ustreza. Sedanje uredništvo je plod izsiljenega kompromisa med predstavniki sodelavcev in zastopniki izdajatelja oziroma delegati družbenih ustanov, ki pa se ponavadi sej sveta revije sploh ne udeležujejo. Takšno uredništvo lahko vodi le kompromisno, zdaj neizrazito zdaj ekscesno, vselej pa neizdelano in po njem samem razrvano uredniško politiko.

Kmalu bo dvajset let, odkar izhajajo **Problemi.** V tem času je vanje vstopila vrsta generacij, tako da se danes v **Problemih** srečujejo dvajsetletniki in petdesetletniki. Gnetejo se tisti, katerih prvenci so bili pravkar publicirani, in tisti, ki objavljajo že leta, imajo doktorate, več knjižnih izdaj itd. V tem položaju prihaja do neizogibne medsebojne blokade. Križajo se kriteriji kvalitete in upravičene težnje najmlajših ustvarjalcev, da se prebijejo v krog kulture, seveda s svojimi specifičnimi delovnimi pobudami in hotenji, tudi mimo že uveljavljenih vrednostnih meril.

Izdajatelj meni, da zastopniki tako imenovane srednje generacije ne smejo biti v uredništvu **Problemov,** ker da so **Problemi** mladinska revija. Toda zastopniki tako imenovane srednje generacije niso pri **Problemih** kot predstavniki določenega rodu, marveč kot sodelavci revije in – v svetu revije – kot predstavniki teh sodelavcev. Ker je logika, po kateri določeni sodelavci že a priori ne bi mogli biti uredniki revije **Problemi,** čeprav bi bili po svojem delu do tega nedvomno upravičeni, protislovna logika, je izhod le v tem, da se upošteva očitno kulturno-politično ozadje vsega tega zapleta in da zastopniki tako imenovane srednje generacije prenehajo biti sodelavci revije **Problemi,** ki naj postanejo izključno revija mladih. To pa seveda terja ukrep, po katerem bi že izoblikovani in uveljavljeni sodelavci iz sedanjih **Problemov** lahko začeli oblikovati novo revijo.

Druga možnost bi bila, da se porazdelimo po drugih revijah: pisatelji v ožjem pomenu naj bi se pridružili **Sodobnosti,** teoretiki oziroma filozofi revijam **Teorija in praksa** ali **Anthropos.** Takšna razrešitev bi po eni plati povzročila nepotrebne in neplodne napetosti v uredništvih navedenih revij, ki so že doslej zavračale nekatere prispevke. Po drugi plati pa takšna razrešitev nikakor ne bi omogočila preglednejšega strukturiranja kulturnega prostora. Že tako ubožna diferenciacija bi se še zmanjšala, tako da bi se revijalno, z njim pa tudi širše kulturno življenje znašlo v popolnoma anemičnem in do kraja zavrtem položaju.

Večjo diferenciacijo in nujno revitalizacijo slovenske revijalne kulture in s tem posredno tudi kulture v celoti lahko potemtakem pričakujemo le od nove revije, ki bo nedvomno vnesla v kulturno dogajanje bolj izrazita razmerja, kar bo neogibno, če naj bi s svojo prisotnostjo kritično presegala sedanje stanje. Le-to namreč s svojo otrplostjo grozi, da se bomo znašli sredi zabetoniranega slovenskega kulturnega provincializma.

Na začetku sedemdesetih let je v **Problemih** dokončno zavladalo prepričanje, da je njihova vloga uveljavljati tisto misel in tisto literaturo, ki noče biti politično opredeljena niti kot opozicija niti kot pozicija, niti kot konstruktivizem niti kot nihilizem ali negacija (kritika) vsega obstoječega. Zato so se **Problemi** tudi preimenovali iz revije za kulturo in družbena vprašanja v časopis za mišljenje in pesništvo. Mimo političnо ideoloških razsežnosti so skušali odpreti prostor za vse tisto, kar sta na imanenten način prinašala s seboj pesništvo in mišljenje.

Ker vnaprejšnja vrednostna merila niso več imela moči, tudi uredništvo ni moglo imeti apriornih in nepremakljivih kriterijev za izbiranje gradiva. To se uveljavlja samo s svojo inovativnostjo in vitalnostjo. Ker razkriva nekaj novega, nekaj, kar še ni preverjeno z že izoblikovanimi vrednostnimi merili, prinaša s seboj tudi svojo mero. Le s tega vidika so **Problemi** lahko uresničili tisti ustvarjalni pluralizem, katerega bistvo ni bilo v tem, da bi bila revija nekakšen sam v sebi okostenel in samozadosten spomenik, ampak nasprotno od tega trajni eksperiment in tveganje.

Namen **Problemov** zato ni bil v tem, da nove pobude in pojave na področju mišljenja in pesništva zavračajo in izločajo, pač pa v tem, da jih evidentirajo in katalogizirajo.

Takšna usmeritev je **Problem** privedla do tega, da so se oddaljili od tradicionalnega tipa kulturne revije. Omogočali so razvoj in afirmacijo na novo rojenih tvornih moči. Hkrati pa so se začeli spreminjati v neke vrste paliativno ustanovo, kakršna je bila na razpolago vsem, ki pač niso imeli druge možnosti. Stalni pritisk velikega števila različnih in vedno novih potreb je povzročil, da so se znašli v nekakšnem začaranem krogu. Hoteli so in hočejo biti na razpolago vsem živim potrebam in pobudam, ko pa se te pobude hkrati pojavljajo v reviji, druga drugo blokirajo (zunanje blokade ob tem pustimo ob strani), tako da se nobena ne more izraziti do kraja.

Nova revija torej ni nujna le iz kulturnopolitičnih, ampak tudi iz imanentnih razlogov revijalnega življenja na Slovenskem.

Gre pa tudi za vsebinske razloge položaja kulture, umetnosti in mišljenja na začetku **osemdesetih** let. Konec je linearnega časovnega razvoja umetnosti, ali še natančneje: zaporednosti idejno-slogovnih zasnutkov, estetskih programov. Konec je vrednotenja umetniške veljavnosti na temelju idejno-estetske pripadnosti.

3. Kratka ocena današnjega kulturnega položaja

Danes, v času enakovrednosti tradicionalnih in avantgardnih smeri, mora vsakdo sam in na svoj način izpričati svojo poetično ali teoretično moč. Smo v dobi postmodernizma, ko se izpod programiranih estetik in poetik spet osvobaja umetnost kot umetnost.

Ne gre torej za smrt umetnosti, marveč za konec metafizičnega ideološkega dirigiranja umetnosti. Ne le vnanjega s strani družbe, ampak tudi notranjega, s strani samih umetnikov, če se že imajo za genije duha, antiideologe itd. To ne pomeni, da se vračamo na klasične pozicije, v tradicionalizem. Hipermodernizem se bo razvijal naprej. Razvijala in obnavljala se bo esteticistična literatura. Tako imenovanega abstraktnega slikastva in konkretne glasbe ne bo konec. Zmeraj več bo inovativne konkretne in kibernetične poezije. Prihajalo bo do novih povezav znanosti in poezije, hkrati s tem pa tudi do vse širše razčlenjenosti tehnopoetskih postopkov.

Zadnja desetletja se je v slovenski umetnosti godilo prevrednotenje vrednot. Odvijal se je spopad med klasičnimi tradicionalističnimi in avantgardno-modernističnimi estetskimi vrednotami. Z vidika tradicionalizma se je zdelo, da gre za vrednostni nihilizem in za negacijo vsakršnih kriterijev. V resnici pa je šlo za uveljavljanje čisto esteticističnih, ludistično-lingvističnih, tehnopoetskih vrednot. Razen podiranja starih estetsko-etičnih postulatov, razen zanikanja tradicionalne umetnosti sta v modernistično naravnani umetnosti in njej naklonjeni kritiki navzoča tudi pozitivna kriterija, kriterij izzivajoče izvirnosti in kriterij inovativnosti. Od tod ujemanje avantgardističnega modernizma z eksperimentom.

S časom je takšna sicer razgibana umetniška praksa privedla do ponavljanja. Modernizem je začel postajati konvencionalen, s tem pa tudi vsestransko družbeno sprejemljiv, tako da je modernistične in avantgardne avtorje začela objavljati celo **Sodobnost.** Esteticistična popolnost se je začela sprevračati v perfekcionizem, lepota v dekoracijo, izvirnost v manirizem. Bilo je vedno več dokazov, da se razcep med originalnostjo in avtentičnostjo povečuje. Znotraj težnje po radikalno produktivnem in zato antimimetično naravnanem modernizmu je bilo zmeraj več imitatorjev, ki so razvodeneli prvotna izhodišča. Prav to pa terja uvajanje novih kriterijev.

4. Koncept nove revije

Nova revija bo revija novih kriterijev. Revija novih razločkov in razločevanj.

Literarno ideološki projekti so v svojem historičnem zaporedju izčrpani in zato se lahko le še ponavljajo in izpolnjujejo: kot ponovitve romantike, realizma, simbolizma, nadrealizma, eksistencializma, ludizma itd.

Prav zato pa je nujen sestop k bistvu umetniškega dela. V tem sestopanju bo moral vsak umetnik in vsak mislec iskati in najti lastno pot, ki bo tekla mimo obstoječih in že zaključenih kulturno ideoloških projektov in skupin.

Novi kriteriji bojo torej kriteriji razločevanja kulturno ideoloških projektov (smeri, stikov, skupin) in umetniškega dela. To razločevanje je posel umetnostnih kritikov. Posel umetnikov je vzpostavljanje umetniških del. Posel »filozofov« je misliti, bistvo umetniškega dela, je premisliti umetnost kot umetnost.

Opisani program revije pa ne izključuje raziskovanja odnosa med umetniškim delom in družbo, temveč naj bi to raziskovanje še poudaril in ga poglobil. Ravno tako pa sodi v ta okvir tudi znanstveno preučevanje struktur umetniškega dela.

Pogoj za vsa ta prizadevanja je seveda svobodnejši pretok kulturnopolitičnih, idejnih in estetskih pogledov. To predpostavlja načelno in izrecno razločevanje med znanstveno strokovnimi in ideološkimi spopadi. Kakor predpostavlja tudi živahnejše gibanje in premene v območju kulturne zavesti, se pravi nujno socializacijo danes sprivatizirane, obenem pa zbirokratizirane in zavrte kulture.

Že v sedemdesetih letih so se pojavili dvomi, če institucionalna depolitizacija ne pelje v osamitev in končno v izločitev iz kulturnopolitičnega življenja. Težnje, ki oživljajo vsesplošno ideologizacijo ter omejujejo svobodo sedemdesetih let prisilile, da ponovno reflektiramo svojo apolitičnost. Zakaj kljub hoteni apolitičnosti (ki pa nikakor ni izključevala družbene prizadetosti in zavzetosti) in izrecno poudarjeni neideološkosti se ideološkim pritiskom ne le da nismo mogli izogniti, ampak smo bili pogosto celo najbolj izpostavljena tarča političnih in ideoloških podtikanj ter diskvalifikacij; da konkretnih primerov onemogočanja tiskanja in javnega nastopanja niti ne navajamo.

Zato je danes in v naših razmerah nujno, da se aktivneje zavzemamo za pluralizem samoupravnih interesov. To ne pomeni, da na teoretski ravni ne bomo kritično analizirali tudi kategorij, kot so pluralizem, samoupravljanje ali interesi. Toda v spopadu med samoupravnimi in restalinizirajočimi tendencami je v ospredju utemeljevanje samoupravljanja, demokracije in mišljenjske diferenciacije.

Nova revija se bo kot nosilka novih kriterijev posvečala stalni samoraziskavi in samopremisleku. Iniciranje inovativnih mišljenjskih skušenj ter umetniških oziroma pesniških postopkov bo spadalo med njene temeljne naloge. Avtokritični refleksiji, čimvečji informativni intenziteti pri evidentiranju novih ustvarjalnih pobud doma in v svetu bo nova revija posvečala največjo skrb.

Vendar pa se bo sleherna izpostavitev vprašanj in problemov, ki so v zvezi s kulturo in njenimi sestavinami, vselej skušala utemeljiti prek hkratne izdelave ustreznih kriterijev. Njena kritičnost torej ne bo izhajala iz nenehno enakega in zato dolgočasnega izpostavljanja krize kriterijev, marveč iz vzpostavljanja in osvetljevanja kriterijev, ki sploh šele omogočijo, da se nam določeno stanje pokaže kot kritično stanje.

Programsko izhodišče nove revije torej ni kritika vsega obstoječega, temveč obravnava kriterijev vsakršne obstoječe ali možne kritike. Potemtakem se bo nova revija kot revija novih kriterijev že sama po sebi dogajala kot krisis, ki vsebuje odprtost, dogodivščino, presenečenje in skrivnost ter nas prav zato vedno znova odteguje sklenjenemu krogu reprodukcije ene in iste ideje, sloga, usmeritve itd.

Izdelava novih kriterijev ne pomeni izgotavljanja nekakšnih za vselej zamejenih oziroma vnaprej nepreklicnih meril vrednotenja, marveč vzpostavljanje označevalcev vztrajnega razločevanja med umetniškim delom in literarno ideologijo, med mišljenjem in metafiziko, med narodom in nacijo, med človekom in subjektom, med stvarjo in objektom itd. Novi položaj zahteva tudi nov premislek sveta.

Zato tu podpisani slovenski kulturni ustvarjalci predlagamo in terjamo ustanovitev nove slovenske revije, s katero bomo skušali odpraviti kulturno zatišje, ki zadnja leta vlada na Slovenskem, in ki na noben način ni splošen jugoslovanski pojav. Kaže, da so občasne laskave ocene slovenske kulturne razvitosti in naprednosti le zapozneli odmevi na pretekla dogajanja pri nas. Ko vztrajamo v sedanjem neustvarjalnem položaju, v bistvu nekritično izkoriščamo svoje »minulo delo« na kulturnem področju.

Ena temeljnih nalog nove revije bo vzpostaviti ravnovesje v komunikaciji z drugimi jugoslovanskimi kulturami. Prav tako bo njena pomembna vloga v tem, da bo dinamično spremljala kulturno dogajanje v svetu, s čimer naj bi informativno posegala v splošno stanje slovenske kulturne zavesti in jo tako razpirala širši duhovni izkušnji današnjega časa. Revija bo tedaj sproti in sistematično približevala jugoslovanski in svetovni prostor, objavljala prevode najbolj izrazitih del itd. Obenem bo sproti in kritično spremljala slovensko umetniško, filozofsko in drugo teoretsko produkcijo.

Ob tem kaže poudariti, da podpisnikom ne gre za ustanavljanje novega »skupinskega subjekta«, ki naj bi tekmoval z institucionalnimi kulturnopolitičnimi dejavniki na Slovenskem, pač pa za čim bolj izrazito in samobitno kulturno delovanje, ki bo ustrezalo interesom pišočih, današnji stopnji razvoja slovenskih kulturnih moči in avtentičnemu izražanju le-teh na način umetniške in mišljenjske diferenciacije. Le tako bo zagotovljen pluralizem stališč in dialog ne le med revijami, ampak tudi znotraj nove revije, med njenimi sodelavci samimi.

Da bi lahko uresničili, kar smo tu zapisali, je treba zagotoviti redno izhajanje revije. V mislih imamo mesečnik.

Predsedniku Republiške konference SZDL Slovenije, tovarišu Mitji Ribiču so 11. junija 1980 kulturni delavci Niko Grafenauer, Tine Hribar, Andrej Inkret, Svetlana Makarovič, Boris A. Novak in Dimitrij Rupel v imenu 54 kulturnih delavcev poslali pismo z gradivom, v katerem »predlagajo in terjajo ustanovitev nove slovenske revije«. Pobudo so v vednost posredovali še predsednikom Predsedstva SRS, Skupščine SRS, Izvršnega sveta Skupščine SRS, Izvršnega odbora Kulturne skupnosti Slovenije in Društva slovenskih pisateljev ter v objavo glavnemu uredniku Dela. Predsednik RK SZDL, ki so ga predstavniki pobudnikov nove revije tudi zaprosili za razgovor o vseh odprtih vprašanjih v zvezi s tem, meni, da se o ustanovitvi revije, kot so si jo zamislili podpisniki, ne morejo odločati posamezniki v imenu družbenopolitičnih teles in je zato predloženo gradivo predal v oceno Svetu za kulturo pri Predsedstvu RK SZDL Slovenije kot pristojnemu organu fronte za to področje, s tem da organizira o pobudi demokratično razpravo.

Sekretariat Sveta za kulturo je na seji dne 23. junija 1980 razpravljal o gradivu podpisnikov in sprejel sklep o začetku delovnih priprav za sejo Sveta za kulturo, ki bo posvečena aktualnim vprašanjem revijalnega življenja v Sloveniji, kot je sicer že zapisano tudi v sprejetem programu Sveta za kulturo za leto 1980.

Pobude in razprave o potrebnosti nove revije se v našem kulturnem prostoru pojavljajo že dalj časa. V okviru Društva slovenskih pisateljev, Sveta za kulturo pri Predsedstvu RK SZDL Slovenije in Predsedstva CK ZK Slovenije je bila že nekajkrat izražena načelna podpora zamislim o razširitvi in poživitvi revijalnega tiska.

Pobuda za ustanovitev revije je ustavna pravica, naša zakonodaja, ki med drugim omogoča ustanovitev revije tudi skupini državljanov, pa natančno opredeljuje postopke. Pot do nje vodi skozi demokratično in samoupravno proceduro in verifikacijo koncepta v SZDL, s predhodno opredelitvijo ustanovitelja ter dogovorom o menjavi dela v okviru kulturnih skupnosti. Pobudniki doslej o svoji zamisli še niso razpravljali niti v SZDL in kulturnih skupnostih niti v okviru Društva slovenskih pisateljev.

Sekretariat bo kot delovno telo Sveta za kulturo pri Predsedstvu RK SZDL Slovenije v času do jesenske seje Sveta, ko naj bi vsestransko ocenili revijalno življenje na Slovenskem in oblikovali predlog smernic za njegov nadaljnji razvoj, pripravil več delovnih razprav. Spodbudil bo tudi izdelavo nekaterih potrebnih analiz, ki bodo predstavljale osnovo za načrtovano razpravo na seji Sveta za kulturo. Vanjo bo vključil tudi to pobudo in povzetek razprave o njej, od katere pričakuje, da bo ocenila tudi to, ali je družbeno potrebna in sprejemljiva revija s ponujeno zasnovo in opredeljenimi idejnopolitičnimi in estetskimi podmenami.

Sekretariat Sveta za kulturo pri Predsedstvu RK SZDL predlaga, da v širši slovenski javnosti spregovorimo zlasti o vsebinskih razlogih, s katerimi podpisniki utemeljujejo ustanovitev nove revije. Posebej je pomembno, da v tej razpravi povedo svoja stališča dejavniki revijalnega življenja, o katerem izrekajo ocene in sodbe podpisniki v poglavju, ki govori o historiatu revijalnega življenja in elementih revijalne krize. Čeprav seveda pri tem ne bi smeli spregledati, da so mnogi podpisniki tudi njihovi aktivni sodelavci in uredniki, hkrati pa delovno prisotni tudi v drugih kulturnih ustanovah, v uredništvih založb, v kulturnih rubrikah časopisov, v gledališčih, radiu in televiziji, v različnih programskih svetih itd. in so tako kot oblikovalci soodgovorni za sedanje stanje ne le v revijalnem tisku, ampak tudi širše v kulturi.

Zato je širša osvetlitev ponujene kratke analize današnjega kulturnega položaja in koncepta nove revije, v katerem so programske smernice zanjo prepletene ali utemeljene tudi z vrsto ocen družbenih razmerij kulturne politike in dosežene stopnje demokratizacije družbenega življenja, ki v samem gradivu niso dovolj argumentirane, še toliko bolj pomembna. Po mnenju sekretariata Sveta za kulturo pri Predsedstvu RK SZDL naj bi v javni razpravi še posebej vsestransko osvetlili in ugotovili resničnost trditev, navedenih v pobudi za ustanovitev nove revije, da v Sloveniji vlada kulturno zatišje, vsesplošna otopelost, da gre za sprivatizirano, zbirokratizirano in zavrto kulturo, za težnje, ki omejujejo svobodo znanstvenega in umetniškega ustvarjanja, za spopad med samoupravljanjem in restalinizirajočimi tendencami – in očitek, da so bili podpisniki pobude za novo revijo pogosto najbolj izpostavljena tarča političnih in ideoloških podtikanj ter diskvalifikacij.

Sekretariat Sveta za kulturo pri Predsedstvu RK SZDL

Foto: Marjan Zaplatil

ZGODOVINSKI KONGRES

Program naj bo stvaren, ne podoba na steni

Na Vukovarskem kongresu so sklenili, da program partije ni oddaljen, zamegljen cilj, pač pa načrt za uresničitev revolucije

Sredinsko ali centrumaško stališče je zavzel Živko Topalović, odvetnik iz Beograda. V debato o programu je posegel Milan Lemež, ki je med drugim rekel:

»Industrijsko delavstvo je nosilec razredne zavesti. Okrog njega se zbira celotno komunistično gibanje. Če hočemo izvrševati komunistično politiko, nam je potrebno upoštevati stvarno stanje. Prišli smo na kongres, da ustvarimo idejno in praktično enotnost našega gibanja; mi, Slovenci, hočemo, da do tega pride. Danes je v naši stranki okoli 12.000 delavcev, čaka jih pa še 25.000.

Ruski proletariat je imel srečo, da so namah izbruhnile tri revolucije. Proletariat je tako uvedel diktaturo. Če bo pa v srednji Evropi in v Jugoslaviji tako, je dvomljivo. Smo za stališče čistega razrednega boja, zato bomo glasovali za predlog tov. Lapčevića.«

Sima Marković je nadalje polemiziral z M. Lemežem glede vloge industrijskega delavstva:

»Ko tov. Lemež trdi, da mora industrijsko delavstvo imeti vodilno vlogo v socialni revoluciji, ima prav. Samo pozabil je povedati, da mora v ta namen industrijsko delavstvo postati komunistično. Industrijski značaj delavstva sam po sebi še nič ne pove. V Nemčiji je industrijsko delavstvo v veliki večini, v Rusiji pa ga je samo tri odstotke. Veseli nas, da se nam pridružuje slovenski industrijski proletariat, toda ne bomo mu popuščali v načelih le zato, ker je industrijski; pač pa bomo s svoje strani storili vse, da bi čimprej postal komunističen (odobravanje). Ko bo postal komunističen, mu bo nedvomno pripadlo vodstvo v komunistični stranki in v komunistični revoluciji.«

S primerjavo med Nemčijo in Rusijo je Sima Marković hotel reči, da je manj številno delavstvo v Rusiji izvedlo socialistično revolucijo, veliko večje število delavstva v Nemčiji, pa ne.

Nasprotovanje Sime Markoviča je bilo na načelni ravni in je prepričljivo dokazovalo nevzdržnost Lemeževih misli, ki so zaostajale za načeli centralnega strankinega vodstva, za idejami srbskih sodrugov.

Odpor slovenskih delegatov novemu programu je doživel idejni poraz.

Pomemben za odnos večine do slovenske delegacije in do slovenskega delavskega gibanja je bil kongresni sklep glede referenduma o vprašanju novega strankinega programa v slovenskem delu stranke. Sima Marković, sicer glavni oponent slovenskim zmotam, je namreč predlagal upoštevati dejstvo, da članstvo v Sloveniji ni utegnilo seznaniti se s predkongresnim gradivom; zato naj bi slovensko članstvo komunistične stranke dobilo izjemno možnost, da se po kongresu v obliki referenduma izreče o programu.«

Stranka v Sloveniji je kasneje referendum izvedla.

Četrti dan kongresa, 23. junija, je bila na dnevnem redu naslednja točka: Politični položaj in taktika. Kongresu je predsedoval Josip Petrič.

Živko Jovanović je v strnjenih stavkih dal poglavitno oznako strankine taktike. Vprašanje taktike in dejavnosti je » v tesni in neločljivi zvezi z včerajšnjo točko dnevnega reda. Ko ste, sodrugi, včeraj sprejeli komunistični program, se ne smete ustaviti in se zadovoljiti s tem, da program obesite na steno kot sveto podobo. Živa in resnična revolucionarna komunistična stranka mora svoja dejanja in taktiko prirediti tako, da bi bila zagotovljena uresničitev programa, da bi program postal stvarnost, ki si jo priborimo, ne pa sveta podoba, ki si jo ogledujemo. Gre za živ program žive komunistične stranke, sicer bomo zdrknili na stopnjo tistih, ki govorijo eno, delajo drugo. Tedaj bi nas v prihodnje zajela neskladnost med besedo in dejanjem, kakor je neskladnost vladala v strankah Druge internacionale. V revolucionarni dobi, v kakršni se sedaj bojujemo, maksimalni program ne pomeni za komunistično stranko nekega zamegljenega končnega cilja ali ideala oddaljene prihodnosti. Za uresničitev našega današnjega maksimalnega programa se bojujemo danes in njegovi uresničitvi podrejamo ves naš sedanji boj in vsa naša sredstva. Naš maksimalni program daje odgovor na vprašanja današnjega dneva, daje odgovor ljudstvu, ki se je zaradi splošne, gospodarske, finančne, politične in družbene krize znašlo pred odločitvijo: bodisi komunizem ali propad. V takem položaju ni maksimalni program osvojiti oblast več oddaljena želja, temveč naloga časa, v katerem živimo. Gre torej za modrost in spretnost in za našo visoko nalogo, da najdemo sredstva, ki omogočajo uresničitev naloge, da se lotimo dejanj, da izberemo najboljše načine, da izkoristimo bojevna in propagandna strankina sredstva.«

In še enkrat poudarja Ž. Jovanović škodljivost dogmatiziranja programa:

»Maksimalni program – diktatura proletariata, sovjetska republika – ne sme biti za nas sveta podoba, ki jo spoštujemo z besedo, kakor delajo sredinci, pred katero sklonimo koleno, ki jo tudi molimo in se pred njo celo prekrižamo, da bi nam vselej ostala le svetla podoba ali nekak ideal, obešen na žeblju. Tako so delale stranke Druge internacionale . . .9

Olja na ogenj polemike v kongresni dvorani je prilil slovenski delegat Rudolf Golouh. Postavil se je kategorično v bran centrumaške politične linije in s tega stališča napadel Komunistično internacionalo, hvalil nemške neodvisneže, to je centrumaše, se plašil posledic v primeru revolucije v Italiji itd.

Golouhu je odgovoril Sima Marković, dan poprej glavni oponent Lemežu: »V kolikor sem razumel tovariša Goluha, ugotavljam, da smo enake govore poslušali že leto dni iz vrst izdajalcev socializma (viharno ploskanje). Leto in dan smo brali v Koraćevi »Slobodi« in v Kristanovem »Naprej«, kako je na lanskem kongresu jugoslovanski proletariat storil zločin glede proletarskih ciljev. Tov. Golouh je bil pač dolgo časa pod vplivom socialpatriotizma, zato se ni mogel dokopati do čiste komunistične usmeritve.« (Konec jutri)

Iz knjige Franceta Klopčiča. »Velika razmejitev«

Vedno manj je ptic v poslednjih kolonijah

Črna čigra se poslavlja – Par štorkelj se je spomnil nesreče, a kaj ko je hrane premalo – Uvidevni elektrikarji – Drage vidre

MARIBOR, 25. junija – Na prvi pogled je jezero Komarnik ali Hrastovec pri Lenartu takšno, kot so vsa jezera – ribniki. Izgleda plitvo, ponekod poraslo z ločjem, težko se pride do vode, ker je breg močvirnat. Na srečo. Kajti tu je še doma vodni orešek, rumeni in beli lokvanj, edino tu v Sloveniji jo dom črne čigre. Eno samo samcato gnezdo so našli letos in kot kaže bo črna čigra v prihodnje pri nas le gost.

Pa ni le ribnik ali jezero, kakor ga že kdo imenuje edino, kar je zanimivo v tem delu Slovenije. Zanimivo za tiste, ki imajo radi ptice, drevesa, naravo. Le nekaj kilometrov od centra Slovenske Bistrice je zaščiten naravni pragozd Cigonci, po domače »dobov gozd«. Leta 1964 so ga proglasili za naravni park, kajti v Sloveniji sta le še dva nižinska hrastova gozda, Krakovski pri Novem mestu in Cigonci. In v Krakovskem je doma tudi črna štorklja, tu, v Cigoncih pa je zanjo premalo prostora, pa še železniški tir ga razpolovi in velika dolga poseka, ki je nastala takrat, ko so sekali hraste za železniške pragove.

Pred nedavnim so si naravne znamenitosti ogledali mladi raziskovalci pionirji iz 74 šol, ki so sodelovali v akciji »Štorklja«. Čisto nekaj drugega je, če zaideš v gozd z poznavalcem Janezom Gregorijem in z Matjažem Ježem, kot pa sam ali v skupini igrivih otrok. Takrat slišiš sovo kozačo, pa otožni pivk ptice pivke, nizko pri tleh se oglaša taščica. Uharic pa v tem delu ni več.

V vasi Pečke je zanimivo štorklje gnezdo. Bolj zgodovina tega gnezda. Stara dva sta si lani spletla gnezdo na električnem drogu. Pri krmljenju mladičev sta povzročila kratek stik. Gnezdo z mladiči je zgorelo in stara dva sta si letos na istem drogu spletla novega, ga nekaj časa gledala in si začela spletati novega – na gasilskem domu v Pečkah.

Le malokdo ve, hitec po asfaltnem traku skozi Dornavo, da je na desni strani, sredi obdelanih njiv na visokih drevesih prava kolonija čapelj, teh manjših sorodnikov štorklje. Gozd, v katerem gnezdijo na vrhnjih vejah so pred dvanajstimi leti obsodili na propad.

Bližnji potok so uredili, letos bo hrastova, jesenova in drevesa črne jelše oblikovala velika obdelana njiva. Tako bo še manj hrane za čaplje in vkljub odloku občine Ptuj, ki je gozdiček in čaplje z njim zavarovala, bodo te ponosne ptice kmalu izginile z Dornave. Na srečo je velika, okrog 60 gnezd je tam, kolonija v Hrastju Moti, pred kratkim pa so odkrili tudi kolonijo ob Krki.

Nekaj kilometrov naprej, v Šratovcih je najstarejše, pri nas znano gnezdo štorklje. Tisoči hite iskat zdravja v Radence, pa ne vedo, da je tik ob poti na mogočnem dimniku naše najstarejše gnezdo. Nad hišnimi vrati »Šratovci 15« je letnica 1875, sedanji gospodar pa pravi, da je gnezdo pri njem že od leta 1935. Na dimniku, ki je »ta pravi« dimnik za štorklje, takšen, ki ima zgoraj ploščo, odprtine pa ob strani. Podobnih ne grade več, zato so ob zadnji akciji, rešite štorklje – simbol Pomurja, naredili gnezda na električnih drogovih. Toda vkljub temu je štorkelj vedno manj. Hrane ni, mladiči pa tudi radi poginejo, ko padejo na tla, saj je na električne drogove smrtno nevarno plezati in se jih nihče ne upa postaviti nazaj v gnezdo. V čast električarjem naj povemo, da so že večkrat zaradi štorkelj izklopili električni tok in rešili mladiče. Leta 1965 so našteli 162 naseljenih gnezd, lani kar dve več. Toda štorkelj je manj, kajti starši težko prehranijo mlade. Medtem ko je bilo 1965 2,7 mladiča na gnezdo jih je bilo lani samo 1,8. In še manj jih bo.

Malo naprej od jezera Komarnik so tudi drugi ribniki, ki so nastali z zajezitvijo Pesnice. Tam redno srečujejo belo čapljo, pa žličko in Ribnik Pernica je naše najpomembnejše gnezdišče divjih rac. Včasih so tudi na Barju opazili pribo, danes pa samo še v Pernici. V vasi enakega imena je na dimniku gostilne Kramberger štorklje gnezdo, ki je najbližje Mariboru.

Po meliorirani Plesniški dolini se danes leno vije potok Pesnica. V njem živijo zadnje vidre v Sloveniji. Pred kratkim je bilo še deset legel, toda zaradi stekline so jih začeli pobijati. Morda jih danes ni več; preveč je takih, ki bi radi imeli vidrin kožuh.

JOŽE JERMAN

● Fluorescentni rak

Neki ziriški zdravnik je iznašel novo tehniko za postavljanje diagnoze raka na bronhijih v začetnem stadiju. Bolnik mora spiti raztopino fluorescina in sode. Pregled z endoskopom oziroma ultravijolična svetloba pokaže rakasto tkivo, ki je vsrkalo raztopino. Na ta način je dr. Dietrich Hürzeler v glavni ziriški bolnišnici Tiremli pregledal 32 bolnikov. Pri štirinajstih je bila sluznica dihalnih poti normalna, fluorescence ni bilo, pri 16 drugih pa so zdravnikovo predpostavko potrdile nadaljnje preiskave. Na dveh pacientih, pri katerih so kasneje ugotovili rak, niso opazili fluorescence, najbrž zaradi tega, ker jo je prekrila sveža kri.

● Novo zdravilo proti prezgodnjim porodom

V ZDA so odkrili novo sredstvo za preprečevanje prezgodnjega poroda. To je ritodrin hidroklorid, ki omogoča donositev in normalno težo novorojenčkov (več kot 2,5 kilograma). Ritodrin je učinkovitejši od vseh do zdaj znanih sredstev za podaljševanje nosečnosti. V ZDA si prezgodnji porodi zelo pogosti, saj je od skupaj treh milijonov otrok, kolikor se jih rodi na leto, 10 odstotkov nedonošenih. Klinični pregledi so pokazali, da so se pri ženah, ki jemljejo ta zdravila, prezgodnji porodi zmanjšali od običajnih 13 na pet odstotkov.

● Sončna energija

Japonski izum na stopnji prototipa, ki ga skoraj nedvomno čaka velika prihodnost: stroj, ki s pomočjo kemične reakcije spreminja sončno energijo neposredno v mehanično. Ogljikov dioksid, CO_2, zaprejo v plastični valj. Na soncu CO_2 v valju razpade na CO in čisti kisik, ki se razširi po valju, poveča pritisk in sproži bat. Pri vsakem premiku bata se del kisika spoji s CO. Postopek se ponavlja. Seveda bo treba ta »perpetuum mobile« še izpopolniti, preden bo za praktično uporabo.

● Policaji brez orožja

V Londonu so lani našteli 179 ubojev, predlani pa »komaj« 118. Scotland Yard ima to za »vznemirljiv dokaz, da se nasilje v mestu vedno bolj širi«. Mnogi menijo, da so za to krivi ukrepi, po katerih morajo londonski policaji, med katerimi je tudi precej žensk, hoditi naokrog največkrat neoboroženi in imajo zato včasih nemalo težav, kadar morajo koga aretirati.

● Stres povzroča migreno

Migreno povzroča stres, ne pa kakšna posebna jed ali pijača, so ugotovili strokovnjaki v Veliki Britaniji na podlagi pregledov več kot 3500 oseb z migreno, starih osem do 64 let. Bolnike je pregledoval nevrolog dr. David Stevens v gloucesterski bolnišnici. Večina pacientov je izjavila, da jim takrat, ko se jih loti neznosen glavobol, najbolj prija počitek v zatemnjenem prostoru. Migrena popusti tudi, če si glavo čvrsto prevežejo z vlažno ruto. Zanimiv je podatek, da ima migreno kar šest milijonov od 56 milijonov Britancev in da je zaradi te bolezni odsotnih z dela večkrat zaradi stavk in alkoholizma.

Najbolj pa je pogrešal kavo

Fakir pod steklenim zvonom med kačami in brez hrane zdržal 115 dni – Le čaj in limonada

OD DOPISNIKA TANJUGA

RIO DE JANEIRO, 25. junija – Brazilski fakir Silki je postavil svetovni rekord v stradanju. Pod steklenim zvonom je bil 115 dni in v tem času ni jedel, pil pa je le čaj in limonado. Shujšal je za 30 kilogramov, vendar je bil na koncu vseeno dobro razpoložen.

Silki je star 57 let in je tokrat stradal že tretjič. Leta 1955 je v Riu de Janeiru zdržal brez hrane sto dni leta 1969 pa že 107 dni.

Tokrat je bil Silki atrakcija v Sao Paulu. Že od prvih februarskih dni je šlo mimo njegovega zvona, dolgega tri in visokega okoli dva metra, v katerem je ležal na železni postelji v »družbi« s kačami, okoli 220.000 ljudi. Vstopnice so bile po 50 kruzeirosov (20 starih dinarjev).

Ko je prejšnjo soboto zaključil z »velikim postom« je zbrani množici izjavil, da mu je najbolj manjkala jutranja kavica. Rekel je tudi, da v njegovem podvigu ni nič nadnaravnega, temveč da je vse dosegel zaradi ustreznega treninga in izvrstne fizične pripravljenosti. S kačami, ki so jih menjali vsakih deset dni, ni imel »incidentov«. Pičila ga je samo ena od 30 kobr, kar pa jo je stalo življenje. Izkoristila je njegovo kratko spanje.

Zdravnik Caetono Neto, ki je med fakirjevim stradanjem skrbel za vse potrebno, je ugotovil – razen očitne skujšanosti – da so se Silkiju po 115 dnevih bivanja pod zvonom omajali zobje, nagubala koža, lasje in brada zrasli, njegov glas pa je postal komaj slišen. Silki je zdaj na preiskavah v bolnišnici.

MIROSLAV MILANOVIĆ

Concordi po en frank

Francija in Velika Britanija sta zadnjih pet svojih čudežnih letal odstopili svojima letalskima kompanijama za simbolično ceno

OD DOPISNIKA TANJUGA

PARIZ, 25. junija – Skopa novica z Dunaja je bila skoraj neopazna: avstrijska letalska družba je sklenila uvrstiti v svojo zračno floto štiri »airbuse« (zračne avtobuse). Podobne novice postajajo že vsakdanje. Če bi jih zbrali, pa bi zaslužile naslove na prvih straneh, kajti število te vrste zračnih plovil, ki že letijo ali bodo poletela na progah 34 letalskih družb v svetu, se je zdaj povzpelo na 409.

Medtem ko nekatere druge gospodarske panoge in velika podjetja preživljajo krizo ali so pred polomom, pa evropska industrija izdelovanja zračnih avtobusov (v kateri ima glavni finančni in tehnološki delež Francija) doživlja velik razmah. Res pa je, da nima pravega političnopropagandnega prototipa. Razvpiti »concorde« je Francoze naučil zadržanosti, saj jih vedno bolj tare to, da nima prihodnosti. Kot skupni britansko-francoski podvig so ga kovali v nebo, ko so ga še snovali. To naj bi bil simbol nove prisrčne antante. Ne ve se, kateri hrup je bil močnejši – tisti, ki so ga dvigali ob »concordu«, ko so ga pripravljali, ali tisti, ki ga je »concorde« povzročal na letališčih, zaradi česar so mu le stežka izposlovali dovoljenje za vzlet.

Tisti, ki so se zmotili v računih, pa niso konstruktorji. Elegantno in udobno letalo je bilo pravi tehnični podvig. Pač pa se »concorde« komercialno ni obnesel. Majhno število sedežev in drago gorivo, ki ga ta nadzvočni orjak golta, kot da medtem ne bi izbruhnila naftna kriza, mu vedno bolj kopljeta grob.

Najdražje letalo na svetu je naposled postalo najcenejše. Od letošnje pomladi naprej stane namreč – en frank. Ker mu ne morejo zagotoviti prodaje, sta obe državi za to simbolično ceno odstopili preostalih pet »concordov« družbama »Air France« in »British Airways«. Zadnji, petnajsti, bo izgotovljen jeseni, s tem pa bo tudi konec »operacije concorde«.

Tudi podarjeno letalo pa bo njegovim lastnikom povzročalo samo finančne preglavice. Bodisi da leti ali pa stoji na tleh, je nerentabilno (izvzemši do neke mere progo Pariz-New York). To bo letos stalo francosko državno blagajno 500 milijonov frankov.

Doklej bo torej »concorde« še živel? Dokler ga ne bomo vzeli iz prometa – izjavljajo ministri. Po drugi strani je slišati predloge, da naj bi njegovo tiho agonijo končali takoj. Eno izmed številnih ekoloških združenj Prostor za jutri« je nastopilo proti omenjeni državni subvenciji v znesku 500 milijonov frankov, ki bodo šli pravzaprav na račun davčnih zavezancev. Namesto da bi jim jemali ta denar »v korist nekaj privilegirancem«, ki lahko plačajo drago vozovnico za »concorde«, naj jim ga rajši jemljejo za ohranitev nacionalne kulturne dediščine, za obvarovanje naselij in narave – predlagajo tisti, ki imajo na skrbi varstvo človekovega okolja. ŠIME VUČKOVIĆ

KRIŽANKA

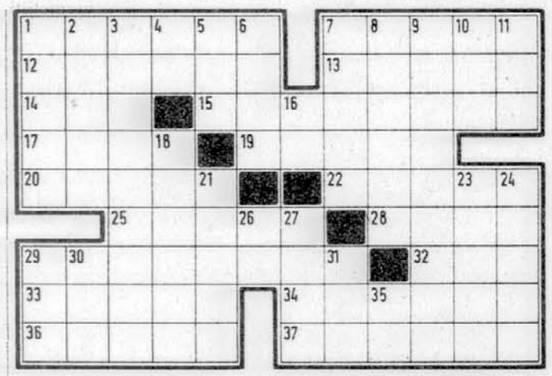

VODORAVNO: 1. slovenski znanstvenik s področja zemljepisa, pisec mnogih publikacij (Roman), 7. naš največji polotok, 12. hud duševni pretres, 13. starogrški kipar, avtor kipa »Metalec diska«, 14. glavna tirolska reka, 15. obljubljena dežela, kjer se cedita mleko in med, 17. francosko letališče ob Azurni obali, 19. ptica pevka, 20. sozvočje, 22. nekdanji švedski namiznoteniški igralec, ki se je ubil z letalom (Hans), 25. prikritje, 28. lepa in velika veža, 29. narodnostni nestrpnež, 32. ljudski pesnik in pevec pri starih Grkih, 33. sin Elektre v grškem mitu, 34. mostovž, tin, 36. osmrtnica, 37. izdelovalec masla

NAVPIČNO: 1. naslovna junakinja romana pisatelja Andersona – Nexöja (Sirota . . .), 2. riba polenovka, 3. veliko kanadsko mesto ob pacifiški obali, 4. različna soglasnika, 5. vzdevek, 6. dobeseden jezikovni navedek, 7. mesto v bližini Bologne, 8. snovi za sirjenje mleka, 9. pokrajina v JAR z bogatimi rudniki zlata, 10. pleme, rasa, 11. češko: da, 16. avtomobilska oznaka Daruvarja, 18. umetnik v cirkusu, 21. največji italijanski pesnik, 23. tuje žensko ime, 24. sodobna navigacijska naprava, 26. sosednji črki v abecedi, 27. zvezna država v vzhodni Indiji, 29. zagrabek trave, 30. Talisova oranžada, 31. pod, 35. avtomobilska oznaka Trsta.

v vsak dom zdravje z revijo ZDRAVJE

Rešitev prejšnje križanke

VODORAVNO: 1. Kamnik, 7. Staal, 12. ateist, 13. Tesla, 14. nitka, 15. raster, 16. ikra, 17. Marta, 18. Nao, 19. Iasi, 20. rek, 23. pasma, 25. mana, 26. Trocki, 28. Rabat, 29. roler, 30. sopara, 31. stava, 32. kvader.

Zgodovina olimpijskih iger (144)

München 1972 – Z lahkoto do rekorda

Frédéric Laurent

Črni orkester

12. nadaljevanje

Poraz III. rajha je bil še preblizu, da bi se mogli odkrito sklicevati na nacionalni socializem, zato so bili pobudniki MSE zelo previdni v izboru tem, zlasti kar zadeva rasizem in antisemitizem. Najbolj nepopustljivo krilo gibanja je imelo to zmernost za dokaz šibkosti, zato je čez nekaj mesecev ustanovilo novo mednarodno organizacijo, imenovano »novi evropski red« (NOE). Tako je MSE izgubila svoje najbolj aktivne elemente in se ni mogla več uveljaviti pred drugimi mednarodnimi fašističnimi organizacijami. NOE je nastala 28. septembra 1951 v Zürichu. »Trdim« iz MSE so se pridružili še trije možje: Francoz Renè Binet, ki je bil nekoč esesovec, Italijan Berti in Nemec Fritz Roessler iz Socialistische Reich Partei. (Frizt Roessler je bil izvoljen v zahodnonemški Bundestag kot Fritz Richter, kakor si je spremenil priimek, da bi ušel denacifikaciji. Razkrinkala ga je lastna prepovedana stranka. Kot veliko nekdanjih nacistov je emigriral v Egipt, kjer je delal za propagandno službo tamkajšnje vlade.)

Predsednik gibanja je postal Francoz Binet, generalni sekretar pa esesovec iz divizije »Charlemagne« Gaston Amaudruz, sicer Švicar.

NOE se je kmalu izkazala kot silovito rasistična in antisemitska organizacija. Resolucija, ki jo je sprejela na prvem kongresu, se zavzema za »nujnost evropskega rasizma«. »Zato je treba zakonske zveze med Evropejci in neevropejci urejati s predpisi. Medicinski in znanstveni ukrepi morajo izboljšati dedne lastnosti našega ljudstva.« Takšne rasne skrbi so še vedno temelj NOE in leta 1975 je Gaston Amaudruz takole opisoval ukrepe, ki naj bi jih sprejeli v obrambo rase:

»Afričane in Azijce je treba poslati domov, prepovedati je treba poroke med črnci, belci in rumenokožci. To je bistveno. Uveljaviti je treba tudi resnično biološko politiko, ki bo izboljšala dedne lastnosti ljudstev, med katerimi je vse preveč bioloških odpadkov. Razen tega naj bi bila poroka dovoljena le na podlagi določenega inteligenčnega kvocienta, prepovedana pa, če so telesne hibe prehude. Če ne bomo ničesar storili, bomo zabredli v katastrofe, ki bodo veliko hujše od naprednih in lahko izvedljivih ukrepov.« Vrtnitev k čisti rasi si profesor Amaudruz predstavljal tako, da bi »se bilo treba osredotočiti na štiri odstotke najhujših primerov, če že ni mogoče odstraniti 30 odstotkov prebivalstva. Tako bi iz roda v rod imeli čistejšo raso.«

Če je rasizem ena izmed prevladujočih potez NOE, velja za njegove vodje – kot tudi za MSE – da zagovarjajo Evropo, ki ne bi bila odvisna ne od ZDA ne od ZSSR. Ziriška deklaracija (II. kongres NOE je bil v Parizu. Potem so bili kongresi gibanja v Hannovru 1954, v Lausannu 1956, v Milanu 1958, v Lausannu 1960 in 1962, v Milanu 1965 in 1967, v Barceloni 1969 in naposled v Lyonu 1972 in 1974.) zagovarja enotnost Evrope v obliki konfederacije nacionalnih držav, kajti »takšna konfederacija se bo lahko razširila na arijska ljudstva zunaj Evrope in bo imela takšno strukturo, ki bo porok za varstvo etničnih posebnosti«.

NOE, ki ima veliko denarja in je dokaj priljubljena med mladimi zagovorniki »reda, aristokratske posvetitve in sončne omike«, je leta 1958 povezala vsa mladinska neofašistična gibanja v eno samo: »mlado evropsko legijo« (JLE). Toda navzlic vsem uspehom NOE ni mogla na vsem svetu zbrati več kot kakšnih petdeset gibanj in nekaj tisoč nostalgikov. Pravzaprav je vsa njena dejavnost v rednih srečanjih in razpečevanju literature. Proti koncu petdesetih let je NOE začela organizirati polvojaška taborišča za mladino. Nekateri njeni člani so se zapletli v trgovanje z orožjem.

Zadevo je vzel v roke Jean-Robert Debbautd, nekdanji reksist in esesovec iz divizije »Wallonie«, sicer pa urednik strankine publikacije »L'Europe réelle« (»Resnična Evropa«).

S pomočjo nekdanjega nemškega esesovca Jeana Baumana, člana italijanske MSI Nina Capotondija in Portugalca Zarca Moniza Ferreire se je Jean-Robert Debbautd povezal z vsemi evropskimi fašističnimi organizacijami, toda poskus se je izjalovil in NOE je zabredla v hudo krizo:

Alžirska vojna je divjala in NOE je zaradi svojega zagrizenega antisemitizma že na začetku zavzela proarabsko stališče.

S tem je naredila temeljno napako. Medtem ko so nekateri v Evropi sanjali o tem, da bi izkoristili temo »francoske Alžirije« za to, da bi izzvali splošno mobilizacijo fašizma, ki bi jo bilo mogoče primerjati s tisto, ki jo je sprožila Španija leta 1936, zdaj niso bili več časi, ko bi se dalo postavljati antisemitizem pred veliko križarsko vojno proti »zamorski revoluciji«.

Če je danes del mednarodne skrajne desnice povezan z nekaterimi arabskimi državami kot npr. Saudsko Arabijo, pa so njeni najbolj jasnovidni teoretiki že spoznali, da se je moderni neofašizem rodil v konfliktih v Indokitajski, Kongu in Alžiriji.

NOE je komaj preživela takšno zmotno oceno.

★

Akcije OAS so utrdile ugled, ki so si ga s pučem 13. maja pridobili civilni aktivisti in francoska vojska. Člani »organizacije tajne vojske« so kmalu postali heroji v očeh fašistov vsega sveta, kot o tem priča tekst, ki ga je leta 1960 delilo italijansko gibanje Ordine nuovo: »Študentje! Ko se javnost v Franciji zbira okoli Lagaillarda, Jeune Nation in 'ultrašev', ko cvet francoske mladine visoko nosi prapor evropske civilizacije in se bori s hordami zamorske revolucije in socialistično-komunističnimi organizacijami, povezanimi z brezdomci in homoseksualci iz radikalno-marksistične rožnate internacionale, je vso Evropo zajela prostaška kampanja obrekovanja, ki hoče zabosti v hrbet tiste, ki se na afriških tleh bojujejo za Evropo. Zlato moskovske internacionale je za študentskimi manifestacijami in protesti skopljencev, iztirjencev, puntarskih in antifašističnih intelektualcev.«

OAS se je prvič pojavila februarja 1961 v Alžiru. (Očetovstvo »organizacije tajne vojske«, ali vsaj imena OAS po navadi pripisujejo Pierru Lagaillardu, ki pa se ni udeležil nobene njene akcije, kar je zelo čudno. Po procesu zaradi barikad je zbežal v Madrid, iz Španije pa je odšel šele po amnestiji v letu 1968.) OAS je naglo spodrinila vse druge aktivistične organizacije, ki so hote ali nehote pristopile k njej. (Gre za »francosko narodno fronto« FNF Josepha Ortiza, kateremu sta se pridružila zdravnik Jean-Claude Pèrez in Jean-Jacques Susini, ki je zamenjal Lagaillarda na čelu alžirskih študentov; gre za »ljudsko gibanje 13. maja« MP 13 Roberta Martela, ostanke organizacije Veliki O; gre za »gibanje za uvedbo korporativnega reda« dr. Lefèbvra, alžirsko vejo Jeune nation itd.)

Vsi ti aktivisti so napadli režim, za katerega so menili, da ne izpolnjuje obljub. Pričakovali so avtoritarno vlado in odpravo strank, de Gaulle pa jih je potegnil za nos. Dne 16. septembra 1959 je bila ločitev dokončna. V televizijskem govoru je šef države dejal, da imajo Alžirci pravico do samoodločbe. Novica je odjeknila v Alžiru kot bomba, evropsko prebivalstvo je začelo kričati, da je izdano. Tako v metropoli kot v Alžiriji so nekateri mislili, da se bo treba znebiti golistične hipoteke z novim 13. majem. Spet so začeli kovati zarote.

Sicer pa nekateri zarotniki sploh niso čakali na 16. september. Že nekaj mesecev prej so se ukvarjali z mislijo, da bi na temo francoske Alžirije izzvali razdor političnih formacij, ki so v parlamentu podpirale de Gaulla, nato pa bi vrgli njegovo vlado. Obenem bi organizirali agitacijo v Alžiru in priredili velike manifestacije v podporo oboroženim silam. Naposled bi v metropoli ustvarili ozračje negotovosti z atentati na golistične in leve politične osebnosti. S takšno operacijo naj bi prisilili de Gaulla, da bi poklical v vlado par Soustelle – Bidault, glasnika francoske Alžirije.

Udar naj bi bil sredi oktobra 1959, vendar se je klavrno izjalovil. Nekaj poslancev, predvsem bodočih »giscardovcev«, se je v zadnjem trenutku »podelalo«, tako da je vlada kljub manevrom aktivističnih poslancev obdržala večino. V takšnih razmerah se je tudi vojakom zdelo pametneje, da se ne razkrinkajo. Po tem polomu so zarotniki izgubili v metropoli tisto zvezo, ki je omogočila 13. maj. Avtoriteta generala de Gaulla, ki je do neke mere utrdil položaj vlade, jim je preprečila takšne upe.

Zato pa sta radikalizacija in beganje evropskega prebivalstva v Alžiru dopuščala vse mogoče pustolovščine. Civilni aktivisti so bili zaradi takšnih okoliščin napol slepi in še vedno so bili prepričani, da se bo revolucija začela v Alžiru. Jean-Jacques Susini je govoril: »Prišla je ura, ko je treba vreči defetistični režim. Revolucija se bo začela v Alžiru in prišla bo do Pariza.«

De Gaullov govor o samoodločbi je usekal po kolonskih aktivistih kot udarec z bičem. Obup prebivalstva je dosegel vrhunec in ultraši so ga izkoristili do maksimuma. V nekaj mesecev je FNF Josepha Ortiza povečala število članov z nekaj sto na več kot petnajst tisoč. Pod vodstvom J.J. Susinija je gibanje kmalu imelo vse značilnosti množičnega fašističnega gibanja: vse je bilo v njem, tudi tradicionalni keltski križ. Stvar je vredno poudariti, kajti proces fašizacije prebivalstva je bil zgledeh, morda edinstven, pa čeprav časovno dokaj omejen. (»Fronta francoske Alžirije, ki je nasledila FNF, ko je bila slednja prepovedana na začetku šestdesetih let, je brez težav zbrala več kot sto tisoč članov, se pravi več kot desetino kolonskega prebivalstva.)

FESTIVAL LJUBLJANA

28. MEDNARODNI POLETNI FESTIVAL
7. JUGOSLOVANSKI OPERNI BIENALE

Četrtek, 26. junija, ob 10. uri, Viteška dvorana Festivala Okrogla miza – razgovor o operni predstavi Ero z onega sveta (vstop prost).
Četrtek, 26. junija, ob 20.30 – Bellini: NORMA. Poletno gledališče V naslovni vlogi Radmila Bakočević. Opera NP Beograd.
Petek, 27. junija, ob 10.uri, Viteška dvorana Festivala – Okrogla miza – razgovor o operni predstavi Norma (vstop prost).
Petek, 27. junija, ob 20.30 – ČAROBNA PIŠČAL, operni film. Viteška dvorana Režija: Ingmar Bergman. Vstopnice so v prodaji od 11. do 13. in od 18. do 19. ure ter pol ure pred začetkom pri blagajni Festivala.

GLEDALIŠČA

DRAMA SNG

Četrtek, 26. junija, ob 20. uri – C. Goldoni: SLUGA DVEH GOSPODOV. Abonma E in izven. Vstopnice so tudi v prodaji. Zadnjikrat v sezoni!
Petek, 27. junija, ob 20. uri – F. Kozak: PROFESOR KLEPEC (vlogo Bibijane igra Marijana Brecljeva). Abonma F in izven. Vstopnice so tudi v prodaji. Zadnja abonmajska predstava v sezoni 1979/80!

OPERA IN BALET SNG LJUBLJANA

Četrtek, 26. junija, ob 19.30 – G. Verdi: RIGOLETTO ZA ABONMA D in izven.
Petek, 27. junija ni predstave.
Sobota, 28. junija, ob 19.30 – G. Verdi: RIGOLETTO ZA ABONMA P in izven. Konec sezone 1979/80.

MESTNO GLEDALIŠČE LJUBLJANSKO GLEDALIŠKA PASAŽA

Četrtek, 26. junija, ob 19.30 – F. Schiller: SPLETKA IN LJUBEZEN. Za abonma KOL I.
Petek, 27. junija, ob 19.30 – S. Vošnjak: OB TABORNEM OGNJU. Za abonma RED PETEK.
Sobota, 28. junija, ob 19.30 – F. Schiller: SPLETKA IN LJUBEZEN. Za abonma KOL J.
S sobotno predstavo Schillerjeve igre SPLETKA IN LJUBEZEN zaključuje MESTNO GLEDALIŠČE LJUBLJANSKO svojo trideseto sezono. Spoštovanim obiskovalcem in prijateljem gledališča se zahvaljujemo za naklonjeno spremljanje. Vabimo vas, da nas obiščete tudi v prihodnji sezoni.

LUTKOVNO GLEDALIŠČE LJUBLJANA

Marionetno gledališče na gostovanju
Petek, 27. junija, ob 18.30 Exupery-Pengov: MALI PRINC – gostovanje na 20. FESTIVALU OTROKA V ŠIBENIKU.

SLOVENSKO NARODNO GLEDALIŠČE MARIBOR

Četrtek, 26. junija, ob 19.30 D. Švara: SLOVO OD MLADOSTI – red kolektivi A in izven, ZADNJIČ!
Ob 17. uri – J. Kislinger: DEBELE ZGODBE PETRA FULEŽA – za osn. šolo Franca Rozmana Staneta.
Spet je prišel čas, ko je pred nami zadnji teden gledališke sezone in z veseljem lahko ugotovimo, da imamo zvesto in naklonjeno gledališko publiko, ki rada obiskuje dramske, operne in baletne uprizoritve. Dragi abonenti in zvesti gledalci, opravičujemo se, ker je med sezono prišlo včasih do neljubih prevelikih ali pa premajhnih presledkov med abonentskimi predstavami. Opravičujemo se tudi tistim, ki jim morebiti med sezono nismo mogli ustreči. Vsem tem nevšečnostim botruje pretesna gledališka dvorana in samo en oder za operne, dramske in baletne predstave in vaje. Prav to nas spodbuja v prizadevanjih za rekonstrukcijo in povečanje gledališkega kompleksa. Gradbena dela za obnovo gledališča tečejo, in vemo, da si vi, dragi gledalci, tega najbolj želite. Vsem svojim zvestim gledalcem se zahvaljujemo in upamo, da boste v novi sezoni ostali ali postali naš gledališki obiskovalec.
Vse abonente in poverjenike na šolah naprošamo, da poravnajo zaostale obveznosti pri gledališki blagajni. Gledališka blagajna bo odprta do vključno 3. julija, od 11. do 12.30.
V petek, 20. junija, ob 20. uri bo na malem odru zadnjič ponovljena Martinčeva AVANTURA. Drama sodi v sklop tako imenovanih psihiatričnih grotesk, ki so danes zelo popularne v gledališču in filmu. Nastopajo: Ana Vehle, Anica Sivec, Marjan Bačko in Volodja Peer. Delo je zrežiral Janez Jemec.

KINO

SPORED ZA ČETRTEK

KINOTEKA, Miklošičeva c. 28.: angl.-grški film GRK ZORBA. Režija: Michael Cacoyanis, glav. vl.: Anthony Quinn, Lila Kedrova, Alan Bates, Irene Papas. Predstavi ob 16. in 19. uri.
Prodaja vstopnic uro pred prvo predstavo.
KINO UNION: zdaj ponovno na našem platnu za nove generacije – dobitnik 7 »Oskarjev« poleg 27 mednarodnih nagrad – angleški barvni CS film, vojna drama »MOST NA REKI KWAI« (The Bridge on the River Kwai). Prod.: Columbia 1967. Glasba: Malcolm Harnold. Kamera: Jack Hildyard. Scenarij po lastnem romanu: Pierre Boulle. Režiser: David Lean. Glavne vloge: Alec Guinnes, William Holden, Jack Hawkins, Sessue Hayakawa, Ann Sears in drugi. Brez predfilma! Predstave ob 15., 18. in 21. uri.
KINO KOMUNA: danes zadnjikrat – predstavi ob 16. in 18.15 uri ameriški barvni film, politična drama »TV-MREŽA« (Network). Prod.: MGM, 1976. Film je dobitnik 4 »Oskarjev«. FEST 80! Glasba: Elliott Lawrence. Kamera: Owen Roizman. Scenarij: Paddy Chayeffsky. Režiser: Sidney Lumet. Glavne vloge: Faye Dunaway, Peter Finch, William Holden, Beatrice Straight in drugi.
Ob 21. uri NAJBOLJŠI NA SVETU: izbor nagrajenih filmov pred dnevi končanega 3. svetovnega festivala animiranih filmov »Zagreb 80«. Na sporedu: francoski »TRI TEME«, angleški »PLOMBIRANJE«, romunski »GORDIJSKI VOZEL«, madžarski »ANIMALIJA IV-MAČKA«, ameriški »NASMEŠEK ZA TETO«, francoski »TRIJE IZUMITELJI«, kanadski »IGRA S KOMOLCI«, kitajski »LISICA IN LOVEC« ter dobitnik Grand Prix, sovjetski animirani film »PRAVLJICA PRAVLJIC« Jurija Norstejna.
Ob 10. uri MATINEJA ameriškega barvnega VV filma »PREPOVEDANE SANJE« Stanleya Kramerja. Igrata: Dick van Dyke in Kathleen Quilan. Zadnjikrat!
KINO BEŽIGRAD: JOHN TRAVOLTA vnovič v filmski zgodbi, njegov tretji ameriški barvni CS film, ljubezenska drama »TRENUTEK ZA TRENUTKOM« (Moment by Moment). Prod.: Universal, 1978. Glasba: Lee Holdridge. Kamera: Phillip Lathrop. Scenarij in režija: Jane Wagner. Igrajo še: LILY TOMLIN, Andrea Akers, Bert Kramer in drugi. Brez predfilma! Predstave ob 16., 18. in 20. uri.
KINO TRIGLAV: »IZ BITKE V BITKO« – revija vojnih filmov: angleški barvni akcijski film »NOČ ORLOV« (The Eagle Has Landed) o poskusu ugrabitve Winstona Churchilla. Glasba: Lalo Schiffrin. Kamera: Anthony Richmond. Scenarij: Tom Mankewicz. Režiser: John Sturgass. Glavne vloge: Michael Caine, Donald Sutherland, Robert Duvall in drugi. Predstave ob 16., 18. in 20. uri. Zadnjikrat!
KINO VIČ: PREMIERA – ameriški barvni CS film, melodrama »GRŠKI LADJAR« (The Greek Tycoon). Prod.: Universal, 1978. Glasba: Harry Rabinowitz. Kamera: Tony Richmond. Scenarij: Mort Fine po zgodbi Nica Mastroiakisa. Režiser: Jack Lee Thompson. V glavnih vlogah: Anthony Quinn, Jacqueline Bisset, James Franciscus, Raf Vallone, Marilu Tolo in drugi. Brez predfilma! Predstave ob 17., 19. in 21. uri.
(Naslednja premiera: ameriški barvni CS western »Jeremiah Johnson« Sidneya Pollacka z Robertom Redfordom v glavni vlogi.)
KINO ŠIŠKA: italijanski barvni VV film, akcijska kriminalka »POLICIST PROTI TOLPI« (Squadra antiscippo). Glasba: Michaelle Balduzzi. Kamera: Sergio Gobbo. Scenarij in režija: Bruno Corbucci. V glavnih vlogah: Tomas Milian in Jack Palance. Filmske novice št. 24. Predstave ob 16., 18. in 20. uri.
KINO SLOGA: angleška barvna VV erotična komedija »ŠPANSKA MUHA« (Spanish Fly). Scenarij in režija: Bob Kellet. Glavni vlogi: Leslie Phillips in Terry Thomas. Kratki film »Sončni dan«. Predstave ob 16., 18. in 20. uri. Otrokom ne dovolimo ogleda filma! Predvidoma zadnjikrat!
OTROŠKI KINO MOJCA: ameriška barvna pravljična risanka »PEPELKA« (Cinderella) Walta Disneya. Kratki film »Kako je Ana kupila kruh«. Predstavi ob 15.30 in 17. uri. Cena vstopnic 25 din.
KINO DOMŽALE: amer. barv. film MOŽ NA MOŽA ob 18. in 20. uri.
KINO RADOMLJE: amer. barv. film ORKA – KIT UBIJALEC, ob 20. uri.
KINO MENGEŠ: fr. barv. film, OROŽNIK PROTI MARSOVCEM, ob 18. in 20. uri.
KINO CANKARJEV DOM, VRHNIKA: Hongkonški barvni CS akcijski film UMOR V AMSTERDAMU, ob 20.15.
KINO CENTER, KRANJ: premiera ital. barv. westrn filma ZA PEST DOLARJEV, ob 16., 18. in 20. uri. Režija: Sergio Leone. V gl. vl. Clint Eastwood.
KINO STORŽIČ, KRANJ: ital. barv. akcijski film PONUDI ŠE DRUGO LICE, ob 16., 18. in 20. uri. Režija: Franco Rossi. V gl. vl. Terence Hill, Bud Spencer.
KINO TRŽIČ: amer. barv. krim. film SREBRNA PUŠČICA, ob 18. in 20. uri. Režija: Arthur Hiller. Igrajo: Gene Wilder, Jill Clayburgh.
KINO DOM, KAMNIK: premiera braz. barv. komedije DONA FLORA IN NJENA DVA MOŽA, ob 18. in 20. uri.
KINO DUPLICA: ital. barv. erot. komedija RAZBRZDANE STRASTI, ob 20. uri. Film ni primeren za otroke!
KINO RADOVLJICA: ameriški barvni film V PODZEMLJU SEKSA, ob 20. uri.
KINO BLED: četrtek zaprto!
KINO BOHINJ, BOH. BISTRICA: ameriški barvni fantastični film GALAKTIKA VESOLJSKA KRIŽARKA, ob 20. uri.
KINO RADIO, JESENICE: zaprto.
KINO PLAVŽ, JESENICE: nemški film RESNIČNE ZGODBE, II. del, ob. 18. in 20. uri. Mladini do 15. leta ogled filma ni dovoljen.
KINO SORA, ŠKOFJA LOKA: FANTJE IZ BRAZILIJE, ob 20. uri.
KINO DELAVSKI DOM, ZAGORJE OB SAVI: VROČA SEDLA, ob 18. in 20. uri ameriški barvni CS film, westrn.
KINO DELAVSKI DOM, TRBOVLJE: amer. barv. CS film PLAVI OVRATNIK, ob 18. uri.
KINO SVOBODA II, TRBOVLJE: ameriški pustolovski film TIGROVE OČI, ob 17. in 19. uri.
KINO DELAVSKI DOM, HRASTNIK: ameriški krim. film OBSEDENOST, ob 19. uri.
KINO KRKA, NOVO MESTO: domači barvni film JOVANA LUKIN, ob 18. in 20. uri.
KINO BREŽICE: ameriški barvni film RDEČILO ZA USTNICE, ob 20. uri.
KINO SEVNICA: italijanski barvni film NEMORALNE NUNE, ob 19.30.
KINO ROGAŠKA SLATINA: francoski barv. pust. film DOŽIVLJAJI PRIVATNEGA DETEKTIVA, ob 17. in 20. uri.
KINO PARK, MURSKA SOBOTA: ameriški barvni CS film VELIKI REVOLVERAŠKI OBRAČUN, ob 18. in 20. uri.
KINO ČRNOMELJ: ital. krim. film 4 MINUTE ZA 4 MILIJARDE, ob 20. uri.
KINO SOČA, NOVA GORICA: hongkong. film KARATE JOHNS, ob 18. in 20. uri.
KINO SVOBODA, ŠEMPETER PRI GORICI: ameriški barvni film AMAZONKE, ob 18. uri in 20. uri.
KINO SOČA, KOPER: italij. krim. film OROŽJE SMRTI, ob 18. in 20. uri.
KINO ZVEZDA, IZOLA: jug. nemški film WINNETOU V DOLINI SMRTI, ob 18. uri.
Filmsko gledališče: Robert M. Young: drama o mehiških delavcih v ZDA. IGRALEC NA ŽICI. »Zlata šoljka« San Sebastian 79! Fest 79! Predst. ob 20. uri.
KINO TARTINI, PIRAN: franc. psih. drama DEKLE V MODREM. Claudia Cardinale, Michel Piccoli. Predst. ob 18. in 20. uri.

KINO MARIBOR

SPORED ZA ČETRTEK

KINO GLEDALIŠČE: ob 15.30, 17.45 in 20. uri slovenska barvna parodija UBIJ ME NEŽNO. Premiera. Režiser: Boštjan Hladnik. V glavnih vlogah: Duša Počkaj, Marina Urbanc, Igor Samobor.
KINO UNION: ob 15.30, 17.45 in 20. uri hongkongški barvni CS karate film DINAMIT JOHNSON. Režiser: Boby A. Suarez. V glavnih vlogah: Johnson Yap, Marie Lee.
KINO PARTIZAN: ob 10. uri hongkongški barvni CS karate film DINAMIT JOHNSON.
Ob 15.30, 17.45 in 20. uri ameriški barvni krim. film SKRIVNOST ŠVICARSKE BANKE. Režiser: Jack Arnold. Premiera. V glavnih vlogah: David Jansen, Senta Berger, John Saxon.
KINO UDARNIK: ob 15.30, 17.45 in 20. uri italij. barvna erotična komedija ŽENA – DEVICA. Režiser: Franco Martinelli. V glavnih vlogah: Edwige Fenech, Renzo Montagnani, Carol Baker.
Mladini do 15. leta starosti ogled filma ne dovolimo.
V petek, 27. junija bo ob 10. uri matineja v KINU PARTIZAN z ameriškim barvnim pustol. filmom MAŠČEVANJE ČLOVEKA – PAJKA.

RADIO MARIBOR

7.30 Danes za vas; 8.00 Poročila; 8.05 Obvestila, zabavna glasba in EP; 8.35 Zaigrajmo in zapojmo (ansambla Valterja Skoka – poje Alfi Nipič – in TRIM); 14.00 Novice; 14.05 Zabavna glasba; 14.10 Turistični napotki v nemškem jeziku; 14.15 Obvestila, zabavna glasba in EP; 14.30 Mali recital pianistke Zorane Cotič; 14.45 Slovenski pevci zabavne glasbe; 15.30 Prijetno popoldne vam želijo; 16.00 Dnevnik; 16.20 Obvestila; 16.30 Na tekočem traku iz studia 3; 17.00 Četrtkov razgovor; 17.30 Vedno lepe melodije; 18.00 Kulturna paleta; 18.30 Kreativna glasba.

OBVESTILA

POMEMBNO OBVESTILO TELEFONSKIM NAROČNIKOM

Podjetje za PTT promet Ljubljana obvešča, da bo opravljalo na krajevnem kabelskem omrežju nujna rekonstrukcijska dela pri Stari cerkvi v Šiški. Zaradi tega bo moten in prekinjan telefonski promet na območju telefonskih central Šiška in vozlišča telefonska centrala Medvode. Telefonski promet bo moten predvsem v popoldanskem času od torka, 24. t. m. do petka, 27. t. m. 1980.
Prosimo za razumevanje!
PODJETJE ZA PTT PROMET LJUBLJANA, n. sol. o.
24-4470-O

OBVESTILO O IZLETU

Hortikulturno društvo Ljubljana matica prireja v soboto, 19. julija 1980, za svoje člane in prijatelje izlet na republiško hortikulturno razstavo v Celje z ogledom obnovljenega Mestnega parka, cvetlične razstave ter drugih znamenitosti Celja. Lahko se udeležite tudi posvetovanja »Zelenje v industrijskem okolju« v organizaciji ZHOS v dvorani Regionalne zdravstvene skupnosti, s pričetkom ob 9. uri. Peljali se bomo z vlakom z odhodom iz Ljubljane ob 6.20. Iz Celja se bomo vračali ob 19.33. Prijave sprejemamo 2. in 3. julija 1980 od 8.–12. ure v društveni pisarni na Miklošičevi 4/I. Vse druge informacije ob prijavi.
Predsednik HDLM
26-128-O

SAP – VIATOR

DO Mestni potniški promet, Ljubljana

OBVEŠČAMO CENJENE POTNIKE, da črni papirnati in kovinski žetoni kot plačilno sredstvo za prevoz v Mestnem potniškem prometu z doplačilom 1 din, veljajo do vključno 29. 6. 1980. Potnike, ki imajo zaloge črnih papirnatih ali kovinskih žetonov obveščamo, da jih z doplačilom 1 din lahko zamenjajo za zelene plastične žetone v potniški blagajni Mestnega potniškega prometa Titova 36 a in sicer do 15. 7. 1980, ob delavnikih od 7. do 18. ure in ob sobotah od 7. do 12. ure.
Hkrati obveščamo dijake, učence v gospodarstvu in študente, da z današnjim dnem lahko nabavijo v potniški blagajni Mestnega prometa – Titova 36 a tiskovino »POTRDILO O ŠOLANJU« za šolsko leto 1980 81. Vabimo vas, da si tiskovine pravočasno priskrbite in si s tem omogočite pravočasno in nemoteno nabavo mesečnih vozovnic ob novem šolskem letu.
26-4523-O

NARODNI MUZEJ

Narodni muzej vabi na vodstvo po razstavi »Kultura Venetov« (stavba na Trgu herojev 1), ki ga bo imel danes ob 17. uri prof. dr. Stane Gabrovec.
26-4348-O

zavod tivoli

CENTRALNO KOPALIŠČE TIVOLI
Veliki bazen – plavalci

Torek, četrtek od 10.30 do 12. ure, od ponedeljka do petka od 13. do 18. ure, sobota od 9. do 13. ure, od 13.30 do 17.30, od 18. do 21. ure, nedelja od 9. do 13. ure, od 13.30 do 17.30.

Mali bazen – neplavalci

Od ponedeljka do petka od 13. do 16. ure, sobota in nedelja velja isti urnik kot za veliki bazen.
Obvezne so plavalne kape. Možnost sončenja na prostem.
Bazen obratuje do vključno 20. julija.

ČUK KLUB

je odprt vsak dan razen torka od 20.30. Nedelja, ponedeljek, sreda, četrtek za ženske prost vstop.

stopoteka SUPER

je odprta vsak dan razen ponedeljka od 20. do enih, ob sobotah tudi od 15.30 do 19. ure. Ob četrtkih stara glasba, ostale dneve ROCK, NOVI VAL, HARD ROCK, COUNTRY... V Stopoteki ne vrtimo več disco glasbe.

RESTAVRACIJA SULC
je odprta vsak dan od 13. do 23. ure.

ZLATI KLUB
je odprt vsak dan razen sobote in nedelje od 9. do 22. ure. Torek samo za ženske, druge dneve mešano ter v soboto od 8. do 14. ure mešano.
Zlati klub obratuje do vključno 20. julija.

TENIS
Igrišča obratujejo vsak dan od 7. do 19. ure.

BOWLING
Ponedeljek, torek, sreda, četrtek, petek obratuje od 16. do 22. ure, sobota in nedelja od 14. do 22. ure. Bowling obratuje do vključno 1. julija.

AVTODROM in VRTILJAK
sta odprta vsak dan od 8. do 21. ure.

MINI GOLF
je odprt vsak dan popoldan od 14. do 21. ure, ob sobotah in nedeljah ter praznikih ves dan.

BIRO ZA PRIREDITVE TIVOLI LJUBLJANA
vas vabi na zaključni koncert, ki bo 26. 6. 1980 ob 20. uri v Hali Tivoli. Nastopili bodo ansambli: FISCHER Z iz Anglije, kot predskupini pa ansambla BULDOGI in AZRA. Predprodaja vstopnic: TIB, Ljubljana, Titova 11.

DEŽURNI ZDRAVNIK

LJUBLJANA

1. Nujna ambulantno-medicinska pomoč v Ljubljani za odrasle nepreki-njeno v Urgentnem bloku Kliničnega centra (vhod iz Bohoričeve ulice): Za otroke in mladino do 15. leta starosti – ob delavnikih čez dan v otroških in šolskih dispanzerjih zdravstvenega doma Ljubljana
– ponoči od 19. do 7. ure, ob nedeljah in praznikih v pediatrični dežurni ambulanti – Pediatrične klinike – Vrazov trg 1. tel.: 310-246.
2. Za nujno zdravniško pomoč na domu kličite po tel.: 323-060. V primeru življenjske nevarnosti ali ogroženosti pa tel. št. 94. Za otroke in mladino do 15. leta starosti se ob delavnikih od 7. do 19. ure obračajte na otroške in šolske dispanzerje Zdravstvenega doma Ljubljana. Pediatrična dežurna ambulanta od 19. do 7. ure, ob nedeljah in praznikih pa bo zagotovljala le v izjemnih primerih prevoz otrok z reševalnim vozilom v ambulanto. V takem primeru kličite po tel. 323-060.
3. Prebivalci občine Grosuplje–Ivančna gorica kličejo za nujno zdravniško pomoč na domu po tel. 783-039 ali 783-006, v odsotnosti zdravnika od 19. do 7. ure zjutraj, ob nedeljah in praznikih pa po tel. št. 94.
4. Nočna nedeljska služba in praznična dežurna zobna ambulanta je v zobni ambulanti Nebotičnik, Kidričeva 1, soba št. 7/II. Ambulanta nudi pomoč v nujnih primerih in to vsak dan od 20. do 6. ure zjutraj naslednjega dne, ob nedeljah in praznikih pa ves dan.

»Klic v duševni stiski« deluje od 19. do 7. ure naslednjega dne. Kličite po tel. (061) 313-715.

MARIBOR
ZD Maribor, Ulica talcev 9, telefon 22-222

V mestu: dr. Anton Kolar-Sluga, okoliška dežurna služba: dr. Srečko Rutar in dr. Vesna Železnik, ambulantna dežurna služba: dr. Srečko Miklič, pediatrična dežurna služba: dr. Erika Udovič-Dovnik.

DEŽURNE LEKARNE

LJUBLJANA
Nočna dežurna lekarna:
Vič, Postojnska 24

MARIBOR
Trg revolucije 3

KOMPLETNE SELITVE, prevoze opravimo strokovno za zasebni in družbeni sektor. Zanesljivi in točni. Tel. (061) 342-420. **PPT-120-177**

PREVOZE, kompletne selitve opravimo za zasebni in družbeni sektor. Zanesljivi in točni. Tel. (061) 263-756. **PT-109587-165**

PREVOZI in selitve. Tel. (061) 341-079. **PPT-108410-165**

PREVOZNE storitve, komplet selitve opravimo za zasebni in družbeni sektor. Inf. po tel. (061) 345-417. **PT-108999-165**

metalka blagovnica ljubljana
harmonika vrata
lesene obloge
strešna okna

GRADBENA DELOVNA ORGANIZACIJA »PLOČE« – KARDELJEVO
Trg Maršala Tita

Komisija za delovna razmerja

objavlja prosta dela in naloge:

1. **20 tesarjev**
2. **20 zidarjev**

Poleg splošnih pogojev morajo kandidati izpolnjevati še posebne pogoje:
pod 1. in 2. VKV delavci z enoletnimi oz. dveletnimi izkušnjami v stroki

Delovno razmerje bomo sklenili za nedoločen čas. Za hrano in stanovanje je poskrbljeno na vseh objektih, za kar zadostuje terenski dodatek.

OD po pravilniku. Mogoče je tudi nadurno delo. Ponudbe pošljite na gornji naslov.

24-4437

ČGP DELO
TOZD PRODAJA

vabi
sodelavce za opravljanje naslednjih del in nalog

v podružnici Dela Ljubljana
VODENJE PRODAJALNE

Pogoji:
– končana šola za blagovni promet (prodajalec)
– vsaj enoletne delovne izkušnje pri opravljanju enakega ali podobnega dela
– tečaj za poslovodje
– poznavanje sanitarnih predpisov
– dvoizmensko delo
– trimesečno poskusno delo

v časopisnem ekspeditu
NASTAVLJANJE IN VZDRŽEVANJE STROJEV

Pogoji:
– končana poklicna šola (strojni ključavničar)
– enoletne delovne izkušnje pri vzdrževanju strojev
– poznavanje osnov elektrike
triizmensko delo
– trimesečno poskusno delo

ODPREMLJANJE ČASOPISOV

Pogoji:
– končana osemletka
– nočno delo
– stanovanje v Ljubljani
– dvomesečno poskusno delo

Odločite se in pošljite svoje prijave z dokazili o izpolnjevanju pogojev kadrovski službi ČGP DELO Ljubljana, Tomšičeva 1, v **15 dneh po prvi objavi.**

26-129

jana

Razpisna komisija
pri svetu osnovne šole Ljubljana-Vič Ljubljana, Tržaška 74
razpisuje
po 504. členu Zakona o združenem delu in 135. členu Zakona o osnovni šoli dela in naloge
ravnatelja osnovne šole

Pogoji:
Kandidat mora imeti:
– predpisano pedagoško izobrazbo po zakonu o osnovni šoli
– najmanj pet let delovnih izkušenj v vzgojnoizobraževalnem delu
– opravljen strokovni izpit
– ustrezne osebnostne in organizacijske sposobnosti za uresničevanje smotrov in nalog osnovne šole
Mandatna doba je štiri leta.
Rok za prijavo je 15 dni po objavi razpisa.
Ponudbe z dokazili pošljejo kandidati s pripisom: za razpisno komisijo.
Kandidate bomo o izbirio obvestili po končanem zbiranju ponudb.

26-4529

TOZD Klinika za infekcijske bolezni in vročinska stanja Kliničnega centra Ljubljana

vabi k sodelovanju

5 srednjih medicinskih sester

Zaželeno je, da imajo kandidatke poleg končane šole za medicinske sestre opravljen tudi strokovni izpit, lahko pa so tudi pripravnice.

Kandidatke naj ponudbe pošljejo na naslov: kadrovska služba Kliničnega centra Ljubljana, Bohoričeva 28.

Ta objava velja do zasedbe vseh del in nalog, delovna razmerja pa bodo sklenjena za nedoločen čas.
Kandidatke bomo o rezultatu obvestili v 15 dneh po opravljeni izbiri.

26-4430

Ponosno, pogumno in dejavno je živela Titova partizanka, naša dobra babica

MINKA GRILC

rojena Hlebec
prvoborka Gubčeve brigade

Pogreb bo v četrtek, 26. junija 1980, ob 16. uri iz Grma 11 na pokopališče pri Marjeti

Pogrešali jo bomo:
hčerki Fanika Mališič in Jožica Zagorc-Weingerl, zet Albin, vnuka Andrej in Matjaž z ženo Lučko in pravnuk Li, drugi sorodniki, sosedje in soborci Gubčeve brigade

Umrla je naša draga teta

MIRA PINTAR

Pokopali smo jo v ožjem družinskem krogu 25. junija 1980 na ljubljanskih Žalah-Navju.

Nečaki:
Luka, Peter, Simona z družinami in drugo sorodstvo

Vsem sorodnikom, prijateljem in znancem sporočamo žalostno vest, da nas je nenadoma zapustila naša mama

JULIJA KOVIČ-TAJA

roj. Praprotnik

Od nje se bomo poslovili v petek, 27. junija 1980, ob 17.30 na ljubljanskih Žalah-Navju. Na dan pogreba bo ležala v šesti mrliški vežici

Žalujoči:
sin Miroslav z družino, hči Ljubica z družino, sin Peter in drugo sorodstvo

Ljubljana, München, 25. junija 1980

Nenadoma nas je po krajši bolezni v 67. letu starosti za vedno zapustil naš dragi

IVAN ZIBELNIK

borec NOB

Do pogreba leži v domači hiši Rafolče 21. Pogreb pokojnika bo v četrtek, 26. junija 1980, ob 17. uri izpred hiše žalosti na pokopališče v Rafolčah

Za njim žalujejo:
žena Francka, sin Janez, hčerki Ivanka in Helena z družinami, hčerka Silva z Natašo, bratje Pavle, France, Vinko in Lojze ter drugo sorodstvo

Vsi bodo dosegli svoj cilj,
le jaz ga ne bom dosegel.
Ognja prepoln, poln sil
neizrabljen k pokoju bom legel.
Kosovel

Onemeli smo ob kruti resnici, da je za vedno ugasnilo življenje našega sošolca in učenca

ROMANA ZIDARNA

Učenci in kolektiv Osnovne šole Mozirje

V NEIZMERNI ŽALOSTI SPOROČAMO, DA NAS JE NENADOMA ZAPUSTILA NAŠA LJUBLJENA MAMA, BABICA, SESTRA IN TETA

TONČI GNEZDA

NA NJENO ŽELJO SMO JO POKOPALI V NAJOŽJEM DRUŽINSKEM KROGU V SREDO, 25. JUNIJA 1980, NA ŠALAH V LJUBLJANI
PROSIMO TIHEGA SOŽALJA!

ŽALUJOČI:
HČERKE NENA Z MOŽEM JANEZOM, SIN MITJA Z ŽENO ERNO, VNUKI MOJCA, ANDREJ IN KATARINA, SESTRI VIKA IN IDA TER ZVESTA GOSPODINJA EMA

KOPER, LJUBLJANA, SOPRON, TRST, 25. JUNIJA 1980

IZDAJA ČGP DELO, TOZD »DELO« • NASLOV UREDNIŠTVA LJUBLJANA, TOMŠIČEVA 3, TELEFON 23-522, 23-526 • MALOPRODAJA – KOLPORTAŽA • YU DELO 31-255 • POŠTNI PREDAL 29, 61001 LJUBLJANA • TISKA ČGP DELO, TOZD TISK ČASOPISOV IN REVIJ, LJUBLJANA, TITOVA 35 • NAROČNINA IN DOSTAVA, LJUBLJANA, GRADIŠČE 14, TELEFONI 21-043, 23-104, 24-319 • POSAMIČNA ŠTEVILKA STANE 5 DIN, SOBOTNA ŠTEVILKA 6 DIN • NAROČNINA ZA ZASEBNE NAROČNIKE 110 DIN MESEČNO • NAROČNIKI LAHKO DOBIJO SAMO PETKOVO ŠTEVILKO ZA 20 DIN MESEČNO ALI SOBOTNO ZA 24 DIN MESEČNO, PETKOVO IN SOBOTNO ŠTEVILKO SKUPAJ ZA 44 DIN MESEČNO • NAKAZILA NAROČNINE NA TEKOČI RAČUN TOZD DELO ŠTEVILKA 50102-603-48909 • LETNA NAROČNINA ZA TUJINO: ZDA 139 DOL., AVSTRIJA 1.885 ŠIL., ZRN 252 DM • PLAČILA NA DEVIZNI RAČUN PRI LB ŠTEVILKA 50100-620-107-25730-115/5; NAROČILA NA DNEVNIK DELO SPREJEMAMO VSAK DAN IN ZAGOTAVLJAMO DOSTAVO NA DOM V TREH DNEH OD NAROČILA • NAROČNINA JE SAMO MESEČNA • ODPOVEDI LAHKO UPOŠTEVAMO OB KONCU MESECA • OGLASNA AGENCIJA DELA, LJUBLJANA, ŠUBIČEVA 1, 61001 LJUBLJANA, TELEFON 21-896 • SPREJEM MALIH OGLASOV: TELEFON 28-111 • INFORMACIJE GLEDE OSMRTNIC: TELEFON 22-020 • TELEX YU DELO OG 31-633

TELEFON DEŽURNEGA UREDNIKA 21-882

Sporočamo žalostno vest, da nas je zapustil naš dolgoletni sodelavec

JANKO CEGNAR

vodja krajevnih uradov

Od dragega tovariša se bomo poslovili v četrtek, 26. junija 1980, ob 16. uri izpred hiše žalosti Žabnica 24

Delovna skupnost Upravnih organov skupščine Kranj

Kranj, 25. junija 1980

Sporočamo žalostno vest, da nas je prezgodaj zapustila naša draga mama, stara mama in sestra

MARIJA ŠUŠTARIČ

roj. Pečar

Od nje se bomo poslovili v soboto, 28. junija 1980, ob 17. uri na pokopališču na Črnučah. Do pogreba bo žara s posmrtnimi ostanki v mrliški vežici na Črnučah

Žalujoči:
hčerki Mileva in Irena z družinama, sestra Cveta, družine Štebej, Puhar, Kapus, Šuštarič in Miketič

Črnuče, Izola, Črnomelj, 24. junija 1980

UMRL JE NAŠ NEKDANJI SODELAVEC

JAKOB ROGINA

UPOKOJENEC

POGREB BO V ČETRTEK, 26. JUNIJA, OB 16. URI NA POKOPALIŠČU ŠMARTNO POD ŠMARNO GORO
POKOJNIKA BOMO OHRANILI V LEPEM SPOMINU

SODELAVCI ZAVODA ZA RAZISKAVO MATERIALA IN KONSTRUKCIJ

ZAHVALA

Ob boleči izgubi naše nadvse ljubljene žene, mame, babice, sestre tete, svakinje, aktivistke NOB in družbenopolitične delavke

ANICE JANEŽ-ANČKE

roj. Poje

se najlepše zahvaljujemo vsem sorodnikom, številnim prijateljem, sostanovalcem in sosedom, njenim sodelavcem v organizacijah in društvih, vsem, ki ste z nami sočustvovali in nam ustno in pisno izrazili sožalje in nas bodrili, ki ste jo v delegacijah in posamično obdali z venci in cvetjem, nosili prapore borčevskih organizacij, bili ob njej na častni straži, nosili njeno žaro in vsem, ki ste jo tako številno spremljali na pogrebnih svečanostih na Žalah in v Dragi pri Loškem potoku. Zahvaljujemo se tovariškemu razsodišču ZK Slovenije, predsedstvu, izvršnemu svetu, komiteju ZKS in DP organizacijam občine Postojna in KS Pivka, kolektivu VVZ Postojna in OŠ na Pivki, Krajevni skupnosti, OOZK in drugim DPO na Poljanah, Delavski univerzi Boris Kidrič, DO Agrostroj Ljubljana in Slovenijales, ki so s številnimi delegacijami in venci na pogrebnih svečanostih in z izrazi sožalja izkazali spoštovanje do življenja in dela naše drage pokojnice.
Krajevni skupnosti Draga, DP organizacijam in vsem drugim domačinom, ki so s toplino in spoštovanjem sprejeli medse njeno žaro, stali na častni straži in jo po domačem običaju ponesli in pospremili na počivališče v Dragi, jo obdali s cvetjem in solzami, naša posebna zahvala. Prisrčna zahvala tov. Černigojevi, Kaliču in Pantarju za besede, ki so orisale njen lik človeka, borke, matere in komunista po obdobjih njene življenjske in revolucionarne poti.
Zahvaljujemo se zdravnikom in osebju ZD Ljubljana-Center in vojaške bolnišnice v Mladiki in Mostah, ki so nam med boleznijo ohranjali njeno življenje in delovne sposobnosti, vse do dneva nenadne smrti.
Posebno se zahvaljujemo naši sosedi tov. Rijavčevi in tov. Gantarju iz reševalne službe KC v Ljubljani, ki sta v trenutkih poslednjega bolezenskega napada na domu skušala storiti vse, da bi jo ohranili pri življenju. Zahvala tov. Sinkovičevi za prvo tolažbo in pomoč
Zahvaljujemo se pevskima zboroma iz Pivke in Loškega potoka za ganljivo zapete žalostinke in pihalni godbi iz Ribnice za glasbeno spremljavo ob pogrebni svečanosti v Dragi.
Vsem in vsakomur najlepša hvala!

Vsi njeni

V neizmerni žalosti sporočamo, da nas je za vedno zapustil naš najdražji mož, oče, stari oče, brat, stric in svak

JANKO CEGNAR

borec Prešernove brigade

Pogreb dragega pokojnika bo v četrtek, 26. junija 1980, ob 16. uri izpred hiše žalosti Žabnica 24 na pokopališče v Žabnici
Do pogreba leži v gasilskem domu v Žabnici

Žalujoči:
žena Jelka, hčerka Alenka, sin Janez z družino, sestri Minka in Tončka z družinama, Stane in Ivan z družinama ter drugo sorodstvo

Žabnica, Brinje, Dorfarje, Škofja Loka, 24. junija 1980

Nenadoma je v 56. letu starosti preminil naš občan in dolgoletni družbenopolitični delavec

JANKO CEGNAR

borec NOV in predsednik ZB Žabnica

Na zadnjo pot ga bomo spremili v četrtek, 26. junija 1980, ob 16. uri izpred hiše žalosti Žabnica 24 na pokopališče v Žabnici
Do pogreba leži v gasilskem domu v Žabnici

KO Zveze borcev, Krajevna skupnost, DPO in društva v Žabnici

Sporočamo žalostno vest, da je umrl

RUDOLF MECHORA

ptt upokojenec

Pogreb bo 27. junija 1980, ob 16.45 na ljubljanskih Žalah-Navju. Na dan pogreba bo ležal v deseti mrliški vežici

Ohranili ga bomo v trajnem spominu

Podjetje za ptt promet Ljubljana
TOZD PTT LJUBLJANA, družbenopolitične organizacije

Umrl je moj dragi mož

SLAVKO KOVŠCA

diplomirani pravnik

Na zadnjo pot smo ga pospremili njegovi najbližji 24. junija 1980, na pokopališče v Kopru

Žalujoči:
žena Vida, sestri in brata

Koper, 24. junija 1980

Sporočamo žalostno vest, da je nenadoma preminil naš mož, oče, brat in stric

CIRIL MLAKAR

Od njega se bomo poslovili v četrtek, 26. junija 1980, na pokopališču v Kamniku ob 16. uri

Žalujoči:
žena Neža, hčerka Veronika, bratje, sestre in drugo sorodstvo

Kamnik, 24. junija 1980

Kdo bi pa kot jaz na sveti
imel čutiti in trpeti –
človeka ustvariti – nikar.

S. Gregorčič

Ob slovesu od našega moža in očeta

ALOJZA SARAŽINA

se želimo zahvaliti vsem, ki ste ga dolga leta obiskovali, cenili njegovo modro besedo in dejanja ter mu ob klepetu omogočali, da je pozabljal na svojo nesrečo. Hvala, ker ste ga obiskali tudi zdaj, ko vam ni mogel povedati ničesar več.

Vsi njegovi ostajamo ponosni nanj

Dolenje pri Štjaku, Sežana, Izola, 24. junija 1980

Umrl nam je dragi mož, oče, stari oče in brat

ANTON KAVALAR

rojen 4. julija 1914 v Ratečah

Pogreb bo v četrtek, 26. junija 1980, ob 16. uri na domače pokopališče

Žalujoči:
žena Tončka, sinova Marjan in Janez, hčerka Urši z družinami, sestra Minca z družino in brat Slavko

Rateče, Planica, Pas de Calais, 24. junija 1980

PETROL

PETROL – LJUBLJANA
DO TRGOVINA
TOZD Trgovina na debelo
Poslovna enota ZALOG,
Ljubljana, Zaloška 259

vabi k sodelovanju delavce za opravljanje del in nalog:

GASILCA
Pogoja: kvalifikacija, pridobljena v poklicni šoli z enim letom delovnih izkušenj

Kandidirajo lahko tudi delavci s končano poklicno šolo, ki bi bili pripravljeni v šestih mesecih pridobiti poklic gasilca

DELAVCA V SKLADIŠČU
Pogoj: popolna ali nepopolna osemletka

SNAŽILKE
Pogoj: popolna ali nepopolna osemletka

Delo združujemo za nedoločen čas, s polnim delovnim časom. Poseben pogoj je uspešno opravljeno poskusno delo

Kandidati naj pošljejo ponudbe z opisom dosedanjega dela in z dokazili o izpolnjevanju pogojev v 15 dneh po objavi na naslov:
PETROL – Ljubljana DO Trgovina, TOZD Trgovina na debelo, PE Zalog, Ljubljana, Zaloška 259 (tel.: 48-331)

O izbiri bomo kandidate obvestili v 30 dneh po končanem zbiranju ponudb.

26-4548

Delavski svet

DO za proizvodnjo in promet ključavnic ter okovja »LAMA« p. o. Dekani pri Kopru

ponovno razpisuje
dela in naloge s povečanimi poobastili in odgovornostmi (ni reelekcija)

VODJE IZVOZNO-UVOZNEGA ODDELKA
Z MOŽNOSTJO REŠEVANJA STANOVANJSKEGA VPRAŠANJA

Pogoji:
diplomirani ekonomist ali ekonomist z zunanjetrgovinsko registracijo, z aktivnim obvladanjem dveh tujih jezikov ter 3–5 letnimi delovnimi izkušnjami na področju zunanje trgovinske dejavnosti in da je moralno-politično neoporečen, kar se odraža v pozitivnem odnosu do samoupravljanja, v razvitem čutu odgovornosti do dela in delovnih ljudi ter v osebni poštenosti in splošno družbeni aktivnosti v DO in družbeni skupnosti.

Mandat na navedenih delih traja 4 leta.

Kandidati naj se prijavijo v 15 dneh po objavi. K priglasitvi je treba priložiti življenjepis z natančnim opisom vsebine dosedanjih del in nalog, dokazila o strokovni izobrazbi in delovni usposobljenosti, dokumente o zunajetrgovinski registraciji oziroma o pogojih za izpolnjevanje registracije ter potrdilo o nekaznovanju.

O izbiri bomo kandidate obvestili v 30 dneh po končanem zbiranju ponudb.

26-4537

Sporočamo žalostno vest, da je umrl

CIRIL MLAKAR

upokojenec

Pogreb pokojnika bo v četrtek, 26. junija 1980, ob 16. uri na pokopališču v Kamniku
Ohranili ga bomo v lepem spominu

SGP Gradbinec, Kranj

ZAHVALA

Ob tragični izgubi dragega sina in brata

DUŠANA MAKOVCA

20-letnega pomorščaka

se iskreno zahvaljujemo prijateljem, sosedom in sorodnikom, ki so nam v tem težkem trenutku pomagali in sočustvovali z nami. Posebna zahvala družinam Batič, Makovec in Kavčič, dr. Valentinčiču, osebju in zdravnikom bolnišnice v Izoli in Kliničnemu centru v Ljubljani ter kolektivu Splošne plovbe Piran

Žalujoči:
mama, brat Jure in barba

Ankaran, 24. junija 1980

ZAHVALA

Ob nenadni izgubi našega dragega moža, očeta in brata

IVANA PRISTAVCA

se iskreno zahvaljujemo vsem, ki so ga spremili na njegovi zadnji poti, mu darovali vence in cvetje, nam ustno ter pisno izrazili sožalje in nam stali ob strani v teh težkih dneh.

Žalujoči:
žena Marija, sin Bojan, sestra Mari z družino in drugo sorodstvo

Škofja Loka, Novo mesto, 25. junija 1980

Mijatović je čestital Raciraki

BEOGRAD, 25. junija (Tanjug) – Predsednik predsedstva SFRJ Cvijetin Mijatović je poslal telegram predsedniku demokratične republike Madagaskarja, kapetanu fregate Didieru Raciraki. V njem mu čestita ob nacionalnem prazniku demokratične republike Madagaskar.

Sožalje predsedstva CK ZKJ

BEOGRAD, 25. junija (Tanjug) – Ob smrti Micosa Parcalidisa, vidnega veterana komunističnega gibanja Grčije, je predsedstvo CK ZKJ poslalo CK KP Grčije (notranje) naslednji sožalni telegram:

»Dragi tovariši, ob smrti tovariša Micosa Parcalidisa vam pošiljamo izraze iskrenega in globokega sožalja. Tovariš Parcalidis je bil prekaljen revolucionar, ena od najbolj vidnih osebnosti delavskega gibanja sosednje Grčije in odločen borec za narodno neodvisnost in za enakopravne odnose med komunističnimi partijami in vsemi naprednimi silami. Njegova smrt predstavlja veliko izgubo za vse napredne sile vaše države.«

Ameriški tisk: sprejem prijateljski in prisrčen

Odmevi na Carterjev obisk – Zagotovila o ameriški podpori »močni, celoviti in neuvrščeni Jugoslaviji« – V medsebojnih odnosih ni težav

OD NAŠEGA DOPISNIKA

NEW YORK, 25. junija (Tanjug) – Vse tri državne televizijske mreže in vodilni časopisi vzhodne obale so si bili sinoči in davi edini, da je bil ameriški predsednik v Jugoslaviji sprejet prijateljsko, neprisiljeno in prisrčno.

»Včasih se je že zbrala tudi večja množica ljudi, vendar je bil Jimmy Carter v torek deležen dobrodošlice, osebno prisrčnejše in bolj prijateljske od tistih, ki so veljale kateremukoli svetovnemu voditelju v zadnjih letih,« je zapisal posebni poročevalec bostonskega Christian Science Monitorja. Sinoči so to pokazale televizijske kamere, davi pa fotografije v vrhu naslovnice New York Timesa. Ameriški predsednik z ženo poskuša ujeti korak v kolu na Kalemegdanu, opravičujoč se, ker se mu ne posreči: »Plesal sem že narodne plese v južni Georgiji, vendar mi ni uspelo razvozlati, kaj so ti plesalci počeli.«

Jimmy Carter je zadovoljen, so zapisali davišnji poročevalci, s svojim obiskom v Beogradu, katerega cilj je opisal kot željo, da bi jugoslovanskemu vodstvu dal zagotovila o nadaljnji ameriški podpori »močni, celoviti in neuvrščeni Jugoslaviji«. Poudarjajo, da ni težav v odnosih med državama in da je obisk tudi potekal v skladu s tem.

Časopisi so objavili celotno besedilo zdravice ameriškega predsednika na večerji v Beogradu in opozorili, da je Jugoslavija skupaj s svetovno večino obsodila vpad v Afganistan. Časopisi navajajo, da jugoslovanska stran vztraja pri miroljubni ureditvi konfliktov in pri obnavljanju politike popuščanja napetosti ob upoštevanju načela o nevmešavanju v zadeve drugih držav.

Ameriški tisk poudarja, da je Jugoslavija skupaj s svetovno večino na East Riverju obsodila vpad v Afganistan, vendar je mnenja, da zaostrovanje ne vodi k ureditvi tega problema. Po ameriških opisih pa konkretni dogovori niso bili namen Carterjevega obiska. Dejstvo, da v ameriški delegaciji ni bilo ministra za finance, si tolmačijo z željo obeh strani, da bi se pogovori omejili na politična vprašanja. Ameriški gospodarski časopisi pa poročajo, da je Jugoslavija prosila komercialne banke za približno 2 milijardi dolarjev posojila, da bi podprla svoj program stabilizacije. Da pogovori menda niso potekali o gospodarskih vprašanjih, pojasnjujejo tako, da se Jugoslavija poteguje za normalna komercialna posojila pri zasebnih bankah in da ne prosi za nikakršno pomoč, poudarja Wall Street Journal.

Na splošno pa so ameriški opisi jugoslovanskih razmer veliko mirnejši v primerjavi z napetostmi in pravcato dramo, s kakršno so v ZDA sprejeli umik predsednika Tita s svetovnega prizorišča. Prav poletna številka znane revije Foreign Affairs na primer objavlja o jugoslovanskih razmerah izčrpen članek Johna Campbella, enega od znanih strokovnjakov iz kroga ameriške »zunanjepolitične elite.«

Avtor nadrobno pojasnjuje vrsto velikih dosežkov umrlega jugoslovanskega predsednika in meni, da je dvakrat narobe zastavljati vprašanje, ali bodo Jugoslovani znali ohraniti njegovo dediščino – saj je to bodisi precenjevanje ali podcenjevanje Titove zapuščine. Tito je nenadomestljiv kot osebnost, njegova dediščina pa »temelji na jugoslovanski preteklosti in prihodnosti, na človeških bitjih, na voditeljih in navadnih državljanih z jasnim konceptom življenjsko pomembnih državnih interesov in želji ter sposobnosti, da bo vse to uresničeno.«

DRAGIŠA BOŠKOVIĆ

Denar za šolo gre iz dohodka

Za usmerjeno izobraževanje poslej tudi iz dohodka TOZD družbenih dejavnosti

LJUBLJANA, 25. junija – Sredstva za programe usmerjenega izobraževanja (iz dohodka TOZD) so v Sloveniji doslej prispevale samo delovne organizacije materialne proizvodnje. Z novim letom naj bi iz dohodka TOZD za usmerjeno izobraževanje prispevale tudi TOZD in delovne skupnosti družbenih dejavnosti. Tak predlog je danes podprl republiški svet za vzgojo in izobraževanje kot korak k sistemskemu urejanju družbenoekonomskih odnosov in uveljavljanju menjave dela preko posebnih izobraževalnih skupnosti.

Svet se je zavzel, da bi načelo združevanja sredstev iz dohodka TOZD čimprej uveljavili za celotno vzgojnoizobraževalno področje – torej tudi za osnovno šolstvo – in da bi glede tega našli skupen jezik z drugimi republikami in pokrajinama.

J. S.

Posvetovanje občinskih raziskovalcev

Občinske raziskovalne skupnosti prevzemajo zahtevnejše naloge

LJUBLJANA, 25. junija – Danes je bilo v Ljubljani, v prostorih Mednarodnega centra za upravljanje podjetij v družbeni lastnini v deželah v razvoju, VIII. posvetovanje predstavnikov občinskih raziskovalnih skupnosti.

Udeleženci posvetovanja so razpravljali o programih posebnih raziskovalnih skupnosti in Raziskovalne skupnosti Slovenije ter o predlogu za izdelavo metodologije izračunavanja prispevne stopnje pri oblikovanju samoupravnih sporazumov o temeljih planov občinskih raziskovalnih skupnosti za srednjeročno obdobje 1981–1985.

Na posvetovanju so se udeleženci seznanili tudi s poročilom o stanju raziskovalne dejavnosti in raziskovalne politike v občinah. Poročilo je bilo izdelano na osnovi zaključkov, ki so jih dali regijski posveti v maju in juniju.

OGLEDALO

»To neprizadevanje je skrajno neodgovorno. Kaj ne veste, da morate v teh zadnjih desetih minutah dobiti še štiri gole!«

OTO REISINGER, Vjesnik

Vietnamske čete gredo proti severu

Vojaške enote so začasno onemogočile delitev hrane v begunskih taboriščih

BANGKOK, 25. junija (Reuter) – Po dvodnevnih napadih na begunska taborišča na Tajskem in občasnih vdorih na tajsko ozemlje, so se vietnamske čete začele vkopavati na kampučijski strani meje. Tajski vojaški viri, na katere se sklicuje Reuter, zatrjujejo, da okrog 2000 sovražnih vojakov zavzema položaj nasproti taborišč, ki so jih prvič napadli predvčerajšnjim.

Isti viri navajajo, se drugi del vietnamskih enot premika proti severu oziroma nekaterim oporiščem sil vlade demokratične Kampučije. Vojaški opazovalci menijo, da utegnejo biti ta oporišča naslednja tarča vietnamskih napadov, ki so jih,kot zatrjujejo, dobro in sistematično pripravili.

Vietnamske enote so v minulih dveh dneh začasno onemogočile delitev hrane in zdravil v kampučijskih begunskih taboriščih in vrnitev beguncev v Kampučijo.

TELEKS

Zasedanje članic ASEAN

Vpad vietnamskih sil na tajsko ozemlje so označili kot zelo nevarno dejanje

KUALA LUMPUR, 25. junija (AFP, AP) – Tu se je danes začelo 13. zasedanje zunanjih ministrov članic organizacije jugovzhodne Azije (ASEAN); v tej organizaciji so Singapur, Indonezija, Tajska, Filipini in Malezija.

Predsednik malezijske vlade Husein On je začel dvodnevno zasedanje šefov diplomacije držav članic in v svojem govoru imenoval nedavni vpad vietnamskih sil na tajsko ozemlje nevarno dejanje, katerega posledice utegnejo biti »zelo resne in dolgotrajne«.

V predosnutku sporočila z zasedanja šefov diplomacije držav ASEAN se ministri zavzemajo za politično ureditev spopadov v Kampučiji in za »neodložljiv umik vietnamskih sil s tajskega ozemlja«.

Ovire za obmejno sodelovanje

CELOVEC, 25. junija – Koroški heimatdienst je danes objavil izjavo, v kateri izraža zadovoljstvo spričo dejstva, da so tudi koroški uradni forumi negativno ocenili poskus podpisa takšnega sporazuma za obmejno gospodarsko sodelovanje z Jugoslavijo, ki bi koroško mejno območje ločil od preostalega dela Koroške. Izjava ugotavlja, da ni upanja, da bi jugoslovanske oblasti avstrijskim podjetnikom zagotovile enake možnosti za plasma kapitala, kot jih imajo jugoslovanski investitorji v koroškem obmejnem prostoru; spričo tega koroški heimatdienst »pričakuje, da bodo predstavniki Koroške na medministrskih pogovorih, ki bodo konec tega tedna na Dunaju, zahtevali, da se pogajanja o sporazumu o obmejnem gospodarskem sodelovanju prekinejo«.

M. S.

Honecker na obisku v Romuniji

BUKAREŠTA, 25. junija (Tanjug) – Generalni sekretar CK enotne socialistične stranke Nemčije in predsednik državnega sveta NDR Erich Honecker je danes odpotoval na štiridnevni uradni obisk v Romunijo; vodi partijsko državno delegacijo NDR.

Vrhovni sovjet je končal zasedanje

Potekalo je v znamenju odobravanja sovjetske notranje in zunanje politike

MOSKVA, 25. junija (Tanjug) – V Moskvi se je končalo dvodnevno zasedanje vrhovnega sovjeta, na katerem so sodelovali Leonid Brežnjev, Aleksej Kosigin in drugi sovjetski voditelji. Poslanci so sprejeli novi zakon o pokrajinskih in okrožnih organih oblasti, ki v neki meri razširja njihove pravice.

Sprejet je bil tudi zakon o varstvu ozračja ter zakon o zaščiti rastlinstva in živalstva. V ZSSR so v tej petletki prispevali iz državnega proračuna enajst milijard rubljev za varstvo narave. Po novih zakonih so predvidene ostre sankcije proti podjetjem, ki ne bodo spoštovala ukrepov za varstvo človekovega okolja.

Zasedanje vrhovnega sovjeta je potekalo v znamenju odobravanja sovjetske notranje in zunanje politike. To je sestavni del političnega vzdušja v pripravah na 26. kongres KPSZ, ki bo konec februarja prihodnjega leta.

Zavezniške obveznosti

Edward Gierek o najpomembnejših vprašanjih poljske notranje in zunanje politike – Zveza s SZ jamči Poljski neodvisnost – Dobri stiki s SFRJ

OD NAŠEGA DOPISNIKA

VARŠAVA, 25. junija – Prvi sekretar CK PZDP Edward Gierek je zaključil dvodnevno zasedanje poljskega sejma, na katerem so obravnavali najpomembnejša vprašanja s področja notranje in zunanje politike. Parlamentarna razprava je pokazala povezanost med težkim in zapletenim notranjim družbeno-gospodarskim položajem, ki naj bi ga stabilizirali s sklepi o reviziji načrta za leto 1980, ter stanje v mednarodnih odnosih. Tej temi je bil posvečen ves drugi dan zasedanja.

Parlament je začrtal osnovne smeri zunanje politike in sklenil, da bo Poljska »tudi v prihodnje – skupaj s Sovjetsko zvezo in drugimi zavezniki – dosledno delovala v prid popuščanja napetosti, krepitvi medsebojnega zaupanja in varnosti, zaustavljanja oboroževalne tekme in sodelovanja med narodi«.

Obdelal je nekaj osnovnih postavk in dejal, da je »bedna« teza, po kateri majhne in srednje države, članice političnih grupacij in zvez, ne morejo imeti svoje, avtentične politike in lastne pobude. »Naša država zvesto spoštuje svoje zavezniške obveznosti ter ustvarjalno in samostojno – na osnovi narodnih tradicij, interesov in teženj – prispeva k razvoju mednarodnega položaja,« je poudaril šef poljske partije.

Pripadnost Poljske vojaški zvezi narekujejo, po njegovih besedah, »tragične zgodovinske izkušnje« (septembra leta 1939 je bila država na milost in nemilost prepuščena zunanjim agresorjem). Zveza z Sovjetsko zvezo jamči Poljski neodvisnost v njenih povojnih mejah. Po besedah Edwarda Giereka je »opravila življenjski izpit in pomeni neomajno načelo Poljske zunanje politike«.

Nesporno drži, da je dala Poljska zadnja leta vrsto miroljubnih pobud, ki jih je narekoval tako njen geopolitični položaj, kakor tudi zgodovinske izkušnje. Pa tudi njene »zavezniške obveznosti« niso majhne, kar je potrdil potek parlamentarne razprave, še zlasti pa obsežni ekspoze zunanjega ministra Emila Wojtaszka. V njegovem in Gierekovem govoru, kakor tudi v govorih nekaterih drugih poslancev, je bila izražena vsa podpora sovjetski politiki v Afganistanu od »skupne zunanjepolitične strategije« varšavskega sporazuma pa tudi za las niso odstopili niti pri ocenjevanju drugih kriznih žarišč v svetu, na primer na Indokitajskem ali na Bližnjem vzhodu.

Minister Wojtaszek je prikazal podroben pregled dosedanje zunanjepolitične dejavnosti, ocenil odnose s socialističnimi državami in dejal: »Izboljkovano, široko in za obe strani koristno sodelovanje z Jugoslavijo je dobra osnova za nadaljnji ploden razvoj teh odnosov.«

V referatu, ki je predstavljal nekakšen pregled vseh dejavnosti Poljske, varšavskega pakta in SEV v mednarodnih forumih ter v stikih z raznimi predeli in državami, pa šef poljske diplomacije niti z besedico ni omenil neuvrščenih in politike neuvrščanja. Bilo pa je rečeno, da ima »Poljska še zlasti tesne odnose s tistimi deželami v razvoju, ki vodijo antiimperialistično politiko in so si izbrale pot progresivnih sprememb in socialistično usmeritev«.

V svojem zgoščenem in celovitem prikazu svetovnega položaja pa je Edward Gierek tudi opozoril, da bo treba razvijati in poglabljati odnose z vsemi afriškimi, azijskimi in latinskoameriškimi državami. »Visoko cenimo,« je poudaril prvi sekretar CK PZDP, »prispevek dežel v razvoju in neuvrščenih držav h krepitvi miru.«

Pa vendar je glavna skrb Poljske Evropa. Gierek se zavzema za »univerzalizacijo procesa popuščanja«, nasprotuje pa »poskusom prenašanja napetosti z enega območja na druga, zlasti v Evropo«.

Gierek je ponovil, da je na osmem kongresu PZDP predlagal, naj bi bila evropska konferenca o vojaškem popuščanju in razoroževanju v Evropi v Varšavi ter pri tem poudaril, da je naletela Poljska pobuda na vso podporo zaveznikov, na Zahodu pa »na odmev, ki budi upanje«.

Poljska ima intenzivna bilateralna posvetovanja, katerih namen je, po Wojtazskovih besedah, zbližati stališča, »da bi na madridskem sestanku dosegli dokončen sporazum«.

ILIJA MARINKOVIĆ

Carter in soproga v kolu

BEOGRAD, 25. junija (Tanjug) – Predsedniku Carterju in njegovi soprogi je predsednik Gospodarske zbornice Jugoslavije Ilija Vakić podaril izbrana jugoslovanska vina v črnogorski skrinji, izdelani po originalu iz 16. stoletja, ki ga hranijo v Narodnem muzeju na Cetinju. V skrinji je bilo arhivsko vino zeleni silvanec iz ormoškega okoliša iz leta 1946 in pa druga žlahtna vina iz rednega jugoslovanskega izvoza v ZDA: žilavka, graševina, dingač in vranac. V skrinji sta bila tudi dva kristalna kozarca tovarne stekla iz Zaječara, ki jih prav tako izvažajo v ZDA. Jugoslovanska vina vse pogosteje prihajajo na mize v ameriških domovih, saj se je prav letos začelo uresničevanje programa izvoza naših vin na ameriški trg.

Predsednik Carter je včeraj s soprogo odšel na sprehod na Kalemegdan, kjer so ga, dobro razpoloženega, zvabili v kolo, ki so ga sestavljali mladi, oblečeni v noše vseh naših narodov in narodnosti. (Foto: Joco Žnidaršič).

Slonica v ljubljanskem živalskem vrtu

LJUBLJANA, 25. junija – Ljubljanski živalski vrt dobiva novo slonico: visoka je 170 centimetrov, tehta pa približno 700 kilogramov. Za zdaj je še niso krstili. Pripeljali so jo že na Reko z vzhodnonemško ladjo »Schwarzburg«, odkoder bo jutri nadaljevala pot v Ljubljano s posebnim tovornjakom nizozemskega prevoznika. Tri druge slonice so tudi »izstopile« v Jugoslaviji, poslali pa jih bodo v Palić pri Subotici, medtem ko bodo enega slona poslali na Češkoslovaško. Na ladji je ostalo še pet slonov, ki se peljejo z ladjo naprej na sever.

Nova pridobitev ljubljanskega živalskega vrta prihaja iz Bombaya, in to s pošiljko, v kateri sta bili dve antilopi in osem opic vrste lemur. Toda te gredo naprej. V Rdečem morju je potovanje spremljalo hudo neurje in val je s palube odnesel kletko z dvema opicama.

Češkoslovaški veterinar Zdenek Vagner iz Dvorov Karlowyh, ki spremlja živali na tej dolgi poti, je povedal, da so imeli nekaj težav s sloni. V Indiji nikakor niso mogli nakupiti sena, pa tudi na drugih vmesnih postajah ga ni bilo. Preostalę živali na ladji so dobile na Reki petnajst bal sena in bodo bržkone preskrbljene za pot do končne postaje.

V. A.

V Postojnski jami več tujcev

POSTOJNA, 25. junija – Postojnsko jamo je v prvih petih letošnjih mesecih obiskalo 59.145 domačih in 99.468 tujih gostov. V enakem obdobju lani je bilo skoraj 17.000 več domačih turistov ter za okoli 3.000 manj tujih. Skupno število obiskovalcev je v tem času manjše kot lani, povečalo pa se je število nočitev. Tako je bilo skupno 48.283 nočitev, med njimi 19.267 tujih, kar je za skoraj 10.000 več kot lani. Prav te dni pri hotelu Jama končujejo trakt, v katerem bo 150 ležišč. Stal je 50 milijonov dinarjev.

M. T.

Bo v kampih dovolj prostora?

BEOGRAD, 25. junija (Tanjug) – V začetku julija bodo motorizirani turisti navalili na 280 naših kampov, od katerih je večina ob jadranski obali. Letos je za kampe še posebno zanimanje, čeprav se je bivanje v primerjavi z lanskim letom podražilo za 18 odstotkov.

Turistični delavci si zato upravičeno obetajo, da bo letos v kampih več prenočitev in da se bo steklo tudi več deviz kot lani. Lani so na primer imeli okoli 12 milijonov 250 tisoč prenočitev, od tega okoli 8 milijonov gostov iz tujine.

Večinoma je treba na osebo odšteti 22 do 27 dinarjev na dan, za šotor in avtomobil pa 12 do 27 dinarjev. Za električni priključek, uporabo hladilnika in takso za bivanje se naberejo še dodatni izdatki, nekateri kampi pa ponujajo tudi vse tri obroke, za 150 do 160 dinarjev. Med novimi naselji pod šotori so tudi nudistična, ki jih vsi nasprotniki oddiha v tekstilu kar preplavijo. Samo lani je v teh kampih letovalo okoli milijon nudistov.

Darilo Belmontove vdove

NEW YORK, 25. junija (Tanjug) – Gospa Elsie Kaye Belmont iz New Yorka je sklenila, da bo iz spoštovanja do predsednika Tita in simpatij do Jugoslavije podarila beograjskemu Narodnemu muzeju sliko »Ekspresija«, delo njenega pokojnega moža Ira J. Belmonta, priznanega predstavnika tako imenovanega »koloritno – glasbenega« ekspresionizma. Njegove slike, ki jih je navadno poimenoval »poeme«, visoko cenijo po vsem svetu.

Svojo odločitev, da bo sliko podarila beograjskemu muzeju – po njenih besedah je to dokaz prijateljstva med ameriškim in jugoslovanskimi narodi – je gospa Belmont sporočila predstavniku jugoslovanskega kulturno-informacijskega centra v New Yorku, s katerim je med bolezniop predsednika Tita večkrat prihajala v stik. Ta 90-letna Američanka meni, da je bil jugoslovanski predsednik »eden največjih državnikov in humanistov v svetu«.

Izvršni svet BiH o nerazvitosti

Poleg sklada za razvoj nerazvitih je treba vgraditi še nove ekonomske ukrepe, menijo v BiH

OD NAŠEGA DOPISNIKA

SARAJEVO, 25. junija – Izvršni svet skupščine BiH je imel v juniju že šest sej. Takšno dinamiko preverjanj gospodarskih gibanj, ciljev in nalog so nedvomno narekovali nedavni ukrepi ZIS in predlagane spremembe zvezne resolucije o razvoju SFRJ v naslednjem srednjeročju in letošnjem letu. Seje izvršnega sveta skupščine BiH so bile tako namenjene preverjanju gospodarskega položaja, spremenjenim pogojem gospodarjenja, načrtovanja razvoja in pridobivanja dohodka.

Izvršni svet BiH je nekajkrat v zadnjih dneh poudaril, da ne izpolnjujemo enega bistvenih ciljev družbenega plana Jugoslavije – da se razlike v stopnji razvitosti nenehno večajo, namesto da bi se manjšale in da BiH vse bolj zaostaja po stopnji razvitosti (za 65 odstotkov) za Jugoslavijo. V takšnih razmerah je še težje zmanjšati razlike v razvitosti področij znotraj republike. Od 55 občin, ki imajo status manj razvitih v BiH (1,8 milijona prebivalcev živi tam) jih je 36 sicer nekoliko povečalo stopnjo razvitosti, v 13 se je zmanjšala, 5 ostala na isti ravni. Zagotoviti je treba, meni izvršni svet, da bo rast družbenega proizvoda v manj razvitih občinah za 20-25 odstotkov hitrejša kot v razvitih. Kako to doseči? Z večjim vlaganjem, z naložbami, ki bodo zagotovile tako domače surovine in repromateriale in ki bodo zagotovile možnosti za večje zaposlovanje v teh krajih.

Nujno je, meni izvršni svet skupščine BiH, uskladiti takšno politiko družbenega razvoja, ki bo – kot izraz skupnih teženj, da zagotovimo materialne in družbene pogoje za popolnejše uresničevanje ekonomske, kulturne in politične enakopravnosti, bratstva in enotnosti narodov in narodnosti Jugoslavije – zagotovila zmanjšanje razlik v ravni razvitosti posameznih regij, občin in republik.

IVO VIDIC

Pahr »zaprepaden« ob neekspeditivnosti Rima

Uveljavljanje pravic južnih Tirolcev v Italiji teče po avstrijskem mnenju še vse prepočasi

OD NAŠEGA DOPISNIKA

DUNAJ, 25. junija – Avstrijski zunanji minister Pahr je po zasedanju kontaktnega komiteja – Severna in Južna Tirolska Innsbrucku sporočil, da bo posredoval pri italijanskem zunanjem ministrstvu zaradi počasnega uresničevanja določil iz tako imenovanega južnotirolskega paketa.

Kontaktni komite Severne in Južne Tirolske se shaja običajno dvakrat letno in obravnava tista odprta vprašanja, ki se nanašajo na položaj avstrijske manjšine na Južnem Tirolskem. Mimo avstrijskega zunanjega ministra sta se zadnjega sestanka v ponedeljek in torek udeležila tudi deželna glavarja Severne in Južne Tirolske Wallnöfer in Magnago. Na dnevnem redu tega zadnjega sestanka so bili med drugim tudi ukrepi, s katerimi bi Avstrija pravice nemško govorečih državljanov sosednje Italije izenačila s pravicami, ki jih imajo v Avstriji avstrijski državljani.

Kar zadeva uresničevanja tako imenovanega paketa, ki je leta 1969 nemško govoreči Južni Tirolski zagotovil visoko stopnjo avtonomije, naj bi bil zunanji minister Pahr »zaprepaden« spričo dejstva, da od februarja dalje v nobeni od obeh komisij, ki pripravljata izvedbene odredbe za uporabo nemškega jezika po uradih na Južnem Tirolskem, še ni prišlo do ustrezne odločitve. Pahr je obljubil, da bo v tej zvezi posredoval pri italijanskem zunanjem ministru Colombu, ko bo ta obiskal Avstrijo.

MARJAN SEDMAK

Sožalje indijski kongresni stranki

BEOGRAD, 25. junija (Tanjug) – Zvezna konferenca SZDL Jugoslavije je poslala indijski kongresni stranki sožalno brzojavko ob smrti njenega generalnega sekretarja Sandžaja Gandhija.

Pogovori o skupnih vlaganjih

Slovenske organizacije se zanimajo za vlaganja v pridobivanje bakra

BEOGRAD, 25. junija (Tanjug) – Predstavniki 14 velikih slovenskih organizacij in združene Ljubljanske banke so se danes pogovarjali o razvoju sodelovanja z rudarsko topilniškim bazenom Bor. Posvet sta organizirali gospodarski zbornici Srbije in Slovenije.

Osrednje vprašanje je bilo vlaganje v surovinski razvoj. RTB Bor je namreč veliko vložil v odprtje rudnika Veliki Krivelj. V teh vlaganjih bi morala sodelovati tudi Slovenija, so rekli, kajti če ne bo domačih partnerjev, si jih bodo poiskali na tujem.

V skupnih vlaganjih bi morali za vsakih tisoč ton bakra vložiti od 100 do 120 milijonov dinarjev za deset let ob osemodstotnih obrestih.

Predstavnik Ljubljanske banke je dejal, da je v našem srednjeročnem razvojnem načrtu predvideno vlaganje v razvoj surovinske baze ne glede na to, ali gre za vlaganja v Sloveniji ali v drugih republikah.

Vremenska napoved meteorološkega zavoda Slovenije

Prognostična karta za 26. junij 1980

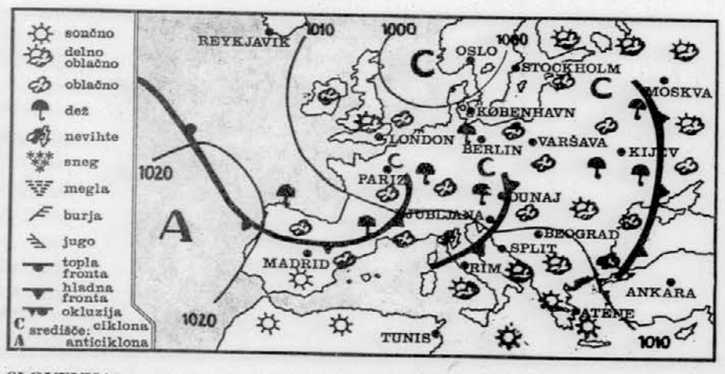

SLOVENIJA

Spremenljivo oblačno vreme, občasno bo dodo krajevne plohe ali nevihte. Najnižje nočne temperature bodo od 10 do 14, v Primorju 16, najvišje dnevne od 19 do 23 stopinj.

JUGOSLAVIJA

Spremenljivo vreme s krajevnimi plohami ali nevihtami, le na jugu države bo precej sončno.

VREMENSKA SLIKA

Obsežno področje nizkega zračnega pritiska se še zadržuje nad Evropo. Ob zahodnih vetrovih se pomikajo prek Alp proti Balkanu valovi frontalnih motenj, ki povzročajo nestalno vreme tudi pri nas.

KAKO KAŽE ZA PETEK

Brez večjih sprememb.

TEMPERATURE MORJA:

Portorož 20, Lošinj 21, Split 22, Hvar 21.

Vreme in temperatura dne 25. junija 1980 ob 13. uri

kraj	vreme	stopinj
Ljubljana	poloblačno	21
Planica	oblačno	13
Brnik	oblačno	24
Kredarica	v oblakih	0
Maribor	poloblačno	22
M. Sobota	poloblačno	22
Sl. Gradec	oblačno	19
Celje	poloblačno	23
Novo mesto	manjša ploha	22
Nova Gorica	poloblačno	21
Portorož	sončno	22
Reka	poloblačno	23
Pulj	poloblačno	24
Hvar	jasno	27
Dubrovnik	poloblačno	23
Zagreb	sončno	23
Beograd	sončno	24
Sarajevo	poloblačno	25
Titograd	sončno	27
Skopje	sončno	32
Celovec	nevihta	19
Gradec	ploha	18
Dunaj	sončno	20
Benetke	sončno	22
München	oblačno	14
Zürich	ploha	14
Rim	poloblačno	25
Pariz	poloblačno	17
Berlin	rahlo dežuje	14
Stockholm	poloblačno	20
Moskva	–	–

Slavni in dež

Kaj nam preostane ob neprijetnem poletnem dežju drugega, kot da se ob anekdotah kislo nasmehnemo padavinam?

Znamenita italijanska dramska igralka Eleonora Duse je bila na začetku igralske poti zelo mršava. Nekega večera, ko je šla igrat v torinsko gledališče Carignano, jo je ujela ploha in jo premočila.

»Kaj se vam je pripetilo?« jo je vprašal Cesare Rossi, ki je vodil igralsko družino.

»Oh, strašno, Pravi vesoljni potop. Prav do kosti mi je prodrl dež!« je stokala igralka.

»No, prav dolge poti ni imel!« je pripomnil glavni komik.

Francoski pisatelj Alexandre Dumas je potoval po Nemčiji in ni znal niti besedice nemško. Po prihodu v manjše mestece je zavil v krčmo, da bi kosil. Rad bi jedel gobe, pa ni vedel, kako naj bi jih naročil. Z to je narisal krčmarju na kos papirja gobo. Gostilničar je prikimal in se kmalu pojavil pred presenečenim pisateljem z dežnikom v roki.

Ali veste, kako ločijo Angleži poletje od zime? Kadar je njihov stalni dež malo bolj topel, je poletje.

OZN mora čimprej rešiti vprašanje Jeruzalema

Razprava varnostnega sveta o novih okoliščinah bližnjevzhodne krize – Več različnih predlogov

NEW YORK, 25. junija (Tanjug) – Politika in praksa zdajšnje izraelske vlade je prisilila varnostni svet, da se je v tem letu že osmič sestal; razpravljal je o novih okoliščinah krize na Bližnjem vzhodu, ki se zaradi napadalnih akcij Izraela vse nagleje množe.

Tokrat je varnostni svet na zahtevo islamskih držav začel razpravo o nevarnem položaju, nastalem po zadnji odločitvi Tel Aviva, da si prisvoji zasedeni del Jeruzalema in vse mesto razglasi za svojo prestolnico. Pakistanski zunanji minister Aga Šahi se je obrnil na svet v imenu 39 islamskih držav in obtožil Izrael, da namerava uničiti zgodovinsko identiteto vzhodnega Jeruzalema. Pozval je varnostni svet, da zahteva od Jeruzalema, naj se odreče spremembi statusa tega mesta.

V primeru, da bo izraelska vlada vztrajala pri svojih namenih, je šef pakistanske diplomacije terjal od varnostnega sveta, da sprejme proti Izraelu sankcije, kot jih predvideva 7. poglavje ustanovne listine OZN. Podobna so bila tudi opozorila nekaterih drugih govornikov, da bi neuspeh VS, če tokrat ne bi učinkovito deloval, utegnil privesti do tega, da nad položajem ne bi imeli več nadzorstva. Pri tem je bilo rečeno, da je OZN doslej sprejela veliko resolucij o Jeruzalemu in jasno dala vedeti, da kakršnakoli sprememba njegovega statusa ne pride v poštev. Kljub temu pa izraelska vlada še naprej vse bolj arogantno izvaja svojo ekspanzionistično politiko.

Gre tudi za kratenje pravice palestinskega ljudstva do samoopredelitve in za onemogočanje mirne vsesplošne ureditve krize na vsem območju. Mavretanija je bila mnenja, da gre pri zdajšnjem položaju za rivalstvo med velesilami. Če ne bo kmalu prišlo do pravične ureditve palestinskega vprašanja, se bo svet po njegovih besedah srečal z neizogibno konfrontacijo. Arabske države bodo prevzele svojo odgovornost, a v boju proti okupaciji in krivici ne bodo same.

PA ŠE TO

KOGA POSTRELITI? – Telesno kulturna skupnost SRS in Zveza telesno kulturnih organizacij Slovenija sta izdali vsem organizacijam in skupnostim dopis o vključevanju telesno kulturnih dejavnikov v akcijo »NNNP – 80«. V eni od točk tega dopisa so tudi zapisali: »... vse telesno kulturne organizacije naj vključijo v svoj letni program dela akcijo streljanje vsega članstva...«

PROLETARCI VSEH DEŽEL, ZDRUŽITE SE!

DELO

GLASILO SOCIALISTIČNE ZVEZE DELOVNEGA LJUDSTVA SLOVENIJE

LJUBLJANA, ČETRTEK, 26. JUNIJA 1980
LETO XXII • ŠT. 149 • CENA 5 DINARJEV

»DELO« IZHAJA OD 1. MAJA 1959 PO ZDRUŽITVI »LJUDSKE PRAVICE«, KI JO JE 5. OKTOBRA 1934 USTANOVILA KOMUNISTIČNA PARTIJA V SLOVENIJI, IN »SLOVENSKEGA POROČEVALCA«, KI GA JE LETA 1941 USTANOVILA OSVOBODILNA FRONTA SLOVENSKEGA NARODA

GLAVNI UREDNIK JAK KOPRIVC
ODGOVORNI UREDNIK BORIS DOLNIČAR

★★

Ameriški predsednik je odpotoval iz SFRJ

Soglasna mnenja na obeh straneh: obisk je bil uspešen, rezultati prinašajo nekaj pomembnih premikov v ameriških ocenah dogajanja

OD NAŠEGA POROČEVALCA

BEOGRAD, 25. junija (Tanjug) – Predsednik ZDA Jimmy Carter s soprogo je davi odpotoval iz Beograda po uradnem prijateljskem obisku v Jugoslaviji. Na beograjskem letališču so predsedniku ZDA priredili slovo z najvišjimi častmi. Predsednika in njegovo soprogo je pospremil na letališče predsednik predsedstva SFRJ Cvijetin Mijatović z ženo. Pri slovesu so bili tudi član predsedstva SFRJ Lazar Koliševski, predsednik skupščine Jugoslavije Dragoslav Marković, predsednik ZIS Veselin Djuranović, član predsedstva CK ZKJ Miloš Minić in drugi.

Ko je davi ob 8.45 po formalnem slovesu ob grmenju topov in igranju himne in raportu komandanta častnega bataljona garde odletel predsednikov boeing proti Madridu, so si bila mnenja na skoraj v celoti obvladovala tako imenovana velika, globalna vprašanja. Teh pogovorov so se udeležili z naše strani predsednik predsedstva SFRJ Cvijetin Mijatović, član predsedstva Lazar Koliševski, predsednik ZIS Veselin Djuranović, zvezni sekretar za zunanje zadeve Josip Vrhovec in drugi. Na ameriški strani pa so se pogovorov udeležili predsednik Carter, svetovalec predsednika za zadeve nacionalne varnosti Zbigniew Brzezinski, sekretar za tisk predsednika ZDA Jody Powell, državni podsekretar za politične zadeve David Newsom, državni podsekretar za ekonomske zadeve Richard Cooper in drugi.

To sporočilo, tako sodijo tukaj, je eden najboljših dokumentov podpisanih doslej z ZDA, »če ne morda z velikimi silami sploh«. Tako se glasi neuradna ocena, ki bi jo bilo mogoče dopolniti s sklepnim odstavkom, da »obe strani poudarjata svojo odločenost, še naprej širiti in kvalitetno bogatiti dosedanji uspešni razvoj prijateljskih odnosov med SFRJ in ZDA na enakopravni podlagi in ob vzajemnem spoštovanju različkov v družbenih sistemih in mednarodnega položaja vsake od obeh držav.«

Predsednik Carter je povabil predsednika predsedstva SFRJ, naj obišče ZDA. Ta je vabilo z zadovoljstvom sprejel.

JAKA ŠTULAR

● V pismeni izjavi je predsednik Carter pred odhodom poudaril naslednje: »Jugoslavijo zapuščam z močnim vtisom o hrabri in zvesti državi. Globoko sta me ganila dostojanstvo in pogum jugoslovanskih narodov med narodnim žalovanjem za predsednikom Titom. Name je napravila močan vtis tudi odločenost jugoslovanskih voditeljev ob izzivih sedanjosti in načrtih za prihodnost. Moji pogovori s predsednikom predsedstva SFRJ Mijatovićem in drugimi jugoslovanskimi voditelji so me ponovno spomnili na neomajno privrženost Jugoslavije politiki, ki je postala njeno temeljno obeležje: neodvisnost in neuvrščenost v svetu, bratstvo, enotnost in samoupravljanje v državi.

Obravnavali smo tudi dvostranske odnose, ki so, ljubo mi je, da to lahko poudarim, odlični. Imeli smo priložnost obravnavati vrsto aktualnih vprašanj z mednarodnega odra. Tu je, o tem smo morali soglašati, podoba še nadalje zelo vznemirljiva. V Afganistanu smo videli težko kršitev suverenosti neuvrščene države. Čeprav imata ZDA in Jugoslavija različni vlogi, sta obe deželi privrženi ohranitvi načel spoštovanja neodvisnosti in suverenosti, nevmešavanja in miroljubnega reševanja sporov, načel, ki so uresničena v listini OZN in potrjena v sklepni listini iz Helsinkov. Kot vodilna država in ustanoviteljica neuvrščenega gibanja ima Jugoslavija enkratno vlogo pri razširjanju univerzalne uresničitve teh načel.

Ob odhodu iz Jugoslavije želim vam, gospod predsednik, vašim tovarišem v predsedstvu ter drugim vodilnim telesom Jugoslavije ter ljudstvu vaše velike države izraziti najiskrenejšo hvaležnost za gostoljubje, ki ste nam ga izkazali. Naš obisk ni bil le koristen, temveč tudi zelo prijeten. V ZDA nosimo veliko prijetnih spominov in vtisov na tesno prijateljstvo naših narodov.«

obeh straneh soglasna: obisk je bil vsestransko uspešen. Potekal je tako, kot je bil zasnovan, pogovori so tekli laže in bolje, kot so celo pričakovali, rezultati pa prinašajo nekaj pomembnih premikov v ameriških ocenah dogajanja, ki presega dvostranske odnose, že tako stabilne in vsestranske.

V okviru kratko odmerjenega časa so tekli v bistvu trije krogi pogovorov z več skupinami udeležencev z naše strani. V prvem krogu pogovorov so razpravo

Težišče pogovorov je bilo na popuščanju napetosti, zlasti na načelih, ki naj veljajo v odnosih med državami, na izvirnih načelih neuvrščenosti in v tej zvezi je bil govor tudi o intervencionalizmu in pritiskih. V tem krogu so bila obdelana vsa krizna žarišča, od problema držav v razvoju, Irana, Afganistana, jugovzhodne Azije do Bližnjega vzhoda, pri čemer so ameriško stran zanimala predvsem naša stališča in naša politika, razvoj gibanja neuvrščenosti in vloga Jugoslavije v njem.

Bilateralna vprašanja so bila predmet podrobnejše obravnave, v torek zvečer ob večerji na čast predsedniku Carterju. O tem sta se na štiri oči pogovarjala predsednik Carter in predsednik predsedstva Mijatović, nato pa še predsednik predsedstva CK ZKJ Stevan Doronjski, član predsedstva Stane Dolanc in zvezni sekretar za ljudsko obrambo, armadni general Nikola Ljubičić in sodelavci predsednika ZDA.

Tretji in zaključni krog pogovorov je bil davi ob zgodnjem zajtrku pri predsedniku Carterju v njegovi rezidenci v dvoru na Dedinju, kjer so bili sobesedniki ameriških gostov Cvijetin Mijatović, Stevan Doronjski, Dragoslav Marković, Josip Vrhovec in veleposlanik SFRJ v Washingtonu Budimir Lončar. S tem pogovorom je bila dopolnjena in zaključena celota pogovorov, tako da je bilo skupno sporočilo razdeljeno novinarjem tik pred odhodom.

Sodelovanje z naprednimi partijami

Včeraj je bila v Beogradu seja predsedstva CK ZK Jugoslavije

BEOGRAD, 25. junija (Tanjug) – Danes je bila v Beogradu pod predsedstvom Stevana Doronjskega seja predsedstva CK ZKJ.

Predsedstvo je obravnavalo politiko in sodelovanje ZKJ z naprednimi partijami in gibanji v svetu. O tem je uvodno govoril član predsedstva CK ZKJ Aleksandar Grličkov.

Na podlagi razprave na eni od prejšnjih sej je predsedstvo sprejelo sklepe o nalogah ZK za razvoj družbene vloge žensk danes, spremembe poslovnika o organizaciji in načinu svojega dela, program za delo svojih komisij za mednarodno sodelovanje in za idejno in teoretično delo v ZKJ ter obravnavala redna tekoča vprašanja.

TEMA DNEVA

Bomo obvarovali plodno zemljo?

Po površini njiv na prebivalca je Slovenija na repu evropskih držav. Če bi na njivah gradili še naprej tako kot v preteklih desetletjih, bi čez 70 let ostal večji del republike brez njiv, čez 140 let pa tudi Pomurje. Travnatega sveta je sicer precej več, a ga kmetje v gorskem in hribovskem svetu premalo izkoriščajo.

Na obdelovalni zemlji bo treba pridelovati več hrane za vse prebivalstvo, kajti cene živil na svetovnem trgu tesno sledijo ceni nafte. Pri tem sta pomembni zlasti dve vprašanji: kako zavarovati obdelovalno zemljo, zlasti najboljšo ravninsko pred gradnjo in kako bolje obdelovati zdaj neobdelano ali slabo obdelano zemljo?

Kmetijstvo zgubi vsako leto 1300 ha ravninske, pretežno najboljše zemlje, z melioracijami pa naj bi izboljšalo 2000 do 3000 ha slabe zemlje. Vendar ne more biti le nadomestilo za zgubljeno zemljo, saj jo je že zdaj premalo. Najboljšo zemljo bomo morali bolj zaščititi tudi s strožjimi predpisi (so med drugim poudarili tudi na današnji seji sveta republike SRS).

Pri tem lastništvo nad zemljo ne sme biti ovira pri obdelovanju vse kmetijske zemlje. Z ustreznejšim vrednotenjem te dejavnosti pa bo treba zadržati v kmetijstvu zadostno število ljudi. V nasprotnem primeru bomo sicer še naprej jadikovali, da imamo vedno manj obdelovalne zemlje, da si ravno bo hkrati vedno manj :istih, ki bi jo obdelovali.

JOŽE PETEK

Zakon o stanovanjskem gospodarstvu nedorečen

Zbori republiške skupščine so zaradi številnih pripomb zavrnili njegov osnutek – Tudi osnutek zakona o urejanju prostora še ni zrel

LJUBLJANA, 25. junija – Zaradi kopice načelnih in podrobnejših pripomb k posameznim členom, ki so jih dali na osnutek zakona o stanovanjskem gospodarstvu tako pristojni odbori zborov kot delegati v današnji razpravi na sejah zborov, so zbor združenega dela, zbor občin in družbenopolitični zbor skupščine SR Slovenije danes odložili sklepanje o osnutku zakona. Predlagatelj naj pripravi pregled vseh danih pripomb in se opredeli do njih, izvršni svet pa naj za prvo septembrsko sejo zborov zavzame stališča in se opredeli do vseh odprtih vprašanj, na katera so opozorile razprave.

Osnutek zakona o stanovanjskem gosodarstvu, osnutek zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o stanovanjskih razmerjih, predlog zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o poslovnih stavbah in poslovnih prostorih ter predlog zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o revalorizaciji in amortizaciji stanovanjskih hiš in stanovanj v družbeni lastnini je na današnji skupni seji vseh treh zborov obrazložila članica IS in predsednica republiškega komiteja za varstvo okolja in urejanje prostora Marija Zupančič-Vičar. Osnutka zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o stanovanjskih razmerjih delegati v vseh treh zborih niso sprejeli v predlaganem besedilu, ker vsebuje le del potrebnih sprememb zakonskih določil na tem področju. Zbor združenega dela in zbor občin pa sta sprejela predložene spremembe in dopolnitve zakona o revalorizaciji in amortizaciji stanovanjskih hiš in stanovanj v družbeni lastnini ter predlog za izdajo zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o poslovnih stavbah in poslovnih prostorih.

Tudi osnutek zakona o urejanju prostora so delegati zaradi številnih pripomb zavrnili: predlagatelj bo moral popraviti osnovna načela pri urejanju prostora. Predvsem pa ni enotnih pogledov v zvezi z zakonom o sistemu družbenega planiranja in družbenem planu SR Slovenije.

Delegati v zboru združenega dela so sprejeli predlog zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o varstvu pri delu. Več o teh in drugih temah na 6. strani.

PRED SLOVESOM – Pred odhodom je bil z ameriškim predsednikom Carterjem še sklepni, tretji krog pogovorov med delovnim zajtrkom v Belem dvoru na Dedinju. (Foto: Joco Žnidaršič)

Varnost v državi dobra

Delegati zveznega zbora skupščine SFRJ s ploskanjem pozdravili ekspoze zveznega sekretarja za notranje zadeve – Plebiscitarno po Titovi poti

OD NAŠEGA DOPISNIKA

BEOGRAD, 25. junija – Redko delegati v zvezni skupščini s ploskanjem pozdravijo govornika, ki prebere poročilo. Na današnji seji zveznega zbora skupščine SFRJ pa so delegati zaploskali zveznemu sekretarju za notranje zadeve Franju Herljeviću, ko je prebral ekspoze o varnostnem položaju v državi, v katerem je bistvena ugotovitev, da je ta dober.

Ploskanje je bilo namenjeno, tako so kasneje povedali razpravljalci, uspešnemu delu organov za notranje zadeve, vse bolj množičnemu vključevanju prebivalcev v družbeno samozaščito in veliki zavesti in enotnosti vseh Jugoslovanov. Ti so oboje v zadnjih mesecih še enkrat zelo odločno potrdili. Ravnanje vseh nas v zadnjih mesecih je bila plebiscitarna odločitev za to, da hočemo nadaljevati Titovo pot, da hočemo ohraniti Jugoslavijo tako, kot nam jo je zapustil Tito, je poudaril delegat iz SR Hrvatske Eduard Cenčić.

Kljub zapletenim mednarodnim odnosom je varnost v Jugoslaviji dobra. To pa nas seveda ne sme uspavati, kajti videti moramo, da notranji in zunanji sovražniki kljub dosedanjim dolgotrajnim prizadevanjem, ki so bila zaradi naše enotnosti povsem jalova, najbrž še vedno upajo. Zato moramo še naprej krepiti vse sestavine družbene samozaščite.

Razen informacije o varnostnem stanju v državi, o kateri je razpravljalo več delegatov, so delegati zveznega zbora na današnji seji največ pozornosti namenili dosedanjim rezultatom varčevanja z nafto in njenimi derivati v cestnem prometu. Razpravljali so o poročilu ZIS o tem in naložili ZIS, da preuči smotrnost dosedanjih omejitvenih ukrepov

(Več na 7. strani).

BRANKO PODOBNIK

● – Delegati zveznega zbora skupščine SFRJ so na današnji seji, ki jo bodo nadaljevali jutri, obravnavali in sprejeli naslednje:
– ekspoze zveznega sekretarja za notranje zadeve Franja Herljevića o varnosti v državi;
– poročilo o delu zveznega sodišča, zveznega javnega tožilstva in zveznega javnega pravobranilca v lanskem letu;
– poročilo o uresničevanju družbenega varstva samoupravnih pravic in družbene lastnine s pomočjo zveznega družbenega pravobranilca samoupravljanja v lanskem letu;
– analizo o stanju in problemih odvetništva in drugih oblik pravne pomoči;
– zakon o dopolnitvi zakona o pravdnem postopku;
– informacijo o dosedanjem varčevanju s tekočimi gorivi

Zasedanje članic ASEAN

Vpad vietnamskih sil na tajsko ozemlje so označili kot zelo nevarno dejanje

KUALA LUMPUR, 25. junija (AFP, AP) – Tu se je danes začelo 13. zasedanje zunanjih ministrov članic organizacije jugovzhodne Azije (ASEAN); v tej organizaciji so Singapur, Indonezija, Tajska, Filipini in Malezija.

Predsednik malezijske vlade Husein On je začel dvodnevno zasedanje šefov diplomacije držav članic in v svojem govoru imenoval nedavni vpad vietnamskih sil na tajsko ozemlje nevarno dejanje, katerega posledice utegnejo biti »zelo resne in dolgotrajne«.

V predosnutku sporočila z zasedanja šefov diplomacije držav ASEAN se ministri zavzemajo za politično ureditev spopadov v Kampučiji in za »neodložljiv umik vietnamskih sil s tajskega ozemlja«.

Carter na obisku v Madridu

V znamenju obljub španske vlade, da bo do leta 1983 Španija v NATO

MADRID, 25. junija (Tanjug) – Ameriški predsednik Carter je danes iz Jugoslavije prispel v Madrid na enodnevni obisk v Španijo. Na madridskem letališču sta ga pozdravila španski kralj Juan Carlos in španski premier Adolfo Suarez.

Španska vlada se je potrudila in ameriškemu predsedniku priredila najboljšo možno »dobrodošlico«, kajti španski zunanji minister Oreja je pred desetimi dnevi sporočil, da bo vlada kmalu postavila v parlamentu vprašanje španskega vstopa v NATO, in da bo Španija v pakt vstopila najkasneje spomladi leta 1983.

Vprašanje, ki je s tem zelo povezano, je tudi tema pogovorov med Carterjem in Suarezom: obnovitev špansko-ameriške pogodbe o sodelovanju in prijateljstvu, s katero naj bi uredili vprašanje obstoja in statusa ameriških vojaških oporišč v Španiji. Pogodba se prihodnje leto izteče in kmalu bo treba začeti pogajanja o podaljšanju.

Sestanek v Ankari: za ravnotežje v Evropi

Edmund Muskie se je zavzel za vojaško ravnovesje v Evropi – Odgovornost za kolektivno varnost

ANKARA, 25. junija (Tanjug) – Turški premier Sulejman Demirel je danes s prigodnim govorom v imenu države gostiteljice odprl sestanek zunanjih ministrov 15 držav članic NATO. Demirel je opozoril na pomen politične dejavnosti zahodnih zaveznikov, zlasti od leta 1970, ter na intenzivne stike, razprave in pogajanja z drugimi evropskimi državami, vključno tudi s članicami varšavskega pakta.

Ameriški zunanji minister Edmund Muskie je v svojem kratkem govoru opozoril na to, da morajo zahodni zavezniki vzpostaviti vojaško ravnotežje v Evropi.

Poudaril je, da bo potrebnih več naporov, da bi zagotovili stabilnost v Perzijskem zalivu in jugovzhodni Aziji, ter da morajo pri tem upoštevati tudi neodvisnost narodov v tem območju.

Edmund Muskie je dejal, da mora vsaka članica NATO prevzeti polno odgovornost, ko gre za kolektivno varnost.

Nato je govoril o sovjetskem vojaškem posegu v Afganistanu, ki je, kot je dejal, ogrozil neodvisnost te države. Poudaril je, da bodo Združene države Amerike ratificirale sporazum »SALT-2«, ko bodo za to obstajale objektivne možnosti.

Muskie je govoril tudi o pomenu madridske konference o varnosti in sodelovanju v Evropi ter izrazil upanje, da bo vseh 35 držav udeleženk konference dalo svoj veliki prispevek kot pred petimi leti v Helsinkih. Dodal je tudi, da bodo zahodni zavezniki ohranili odprte »kanale« za sodelovanje s Sovjetsko zvezo. Po njegovem mnenju je to čas preverjanja sil alianse, čas, ki vsiljuje potrebo po krepitvi skupne obrambe in vzpostavljanju vojaškega ravnotežja.

Zadnji govornik na današnji otvoritveni seji je bil generalni sekretar NATO Jozef Luns. V svojem govoru je v bistvu povzel tisto, o čemer sta govorila Demirel in Muskie.

Skupščinska delegacija na Irskem

Parlamentarna delegacija bo vrnila obisk irskim poslancem izpred treh let

BEOGRAD, 25. junija (Tanjug) – Danes je odpotovala na obisk v Republiko Irsko delegacija skupščine SFRJ, ki jo vodi Dragoslav Marković.

Na beograjsko letališče so jo pospremili podpredsednik skupščine SFRJ Sinan Hasani, podsekretar v ZSZZ Aleksandar Vojinović in več drugih funkcionarjev.

Delegacija bo vrnila obisk parlamentu Republike Irske, katerega predstavniki so bili v Jugoslaviji pred tremi leti.

LIK
TEKSTILNA INDUSTRIJA
OSIJEK

Vrhovni sovjet je končal zasedanje

Potekalo je v znamenju odobravanja sovjetske notranje in zunanje politike

MOSKVA, 25. junija (Tanjug) – V Moskvi se je končalo dvodnevno zasedanje vrhovnega sovjeta, na katerem so sodelovali Leonid Brežnjev, Aleksej Kosigin in drugi sovjetski voditelji. Poslanci so sprejeli novi zakon o pokrajinskih in okrožnih organih oblasti, ki v neki meri razširja njihove pravice.

Sprejet je bil tudi zakon o varstvu ozračja ter zakon o zaščiti rastlinstva in živalstva. V ZSSR so v tej petletki prispevali iz državnega proračuna enajst milijard rubljev za varstvo narave. Po novih zakonih so predvidene ostre sankcije proti podjetjem, ki ne bodo spoštovala ukrepov za varstvo človekovega okolja.

Zasedanje vrhovnega sovjeta je potekalo v znamenju odobravanja sovjetske notranje in zunanje politike. To je sestavni del političnega vzdušja v pripravah na 26. kongres KPSZ, ki bo konec februarja prihodnjega leta.

Carter ponuja roko?

TASS zavrača Carterjev predlog o »prehodni rešitvi« za Afganistan, toda optimisti v Moskvi upajo, da se je nekaj premaknilo

MOSKVA, MADRID, WASHINGTON, 25. junija (AFP) – Sovjetska časopisna agencija TASS je v sredo zavrnila predlog predsednika Carterja o »prehodni rešitvi za domnevni afganistanski problem«, in ga označila kot »nejasnega in popolnoma nedoločnega«. Predsednik Carter je v torek zvečer v Beogradu izjavil, da je »njegova vlada pripravljena proučiti prehodno rešitev vzporedno z naglim umikom vseh sovjetskih čet iz Afganistana«.

Sovjetska agencija vidi v tej izjavi »nov poskus Washingtona, da bi se z egoističnimi nameni vmešaval v notranje zadeve suverene in neodvisne države«. Hkrati očita predsedniku Carterju, da se poskuša izogniti natančnim in konkretnim predlogom, ki jih je sprožila afganistanska vlada 14. maja letos.

Naposled TASS ponovno obtožuje »ZDA in Kitajsko, da oborožujejo kontrarevolucionarne afganistanske bandite v njihovem boju in da še nagovarjajo druge države, naj pomagajo in še okrepijo pomoč kontrarevolucije«.

Kot poročajo iz ameriških krogov v Madridu in Washingtonu, je bil v Beogradu izrečen predlog o »prehodni rešitvi«. O tem je govoril v torek tudi Carterjev svetovalec za zadeve nacionalne varnosti Zbigniew Brzezinski. Toda iz ameriških krogov niso prišla pojasnila, kaj je predsednik mislil z izrazom »prehodna rešitev«. Visoka ameriška osebnost je v Madridu izjavila dopisniku AFP, da bi lahko pri tej akciji sodelovale islamske mirovne sile. Visoki funkcionar je pripomnil, da obstajajo »zakoniti sovjetski interesi v Afganistanu«, in da bo potrebno zagotoviti »zaščito sovjetskih prijateljev v Kabulu, da ne bi prišlo do prelivanja krvi«.

V washingtonskih krogih je slišati mnenje – kot poroča AFP – da je predsednik Carter pripravljen pomagati Moskvi v Afganistanu, da ne bi trpel njen ugled, če je to želja SZ. Tako tolmačijo po najnovejših poročilih politični opazovalci v Washingtonu, izjavo, ki jo je v torek zvečer dal predsednik Carter, da bi ZDA in SZ skupaj preučile možnost za prehodno rešitev v Kabulu, medtem ko bi se sovjetske čete umaknile iz Afganistana.

Iz okolice predsednika Carterja poudarjajo, da ne gre za ameriški »odgovor« na umik nekaj tisoč sovjetskih vojakov. Poleg tega v krogih, ki so blizu ameriškemu predsedniku, opozarjajo, da je predsednik Carter omilil stališče do uvodnih korakov za popoln umik sovjetskih čet v svoji osebni poslanici Titu 25. februarja in da je omenil možnost »prehodne rešitve« že 13. februarja na tiskovni konferenci.

Najnovejši Carterjev projekt, ki po mnenju washingtonskih političnih opazovalcev nosi obeležje Zbigniewa Brzezinskega, bi moral še vključiti Kitajsko, ki jo Moskva skupaj obtožuje, kot obtožuje ZDA, da je kriva za težave sedanjega režima v Kabulu.

Zahodni diplomati v Moskvi – kot poroča AFP – optimistično domnevajo, da se je morda nekaj začelo premikati v afganistanski krizi. Najbolj optimistični med njimi celo mislijo, da bi se Moskva rada častno izvlekla iz »afganistanskega močvirja«

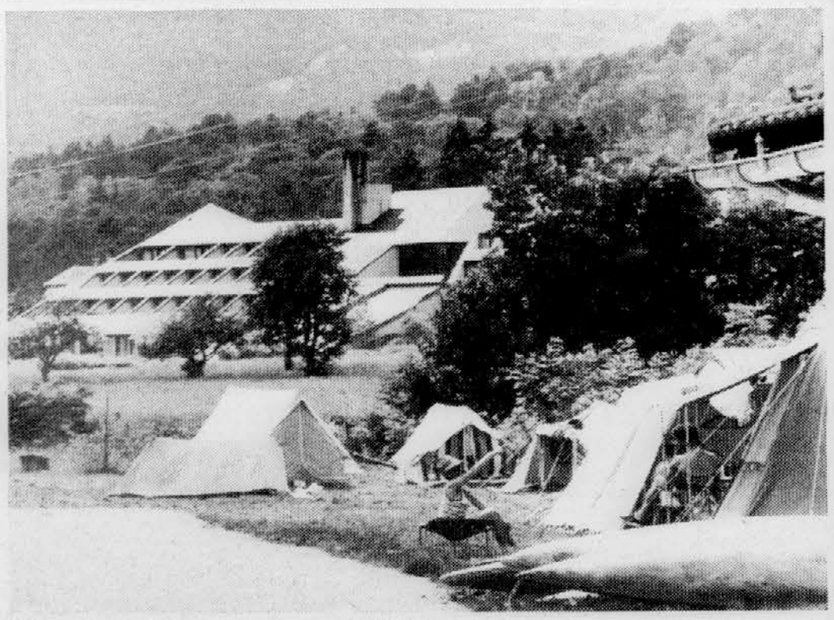

Kamping v Bovcu se je spraznil

BOVEC, 25. junija – Prejšnji teden je bilo pod šotori v Bovcu kar 117 gostov, pa je prišlo deževje in jih pregnalo. A ne vseh – 12 jih še vztraja in čaka na sončne urice, ki prav gotovo morajo priti, saj je tu poletje in julij je na pragu. Bovški turistični delavci upajo, da se bo kamping spet napolnil, zagotovo pa jih bo veliko avgusta, kot kažejo tudi izkušnje prejšnjih let. Avgusta je povprečno 200 do 300 gostov na dan, če so lepi dnevi, pa se jih v tem lepem kotičku ustavi še več. (Foto: Janez Pukšič).

Vreme danes

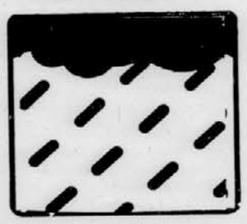

Vreme bo tudi danes dokaj muhasto. Medtem ko južne kraje države že nekaj dni pesti prava poletna vročina (v Demir Kapiji so včeraj že ob 10. uri namerili 31 stopinj), pa se vreme v Sloveniji nikakor noče ustaliti. Tudi danes bo po vsej republiki spremenljivo oblačno, s krajevnimi plohami in nevihtami. Vreme krepko nagaja kmetovalcem, ki ne morejo v miru opraviti poljskih del, zlasti košnje, nič manj pa tudi prvim dopustnikom. Zjutraj bo še kar sveže. Temperature se bodo gibale med 10 in 14 stopinjami, v Primorju do 16 stopinj. Čez dan se bo živo srebro povzpelo največ do 24 stopinj Celzija. Precej toplejše bo v drugih krajih Jugoslavije, kjer bo čez dan spet čez 30 stopinj Celzija.

Ponekod so pralni praški na bone

V srbskem izvršnem svetu so imeli ostro razpravo o pomanjkanju pralnih praškov. V Kragujevcu so, na primer, pralni praški na bone – kadar seveda so. Republiški sekretar za trg in cene je izjavil, da tržna inšpekcija očitno ali ne more ali noče stopiti prekupčevalcem in špekulantom s pralnimi praški na prste. Javna skrivnost pa je, da so skladišča polna pralnih praškov.

Stran 3

Nova politična linija KPI?

Izid zadnjih upravnih volitev bo po vsem sodeč vplival na nastajanje novih političnih strategij v okviru italijanske levice. Komunisti se ne odpovedujejo »zgodovinskemu kompromisu«, toda izjave vidnih voditeljev KPI dajejo slutiti, da bo v stranki prišlo do spremembe politične linije. »Zgodovinski kompromis ostaja splošni okvir, potreben za obrambo republikanskih institucij, toda novo geslo KPI se glasi: demokratična alternativa.

Stran 5

Omejitev voženj ni v skladu z ustavo?

Delegati zveznega zbora skupščine SFRJ so na včerajšnji seji skoraj poldrugo uro razpravljali o ustavnosti zakona o omejitvi voženj, ki ga je taisti zbor sprejel lansko leto. Zakonodajno-pravna komisija zveznega zbora meni, da nekateri členi zakona niso v skladu z ustavo in z zakonom o združenem delu.

Stran 7

Raziskovalna in inovacijska dejavnost

Interes gospodarstva za izumiteljsko dejavnost je sorazmeren z možnostjo, da ideje in laboratorijske rezultate realiziramo na industrijskem nivoju in da produkte, ki so plod razvojnih prizadevanj, uspešno uveljavimo na domačem in tujem tržišču. O tej problematiki smo se pogovarjali z dr. Miho Kremserjem, direktorjem TOZD Razvoj in raziskave pri »Leku«.

Stran 8

Danes Književni listi

● Prispevek ob mednarodnem simpoziju o slovenski romantiki – konstituiranje slovenske poezije

● Sporočilo koroškega pesnika Andreja Kokota

● Pomenek z iberskima pisateljema, udeležencema blejskega srečanja

● Zaostritev nekega vprašanja ob knjigi Venedikta Jerofejeva

● Predlog za ustanovitev nove slovenske revije – Mnenje sekretariata sveta za kulturo pri predsedstvu RK SZDL Slovenije

Počitnice so že tu!

LJUBLJANA, 25. junija – Še zadnjič v tem šolskem letu se nasmejani obrazi sklanjajo skozi okna bučnih učilnic, ki so bile ob zadnjem odmoru še posebej glasne. Šolska vrata so se zaprla za skoraj 220.000 osnovnošolcev in 100.000 srednješolcev – eno samo veselje jih je bilo – za njih je napočil čas počitka. Formalno pa šolskega leta še ni konec, končalo se bo na dan pred začetkom novega, in to bodo prav dobro občutili vsi, ki se s šolo ukvarjajo, pa v njo ne hodijo. Uresničevanje nalog, ki jih terjata zakona o osnovni šoli in usmerjenem izobraževanju, ne dopušča počitnic. (Foto: Dragan Arrigler).

Sistem družbene samozaščite je neločljiv del naših socialističnih samoupravnih odnosov

Delegati zveznega zbora skupščine SFRJ o varnosti v naši državi – Skladno z načeli družbene samozaščite – Negativnim pojavom se moramo postaviti po robu predvsem s političnimi sredstvi – Razprava o vprašanjih, povezanih s pravosodjem in sodstvom – Življenjski pomen enotnosti trga

BEOGRAD, 25. junija – Kljub zapletenemu mednarodnemu položaju je varnostno stanje v Jugoslaviji zelo dobro, ker varnostni organi ne delujejo izven naše družbe, pač pa so njen sestavni del in zato ker je vsakodnevno ravnanje velike večine Jugoslovanov vse bolj v skladu z duhom družbene samozaščite. To so med drugim ugotovili na današnji seji zveznega zbora skupščine SFRJ delegati, ko so razpravljali o uvodnem ekspozeju zveznega sekretarja za notranje zadeve Franja Herljevića, ki je govoril o stanju varnosti v državi.

V ekspozeju je Herljević poudaril, da pa vemo in tega nismo nikoli skrivali, da sovražniki naše družbene ureditve ne bodo mirovali. Vendar so v veliki manjšini, nimajo podpore naše družbe in ne vpliva, zato ne morejo ogroziti naše ustavne ureditve in neodvisnosti. Vendar moramo še naprej krepiti našo varnost in družbeno samozaščito, negativnim pojavom pa se moramo postaviti po robu predvsem s političnimi sredstvi.

»V vseh nas živi duh tovariša Tita in vrednost njegovega dela pri zaščiti in obrambi naše države,« je v razpravi med drugim poudaril predsednik odbora za notranjo politiko v zveznem zboru skupščine SFRJ, delegat iz Slovenije, Jože Božič. Dejal je, da je varnostno stanje v Jugoslaviji tudi po smrti tovariša Tita dobro, čeprav so notranji in zunanji sovražniki povečali svojo aktivnost. Za to, da je naša varnost tako dobra, pa imajo veliko zaslug naši organi za notranje zadeve. Z dosedanjo razvitostjo družbene samozaščite še ne moremo biti povsem zadovoljni. Postati mora neločljiv del socialističnih samoupravnih odnosov. Še naprej moramo ustvarjati pogoje za vključevanje delovnih ljudi in občanov v družbeno samozaščito. Zelo pomembno je tudi, koliko je družbena samozaščita vključena v delegatski sistem.

»Tovariš Tito nam je razen drugih velikih del zapustil tudi sistem družbene samozaščite. Ta se je letos, ko je skoraj 22 milijonov Jugoslovanov vseh narodov in narodnosti, delavcev in drugih skupaj z organi za notranje zadeve, energično postavilo po robu poskusom sovražnikov, da bi škodovali naši družbi in njenemu razvoju, ponovno potrdil«, je poudaril Eduard Cenčič, delegat iz Hrvaške.

Delegat Mehmed Grebo iz BiH je povedal, da so klubi naših delavcev v Švici organizirani bolje kot so bili, da pa bi jim morali še bolj pomagati, saj opravljajo zelo pomembno dejavnost za naše delavce na začasnem delu v tujini.

Ko je odgovarjal na vprašanja delegatov, je Franjo Herljević med drugim povedal, da naši varnostni organi dobro sodelujejo z varnostnimi organi drugih držav in z Interpolom. Ko je govoril o pisanju tujega tiska o Jugoslaviji je poudaril, da velika večina sredstev javnega informiranja v tujini piše o Jugoslaviji korektno in pošteno. Seveda pa so tudi taki, med njimi je tudi fašistična emigracija, ki jim Jugoslavija, taka kot je, ni všeč, saj si želijo nestabilno Jugoslavijo, da bi lahko uresničili svoje cilje. Take špekulacije lahko pričakujemo tudi v prihodnje. »Vendar«, je poudaril Herljević, »resnica o Jugoslaviji se ne more zavreči z nobeno lažjo, kajti laž ima kratke noge, pravi naš narod«.

Zvezni zbor je sprejel Herljevićev ekspoze in sklepe, v katerih je ugotovil, da je varnost v Jugoslaviji dobra, kar je tudi posledica velike, v zadnjem času še bolj krepko poudarjene enotnosti vseh naših ljudi in da je potrebno sistem družbene samozaščite še izpopolnjevati.

Premalo učinkovito reševanje gospodarskih prestopkov in prekrškov

Delegati zveznega zbora so obravnavali kompleks vprašanj, povezanih s pravosodjem in sodstvom, o čemer so dobili analize, uvodne referate pa so pripravili Pero Korobar, predsednik zveznega sodišča, in sicer o delu zveznega sodišča v minulem letu, Vuko Goce-Gučetić, zvezni javni tožilec – o delu te ustanove, Ramiz Crnišanin, namestnik zveznega javnega pravobranilca – prav tako o delu v minulem letu, ter Momčilo Milanović, zvezni pravobranilec samoupravljanja.

Po oceni Pera Korobarja je zvezno sodišče v minulem letu dobro sodelovalo z republikami in pokrajinama, pa tudi s sodišči po vsej državi, kar je pozitivno vplivalo na nadaljnje utrjevanje ustavnega položaja tako republik kot pokrajin na področju sodstva, pa tudi sodišča so bolj spoštovala predpise.

Korobar je opozoril na nekaj problemov, ki se pojavljajo pri delu in poudaril pri tem vprašanje enotnosti jugoslovanskega trga. Upoštevaje življenjski pomen enotnosti jugoslovanskega trga, po drugi strani pa dejstvo, da je bilo za prekrške na tem področju izrečenih doslej zanemarljivo malo obsodb, je Korobar poudaril, da bodo morali v boj proti očitnemu spodkopovanju enotnosti trga poseči vsi družbeni dejavniki, da bo načelna stališča tudi bolj čutiti.

prestopek in kaj prikrivanje prestopka, svoje besede pa je podprl s primerom, kako organizacije združenega dela pod krinko združevanja dela in sredstev dajejo drugim organizacijam pravi-

Potres je poškodoval 6926 hiš

● BEOGRAD, 25. junija (Tanjug) – Potres, ki je 18. maja zajel del srbskega ozemlja, je napravil največ škode v občinah Brus, Kuršumlija, Aleksandrovac, Blace in Raška. Po doslej razpoložljivih podatkih se je podrlo ali bilo huje poškodovanih 6926 stanovanjskih zgradb, od tega jih je 2140 neuporabnih za bivanje ali pa jih ni več mogoče popraviti. Veliko škode so pretrpela tudi šolska poslopja. Od 67 jih je 47 praktično neuporabnih, zato so pouk za tri tisoč učencev organizirali pod šotori.

Takšen je v glavnem odgovor na vprašanje delegata Nedja Borkovića o škodi, ki jo je povzročil potres na ožjem območju Srbije.

Zakon o začasni prepovedi razpolaganja z delom družbenih sredstev za izplačevanje dnevnic za službena potovanja, izdatke za reprezentanco ter za avtorske honorarje, bodo v kratkem spremenili. S predlaganimi spremembami in dopolnitvami bo zagotovljen selektivnejši pristop pri njegovem izvajanju, in to tako, da ne bo ogrožena poslovna dejavnost, zlasti organizacij združenega dela na področju gospodarstva. To je odgovor zveznega sekretariata za finance na vprašanje delegata Rada Rotarja iz Slovenije, ki se je nanašalo na težave pri izvajanju tega zakona.

Zvezni javni tožilec Vuko Goce-Gučetić je navedel nekaj številk o skrčitvi razsodb v kazenskem postopku in zmanjšanju kriminala v minulih 25 letih na polovico, potem pa je, zaradi splošno zelo zadovoljivih rezultatov pri preprečevanju kriminala v Jugoslaviji, osredotočil svojo razpravo na malo manj učinkovito reševanje gospodarskih prestopkov in prekrškov. Lani je bilo obtoženih 1500 pravnih oseb in 20 tisoč odgovornih ljudi, kar je v primerjavi z letom 1978 za 16 oziroma 17 odstotkov manj. Seveda pa na osnovi tega ne moremo sklepati, da se je nemara izboljšala finančno-materialna disciplina v spoštovanju gospodarske regulative, je dejal Gučetić.

Glede na odločilni vpliv, ki ga ima spoštovanje določil o cenah in gospodarskem obnašanju sploh na gospodarsko stabilizacijo, je javni tožilec opozoril na nekaj nujnih širših akcij, in sicer na krepitev inšpekcijske dejavnosti na vseh ravneh. Nadalje imamo v praksi opraviti z dvema vrstama prestopkov, z lažjimi in pa s takšnimi, ki bistveno ogrožajo gospodarski sistem. Pri tem so obtožbe za prvo skupino mnogo številnejše, čeprav je manj nevarna, zato bi bilo treba vzpostaviti boljše ravnotežje. Goce Gučetić je še posebej opozoril, da bo treba dobro pretehtati, kaj je co do uvoza, v resnici pa gre samo za preprodajanje deviz.

Vse te poudarke so podprli delegati v zveznem zboru s sprejetimi sklepi, pri čemer je bilo tudi poudarjeno, da je treba takrat, ko gre za zveznega pravobranilca samoupravljanja, posvetiti še več pozornosti neoporečni uporabi družbenih sredstev, zlasti na stanovanjskem področju.

BRANKO PODOBNIK
FEDJA ZIMIČ

Posvetovanje o tehnološkem razvoju

BEOGRAD, 25. junija (Tanjug) – Danes se je začelo v Beogradu prvo jugoslovansko posvetovanje o strategiji tehnološkega razvoja. Odprl ga je podpredsednik Gospodarske zbornice Jugoslavije Ratko Svilar, uvodni referat pa je prebral direktor zveznega zavoda za patente prof. dr. Dragutin Bošković. Udeleženci bodo navedli izhodiščne poglede in ocene o osnovnih problemih, ki so se doslej pojavljali v tehnološkem razvoju države ter o stanju in problemih razvoja lastnih tehnoloških virov. Ocenili bodo tudi osnovne težave, ki se pojavljajo v organizacijah združenega dela zaradi neizdelane strategije tehnološkega razvoja.

Nikomur ne bomo dovolili spodkopavati naše neodvisnosti

Zvezni sekretar za notranje zadeve Franjo Herljević: Varnostni položaj v državi je dober, kar je rezultat zelo ugodne politične situacije

BEOGRAD, 25. junija (Tanjug) – »Varnostni položaj v naši državi je stabilen in dober. To je predvsem rezultat zelo ugodne politične situacije, dejavnosti organiziranih sil naše družbe na čelu z zvezo komunistov in angažiranosti vseh dejavnikov družbene samozaščite«, je poudaril član ZIS in zvezni sekretar za notranje zadeve Franjo Herljević v svojem poročilu na današnji seji zveznega zbora skupščine SFRJ. »To se je potrdilo zlasti v minulem obdobju, za katerega je bil značilen zaostren mednarodni položaj, in v času bolezni in smrti tovariša Tita«, je dejal Franjo Herljević. Podčrtal je, da v tem času pri nas ni bilo nikakršnih varnostnih problemov.

Prav tako je pomembno poudariti, da so reakcije mednarodne javnosti v minulem obdobju zgovorno pokazale, da ima naša država veliko prijateljev v vsem svetu.

Toda sovražno razpoloženi posamezniki in skupine v državi ter nekateri reakcionarni krogi in drugi činitelji v tujini se niso veliko naučili. Spričo zaostrenega mednarodnega položaja so med boleznijo in po smrti tovariša Tita napovedovali, da bo prišlo do nekakšne krize, in širili ter še vedno širijo različne špekulacije o razmerah v naši družbi ter o usodi naše države po Titu. Pravijo, da nismo sposobni rešiti težav, da kolektivni način dela nima nikakršne prihodnosti, da stabilizacijski ukrepi ne bodo dali rezultatov in da bo naša mednarodna vloga oslabljena.

Naši iskreni prijatelji niso zaskrbljeni za prihodnost Jugoslavije. Zato je skrb za našo usodo in različne špekulacije o tem, po kateri poti bo nadaljevala Jugoslavija, v bistvu poskus vplivati na naš nadaljnji razvoj.

Nikoli nismo skrivali problemov, težav in slabosti, na katere smo naleteli v našem razvoju. O tem smo vedno odkrito govorili, ker smo menili, da se bodo tako delovni ljudje in občani najbolje vključevali v reševanje teh problemov.

Spričo zelo ugodnega političnega položaja v naši državi, odločne enotnosti naših delovnih ljudi in občanov ter dejavnosti celotnega sistema družbene samozaščite, vključno z organi za notranje zadeve, so notranji sovražniki, posamezniki in skupine, prisiljeni delovati proti naši ustavni ureditvi predvsem prikrito in v krogu svojih somišljenikov. Gre za posameznike in skupine, ki pravzaprav nimajo nikakršne moči. Ker ne najdejo podpore v Jugoslaviji, se obračajo k tujim reakcionarnim krogom in njihovemu tisku, ki mu prodajo kak intervju ali politični pamflet, v katerih napadajo pridobitve revolucije in druge vrednote naše družbe. Posamezniki se povezujejo tudi s sovražno emigracijo.

Še naprej bomo razvijali prijateljske odnose z vsemi državami

Njihovi napadi so usmerjeni predvsem na temeljne značilnosti jugoslovanskega družbenopolitičnega sistema – na socialistično samoupravljanje in neuvrščeno zunanjo politiko. Posamezni informbirovci in informbirovski emigranti zagovarjajo tuje vmešavanje v naše notranje zadeve in zastopajo stališča, ki so naperjena proti prijateljskim odnosom med Jugoslavijo in drugimi socialističnimi državami. Nimajo nikakršnega vpliva med ljudstvom, ker so se kompromitirali kot izdajalci naše revolucije. Čas jih je že povsem zanikal, ker Jugoslavija razvija in bo še naprej razvijala prijateljske odnose z vsemi državami na že dobro znanih temeljih.

Posamezniki in skupine, ki zastopajo buržoazno-meščansko ideologijo se – v imenu nekakšnega boja med mišljenji, osebne svobode in demokracije – zavzemajo za to, da bi uvedli večstrankarski sistem, kar so naši delovni ljudje in občani zavrnili kot nekaj povsem tujega in nezdružljivega s socialističnim bistvom naše samoupravne družbe.

Takšna prizadevanja, da bi z buržoazno-meščanskih in birokratsko-dogmatskih pozicij spodkopali našo ustavno ureditev, smo že takoj na začetku onemogočili, proti posameznikom pa uvedli ustrezne zakonske ukrepe. Tako je bilo minulo leto in letos kazensko preganjanih 120 oseb, pripadnikov ilegalnih skupin, ki so delovali proti naši ustavni ureditvi, med drugim so pripravljali tudi teroristične akcije in druge vrste nasilja. Skoraj vse preganjane osebe so sodelovale s sovražno emigracijo ali drugimi krogi v tujini.

Politične delinkvence v Jugoslaviji je še vedno zelo malo, kar zanika glasove o nekakšnih številnih aretacijah pri nas, o čemer so v zadnjem času pisali nekateri časopisi v tujini. Gre tudi za čisto kriminalno dejavnost, ki jo iz določenih špekulacijskih razlogov, razglašajo za politično delinkvenco.

Jasno pa je nekaj – nikomur namreč ne bomo dovolili delovati proti ustavni ureditvi, neodvisnosti in varnosti naše države. Naša družba je pokazala dovolj strpnosti do nekaterih posameznikov. Oni in njihovi pokrovitelji v tujini bodo morali razumeti, da ima vse to svoje meje.

Želel bi poudariti, da se fašistični emigraciji ni posrečilo izpeljati v Jugoslaviji nobene akcije, čeprav si je to vztrajno prizadevala. Lani in letos pa je v tujini izvedla 11 terorističnih akcij, v katerih so ubili enega našega državljana, pet pa ranili. V minulih petih mesecih letošnjega leta je emigracija izvršila v tujini še 26 provokacijskih in drugih akcij.

Sovražna emigracija, ki jo spodbujajo in podpirajo nekateri tuji reakcionarni krogi, se želi predstaviti kot neke vrste »politična opozicija« jugoslovanski družbeni ureditvi. Z istim imenom pošilja v državo propagandne materiale in si prizadeva, da bi se povezala z nacionalisti in drugimi sovražnimi strukturami, to pa ji naša družba z odločnimi ukrepi onemogoča.

Peščica teroristov ne more postati politična sila

Fašistična emigracija poskuša prav tako vplivati na naše državljane na začasnem delu v tujini in izseljence, pri tem pa se poslužuje različnih metod, od grobih pritiskov in izsiljevanj do umorov.

Nekatere tuje obveščevalne službe in reakcionarni krogi opozarjajo emigracijo, da mora povezati svoje različne skupine in vzpostaviti stik z nacionalisti in drugimi notranjimi sovražniki.

Ker v nekaterih državah dovoljujejo dejavnost sovražne emigracije, si moramo zastaviti vprašanje: kdo in zakaj si še vedno želi narediti iz peščice teroristov in vojnih zločincev nekakšno politično silo in podpira njeno subverzivno dejavnost proti naši državi. Zakaj so v minulih mesecih posamezna sredstva javnega obveščanja v tujini odstopala svoj prostor in čas nekaterim emigrantom, celo vojnim zločincem? To je toliko bolj čudno, če vemo, da takšno ravnanje ovira odnose in sodelovanje med Jugoslavijo in temi državami.

Na drugi strani pa je treba reči, da so v nekaterih zahodnih državah spreje ukrepe, da bi onemogočili teroristično dejavnost fašistične emigracije. Lani in letos so v Zvezni republiki Nemčiji, ZDA in Avstraliji obsodili 16 teroristov, proti 50 pa uvedli kazenski postopek. Upamo, da bodo tudi te obsodili.

Tako kot do sedaj bomo tudi v prihodnje odločno onemogočali vsak poskus, da bi naše ozemlje zlorabljali za teroristična dejanja, in vse oblike nasilja ter subverzivne dejavnosti proti drugim državam. Z vso pravico pričakujemo, da bodo tudi drugi zavzeli enako stališče do take dejavnosti proti SFRJ.

Spričo zaostrenega mednarodnega položaja se je okrepila izvidniška in subverzivno-propagandna dejavnost tujih obveščevalnih služb proti naši državi. Takšno dejavnost so varnostni organi in službe ob široki podpori subjektov družbene samozaščite uspešno odkrivali in onemogočali. Lani in letos je bilo več oseb obsojenih zaradi vohunske dejavnosti proti SFRJ.

Naši občani se počutijo varne, kar potrjujejo tudi številni tujci, ki prihajajo v našo državo. Zato lahko rečem, da je Jugoslavija ena redkih držav, v kateri je varnostni položaj zelo ugoden.

Tudi položaj na naših mejah je dober. Potniški promet je še naprej velik. V lanskem letu in v prvih treh mesecih letošnjega leta je našo državno mejo v obeh smereh prestopilo 127,5 milijona ljudi. V tem času je vstopilo v našo državo več kot 31 milijonov tujcev, 30,5 milijona naših državljanov pa je potovalo v tujino. Ugodili smo praktično vsem prošnjam za potovanje v tujino, razen osebam, ki so se ukvarjale s kriminalno in drugimi prepovedanimi dejavnostmi, ali pa je šlo za druge varnostne razloge.

Tesno sodelovanje z družbeno samozaščito

V minulem letu smo do neke mere ustavili tudi rast števila prometnih nesreč, vendar je število umrlih in ranjenih še precej veliko. Leta 1979 je v prometnih nesrečah izgubilo življenje 5472, poškodovanih pa je bilo 66.418 ljudi. Materialno škodo cenijo na okrog dve milijardi dinarjev.

Organi SNZ se aktivno vključujejo v boj proti mednarodnemu kriminalu. V minulem in v tem letu so doma in v tujini odkrili večje količine ponarejenih bankovcev. V sodelovanju s carino pa so zaplenili pomembne količine mamil, ki bi jih prodali predvsem v zahodnih državah.

Organi za notranje zadeve tesno sodelujejo s subjekti družbene samozaščite, predvsem jim dajejo strokovno pomoč. Izboljšali smo tudi obveščanje družbenopolitičnih vodstev in dejavnikov družbene samozaščite o pojavih s področja varnosti.

Pripadniki SNZ v vsej državi uresničujejo politiko Zveze komunistov Jugoslavije in našega delavskega razreda. Pripravljeni so in usposobljeni izvršiti vse naloge, ki jim jih zastavijo.

Na podlagi teh podatkov in ocen sklepamo, da smo lahko zadovoljni z varnostnim položajem v državi. Pri tem se zavedamo, da sovražnik ne bo miroval. Nikoli nismo tajili, da takšni posamezniki in skupine so, tega ne bomo tajili niti danes. Vemo namreč, da gre za neznatno manjšino, ki nima nikakršne družbene opore in vpliva.

Neustavna omejitev?

Zakonodajno-pravna komisija zveznega zbora skupščine SFRJ meni, da nekateri členi zakona o omejitvi voženj niso v skladu z ustavo

BEOGRAD, 25. junija – Delegati zveznega zbora so, tako kot na zadnji seji, tudi danes preložili odločitev o tem, ali so nekatera določila zakona, ki nam je lani predpisal avtomobilske postne dneve, sprejeli pa so ga sami v lanskem letu, ustavna ali ne. O tem naj bi odločili v jutrišnjem nadaljevanju današnje seje.

Kmetijska zadruga iz Rupal pri Nišu je predlagala ustavnemu sodišču, da preuči ustavnost 4. člena zakona o omejevanju voženj in uporabe motornih vozil v cestnem prometu, ki določa, da delovne organizacije ali tozdi z lastnimi tovornjaki ne smejo voziti dalj od 200 kilometrov, če njihova poglavitna dejavnost ni transport. Ustavno sodišče pa je naložilo zveznemu zboru, ki je tak zakon sprejel, naj preuči njegovo ustavnost.

Zakonodajno-pravna komisija zveznega zbora je menila, da tako 4. člen tega zakona kot nekateri drugi niso v skladu z ustavo in zakonom o združenem delu. Odbor za notranjo politiko v tem zboru pa meni, da je vse v zakonu ustavno, da pa si je potrebno sicer prizadevati, da bi administrativne prepovedi, s pomočjo katerih naj bi varčevali z gorivi, zamenjali z družbeno akcijo varčevanja.

Uro in pol dolgo je trajala danes razprava med delegati o tem, ali naj zvezni zbor prizna, da nekatera določila zakona, s katerim so nam lani omejili vožnje, niso ustavna in na kakšen način naj to prizna. Ali naj zadolži ZIS, da sporne člene odpravi ali popravi ali pa naj zvezni zbor zavzame stališče, da je vse ustavno ter tako odločanje o tem prepusti ustavnemu sodišču.

V zelo živahni razpravi, v kateri je že prihajalo do nerazumevanja, kaj sploh kdo zagovarja in v kateri so glasovali o treh možnostih, čeprav so nekateri menili, da je smotrno glasovati samo o dveh, se niso uspeli dogovoriti za nobeno rešitev. Pokazalo pa se je, da so si mnenja o načinu varčevanja z gorivi zelo različna in da nekateri še vedno zmotno menijo, da lahko varčujemo samo s pomočjo administrativnih ukrepov, ne pa z zavestno družbeno akcijo. Pristaši take trditve pri-

● Med razpravo o (ne)ustavnosti zakona o omejitvah voženj je predsednik zakonodajno-pravne komisije v zveznem zboru skupščine SFRJ Miodrag Zečević med drugim dejal: »Vsi delegati moramo priznati, da smo to, da zakon o tem, ki smo ga sprejemali lani, ni povsem ustaven, vedeli že takrat. Zato ni pošteno, da se sedaj sprenevedamo in na dolgo in široko razpravljamo o tem. Takrat smo tak zakon kljub vsemu sprejeli zato, da bi začeli kar najhitreje varčevati. Obljubljeno pa nam je bilo, da bodo že nekaj mesecev po uveljavitvi zakona vse preučili in če bo potrebno, tudi spremenili. To pa se ni uresničilo...«

stajajo celo na to, da cilj opravičuje sredstva in so pripravljeni za dosego tega žrtvovati tudi del ustavnosti. To spoznanje pa je gotovo bolj zaskrbljujoče kot to, ali bodo lahko tovornjaki vozili samo do 200 kilometrov ali tudi dalje.

IZ VČERAJŠNJE ZADNJE IZDAJE

Denar usmeriti v prednostne naloge

France Popit: Ni mogoče, da bi si z akumulacijo, ki jo ustvari slovensko gospodarstvo, privoščili vse in šli v široko investiranje – Kaj bomo forsirali? – Smotrna vlaganja v kmetijstvo – Več reda na številnih področjih – Mižimo pred zaslužkarstvom

LJUBLJANA, 24. junija – »V razpravi o nalogah zveze komunistov pri uresničevanju ekonomske stabilizacije smo temeljito obdelali področja, ki so pomembna za reševanje sedanjih problemov in tudi tisto, kar je treba storiti v bodoče,« je v sklepni besedi na sedmi seji CK ZKS včeraj rekel predsednik CK ZKS France Popit.

»Mislim, da je bilo jasno izraženo, posebno pri investicijski politiki, da nekateri deli našega družbenopolitičnega sistema niso izpolnili naloge, ki bi jo morali. Mislim predvsem na banke, na republiški izvršni svet in na gospodarsko zbornico Slovenije. Dolžnost nas komunistov je, da v sedanjem položaju proučimo delovanje posameznih organov in zahtevamo od komunistov, ki delajo v njih, da dosledno izvajajo politiko ZK oziroma politiko, ki je bila sprejeta v skupščinskih resolucijah in drugih dokumentih. Ni namreč mogoče pričakovati, da bosta centralni komite ali njegovo predsedstvo reševala vsa ta vprašanja, ampak jih je treba urejati v okviru družbenopolitičnega sistema in njegovih inštitucij.

Kar zadeva investicije, menim, da so najbolj odprt in žgoč problem. Stvari bomo morali začeti presojati realno. Ni mogoče, da bi si z akumulacijo, ki jo lahko ustvari slovensko gospodarstvo, privoščili vse in šli v široko investiranje. Omejeni smo z akumulacijo in zato imamo le te dve možnosti: ali povečati produktivnost dela in rezultate tega dela, torej dohodek, ali pa uskladiti vso porabo – predvsem pa investicijsko – z možnostmi. Predvsem moramo spremeniti sedanje stanje, kar pomeni, da bomo čim več sredstev vlagali v proizvodnjo in tudi v neproizvodno sfero, vendar na osnovi dogovorjenega prednostnega reda.

Odprto vprašanje so tudi nekatere začete investicije. Pri sprejemanju temeljev za nov srednjeročni program razvoja Slovenije bo treba pogledati, kaj je z njimi. Recimo: lendavska rafinerija. Nočem reči, da naj bi jo prenehali graditi, glede na spremenjene svetovne razmere in na stanje naše plačilne bilance pa se zastavlja vprašanje, kje bomo dobili nafto in ali ni bolj pametno, da jo prenehamo graditi že sedaj, čeprav smo vanjo vložili veliko denarja.

Osnovna odločitev je torej, ali dokončati vse začete investicije, ne glede na realne možnosti, ali pa nekatere ustaviti.

Prav tako bi morali proučiti, kaj bomo forsirali: ali črno metalurgijo ali barvno ali energetske vire. Vseh treh stvari hkrati ne bomo zmogli, nekaj od tega bo treba preložiti na kasneje. Ali pa vprašanje Gorenja, Iskre, Elektrotehne in računalništva. Ne moremo graditi treh računalniških sistemov; eventualno lahko enega, pa še za tega ne vem, ali bo denar ali ne. Potem primer avtomobilske industrije. Treba bo poiskati racionalne rešitve – seveda ne na pamet, ampak na osnovi strokovnih ocen, kakšna naj bo gospodarna povezanost med temi delovnimi organizacijami. Potem imamo nekatere delovne organizacije, ki zaposlujejo zelo veliko ljudi, ti sicer dobro delajo, se trudijo, ampak so predrage – tako na domačem kot na tujem trgu.

Ni mogoče njihovega položaja samo reševati iz dneva v dan, če pa sploh nimajo perspektive. V takih primerih bi morali spremeniti proizvodnjo, podobno kot v tistih delovnih organizacijah, ki zelo veliko uvažajo, niso pa sposobne izvažati. Zakaj ne bi spremenile proizvodnih programov ali katere celo ukinile? To bi pomenilo resnično spreminjanje strukture gospodarstva, o čemer govorimo že leta. Seveda stvar ni preprosta, saj gre za težaven preobrat, vendar ga moramo narediti. Ne moremo namreč nenehno računati na nove tuje kredite, ali da bomo lahko imeli deficitno zunanjetrgovinsko bilanco.

Pomeni, da bi morali koncentrirati sredstva oziroma akumulacijo v take naložbe, ki so pomembne za razvoj Slovenije, ki kaj pomenijo za prestrukturiranje gospodarstva, ki zagotavljajo izvozno usmeritev. Po letošnjem planu bi morali ne le izenačiti zunanjetrgovinsko bilanco, ampak naj bi celo izvozili za 6 odstotkov več kot uvozimo. Sedaj le okrog dve tretjini uvoza pokrivamo z izvozom. Torej bo treba še veliko narediti, če želimo uresničiti planske cilje. Predvsem pa bi se morali zavedati, da ne gre za kratkotrajno orientacijo. Pomeni, investirati moramo v tako proizvodnjo, ki se bo sposobna stalno uveljavljati na svetovnem trgu, saj je to v interesu Slovenije in Jugoslavije.

Predvsem pa moramo utrjevati sodelovanje z neuvrščenimi oziroma z državami v razvoju. To je naša perspektiva, ki bi ji morali ustrezno prilagoditi mnoge naše aktivnosti, zlasti vzgojo kadrov. Pri nas pa je šolstvo še zmeraj prevečkrat zunaj časa in prostora, namesto da bi po sodobnih učnih programih usposabljalo strokovnjake z raznih področij, recimo iz medicine, agronomije in podobno, za delo v teh deželah, s čimer bi lahko pomagali razvoju teh dežel, pa tudi sebi.

Veliko govorimo tudi o kmetijstvu. Zdaj dajemo zanj 2,9 odstotka družbenega proizvoda. Če bomo kmetijstvo razvijali tako kot ga zdaj v Sloveniji, ne bomo prišli daleč, ker tudi tu preveč drobimo sredstva. Najprej bi morali združiti ves denar, namenjen za razvoj kmetijstva, na tisto območje, ki ima najugodnejše pogoje, recimo, v severovzhodno Slovenijo. Vpeljati bi morali najsodobnejšo tehnologijo in požeti sadove, potem bi lahko šli še na druga področja. Zdaj pa vsak misli, da mora nekaj pridelovati, potem pa vsa že tako majhna sredstva še drobimo. Iluzorno pa je seveda misliti, da bi v Sloveniji lahko pokrivali potrebe po hrani samo z lastno kmetijsko proizvodnjo. Zato bo treba še naprej vlagati v Vojvodini oziroma v tistih krajih, kjer imajo ugodne pogoje za kmetijstvo. Za to pa bo spet treba oddvojiti del akumulacije.

Ali pa, recimo, energetska bilanca. Najbrž bomo z jedrsko centralo v Krškem pokrili najnujnejše potrebe. Vendar to ni rešitev. Slovensko gospodarstvo še premalo računa na omejene možnosti, vsak je pripravljen sezidati tovarno in se priklopiti na električno omrežje, kot na nekaj samo po sebi umevnega. Če pa hočemo razvijati industrijo, moramo predvsem zagotoviti energijo, najti denar zanjo.

Sploh moram reči, da bi Slovenija morala igrati večjo vlogo v svetu, to pa ni mogoče s tako provincialno miselnostjo. Tudi tu moramo narediti preobrat. Zato bi morali na področju znanosti, raziskovalnega dela, vzgoje in izobraževanja, začeti v programe bolj sistematično vključevati to usmeritev, hkrati pa teh dejavnosti ne bi smeli preveč omejevati z linearnimi restrikcijami na področju osebnih dohodkov in podobnega.

Ne znam si predstavljati, kako bomo uresničili naše ambiciozne programe, če ne bomo imeli ljudi, ki bodo za njihovo realizacijo ustrezno usposobljeni. Zdaj pa je tako, da se na delavskih univerzah delavci iz proizvodnih poklicev prekvalificirajo v neproizvodne, namesto da bi sa nenehno strokovno izpopolnjevali za proizvodno delo. Zakaj nam je tega treba? Naša perspektiva nam mora biti jasna: v proizvodnjo je treba vključiti šolane kadre, znanstveno in raziskovalno delo. Potem bomo lahko dosegali rezultate.

Rad bi nekaj povedal tudi o drugih pomanjkljivostih. Organi v našem družbenopolitičnem sistemu ne spremljajo dovolj, kakšni ukrepi, predpisi ali zakoni so bili sprejeti, kdaj jih je treba spreminjati, da bi še utrdili samoupravne odnose. Ker tega ne delajo, se slabosti kopičijo. Lahko sedimo na sejah, sprejemamo sklepe, stališča, resolucije, zakone in predpise, če pa ni nikogar, ki bi spremljal ali te zakone oziroma predpise izvajajo ali ne, kako jih izvajajo, kateri problemi ob tem nastajajo, je delo kaj jalovo. Izvršni sveti na vseh ravneh bi morali te stvari spremljati in predlagati dodatne ukrepe ali spremembe, da bi dosegli dogovorjene cilje. Podobno je z inšpekcijskimi službami. Že leta ponavljamo, da jih potrebujemo, pa ne pridemo nikamor. V vrsti občin ni gradbenih in urbanističnih inšpektorjev. Kakšna je potem ta oblast, če lahko vsak dela po svoje. Tako ne moremo naprej. Ni kršenje samoupravljanja, če se zahteva, da mora nekdo spremljati ukrepe, ki jih v imenu in interesu delavskega razreda delovnih ljudi sprejemajo skupščine, izvršni sveti in drugi.

Imamo pravobranilce samoupravljanja in sodišče združenega dela. Ti se največ ukvarjajo z delovnimi rezmerji oziroma kršitvami na tem področju. Ne ščitijo pa družbenega interesa. Izhajati moramo iz tega, da so proizvajalna sredstva in način organiziranja združenega dela v funkciji družbenega interesa. Sem za to, da ljudi o tem prepričujemo, jim pojasnjujemo in razlagamo. Če pa vztrajajo pri obrambi raznih egoističnih in skupinskolastninskih interesov, potem je treba uveljaviti ukrepe družbenega varstva. Problemi združenega dela naj bi bili tudi vsebina delegatskih skupščin, ki jih zdaj pretirano dušimo z opravili, ki bi jih morali pravzaprav v svoji pristojnosti rešiti občinski upravni organi, namesto, da prelagajo odgovornosti na delegate. Podobno velja za davčno upravo, ki bi jo morali naposled postaviti kot posebno organizacijo, ne pa, da je še vedno v okviru finančnega sekretariata. Namesto, da bi uvedli sistem, kakršnega imajo v drugih državah, kjer vedo za vsak dinar, ki ga kdo zasluži in mora za vsak dinar polagati račun, se pri nas čudimo, odkod ljudem toliko denarja, mižimo pred zaslužkarstvom, zaradi slabe organizacije storitvenih dejavnosti omogočamo šušmarstvo, ne izterjamo davkov. Tudi tukaj moramo vpeljati red.

V zvezi s predlaganimi spremembami v izvršnem svetu skupščine SR Slovenije je treba reči, da ne gre za nobeno idejno ali politično razhajanje. Gre za to, da glede na situacijo, v kateri smo, in naloge poiščemo najbolj ustrezne kadre. Nasploh premalo upoštevamo, da različne situacije zahtevajo tudi različne profile kadrov. Sedaj nastajajo potrebe, da dobimo republiški izvršni svet, ki bo predvsem operativno začel izvajati vse, kar smo se že dogovorili in o čemer smo govorili tudi danes. To je tudi dokaz, da kadrovska politika ni ujeta v razne formalne roke mandatov. Sicer pa že dosedanja določila ustave omogočajo, da v določenem času nastopijo najbolj ustrezni kadri. Po ustavi namreč lahko vsak čas menjaš predsednika IS ali ves izvršni svet. Tako je tudi mogoče reševati kadrovska vprašanja na drugih ravneh. Nikjer ni rečeno, da so ljudje vezani na funkcijo ravno za štiri leta. Treba je videti, kakšen je položaj. Če zahteva bolj operativno delo, izberimo ustrezne ljudi, ki bodo operativni. Če se bo položaj spremenil, bomo pač poiskali ljudi drugačnega profila. Janez Zemljarič, ki ga predlagamo za predsednika izvršnega sveta skupščine SRS, je znan družbenopolitični delavec in je v dosedanjem delu pokazal, da ima smisel za organizacijsko delo. Zato menimo, da bi kot predsednik izvršnega sveta lahko marsikaj prispeval k bolj operativnemu reševanju problemov, je rekel France Popit.

Še preveč podjetništva

S sredstvi reprodukcije še vedno gospodarimo na način, ki jih odtujuje delavcem – Narediti korak naprej od klasičnih kreditnih odnosov

LJUBLJANA, 25. junija – »Težave, ki jih imamo v razvoju samoupravljanja, izvirajo iz tega, da s sredstvi reprodukcije gospodarimo na način, ki objektivno odtujuje ta sredstva od delavcev,« je na torkovi seji centralnega komiteja ZK povedal Roman Albreht, ko so govorili o nalogah zveze komunistov pri uresničevanju gospodarske stabilizacije.

Gre pravzaprav za to, kako obravnavamo sredstva za razširjeno reprodukcijo: ali kot minulo delo, kot sredstva, ki omogočajo uporabnikom povečanje produktivnosti, ali pa kot tržno blago, ki ga drug drugemu prodajamo. Sedanji odnosi kažejo, da je del dohodka tržno blago, ki ga v združenem delu drug drugemu prodajajo. Vendar, kdor trdi, da pri nas veljajo kreditni odnosi, ta po Albrehtovem mnenju ne pozna dejanskih razmer. Ti odnosi namreč pomenijo, da se oblikuje cena kapitala, ki jo zaračuna tisti, ki je denar posodil, plača pa uporabnik denarja, kar pa ,ri nas povsem ne velja.

Podobnega mnenja je tudi Janko Smole, ki je trdil, da sedanja obrestna mera ni nobena cena za posojeni denar, kar vsekakor potrjuje veliko zahtev za posojila in nerazumno gospodarjenje z denarjem. Kje so vzroki za takšne razmere? Temu je skuš

Skupne poti Gorenjske za prihodnjih pet let

Osnutek dogovora o skupnih temeljih planov gorenjskih občin za obdobje 1981-85 – Učinkoviteje izkoristiti skupne razvojne možnosti

KRANJ, 25. junija – Ob načrtih, ki jih za prihodnjih pet let pripravljajo po posameznih občinah, nameravajo na Gorenjskem sprejeti tudi skupen razvojni plan za to območje. Z njim bodo določili tiste cilje in področja gospodarskega in družbenega razvoja, kjer bi s sodelovanjem, združevanjem materialnih, kadrovskih in drugih zmogljivosti ter dogovorjenimi akcijami lahko učinkoviteje izkoristili skupne razvojne možnosti in obvladali vse tiste omejitve, ki zavirajo doseganje kvalitetnejših rezultatov.

V osnutku dogovora o skupnih temeljih planov gorenjskih občin za obdobje od leta 1981 do leta 1985, ki ga te dni obravnavajo po občinah, so podrobneje določili skupne naloge na področju samoupravnih odnosov in političnega sistema, gospodarskega razvoja, infrastrukture in varstva okolja, družbenih dejavnosti ter ljudske obrambe in družbene samozaščite.

V industriji, ki na Gorenjskem predstavlja več kot dve tretjini gospodarske moči, naj bi podpirali predvsem proizvodnjo kvalitetnih jekel, program telekomunikacijskih, računalniških in informacijskih sistemov ter kibernetike, proizvodnjo strojev, transportnih in drugih delovnih priprav ter orodja in zahtevnejših sestavnih delov za avtomobilsko in motorno industrijo.

Prednost bodo imeli tudi programi, ki bodo zagotovili večjo obdelavo lesa in celovitejšo ponudbo za zidavo stanovanj, programi, ki uvajajo avtomatizacijo za zahtevnejšo proizvodnjo v tekstilni in obutveni industriji ter programi, ki dopolnjujejo in izpopolnjujejo proizvodnjo izdelkov za izrabo prostega časa. Prav tako naj bi bili na prednostni listi programi za smotrno izkoriščanje energije, proizvodnja izolacijskih materialov in proizvodnja hladilne opreme.

Za bolj konkretne skupne naloge naj bi se odločili na nekaterih drugih področjih. Tako predlagajo, naj bi v Škofji Loki zgradili klavni in centralni mesnopredelovalni obrat, v Kranju bi bile mlečno-predelovalne zmogljivosti, medtem ko so glavne pekarne predvidene v Lescah, Naklem in Škofji Loki. V Naklem naj bi zgradili tudi centralno skladiščno cono, v Lescah nakupovalni center, skladišča za blagovne rezerve pa v Lescah, Naklem in Škofji Loki.

V prometu načrtujejo še en železniški tir na progi Jesenice–Ljubljana, v poštnem prometu pa nov ptt center v Kranju. Na Jesenicah naj bi zgradili blagovni terminal, na Brniku pa začeli graditi letališki terminal. Skupna gorenjska naložba naj bi bila tudi nova asfaltna baza Cestnega podjetja Kranj, velika pridobitev pa še 380-kilovatni daljnovod.

V prihodnje naj bi na Gorenjskem bolje izkoristili tudi prednosti, ki jih imajo v turizmu. V ta namen naj bi, kot predvideva dogovor, dopolnili turistična središča Bled, Kranjsko goro in Bohinj s prenočitvenimi zmogljivostmi. manjkajočo turistično infrastrukturo in spremljajočo ponudbo kot so manjši penzioni, gostilne, turistični trgovski lokali in podobno. Nadaljevali naj bi tudi izgradnjo zimskih rekreacijskih centrov Krvavec, Stari vrh, Soriška planina in Zelenica ter se lotili graditve vrhunskih žičnic.

Ob vseh teh novih gradnjah pa na Gorenjskem ne bodo pozabili na varstvo okolja in zaščito pred onesnaževanjem. Med prednostne naloge naj bi v dogovor zapisali zaščito podtalnice na Sorškem, Kranjskem in Radovljiškem polju, Dobravici pri Bledu, Gornjem gradu in Ovčji jami ob Radovni. Prav tako bo pomembna zaščita Triglavskega narodnega parka in sanacija Blejskega jezera. Prednost bodo dali tudi graditvi kanalizacije in čistilnih naprav v večjih mestih ter skupnemu odlaganju smeti in uničevanju škodljivih snovi.

LADO STRUŽNIK

Neskladja v tržiškem zdravstvu

Delavci zdravstvenega doma imajo v primerjavi z drugimi tozdi najnižje prejemke

TRŽIČ, 25. junija – Delavci Zdravstvenega doma Tržič morajo do polletja vskladiti razporejanje dohodka in delitve osebnih dohodkov z resolucijo. Tako stališče so včeraj zavzeli člani izvršnega sveta tržiške občine. Kolektiv je namreč kršil družbeni dogovor. Petinšestdesetčlanski kolektiv zdravstvenega doma je v težavah in ima letos manjše prejemke kot vsi drugi tozdi zdravstva na Gorenjskem.

Kljub temu pa se v kolektivu trudijo, da bi zmanjševali stroške. Čez poletje naj bi ukinili nočno dežurno službo, nadure pa so že tako ukinili. Nekaj članov izvršnega sveta se bo te dni sestalo z vodstvom doma in zastopniki delovne organizacije gorenjskega zdravstva, da bi skupno našli rešitve, saj je v interesu slehernega Tržičana, da ima, če že plačuje, zdravstvo tudi urejeno.

M. K.

IZ VČERAJŠNJE ZADNJE IZDAJE

Atomska energija naj bi ogrevala Ljubljano

Graditev jedrske elektrarne in toplarne v Dolskem je za Ljubljano najzanesljivejša dolgoročna usmeritev v energetski oskrbi

LJUBLJANA, 24. junija – Svetovna naftna kriza je Ljubljano, ki je svoj dolgoročni energetski položaj planirala predvsem na uporabi tekočih goriv, v marsičem zapletla. Ob že kritični meji onesnaženosti zraka v ljubljanski kotlini je namreč prehod na trde vrste goriva za mesto komajda sprejemljiv. Pa tudi ob takšni preusmeritvi na nove vrste goriva se zaradi omejenih zmogljivosti premogovnikov in zavoljo njihove oddaljenosti dragih transportnih stroškov pojavljajo novi problemi.

V študiji o »Energetski prihodnosti Ljubljane« je skupina strokovnjakov zaključila, da se lahko mesto v prihodnosti usmeri na tri vrste izvorov energije Prva možnost je večja uporaba plina, ki bi ga naj od leta 1985 v večjih količinah dobivali iz Alžirije. Druga orientacija je večja izraba domačega premoga, ki pa je povezana z vrsto »čejev« in zadržkov, ki so že omenjeni v uvodu prispevka.

Dolgoročno je torej za Ljubljano najsprejemljivejša tretja varianta – to je zgraditev jedrske elektrarne in toplarne v industrijsko energetski coni v Dolskem. Z vidika preskrbe z energetskimi surovinami je namreč prav ta možnost za Ljubljano najzanesljivejša. Raziskave namreč kažejo, da je v nedrjih slovenske grude dovolj elektronov tudi za dve jedrski centrali. Po drugi strani nastopa še ena ugodna okoliščina. Z dograditvijo jedrskega kompleksa v Krškem se bo sprostil tamkajšnji strokovni tim, njihove izkušnje pa bi lahko v Ljubljani koristno izrabili.

Izvršni svet ljubljanske skupščine je zato danes potrdil predlog strokovnjakov mestnih in republiškega komiteja za energetiko, naj se v desetletju od 1985 do 1995 predvidi zgraditev jedrske elektrarne in toplarne. S tem bi zadovoljili energetsko lakoto Ljubljane vse do leta 2020.

Republiškemu izvršnemu svetu bodo zato predlagali, naj se v dogovor o temeljih plana Slovenije za obdobje 1981–1985 vnese še komunalna ureditev industrijsko-energetske cone v Dolskem s potrebnimi pripravljalnimi deli in zbiranjem dokumentacije za gradnjo jedrskega kompleksa. Enako besedilo pa naj bi vnesli tudi v planske dokumente Ljubljane za prihodnje srednjeročno obdobje.

MIRAN KOREN

V NEKAJ VRSTAH

Odkritje spomenika na Prtovču

ŠKOFJA LOKA – Visoko pod Ratitovcem nad Selško dolino je prijazna vasica Prtovč, ki so jo poznali vsi partizani, ki so hodili s Primorske na Gorenjsko. Prejšnji teden je bila v tem kraju tiskovna konferenca, na kateri so seznanili novinarje o proslavi, ki bo 4. julija. Ta dan bo na Prtovču srečanje enot, ki imajo domicil v škofjeloški občini. Odkrili bodo veličasten spomenik revolucije ter padlim iz tega kraja in padlim v tem kraju. Med njimi je tudi narodni heroj Jože Mihevc-Rudar iz Idrije, komandant Vojkove brigade.

Na spomeniku bodo upodobljeni dogodki iz tega kraja med NOB. Avtorja spomenika sta Tone Logonder iz Škofje Loke in Ive Šubic iz Poljan. (Foto: J. J.)

Izobraževalo se je skoraj 800 delegatov

RADOVLJICA – V samoupravnih interesnih skupnostih radovljiške občine deluje 1.855 delegatov. V dveh letih se je izobraževanja pri Delavski univerzi udeležilo 773 delegatov. Delovne organizacije imajo do tega različno mero razumevanja. SGP Gorenjc Radovljica, HTP Bled, Golf hotel Bled, Zdravstveni dom Bled, Ljubljanska banka Radovljica ter Elmont Bled so na izobraževanje poslale skoraj vse delegate, druge delovne organizacije pa so stale precej ob strani. (V.F.)

Sodobna kuhinja za toplo malico

TRŽIČ – Tople malice, ocvrt piščanec, svinjska pečenka, odojki, sirovi in mesni bureki ter druge delikatese so od prejšnjega tedna na voljo Tržičanom v novi delikatesni trgovini Kranj v CGA Centrala na Trgu svobode v Tržiču. Kolektiv Centrala je v nove prostore s sodobno kuhinjo vložil več kot dva milijona dinarjev. Samo v kuhinji naredijo za več kot deset tisoč dinarjev prometa vsak dan. Vrata odpro zjutraj ob 7. uri in jih zvečer ob 19. uri zapro. Škoda je le, da je prostor, kjer lahko pojeste toplo malico, premajhen. (M.K.)

V sevniški občini imajo slabo vodo

SEVNICA – Vzorci in analiza vode dokazujejo, da je tudi v sevniški občini preveč vodovodov z bakteriološko oporečno vodo. To še zlasti velja za vaške vodovode, ki jih upravljajo odbori po krajevnih skupnostih. Svoje prispeva tudi kraški teren, naprave so slabo vzdrževane, zato bi morali vaške vodovode oddati v upravljanje komunalnemu podjetju. Nekoliko boljša je voda v občinskem središču, vendar so vzorci iz dveh vodnjakov dokazali, da je oporečna v fizikalno-kemičnem pogledu. Ko se segreje do 40 stopinj Celzija, zaudarja. Tudi zato v Sevnici že razmišljajo o novih zajetjih vode izpod Lisce. (V.P.)

Brošura o kapelski godbi

KAPELE PRI BREŽICAH – Pripravljalni odbor za proslavo 130-letnice godbe na pihala Kapele je že izdal bogato brošuro, v kateri avtorica Inja Smerdel opisuje zgodovino godbe, njen nastanek, sestavo, vaje, repertoar ter interne običaje godbenikov kot posebne družbene skupine, vsemu pa dodaja še pestro slikovno gradivo. Topleuvodne misli je za brošuro, ki ima domiselno obliko notnega zvezka godbenikov, prispeval Miloš Poljanšek. (V.P.)

Izkušnje od lani za novo akcijo NNNP

Priprave Črnomaljcev za uresničitev nalog v SLO in družbeni samozaščiti

ČRNOMELJ, 25. junija – Koordinacijski odbor za splošni ljudski odpor in družbeno samozaščito pri predsedstvu občinske konference SZDL bo pripravil podroben načrt letošnje akcije »Nič nas ne sme presenetiti« v črnomaljski občini. V ta namen bodo ustanovili operativni štab, ki bo spremljal, usmerjal in vodil aktivnosti vse do zaključnih akcij.

Nedvomno bodo letos to akcijo v črnomaljski občini še izpopolnili, saj jim bo pomagala lanska dobro pripravljena akcija. Lani so namreč naredili podrobno oceno ter pregledali dobre in slabe strani zaključne akcije (lanska predpostavka je bila: močan potres). Po vseh krajevnih skupnostih in temeljnih organizacijah, v družbenih organizacijah in društvih bodo pripravili tudi načrt svojega dela, da bi bili kar najbolj usposobljeni za uresničitev nalog v ljudski obrambi in družbeni samozaščiti.

J. S.

TELEKS informativni tednik dela

Še so pomanjkljivosti

Občinski sindikalni svet Radovljice o delegatskih razmerjih v temeljnih organizacijah in skupnostih – Delegacije v KS delajo bolje

RADOVLJICA, 25. junija – Krepitev delegatskih razmerij v temeljnih organizacijah in skupnostih je bila osrednja tema seje občinskega sveta Zveze sindikatov Slovenije Radovljica, ko so tudi poudarili, da je popolna uveljavitev delegatskega odločanja ena najpomembnejših nalog sindikata.

Občinska konferenca ZKS, predsedstvo občinskega sveta zveze sindikatov in družbeni pravobranilec samoupravljanja so na osnovi doslej opravljenih analiz ugotovili, da je v delegatskem sistemu vsaj pet pomanjkljivosti, ki so na prvi pogled sicer videti zgolj tehnične narave, vendar pa podrobnejši pogled pove, da brez razrešitve teh problemov tudi po vsebinski plati delegatski sistem ne more zaživeti.

Te pomanjkljivosti so, da delovanju delegacij za zbor združenega dela in za samoupravne interese skupnosti v osnovnih organizacijah družbenopolitičnih organizacij ne posvečajo toliko pozornosti kot organom samoupravljanja. Delegacije se premalo povezujejo z organi samoupravljanja.

Delegacije dobivajo prešibko strokovno pomoč za objektivno informiranje in za oblikovanje stališč ali predlogov. Premalo je tudi skrbi za dograjevanje sistema za zagotavljanje materialne osnove za delo delegacije in za opravljanje administrativno-tehničnih opravil.

V samoupravnih splošnih aktih so pomanjkljivo opredeljeni oblikovanje, sestava, delovanje, odgovornost delegata oziroma delegacije, najbolj šibke točke v delovanju tega sistema pa so konference delegacij, ki se pogosto sestajajo tako, da ni predhodnega sestanka temelje delegacije v tozdu ali delovni organizaciji ali pa so konference celo nesklepčne in določajo delegate za zasedanje brez temeljite obravnave vprašanj, ki so na dnevnem redu.

V razpravi so delegati dejali, da so osnovne organizacije sindikata sicer imele ustvarjalen odnos do delegatskega odločanja, vendar pa so o tem razpravljale preveč zaprto znotraj osnovne organizacije ali zgolj izvršnega odbora, premalo pa so se povezovale z drugimi dejavniki, zlasti samoupravnimi organi.

Bistveno vprašanje pri tem pa je, so dejali, kako vzbuditi interes za delegatsko delo, posebno še za tista področja, ki se navidez zde nekoliko »oddaljena« od delovnega človeka in občana.

● Na sejo so bili vabljeni tudi tajniki vseh občinskih samoupravnih interesnih skupnosti, ki po mnenju sindikata živijo sredi delegatskega odločanja. Vendar pa te sreče, da bi videli tajnika kakšnega sisa, niso imeli. Dva sta se opravičila.

Vse osnovne organizacije morajo tudi vztrajati, da bodo delo delegacij in konferenc delegacij obravnavali tudi samoupravni organi. Skupaj s predsedniki delegacij in konferenc delegacij ter predstavniki družbenopolitičnih organizacij pa bodo morale osnovne organizacije sindikata preučiti sodelovanje v delegatskem odločanju ter znotraj tega opredeliti tudi medsebojne odnose.

Letos še 25 solidarnostnih stanovanj

Na prednostnem seznamu bo ostalo še 250 prosilcev – Podražitev za 25%

TRŽIČ, 25. junija – Trinajst mladih družin, sedem mater samohranilk, tri družine z nizkimi osebnimi dohodki in invalid prve kategorije bo do konca letošnjega leta dobilo ključe solidarnostnih stanovanj v Bistrici pri Tržiču in preurejeni Lončarjevi hiši v starem mestnem jedru. Tako so včeraj sklenili delegati na skupščini samoupravne stanovanjske skupnosti Tržič. Na prednostnem seznamu je ostalo še 250 prosilcev.

Na včerajšnji seji skupščine so tudi sklenili, da bodo stanarine letos povečali za 25 odstotkov. Delegati so sprejeli tudi končno ceno kvadratnega metra stanovanjske površine v Bistrici pri Tržiču. Tako stane meter v bloku A1 (solidarnostna stanovanja) 12.977 dinarjev v sosednjem bloku, kjer so stanovanja za odkup, pa je cena 13.449 dinarjev.

M. K.

Brežiški gozdovi so vse bogatejši

GG Brežice praznuje 30 let obstoja – Sto let gozdarstva v Kostanjevici

BREŽICE, 25. junija – Več kot 470 zaposlenih, ki združujejo svoje delo v 12 temeljnih organizacijah – te segajo v kar 9 občin – blizu 97.000 kubičnih metrov posekanega in odkupljenega lesa na leto, 64.000 hektarov gozdnih površin, skrb za 208 kilometrov gozdno-kamionskih cest ter 307 milijonov dinarjev celotnega prihodka v lanskem letu – to so osnovni podatki iz »osebne legitimacije« Gozdnega gospodarstva Brežice, ki ob letošnjem dnevu samoupravljalcev proslavlja 30-letnico obstoja in vse uspešnejšega poslovanja.

O dobrem gospodarjenju pričajo tudi podatki letošnjih prvih treh mesecev, ko so za 68 odstotkov povečali celotni prihodek, za 64 odstotkov čisti dohodek ter že ustvarili skoraj 10 milijonov čistega poslovnega sklada. Brežiški gozdarji se seveda spominjajo tudi nekdanjih »sušnih let« in intenzivne sečnje, ko je bil les dejansko edino jugoslovansko plačilno sredstvo za premagovanje zagat gospodarske blokade.

Tudi zato so zadnja leta vlagali precejšnja sredstva za obnovo gozdnih površin, saj letno pogozdijo preko 107 hektarov, na področju razširjene gozdno-biološke reprodukcije, gre za sovlaganja s Tovarno celuloze in papirja Djuro Salaj ter z republiško interesno skupnostjo za gozdarstvo, pa obnovijo še nadaljnjih 131 hektarov na leto. Posebno skrb morajo ob tem nameniti še čiščenju, obžetju in redčenju, saj gre za mlajše gozdne sestoje, v katerih je listavcev 70, iglavcev pa le 30 odstotkov. Dodati velja, da koristijo za razliko od ostalih 13 slovenskih gozdnih gospodarstev pretežno domačo delovno silo.

Sicer pa se pri GG Brežice, ki je izvozno aktivno – lani so izvozili za 40 milijonov dinarjev različnega lesa – ponašajo s samoupravno organiziranostjo in dobrimi izkušnjami na področju dohodkovnih odnosov, kar zlasti velja za samoupravne sporazume o sovlaganjih v 500 hektarov topolovih plantaž, ki jih koristi krška tovarna celuloze in papirja, izkušnje pa koristijo tudi pri drugih gozdnih gospodarstvih. Dohodkovne odnose so uredili tudi znotraj temeljnih organizacij, rešili problem Žage v Sevnici in razvili dopolnilne dejavnosti. Na petkovi proslavi bodo proslavili tudi 100-letnico gozdarstva v Kostanjevici.

VLADO PODGORŠEK

Z varčevanjem do zagotavljanja otrokovih potreb in želja

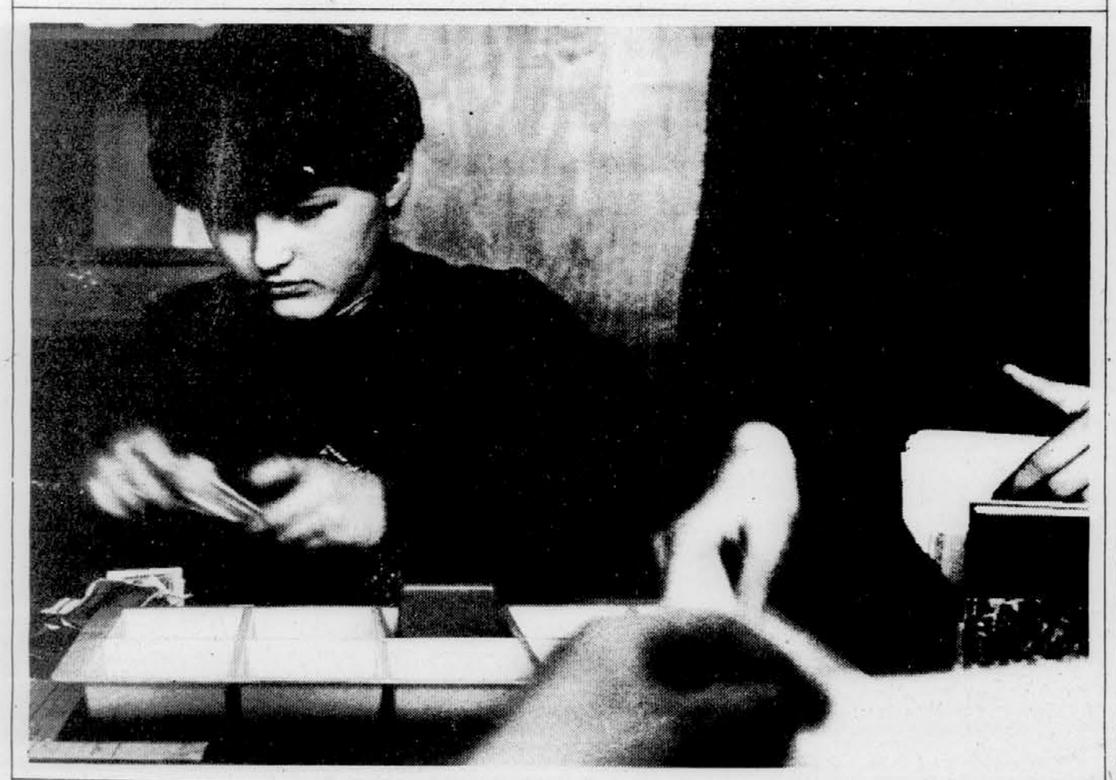

Skupaj s starši in vzgojitelji so temeljne banke združene v Ljubljansko banko pobudnik načrtne vzgoje in sistematičnega spodbujanja mladine k varčevanju. V številnih cicibanovih, pionirskih in mladinskih hranilnicah se otroci-varčevalci ob igri in delu učijo gospodarjenja z denarjem, spoznavajo pomen varčevanja in pridobivajo čut odgovornosti in solidarnosti. Njihovo aktivnost spodbuja banka z različnimi tekmovanji, izleti, posebnimi priznanji in nagradami kot so raznovrstni hranilniki ter elementi za igro in pouk.

ljubljanska banka

Združena banka, Ljubljana n. sub. o.

Gospodarski uspehi nalagajo nove dolžnosti

Litijsko združeno delo se letos lahko pohvali z močnim porastom akumulacije – Večji izvoz

LITIJA, 25. junija – Litijsko gospodarstvo dosega letos dobre poslovne rezultate. Ne glede na to je pred vsemi odgovornost za še boljše gospodarjenje in uresničevanje stabilizacijske politike, so med drugim poudarili na skupni seji občinske konference ZKS in občinskega sveta ZSS Litija.

Litijske organizacije združenega dela so v letošnjem prvem trimesečju ustvarile za 25 odstotkov več celotnega prihodka kot lani v enakem obdobju. Najvišjo rast so dosegli v tozd Furnirska proizvodnja lesne industrije in to kar za 87 odstotkov. Čisti dohodek v gospodarstvu se je povečal za 29 odstotkov. Hitreje kot celotni prihodek so se povečala porabljena sredstva, kar je vplivalo na poslabšanje ekonomičnosti poslovanja. Razporejena sredstva za bruto osebne dohodke in skupno porabo so se glede na lanskoletno trimesečje povečala za 19 odstotkov. To je, gledano v občinskem merilu, v mejah družbenega dogovora in resolucije, toda v posameznih organizacijah združenega dela so delili nad rastjo dohodka.

V razporeditvi dohodka v litijski občini ugotavljajo, da so letošnja delitvena razmerja boljša kot v enakem obdobju lani kot tudi v letu 1979. Združeno delo je letos namenilo skoraj enkrat več denarja za akumulacijo kot lani. Uresničevanje nalog o družbeni usmeritvi dohodka pa kaže na zmanjšanje sredstev za osebno porabo. To bo, če se bo gospodarstvo tega še držalo, pripomoglo h krepitvi njegove reprodukcijske sposobnosti. V litijski občini tudi ugotavljajo, da je združeno delo močno povečalo del čistega dohodka za poslovni sklad, tudi izvoz se letos povečuje, uvoz pa je v načrtovanih okvirih. To bo vplivalo na ugodnejšo razmerje med izvozom in uvozom. Lani je litijsko gospodarstvo pokrilo s prodajo na tuje že 53,3 odstotka uvoznih potreb. S tem pa so že presegli resolucijska predvidevanja v tem srednjeročnem obdobju.

PAVLE BURKELJC

V novih bazenih bodo gojili trikrat več rib

Ribogojnica v Dvoru ob Krki bo povečala svoje zmogljivosti – Boljša preskrba s postrvmi

DVOR, 25. junija – V dolini Krke, v slikovitem Dvoru, ali kot pravijo domačini na Fužinah, je pred dvajsetimi leti zrasel ribogojni objekt, ki v ničemer ni porušil naravnega okolja tega lepega kotička Dolenjske.

Vendar ribogojnica «Krka« z letno zmogljivostjo 90.000 kilogramov konzumnih postrvi ni mogla več zadovoljevati vseh potreb. Zato je Emona-DO Ribarstvo Ljubljana, v katere sestavi deluje omenjena ribogojnica, podprla predlog tega delovnega kolektiva in se odločila za novo naložbo, ki bo zaključena prihodnje leto. S tem bodo povečali zmogljivosti ribogojnice kar za trikrat, kar bo seveda tudi precej vplivalo na preskrbo slovenskega trga z dobrimi postrvmi.

V neposredni bližini stare ribogojnice so na močvirni Loki pričeli z gradnjo 16 novih bazenov, ki bodo tudi podvojili dosedanje gojitvene površine. Novi ribogojni objekt ne bo izstopal, tako da bi kvaril pogled na reko Krko, seveda pa tudi ne onesnaževal okolja.

Veliko podporo pri novi naložbi je nudila samoupravna interesna skupnost za preskrbo mesta Ljubljane, ki predvideva, da bo glavno slovensko mesto že prihodnje leto potrebovalo najmanj 100 ton postrvi, čez čas pa računajo celo na 300 ton. Podpore so bili seveda deležni tudi drugje, saj navsezadnje gre za pridobivanje zdrave človeške hrane, ki je pri nas ni ravno v izobilju.

Računica je pokazala, da bo objekt, ko bo nared, visoko rentabilen, saj bo sedem zaposlenih ustvarilo blizu 40 milijonov dinarjev celotnega dohodka. Ker bodo precej povečali zmogljivosti, računajo na Dvoru tudi na predelavo rib, tako da bi čimbolj pomagali gospodinjstvom in obratom družbene prehrane.

Ribogojnica »Krka« je veliko prispevala tudi pri tem, da se je zanimanje za sladkovodne in morske ribe v tem delu Slovenije precej povečalo.

SLAVKO DOKL

KAM ZA KONEC TEDNA

PRIREDITVE – OBJAVE – OBVESTILA

ČETRTEK

BREZNICA
Ob krajevnem prazniku nastop domačega okteta in folklorne skupine v domu DPD Svoboda ob 20. uri.

BREŽICE
Otvoritev razstave »Makedonsko narodno vezenje« in nastop tamburašev iz Šestin ob 19. uri v galeriji Posavskega muzeja.

LJUBLJANA
Otvoritev desete jubilejne razstave »Grupa 69« v galeriji Riharda Jakopiča ob 18. uri.
Koncert angleške novovalovske skupine Fisher-Z v hali Tivoli ob 20. uri. Nastopa še predgrupa Azra iz Zagreba.

PTUJ
V hotelu Poetovio dnevi zagorske kuhinje. Ob večerih igrajo zagorski muzikaši.

VRHNIKA
V gradu Bistra koncert jazz ansambla Sončna pot ob 20.15.

ŽIROVNICA
Od 15. do 19. ure ogled prenovljene knjižnice Matije Čopa v TVD Partizan ter razstave del slikarjev Andreja Jemca, Staneta Bernika, Adriane Maraž, Jožeta Ciuhe in Jožeta Horvata-Jakija.

VRANSKO
V okviru četrtih kmečkih iger bodo odprli sejem kmečke mehanizacije in gospodinjske opreme ter razstavo fotografij na kmečko tematiko.

PETEK

ARTIČE
Otvoritev razstave cvetja, starih predmetov in lovstva v osnovni šoli (18.), ter vbečer narodnih plesov ob kresu (ob 19.30).

BLED
Koncert ansambla Lojzeta Slaka v Festivalni dvorani ob 20. uri.

KOSTANJEVICA NA KRKI
Proslava 30-letnice GG Brežice in 100-letnice gozdarstva na področju Kostanjevice ob 10. uri v gradu. V galeriji bodo ob 13. uri odprli razstavo »Gozd-skulptura-slika« kiparja Staneta Jarma ter diplomiranih inženirjev gozdarstva Janeza Čermača in Boštjana Koširja.

PIRAN
Na Prešernovem nabrežju bo ob 20.30 nastopil KUD Karol Pahor z gosti.
V galeriji Meduza 2 bodo ob 19. uri odprli razstavo abstraktno ekspresivnih platen Blaženke Zakonjšek.

RADENCI
Koncert tamburaškega orkestra iz Ptuja ob 20. uri v stekleni dvorani.

VELENJE
Dvodnevno 15. srečanje radioamaterjev Jugoslavije. Otvoritev razstave »SRJ 1980« in razstave ob 125-letnici rojstva izumitelja Mihajla Pupina s kulturnim programom ob 10. uri.

VRHNIKA
Predstava Srečnega novega gledališča z Vrhnike »Zaljubljenca v podzemski železnici« na dvorišču grada Bistra ob 20.15.

SOBOTA

HRASTNIK
V kinodvorani delavskega doma koncert godbe na pihala Svobode 2 ob 19. uri.

KOPER
Otvoritev razstave ambientalnih del Anteja Rožića iz Zagreba v galeriji Meduza ob 19. uri.

NOVA ŠTIFTA
Proslava ob krajevnem prazniku v zadružnem domu ob 19. uri ter kviz tekmovanje na temo »Kaj veš o Novi Štifti«. Zatem družabno srečanje s kresovanjem.

KAMNIK
V gostilni Pod skalco »Tenis disko show« ob 19. uri. Nastopajo Jani Kovačič, duo Melita in Veno Dolenc, Drago Mlinarec, Jože Žvokelj ter Joseph Rakotorhnalany z Madagaskarja.

VRHNIKA
Koncert APZ Kranj v Bistri ob 20.15.

TRBOVLJE
Osrednja revirska proslava ob 30-letnici samoupravljanja in odkritje doprsnega kipa Edvarda Kardelja pred upravno zgradbo REK Edvard Kardelj ob 10. uri.

ŽIRI
Dvodnevna etnografska prireditev »Žirovski dan«. Ob 18. uri otvoritev razstave s kulturnim programom v osnovni šoli. Na njej sodelujejo slikarji, kmečke žene z domačimi specialitetami, krajani s čipkami, gobelini, vezeninami, sobnimi in balkonskimi rastlinami ter žirovski lovci in ribiči s trofejami.

NEDELJA

ARTIČE
Republiška revija pihalnih orkestrov in bobnarskih skupin pred prosvetnim domom (10.) ter parada cvetja in glasbe (15.)

BLED
Promenadni koncert pihalnega orkestra jeseniških železarjev v zdraviliškem parku ob 17. uri.

GOTOVLJE PRI ŽALCU
Otvoritev razstave o življenju in delu občanov v osnovni šoli ob 9. uri. Ob 10. uri položitev temeljnega kamna za gradnjo prizidka k osnovni šoli Polzela.

POSTOJNA
Nastop folklorne skupine iz Maribora na ploščadi pred jamo ob 10. uri. Na dvorišču za muzejem pa ob 17. uri revija oktetov Bori, Javor ter Lovskega okteta.

RADOMLJE
Športno društvo priredja veliko tombolo, ki jo bosta vodila Teleksova Ida in Franek Trefalt. Pričetek ob 14. uri.

VERŽEJ
Velika parada gasilcev s proslavo ob 100-letnici gasilskega društva (ob 10. uri).

VRHNIKA
Zaključek bistriških srečanj s koncertom moškega pevskega zbora IUV Usnjarna in Liko Verd ob 20.15 v gradu Bistra.

ZAGORJE
Odkritje spominske plošče Grabnerjevim v Šklendrovcu ob 10. uri.

ŽIRI
Otvoritev doma Partizan s kulturnim programom ob 10. uri, ob 16. uri veselica z lovskimi in ribjimi spcialitetami.

Mijatović je čestital Raciraki

BEOGRAD, 25. junija (Tanjug) – Predsednik predsedstva SFRJ Cvijetin Mijatović je poslal telegram predsedniku demokratične republike Madagaskarja, kapetanu fregate Didieru Raciraki. V njem mu čestita ob nacionalnem prazniku demokratične republike Madagaskar.

Sožalje predsedstva CK ZKJ

BEOGRAD, 25. junija (Tanjug) – Ob smrti Micosa Parcalidisa, vidnega veterana komunističnega gibanja Grčije, je predsedstvo CK ZKJ poslalo CK KP Grčije (notranje) naslednji sožalni telegram:

»Dragi tovariši, ob smrti tovariša Micosa Parcalidisa vam pošiljamo izraze iskrenega in globokega sožalja. Tovariš Parcalidis je bil prekaljen revolucionar, ena od najbolj vidnih osebnosti delavskega gibanja sosednje Grčije in odločen borec za narodno neodvisnost in za enakopravne odnose med komunističnimi partijami in vsemi naprednimi silami. Njegova smrt predstavlja veliko izgubo za vse napredne sile vaše države.«

Ameriški tisk: sprejem prijateljski in prisrčen

Odmevi na Carterjev obisk – Zagotovila o ameriški podpori »močni, celoviti in neuvrščeni Jugoslaviji« – V medsebojnih odnosih ni težav

OD NAŠEGA DOPISNIKA

NEW YORK, 25. junija (Tanjug) – Vse tri državne televizijske mreže in vodilni časopisi vzhodne obale so si bili sinoči in davi edini, da je bil ameriški predsednik v Jugoslaviji sprejet prijateljsko, neprisiljeno in prisrčno.

»Včasih se je že zbrala tudi večja množica ljudi, vendar je bil Jimmy Carter v torek deležen dobrodošlice, osebno prisrčnejše in bolj prijateljske od tistih, ki so veljale kateremukoli svetovnemu voditelju v zadnjih letih,« je zapisal posebni poročevalec bostonskega Christian Science Monitorja. Sinoči so to pokazale televizijske kamere, davi pa fotografije v vrhu naslovnice New York Timesa. Ameriški predsednik z ženo poskuša ujeti korak v kolu na Kalemegdanu, opravičujoč se, ker se mu ne posreči: »Plesal sem že narodne plese v južni Georgiji, vendar mi ni uspelo razvozlati, kaj so ti plesalci počeli.«

Jimmy Carter je zadovoljen, so zapisali davišnji poročevalci, s svojim obiskom v Beogradu, katerega cilj je opisal kot željo, da bi jugoslovanskemu vodstvu dal zagotovila o nadaljnji ameriški podpori »močni, celoviti in neuvrščeni Jugoslaviji«. Poudarjajo, da ni težav v odnosih med državama in da je obisk tudi potekal v skladu s tem.

Časopisi so objavili celotno besedilo zdravice ameriškega predsednika na večerji v Beogradu in opozorili, da je Jugoslavija skupaj s svetovno večino obsodila vpad v Afganistan. Časopisi navajajo, da jugoslovanska stran vztraja pri miroljubni ureditvi konfliktov in pri obnavljanju politike popuščanja napetosti ob upoštevanju načela o nevmešavanju v zadeve drugih držav.

Ameriški tisk poudarja, da je Jugoslavija skupaj s svetovno večino na East Riverju obsodila vpad v Afganistan, vendar je mnenja, da zaostrovanje ne vodi k ureditvi tega problema. Po ameriških opisih pa konkretni dogovori niso bili namen Carterjevega obiska. Dejstvo, da v ameriški delegaciji ni bilo ministra za finance, si tolmačijo z željo obeh strani, da bi se pogovori omejili na politična vprašanja. Ameriški gospodarski časopisi pa poročajo, da je Jugoslavija prosila komercialne banke za približno 2 milijardi dolarjev posojila, da bi podprla svoj program stabilizacije. Da pogovori menda niso potekali o gospodarskih vprašanjih, pojasnjujejo tako, da se Jugoslavija poteguje za normalna komercialna posojila pri zasebnih bankah in da ne prosi za nikakršno pomoč, poudarja Wall Street Journal.

Na splošno pa so ameriški opisi jugoslovanskih razmer veliko mirnejši v primerjavi z napetostmi in pravcato dramo, s kakršno so v ZDA sprejeli umik predsednika Tita s svetovnega prizorišča. Prav poletna številka znane revije Foreign Affairs na primer objavlja o jugoslovanskih razmerah izčrpen članek Johna Campbella, enega od znanih strokovnjakov iz kroga ameriške »zunanjepolitične elite.«

Avtor nadrobno pojasnjuje vrsto velikih dosežkov umrlega jugoslovanskega predsednika in meni, da je dvakrat narobe zastavljati vprašanje, ali bodo Jugoslovani znali ohraniti njegovo dediščino – saj je to bodisi precenjevanje ali podcenjevanje Titove zapuščine. Tito je nenadomestljiv kot osebnost, njegova dediščina pa »temelji na jugoslovanski preteklosti in prihodnosti, na človeških bitjih, na voditeljih in navadnih državljanih z jasnim konceptom življenjsko pomembnih državnih interesov in želji ter sposobnosti, da bo vse to uresničeno.«

DRAGIŠA BOŠKOVIĆ

TELEKS

Denar za šolo gre iz dohodka

Za usmerjeno izobraževanje poslej tudi iz dohodka TOZD družbenih dejavnosti

LJUBLJANA, 25. junija – Sredstva za programe usmerjenega izobraževanja (iz dohodka TOZD) so v Sloveniji doslej prispevale samo delovne organizacije materialne proizvodnje. Z novim letom naj bi iz dohodka TOZD za usmerjeno izobraževanje prispevale tudi TOZD in delovne skupnosti družbenih dejavnosti. Tak predlog je danes podprl republiški svet za vzgojo in izobraževanje kot korak k sistemskemu urejanju družbenoekonomskih odnosov in uveljavljanju menjave dela preko posebnih izobraževalnih skupnosti.

Svet se je zavzel, da bi načelo združevanja sredstev iz dohodka TOZD čimprej uveljavili za celotno vzgojnoizobraževalno področje – torej tudi za osnovno šolstvo – in da bi glede tega našli skupen jezik z drugimi republikami in pokrajinama.

J. S.

Posvetovanje občinskih raziskovalcev

Občinske raziskovalne skupnosti prevzemajo zahtevnejše naloge

LJUBLJANA, 25. junija – Danes je bilo v Ljubljani, v prostorih Mednarodnega centra za upravljanje podjetij v družbeni lastnini v deželah v razvoju, VIII. posvetovanje predstavnikov občinskih raziskovalnih skupnosti.

Udeleženci posvetovanja so razpravljali o programih posebnih raziskovalnih skupnosti in Raziskovalne skupnosti Slovenije ter o predlogu za izdelavo metodologije izračunavanja prispevne stopnje pri oblikovanju samoupravnih sporazumov o temeljih planov občinskih raziskovalnih skupnosti za srednjeročno obdobje 1981–1985.

Na posvetovanju so se udeleženci seznanili tudi s poročilom o stanju raziskovalne dejavnosti in raziskovalne politike v občinah. Poročilo je bilo izdelano na osnovi zaključkov, ki so jih dali regijski posveti v maju in juniju.

OGLEDALO

»To neprizadevanje je skrajno neodgovorno. Kaj ne veste, da morate v teh zadnjih desetih minutah dobiti še štiri gole!«

OTO REISINGER, Vjesnik

Vietnamske čete gredo proti severu

Vojaške enote so začasno onemogočile delitev hrane v begunskih taboriščih

BANGKOK, 25. junija (Reuter) – Po dvodnevnih napadih na begunska taborišča na Tajskem in občasnih vdorih na tajsko ozemlje, so se vietnamske čete začele vkopavati na kampučijski strani meje. Tajski vojaški viri, na katere se sklicuje Reuter, zatrjujejo, da okrog 2000 sovražnih vojakov zavzema položaj nasproti taborišč, ki so jih prvič napadli predvčerajšnjim.

Isti viri navajajo, se drugi del vietnamskih enot premika proti severu oziroma nekaterim oporiščem sil vlade demokratične Kampučije. Vojaški opazovalci menijo, da utegnejo biti ta oporišča naslednja tarča vietnamskih napadov, ki so jih,kot zatrjujejo, dobro in sistematično pripravili.

Vietnamske enote so v minulih dveh dneh začasno onemogočile delitev hrane in zdravil v kampučijskih begunskih taboriščih in vrnitev beguncev v Kampučijo.

Sporazum Bani Sadra z islamskimi republikanci

Iranski predsednik in člani revolucionarnega sveta še niso sporočili, za kakšen dogovor gre

TEHERAN, 25. junija (Tanjug) – Iranski predsednik dr. Abolhasan Bani Sadr in vladajoča islamska republikanska stranka sta se minulo noč sporazumela. Po sedemurnih pogovorih so ugotovili, da je eden od voditeljev islamske republikanske stranke dr. Hasan Ajata »navedel osebno mnenje«, ko je na tajnem sestanku s skupino študentov izdal napotke, kako naj bi z nekaterimi ovirami in propagando izzvali padec predsednika Banija Sadra, »ne da bi bilo treba poseči po orožju.«

Nadrobnosti sporazuma, ki je očitno političen kompromis, obojestransko sprejet zaradi trenutnih potreb, bodo pozneje objavili. Predsednik za tisk revolucionarnega sveta je izjavil, da so se dogovorili, da morajo »uradni predstavniki države in strank delati v slogi.« Predsednik Bani Sadr in člani revolucionarnega sveta naj bi drevi pojasnili, kakšen dogovor so sklenili.

Voditelj islamske republikanske stranke (IRP) in predsednik vrhovnega sodišča ajatolah Mohamed Behešti je danes izjavil, da med stranko in predsednikom Banijem Sadrom ni razlik, ki bi jih bilo treba odpraviti. Na redni tiskovni konferenci, ki poteka vsako sredo, je dejal, da se je »vse razjasnilo po pogovoru predsednika s člani centralnega sveta stranke.« Omenil je možnost, da bi eden od voditeljev stranke, dr. Hasan Ajat, ki je dajal napotke študentom za strmoglavljenje predsednika, kar je izzvalo ostre spopade, utegnil biti kaznovan, ko bo stranka pretresla to vprašanje.

Vplivni ajatolah, ki je hkrati tudi sekretar vladajočega revolucionarnega sveta, je danes še dejal, da bo o usodi talcev odločal iranski parlament. Ni ponovil poprej trdnega stališča stranke, da osvoboditev talcev ne pride v poštev, dokler šaha ne izroče Iranu.

Mohamed Behešti tudi ni omenjal svoje prejšnje teze, da bi se morda moralo izreči o talcih z referendumom iransko ljudstvo.

Izvršni svet BiH o nerazvitosti

Poleg sklada za razvoj nerazvitih je treba vgraditi še nove ekonomske ukrepe, menijo v BiH

OD NAŠEGA DOPISNIKA

SARAJEVO, 25. junija – Izvršni svet skupščine BiH je imel v juniju že šest sej. Takšno dinamiko preverjanj gospodarskih gibanj, ciljev in nalog so nedvomno narekovali nedavni ukrepi ZIS in predlagane spremembe zvezne resolucije o razvoju SFRJ v naslednjem srednjeročju in letošnjem letu. Seje izvršnega sveta skupščine BiH so bile tako namenjene preverjanju gospodarskega položaja, spremenjenim pogojem gospodarjenja, načrtovanja razvoja in pridobivanja dohodka.

Izvršni svet BiH je nekajkrat v zadnjih dneh poudaril, da ne izpolnjujemo enega bistvenih ciljev družbenega plana Jugoslavije – da se razlike v stopnji razvitosti nenehno večajo, namesto da bi se manjšale in da BiH vse bolj zaostaja po stopnji razvitosti (za 65 odstotkov) za Jugoslavijo. V takšnih razmerah je še težje zmanjšati razlike v razvitosti področij znotraj republike. Od 55 občin, ki imajo status manj razvitih v BiH (1,8 milijona prebivalcev živi tam) jih je 36 sicer nekoliko povečalo stopnjo razvitosti, v 13 se je zmanjšala, 5 ostala na isti ravni. Zagotoviti je treba, meni izvršni svet, da bo rast družbenega proizvoda v manj razvitih občinah za 20-25 odstotkov hitrejša kot v razvitih. Kako to doseči? Z večjim vlaganjem, z naložbami, ki bodo zagotovile tako domače surovine in repromateriale in ki bodo zagotovile možnosti za večje zaposlovanje v teh krajih.

Nujno je, meni izvršni svet skupščine BiH, uskladiti takšno politiko družbenega razvoja, ki bo – kot izraz skupnih teženj, da zagotovimo materialne in družbene pogoje za popolnejše uresničevanje ekonomske, kulturne in politične enakopravnosti, bratstva in enotnosti narodov in narodnosti Jugoslavije – zagotovila zmanjšanje razlik v ravni razvitosti posameznih regij, občin in republik.

IVO VIDIC

Ovire za obmejno sodelovanje

CELOVEC, 25. junija – Koroški heimatdienst je danes objavil izjavo, v kateri izraža zadovoljstvo spričo dejstva, da so tudi koroški uradni forumi negativno ocenili poskus podpisa takšnega sporazuma za obmejno gospodarsko sodelovanje z Jugoslavijo, ki bi koroško mejno območje ločil od preostalega dela Koroške. Izjava ugotavlja, da ni upanja, da bi jugoslovanske oblasti avstrijskim podjetnikom zagotovile enake možnosti za plasma kapitala, kot jih imajo jugoslovanski investitorji v koroškem obmejnem prostoru; spričo tega koroški heimatdienst »pričakuje, da bodo predstavniki Koroške na medministrskih pogovorih, ki bodo konec tega tedna na Dunaju, zahtevali, da se pogajanja o sporazumu o obmejnem gospodarskem sodelovanju prekinejo«.

M. S.

VSAK ČETRTEK NOVI stop POGLEJMO SI V OČI!

Zavezniške obveznosti

Edward Gierek o najpomembnejših vprašanjih poljske notranje in zunanje politike – Zveza s SZ jamči Poljski neodvisnost – Dobri stiki s SFRJ

OD NAŠEGA DOPISNIKA

VARŠAVA, 25. junija – Prvi sekretar CK PZDP Edward Gierek je zaključil dvodnevno zasedanje poljskega sejma, na katerem so obravnavali najpomembnejša vprašanja s področja notranje in zunanje politike. Parlamentarna razprava je pokazala povezanost med težkim in zapletenim notranjim družbeno-gospodarskim položajem, ki naj bi ga stabilizirali s sklepi o reviziji načrta za leto 1980, ter stanje v mednarodnih odnosih. Tej temi je bil posvečen ves drugi dan zasedanja.

Parlament je začrtal osnovne smeri zunanje politike in sklenil, da bo Poljska »tudi v prihodnje – skupaj s Sovjetsko zvezo in drugimi zavezniki – dosledno delovala v prid popuščanja napetosti, krepitvi medsebojnega zaupanja in varnosti, zaustavljanja oboroževalne tekme in sodelovanja med narodi«.

Obdelal je nekaj osnovnih postavk in dejal, da je »bedna« teza, po kateri majhne in srednje države, članice političnih grupacij in zvez, ne morejo imeti svoje, avtentične politike in lastne pobude. »Naša država zvesto spoštuje svoje zavezniške obveznosti ter ustvarjalno in samostojno – na osnovi narodnih tradicij, interesov in teženj – prispeva k razvoju mednarodnega položaja,« je poudaril šef poljske partije.

Pripadnost Poljske vojaški zvezi narekujejo, po njegovih besedah, »tragične zgodovinske izkušnje« (septembra leta 1939 je bila država na milost in nemilost prepuščena zunanjim agresorjem). Zveza z Sovjetsko zvezo jamči Poljski neodvisnost v njenih povojnih mejah. Po besedah Edwarda Giereka je »opravila življenjski izpit in pomeni neomajno načelo Poljske zunanje politike«.

Nesporno drži, da je dala Poljska zadnja leta vrsto miroljubnih pobud, ki jih je narekoval tako njen geopolitični položaj, kakor tudi zgodovinske izkušnje. Pa tudi njene »zavezniške obveznosti« niso majhne, kar je potrdil potek parlamentarne razprave, še zlasti pa obsežni ekspoze zunanjega ministra Emila Wojtaszka. V njegovem in Gierekovem govoru, kakor tudi v govorih nekaterih drugih poslancev, je bila izražena vsa podpora sovjetski politiki v Afganistanu od »skupne zunanjepolitične strategije« varšavskega sporazuma pa tudi za las niso odstopili niti pri ocenjevanju drugih kriznih žarišč v svetu, na primer na Indokitajskem ali na Bližnjem vzhodu.

Minister Wojtaszek je prikazal podroben pregled dosedanje zunanjepolitične dejavnosti, ocenil odnose s socialističnimi državami in dejal: »Izoblikovano, široko in za obe strani koristno sodelovanje z Jugoslavijo je dobra osnova za nadaljnji ploden razvoj teh odnosov.«

V referatu, ki je predstavljal nekakšen pregled vseh dejavnosti Poljske, varšavskega pakta in SEV v mednarodnih forumih ter v stikih z raznimi predeli in državami, pa šef poljske diplomacije niti z besedico ni omenil neuvrščenih in politike neuvrščanja. Bilo pa je rečeno, da ima »Poljska še zlasti tesne odnose s tistimi deželami v razvoju, ki vodijo antiimperialistično politiko in so si izbrale pot progresivnih sprememb in socialistično usmeritev«.

V svojem zgoščenem in celovitem prikazu svetovnega položaja pa je Edward Gierek tudi opozoril, da bo treba razvijati in poglabljati odnose z vsemi afriškimi, azijskimi in latinskoameriškimi državami. »Visoko cenimo,« je poudaril prvi sekretar CK PZDP, »prispevek dežel v razvoju in neuvrščenih držav h krepitvi miru.«

Pa vendar je glavna skrb Poljske Evropa. Gierek se zavzema za »univerzalizacijo procesa popuščanja«, nasprotuje pa »poskusom prenašanja napetosti z enega območja na druga, zlasti v Evropo«.

Gierek je ponovil, da je na osmem kongresu PZDP predlagal, naj bi bila evropska konferenca o vojaškem popuščanju in razoroževanju v Evropi v Varšavi ter pri tem poudaril, da je naletela Poljska pobuda na vso podporo zaveznikov, na Zahodu pa »na odmev, ki budi upanje«.

Poljska ima intenzivna bilateralna posvetovanja, katerih namen je, po Wojtazskovih besedah, zbližati stališča, »da bi na madridskem sestanku sestanku dosegli dokončen sporazum«.

ILIJA MARINKOVIĆ

Sožalje indijski kongresni stranki

BEOGRAD, 25. junija (Tanjug) – Zvezna konferenca SZDL Jugoslavije je poslala indijski kongresni stranki sožalno brzojavko ob smrti njenega generalnega sekretarja Sandžaja Gandhija.

Pahr »zaprepaden« ob neekspeditivnosti Rima

Uveljavljanje pravic južnih Tirolcev v Italiji teče po avstrijskem mnenju še vse prepočasi

OD NAŠEGA DOPISNIKA

DUNAJ, 25. junija – Avstrijski zunanji minister Pahr je po zasedanju kontaktnega komiteja – Severna in Južna Tirolska Innsbrucku sporočil, da bo posredoval pri italijanskem zunanjem ministrstvu zaradi počasnega uresničevanja določil iz tako imenovanega južnotirolskega paketa.

Kontaktni komite Severne in Južne Tirolske se shaja običajno dvakrat letno in obravnava tista odprta vprašanja, ki se nanašajo na položaj avstrijske manjšine na Južnem Tirolskem. Mimo avstrijskega zunanjega ministra sta se zadnjega sestanka v ponedeljek in torek udeležila tudi deželna glavarja Severne in Južne Tirolske Wallnöfer in Magnago. Na dnevnem redu tega zadnjega sestanka so bili med drugim tudi ukrepi, s katerimi bi Avstrija pravice nemško govorečih državljanov sosednje Italije izenačila s pravicami, ki jih imajo v Avstriji avstrijski državljani.

Kar zadeva uresničevanja tako imenovanega paketa, ki je leta 1969 nemško govoreči Južni Tirolski zagotovil visoko stopnjo avtonomije, naj bi bil zunanji minister Pahr »zaprepaden« spričo dejstva, da od februarja dalje v nobeni od obeh komisij, ki pripravljata izvedbene odredbe za uporabo nemškega jezika po uradih na Južnem Tirolskem, še ni prišlo do ustrezne odločitve. Pahr je obljubil, da bo v tej zvezi posredoval pri italijanskem zunanjem ministru Colombu, ko bo ta obiskal Avstrijo.

MARJAN SEDMAK

Pogovori o skupnih vlaganjih

Slovenske organizacije se zanimajo za vlaganja v pridobivanje bakra

BEOGRAD, 25. junija (Tanjug) – Predstavniki 14 velikih slovenskih organizacij in združene Ljubljanske banke so se danes pogovarjali o razvoju sodelovanja z rudarsko topilniškim bazenom Bor. Posvet sta organizirali gospodarski zbornici Srbije in Slovenije.

Osrednje vprašanje je bilo vlaganje v surovinski razvoj. RTB Bor je namreč veliko vložil v odprtje rudnika Veliki Krivelj. V teh vlaganjih bi morala sodelovati tudi Slovenija, so rekli, kajti če ne bo domačih partnerjev, si jih bodo poiskali na tujem.

V skupnih vlaganjih bi morali za vsakih tisoč ton bakra vložiti od 100 do 120 milijonov dinarjev za deset let ob osemodstotnih obrestih.

Predstavnik Ljubljanske banke je dejal, da je v našem srednjeročnem razvojnem načrtu predvideno vlaganje v razvoj surovinske baze ne glede na to, ali gre za vlaganja v Sloveniji ali v drugih republikah.

Carter in soproga v kolu

BEOGRAD, 25. junija (Tanjug) – Predsedniku Carterju in njegovi soprogi je predsednik Gospodarske zbornice Jugoslavije Ilija Vakić podaril izbrana jugoslovanska vina v črnogorski skrinji, izdelani po originalu iz 16. stoletja, ki ga hranijo v Narodnem muzeju na Cetinju. V skrinji je bilo arhivsko vino zeleni silvanec iz ormoškega okoliša iz leta 1946 in pa druga žlahtna vina iz rednega jugoslovanskega izvoza v ZDA: žilavka, graševina, dingač in vranac. V skrinji sta bila tudi dva kristalna kozarca tovarne stekla iz Zaječara, ki jih prav tako izvažajo v ZDA. Jugoslovanska vina vse pogosteje prihajajo na mize v ameriških domovih, saj se je prav letos začelo uresničevanje programa izvoza naših vin na ameriški trg.

Predsednik Carter je včeraj s soprogo odšel na sprehod na Kalemegdan, kjer so ga, dobro razpoloženega, zvabili v kolo, ki so ga sestavljali mladi, oblečeni v noše vseh naših narodov in narodnosti. (Foto: Joco Žnidaršič).

Slonica v ljubljanskem živalskem vrtu

LJUBLJANA, 25. junija – Ljubljanski živalski vrt dobiva novo slonico: visoka je 170 centimetrov, tehta pa približno 700 kilogramov. Za zdaj je še niso krstili. Pripeljali so jo že na Reko z vzhodnonemško ladjo »Schwarzburg«, odkoder bo jutri nadaljevala pot v Ljubljano s posebnim tovornjakom nizozemskega prevoznika. Tri druge slonice so tudi »izstopile« v Jugoslaviji, poslali pa jih bodo v Palić pri Subotici, medtem ko bodo enega slona poslali na Češkoslovaško. Na ladji je ostalo še pet slonov, ki se peljejo z ladjo naprej na sever.

Nova pridobitev ljubljanskega živalskega vrta prihaja iz Bombaya, in to s pošiljko, v kateri sta bili dve antilopi in osem opic vrste lemur. Toda te gredo naprej. V Rdečem morju je potovanje spremljalo hudo neurje in val je s palube odnesel kletko z dvema opicama.

Češkoslovaški veterinar Zdenek Vagner iz Dvorov Karlowyh, ki spremlja živali na tej dolgi poti, je povedal, da so imeli nekaj težav s sloni. V Indiji nikakor niso mogli nakupiti sena, pa tudi na drugih vmesnih postajah ga ni bilo. Preostale živali na ladji so dobile na Reki petnajst bal sena in bodo bržkone preskrbljene za pot do končne postaje.

V. A.

V Postojnski jami več tujcev

POSTOJNA, 25. junija – Postojnsko jamo je v prvih petih letošnjih mesecih obiskalo 59.145 domačih in 99.468 tujih gostov. V enakem obdobju lani je bilo skoraj 17.000 več domačih turistov ter za okoli 3.000 manj tujih. Skupno število obiskovalcev je v tem času manjše kot lani, povečalo pa se je število nočitev. Tako je bilo skupno 48.283 nočitev, med njimi 19.267 tujih, kar je za skoraj 10.000 več kot lani. Prav te dni pri hotelu Jama končujejo trakt, v katerem bo 150 ležišč. Stal je 50 milijonov dinarjev. To predstavlja prvo fazo gradnje, druga pa bo končana do turistične sezone leta 1982 in bo stala okoli 93 milijonov dinarjev. Zajemala bo restavracijo z 250 sedeži, savne s tremi kabineti ter nočni lokal.

M. T.

Bo v kampih dovolj prostora?

BEOGRAD, 25. junija (Tanjug) – V začetku julija bodo motorizirani turisti navalili na 280 naših kampov, od katerih je večina ob jadranski obali. Letos je za kampe še posebno zanimanje, čeprav se je bivanje v primerjavi z lanskim letom podražilo za 18 odstotkov. Platnena naselja so vabljivejša od hotelov, deloma zaradi tega, ker v hotelih ni dovolj prostora, ker so cene v kampih kljub vsemu manj luksuzne in ker se ljudje vse bolj množično vračajo k naravi.

Turistični delavci si zato upravičeno obetajo, da bo letos v kampih več prenočitev in da se bo steklo tudi več deviz kot lani. Lani so na primer imeli okoli 12 milijonov 250 tisoč prenočitev, od tega okoli 8 milijonov gostov iz tujine. Šotorjenje se je uvrstilo med najbolj vabljive in najbolj donosne turistične dejavnosti. Naj navedemo kot primer, da tako ustvarijo nekaj manj kot 20 odstotkov celotnega turističnega prometa; kampi so na tretjem mestu, precej za hoteli in zasebnimi sobami.

Večinoma je treba na osebo odšteti 22 do 27 dinarjev na dan, za šotor in avtomobil pa 12 do 27 dinarjev. Za električni priključek, uporabo hladilnika in takso za bivanje se naberejo še dodatni izdatki, nekateri kampi pa ponujajo tudi vse tri obroke, za 150 do 160 dinarjev. Med novimi naselji pod šotori so tudi nudistična, ki jih vsi nasprotniki oddiha v tekstilu kar preplavijo. Samo lani je v teh kampih letovalo okoli milijon nudistov.

Kampov je iz dneva v dan več, toda še vedno premalo, da bi lahko sprejeli vse turistične povpraševalce. Zato jih bo treba v prihodnje urediti še več. Pa ne le graditi nove, temveč tudi modernizirati stare. Samo 10 odstotkov kampov sodi v prvo kategorijo, približno 50 odstotkov v drugo, vsi drugi pa so zunaj kategorije. Kategorizacija je bolj šepava in za kamp razglase čisto navaden travnik, če postavijo vodovodno pipo nanj.

Vremenska napoved meteorološkega zavoda Slovenije

Prognostična karta za 26. junij 1980

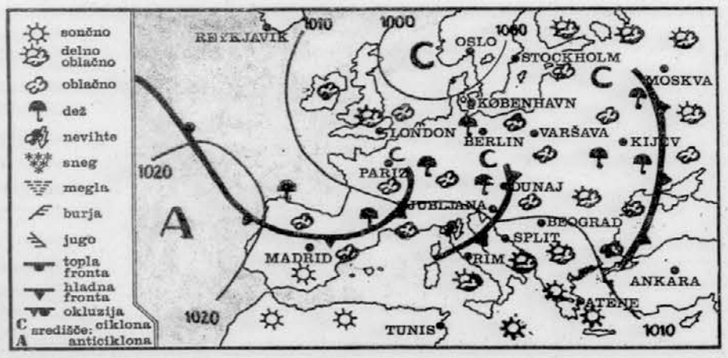

SLOVENIJA

Spremenljivo oblačno vreme, občasno bodo krajevne plohe ali nevihte. Najnižje nočne temperature bodo od 10 do 14, v Primorju 16, najvišje dnevne od 19 do 23 stopinj.

JUGOSLAVIJA

Spremenljivo vreme s krajevnimi plohami ali nevihtami, le na jugu države bo precej sončno.

VREMENSKA SLIKA

Obsežno področje nizkega zračnega pritiska se še zadržuje nad Evropo. Ob zahodnih vetrovih se pomikajo prek Alp proti Balkanu valovi frontalnih motenj, ki povzročajo nestalno vreme tudi pri nas.

KAKO KAŽE ZA PETEK

Brez večjih sprememb.

TEMPERATURE MORJA:

Portorož 20, Lošinj 21, Split 22, Hvar 21.

Vreme in temperatura dne 25. junija 1980 ob 13. uri

kraj	vreme	stopinj
Ljubljana	poloblačno	21
Planica	oblačno	13
Brnik	oblačno	24
Kredarica	v oblakih	0
Maribor	poloblačno	22
M. Sobota	poloblačno	22
Sl. Gradec	oblačno	19
Celje	poloblačno	23
Novo mesto	manjša ploha	22
Nova Gorica	poloblačno	21
Portorož	sončno	22
Reka	poloblačno	23
Pulj	poloblačno	24
Hvar	jasno	27
Dubrovnik	poloblačno	23
Zagreb	sončno	23
Beograd	sončno	24
Sarajevo	poloblačno	25
Titograd	sončno	27
Skopje	sončno	32
Celovec	nevihta	19
Gradec	ploha	18
Dunaj	sončno	20
Benetke	sončno	22
München	oblačno	14
Zürich	ploha	14
Rim	poloblačno	25
Pariz	poloblačno	17
Berlin	rahlo dežuje	14
Stockholm	poloblačno	20
Moskva	–	–

Slavni in dež

Kaj nam preostane ob neprijetnem poletnem dežju drugega, kot da se ob anekdotah kislo nasmehnemo padavinam?

Znamenita italijanska dramska igralka Eleonora Duse je bila na začetku igralske poti zelo mršava. Nekega večera, ko je šla igrat v torinsko gledališče Carignano, jo je ujela ploha in jo premočila.

»Kaj se vam je pripetilo?« jo je vprašal Cesare Rossi, ki je vodil igralsko družino.

»Oh, strašno, Pravi vesoljni potop. Prav do kosti mi je prodrl dež!« je stokala igralka.

»No, prav dolge poti ni imel!« je pripomnil glavni komik.

Francoski pisatelj Alexandre Dumas je potoval po Nemčiji in ni znal niti besedice nemško. Po prihodu v manjše mestece je zavil v krčmo, da bi kosil. Rad bi jedel gobe, pa ni vedel, kako naj bi jih naročil. Z to je narisal krčmarju na kos papirja gobo. Gostilničar je prikimal in se kmalu pojavil pred presenečenim pisateljem z dežnikom v roki.

Ali veste, kako ločijo Angleži poletje od zime? Kadar je njihov stalni dež malo bolj topel, je poletje.

OZN mora čimprej rešiti vprašanje Jeruzalema

Razprava varnostnega sveta o novih okoliščinah bližnjevzhodne krize – Več različnih predlogov

NEW YORK, 25. junija (Tanjug) – Politika in praksa zdajšnje izraelske vlade je prisilila varnostni svet, da se je v tem letu že osmič sestal; razpravljal je o novih okoliščinah krize na Bližnjem vzhodu, ki se zaradi napadalnih akcij Izraela vse nagleje množe.

Tokrat je varnostni svet na zahtevo islamskih držav začel razpravo o nevarnem položaju, nastalem po zadnji odločitvi Tel Aviva, da si prisvoji zasedeni del Jeruzalema in vse mesto razglasi za svojo prestolnico. Pakistanski zunanji minister Aga Šahi se je obrnil na svet v imenu 39 islamskih držav in obtožil Izrael, da namerava uničiti zgodovinsko identiteto vzhodnega Jeruzalema. Pozval je varnostni svet, da zahteva od Jeruzalema, naj se odreče spremembi statusa tega mesta.

V primeru, da bo izraelska vlada vztrajala pri svojih namenih, je šef pakistanske diplomacije terjal od varnostnega sveta, da sprejme proti Izraelu sankcije, kot jih predvideva 7. poglavje ustanovne listine OZN. Podobna so bila tudi opozorila nekaterih drugih govornikov, da bi neuspeh VS, če tokrat ne bi učinkovito deloval, utegnil privesti do tega, da nad položajem ne bi imeli več nadzorstva. Pri tem je bilo rečeno, da je OZN doslej sprejela veliko resolucij o Jeruzalemu in jasno dala vedeti, da kakršnakoli sprememba njegovega statusa ne pride v poštev. Kljub temu pa izraelska vlada še naprej vse bolj arogantno izvaja svojo ekspanzionistično politiko.

Gre tudi za kratenje pravice palestinskega ljudstva do samoopredelitve in za onemogočanje mirne vsesplošne ureditve krize na vsem območju. Mavretanija je bila mnenja, da gre pri zdajšnjem položaju za rivalstvo med velesilami. Če ne bo kmalu prišlo do pravične ureditve palestinskega vprašanja, se bo svet po njegovih besedah srečal z neizogibno konfrontacijo. Arabske države bodo prevzele svojo odgovornost, a v boju proti okupaciji in krivici ne bodo same.

PA ŠE TO

KOGA POSTRELITI? – Telesno kulturna skupnost SRS in Zveza telesno kulturnih organizacij Slovenija sta izdali vsem organizacijam in skupnostim dopis o vključevanju telesno kulturnih dejavnikov v akcijo »NNNP – 80«. V eni od točk tega dopisa so tudi zapisali: »... vse telesno kulturne organizacije naj vključijo v svoj letni program dela akcijo streljanje vsega članstva...«

Tuji turist ne bo imel prednosti pred domačim

Za domačega gosta bodo veljale enake cene, kot so bile 6. junija letos – V piranski občini so se dogovorili, kako bo s cenami prenočitev v zasebnih sobah

PIRAN, 25. junija – Devalvacija dinarja tik pred glavno turistično sezono je precej zmedla turistične in gostinske delavce. Tudi v Piranu, turistično najbolj razviti slovenski občini, je prišlo te dni do velikih ugibanj in razpravljanj. Včeraj so se na primer sestali zasebniki, ki oddajajo sobe, s predstavniki turističnih agencij, hotelov in občinskih upravnih organov ter skušali zvedeti, kako bo s cenami v zasebnih sobah, pa tudi s turistično takso.

Nekaj »tehničnih« vprašanj še zmeraj niso uspeli dokončno razjasniti, sicer pa so stališča izredne razširjene seje izvršilnega odbora slovenskega splošnega združenja gostinstva in turizma dovolj jasno odgovorila na večino odprtih vprašanj s tega področja.

● V glavni sezoni (ta traja od 1. julija do 31. avgusta) so cene v Portorožu za dve osebi v dvoposteljni zasebni sobi prve kategorije 308 dinarjev, za tujce pa v devizah 28 zahodnonemških mark, v dvoposteljni sobi druge kategorije prav tako v Portorožu po 220 dinarjev, oziroma 20 zahodnonemških mark. Za enoposteljno sobo mora domači turist odšteti v prvi kategoriji 154 dinarjev, tujec pa 14 DM, v drugi kategoriji pa 143 dinarjev, oziroma 13 DM. Pred in po glavni sezoni so te cene za približno 20 odstotkov nižje.

Temeljna ugotovitev je, da so cene za tuje goste za vse osnovne storitve – prenočišča, polpenzione, penzione, pa tudi za izlete, za storitve marin, avtokampov, letovanje v zasebnih sobah, posojanje avtomobilov, idt. – ostale iste, kot so se dogovorili s pogodbami, oziroma kot so bile objavljene v ameriških dolarjih v enotnem hotelskem ceniku Jugoslavije. Tujec bo torej vse te storitve plačal po dogovorjeni devizni ceni, kar pa bo v dinarjih zaradi devalvacije dalo višji znesek. Tujcem bodo organizacije združenega dela lahko odobrile določen popust, če bodo seveda plačali v tujih efektivnih valutah. Po dogovoru pa naj bi bil ta popust največ 2 do 3 odstotke. S takimi cenami v devizah bi bil seveda najbolj prizadet domači gost, ki bi pravzaprav moral plačati višje gostinske in hotelske storitve, kot je bilo pred devalvacijo.

Višje hotelske cene za domače turiste bi tudi bile v nasprotju z odlokom o najvišji ravni cen. To pomeni, da bi se potem lahko oblikovale dvojne cene, čemur se bodo v hotelih, zasebnih sobah in avtokampih izognili s posebno klavzulo. Ta bo omogočala plačilo naj bi bilo za približno 10 odstotkov višje, kot so bile cene storitev v zasebnih sobah 6. junija letos. Ostalo razliko – ta se bo nabirala med sezono zaradi višjih dinarskih cen, ki jih bodo plačevali tujci – pa bodo razdelili vsem zasebnikom sorazmerno z ustvarjenim številom prenočitev, ne glede na domače ali tuje prenočitve. »Vse to pa bo tehnično zelo zapleteno,« meni Dunja Babnik, vodja portoroške agencije General turist. Težko bo pravilno razdeliti denar. Gre namreč za različne kategorije sob, različne cene sob, z različnim številom postelj.

Tudi pri obračunavanju turistične takse je bilo nekaj nejasnosti. Tukaj pa bodo domači turisti na boljšem. Turistična taksa znaša za njih 10 dinarjev, za tujce pa je taksa določena v devizah – eno zahodnonemško marko.

BORIS ŠULIGOJ

nom družbenih in društvenih organizacij Jugoslavije in njihovim družinskim članom popust na cene za tuje turiste, preračunano v dinarje, ki bo v končnem znesku dal isto absolutno ceno za domačega gosta, ki je veljala na dan 6. junija.

Ta stališča bodo morale upoštevati vse jugoslovanske gostinske in turistične organizacije. V kolikor pa jih ne bi, bo te primere upoštevala tržna inšpekcija kot kršitev cen, oziroma kot nelojalno konkurenco, kar bodo inšpektorji tudi ustrezno kaznovali. Od sedmega junija dalje je spremenjena tudi stopnja izvozne stimulacije in sicer glede na vse učinke devalvacije dinarja. Po prvih, približnih računih naj bi novi tečaj dinarja tujcem omogočil za okoli 10 odstotkov cenejše letovanje, istočasno pa bi omogočil porast prihodka turističnega gospodarstva za povprečno 10 do 12 odstotkov. Po drugi strani pa bodo višje cene aranžmajev za potovanja jugoslovanskih turistov v tujino v veliki meri zmanjšale število teh potovanj.

Ob vsem tem pa je še vedno bilo nekaj nejasnosti. Problem so sprožili v piranski občini zasebniki, ki oddajajo sobe in ki imajo sedaj okoli 3600 ležišč, kar je precejšen delež turističnih zmogljivosti na obalno-kraškem območju. Razmerje med tujimi in domačimi turisti, ki prespijo v zasebnih sobah, je krepko na strani tujcev – približno 70 odstotkov je tujih turistov. Povsem lahko se bo namreč zgodilo, da bodo zasebniki (velja pa tudi za hotelirje, agencije in druge) svoje sobe oddajali samo tujcem in prav nič radi domačim gostom. Razumljivo, saj bo tujec prinesel tretjino več denarja in to večinoma v devizah. Kdo naj prepriča zasebnika, naj svojo posteljo odda domačemu gostu, če ve, da bo od tujca dobil več denarja?

V piranski občini so sklenili, da bodo tako razlikovanje odpravili – nekoliko zapleteno sicer – takole: agencije, ki posredujejo turistom sobe, bodo vsem zasebnikom plačale enako, ne glede na to, od kod so bili turisti. To

Idrijski blok bodo »zakrpali«

Za to so se odločili po dolgotrajnem opazovanju trdnosti temeljev objekta

IDRIJA, 25. junija – V idrijski občini bodo šele letos zaključili popotresno obnovo stanovanjskih stavb. Potresni sunki so namreč leta 1976 tudi v tej občini poškodovali 61 družbenih stanovanjskih objektov, ki so, po takratnih ocenah, utrpeli za več kot 4 milijone dinarjev škode.

Med temi je bil tudi tridesetstanovanjski blok v Rožni ulici v Idriji, za katerega pa so strokovnjaki ugotovili, da so precejšnje poškodbe nastale tudi zaradi načina zidave tega objekta, ki leži nad rovi idrijskega rudnika.

Zaradi posedanja tal, ki je vplivalo na povečanje potresnih poškodb, je bilo potrebno dolgotrajno opazovanje in merjenje trdnosti temeljev objekta. Letos pa so sklenili idrijski blok popraviti in sicer s »krpanjem«, za katerega bodo uporabili posebne plastične kite.

K. R.

IZ VČERAJŠNJE ZADNJE IZDAJE

Atomska energija naj bi ogrevala Ljubljano

Graditev jedrske elektrarne in toplarne v Dolskem je za Ljubljano najzanesljivejša dolgoročna usmeritev v energetski oskrbi

LJUBLJANA, 24. junija – Svetovna naftna kriza je Ljubljano, ki je svoj dolgoročni energetski položaj planirala predvsem na uporabi tekočih goriv, v marsičem zapletla. Ob že kritični meji onesnaženosti zraka v ljubljanski kotlini je namreč prehod na trde vrste goriva za mesto komajda sprejemljiv. Pa tudi ob takšni preusmeritvi na nove vrste goriva se zaradi omejenih zmogljivosti premogovnikov in zavoljo njihove oddaljenosti dragih transportnih stroškov pojavljajo novi problemi.

V študiji o »Energetski prihodnosti Ljubljane« je skupina strokovnjakov zaključila, da se lahko mesto v prihodnosti usmeri na tri vrste izvorov energije. Prva možnost je večja uporaba plina, ki bi ga naj od leta 1985 v večjih količinah dobivali iz Alžirije. Druga orientacija je večja izraba domačega premoga, ki pa je povezana z vrsto »čejev« in zadržkov, ki so že omenjeni v uvodu prispevka.

Dolgoročno je torej za Ljubljano najsprejemljivejša tretja varianta – to je zgraditev jedrske elektrarne in toplarne v industrijsko energetski coni v Dolskem. Z vidika preskrbe z energetskimi surovinami je namreč prav ta možnost za Ljubljano najzanesljivejša. Raziskave namreč kažejo, da je v nedrjih slovenske grude dovolj elektronov tudi za dve jedrski centrali. Po drugi strani nastopa še ena ugodna okoliščina. Z dograditvijo jedrskega kompleksa v Krškem se bo sprostil tamkajšnji strokovni tim, njihove izkušnje pa bi lahko v Ljubljani koristno izrabili.

Izvršni svet ljubljanske skupščine je zato danes potrdil predlog strokovnjakov mestnih in republiškega komiteja za energetiko, naj se v desetletju od 1985 do 1995 predvidi zgraditev jedrske elektrarne in toplarne. S tem bi zadovoljili energetsko lakoto Ljubljane vse do leta 2020.

Republiškemu izvršnemu svetu bodo zato predlagali, naj se v dogovor o temeljih plana Slovenije za obdobje 1981–1985 vnese še komunalna ureditev industrijsko-energetske cone v Dolskem s potrebnimi pripravljalnimi deli in zbiranjem dokumentacije za gradnjo jedrskega kompleksa. Enako besedilo pa naj bi vnesli tudi v planske dokumente Ljubljane za prihodnje srednjeročno obdobje.

MIRAN KOREN

Luže so zamenjale peskovnik

TOLMIN, 25. junija – Kaže, da tolminskim malčkom ni veliko mar, da še nimajo urejenega igrišča pred novim delom otroškega vrtca in da tudi od obljub o velikem igrišču med sosednjimi novozgrajenimi bloki zaenkrat ne bo nič. Obljubljene peskovnike so radi zamenjali za velike luže, obilno tolminsko deževje pa »poskrbi«, da je okrog vrtca vedno dosti zanimivega čofotanja. (Foto: Katja Roš)

Pri zidavi bolnišnice se je že zataknilo

Koprski Stavbenik si je od prvega maja nabral že 36 dni zamude – Morda je kriv omejen uvoz

KOPER, 25. junija – Gradnja prve faze obalno-kraške bolnišnice v Izoli je skorajda obstala. To smo zvedeli na današnji seji izvršnega sveta skupščine obalne skupnosti. Kljub temu, da so se od letošnjega 16. aprila v napore za čimprejšnjo dograditev tega pomembnega bolnišničnega objekta vključile vse sile – družbenopolitične skupnosti in organizacije, da so do takrat do zadnjega zaostrili odnos do kakršnegakoli zavlačevanja, se vsa stvar veliko prepočasi premika.

Sedaj namreč ugotavljajo, da od prvega maja do danes izvajalec del koprsko SGP Stavbenik zamuja 36 dni in to brez krivde projektanta.

Izvajalec zamuja lahko iz dveh vzrokov – ali škripa pri izvedbenem načrtu, ali pa je organizacija in koordinacija del na gradbišču nove bolnišnice v Izoli popolnoma na tleh. Glavni izvajalec je namreč s svojimi kooperanti pripravil nov terminski načrt, v katerem zagotavlja zaključek vseh gradbenih, obrtniških in instalacijskih del do konca tega leta. V kolikor 36-dnevne zamude, ki si jo je izvajalec nakopal v slabih dveh mesecih, ne bodo nadomestili, že sedaj lahko trdimo, da delo ne bo končano do konca leta.

Posebna težava pa je uvoz medicinske opreme. Republiški komite za zdravstvo in socialno varstvo je namreč zavzel stališče, da imajo pri uvozu s področja zdravstva absolutno prednost zdravila in drugi najnujnejši material za delovanje zdravstva, kar seveda močno omejuje uvoz medicinske opreme. Zato sedaj natančno preverjajo, kaj bi od vse te opreme nujno morali uvoziti (česar se pri nas ne dobi in je res osnovnega pomena za zdravstveno delo) in kaj bi pravzaprav lahko kupili doma, ali pa z uvozom še nekaj časa počakali. Obalni izvršni svet pa je danes sprejel še naslednje sklepe: investitor »Združeno zdravstvo južne Primorske« naj bi si še bolj prizadeval, da bo zagotovil pravočasno dograditev objekta.

BORIS ŠULIGOJ

V NEKAJ VRSTAH

V koloniji »Rudi Kogej« je 10 umetnikov

BOVEC, junija – Bovec je te dni že sedmo leto zapored gostitelj slikarske kolonije »Rudi Kogej«, katere organizatorja sta bovško turistično društvo in kulturna skupnost Tolmin. Kolonije se je letos udeležilo deset priznanih slovenskih slikarjev. V ponedeljek so v Bovec med drugimi prispeli tudi Dora Plestenjak, Jože Horvat-Jaki, Jaka Torkar, Jože Trpin in slikar iz italijanske Gorice Andrej Košič. Slikarji bodo do 6. junija naslikali več motivov iz Bovca in njegove okolice. To bodo v prostorih hotela Kanin tudi razstavljali. Tako kot vsa minula leta, pa bodo enega izmed izdelkov podarili Bovčanom, ki jih bodo kasneje stalno razstavili v novozgrajenem kulturnem domu.

(K. R.)

Urejeni tudi prostori za potrebe KS

TOLMIN, junija – S popotresno obnovo družbenih objektov so na Tolminskem na primeren način rešili tudi vprašanja prostorov za potrebe krajevnih skupnosti in krajevnih družbenopolitičnih organizacij. V 28 krajevnih skupnostih so temeljito obnovili 31 različnih objektov, kolikor so tudi predvideli v načrtu, ki so ga sestavili v letu 1976. Pri obnovi pa so v večini primerov sodelovali tudi krajani, ki so veliko pomagali tudi pri organizaciji gradbišč. (K. R.)

Prijetna vožnja s »Primorko«

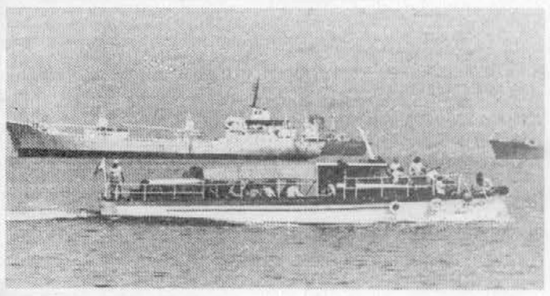

IZOLA – Ladja »Primorka«, last Jožeta Bega, križari to poletje na redni progi od Izole do Portoroža in s tem popestri skromno morsko turistično ponudbo. (Foto: B. Č.)

Dela na mostu hitro napredujejo

PODBELA – Delavci tolminskega Posočja so že zaključili zidavo dveh mostov prek Nadiže in Bele, ki sodijo med najzahtevnejše objekte na novi cesti, ki bo povezala odmaknjeno Robidišče s Podbelo, Borjano in Kobaridom. Tudi dela na cesti dobro napredujejo, saj so delavcem Posočja priskočili na pomoč tudi brigadirji, ki so se lotili zlasti tistih del, ki jim tudi najsodobnejši stroji niso kos. (Foto: K.R.)

Z varčevanjem do zagotavljanja otrokovih potreb in želja

Skupaj s starši in vzgojitelji so temeljne banke združene v Ljubljansko banko pobudnik načrtne vzgoje in sistematičnega spodbujanja mladine k varčevanju. V številnih cicibanovih, pionirskih in mladinskih hranilnicah se otroci-varčevalci ob igri in delu učijo gospodarjenja z denarjem, spoznavajo pomen varčevanja in pridobivajo čut odgovornosti in solidarnosti. Njihovo aktivnost spodbuja banka z različnimi tekmovanji, izleti, posebnimi priznanji in nagradami kot so raznovrstni hranilniki ter elementi za igro in pouk.

ljubljanska banka

Združena banka, Ljubljana n. sub. o.

V postojnski občini bo komunala kmalu urejena

Letos bodo nadaljevali gradnjo kanalizacije in čistilne naprave ter asfaltirali še 6 km cest

POSTOJNA, 25. junija – Ob začetku tega srednjeročnega razvojnega obdobja so imeli v postojnski občini med skupno 154 kilometri lokalnih cest asfaltiranih le 34 kilometrov. Poleg modernizacije lokalnega cestnega omrežja je v srednjeročnem programu do leta 1980 imela pomembno mesto tudi gradnja kanalizacije, ki je na področju komunalne infrastrukture najbolj zaostajala.

Ob hitri stanovanjski in gospodarski gradnji v zadnjih letih se je položaj močno poslabšal in je obstajala nevarnost epidemij, ker so funkcijo kanalizacije v pretežni meri opravljali vodotoki in odprti jarki.

Ob koncu srednjeročnega obdobja so z rezultati na komunalnem področju lahko v postojnski občini zadovoljni. Doslej so po 18 krajevnih skupnostih asfaltirali 40 kilometrov cest, zgradili so 20 kilometrov lokalnih vodovodov ter uredili 10 kilometrov kanalizacije. Poleg tega so se lotili tudi obnove javne razsvetljave. Vrednost vseh teh del ocenjujejo na okoli 60 milijonov dinarjev. Približno 65 odstotkov denarja prestavlja prispevek samoupravne komunalne skupnosti, občanov in delovnih organizacij, preostali delež pa je prostovoljno delo občanov.

V letošnjem letu bo imela komunalna skupnost na voljo okoli 25 milijonov dinarjev. Med najpomembnejše naloge so uvrstili nadaljnjo gradnjo nujno potrebne kanalizacije in čistilne naprave v Postojni, ki sta pravzaprav pogoj za gradnjo bodočega poslovnega središča v Postojni. Seveda bo imel pomembno mesto tudi nadaljnji razvoj krajevnih skupnosti. Tako naj bi letos asfaltirali še okoli šest kilometrov cest ter uredili dva kilometra kanalizacije. Načrtujejo še gradnjo lokalnega vodovoda v Suhorju in Dolanah ter obnovo javne razsvetljave v Šmihelu, Landolu, Suhorju in Taboru.

MARJANA TRILER

Skupni dinar za tople malice

Koprski sindikati podprli zamisel HP Triglav o novem obratu družbene prehrane

KOPER, 25. junija – Družbena prehrana predstavlja v koprski občini izredno pereč problem, saj je, milo rečeno, neorganizirana. Problem je toliko bolj neodložljiv ob dejstvu, da je dobra tretjina delavcev v Kopru samskih in bi redne tople obroke potrebovali vsak dan, tudi ob nedeljah. Problematike se je danes lotil tudi občinski sindikat. Podprli so prizadevanja hotelskega podjetja Triglav in sestavljene organizacije združenega dela Timav, da bi preuredili sedanjo kristalno dvorano v obrat družbene prehrane, in se dogovorili za združevanje sredstev za nov obrat, ki bi omogočil dnevne tople obroke 15 tisoč delavcem. Marsikaj bo potrebno med tem še uskladiti, saj je nevzdržno, da pravzaprav vsak kuha na svojem koncu. To ni samo drago, prihaja celo do tega, da je skoraj polovica bonov za toplo prehrano v Kopru vrednostnih.

N. D.

Nekaj idrijskih gozdov bo z odlokom zaščiteno

Gozdovi z varovalnim, raziskovalnim in zgodovinskim pomenom bodo odslej pravilno vzdrževani

IDRIJA, 25. junija – V idrijski občini so pripravili poseben odlok, s katerim bodo določili način izkoriščanja nekaterih gozdov, ki imajo bodisi varovalni ali raziskovalni pomen ali pa ležijo na ožjem območju pomembnih spomenikov NOV in jih je potrebno zato trajno ohraniti.

Večina varovalnih gozdov, torej tistih, ki na strmih pobočjih preprečujejo izpiranje in rušenje zemljišča, leži ob bregovih idrijskih rek, kot so Idrijca, Belca in Kanomljica. Gre za območja, ki so med drugim tudi polna naravnih lepot, ki bi jih z nepravilnim izkoriščanjem gozdov močno okrnili.

V idrijski občini pa so se odločili tudi za pet gozdov, ki bodo postali trajni naravni rezervati. Ti bodo služili zlasti raziskovalni dejavnosti, katere namen je izboljšava gospodarjenja z gozdovi. Soško gozdno gospodarstvo oziroma njegova temeljna organizacija Gozdarstvo Idrija, bo morala pri vzdrževanju teh gozdov upoštevati navodila biotehnične fakultete oziroma republiškega inštituta za gozdno in lesno gospodarstvo.

Med gozdove s posebnim zgodovinskim pomenom pa so v idrijski občini uvrstili gozdna območja okoli partizanske bolnišnice Pavla in partizanske tiskarne Slovenija na Vojskem. Na Čekovniku so zaščitili okolico Vojkove spominske plošče.

Pri sprejemanju odloka o zaščiti nekaterih idrijskih gozdov pa v tej občini niso pozabili na bolnišnico Franja in njene okolice, ki so jo že uspeli obvarovati pred namerami nekaterih zasebnikov, sedaj pa bodo gozdnemu gospodarstvu naložili še nalogo varovanja njenih gozdov.

KATJA ROŠ

TELEKS
informativni tednik dela

KAM ZA KONEC TEDNA

PRIREDITVE – OBJAVE – OBVESTILA

ČETRTEK

BREZNICA
Ob krajevnem prazniku nastop domačega okteta in folklorne skupine v domu DPD Svoboda ob 20. uri.

BREŽICE
Otvoritev razstave »Makedonsko narodno vezenje« in nastop tamburašev iz Šestin ob 19. uri v galeriji Posavskega muzeja.

LJUBLJANA
Otvoritev desete jubilejne razstave »Grupa 69« v galeriji Riharda Jakopiča ob 18. uri.
Koncert angleške novovalovske skupine Fisher-Z v hali Tivoli ob 20. uri. Nastopa še predgrupa Azra iz Zagreba.

PTUJ
V hotelu Poetovio dnevi zagorske kuhinje. Ob večerih igrajo zagorski muzikaši.

VRHNIKA
V gradu Bistra koncert jazz ansambla Sončna pot ob 20.15.

ŽIROVNICA
Od 15. do 19. ure ogled prenovljene knjižnice Matije Čopa v TVD Partizan ter razstave del slikarjev Andreja Jemca, Staneta Bernika, Adriane Maraž, Jožeta Ciuhe in Jožeta Horvata-Jakija.

VRANSKO
V okviru četrtih kmečkih iger bodo odprli sejem kmečke mehanizacije in gospodinjske opreme ter razstavo fotografij na kmečko tematiko.

PETEK

ARTIČE
Otvoritev razstave cvetja, starih predmetov in lovstva v osnovni šoli (18.), ter vbečer narodnih plesov ob kresu (ob 19.30).

BLED
Koncert ansambla Lojzeta Slaka v Festivalni dvorani ob 20. uri.

KOSTANJEVICA NA KRKI
Proslava 30-letnice GG Brežice in 100-letnice gozdarstva na področju Kostanjevice ob 10. uri v gradu. V galeriji bodo ob 13. uri odprli razstavo »Gozd-skulptura-slika« kiparja Staneta Jarma ter diplomiranih inženirjev gozdarstva Janeza Čermača in Boštjana Koširja.

PIRAN
Na Prešernovem nabrežju bo ob 20.30 nastopil KUD Karol Pahor z gosti.
V galeriji Meduza 2 bodo ob 19. uri odprli razstavo abstraktno ekspresivnih platen Blaženke Zakonjšek.

RADENCI
Koncert tamburaškega orkestra iz Ptuja ob 20. uri v stekleni dvorani.

VELENJE
Dvodnevno 15. srečanje radioamaterjev Jugoslavije. Otvoritev razstave »SRJ 1980« in razstave ob 125-letnici rojstva izumitelja Mihajla Pupina s kulturnim programom ob 10. uri.

VRHNIKA
Predstava Srečnega novega gledališča z Vrhnike »Zaljubljenca v podzemski železnici« na dvorišču grada Bistra ob 20.15.

SOBOTA

HRASTNIK
V kinodvorani delavskega doma koncert godbe na pihala Svobode 2 ob 19. uri.

KOPER
Otvoritev razstave ambientalnih del Anteja Rožića iz Zagreba v galeriji Meduza ob 19. uri.

NOVA ŠTIFTA
Proslava ob krajevnem prazniku v zadružnem domu ob 19. uri ter kviz tekmovanje na temo »Kaj veš o Novi Štifti«. Zatem družabno srečanje s kresovanjem.

KAMNIK
V gostilni Pod skalco »Tenis disko show« ob 19. uri. Nastopajo Jani Kovačič, duo Melita in Veno Dolenc, Drago Mlinarec, Jože Žvokelj ter Joseph Rakotorhnalany z Madagaskarja.

VRHNIKA
Koncert APZ Kranj v Bistri ob 20.15.

TRBOVLJE
Osrednja revirska proslava ob 30-letnici samoupravljanja in odkritje doprsnega kipa Edvarda Kardelja pred upravno zgradbo REK Edvard Kardelj ob 10. uri.

ŽIRI
Dvodnevna etnografska prireditev »Žirovski dan«. Ob 18. uri otvoritev razstave s kulturnim programom v osnovni šoli. Na njej sodelujejo slikarji, kmečke žene z domačimi specialitetami, krajani s čipkami, gobelini, vezeninami, sobnimi in balkonskimi rastlinami ter žirovski lovci in ribiči s trofejami.

NEDELJA

ARTIČE
Republiška revija pihalnih orkestrov in bobnarskih skupin pred prosvetnim domom (10.) ter parada cvetja in glasbe (15.)

BLED
Promenadni koncert pihalnega orkestra jeseniških železarjev v zdraviliškem parku ob 17. uri.

GOTOVLJE PRI ŽALCU
Otvoritev razstave o življenju in delu občanov v osnovni šoli ob 9. uri. Ob 10. uri položitev temeljnega kamna za gradnjo prizidka k osnovni šoli Polzela.

POSTOJNA
Nastop folklorne skupine iz Maribora na ploščadi pred jamo ob 10. uri. Na dvorišču za muzejem pa ob 17. uri revija oktetov Bori, Javor ter Lovskega okteta.

RADOMLJE
Športno društvo priredja veliko tombolo, ki jo bosta vodila Teleksova Ica in Franek Trefalt. Pričetek ob 14. uri.

VERŽEJ
Velika parada gasilcev s proslavo ob 100-letnici gasilskega društva (ob 10. uri).

VRHNIKA
Zaključek bistriških srečanj s koncertom moškega pevskega zbora IUV Usnjarna in Liko Verd ob 20.15 v gradu Bistra.

ZAGORJE
Odkritje spominske plošče Grabnerjevim v Šklendrovcu ob 10. uri.

ŽIRI
Otvoritev doma Partizan s kulturnim programom ob 10. uri, ob 16. uri veselica z lovskimi in ribjimi spcialitetami.

Francoz Castaing pred Polončičem

V peti etapi mednarodne kolesarske dirke »Po Jugoslaviji« je zmagal Francoz, Bojan Ropret pa je obdržal rumeno majico

PRIBOJ, 25. junija – Bojan Ropret, član jugoslovanske ekipe A, uspešno brani rumeno majico na 36. kolesarski dirki »Po Jugoslaviji.« Tudi po peti etapi dirke od Bajine Bašte do Priboja (157 km) je odlični Kranjčan na čelu kolone s polminutno časovno prednostjo pred sovjetskim reprezentantom Anisimovom. Sicer pa je zmagovalec današnje etape francoski kandidat za OI Francois Castaing, drugouvrščeni na lanskih sredozemskih igrah v Splitu. Sijajen uspeh v tej etapi pa je dosegel tudi Vinko Polončič kot drugouvrščeni na cilju te etape.

Naš kolesar Polončič je po današnjem uspehu napredoval v skupni uvrstitvi, saj je zdaj že osmi. Tudi po njegovi zaslugi je ekipa Jugoslavije A vendarle dosegla napredek, saj se je po času že precej približala ČSSR v boju za drugo mesto v končni razvrstitvi.

Današnja etapa je bila v glavnem mirna, kajti kolesarji se niso kaj posebej zaganjali, temveč so se rajši zadrževali v glavnini, bržčas zategadelj, da bi prihranili čimveč moči za dosti napornejšo vožnjo v jutrišnji šesti etapi. Bilo je sicer več poskusov pobegov, vendar brez uspeha. Edino Romun Bonciu je imel, kot ubežnik, sprva nekaj možnosti, saj je imel kakih 20 km pred ciljem dobri dve minuti prednosti pred najbližjimi zasledovalci, toda nazadnje so ga vendarle izdale moči in glavnina ga je pred ciljem dohitela. Prav tedaj pa sta se spustila v dir Francoz Castaing in Vinko Polončič, ki sta se do cilja zagrizeno borila, vendar se je Francoz v zadnjih metrih izkazal kot boljši šprinter.

V tej etapi sta bila tudi dva gorska cilja. Na prvem, znanem vzponu Kadinjači, se je najbolje odrezal včerajšnji etapni zmagovalec Francoz Larpe, na drugem, na Zlatiboru, pa njegov rojak Le Bris, ki je še naprej kot najboljši »alpinec.«

Rezultati 5. etape: 1. Castaing (Fr) 4:24:16, 2. Polončič (Jug. A) enak čas, 3. Giordano (It) 18 sek. zaostanka, 4. Okolelov (SZ) 19 sek., 5. Stejskal (ČSSR) – 34, 6. Malek (Alžirija), 7. Frelih (Jug. A), 8. Szobor (Madž.) ter še 30 kolesarjev, med katerimi tudi Bojan Ropret – vsi z enakim časom.

Vrstni red posameznikov po 5. etapi: 1. Ropret (Jug. A) 17:06:23, 2. Anisimov – 30 sek. zaost., 3. Vedernikov (oba SZ) – 1:07, 4. Velits (ČSSR) – 1:14, 5. Janešik 1:16, 6. Stejskal (vsi ČSSR) – 1:18, 7. Santoni (It) – 1:28, 8. Polončič (Jug. A) – 1:37, 9. Manoušek (ČSSR) – 2:32, 10. Madiot (Fe) – 2:34 itd.

Vrstni red ekip po 5. etapi: 1. SZ 33:22:06, 2. ČSSR – 3:08 min. zaostanka, 3. Jugoslavija A – 3:28, 4. Francija – 4:53, 5. Italija – 5:50, 6. Jugoslavija B – 11:30 itd.

Jutri je 6. etapa od Priboja do Jahorine (140 km).

O. L.

Za zdaj še ni odločitve

BEOGRAD – Tekmovalna komisija druge zvezne nogometne lige vzhodne skupine še ni registrirala tekem zadnjega kola, zato še ni znan novi prvoligaš. Na včerajšnji seji, ki so se je udeležili le štirje člani, manjkala sta predsednik in še en član, so se dogovorili, da bodo o zadevi vnovič razpravljali, a šele tedaj, ko bodo dobili poročila z vseh srečanj.

Vse več je slišati tudi o lažiranju nogometnih tekem. Temu je treba odločno narediti konec, so med drugim menili na včerajšnji seji predsedstva ZTKO Srbije. Delegati so se zavzeli za čim hitrejšo in korenito akcijo, s katero naj bi odpravili vse negativne pojave.

Tudi pri najmlajših ne gre brez incidenta

LONDON – Angleži so vnovič dokazali, da so »prava« deželа nogometa. Na wembleyjskem štadionu sta namreč pred kratkim igrali šolski reprezentanci Anglije in Škotske. Na štadionu se je zbralo kar 70.000 gledalcev!

Med tekmo je prišlo po angleški navadi spet do incidenta, ko je manjša skupina navijačev vdrla na teren. Policija je, kajpak, naglo ukrepala, polovila izgrednike, tako da so dogodki na igrišču nemoteno potekali do konca. Zmagala pa je reprezentanca Škotske s 5:4.

Sarajevo v Moskvi

SARAJEVO – Med 22. letnimi olimpijskimi igrami, ki bodo od 19. julija do 3. avgusta v Moskvi, se bo športnikom, funkcionarjem in obiskovalcem predstavilo tudi Sarajevo, mesto-gostitelj 14. zimskih olimpijskih iger leta 1984. Na rastavi bodo Sarajevčani pokazali, kaj so opravili doslej za igre čez štiri leta. Razstava bo štiri dni v domu sindikatov v Moskvi, kjer bo zasedal tudi mednarodni olimpijski komite, potlej pa jo bodo pokazali še v osrednjem tiskovnem središču.

Na sestanku MOK 16. julija bodo zastopniki organizacijskega komiteja sarajevskih iger poročali o dosedanjih pripravah in načrtih za prihodnje. V sarajevski delegaciji bo šest funkcionarjev, vodil pa jo bo prejkone predsednik izvršnega komiteja Anto Sučić. Zastopniki BiH bodo v Moskvi zbirali tudi izkušnje za organizacijo »bele olimpiade« 84. Skušnje bo zbirala posebna ekipa strokovnjakov, poudarek pa bo na računalniški obdelavi podatkov, tiskovni službi in marketingu.

Sarajevska televizija je posnela tudi film o Sarajevu, ki ga bodo pokazali novinarjem in obiskovalcem iger.

Sarajevska razstava bo edina v Moskvi, ker so organizatorji prihodnjih letnih iger iz Los Angelesa opustili to namero, po njih pa so se zgledali tudi kandidati za 15. zimske igre (Calagary) in gostitelji prihodnjega kongresa MOK (Baden – Baden).

Sanchez obranil naslov

LAS VEGAS – Salvador Sanchez, 21-letni profesionalni boksar iz Ciudad Mexica, je obranil naslov svetovnega prvaka v peresni kategoriji po verziji WBC. V Las Vegasu je premagal izzivalca, nekdanjega svetovnega prvaka, Američana Dannyja Lopeza s tehničnim knockoutom v 14. rundi. Sanchez je naslov osvojil februarja letos.

Za alternativne programe 1,3 milijona mark

BONN – Zvezni forum za vrhunski šport v ZRN namerava za alternativne programe letos izdati skupaj s strokovnimi zvezami olimpijskih športov 1,33 milijona mark. Načrt predvideva močnejšo udeležbo na številnih velikih mednarodnih tekmovanjih in tudi pomlajevanje reprezentančnih vrst ZRN v raznih športih, vse kajpak za nadomestilo za neudeležbo na olimpijskih igrah v Moskvi.

Polanec in Pipan se vračata v Ljubljano

Na tiskovni konferenci Iskre Olimpije predstavili načrt dela in seznam igralcev za novo sezono – Tudi Čosića bi še potrebovali

LJUBLJANA – »V dvorano Tivoli se mora vrniti delovno košarkarsko vzdušje. Iskra Olimpija in z njo Ljubljana mora znova postati pomembno jugoslovansko košarkarsko žarišče. Takšno usmeritev smo sprejeli na občnem zboru in jo na izvršnem odboru zdaj razčlenili,« je med drugim poudaril predsednik Iskre Olimpije Ivo Zorčič na tiskovni konferenci pred začetkom pripravljalnega obdobja ljubljanskega košarkarskega prvoligaša.

Ker bodo v klubu delali z vsemi selekcijami in tako poskušali zagotoviti kar največ lastnega igralskega kadra, ob tesnejšem sodelovanju s klubi iz vse Slovenije seveda, postaja vse hujši poblem dvorane, kajti sedanje cene v dvorani Tivoli so za klub nesprejemljive. Upoštevati namreč velja, da Iskra Olimpija dobi po samoupravnem sporazumu z Iskro 5 milijonov din, iz telesnokulturnih virov pa še 3 milijone din, (1,8 milijona za moško in 1,2 milijona din za žensko košarko), samo za dvorano pa bi morala plačati prek 5 milijonov din. Če bodo našli rešitev na mestni ravni, ki bo seveda veljala za vse klube, ki uporabljajo tivolski objekt, potem bodo rešeni velikih skrbi.

Največ zanimanja je seveda veljalo »sanaciji« prvoligaške ekipe. Izmed igralcev, ki so nastopali za Iskro Olimpijo v prejšnji sezoni, so ostali: Jelovac, Gvardjančič, Subotić, Muha, Tiringer, Todorović in Merklin; pristopne izjave pa so do zdaj podpisali: Polanec in Pipan (Libela, Celje), Grgin (Jugoplastika), Petrović (Student, Niš), Moffardin (Cibona), Kompara (Gostol, Nova Gorica). Že v prihodnjih dneh naj bi se preključili še Blaznik (Ježica), Brodnik (Slovan), Mržek (Ilirija) in član kadetske klubske ekipe Mičunović.

Samo deset igralcev naj bi bilo zanesljivih v prvi ekipi, za preostalih šest mest, ki prinašajo licenco za nastopanje v prvi ligi, pa naj bi se vsi drugi še borili. Tudi za mesti na klopi bo boj očitno neizprosen pred vsako tekmo.

Kar zadeva Zagrebčana Despota, se bo Iskra Olimpija z njim še naprej pogovarjala. Despot je namreč izrazil željo, da bi prestopil k ljubljanskemu prvoligašu, vendar pri tem ne gre za nikakršno zamenjavo za Čosića. Čosić je namreč še vedno član Iskre Olimpije in je bil zanjo tudi med lanskim prvenstvom licenciran pri naši zvezi. Na njegovo zahtevo za izpisnico so v Ljubljani vsaj za zdaj odgovorili odklonilno.

»Ni ga trenerja v Jugoslaviji, ki si ne bi v ekipi želel Čosića. Čosić je gotovo potreben tudi Iskri Olimpiji, da katere ima tudi še nekaj obveznosti, pa tudi po zahtevah našega pravilnika o prestopanjih igralcev bi se moral vrniti v Ljubljano,« pravi Lazar Lečić, ki je podpisal pogodbo z Iskro Olimpijo, pri kateri je zdaj vodja strokovnega štaba kluba in trener prve moške ekipe. »Kar zadeva Čosića, naj omenim še zanimivost, ki se je morda ne spominjate več. Leta 1978 je Čosić hotel, da jaz pridem k Olimpiji in ko nisem prišel, je on odšel. Zdaj sem jaz v Ljubljani, pa hoče on drugam...«

Košarkarji Iskre Olimpije začnejo priprave 14. julija. Takrat bo prva skupina odšla na Ohrid, druga skupina pa se ji bo pridružila 1. avgusta. Zaključne priprave bodo jeseni nato še v Kranjski gori. Približno 40 tekem bo Iskra Olimpija odigrala v pripravljalnem obdobju, od teh 70 odstotkov na tujih igriščih. Za zdaj je dogovorjen nastop na treh močnih turnirjih. Od 7. do 11. septembra bodo Ljubljančani igrali v poljskem Lublinu, kjer bo nastopalo šest močnih ekip, od 19. do 23. sept. bo igrala na tradicionalnem turnirju komunističnega tiska v Barceloni, kjer bodo nastopale še italijanska, španska in sovjetska ekipa; 25 in 26. sept. pa bo še turnir v Ljubljani, na katerem bo Iskra Olimpija predstavila svojim privržencem ekipo za novo prvenstvo. Na turnirju naj bi igrali še Bosna, italijanski prvak Synudine ter Cibona ali avstrijski UBSC.

Kar zadeva igralce, ki so letos odpadli, veže Iskro Olimpijo predvsem dogovor s Slovanom o sodelovanju in izmenjavi igralcev. Šele, če Slovan za katerega ne bi bil zainteresiran (Križnar, Senica, Vidmar), lahko zaigrajo tudi za kakšen drug slovenski klub. Sicer pa bo tesnejše sodelovanje z vso slovensko košarko v bodoče ena poglavitnih usmeritev Iskre Olimpije.

STANE TRBOVC

NOVO NA TUJEM

EUGENE – Na atletskem tekmovanju je najboljši rezultat dosegel Renaldo Nehemiah v teku na 110 m ovire s 13,26, Craig Virgin pa je z rezultatom 27:45,16 zmagal na 10.000 m. Pri ženskah se je izkazala olimpijska zmagovalka iz leta 1968 – zdaj 32 letna – Manningova, ki je bila najboljša v teku na 800 m z 1:57,30, ter Karin Smith, ki je vrgla kopje 63,54 m.

NEWPORT – Američan Phil Weld, ki je plul z jadrnico Moxie, je zmagovalec letošnje transatlantske regate, saj je prvi priplul v pristanišče v Newportu.

Krasovi mladinki prvi na italijanskem DP

Namiznoteniški igralki Sonja Doljak in Damijana Sedmak prepričljivo najboljši v Neaplju

TRST – Mladinke Krasa so na ekipnem namiznoteniškem prvenstvu Italije v Neaplju postale državne prvakinje. Ekipa Krasa iz zgoniško-repentaborske občine je v postavi Sonja Doljak in Damijana Sedmak premagala vse nasprotnice in dosegla doslej največji uspeh. Tudi drugi dve zastopnici Krasa Vesna Doljak in Nataša Škrk sta bili odlični četrti, kar pomeni, da raste pri tej športni organizaciji izredno obetaven rod igralk, ki so dosegle ob veščі trenerski roki Sonje Milič izreden napredek in kakovost, saj so med najboljšimi v Italiji.

Na deželnem atletskem prvenstvu je metalka Irena Tavčar, sicer članica športnega združenja Bor, osvojila dva naslova. V metu krogle je bila izredno razpoložena, saj je kar trikrat zapored izboljšala osebni rekord. Njen najboljši met je bil 13,72 m. V tej disciplini je bila kraljeva druga z 11, 94 m. Tavčarjeva je bila najboljša v deželi tudi v metu diska s 44 m. Ti dve atletinji bosta nastopili tudi v italijanskem prvenstvu, ki bo te dni v Torinu. V metu kladiva je bil mladi Bigatton s 43,84 m drugi, veteran Sedmak pa z 42,62 m tretji. V skoku v daljavo je bila Puričeva s 529 cm odlična druga in je za zmagovalko zaostala za en sam centimeter.

Marljivi športni delavci Kontovela so pripravili v tednu dni kar dva zanimiva turnirja. Tokrat so bile na vrsti odbojkarice. Poleg domače ekipe so nastopile še Sloga, Sokol in Jedinstvo iz Tuzle. Zmagovalec tega turnirja je bil Sokol iz Nabrežine, ki je v sklepnem srečanju premagal Jedinstvo s 3:2. Boj je bil zelo lep in izenačen; kazalo je, da bodo Nabrežinke zlahka zmagale, saj so vodile že z 2:0. V malem finalu pa je Sloga bila boljša od Kontovela. V prvi izločilni tekmi Sokol ni imel težkega dela z domačinkami. Napet pa je bil neposredni obračun med Jedinstvom in Slogo, ki je trajal kar pet nizov.

Rezultati: Sokol : Kontovel 3:0; Jedinstvo (Tuzla) : Sloga 3:2; za 3. mesto: Sloga : Kontovel 3:1; za 1. mesto: Sokol : Jedinstvo 3:2.

ŠPORTNA NAPOVED

Tudi v SRS 23 dvanajstic

LJUBLJANA – V 25. kolu športne napovedi je bilo 392 dvanajstic, med njimi tudi 23 v Sloveniji. Dobitek je 9.821,00 din. Enajstic je bilo 7.908, med njimi 526 v naši ožji domovini, dobitek pa je 730,00 din.

PARI 26. KOLA:

1.	Budućnost – Čelik	1
2.	Vardar – Napredak	10
3.	Radnički – Rijeka	10
4.	Dinamo – Sarajevo	1
5.	Hajduk – Partizan	10
6.	C. zvezda – Osijek	1
7.	Železničar – Sloboda	10
8.	Vojvodina – Borac	10
9.	Olimpija – Velež	1
10.	Rapid (A) – Sparta (ČSSR)	10
11.	Malmö – Duisburg (ZRN)	102
12.	Slavia (Bolg) – Bochum (ZRN)	102

REZERVNA PARA:

1.	Bohemians (ČSSR) – Kastrup (Dan)	10
2.	Lillestrőm (Norv) – Werder (ZRN)	102

Vplačila sprejemajo do petka zvečer.

Poljak Fibak je ohranil mirno kri

V izredno napeti teniški partiji v Wimbledonu v 5 nizih premagal Edmondsona

LONDON, 25. junija – Dež še vedno moti 93. teniški turnir za mednarodno prvenstvo Anglije, tako da je bilo mnogo partij odigranih v več delih. Doslej najbolj razburljivo pa je bilo gotovo srečanje prvega kola moških med 28-letnim Poljakom Fibakom in 26-letnim Avstralcem Edmondsonom, ki je presenetil teniški svet leta 1976 z zmago na mednarodnem prvenstvu Avstralije. Tekma med Poljakom, ki je 13. nosilec, in Avstralcem je bila prvi dan zaradi mraka prekinjena pri stanju 2:2 v nizih. Edmondson je vodil že z 2:1 v nizih (7:5, 4:6, 6:3) in imel v četrtem pri vodstvu s 5:1 dve zaključni igri. Fibak pa je vendar izenačil na 5:5 in nato na 6:6, vendar je moral v podaljšani igri obraniti še tretjo zaključno žogo, preden je izenačil na 2:2. Drugi dan – v 5. nizu pa je Fibak takoj odvzel servis nasprotniku, vendar je nato začelo deževati. Po dveh urah sta bila igralca spet na igrišču. Pri 5:4 za Fibaka je kazalo, da je boj odločen, vendar je nato Edmondson odvzel servis nasprotniku, ki pa je le zmagal, a šele z 10:8.

Nekaj izidov žensk – Ruzici (Rom) : Simmonds (Ita) 7:6, 6:4, Stove (Niz) : Antonopolis (ZDA) 7:6, 6:2.

V Sovodnjah pri Gorici se je začel nogometni turnir pripateljstva, na katerem nastopa 8 ekip. V otvoritvenem srečanju so Sovodnje izgubile z Vodicami. Poraženi sta bili tudi enajsterici Mladosti iz Doberdoba ter Juventine. Po 90 minutah igre med Juventino in Renčani je bil izid neodločen toda pri streljanju enajstmetrovk so bili nogometaši iz Renč točnejši.

Izidi: Sovodnje : Vodice 2:4 (1:1), Ločnik : Adria 5:1 (2:0), Renče : Juventina 7:6 (2:2, 2:1), Partizan (Bilje): Mladost 2:0 (1:0).

Končano je tudi košarkarsko prvenstvo prve moške divizije. V slovenskem derbiju je Polet premagal Bor C. Zmagala sta tudi Bor B in Jadran. Slednji je premagal nasprotnika kar s trošteviličnim izidom in igral res odlično.

Izidi: Bor C: Polet 46:76, Bor B : CGI Milje 84:71, Jadran : Green Star 121:70.

IVAN FURLANIČ

Več visokih uvrstitev atletinj iz Slovenije

Na državnem prvenstvu starejših in mlajših mladink v Ohridu po 9 kolajn Mariboru in Olimpiji

OHRID – Posamično državno prvenstvo starejših in mlajših mladink v atletiki je minilo ob zadovoljivi udeležbi in je navrglo tudi nekaj dobrih rezultatov. Izkazale so se tudi tekmovalke iz SR Slovenije, zlasti zastopnice Maribora in Olimpije, največ kolajn pa je pripadlo tekmovalkam subotiškega Spartaka.

V Subotici zadnji dve leti, odkar imajo naprave z umetno snovjo, zares dobro delajo in 11 osvojenih kolajn pravzaprav ni presenečenje. Mariborčanke in tekmovalke Olimpije so jih osvojile po 9, pri čemer pa ima Olimpija več naslovov.

Razveseljivo je, da so bili rezultati mlajših mladink sorazmerno boljši, nekaj pa je sploh izredno obetajočih tekmovalk, na primer 15-letna metalka krogle Bandurjeva iz Maribora.

Rezultati – **st. mladinke** – 100 m: Kozma (Sp) 12,2, Četina (Kl) 12,3, Kranjc (Ol) 12,4 200 m: Kozma (Sp) 24,9, 3. Četina (Kl) 25,2, 8. Ulbin (M) 27,9, 400 m: Božinovska (Rab) 54,8, 3. Fras (M) 58,1, 5. Ulbin (M) 60,6, 800 m: Fras (M) 2:14,2, Rističević (Sa) 2:14,4, 1500 m: Rističević (S) 4:43,0, 5. Babič (Kl) 4:58,0, Vindiš (Pt) 5:11,6, 4 × 100 m: Spartak 50,2, 3. Kladivar 52,4, višina: Foško (P) 179, Muršič (M) in Topole (Kl) 169, 4. Lihteneger (KAK) 166, daljava: Novković (MZ) 511, Lihteneger (KAK) 509, 4. Žuntar (Kl) 491, 100 m ovire: Čurgulj (Cz) 15,1, Jug (Vel) 15,2, Muršič (M) 15,7, 6. Žuntar (Kl) 16,4, krogla: Petavs (Tr) 11,62, Šumaher (Prol) 11,26, disk: Conka (Sen) 36,78, Petavs (Tr) 34,14, Majer (M) 32,70, kopje: Šumaher (Prol) 45,14, Majer (M) 41,90, **ml. mladinke** – 60 m: Sinković (Sp) 7,9, 3. Torkar (Ol) 8,0, 8. Ahtig (M) 8,5, 100 m: Jovanović (Pr) 12,3, 3. Torkar (Ol) 12,6, 6. Ahtig (M) 13,1, 300 m: Kozma (Sp) 40,1, 3. Paškulin (Ol) 41,2, 7. Weingartner (M) 43,2, 600 m: Čolović (Sl) 1:33,8, Uršič (Tol) 1:34,3, 8. Rupar (Kl) 1:42,8, 80 m ovire: Dimitrijević (S) 12,3, 3. Javornik (Ol) 12,8, 4. Žerjav (M) 12,8, 5. Narath (Kl) 12,9, 6. Šešerko (Pt) 12,9, 4 × 100 m: Olimpija 50,0, 5. Ptuj 52,2, 4 × 300 m: Olimpija 2:49,3, 6. Maribor 2:55,6, 7. Ptuj 2:58,0, višina: Rant (T) 170, 3. Pečovnik (Vel) 164, daljava: Kolar (Ol) 547, 5. Šešerko (Pt) 500, 8. Carli (Pt) 482, krogla: Bandur (M) 11,52., disk: Gion (Sen) 36,18, Bandur (M) 33,80, kopje: Nešić (Srem) 35,88, Pirc (M) 33,18.

MILAN LORENCI

Elanov tabor za mlade v Kr. gori

Petnajsterice mladih alkpskih smučarjev vsak dan na snegu na Vršiču

KRANJSKA GORA – Še do sobote bodo naši najboljši mladi smučarji, za katere je Elan tudi pripravil poletni tabor, trenirali v Kranjski gori. Petnajsterica mladih pod vodstvom trenerjev Šmitka in Plajbesa vsak dan smuča na Vršiču, popoldne pa imajo v Kranjski gori še »suhi« trening. Vzdušje je sicer izrazito delovno, vendar tudi sprostitve ne manjka.

V soboto bodo pripravili poseben zaključek tabora, na katerega so povabili starše vseh mladih smučarjev, udeležili pa se ga bodo tudi zastopniki Elana.

VATERPOLO

Poraz z ZRN

BEOGRAD – V prvih tekmah za »lovoriko Tašmajdan« je Jugoslavija premagala Španijo s 7:4, ZRN Avstralijo s 6:4, včeraj pa je ZRN zasluženo premagala Jugoslavijo s 5:4.

AVTO magazin
jugoslovanska revija za avtomobiliste in pešce

Izšla je nova številka revije AVTO-MAGAZIN, v njej med drugim berite:

Promet in zdravje
Vreme je (včasih) slab sopotnik

Vozili smo
Talbot simca solara GLS

Prometna varnost
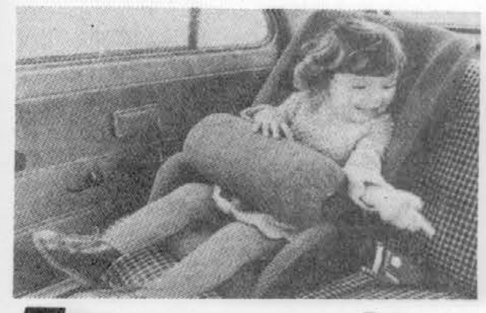
Za varnost najmlajših

Parada dirkalnih vozil
Gocart formula K

Ne pozabite – nova številka AVTO-MAGAZINA že v kioskih!

PO DOMAČIH KRAJIH

LJUBLJANA – Planinska zveza Slovenije obvešča obiskovalce severovzhodne Slovenije, da je »Vodnik« za to področje Slovenije že v prodaji, in sicer pri PZS, Dvořžakova 9. Cena je 240 dinarjev.

Makedonija : Albanija 3:1 (11, –5, 4, –7)

SKOPJE – Odbojkarska reprezentanca Albanije, ki je na turneji po Makedoniji, je prvo srečanje z republiško reprezentanco izgubila z 1:3 (–11, 5, –4, –7).

Drago Predan prvi favorit

MURSKA SOBOTA – AMD Štefan Kovač, ki se zadnja leta vse bolj uveljavlja kot organizator dirk v motokrosu, bo v nedeljo, 29. t. m. pripravilo 3. dirko za državno prvenstvo v razredu 125 ccm in 2. dirko za slovensko prvenstvo v razredu do 250 ccm.

Organizatorji v Murski Soboti so prejeli prijave 60 tekmovalcev iz 21 društev iz Hrvatske in Slovenije. Na 1346 metrov dolgi progi, ki so jo precej izboljšali in je sedaj široka pet metrov, bodo tekmovalci v obeh razredih vozili po dve vožnji. Ob koncu, po dveh vožnjah, bo znan zmagovalec, to pa bo tisti, ki bo zbral največ točk.

V državnem prvenstvu za razred 125 ccm je prijavljenih 29 tekmovalcev iz 13 društev. Najmočneje je zastopana Orehova vas (6) ter društvi Velenje (4) in Šentvid (3). Po dveh dirkah za državno prvenstvo vodi lanski prvak Drago Predan, ki je slavil v dveh dosedanjih dirkah v Šentvidu in Sisku. Tudi v Mačkovcih bo Drago Predan prvi favorit za zmago v 3. dirki državnega prvenstva.

V slovenskem prvenstvu za razred 250 ccm pa se je prijavilo 31 tekmovalcev iz osmih društev. Lani je bil najboljši Pančur (Lukovica), ki pa ga tokrat ni med tekmovalci. V prvi preizkušnji v Orehovi vasi je zmagal Šušteršič (Slovenija avto), tokrat pa bodo imeli možnost za dobro uvrstitev nekateri mlajši tekmovalci.

Pokroviteljstvo nad dirkama v motokrosu za državno in slovensko prvenstvo je prevzela zavarovalna skupnost Triglav, domačini pa so se dobro pripravili za številen obisk; gledalci bodo dobili tudi ob progi posebne čepice, barvne značke in nalepke.

TONČEK GIDER

Igre spretnosti v Celju

CELJE – Prizadevno društvo TVD Partizan Gaberje je priredilo na olimpijskem plavalnem bazenu igre spretnosti. Nastopilo je sedem ekip iz celjskih delovnih organizacij ter društev Partizana iz Štor in Gaberja. Štiričlanske ekipe so morale opraviti osem nalog, kjer so morali pokazati veliko spretnosti na vodni gladini. Nastopilo je 112 tekmovalcev.

Zmagala je ekipa Cinkarne pred Partizanom Gaberje, Partizanom Štore in Železarno iz Štor, itd.

K. J.

Veleslalom v Logarski dolini

LOGARSKA DOLINA – Smučarski klub Izletnik Celje je organizoral na plazu pod Planjavo v Logarski dolini klubsko prvenstvo v veleslalomu. Nastopilo je 38 smučarjev, med njimi tudi gostje iz Trbovelj. Proga, dolga 600 metrov, je bila odlično pripravljena, pa tudi sneg je bil ugoden.

Zmagovalci, cicibanke: Ašman; cicibani: Jošt; ml. pionirji: Klenovšek (Trb.); st. pionirji: Marguč; mladinci: Cesar, (vsi Celje); člani: Forte (Trb.).

S to prireditvijo so celjski smučarski delavci zaključili letošnjo sezono.

K. J.

POLFINALE ZA POKAL SFRJ NA OBMOČJU SRS

Železničar : Rudar (V) 1:2 (1:2)

MARIBOR – Igrišče na Taboru, gledalcev okrog 500, sodnik M. Miletić (Celje).

Strelec za domače Pirc iz enajstmetrovke, za goste pa Glišić 2.

Mariborčani so se dokaj uspešno upirali drugoligašu, ki je vodil že z 2:0. Potem, ko je Pirc znižal, je imel Železničar več priložnosti za izenačenje, oziroma celo za zmago, vendar je naletel tudi na odličnega gostujočega vratarja Tomića.

B. F.

Triglav : Slovan 0:2 (0:1)

KRANJ – Igrišče Stanka Mlakarja, gledalcev okrog 100, sodnik Nikić (Lj)..

Strelec obeh golov je bil Maver.

Kljub enakovredni igri so zmagali gostje iz Ljubljane, s katerimi so se domači kosali dokaj enakovredno.

J. J.

Prva zmaga: v namiznem tenisu

Na II. olimpijskih igrah za invalide zlato Šimoniču in Dimitrijeviču

ARNHEM, 25. junija – Franc Šimonič in Svetislav Dimitrijević sta prva Jugoslovana, ki sta se na II. olimpijskih igrah za invalide na Nizozemskem povzpela na oder za zmagovalce. V moštvenem tekmovanju v namiznem tenisu sta v skupini E (športniki s podlahtno amputacijo) prepričljivo zasedla 1. mesto, potem ko sta ugnala tekmece iz ZRN in Švedske s 3:0. Med drugimi športniki našega dokaj številnega zastopstva je bila kolajni najbliže Milinkovićeva, ki med paraplegiki skupine 4 v metu diska deli 4. mesto. Dobro sta se uvrstili slabovidni športnici Andja Marojević in Saveta Bajin, ki sta zasedli 5. in 6. mesto v metu kopja, Marojevićeva pa je bila še 6. v metu krogle in 7. v metu diska. V konkurenci atletov s slabim vidom je Pavle Ribič zasedel 5. mesto v teku na 100 m, pripomniti pa velja, da je bila v njegovi disciplini najhujša konkurenca, saj je nastopilo kar 42 športnikov. Enako mesto je zasedel kar dvakrat Ivan Pibernik v skupini paraplegikov 2-A, in sicer v metu krogle in diska. Popolnoma slepi športnik Janez Potočnik je bil v troskoku 7., v skoku v daljavo 9. (od 33 tekmovalcev). Tatjana Šušteršič je v metu krogle zasedla 7. mesto.

B. M.

ŠAH ŠAH ŠAH ŠAH ŠAH ŠA

Delitev prvega mesta in velemojstrski bal

Na tradicionalnem mednarodnem turnirju v Erevanu lep uspeh A. Petrosjana – Knežević poprečen

EREVAN, 25. jun. – Na tradicionalnem mednarodnem turnirju sta zmagala domačina Aršak Petrosjan in Vitalij Ceškovski, ki sta zbrala po 10,5 točke iz 15 partij. Soimenjak bivšega svetovnega prvaka je tudi izpolnil prvi pogoj za velemojstrski naslov. Edini Jugoslovan na tem turnirju, velemojster Knežević, se je s polovico možnih točk uvrstil v sredino razpredelnice.

Vrstni red: A. Petrosjan, Ceškovski 10,5 Romanišin 10, Talj 9, Mackanjan 8,5, Vaganjan, Vitolinš, Lptujan 8, Knežević 7, Sunye, Suba 6,5, Grigorjan, Tukmakov 6, Vadasz 5, Dobosz 3.

Vitolinš in Lptujan sta dosegla prva bala za naslov mednarodnega mojstra.

Litinska v polfinalu

ODESA, 25. jun. – Marta Litinska je dobila dvoboj z Bolgarko Tatjano Lemačko s 5,5:2,5 in se tako uvrstila v polfinale dvobojev kandidatinj za svetovno prvenstvo. Litinska je namreč dobila osmo partijo in s petimi remiji ter tremi zmagami zanesljivo odpravila svojo tekmico. V polfinalu bo igrala z Aleksandrijo. V drugem polfinalnem paru se bosta pomerili Ioselianijeva in bivša šampionka Gaprindašvilijeva.

Litinska je tako dosegla svoj največji uspeh. Potem ko je na medconskem turnirju zasedla četrto mesto, je praktično izpadla iz bojev za svetovno prvenstvo. Po odpovedi Kušnirjeve pa je dobila priložnost in se v kvalifikacijah pomerila s Fischdickovo. Čeprav je zahodna Nemka povedla kar s 3:0, je Litinska na koncu le slavila s 4,5:3,5.

Med štirimi najboljšimi so tako same sovjetske igralke, Litinska pa je edina med njimi, ki ni iz Gruzije.

Glavni sodnik odeškega dvoboja je bil Jugoslovan Tihomir Acketa.

V Somboru osma kategorija

NOVI SAD Od 16. do 26. septembra bo v Somboru osmi mednarodni turnir memorial Ivana Perčetića. Med 16 udeleženci bodo tudi velemojstri Farago, Nogeiras, Plachetka, Matanović, Vukić in Nemet. Turnir bo osme kategorije FIDE.

KAJ ZA KONEC TEDNA

Večina potov ljubiteljev rekreacijske dejavnosti pelje v gore

Izleti v naravo

PD LJUBLJANA-MATICA vabi v nedeljo na izlet v Zahodne Julijce. Pot po peljala iz Dunje na planino Grego, Poldansko špico in čez Planinco v Zajzera, oziroma Ovčjo vas. Hoje bo pet ur, za tiste pa, ki imajo manj kondicije, pa ne bo vzpon na Poldašnjo špico in se bodo že v dveh urah lahko znašli ponovno pri avtobusu. Izlet bo vodil Luka Kočar, zbor vseh udeležencev pa je ob 6. uri pred Miklošičevo 17. Ne pozabite potnih listov, saj so Zahodni Julijci onstran meje.

PD VIHARNIK iz Ljubljane bo konec tedna organiziral kar dva izleta v Kamniške in Savinjske Alpe. Prvega bo vodil Bernard Potočnik in bo v soboto, izletniki pa se bodo iz Kamniške Bistrice povzpeli na Grintovec. Drugi izlet bo vodil Polde Štukelj. Planinci se bodo v nedeljo povzpeli z žičnico na Veliko planino, od tam pa bodo peš, preko Konja, sestopili v Kamniški Bistrici. Oba dni je zbor vseh, ki bi se izletov želeli udeležiti, ob 6.15 pod uro na pročelju ljubljanske železniške postaje, na pot pa gredo z rednim avtobusom v Kamniško Bistrico. Na obe privlačni turi opozarjajo tudi ljubiteljе planin iz KS Gradišče, ki jih vedno z veseljem pozdravijo.

PD RAVNE NA KOROŠKEM vabi v nedeljo, 29. t. m. na prvo srečanje koroških planincev, ki bo pričelo ob 10. uri na Naravskih ledinah. Organizatorji so pripravili kulturni program, športne in družabne igre, od planinskih društev pa pričakujejo, da bodo pri teh igrah aktivno sodelovali s svojimi ekipami. Po programu bo planinsko rajanje.

PD SAP-VIATOR iz Ljubljane organizira pohod po Slovenski planinski poti od Slovenj Gradca do Rogovilca. Na pot bodo krenili že jutri, 27. t. m. ob 13.45 z ljubljanske avtobusne postaje. Prenočevali bodo v Domu pod Plešivcem in pa na Smrekovcu. Prvi dan bodo hodili dve uri, soboto in nedeljo pa sedem do osem ur, zato je priporočljiva dobra kondicija. Izlet bosta vodila Miha Prime in Gabrijel Jelovšek, prijave pa zbira Maja Molk, tel. 557-021, int. 228.

PD NOVA GORICA prireja dne 28. in 29. t. m. planinsko turo na Blešćeco planino in Spitzegel (2118 m) na »Poti prijateljstva«. Potrebna je planinska oprema in cepin, potovali pa bodo z osebnimi vozili. Izletniki potrebujejo veljavne potne liste, udeleženci pa se bodo danes ob 18. uri na skupnem sestanku v prostorih društva še natančneje dogovorili o podrobnostih. Izlet bo vodila Klementa Vuga.

PD VELENJE organizira v nedeljo izlet v Matkov kot z ogledom »škafa«. Odhod z rednim avtobusom ob 6. uri izpred avtobusne postaje Velenje. Hoje bo okrog pet ur, cena izleta pa znaša 80 dinarjev. Hrana iz nahrbtnika. Vodja bo Andrej Kuzman.

Matkov škaf vreden ogleda

Komisija za planinstvo pri ZTKO Mozirje ter PD Solčava pririjata v nedeljo množičen planinski pohod na Matkov škaf. Ta edinstvena naravna tvorba, do 30 metrov visoki sneženi valj, ki mu domačini pravijo kar »škaf«, je vsekakor vreden ogleda. Zlasti te dni, kajti pozneje je zaradi višjih poletnih temperatur vsak dan nižji.

Udeleženci se bodo zbrali ob 8. uri pri gostišču sester Logar v Logarski dolini, odkoder bodo z avtomobili nadaljevali pot do lovske koče v Matkovem kotu in naprej peš do Matkovega škafa. Zmerne hoje, večinoma po snegu, bo poldrugo uro, zato mora biti ustrezna obutev. Po pov

V Radenski iščejo pot iz težkega položaja

Povezana akcija kolektiva za boljše poslovanje v težavnejših pogojih gospodarjenja – Visoka rast stroškov za reprodukcijski material

RADENCI, 25. junija – Ne da bi dramatizirali posledice negativnih učinkov, ki jih prinašajo zadnji ukrepi ZIS, so v Radenski že skrbno proučili položaj vseh tozdov v pogojih zaostrenega gospodarjenja. Ugotovili so, da jim lahko velika odvisnost od splošnih ekonomskih gibanj in od mednarodnih ekonomskih odnosov – kolikor seveda ne bi sami še več prispevali k ublažitvi razmer – odščipne letos precejšen kos dohodkovne pogače. Na to vpliva vrsta novih dejavnikov, s katerimi se ta čas sooča ta velik kolektiv.

V najtežjem položaju se je znašel tozd Mineralna voda, kjer je razhajanje med prihodkom in materialnimi stroški doseglo najvišjo stopnjo. Ker predstavlja proizvodnja mineralne vode in brezalkoholnih pijač glavno dejavnost Radenske, seveda to lahko pripelje v težaven položaj celotno delovno organizacijo. To tem bolj, ker se je v zaostrenih pogojih gospodarjenja znašla v škripcih tudi gostinsko-turistična dejavnost Radenska.

Slatinarje najbolj pesti izredno visoka rast stroškov za reprodukcijski material in storitve. To zgovorno potrjuje podatek, da so letos predvideli 25-odstotno rast teh stroškov, zdaj pa ugotavljajo, da bodo ti izdatki v primerjavi z lanskimi večji kar za 40 odstotkov, kar predstavlja vrednost 129 milijonov dinarjev.

Zaradi zamrznjenih cen, ki veljajo za slatino in brezalkoholne pijače že poldrugo leto, seveda ne morejo računati na nadomestilo tega primanjkljaja. Zato v Radenski menijo, da so v hudo neenakopravnem položaju, ker so podvrženi politiki uravnavanja cen v prid življenjskega standarda, prav nič pa jim ne priznašajo pri obdavčevanju.

Devalvacija prinaša Radenski negativne učinke tudi v izvozu mineralne vode, saj se bodo morali sprijazniti z znatnim zmanjšanjem premij in z manjšo notranjo stimulacijo, medtem ko na drugi strani čutijo vse večji pritisk tujih kupcev za znižanje cen. Še bolj pa skrbi ta kolektiv pojav manjšega povpraševanja po mineralni vodi doma in v tujini, kar je posledica letošnjega neugodnega vremena in vse hujše domače in tuje konkurence. Če navedemo še podatek, da izgublja Radenska zaradi dodatnih težavnih razlik tudi pri materialnih stroških za novo tovarno polnilne opreme, ki je obsega jugoslovanskega pomena, potem je vzrokov za zaskrbljenost več kot dovolj.

Kot je povedal na današnjem razširjenem sestanku političnega aktiva Radenske generalni direktor Feri Horvat, bi jih ti in drugi vplivi nove ekonomske politike letos prikrajšali pri dohodku kar za 150 milijonov dinarjev, kar seveda ne bi ostalo brez hudih posledic za akumulacijo te delovne organizacije, kjer doslej niso poznali nelikvidnosti. Seveda pa se stanje lahko bistveno popravi, če bodo na slehernem delovnem mestu v vseh tozdih z vso resnostjo obravnavali, dopolnjevali in tudi dosledno izvajali predlagane ustalitvene ukrepe, seveda pa terjajo novi pogoji gospodarjenja tudi dosledno usklajevanje temeljev planov za oblikovanje zares utemeljenega sporazuma v merilu delovne organizacije.

Za vodilo pri uresničevanju teh ukrepov so postavili na prvo mesto čvrst dogovor o popolni vzajemnosti vseh tozdov pri premagovanju nastalih težav. Boljše izpolnjevanje delovnih nalog in večjo produktivnost bodo prav tako uveljavili kot pravilo na slehernem delovnem mestu, zaradi izrazite sezonske usmerjenosti slatinske proizvodnje pa bodo tudi z dopolnilnim delom in s premiki delovnega časa temeljito izkoristili poletno konjunkturo.

Tudi v novi tovarni polnilne opreme, po kateri je veliko povpraševanje doma in v tujini, bodo prav tako uvedli dvoizmensko delo. Vrsto zahtevnih nalog so sprejeli tudi v gostinsko-turističnih tozdih in v zdraviliški dejavnosti, med drugim pa je obveljal tudi sklep, da naj tujci plačujejo usluge samo v tujih valutah.

BORO BOROVIČ

Velenje za praznik rudarjev

Ob dnevu rudarjev, 3. juliju, bo v tem mestu osrednja slovesnost

VELENJE, 25. junija – V velenjski občini se pripravljajo na praznovanje 3. julija, dneva slovenskih rudarjev, ki je hkrati tudi praznik sozda REK Velenje. Osrednja prireditev bo na prazničnem dnu, ko bo zadonela budnica godbe na pihala, ob pol osmih pa se bodo na slovesnem zboru pred spominsko ploščo, ki obeležuje izvolitev prvega delavskega sveta rudnika lignita Velenje, zbrali delavci kombinata in počastili svoj praznik. Uro za tem bo s Titovega trga v Velenju krenila proti kotalkališču parada, tu pa bo ob devetih osrednja prireditev s tradicionalnim ‚skokom čez kožo'. Če bo nagajalo vreme, bo slovesnost v rdeči dvorani. V soboto bo na štadionu srečanje štirih rudarskih mest – Laškega, Mežice, Senovega in Velenja; zvečer bodo na velenjskem gradu odprli razstavo ustvarjalnosti delavcev in upokojencev sozda REK, v nedeljo pa se bodo pomerili slovenski ribiči.

I. B.

Dom na Kopah bo zaprt vse do zime

Do tedaj bodo gostje lahko prenočevali le v Grmovškovem domu na Pungartu

SLOVENJ GRADEC, 25. junija – Letošnja poletna turistična sezona na Kopah bo bistveno manj živahna kot prejšnja leta. Rezervacij za počitnice na Kopah je zelo malo, pa tudi za naprej ne kažejo nič spodbudnejšega.

Zato so se pri tozdu Gostinstvo in turizem pri Lesni odločili, da bo do zime odprt le Grmovškov dom na Pungartu. Partizanski dom z okrog sto ležišči in samopostrežno restavracijo bo zaprt do začetka smučarske sezone.

Ustalitveni ukrepi se očitno poznajo tudi pri počitniških navadah ljudi. Pri tozdu Gostinstvo in turizem tudi menijo, da so gostinske in prenočitvene zmogljivosti Grmovškovega doma (50 ležišč in 75 sedežev v restavraciji) ravno pravšnje za tiste, ki bodo prišli na oddih na zahodno Pohorje. Tozd Gostinstvo in turizem je v sanaciji in si novih izgub ne more privoščiti.

I.P.

IZ VČERAJŠNJE ZADNJE IZDAJE

Atomska energija naj bi ogrevala Ljubljano

Graditev jedrske elektrarne in toplarne v Dolskem je za Ljubljano najzanesljivejša dolgoročna usmeritev v energetski oskrbi

LJUBLJANA, 24. junija – Svetovna naftna kriza je Ljubljano, ki je svoj dolgoročni energetski položaj planirala predvsem na uporabi tekočih goriv, v marsičem zapletla. Ob že kritični meji onesnaženosti zraka v ljubljanski kotlini je namreč prehod na trde vrste goriva za mesto komajda sprejemljiv. Pa tudi ob takšni preusmeritvi na nove vrste goriva se zaradi omejenih zmogljivosti premogovnikov in zavoljo njihove oddaljenosti dragih transportnih stroškov pojavljajo novi problemi.

V študiji o »Energetski prihodnosti Ljubljane« je skupina strokovnjakov zaključila, da se lahko mesto v prihodnosti usmeri na tri vrste izvorov energije. Prva možnost je večja uporaba plina, ki bi ga naj od leta 1985 v večjih količinah dobivali iz Alžirije. Druga orientacija je večja izraba domačega premoga, ki pa je povezana z vrsto »čejev« in zadržkov, ki so že omenjeni v uvodu prispevka.

Dolgoročno je torej za Ljubljano najsprejemljivejša tretja varianta – to je zgraditev jedrske elektrarne in toplarne v industrijsko energetski coni v Dolskem. Z vidika preskrbe z energetskimi surovinami je namreč prav ta možnost za Ljubljano najzanesljivejša. Raziskave namreč kažejo, da je v nedrjih slovenske grude dovolj elektronov tudi za dve jedrski centrali. Po drugi strani nastopa še ena ugodna okoliščina. Z dograditvijo jedrskega kompleksa v Krškem se bo sprostil tamkajšnji strokovni tim, njihove izkušnje pa bi lahko v Ljubljani koristno izrabili.

Izvršni svet ljubljanske skupščine je zato danes potrdil predlog strokovnjakov mestnih in republiškega komiteja za energetiko, naj se v desetletju od 1985 do 1995 predvidi zgraditev jedrske elektrarne in toplarne. S tem bi zadovoljili energetsko lakoto Ljubljane vse do leta 2020.

Republiškemu izvršnemu svetu bodo zato predlagali, naj se v dogovor o temeljih plana Slovenije za obdobje 1981–1985 vnese še komunalna ureditev industrijsko-energetske cone v Dolskem s potrebnimi pripravljalnimi deli in zbiranjem dokumentacije za gradnjo jedrskega kompleksa. Enako besedilo pa naj bi vnesli tudi v planske dokumente Ljubljane za prihodnje srednjeročno obdobje.

MIRAN KOREN

V NEKAJ VRSTAH

Belgijski gost v Fotoklubu Maribor

MARIBOR – Sinoči je obiskal člane Fotokluba Maribor znani belgijski fotograf in strokovnjak za restavracijo fotografij Roger Vercheval, ki se mudi v naši državi na povabilo mariborskega Zavoda za spomeniško varstvo v okviru strokovne izmenjave. Gost iz Belgije se je zadržal v prijateljskem pogovoru s številnimi mariborskimi fotografi, ki so mu predstavili svoje umetniške fotografije in ga seznanili z delovanjem kluba in drugih fotografskih organizacij. Roger Vercheval bo obiskal še fotografe v Zagrebu, Beogradu in Ljubljani. (B. Č.)

Brodarji društva ‚Mura' tekmujejo

MURSKA SOBOTA, – V okviru aktivnosti civilne zaščite je brodarsko društvo ‚Mura' v Krogu pripravilo že tradicionalno tekmovanje v premagovanju deroče vode reke Mure z gumijastimi čolni. Tokrat je sodelovalo na tej zahtevni preizkušnji šest ekip s 36 tekmovalci. Največ veščin so tokrat pokazali tekmovalci iz Bakovec, drugo in tretje mesto pa sta zasedli ekipi iz Kroga. (F. K.)

Mladi gasilci so se pomerili

ŽALEC – Občinska gasilska zveza Žalec je pripravila občinsko gasilsko tekmovanje pionirskih in mladinskih desetin. Nastopilo je

kar 41 desetin ali 410 mladih gasilcev iz 38 društev. V skupini A je pri pionirjih zmagala desetina iz Kaplje vasi, v skupini B desetina iz Paričlja, pri mladinkah iz Ponikve in pri mladincih desetina iz Ločice pri Polzeli. Na sliki: s tekmovanja pionirskih desetin. (Foto: T. T.)

Na razstavi vse o Zidanškovi brigadi

MARIBOR, – V veži instituta v Tovarni avtomobilov in motorjev bodo v ponedeljek, 30. junija ob 10. uri odprli razstavo o ustanovitvi, razvoju in bojni poti Zidanškove brigade, o razvoju drugih partizanskih enot na Pohorju in o padcu legendarnega pohorskega bataljona. Razstava bo odprta do 9. julija. (M. K.)

Tomaž Gorjup v Umetnostni galeriji

MARIBOR – V petek, 27. junija ob 18. uri bodo v Umetnostni galeriji Maribor odprli razstavo del – slik Tomaža Gorjupa. Razstava bo odprta do 31. julija. (M. K.)

Šolanje metalurgov in kovinarjev v Ptuju

PTUJ – Ptujski Center za srednje usmerjeno izobraževanje bo prihodnje šolsko leto pričel izobraževati tudi metalurge za potrebe organizacij združenega dela iz Kidričevega, Maribora in Slovenske Bistrice. Soglasje k ustanovitvi metalurškega oddelka, ki bo deloval v okviru tozd Kovinarska in kmetijska šola, je že dala posebna izobraževalna skupnost za metalurgijo, o soglasju pa bodo prihodnji mesec spregovorili še delegati ptujske občinske skupščine. Center za srednjo usmerjeno izobraževanje »Veljko Vlahović« bo odprl tudi dislocirani oddelek delovodske strojne šole v Ormožu. (D. U.)

Sodnikov je premalo

Mariborski posvet o uveljavitvi pravosodne reforme – Sodišče združenega dela se otepa tako s kadrovskimi kot prostorskimi težavami

MARIBOR, 25. junija – Na osnovi dogovora z vodstvom republiške konference SZDL je predsedstvo medobčinskega sveta SZDL v Mariboru sklicalo danes posvetovanje o dosedanji uveljavitvi pravosodne reforme v naši republiki. Tega posvetovanja, ki je bilo danes v domu družbenih organizacij v Mariboru, so se udeležili vsi, ki so kakorkoli povezani z delom pravosodnih organov.

Enotna ugotovitev vseh pa je danes bila, da je po letu in pol, kar je pričel veljati zakon o delovanju pravosodnega sistema na novih temeljih, še preuranjeno dajati kakršnekoli zaključke. Več ali manj se je nov sistem pokazal kot uspešen, vendar bo treba marsikje še mnogo postoriti. Nekatere dosedanje ocene so sicer precej kritične, vendar jih ne gre posploševati, ampak jih je treba konkretizirati. Družbenopolitične organizacije v pravosodju in tudi druge se bodo morale še bolj zavzeto lotiti tega problema.

Na mariborskem posvetu smo slišali poročila vseh, ki delajo v pravosodnem sistemu. Tako delovanju sodišča združenega dela, temeljnega sodišča, temeljnega javnega tožilstva, višjega sodišča in ostalih. Kakor kaže, imajo največ težav na sodišču združenega dela, ki se otepa tako s kadrovskimi kot prostorskimi težavami. Sodnikov, tako rednih kot tistih občasnih, je premalo, število zadev pa se je od leta 1975 povečalo kar za 469 odstotkov. Samo od lanskega junija dalje pa se je število zadev povečalo kar za 20 odstotkov.

Prav zaradi tega je predsednik tega sodišča dejal, da ne morejo svoje funkcije opravljati tako, kot bi morali. Ne nazadnje pa je za to kriva tudi prostorska problematika, saj mariborsko sodišče združenega dela, ki deluje na področju devetih občin, nima ustreznih prostorov. Sama organiziranost po novem pa je dokaj dobro zaživela.

Na temeljnem sodišču v Mariboru vsaj nimajo prostorskih težav oziroma jih bodo v kratkem povsem odpravili. Pravijo, da so samoupravno in politično dobro organizirani in jih pesti zaenkrat najbolj pomanjkanje sodnikov.

Ko so se v začetku leta 1979 reorganizirali, jih je bilo le 73 namesto 89, vendar upajo, da bodo do konca tega leta napolnili vsa prosta delovna mesta. Žal pa imajo še vedno prostorske težave s svojo enoto na Ptuju, vendar tudi tam računajo, da bodo ta problem rešili že prihodnje leto.

Tudi temeljno javno tožilstvo v Mariboru ima podobne težave. Manjka jim namestnikov tožilca in imajo le 82-odstotno zasedenost po sistematizaciji. Kljub tem težavam pa se pohvalijo z izredno delavnostjo na področju preventivne dejavnosti, ki jo mislijo še okrepiti.

Ne kadrovskih in ne prostorskih težav pa nimajo na višjem sodišču, ki sedaj pokriva področje, ki sta ga prej pokrivali okrožni sodišči v Murski Soboti in Mariboru. To pa zato, ker so prostorsko problematiko uredili že prej, prav tako pa so tudi imeli dovolj kadra, ki je prišel iz prejšnjih okrožnih sodišč. Prav tako pa se tudi lahko pohvalijo z izredno ažurnostjo, saj le malo zadev čaka na dokončno razsodbo več kot tri mesece.

VASJA VENTURINI

Spremembe bodo obogatile prvotne načrte

V Mariboru so spremenili zazidalni načrt S-5 ob Gregorčičevi ulici

MARIBOR, 25. junija – Komisija za urbanizem skupščine občine Maribor je sinoči sprejela spremembo zazidalnega načrta S-5 ob Gregorčičevi ulici, saj je soglasno ugotovila, da te spremembe prvotne načrte le izboljšujejo. Obnova tega dela mestnega jedra sodi v celotni program obnove mestnega središča.

S temi spremembami bo koncept gradnje še bolj utrdil že realizirano idejo Glazije – to je prostora pred nekdanjim mestnim zidom. Največ bo pridobila s temi spremembami Slovenska ulica, ki jo bodo lahko obnovili, in to predvsem na njenem severnem delu.

Ob Gregorčičevi ulici so znižali višino zgradb s P+5 na P+4, tako da bodo poslopja enako visoka kot zgradbe, ki že stojijo ob Gregorčičevi ulici. Če bodo tako nadaljevali tudi pri urejanju ostalih delov mestnega središča, bo Maribor končno res dobil takšno podobo, kot bi jo že zdavnaj moral imeti.

V. V.

Sto let Minke Krašovic

Minka Krašovic praznuje danes 100. rojstni dan. Rodila se je 26. junija 1880. leta v Loki pri Taboru v Savinjski dolini, kjer je tudi preživela prva otroška leta. Matere se spominja kot krhke in bolehne žene, ki jo je kmalu izgubila, očeta pa kot strogega za druge, sam pa je bil veseljak. Minka je morala že zelo zgodaj od doma za zaslužkom. Delala je kot gospodinjska pomočnica pri številnih družinah, nazadnje pa pri kmetu v rojstnem kraju.

Njeno življenje je bilo vseskozi pestro. Čeprav se ni nikoli poročila, je imela troje otrok. Tako se sama rada pošali in pravi: »Bog mi je dal troje otrok, moža

pa ne.« To, imeti troje nezakonskih otrok, bi lahko bilo v njeni mladosti zelo hudo, če bi kmetje, pri katerih je delala in živela, ne bili tako dobri. Vse tri otroke je spravila do kruha.

Zadnjih deset let preživlja Minka v domu oskrbovancev v Šeneku na Polzeli. Tu jo imajo zelo radi in tudi ona ima za osebje najlepše besede. Kot vse življenje tudi tukaj ni mogla brez dela. Še lani je šivala, hodila na krajše sprehode in še kaj drugega postorila. Tudi brala je brez očal. Zadnje leto ji zdravje peša. V domu se trudijo, da bi ozdravela in z njimi preživela še veliko dni. Minko Krašovic pa je življenje naučilo potrpežljivosti. Znala je biti zadovoljna s tistim, kar je lahko dobila.

T. T.

TELEKS informativni tednik dela

Igre bratstva povezujejo mlade iz vse domovine

Celje je te dni gostitelj petindvajsetih iger bratstva in enotnosti – Tekmovanja in pogovori

CELJE, 25. junija – Prihodnje štiri dni bo mesto Celje gostitelj jubilejnih petindvajsetih iger bratstva in enotnosti. Celjani pričakujejo okrog 350 gostov iz sedmih mest: Vinkovcev, Zrenjanina, Tuzle, Bara, Djakovice, Struge in Čuprije. Igre organizira občinska konferenca ZSMS, pokrovitelj letošnjih iger pa je CK ZKS.

Igre bodo slavnostno začeli jutri zvečer v tehniškem šolskem centru. Kulturni program so pripravili KUD Zarja Trnovlje ter mladinci in mladinke ekonomskega in tehniškega šolskega centra.

Velja poudariti, da so letošnje igre bratstva in enotnosti vsebinsko razširjene, saj vsebujejo poleg športnih tekmovanj tudi pogovore o mladinskih delovnih akcijah in brigadah, o telesni kulturi, o delu s pionirji ter o kolektivnem delu in odgovornosti v zvezi socialistične mladine.

V petek dopoldne bodo mladi obiskali grobnico herojev na Šlandrovem trgu, kamor bodo položili venec, zvečer pa se bodo zbrali na krajši kulturni prireditvi v Narodnem domu, v okviru katere bo potekal tudi kviz na temo »Štirideset let socialističnega samoupravljanja pri nas«. V soboto dopoldne se bodo zvrstila športna tekmovanja. Mladi se bodo pomerili v atletiki, košarki, rokometu in plavanju.

V spomin na petindvajsete igre bratstva in enotnosti je občinska konferenca ZSMS Celje pripravila za vsakega udeleženca majhno darilo – spominski krožnik z znakom Celja, vse ekipe bodo dobile plakete, najboljše ekipe v posameznih tekmovanjih pa pokale.

Igre bratstva in enotnosti so prvič priredili že leta 1954 na pobudo takratnega okrajnega komiteja ljudske mladine v Zrenjaninu. Mladi Celjani so sodelovali na vseh igrah doslej, jutri pa bodo že šestič gostitelji. Pred šestimi leti, ko so Celjani organizirali dvajsete igre bratstva in enotnosti, je bil pokrovitelj teh iger tovariš Tito.

NADA KUMER

Raziskovalno delo ne bo več zapostavljeno

Reorganizacija lendavske raziskovalne skupnosti – Lanski načrti neuresničeni

LENDAVA, 25. junija – Lanskega programa občinske raziskovalne skupnosti v Lendavi, ki je bil zastavljen dokaj široko, niso uresničili, saj je bila od enajstih raziskovalnih in štirih razvojnih nalog uresničena le petina teh predlogov.

Velik del krivde tiči v neresnem in neodgovornem delu ozdov in tozdov, ki premalo spodbujajo zaposlene za raziskovalno in inovatorsko delo. Za primer navajajo odnos do te dejavnosti v gospodarsko slabo stoječih vejah, kot sta predelava nafte in kmetijstvo.

Po drugi strani pa so bile uspešno zaključene raziskovalne naloge v ozdu Gorenje-Varstroj in v tozdu Gradbenik. V letošnjem letu pa nameravajo raziskovalno skupnost, razen raziskav o možnosti uporabe kakovostnejših surovin v opekarništvu in varjenju ter rezanju s pomočjo laserskih žarkov, še reorganizirati.

S. G.

Tabor mladih prostovoljcev

V Vidoncih bodo nekaj dni nabirali znanje z obrambnovzgojnega področja

MURSKA SOBOTA, 25. junija – Konec tega tedna bo skoraj sto mladink in mladincev murskosoboške občine odšlo na Goričko, kjer se bodo usposabljali na obrambnovzgojnem področju.

V nekdanji šoli oziroma sedanjem taborniškem domu v Vidoncih bodo mladi uredili svoj drugi dom za nekaj dni ter se usposabljali na vojaško strokovnem in idejnopolitičnem področju. Tako bodo mladi v času tabora ustanovili aktiv ZSMS in aktiv ZK, še poseben poudarek pa bo vsak popoldan na interesnih področjih delovanja mladih: šport, kultura, zabava. Mladinci – prostovoljci bodo imeli vsakodnevna srečanja z občani in mladimi z Goričkega ter brigadirji na letošnji MDA Goričko 80. V taboru v Vidoncih jih bodo obiskali tudi borci NOV in jim pripovedovali o bojih v Prekmurju.

F. M.

Z varčevanjem do zagotavljanja otrokovih potreb in želja

Skupaj s starši in vzgojitelji so temeljne banke združene v Ljubljansko banko pobudnik načrtne vzgoje in sistematičnega spodbujanja mladine k varčevanju. V številnih cicibanovih, pionirskih in mladinskih hranilnicah se otroci-varčevalci ob igri in delu učijo gospodarjenja z denarjem, spoznavajo pomen varčevanja in pridobivajo čut odgovornosti in solidarnosti. Njihovo aktivnost spodbuja banka z različnimi tekmovanji, izleti, posebnimi priznanji in nagradami kot so raznovrstni hranilniki ter elementi za igro in pouk.

ljubljanska banka

Združena banka, Ljubljana n. sub. o.

KAM ZA KONEC TEDNA

PRIREDITVE – OBJAVE – OBVESTILA

ČETRTEK

BREZNICA
Ob krajevnem prazniku nastop domačega okteta in folklorne skupine v domu DPD Svoboda ob 20. uri.

BREŽICE
Otvoritev razstave »Makedonsko narodno vezenje« in nastop tamburašev iz Šestin ob 19. uri v galeriji Posavskega muzeja.

LJUBLJANA
Otvoritev desete jubilejne razstave »Grupa 69« v galeriji Riharda Jakopiča ob 18. uri.
Koncert angleške novovalovske skupine Fisher-Z v hali Tivoli ob 20. uri. Nastopa še predgrupa Azra iz Zagreba.

PTUJ
V hotelu Poetovio dnevi zagorske kuhinje. Ob večerih igrajo zagorski muzikaši.

VRHNIKA
V gradu Bistra koncert jazz ansambla Sončna pot ob 20.15.

ŽIROVNICA
Od 15. do 19. ure ogled prenovljene knjižnice Matije Čopa v TVD Partizan ter razstave del slikarjev Andreja Jemca, Staneta Bernika, Adriane Maraž, Jožeta Ciuhe in Jožeta Horvata-Jakija.

VRANSKO
V okviru četrtih kmečkih iger bodo odprli sejem kmečke mehanizacije in gospodinjske opreme ter razstavo fotografij na kmečko tematiko.

PETEK

ARTIČE
Otvoritev razstave cvetja, starih predmetov in lovstva v osnovni šoli (18.), ter vbečer narodnih plesov ob kresu (ob 19.30).

BLED
Koncert ansambla Lojzeta Slaka v Festivalni dvorani ob 20. uri.

KOSTANJEVICA NA KRKI
Proslava 30-letnice GG Brežice in 100-letnice gozdarstva na področju Kostanjevice ob 10. uri v gradu. V galeriji bodo ob 13. uri odprli razstavo »Gozd-skulptura-slika« kiparja Staneta Jarma ter diplomiranih inženirjev gozdarstva Janeza Čermača in Boštjana Koširja.

PIRAN
Na Prešernovem nabrežju bo ob 20.30 nastopil KUD Karol Pahor z gosti.
V galeriji Meduza 2 bodo ob 19. uri odprli razstavo abstraktno ekspresivnih platen Blaženke Zakonjšek.

RADENCI
Koncert tamburaškega orkestra iz Ptuja ob 20. uri v stekleni dvorani.

VELENJE
Dvodnevno 15. srečanje radioamaterjev Jugoslavije. Otvoritev razstave »SRJ 1980« in razstave ob 125-letnici rojstva izumitelja Mihajla Pupina s kulturnim programom ob 10. uri.

VRHNIKA
Predstava Srečnega novega gledališča z Vrhnike »Zaljubljenca v podzemski železnici« na dvorišču grada Bistra ob 20.15.

SOBOTA

HRASTNIK
V kinodvorani delavskega doma koncert godbe na pihala Svobode 2 ob 19. uri.

KOPER
Otvoritev razstave ambientalnih del Anteja Rožića iz Zagreba v galeriji Meduza ob 19. uri.

NOVA ŠTIFTA
Proslava ob krajevnem prazniku v zadružnem domu ob 19. uri ter kviz tekmovanje na temo »Kaj veš o Novi Štifti«. Zatem družabno srečanje s kresovanjem.

KAMNIK
V gostilni Pod skalco »Tenis disko show« ob 19. uri. Nastopajo Jani Kovačič, duo Melita in Veno Dolenc, Drago Mlinarec, Jože Žvokelj ter Joseph Rakotorhnalany z Madagaskarja.

VRHNIKA
Koncert APZ Kranj v Bistri ob 20.15.

TRBOVLJE
Osrednja revirska proslava ob 30-letnici samoupravljanja in odkritje doprsnega kipa Edvarda Kardelja pred upravno zgradbo REK Edvard Kardelj ob 10. uri.

ŽIRI
Dvodnevna etnografska prireditev »Žirovski dan«. Ob 18. uri otvoritev razstave s kulturnim programom v osnovni šoli. Na njej sodelujejo slikarji, kmečke žene z domačimi specialitetami, krajani s čipkami, gobelini, vezeninami, sobnimi in balkonskimi rastlinami ter žirovski lovci in ribiči s trofejami.

NEDELJA

ARTIČE
Republiška revija pihalnih orkestrov in bobnarskih skupin pred prosvetnim domom (10.) ter parada cvetja in glasbe (15.)

BLED
Promenadni koncert pihalnega orkestra jeseniških železarjev v zdraviliškem parku ob 17. uri.

GOTOVLJE PRI ŽALCU
Otvoritev razstave o življenju in delu občanov v osnovni šoli ob 9. uri. Ob 10. uri položitev temeljnega kamna za gradnjo prizidka k osnovni šoli Polzela.

POSTOJNA
Nastop folklorne skupine iz Maribora na ploščadi pred jamo ob 10. uri. Na dvorišču za muzejem pa ob 17. uri revija oktetov Bori, Javor ter Lovskega okteta.

RADOMLJE
Športno društvo priredja veliko tombolo, ki jo bosta vodila Teleksova Iča in Franek Trefalt. Pričetek ob 14. uri.

VERŽEJ
Velika parada gasilcev s proslavo ob 100-letnici gasilskega društva (ob 10. uri).

VRHNIKA
Zaključek bistriških srečanj s koncertom moškega pevskega zbora IUV Usnjarna in Liko Verd ob 20.15 v gradu Bistra.

ZAGORJE
Odkritje spominske plošče Grabnerjevim v Šklendrovcu ob 10. uri.

ŽIRI
Otvoritev doma Partizan s kulturnim programom ob 10. uri, ob 16. uri veselica z lovskimi in ribjimi specialitetami.